R. P. R.

DOS. Nr. 40005 VOL. Nr. 13

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

Serviciul „C."

Secţia „C."-Regionala

ARHIVA OPERATIVA

DOSAR

Ancheta Luca Elisabeta

1531949
P 000148, Vol. 13

Data

Urmează Vol. Nr.

(1)

O P I S U L

documentele ce se află în dosar.-

1.-Tabel de arestatii implicati în prezentul dos.	pag.2
2.-Mandate de arestare	pag.3-13
3.-P.V.de perchezitie domiciliară	pag.14
4.-Opisul avutului celui arestat	pag.15
5.-P.V.de interogatoriu ale arestatei LUCA ELISABETA	pag.16-462
6.-P.V.de interogatoriu ale martorilor	pag.463-572
7.-Material probatoriu	pag.573-606
8.-Certificat medical	pag.607-608
9.-Referat de încheierea cercetărilor	pag.609-613
10.-Ordinul de punere în libertate	pag.614
11.-Ref.de clasarea dos.la arhivă.	pag.615

- - - -

C.N.S.A.S.

TABELUL DE ARESTATII IMPLICATI IN DOSAR.

1. LUCA ELISABETA - arestată la 16.VIII.952

C.N.S.A.S.

MANDATE DE ARESTARE.
==========

C.N.S.A.S.

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

PROCURATURA

4

Dosar Nr. ..... / 195....

MANDAT DE ARESTARE Nr. 256

Data: 16 august 1952

In numele legii şi al Poporului;

Noi, Lt. Maj. CARANDA C. Procuror Milit. al Procuraturii Mil. Terit. Buc.

Având în vedere actele de procedură încheiate în contra numit LUCA ELISABETA

(se va trece numele de familie urmat de pronume) născut în anul 1909, luna ianuarie, ziua 1, în comuna Balotina Raionul Bălţi Regiunea URSS, având ocupaţia ..... cu domiciliul în comuna Bucureşti, str. ..... Nr. ..... etaj ..... apartament ....., Raionul ....., Regiunea Bucureşti, fiul lui ILIE şi al ZINA, urmărit potrivit art. 218 din codul de proc. penală, pentru delictul de instigare publică

Având în vedere că aceste fapte sunt prevăzute şi pedepsite de art. 327 al.3 cu închisoare dela 5 - 1o ani

Considerând că din cercetările făcute rezultă probe suficiente de culpabilitate contra susnumitului inculpat LUCA ELISABETA

Văzând că inculpatul se găseşte în situaţiunea prevăzută de art. 2oo pct.9 din codul de procedură penală, întrucât fapta comisă este gravă

Văzând şi dispoziţiunile art. 253 codul de Procedură Penală

PENTRU ACESTE MOTIVE,

Ordonăm tuturor agenţilor forţei publice ca, conformându-se legii, să aresteze şi să conducă la Penitenciarul JILAVA pe LUCA ELISABETA

Punem în vedere administratorului menţionatului penitenciar să-l primească şi să-l reţină dela data de 16 august 1952 până la data de 16 octombrie 1952

Dat în Cabinetul nostru, azi 16 august 1952

PROCUROR MILITAR,
Instructor Penal.

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

PROCURATURA

5

Dosar Nr. ..... / *195*....

MANDAT DE ARESTARE Nr. 276

Data: 16 octombrie 1952

In numele legii şi al Poporului;

Noi, Lt.Maj.CARANDA C. Procuror ~~Instructor penal~~ al Procuraturii Mil.Terit.Buc.

Având în vedere actele de procedură încheiate în contra numit LUCA ELISABETA (se va trece numele de familie urmat de pronume) născut în anul 1909 luna ianuarie, ziua 1, în comuna Bălţi -URSS Raionul ..... Regiunea ....., având ocupaţia ..... cu domiciliul în comuna Bucureşti, str. ..... Nr. ..... etaj ..... apartament ....., Raionul ....., Regiunea Bucureşti, fiul lui ILIE şi al ZINA, urmărit potrivit art. 218 din codul de proc. penală, pentru delictul de instigare publică

Având în vedere că aceste fapte sunt prevăzute şi pedepsite de art. 327 al.3 cu închisoare dela 5 - 1o ani

Considerând că din cercetările făcute rezultă probe suficiente de culpabilitate contra susnumitului inculpat LUCA ELISABETA

Văzând că inculpatul se găseşte în situaţiunea prevăzută de art. 2oo pct.9 din codul de procedură penală, întrucât fapta comisă este gravă

Văzând şi dispoziţiunile art. 253 codul de Procedură Penală

PENTRU ACESTE MOTIVE,

Ordonăm tuturor agenţilor forţei publice ca, conformându-se legii, să aresteze şi să conducă la Penitenciarul JILAVA pe LUCA ELISABETA

Punem în vedere administratorului menţionatului penitenciar să-l primească şi să-l reţină dela data de 16 octombrie 1952 până la data de 16 noembrie 1952

Dat în Cabinetul nostru, azi 16 octombrie 1952

PROCUROR MILITAR,
Instructor penal.

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ
PROCURATURA

6

Dosar Nr. ..... / 195....

MANDAT DE ARESTARE Nr. 256

Data: 16 noembrie 1952

In numele legii şi al Poporului;

Noi, Lt.Maj.CARANDA C. Procuror Mil.Aj. al Procuraturii Mil.Terit.Buc.
~~Instructor penal~~

Având în vedere actele de procedură încheiate în contra numit LUCA ELISABETA (se va trece numele de familie urmat de pronume) născut în anul 1909, luna Ianuarie, ziua 1, în comuna Balotina Raionul Bălţi URSS Regiunea ....., având ocupaţia ..... cu domiciliul în comuna Bucureşti, str. ..... Nr. ..... etaj ..... apartament ..... Raionul ....., Regiunea Bucureşti, fiul lui ILIE şi al ZINA, urmărit potrivit art. 218 din codul de proc. penală, pentru delictul de instigare publică

Având în vedere că aceste fapte sunt prevăzute şi pedepsite de art. 327 al.3 cu închisoare dela 5 - 1o ani

Considerând că din cercetările făcute rezultă probe suficiente de culpabilitate contra susnumitului inculpat LUCA ELISABETA

Văzând că inculpatul se găseşte în situaţiunea prevăzută de art. 2oo pct.9 din codul de procedură penală, întrucât fapta comisă este gravă

Văzând şi dispoziţiunile art. 253 codul de Procedură Penală

PENTRU ACESTE MOTIVE,

Ordonăm tuturor agenţilor forţei publice ca, conformându-se legii, să aresteze şi să conducă la Penitenciarul JILAVA pe LUCA ELISABETA

Punem în vedere administratorului menţionatului penitenciar să-l primească şi să-l reţină dela data de 16 noembrie 1952 până la data de 16 februarie 1953

Dat în Cabinetul nostru, azi 16 noembrie 1952

PROCUROR MILITAR,
Instructor-penal,

REPUBLICA POPULARA ROMANA

P R O C U R A T U R A

7

Dosar Nr. ..... / *195*....

MANDAT DE ARESTARE Nr. 26

Data: 16 februarie 1953

In numele legii şi al Poporului;

Noi, Lt. Maj. CARANDA C. Procuror ~~Instructor penal~~ al Procuraturii Mil. Terit. Buc.

Având în vedere actele de procedură încheiate în contra numit LUCA ELISABETA (se va trece numele de familie urmat de pronume) născut în anul 1909, luna ianuarie, ziua 1, în comuna Balotina Raionul Bălţi URSS Regiunea ....., având ocupaţia ..... cu domiciliul în comuna Bucureşti, str. ..... Nr. ..... etaj ..... apartament ....., Raionul ....., Regiunea Bucureşti, fiul lui ILIE şi al ZINA, urmărit potrivit art. 218 din codul de proc. penală, pentru delictul de instigare publică

Având în vedere că aceste fapte sunt prevăzute şi pedepsite de art. 327 al.3 cu închisoare dela 5 - 1o ani

Considerând că din cercetările făcute rezultă probe suficiente de culpabilitate contra susnumitului inculpat LUCA ELISABETA

Văzând că inculpatul se găseşte în situaţiunea prevăzută de art. 2oo pct.9 din codul de procedură penală, întrucât fapta comisă este gravă

Văzând şi dispoziţiunile art. 253 codul de Procedură Penală

PENTRU ACESTE MOTIVE,

Ordonăm tuturor agenţilor forţei publice ca, conformându-se legii, să aresteze şi să conducă la Penitenciarul JILAVA pe LUCA ELISABETA

Punem în vedere administratorului menţionatului penitenciar să-l primească şi să-l reţină dela data de 16 februarie 1953 până la data de 16 mai 1953.

Dat în Cabinetul nostru, azi 16 februarie 1953

PROCUROR MILITAR,

Instructor penal.

REPUBLICA POPULARA ROMANA

PROCURATURA

8

Dosar Nr. ..... / 195....

MANDAT DE ARESTARE Nr. 256

Data: 16 mai 1953

In numele legii şi al Poporului;

Noi, Lt. Maj. CARANDA C. Procuror Mil. Aj. al Procuraturii Mil. Terit. Buc.
~~Instructor penal~~

Având în vedere actele de procedură încheiate în contra numit LUCA ELISABETA (se va trece numele de familie urmat de pronume) născut în anul 1909, luna ianuarie, ziua 1, în comuna Baloteni Raionul Bălţi Regiunea URSS, având ocupaţia ..... cu domiciliul în comuna Bucureşti, str. ..... Nr. ..... etaj ..... apartament ....., Raionul ....., Regiunea Bucureşti, fiul lui ILIE şi al ZINA, urmărit potrivit art. 218 din codul de proc. penală, pentru delictul de instigare publică

Având în vedere că aceste fapte sunt prevăzute şi pedepsite de art. 327 al.3 cu închisoare dela 5 - 1o ani

Considerând că din cercetările făcute rezultă probe suficiente de culpabilitate contra susnumitului inculpat LUCA ELISABETA

Văzând că inculpatul se găseşte în situaţiunea prevăzută de art. 2oo pct.9 din codul de procedură penală, întrucât fapta comisă este gravă

Văzând şi dispoziţiunile art. 253 codul de Procedură Penală

PENTRU ACESTE MOTIVE,

Ordonăm tuturor agenţilor forţei publice ca, conformându-se legii, să aresteze şi să conducă la Penitenciarul JILAVA pe LUCA ELISABETA

Punem în vedere administratorului menţionatului penitenciar să-l primească şi să-l reţină dela data de 16 mai 1953 până la data de 16 august 1953

Dat în Cabinetul nostru, azi 16 mai 1953 195....

PROCUROR MILITAR,
Instructor penal.

REPUBLICA POPULARA ROMANĂ

PROCURATURA

9

Dosar Nr. ..... / 195....

MANDAT DE ARESTARE Nr. 256

Data: 16 august 1953

In numele legii şi al Poporului;

Noi, Maior DUMITRESCU N. Procuror Mil. ~~Instructor penal~~ al Procuraturii Mil. Terit. Buc.

Având în vedere actele de procedură încheiate în contra numit LUCA ELISABETA (se va trece numele de familie urmat de pronume) născut în anul 1909, luna ianuarie, ziua 1, în comuna Balotina Raionul Bălţi URSS Regiunea ....., având ocupaţia ..... cu domiciliul în comuna Bucureşti, str. ..... Nr. ..... etaj ..... apartament ....., Raionul ....., Regiunea Bucureşti, fiul lui ILIE şi al ZINA, urmărit potrivit art. 218 din codul de proc. penală, pentru delictul de instigare publică

Având în vedere că aceste fapte sunt prevăzute şi pedepsite de art. 327 al 3 cu închisoare dela 5 - 10 ani

Considerând că din cercetările făcute rezultă probe suficiente de culpabilitate contra susnumitului inculpat LUCA ELISABETA

Văzând că inculpatul se găseşte în situaţiunea prevăzută de art. 200 pct. 9 din codul de procedură penală, întrucât fapta comisă este gravă

Văzând şi dispoziţiunile art. 253 codul de Procedură Penală

PENTRU ACESTE MOTIVE,

Ordonăm tuturor agenţilor forţei publice ca, conformându-se legii, să aresteze şi să conducă la Penitenciarul JILAVA pe LUCA ELISABETA

Punem în vedere administratorului menţionatului penitenciar să-l primească şi să-l reţină dela data de 16 august 1953 până la data de 16 noembrie 1953

Dat în Cabinetul nostru, azi 16 august 1953 195....

PROCUROR MILITAR,

~~Instructor penal~~

MAIOR DE JUSTIŢIE

N. Dumitrescu

REPUBLICA POPULARA ROMANA

P R O C U R A T U R A

10

Dosar Nr. ..... / *195*....

MANDAT DE ARESTARE Nr. 256

Data: 16 noembrie 195 3

In numele legii şi al Poporului;

Noi, Maior DUMITRESCU N. Procuror Milit. instructor penal al Procuraturii Mil. Terit. Buc.

Având în vedere actele de procedură încheiate în contra numit LUCA ELISABETA (se va trece numele de familie urmat de pronume) născut în anul 1909, luna ianuarie, ziua 1, în comuna Balotina Raionul Bălţi-URSS Regiunea ....., având ocupaţia ..... cu domiciliul în comuna Bucureşti, str. ..... Nr. ..... etaj ..... apartament ....., Raionul ....., Regiunea Bucureşti, fiul lui ILIE şi al ZINA, urmărit potrivit art. 218 din codul de proc. penală, pentru delictul de instigare publică

Având în vedere că aceste fapte sunt prevăzute şi pedepsite de art. 327 al.3 cu închisoare dela 5 - 10 ani

Considerând că din cercetările făcute rezultă probe suficiente de culpabilitate contra susnumitului inculpat LUCA ELISABETA

Văzând că inculpatul se găseşte în situaţiunea prevăzută de art. 200 pct.9 din codul de procedură penală, întrucât fapta comisă este gravă

Văzând şi dispoziţiunile art. 253 codul de Procedură Penală

PENTRU ACESTE MOTIVE,

Ordonăm tuturor agenţilor forţei publice ca, conformându-se legii, să aresteze şi să conducă la Penitenciarul JILAVA pe LUCA ELISABETA

Punem în vedere administratorului menţionatului penitenciar să-l primească şi să-l reţină dela data de 16 noembrie 195 3 până la data de 16 februarie 195 4

Dat în Cabinetul nostru, azi 16 noembrie 195 3

PROCUROR MILITAR,
Instructor penal,
MAIOR DE JUSTITIE
N. Dumitrescu

REPUBLICA POPULARA ROMANA
PROCURATURA

11

Dosar Nr. ..... / 195....

MANDAT DE ARESTARE Nr. 256

Data: 16 februarie 1954

In numele legii şi al Poporului;

Noi, Maior DUMITRESCU N. Procuror Milit. / ~~Instructor penal~~ al Procuraturii Mil. Terit. Buc.

Având în vedere actele de procedură încheiate în contra numit LUCA ELISABETA (se va trece numele de familie urmat de pronume) născut în anul 1909, luna ianuarie, ziua 1, în comuna Balotina Raionul Bălţi - URSS Regiunea ....., având ocupaţia ..... cu domiciliul în comuna Bucureşti, str. ....., Nr. ..... etaj ..... apartament ....., Raionul ....., Regiunea Bucureşti, fiul lui ILIE şi al ZINA, urmărit potrivit art. 218 din codul de proc. penală, pentru delictul de instigare publică

Având în vedere că aceste fapte sunt prevăzute şi pedepsite de art. 327 al 3 cu închisoare dela 5 - 10 ani

Considerând că din cercetările făcute rezultă probe suficiente de culpabilitate contra susnumitului inculpat LUCA ELISABETA

Văzând că inculpatul se găseşte în situaţiunea prevăzută de art. 200 pct. 9 din codul de procedură penală, întrucât fapta comisă este gravă

Văzând şi dispoziţiunile art. 253 codul de Procedură Penală

PENTRU ACESTE MOTIVE,

Ordonăm tuturor agenţilor forţei publice ca, conformându-se legii, să aresteze şi să conducă la Penitenciarul JILAVA pe LUCA ELISABETA

Punem în vedere administratorului menţionatului penitenciar să-l primească şi să-l reţină dela data de 16 februarie 1954 până la data de 16 mai 1954

Dat în Cabinetul nostru, azi 16 februarie 1954

PROCUROR MILITAR,
~~Instructor penal.~~
MAIOR DE JUSTITIE
N. Dumitrescu

REPUBLICA POPULARA ROMANA

PROCURATURA

12

Dosar Nr. ..... / 195....

MANDAT DE ARESTARE Nr. 256

Data: 16 mai 1954

In numele legii şi al Poporului;

Noi, Lt. Col. DUMITRESCU N. Procuror Milit. ~~Instructor penal~~ al Procuraturii Mil. Terit. Buc.

Având în vedere actele de procedură încheiate în contra numit LUCA ELISABETA (se va trece numele de familie urmat de pronume) născut în anul 1909, luna ianuarie, ziua 1, în comuna Balotina Raionul Bălţi-URSS Regiunea ....., având ocupaţia ..... cu domiciliul în comuna Bucureşti, str. ..... Nr. ..... etaj ..... apartament ....., Raionul ....., Regiunea Bucureşti, fiul lui ILIE şi al ZINA, urmărit potrivit art. 218 din codul de proc. penală, pentru delictul de instigare publică

Având în vedere că aceste fapte sunt prevăzute şi pedepsite de art. 327 al 3. ..... cu închisoare dela 5 - 10 ani

Considerând că din cercetările făcute rezultă probe suficiente de culpabilitate contra susnumitului inculpat LUCA ELISABETA

Văzând că inculpatul se găseşte în situaţiunea prevăzută de art. 200 pct. 9 din codul de procedură penală, întrucât fapta comisă este gravă

Văzând şi dispoziţiunile art. 253 codul de Procedură Penală

PENTRU ACESTE MOTIVE,

Ordonăm tuturor agenţilor forţei publice ca, conformându-se legii, să aresteze şi să conducă la Penitenciarul JILAVA pe LUCA ELISABETA

Punem în vedere administratorului menţionatului penitenciar să-l primească şi să-l reţină dela data de 16 mai 1954 până la data de 16 august 1954

Dat în Cabinetul nostru, azi 16 mai 1954

PROCUROR MILITAR,

~~Instructor penal~~

Lt. Colonel de JUSTITIE

N. Dumitrescu

13

R.P.R.
PROCURATURA MILITARA TERITORIALA
BUCURESTI

No. 256
din 16 August 1954

C ă t r e

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

La adresa Nr. 75.661/1954 ;

Vă facem cunoscut că mandatul de arestare Nr. /1954, privind pe Lucia Elisabeta, se prelungeste pînă la data de 15 Noemvrie 1954

După efectuarea cercetarilor, vă rugăm a ne trimite dosarul cauzei.-

/PROCURORUL PROCURATURII MILIT TERIT BUC
Cpt. de justitie
C.Caranda

R.P.R.
PROCURATURA MILITARA TERITORIALA
BUCUREȘTI

No. 256 S 13 A

din 9 noembrie 1954

Strict Secret

C ă t r e ,

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
U.M. 0123/O

Vă facem cunoscut că mandatul de arestare No. 256/S/954, privind pe LUCA ELISABETA, se prelungeste pînă la data de 1 ianuarie 1955.-

După efectuarea cercetărilor, vă rugăm a ne trimite dosarul cauzei.-

PROCURORUL PROCURATURII MILIT TERIT BUC
Lt.Col. de justiție
M.Dumitrescu

BM/sc
1 ex.

14

PROCESE VERBALE DE PERCHEZITIE DOMICILIARA.

(Nu ca fácut)

C.N.S.A.S.

OPISUL AVUTULUI CELUI ARESTAT.

- Nu are avut -

C.N.S.A.S.

PROCESE VERBALE DE INTEROGATORIU ALE

ARESTATEI LUCA ELISABETA.

C.N.S.A.S.

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata LUCA ELISABETA,născută la 1 Ianuarie 1912,în comuna Bolintina jud.Bălţi (URSS),de profesie ziaristă,cu ultimul domiciliu în R.Romniceanu nr.22.-

2 Septembrie 1952,Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 2o,3o
" s'a terminat " 1,1o.

Intrebare:

Arată tot ce cunoşti din activitatea duşmănoasă a lui VASILE LUCA?

Răspuns:

Până la apariţia documentelor de partid,documente care au arătat clar activitatea duşmănoasă a lui VASILE LUCA,eu până la acea dată nu am observat deosebite manifestări sau atitudini cu caracter duşmănos. Insă ce m'a isbit mai mult,în toţi aceşti ani de când sunt cu el,a fost orgoliul lui excesiv,lipsa de vigilenţă şi unele manifestări potrivnice moralei proletare.-

Intrebare:

Arată în mod concret în ce constă şi cum se manifestau toate acele arătate de d-ta?

Răspuns:

Orgoliul se manifesta la LUCA prin permanenta tendinţă de a se autoevidenţia,prin perseverenţa cu care urmărea apariţia în presă a cuvântărilor sau a altor acţiuni făcute de el.In acelaş timp am observat o frământare la el,atunci când i se părea că alţii conducători ai Partidului sunt mai popularizaţi.Ca exemplu el caracteriza reuşita manifestaţiilor cu ocazia sărbătoririi zilelor de 1 Mai, 23 August sau 7 Noembrie după numărul mai mic sau mai mare al portretelor sale şi a lozincilor strigate în cinstea lui.-

In ceeace priveşte lipsa sa de vigilenţă,este faptul că în timpul când mergea la vânătoare,poposea la diferite elemente

ss.Luca Elisabeta

.//.

capitaliste şi chiabureşti,cum este cazul cu fermierii capitalişti din "Danloc" şi chiaburii dintr'un sat lângă Sf.Gheorghe. Deasemenea printre acei cu care mergea la vânătoare erau elemente capitaliste şi chiabureşti cum e cazul fostului proprietar al terenurilor de vânătoare din Bistriţa.-

[redacted]

Intrebare:

Era o simplă lipsă de vigilenţă faptul că VASILE LUCA se înconjura cu o serie de elemente capitaliste şi chiabureşti?

Răspuns:

Până la apariţia documentelor de partid,atribuiam această atitudine a lui LUCA lipsei de vigilenţă.Insă în lumina documentelor de partid eu îmi dau seama că toate aceste fapte fac parte din politica sa devitoare de dreapta,de protejarea elementelor capitaliste şi chiabureşti,în dauna clasei muncitoare.-

Intrebare:

Ce alte atitudini duşmănoase ale lui LUCA mai cunoşti d-ta?

Răspuns:

Aşi putea să mai arăt o serie de fapte,atitudini şi expresii care apar astăzi într'o lumină cu totul nouă.-

Astfel,faptul că LUCA nu păstra aşa cum se cerea materialele pe care le primea fie dela Biroul Politic al C.C.P.M.R. fie dela vreun organ de stat pe care era menţionat "strict secret". Astfel de documente cu caracter important,puteau fi găsite în locurile cele mai neaşteptate şi puteau fi accesibile oricui ar fi dorit. De exemplu,planul de exploatare a minelor de aur pe anul 1951-1952 sau planul de desvoltare a exploatării petrolifere,eu le-am văzut printre alte hârtii neînsemnate şi acestea nu sunt singurele.-

Pentru a scri ultimul său articol din "Pentru Pace Trainică" despre TITO, LUCA ceruse şi primise dela Partid o serie de materiale titoiste.Aceste materiale care ar fi trebuit înapoiate imediat sau cel puţin ţinute sub cheie,au stat pe un raft al bibliotecii lui LUCA,alături de alte materiale,timp de câteva luni şi numai cine nu voia nu putea să se folosească de ele.

ss.Luca Elisabeta

.//.

Abia în ziua mutării din casa unde am locuit, am dat peste ele, am făcut un pachet şi LUCA le-a pus pe casa de fier, spunând lui BABENCO, căruia le-a predat că acolo au stat tot timpul.-

LUCA arunca adesea pe neaşteptate vre-o ştire care nu era de ordin public sau îmi împărtăşea mie unele chestiuni de Stat, care deasemenea trebuiau păstrate în secret. De exemplu l-am auzit încă şi în luna Mai a.c. spunând deodată în faţa unor persoane particulare: "A mai fugit un avion". Mie personal mi-a vorbit despre sugestia conducătorului URSS, de a se creia la noi o regiune autonomă maghiară.-

Mi-a vorbit despre planul construirii unui pod peste Dunăre cu ajutorul celorlalte ţări de democraţie populară.-

Cam pela mijlocul anului 1951, am observat într'un rând că LUCA a adus acasă în servietă o sumă mare de bani, să fi fost un milion şi jumătate sau două şi a închis banii în casa de fier. La întrebarea mea ce-i cu aceşti bani, LUCA mi-a răspuns că sunt u "supra numerar", dat fiind că la întrebarea unui copil al nostru dacă banii sunt ai lui LUCA a răspuns că nu. Eu nu am mai insistat să aflu ce-i cu ei. In ajunul reformei monetare LUCA a dus banii înapoi la Minister, bani noi pentru ei nu a adus.-

După scoaterea lui LUCA din munca de partid şi destituirea din funcţia de stat, fiind şi eu în concediu, am avut prilejul să stau mai mult cu el de vorbă şi să observ unele atitudini de ale lui faţă de evenimentele ce frământau Partidul şi faţă de diferiţi tovarăşi din conducerea Partidului. Astfel, deşi în şedinţa plenară din 28 Mai recunoscuse devierea de dreapta şi acţiunea duşmănoasă şi antistatală ce a dus-o, el afirma din nou faţă de mine că aci e vorba de o intrigă ţesută împotriva lui de către unii din conducerea Partidului, cu scopul de a-l distruge. Se exprima despre aceşti conducători că sunt intriganţi, carierişti şi că totul a fost "bine lucrat înainte".-

Deasemenea după ce şi-a făcut autocritică scrisă şi a depus-o la Comisia de Control al C.C.P.M.R. şi între timp apăruse în presă expunerea în legătură cu consfătuirea cu minerii, LUCA s'a exprimat că dacă apărea înainte această expunere nu şi-ar fi făcut o autocritică atât de aspră.-

In altă ordine de idei aşi vrea să relatez câteva expresii a lui LUCA din ultimul timp, care arată că persista în vederile sale. La o remarcă a mea că kg. de pâine neagră la liber costă 2 lei, LUCA exclamă: "e scump, foarte scump, ştii tu cu cât se ia

ss. Luca Elisabeta

.//.

grâul dela ţărani?".

Cu altă ocazie cineva pare-mi-se SARA ACHERMAN se plângea cu chiaburii aduc la piaţă legume cu preţ mare şi încearcă iar să jefuiască.La care LUCA a răspuns prompt:"Da, impozitul cine-l plăteşte?".

Deasemenea am putut observa că LUCA se interesa la cei care veneau la noi,dacă a fost cineva arestat dintre cei dela Ministerul de Finanţe.Când a aflat de o serie de arestări dela Finanţe,a avut o astfel de expresie:"Când au să înceapă ăştia să vorbească".-

Intrebare:

Ce anume a vrut să înţeleagă LUCA prin această expresie?

Răspuns:

LUCA nu a mai adăugat nimic în afară de această expresie. Deasemenea nici eu n'am întrebat nimic.Dar ceeace decurge logic din această expresie e că arestaţii ar avea ce spune şi ceeace vor spune poate să fie în dauna lui.-

Aceasta îmi este declaraţia pe care o dau,o susţin şi o semnez propriu.-

ss.Luca Elisabeta

MAIOR DE SECURITATE

F.Simion

CM/5 ex.

Proces-Verbal de interogatoriu

Arestat a Luca Elisabeta, născută la 1 Ianuarie 1912.
în comuna Balotina jud. Bălți / U.R.S.S., de profesie ziaristă
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu str. Rampăceanu Nr 22.

Marți 2 septembrie 1952.

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 20 și min. 30
„ s'a terminat la „ 1. și 10 „

Intrebare: Arată D-ta tot ce cunoști din activitatea dușmănoasă a lui zisei Luca

Răspuns. Până la apariția documentelor de partid — documente, care au arătat clar activitatea dușmănoasă a lui zisei Luca, eu până la acea dată, nu am observat deosebite manifestări sau atitudini cu caracter dușmănos. Însă ce mi-a ișit mai mult, în tot acești ani de când sunt cu el, a fost orgoliu lui excesiv, lipsă de tăgăduință și unele manifestări patriotice mărunte.

Intrebare. Arată în mod concret, în ce constă și cum se manifestau toate cele arătate de D-ta.

Răspuns. Orgoliu se manifesta la Luca prin permanenta tendință de a se autoevidenția, prin preocuparea cu care urmărea apariția în presă a cuvântărilor, sau a oricare alte acțiuni făcute de el. În acelaș timp am observat o frământare la el, atunci când îi se părea că alți conducători ai partidului sunt mai popularizați. La exemplu, el caracteriza reușita manifestațiilor cu ocazia

Iscălitura,
Luca

Mod. 185

Urmare: sărbătorirea zilelor de 1 Mai, 23 aug sau 7 Noembrie, după numărul mai mic sau mai mare a portretelor sale și a lozincilor strigate în cinstea lui.

În cei ce privește lipsa sa de vigilență, este faptul că în timpul când mergea la vânătoare, poposea la diferite elemente capitaliste și chiaburești, cum este cazul la fermierii capitaliști din „Danloc" și chiaburi dintr-un sat lângă Sf. Ghe. Deasemenea printre acei cu care mergea la vânătoare erau elemente capitaliste și chiaburești cum e cazul fostului proprietar al terenurilor de vânătoare din Bistrița [redacted]

Intrebare. Era o simplă lipsă de vigilență, faptul că Vasile Luca se înconjura cu o seri de elemente capitaliste și chiaburești?

Răspuns Până la apariția documentelor de partid, atribuiam această atitudine a lui Luca, lipsei de vigilență. Însă în lumina documentelor de partid eu îmi dau seama, că toate aceste fapte fac parte din politica sa deviatoare de dreapta, de protejarea a elementelor capitaliste și chiaburești, în dauna clasei muncitorești.

Intrebare Ce alte atitudini dușmănoase a lui Luca mai cunoști D-ta.

Răspuns Aș putea să mai arăt o serie de fapte, atitudini și expresii care îmi apar astăzi într-o lumină cu totul nouă.

Astfel, faptul că Luca nu păstra așa cum se cerea materialele pe care le primea fie de la Biroul politic al C.C. P.M.R. fie de la vreun organ de stat

Iscălitura, Eluca

Urmare: pe care eram menționat „strict secret". Astfel de documente cu caracter important, puteau fi găsite în locurile cele mai neașteptate și puteau fi accesibile oricui ar fi dorit. De exemplu, planul de exploatare al minelor de aur pe anul 1951-52. sau planul de exploatare a exploatării petrolifere, eu le-am văzut printre alte hârtii nenumnate și acestea nu sunt singurele. —

Pentru a scrie ultimul său articol din „Pentru Pace trainică" despre Tito, — Luca cerual a primise de la partid o serie de materiale titoiste. Aceste materiale, care ar fi trebuit imediat sau cel puțin după câteva luni să ardă, au stat pe un raft al bibliotecii lui Luca, alături de alte materiale până de curând lui și nimeni nu știa, nu putea să se folosească de ele. Abia în luna martorii din casa unde am locuit, au dat peste ele, au făcut un pachet și Luca le-a pus în casa de fier —, spunând lui Babenco căruia le-a predat că acolo au stat tot timpul.

Luca amuncă adesea, pe neașteptate vreo știre care nu era de ordin public — sau îmi împărtășea mie unele chestiuni ce stat, care deasemenea trebuiau păstrate în secret. De exemplu - l-am auzit încă și în luna Mai anul acesta, spunând deodată în fața unor persoane participante: „N. mai fugi-t un an". Mie personal mi-a vorbit despre sugestia conducătorului U.R.S.S. de a se crea la noi o regiune autonomă Maghiară —
Mi-a vorbit despre planul construirii unui pod peste

Semnătura,
Luca

Urmare: Rămîne – cu ajutorul celorlalte țări de democrație populară. ——

Cam pe la mijlocul anului 1951, am observat într-un rînd că Luca a adus acasă în servietă o sumă mare de bani –, să fi fost un milion jumătate sau două și a închis banii în casa de fier. La întrebarea mea ce-i cu acești bani, Luca mi-a răspuns că sunt un „supra numerar", dat fiind că la întrebarea unui copil al nostru, dacă banii sunt ai lui Luca, a răspuns că nu, eu nu am mai insistat să aflu ce-i cu ei. În ajunul reformei monetare Luca a dus banii înapoi la Minister bani noi pentru ei, nu a adus. ——

După scoaterea lui Luca din munca de partid și destituirea din funcție de stat, fiind și eu în concediu, am avut prilejul să stau mai mult cu el de vorbă și să observ unele atitudini de ale lui față de evenimentele ce frămîntau partidul și față de diferiți tov. din conducerea partidului. Astfel, deși în ședința plenară din 28 Mai recunoscuse devierea de dreapta și acțiunea dușmănoasă și antistatală ce a dus-o, el afirma din nou față de mine, că aci e vorba de o întreagă țesută împotriva lui de către unii din conducerea partidului cu scopul de al distruge. Se exprima despre acești conducători că sunt intriganți, carieriști și că totul a fost „bine lucrat înainte".

Deasemenea după ce și-a făcut autocritica scrisă și a depus-o la comisia de control al C.C. P.M.R. și între timp apăruse în presă expunerea în legătură cu ocazia consfătuirea cu minerii, Luca s-a exprimat

Semnătura,
ELuca

Urmare: că dacă apărea înainte această expunere nu s-ar fi făcut o autocritică atât de aspră.

În altă ordine de idei, aș vrea să relatez câteva expresii a lui Luca din ultimul timp, care arată că persista în vederile sale. La o remarcă a mea că Kg. de pâine neagră la liber costă 2. lei, Luca exclamă – „e scump – f. scump, ști tu cu cât se ia grâne de la țărani?" —

Cu altă ocazie cineva pare mi-se Sara Ackerman se plângea că chiaburii aduc la piață legume cu preț mare și încearcă iar să jefuiască –. La care Luca a răspuns prompt: „Da, impozitul cine-l plătește?".

Deasemenea am putut observa că Luca se interesa la cei care veneau la noi, dacă a fost cineva arestat dintre cei de la Ministerul de finanțe. Când a aflat de a zeci de arestări de la finanțe, a avut o astfel de expresie „Când au să înceapă ăștia să vorbească".

<u>Întrebare</u> Ce anume a vrut să înțeleagă Luca prin această expresie

<u>Răspuns</u> Luca, nu a mai adăugat nimic în afară de această expresie; deasemenea nici eu n-am întrebat nimic.. Dar ceeace decurge logic din această expresie e că arestații ar spune ce spune și ceiace vor spune, poate să fie în dauna lui.

Aceasta îmi este declarația pe care o dau, a susține și o semnez propriu

Anchetator
Maior de securitate
[signature]
F. Simion

E. Luca

Semnătura,

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, născută la 1 Ianuarie 1912, în comuna Bolintina jud.Bălţi, de profesie ziaristă, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str.Romniceanu nr.22.-

4 Septembrie 1952, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 21,oo
" s'a terminat " 2.

Intrebare:

Ce mai ai de spus despre atitudinea şi manifestările duşmănoase ale lui VASILE LUCA, în afară de cele arătate la interogatoriul din 2 Septembrie 1952?

Răspuns:

In afară de cele arătate la interogatoriul din 2 Septembrie 1952, aşi vrea să relatez un fapt pe care mi l-am amintit ulterior şi care mi se pare semnificativ.

In noaptea primei şedinţe plenare a C.C.P.M.R.din Martie 1952, LUCA a avut un acces de inimă şi medicii l-au adus acasă, rămânând lângă el până dimineaţa.- Pela ora 9, LUCA s'a sculat deodată spunând că merge la Ministerul de Finanţe. La insistenţele medicilor de a nu părăsi patul el a spus: "trebue să mă duc chiar dacă aşi muri" şi îmbrăcându-se, ceru lui AFANASE (tovarăşul din gardă) să afle dacă IACOB era la Minister. Nici atunci şi nici după ce l-am revăzut la prânz nu l-am întrebat ce anume chestiuni atât de urgente l-a făcut să se scoale din pat.-

Intrebare:

La ce oră s'a întors LUCA dela Ministerul de Finanţe?

Răspuns:

Nu pot preciza când s'a întors dela Minister. Stiu că a plecat la ora 9 dimineaţa şi pela orele 11 eu m'am interesat prin telefon acasă dacă a venit şi la acea oră nu venise. Când am venit pela ora 15 acasă la masă, l-am găsit acasă.-

Intrebare:

Ce anume discuţii ai avut cu LUCA, când ai sosit acasă?

ss.Luca Elisabeta

.//.

Răspuns:

In după amiaza aceea n'am discutat,dat fiind starea sănătăţii lui şi urmând sfatul medicilor de a-l menaja.Stiam însă despre ce e vorba,căci cu o zi înainte venind la prânz dela şedinţa plenară a C.C.,m'a chemat la o parte şi mi-a spus "Cu mine situaţia este foarte gravă".-

Mai târziu simţindu-se mai bine,LUCA mi-a povestit amănunţit că la plenară s'a criticat aspru activitatea sa,că s'au descoperit devieri de dreapta în broşurile şi articolele sale. Că a fost criticat pentru lipsă de vigilenţă,despre elementele duşmănoase de care s'a înconjurat,deasemenea a fost criticat pentru atitudinea sa de violenţă,arogantă şi lipsa de modestie.-

Povestind,căuta să arate că toate sunt o intrigă ţesută împotriva lui,cu scopul de a-l distruge,aducând drept argument faptul că toţi au venit pregătiţi la şedinţă şi unii cu unele texte din broşuri subliniate.-

Reda faptele într'o lumină că toţi sunt porniţi să-i facă lui o nedreptate.-

Intrebare:

Ce cunoştinţe ai avut d-ta despre pregătirea reformei monetare?

Răspuns:

La începutul lunei Ianuarie,LUCA mi-a spus că se face o reformă monetară şi moneda cea mai mare va fi o sută lei şi moneda noastră se va apropia de rubla sovietică.-

Intrebare:

IN ce împrejurări şi cu ce scop ţi-a spus LUCA că se face o reformă monetară?

Răspuns:

Aşa cum îmi spunea şi alte lucruri mi-a împărtăşit şi aceasta, fără nici un alt scop.-

Intrebare:

Ce măsuri ai luat în consecinţă?

Răspuns:

In jurul zilei de 2o Ianuarie am cumpărat o serie de cusături naţionale,adică trei feţe de masă,şerveţele,patru fote naţionale pentru brâuri. Toate acestea au însumat suma de una sută mii lei.-

ss.Luca Elisabeta

.//.

Intrebare:

Cui a mai spus LUCA, că se face o reformă monetară?

Răspuns:

In afară de mine nu am cunoştinţă să fi spus cuiva.-

După ce am citit cuvânt cu cuvânt procesul verbal şi am constatat că cele declarate sunt întocmai cu cele spuse de mine, susţin şi semnez.-

ss.Luca Elisabeta

MAIOR DE SECURITATE

F.Simion

CM/5 ex.

C.N.S.A.S.

Urmare :

Proces-Verbal de interogator

Arestata Elisabeta Luca născută la 1. Ianuarie 1912 în comuna Balotina Jud. Bălţi, de profesie ziaristă, cu ultimul domiciliu în București str. N. Romanescu 32.

(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)

Joi 4. septembrie 1952.

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 21. și ...... min.

" s'a terminat la " 2 și ...... "

Intrebare: Ce mai ai de spus despre atitudini şi manifestări duşmănoase a lui Vasile Luca în afară de cele arătate la interogatoriu din 2 sept. 1952.?

Răspuns În afară de cele arătate la interogatoriu din 2 septembrie 1952, aşi vrea să relatez un fapt pe care mi-l-am amintit ulterior şi care mi se pare semnificativ.

În noaptea primei şedinţe plenare a C.C. P.M.R. din martie 1952., Luca a avut un acces de inimă şi medicii l-au adus acasă, rămânând lângă el până dimineaţa. Pe la ora 9. Luca s'a sculat deodată spunând că merge la Ministerul de Finanţe. La insistenţele medicilor de a nu părăsi patul el a spus: „trebuie să mă duc chiar dacă aşi muri", şi îmbrăcându-se, ceru lui Afanase (tov din gardă) să afle dacă Iacob e la Minister. Nici atunci şi nici după ce l-am revăzut la prânz nu l-am întrebat ce anume chestiuni atât de urgente l-a făcut să se scoale din pat.

Intrebare La ce oră s'a întors Luca dela Ministerul de Finanţe. ?

Semnătura, E. Luca

Mod. 185

Urmare: Nu pot preciza când sa întors de la Minister.
Știu că a plecat la ora 9 dimineața și pe la orele
11. au mai întrebat prin telefon acasă, dacă a
venit, și la ~~ora~~ acea oră nu venise. Când au
venit pe la ora 15 acasă la masă l-am găsit acasă.

Întrebare Ce anume discuții ați avut cu Luca, când
ați venit acasă?

Răspuns În după ~~ma~~miaza ziua n'am
discutat cu Luca, dat fiind starea sănătății lui și urmând
sfatul medicilor de a-l menaja. Stăam însă despre ce e
vorbă, căci cu o zi înainte, venind la prânz de la ședința
plenară a C.C. m'a chemat la o parte și mi-a spus.
„Ce mine situația este foarte grea".

Mai târziu întinzându-ne mai bine, Luca mi-a povestit
amănunțit că la plenară și-a criticat orice activitatea
sa, că s'au descoperit defecte de dreapta în broșurile
și articolele sale, că a fost criticat pentru lipsă de
vigilență, despre elementele dușmănoase de care s'a
înconjurat, deasemenea a fost criticat pentru atitudinea
sa de violență, aroganță și lipsă de modestie.

Povestind, căuta să arate că toate acuzele întregă
țesătură împotriva lui, cu scopul de al distruge, aducând
drept argument, faptul că toți au venit pregătiți la ședință
și unii cu unele texte din broșuri subliniate. ———

Reda faptele într'o lumină că toți aveau parte
să-i facă lui o nedreptate.

Întrebare Ce cunoștințe ați avut D-ta despre
pregătirea reformei monetare.

Răspuns La începutul lunei Ianuarie Luca
mi-a spus că se face o reformă monetară și moneda cea
mai mare va fi o 100 lei și moneda noastră ne va ajunge

Semnătura, Eluca

Urmare : de rubla sovietică.

Întrebare În ce împrejurări și cu ce scop Te-a spus Luca că se face o reformă monetară.

Răspuns Așa cum mi-a spus și alte lucruri mi-a împărtășit și aceasta, fără nici un alt scop.

Întrebare Ce măsuri ai luat în consecință

Răspuns În ziua de 30 Ianuarie am cumpărat o serie de cenzături naționale, adică, trei fețe de masă, șervețele, patru fețe naționale patru brâuri. toate acestea au însumat suma de suta mii lei.

Întrebare Ție ți-a mai spus Luca că se face o reformă monetară

Răspuns. În afară de mine, nu am cunoștință să fi spus cuiva.

După ce am citit cuvânt cu cuvânt cele declarate de mine care au fost consemnate în prezentul proces verbal, susțin și semnez pe rând.

Anchetator
Major de securitate Stănescu
F. Simion

Stănescu

Semnătura,

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, născută la 1 Ianuarie 1912, în comuna Balotina jud. Bălţi (URSS), de profesie ziaristă, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu nr. 22.-

19 Septembrie 1952, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 2o,3o
" s'a terminat " . . .

Intrebare:
Cui anume ai înlesnit d-ta plecarea din ţară?

Răspuns:
In anul 1948, am intervenit pentru plecarea lui GOTLEBER AVRAM la Paris. Deasemenea în anul 1951, primind o scrisoare dela o bătrână în vârstă de peste 7o ani din Iaşi, în care mă ruga să o ajut să plece în Palestina la copiii ei, am dat un telefon lui JIANU la M.A.I. expunându-i cazul acestei bătrâne TELNICHER, la care JIANU mi-a răspuns, dat fiind vârsta ei poate pleca, spunându-mi să vină cu actele la M.A.I. La fel în anul 1946, a venit soţia fotografului AUREL BAUCH, care m'a rugat s'o ajut în obţinerea vizei de plecare la Paris, deoarece fica ei studentă la Paris fiind grav bolnavă, reclamă ajutorul ei. Am telefonat lui TANASESCU la M.A.I. rugându-l s'o ajute, fapt ce am aflat ulterior că a plecat. In afară de acestea pentru alţii n'am intervenit să plece din ţară.-

Intrebare:
Cine este GOTLEBER AVRAM şi în ce împrejurări l-ai cunoscut?

Răspuns:
GOTLEBER AVRAM este vărul meu (tatăl său şi mama mea sunt fraţi) şi l-am cunoscut prima dată în anul 1933, la Cernăuţi unde locuia atunci.-

Intrebare:
Cu ce se ocupa GOTLEBER AVRAM şi ce politică făcea?

Răspuns:
GOTLEBER AVRAM era negustor. El împreună cu fratele dânsului, GOTLEBER AIZIC, aveau un magazin de fierărie la Cernăuţi.

ss. Elisabeta Luca

.//.

Nu cunosc ce politică făcea.-

Intrebare:

GOTLEBER AVRAM mai avea fraţi?

Răspuns:

In afară de GOTLEBER AIZIC a mai avut fraţi din care eu am cunoscut numai pe unul GOTLEBER SULIM, care deasemenea era negustor având un magazin de manufactură la Cernăuţi.-

Intrebare:

Unde se găsesc în momentul de faţă GOTLEBER AIZIC şi GOTLEBER SULIM?

Răspuns:

GOTLEBER AIZIC în anul 1940 în timpul eliberării Bucovinei, a fost deportat din Cernăuţi de către autorităţile sovietice ca element capitalist. In anul 1948, când am vizitat fraţii mei la Cernăuţi, am auzit dela ei că GOTLEBER AIZIC a murit în deportare.-

GOTLEBER SULIM se găseşte în Palestina în oraşul Tel-Aviv.-

Intrebare:

Când a plecat GOTLEBER SULIM în Palestina?

Răspuns:

Nu ştiu, ştiu însă că în anul 1934, GOTLEBER SULIM făcuse o călătorie în Palestina.-

Intrebare:

Când şi cu ce ocazie ai aflat că GOTLEBER SULIM se află în Palestina?

Răspuns:

In anul 1944, când m'am întors în ţară venind din URSS, am aflat dela GOTLEBER AVRAM care se stabilise în Bucureşti în anul 1939.-

Intrebare:

Cu ce scop ai înlesnit plecarea lui GOTLEBER AVRAM din ţară?

Răspuns:

Eu personal nu am avut nici un scop. Fiind asaltată cu insistenţă din partea lui GOTLEBER de a-l ajuta pentru a putea pleca la Paris, unde îşi avea soţia lui spunându-mi că este bolnavă, am telefonat lui BUNACIU la M.A.I. rugându-l să-l ajute pe GOTLEBER pentru a putea pleca.-

ss. Elisabeta Luca

./.

Intrebare:

Când a plecat soţia lui GOTLEBER la Paris?

Răspuns:

A plecat la Paris în anul 1947.-

Intrebare:

Cu ce scop şi cine a ajutat-o să plece la Paris?

Răspuns:

Stiu că era bolnavă de inimă şi a plecat cu scopul de a se trata,cum şi cine a ajutat-o să obţină viza de ieşire din ţară,nu ştiu.-

Intrebare:

Cum se face că d-ta ştii că a plecat să se trateze şi nu ştii cum şi cine i-a înlesnit plecarea?

Răspuns:

In ajunul plecării mi-a telefonat să viu să-mi iau rămas bun că pleacă în străinătate.Ea nu mi-a spus cine i-a înlesnit plecarea,nici eu nu am întrebat-o.-

Intrebare:

Cu ce se ocupa GOTLEBER AVRAM în Bucureşti?

Răspuns:

Avea magazin de fierărie.-

Intrebare:

Ce a luat GOTLEBER cu el când a plecat din ţară?

Răspuns:

Când a plecat din ţară ştiu că şi-a luat toată mobila şi pianul.-

Intrebare:

Cum îţi explici d-ta că GOTLEBER a plecat să-şi vadă soţia care era bolnavă la Paris şi îşi ia cu el toată aversa care o avea?

Răspuns:

Explicaţia este clară că GOTLEBER a plecat cu intenţia să rămână la Paris.-

Intrebare:

D-ta ai cunoscut intenţia lui GOTLEBER?

Răspuns:

Am bănuit-o.-

ss.Elisabeta Luca

.//.

Intrebare:

Ce te-a făcut să bănuești acest lucru?

Răspuns:

Am bănuit că nu se va mai reîntoarce, deoarece îl cunoșteam ca un negustor cu stare materială, care pune mai presus de orice interesele lui personale. Deci regimul din țara noastră nu putea să fie pe placul lui. Dealtfel bănuiala mea am împărtășit-o și lui BUNACIU.-

Intrebare:

Dacă ai știut acest lucru deco l-ai ajutat să plece?

Răspuns:

Faptul că știam că soția lui este întradevăr grav bolnavă și reclamă să-și vadă copiii cum spunea ea, înainte de moarte, m'a făcut să admit afirmația lui, că el pleacă numai pentru un timp și se va reîntoarce.-

Intrebare:

Afirmația d-tale nu stă în picioare. Prin influența d-tale l-ai ajutat conștient pe un dușman al regimului nostru să plece cu întreaga sa avere într'o țară imperialistă, este așa?

Răspuns:

Este adevărat. Despre toată gravitatea faptei mele mi-am dat seama însă abia acum în timpul anchetei. Acum sunt conștientă de ea. Nu am văzut-o așa, atunci când am intervenit pentru plecarea lui GOTLEBER.-

După ce am citit cuvânt cu cuvânt cele declarate de mine, consemnate în prezentul proces verbal, susțin și semnez propriu.-

ss. Elisabeta Luca

MAIOR DE SECURITATE

F. Simion

CM/5 ex.

Proces-Verbal de interogator

Arestata Elisabeta Luca, născută la 1 Ianuarie 1918 în comuna Balotina jud. Bălți / U.R.S.S. / de profesie ziaristă, cu ultimul domiciliu în Buc. N. Bălcescu 32.
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)

19 septembrie 1952.

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 20 și 30 min.
„ s'a terminat la „ 24 și 30 „

Intrebare: Cui anume ai înlesnit D-ta, plecarea din țară?

Răspuns. În anul 1948 am intervenit pentru plecarea lui Gotleter Avram la Paris. Reamintesc în anul 1951, primind o scrisoare de la o bătrână în vârstă de peste 70 ani din Iași în care mă ruga să o ajut să plece în Palestina la copiii ei am dat un telefon lui Ieanu la M.A.I. expunându-i cazul acestei bătrâne Felnicher., la care Ieanu mi-a răspuns dat fiind vârsta ei poate pleca, sfătuindu-mi să vin cu actele la M.A.I. La fel, în anul 1946. a venit soția fotografului Aurel Banch. care mă rugat să ajut în obținerea vizei de plecare la Paris., deoarece fiu-i student la Paris fiind grav bolnav reclama ajutorul ei. Am telefonat lui Tănăsescu la M.A.I. rugându-l să ajute, fapt ce am aflat ulterior că a plecat. În afară de acestea pentru alții nu am intervenit să plece din țară.

Intrebare. Cine este Gotleter Avram și în ce împrejurări l-ai cunoscut.?.

Răspuns. Gotleter Avram este vărul meu. (fiul lui

Semnătura,
Luca

Mod. 185

Urmare: și mama mea unul frați) și l-am cunoscut prima dată în anul 1933. la Cernăuți unde locuia atunci.

Întrebare Cu ce se ocupa Gotleber Avram și ce politică făcea

Răspuns Gotleber Avram era negustor. El împreună cu fratele său Gotleber Aizic, aveau un magazin de fierărie la Cernăuți. Nu cunosc ce politică făcea.

Întrebare Gotleber Avram mai avea ~~și alți~~ frați.

Răspuns În afară de Gotleber Aizic ~~el~~ mai a avut frați, din care eu am cunoscut numai pe unul Gotleber Sulim. care deasemenea era negustor având un magazin de manufactură la Cernăuți

Întrebare Unde se găsesc în momentul de față Gotleber Aizic și Gotleber Șulim.

Răspuns Gotleber Aizic în anul 1940, în timpul eliberării Bucovinei, a fost deportat din Cernăuți de către autoritățile sovietice ca element capitalist. În anul 1948 când am vizitat frații mei la Cernăuți, am auzit de la ei, că Gotleber Aizic a murit în deportare. —

Gotleber Șulim se găsește în Palestina în orașul Tel-Aviv.

Întrebare Când a plecat Gotleber Șulim în Palestina

Răspuns Nu știu, știu însă că în anul 1934. Gotleber Șulim făcuse o călătorie în Palestina.

Întrebare Când și cu ce ocazie ai aflat că Gotleber Șulim se află în Palestina.

Răspuns. În anul 1944 când mam întors în țară venind din U.R.S.S. am aflat de la Gotleber Avram care se stabilise în București în anul 1939.

Întrebare Ce ai cunoscut despre plecarea lui Gotleber Avram din țară.

Semnătura,

Urmare : Răspuns Eu personal nu am avut nici un scop. Fiind asaltata cu insistenta din partea lui Gotteter. de al ajuta pentru a putea pleca la Paris, unde își avea soția lui spunându-mi că este bolnavă, am telefonat lui Bunaciu la M.A.I. rugându-l să-l ajute pe Gotteter pentru a putea pleca ..

Intrebare Când a plecat soția lui Gotteter la Paris.

Răspuns A. plecat în anul 1947.

Intrebare Cu ce scop. și cine a ajutato să plece la Paris.?

Răspuns Știu că era bolnavă de inimă și a plecat cu scopul de a se trata. cum și cine a ajutato să obțină viza de ieșire din țară nu știu.

Intrebare. Cum se face că d-ta știi că a plecat să se trateze și nu știi, cum și cine a intesnit plecarea.?

Răspuns In ajunul plecării mi-a telefonat să vin să-i iau cu rămas bună că pleacă în străinătate. ea nu mi-a spus cine i-a intesnit plecarea, nici eu nu am întrebato.

Intrebare. Cu ce se ocupa Gotteter. Atunci în București

Răspuns Avea magazin de pietrărie..

Intrebare Ce a luat Gotteter cu el când a plecat din țară.

Răspuns Când a plecat din țară știu că și-a luat toate. mobila și pianul.

Intrebare. Cum îți explici d-ta că Gotteter a plecat să-și vadă soția care era bolnavă la Paris. și își ia cu el toate averea care a avea.

Răspuns Explicația este clară că Gotteter a plecat

Semnătura,

Educa

Urmare: cu intenția să rămână la Paris.

Întrebare D-ta ai cunoscut intenția lui Gotteher.

Răspuns Am știut.

Întrebare Ce ție a făcut să lămuș-i acest lucru

Răspuns Am știut că nu se va mai întoarce, deoarece îl cunoșteam ca un negustor cu stare materială care puse mai presus decât interesele lui personale. Deci regimul din țara noastră nu putea să fie pe placul lui. Dealtfel știuta mea am împărtășit-o și lui [illegible]

Întrebare Dacă ai știut acest lucru de ce l-ai ajutat să plece?

Răspuns Faptul că știam că soția lui este întradevăr grav bolnavă și recomandă să-și vadă copiii cum spunea ea, înainte de moarte m'a făcut să admit afirmația lui, că ar pleca numai pentru un timp și se va întoarce.

Întrebare Afirmația D-tale nu stă în picioare. Prin influența D-tale ai ajutat conștient pe un dușman al regimului nostru să plece cu intenția ca avere în țară imperialistă, este așa?

Răspuns Este adevărat. - Despre toată gravitatea faptei mele mi-am dat seama însă, abia acuma în timpul anchetei - acum sunt conștientă de ea. Nu am văzut așa, atunci când am intervenit pentru plecarea lui Gotteher.

După ce am citit cuvânt cu cuvânt cele declarate de mine, consemnate în prezentul proces verbal, semnez și semnez propriu

Anchetator Eluca

Maior de securitate

Ș. Simion

Semnătura,

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, născută la 1 Ianuarie 1912, în comuna Balotina Regiunea Bălţi (U.R.S.S.), de profesie ziaristă, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str.N.Romniceanu nr.22.-

26 Septembrie 1952, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 2o,3o
" s'a terminat " 1,2o.

Intrebare:
Ce elemente fugite din U.R.S.S. ai ajutat d-ta în România?
Răspuns:
Am ajutat pe GORENSTEIN RASELA şi familia ACHERMAN.-
Intrebare:
In ce a constat ajutorul dat lui GORENSTEIN RASELA?
Răspuns:
Ajutorul dat de mine RASELEI GORENSTEIN, a fost multilateral. Am ajutat-o materialiceşte cu bani, alimente, hrană, m'am interesat apoi să-i găsesc un loc de muncă unde să-şi profeseze profesiunea ei de dentistă; nereuşind să o plasez i-am ajutat să-şi ia o locuinţă, conjugând-o pe TEODOSIA GRAUR care pleca la Paris, pentru mai mult timp, să-i închirieze ei locuinţa din str. Plantelor nr.3.- Plata chiriei urma s'o facă RASELA GORENSTEIN, atunci când va primi bani dela fraţii ce-i avea în America. Neprimind la timp banii, eu am împrumutat-o cu suma necesară să poată face plata chiriei la timp. Am mai ajutat-o pe RASELA GORENSTEIN şi prin aceea că i-am cumpărat dela ea o haină bărbătească de blană trimisă de fraţii ei. Nu îmi amintesc dacă mi-a cerut ajutor şi în privinţa scoaterii unui buletin de populaţie. Dacă mi l-a cerut probabil că am ajutat-o şi în această privinţă.-
Intrebare:
Când a fugit GORENSTEIN RASELA din U.R.S.S. în România?
Răspuns:
GORENSTEIN RASELA a venit în România în anul 1946.-

ss.Luca Elisabeta

.//.

Intrebare:

Cum a ajuns la d-ta?

Răspuns:

In acel timp eu lucram la U.F.A.R.şi într'o zi s'a prezentat la biroul unde lucram.-

Intrebare:

In ce împrejurări s'a prezentat la d-ta GORENSTEIN RASELA

Răspuns:

GORENSTEIN RASELA s'a prezentat la mine deoarece ne cunoşteam din anul 1932-34 din Cernăuţi. Ea era rudă cu fostul meu soţ VEISMAN AVRAM.-

Intrebare:

Ce a determinat-o pe GORENSTEIN RASELA să fugă din URSS?

Răspuns:

Din discuţiile purtate cu dânsa în jurul acestei probleme,reeşea că a fost luată de valul celor ce speriindu-se de unele greutăţi inerente perioadei de după război,au fugit din Uniunea Sovietică.-

Intrebare:

Ce politică a făcut GORENSTEIN RASELA?

Răspuns:

Nu cunosc ce politică făcea,însă din spusele lui VEISMAN AVRAM ştiam că în anii 1933-1934-1935,a ajutat o serie de elemente din mişcarea muncitorească.-

Intrebare:

Unde se găseşte în prezent GORENSTEIN RASELA?

Răspuns:

In anul 1949 a plecat în Palestina şi am aflat ulterior că a murit acolo.

Intrebare:

In ce formă a plecat în Palestina?

Răspuns:

A plecat în formă legală,aşa cum au plecat şi alţi evrei.

Intrebare:

In această direcţie cum ai ajutat-o d-ta?

Răspuns:

In această direcţie nu am ajutat-o.-

ss.Luca Elisabeta

.//.

Intrebare:

D-ta ştiai că GORENSTEIN intenţionează să plece în Palestina?

Răspuns:

Nu cunoşteam intenţiile ei că ar vrea să plece în Palestina.

Intrebare:

Ancheta totuşi insistă,ca d-ta să arăţi adevărul în ceeace priveşte cum ai ajutat-o pe GORENSTEIN în legătură cu plecarea ei în Palestina.-

Răspuns:

Reviu asupra afirmaţiei mele că nu am ştiut de intenţia RASELEI GORENSTEIN de a pleca în Palestina şi că nu am ajutat-o.-

Adevărul este că atunci când am anunţat-o că trebue să elibereze casa TEODOSIEI GRAUR,ea mi-a spus că intenţionează să plece în Palestina şi mă roagă să o mai ajut ultima dată şi să-i înlesnesc plecarea în Palestina. In această privinţă l-am rugat pe EIDLITZ să o ajute. Apoi am aflat că a plecat.-

După ce am citit cele declarate de mine consemnate în prezentul proces verbal,susţin şi semnez.

ss.Luca Elisabeta

MAIOR DE SECURITATE

F.Simion

CM/5 ex.

Proces-Verbal de interogator

Arestatul Elisabeta Luca născută la 1 Ianuarie 1912 în comuna Balotina Reg. Bălți (U.R.S.S.) de profesie ziaristă cu
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
ultimul domiciliu în București str. N. Rosnovanu 32.

26 septembrie 1952.

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 20 și 30 min.

„ s'a terminat la „ 1. și 20 „

Intrebare: Ce elemente fugite din U.R.S.S. ați ajutat și la ce în România.

Răspuns: Am ajutat pe Gorenștein Rașela și familia Ackerman

Întrebare: În ce a constat ajutorul dat lui Gorenștein Rașela.

Răspuns: Ajutorul dat de mine Rașelei Gorenștein a fost multilateral. Am ajutat materialicește cu bani, alimente hrană, m-am interesat ași să-i găsesc un loc de muncă unde să-și exercite profesiunea ei de dentistă, nereușind să găsesc am ajutat să-și ia o locuință, cumpărându-le pe Teodosia Gnaur care plecă la Paris pentru mai mult timp, să-i închirieze și locuința din str. Plantelor 3. Plata chiriei urma să facă Rașela Gorenștein atunci când va primi bani de la frați ei care erau în America - Neprimind la timp bani, ea n-am împrumutat suma necesară să poată face plata chiriei la timp. Am mai ajutat pe Rașela Gorenștein și prin aceia că am cumpărat la ia a haină bărbătească de blană trimisă de ea frații ei. Nu-i am amintire dacă mi-a cerut ajutor și în privința

Semnătura,

Luca

Mod. 185

Urmare: scoaterii unui buletin de populație – dacă mi-l-a cerut, probabil că am ajutat-o și în această privință.

Întrebare Când a fugit Gorenștein R. din U.R.S.S. în România.

Răspuns Gorenștein R. a venit în România în anul 1946.

Întrebare Unde a ajuns ia la D-ta.

Răspuns În acel timp eu lucram la U.F.A.R. și într-o zi s-a prezentat la birou unde lucram.

Întrebare În ce împrejurări s-a prezentat la D-ta Gorenștein.

Răspuns Gorenștein R. s-a prezentat la mine deoarece ne cunoaștem din anul 1933-34. din cercuri. Ea era rudă cu fostul meu soț Weisman Avram.

Întrebare Ce a determinat pe Gorenștein R. să fugă din U.R.S.S.

Răspuns. Din discuțiile purtate cu dânsa în jurul acestei probleme, reiesea că a fost luată de valul celor ce speriindu-se de unele greutăți inerente perioadei de după război, au fugit din Uniunea sovietică.

Întrebare Ce politică a fost Gorenștein R.

Răspuns Nu cunosc ce politică făcea, însă din spusele lui Weisman Avram. știam că în anii 1933-34-35 a ajutat o serie de elemente din mișcarea muncitorească.

Întrebare Unde se găsește în prezent Gorenștein R.

Răspuns În anul 1949. a plecat în Palestina și am aflat ulterior că a murit acolo.

Întrebare. În ce formă a plecat în Palestina

Răspuns A plecat în formă legală, așa cum au plecat și alți evrei.

Întrebare În această direcție cum ai ajutat D-ta.

Răspuns În această direcție nu am ajutat

Semnătura,
Luca

Urmare: Intrebare D-ta ştiai că Gorenstein intenţionează să plece in Palestina?

Răspuns: Nu cunoşteam intenţiile ei, că ar vrea să plece in Palestina.

Intrebare: Ancheta totuşi insistă, ca D-ta să arăţi adevărul in ceeace priveşte cum ai ajutat-o pe Gorenstein in legătură cu plecarea ei in Palestina.

Răspuns: Revin asupra afirmaţiei mele că nu am ştiut de intenţia Rasehei Gorenstein de a pleca in Palestina şi că nu am ajutat-o.

Adevărul este că atunci când am anunţat-o că trebuie să elibereze casa Teodosiei Graur, ea mi-a spus că intenţionează să plece in Palestina şi mă roagă să-i mai ajut ultima dată şi să-i înlesnesc plecarea in Palestina. In această privinţă l-am rugat pe Aidlitz s'o ajute. Apoi am aflat că a plecat.

După ce am citit cele declarate de mine şi consemnate in prezentul proces verbal susţin şi semnez propriu

Anchetator   Eluca

Maior de Securitate.

[signature]

F. SIMION.

Semnătura,

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, născută la 1 Ianuarie 1912, în comuna Balotina - Regiunea Bălţi (URSS), de profesie ziaristă, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str.N.Romniceanu nr.22.-

1 Octombrie 1952, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 2o,3o
" s'a terminat " 1,45.

Intrebare:
In ce ţări imperialiste ai fost d-ta după 23 August 1944?
Răspuns:
In anul 1947 am fost în Egipt şi în trecere m'am oprit câteva ore la Istambul (Turcia) şi două zile în Palestina, în oraşele Tel-Aviv şi Haifa. In anul 1948 luna Martie am fost la Viena şi tot în anul 1948 am fost la Paris.-
In anul 1949 am fost la Geneva (Elveţia).

Intrebare:
Cu ce ocazie ai fost plecată în Egipt?
Răspuns:
Cu ocazia plecării delegaţiei parlamentare române la Conferinţa interparlamentară dela Cairo, am însoţit pe LUCA VASILE care făcea parte din această delegaţie.-

Intrebare:
Pe cine ai cunoscut în Palestina?
Răspuns:
In afară de sora mea PAULA SCHMIDT care locueşte în Palestina în oraşul Tel-Aviv şi pe care am revăzut-o după 12 ani, am cunoscut acolo pe un anume LAZAROVICI şi COHN cu soţia acestuia, cetăţeni izrailieni.-

Intrebare:
In ce împrejurări ai cunoscut pe LAZAROVICI şi COHN?
Răspuns:
Aceştia au făcut parte din grupul care a întâmpinat delegaţia română şi au însoţit delegaţia în tot timpul şederii ei în Palestina.-

ss.Elisabeta Luca

.//.

41

Intrebare:

Ce anume ai discutat cu aceştia?

Răspuns:

In afară de impresiile schimbate între mine şi aceşti însoţitori,adică LAZAROVICI şi KOHN,am fost rugată de KOHN ca să povestesc despre viaţa şi lupta femeii din România,cele povestite au apărut în formă de interwiew într'un ziar sau revistă din Palestina.-

Intrebare:

Ce caracter politic avea acest ziar sau revistă,în care a apărut interwiew-ul d-tale?

Răspuns:

Nu cunosc caracterul politic al acestui ziar sau revistă în care a apărut interwiew-ul meu.-

Intrebare:

Cum se face că d-ta arăţi că nu cunoşti ce caracter politic avea acest ziar,căci ancheta cunoaşte că d-ta ai primit traducerea acestui interwiew şi totodată ţi s'a făcut cunoscut formaţiunea politică care a făcut uz de acest interwiew?

Răspuns:

Este adevărat că am primit ulterior traducerea interwiew-ului însoţită de o scrisoare,însă nu îmi reamintesc conţinutul acestei scrisori.

Intrebare:

Răspunsul d-tale nu stă în picioare;prin acest răspuns d-ta ocoleşti adevărul.In momentul când ai dat interwiew-ul ai ştiut cine va face uz de aceasta. Arată d-ta adevărul.

Răspuns:

Denumirea sau formaţia politică a ziarului în care a apărut interwiew-ul meu,nu cunosc.Stiu însă că COHN căruia i-am dat interwiew-ul este sionist.Nu ştiu însă cărei grupări sioniste aparţine.-

Intrebare:

In discuţiile cu KOHN acesta nu ţi-a împărtăşit vederile sale politice?

Răspuns:

Din discuţiile cu KOHN am putut deduce că face parte dintr'o organizaţie sionistă de stânga.-

ss.Elisabeta Luca

./.

Intrebare:

Cu ce ocazie ai fost la Viena?

Răspuns:

Am fost trimeasă ca delegată a U.F.D.R.la sărbătorirea zilei de 8 Martie ziua femeii organizată de femeile democrate austriace Ö.D.F.-

Intrebare:

Cu ce ocazie ai fost la Paris?

Răspuns:

In anul 1948 luna Iunie s'a deschis la Paris expoziţia organizată de Federaţia Internaţională Democrată a Femeilor (F.D I.F.). La această expoziţie a participat şi U.F.D.R-ul.Cu acest prilej am fost trimeasă împreună cu MIHAELA MANASE pentru organizarea pavilionului nostru.-

Intrebare:

Cât timp ai stat la Paris?

Răspuns:

La Paris am stat 2o zile.-

Intrebare:

Unde ai locuit în tot acest timp?

Răspuns:

Am locuit în locuinţa profesorului STOILOF pe atunci ministru al României la Paris.-

Intrebare:

Pe cine ai cunoscut la Paris şi cu cine ai luat contact?

Răspuns:

In afară de persoanele oficiale dela F.D.I.F.şi de membrii legaţiei R.P.R.la Paris,m'am întâlnit cu mai multe persoane pe care le-am cunoscut înainte în timpul şederii la Paris în anii 1937-1939 şi anume: ANIUTA CIOFLIC şi SONIA DINER a căror soţi au fost împuşcaţi de nemţi,pe BORIS (RENE) ZELTER cu care am fost prietenă în timp ce mă aflam la Paris până la plecarea lui pe front (Octombrie 1939) el locueşte într'un oraş de provincie şi a fost chemat la Paris spre a ne vedea. Deasemenea am chemat din Marsilia pe SURA HAHAM,pe care o cunoscusem în anul 194o în Marsilia unde venisem în vederea plecării în URSS.Această SURA HAHAM era o activistă a mişcării muncitoreşti din Franţa,soţul ei se găsea în lagăr unde a şi murit.In anul

ss.Elisabeta Luca

./.

43

1941 plecând în URSS am luat copilul ei EMIL care este actualmente petagog în URSS.In afară de aceştia am mai văzut pe ARAGON şi ELZA TRIOLET precum şi pe ANDREI MARTIN,căruia i-am predat un dar din partea foştilor voluntari români în Spania Republicană.-

Intrebare:

In afară de persoanele arătate mai sus,cu cine ai mai luat contact la Paris?

Răspuns:

In afară de aceste persoane nu m'am întâlnit cu nimeni, dar am vorbit la telefon cu GOTLEHER.-

Intrebare:

Cum ai ajuns să vorbeşti cu GOTLEHER la telefon?

Răspuns:

Având adresa lui GOTLEHER dela hotelul unde stătuseră, am sunat la telefon pentru a mă interesa de starea sănătăţii lui MARTA GOTLEHER.Dela hotel mi s'a răspuns că nu mai stau acolo şi mi-a dat telefonul locuinţei unde se mutase. Sunând la telefon mi-a răspuns fetiţa şi la întrebarea mea unde este mama, mi-a răspuns că este în oraş. După o zi sau două am primit un telefon la legaţie din partea lui GOTLEHER,întrebându-mă când mă poate vedea,la care le-am răspuns că nu pot să fiu văzută.-

Intrebare:

Ce te-a făcut să-i cauţi la telefon pe GOTLEHER?

Răspuns:

Voiam să ştiu dacă MARTA soţia lui GOTLEHER mai trăeşte,fiind bolnavă.-

Intrebare:

Ce te face să ocoleşti adevărul,când ştiut este de către anchetă că totuşi te-ai întâlnit şi discutat cu GOTLEHER?

Răspuns:

Afirm cu toată tăria că nu ne-am întâlnit şi nu am discutat cu GOTLEHER decât prin telefon.-

Intrebare:

Totuşi d-ta afirmi un neadevăr.Intr'un interogatoriu anterior ai afirmat că GOTLEHER a aflat de prezenţa d-tale la Paris,te-a căutat la telefon,pe când în prezentul interogatoriu arăţi că având adresa lui GOTLEHER l-ai căutat d-ta la telefon. Deci se vede clar că răspunsul d-tale este premeditat.Aşa este?

ss.Elisabeta Luca

./.

Răspuns:

Răspunsul meu nu este premeditat.Deşi el într'adevăr contrazice cele arătate la interogatoriul anterior,adevărul este că atunci când am fost intrebată am răspuns fără să mă gân desc şi am redat într'o formă eronată,gândindu-mă mai mult la această chestie,mi-am reamintit realitatea deci adevărul este că într'adevăr eu i-am căutat pe GOTLEHER la telefon pentru a mă interesa de starea sănătăţii lui MARTA GOTLEHER şi iarăşi este adevărat că am refuzat să mă întâlnesc cu GOTLEHER.Deci nu m'am întâlnit cu el.-

Intrebare:

Când te-ai reîntors dela Paris cu cine ai discutat despre GOTLEHER şi ce anume i-ai spus?

Răspuns:

In afară de LUCA nu îmi aduc aminte să fi discutat cu cineva.-

Intrebare:

Dar cu VEISMAN ce ai discutat în legătură cu această problemă?

Răspuns:

Nu îmi reamintesc să fi discutat cu VEISMAN despre GOTLEHER.-

Intrebare:

Cum se face că nu-ţi reaminteşti,când în realitate ai discutat cu VEISMAN despre GOTLEHER?

Răspuns:

Totuşi nu-mi reamintesc să fi discutat cu VEISMAN ceva în legătură cu GOTLEHER la întoarcerea mea dela Paris.-

După ce am citit cuvânt cu cuvânt şi corespunde întocmai cu cele declarate de mine şi consemnate în prezentul proces verbal de interogatoriu,susţin şi semnez propriu.-

ss.Elisabeta Luca

MAIOR DE SECURITATE

F.Simion

CM/5 ex.

Proces-Verbal de interogator

Arestata Elena Luca, născută la 1 Ianuarie 1912 în comuna Balatina Reg. Bălți (U.R.S.S.), de profesie ziaristă cu ultimul domiciliu în București str. N. Ramniceanu 32.
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)

1 Octombrie 1952

Orașul București.

Interogatoriul a început la ora 20 și 30 min.
„ s'a terminat la „ 1. și 45. „

Intrebare: În ce țării imperialiste ai fost D-ta, după 23 aug. 1944.

Răspuns. În anul 1947 am fost în Egipt. Și în trecere m-am oprit câteva ore la Istambul (Turcia) și două zile în Palestina, în orașele Tel-Aviv și Haifa. În anul 1948 luna Martie am fost la Viena și tot în anul 1948 am fost la Paris. În anul 1949 am fost la Geneva (Elveția)

Intrebare În ce ocazii ai fost plecată în Egipt.

Răspuns În ocazia plecării delegației parlamentare române la Conferința interparlamentară de la Cairo, am însoțit pe Luca Vasile care făcea parte din această delegație.

Intrebare Pe cine ai cunoscut în Palestina.

Răspuns În afară de sora mea Paula Schmidt care locuește în Palestina în orașul Tel-Aviv și pe care am revăzută după 12 ani, am cunoscut acolo pe un anume Lazarovici și Cohn cu soția acestuia cetățeni israelieni.

Intrebare În ce împrejurări ai cunoscut pe Lazarovici și Cohn.?

Semnătura, Elena Luca

Urmare: Răspuns. Acestea au făcut parte din grupul care au întâmpinat delegația Română și au însoțit delegația în tot timpul ședерei ~~delegației~~ în Palestina

Întrebare De unde ați discutat cu acestea

Răspuns În afară de impresiile schimbate între mine și acești însoțitori, adică Zăgănescu și Cohen, am fost rugată de Cohen ca să povestesc despre viața și lupta femeii din România, cele povestite au apărut în formă de interviu într'un ziar s'au revistă din Palestina.

Întrebare De caracter politic avea acest ziar s'au revistă, în care a apărut interviul D-tale?

Răspuns Nu cunosc caracterul politic al acestui ziar s'au revistă în care a apărut interviul meu.

Întrebare. Cum se face că D-ta afirmi că nu cunoști ce caracter politic avea acest ziar - căci ancheta cunoaște că D-ta ai primit traducerea acestui interviu tot odată Ți-s'a făcut cunoscut formațiunea politică care a făcut uz de acest interviu

Răspuns Este adevărat că am primit ulterior traducerea interviului însoțită de o scrisoare, însă nu îmi reamintesc cuprinsul acestui scrisori.

Întrebare Răspunsul D-tale nu stă în picioare. Prin acest răspuns D-ta acceptă adevărul. În momentul când ai dat interviul, ai știut cine va face uz de acesta. Mărturisește D-ta adevărul!

Răspuns Denumirea s'au formațiunea politică a ziarului în care a apărut interviul meu, nu cunosc. Știu însă că Cohen căruia i-am dat interviul este ținutul. Nu știu însă cărui grupări ținuiste aparține.

Întrebare În discuțiile cu Cohen, acesta nu Ți-a împărtășit vederile sale politice?

Răspuns În discuțiile cu Cohen am putut deduce că

Semnătura, Lucia

Urmare: ~~acestă~~ face parte dintr'o organizație ziaristă de stânga

Întrebare Cu ce ocazie ai fost la Viena?

Răspuns Am fost trimisă ca delegata a U.F.D.R. la sărbătorirea de 8 Martie ziua femeii organizată de femeile democrate austriace. F.D.F.

Întrebare Cu ce ocazie ai fost la Paris

Răspuns În anul 1948 luna Iunie. s'a deschis la Paris expoziția organizată de Federația internațională democrată a femeilor. F.D.I.F. La această expoziție a participat și U.F.D.R-ul. Cu acest prilej am fost trimisă împreună cu Mihaela Mavase pentru organizarea pavilionului nostru.

Întrebare Cât timp ai stat la Paris.

Răspuns La Paris am stat 30-zile.

Întrebare Unde ai locuit în tot acest timp.

Răspuns Am locuit în locuința profesorului Stăilof pe atunci ministru Romaniei la Paris.

Întrebare Pe cine ai cunoscut la Paris. și cu cine ai luat contact.

Răspuns În afară de persoanele oficiale de la F.D.I.F. și de membrii legației R.P.R. la Paris, m'am întâlnit cu mai multe persoane pe care le-am cunoscut înainte în timpul ședерei la Paris în anii 1937-1939. și anume: Aminta Ciaplic și Sonia Diner a căror soți au fost împușcați de nemți, - pe Boris (Rene) Zelter cu care am fost prietenă în timpul ce mă aflam la Paris până la plecarea lui pe front (octombrie 1939) el locuește într'un oraș de provincie și a fost chemat la Paris spre a nu sedea. Deasemenea am chemat din Marsilia pe Șura Hahom. pe care o cunoscusem în anul 1940 în Marsilia unde șederam în ședерea plecării în U.R.S.S... Această Șura Hahom era o activistă a mișcării muncitorești din Franța, soțul ei se găsea în lagăr. unde a și murit. ~~acolo~~ În anul 1941 plecând

Semnătura,

Elena

Urmare: în U.R.S.S au luat copilul lui Emil care este actualmente petagog în U.R.S.S. În afară de acestea au mai răpitat pe Aragon și Elza Triolet, precum și pe Andrei Martin cărora i-au predat un dar din partea foștelor Voluntarii Români în Spania Republicană.

Întrebare În afară de persoanele arătate mai sus, cu cine ai mai luat contact la Paris.

Răspuns În afară de aceste persoane nu m-am întâlnit cu nimeni, dar am vorbit la telefon cu Gotteler.

Întrebare Cum ai ajuns să vorbești cu Gotteler la telefon.?

Răspuns Aflând adresa lui Gadleker. de la Hotelul unde stăteam, am sunat la telefon pentru a mă interesa de starea sănătății lui Marta Gotteler. De la Hotel mi-au răspuns că nu mai stau acolo și mi-au dat telefonul locuinței unde se mutase. Sunând la telefon mi-a răspuns fetița și la întrebarea mea unde este mama mi-a răspuns că este în oraș. După o zi sau două am primit un telefon la legați din partea lui Gotteler. întrebându-mă când mă poate vedea la care le-am răspuns că nu pot să fiu văzută.

Întrebare De te-a făcut să-i cauți la telefon. pe Gotteler.

Răspuns Voiam să știu dacă Marta soția lui Gotteler mai trăiește, știndo bolnavă.

Întrebare De te face să acelești adevăr, când știut este este de către ancheta că totuși te-ai întâlnit și ai discutat cu Gotteler.?

Răspuns. Afirm cu toată tăria, că nu m-am întâlnit și nu am discutat cu Gotteler, decât prin telefon.

Întrebare Totuși d-ta afirmi un neadevăr. Într'un interogatoriu anterior ai afirmat că Gotteler a aflat de prezența d-tale la Paris te-a căutat la telefon, pe când în prezentul interogatoriu arăți că

Semnătura, Luca

Urmare : atând adresa lui Gotteler ta-i comtat d-ta la telefon. Deci se vede clar că răspunsul d-tale este premeditat. Așa este?

Răspuns Răspunsul meu nu este premeditat. Deși el intradevăr contrazice cele arătate la interogatoriul anterior. Adevărul este că atunci când am fost întrebată, am ~~dedat~~ răspuns fără să mă gândesc și am redat întro formă eronată, gândindu-mă mai mult la această chestiune, mi-am reamintit realitatea deci adevărul este că întradevăr eu l-am căutat pe Gotteler la telefon pentru a mă interesa de starea sănătății lui Marta Gotteler. și iarăși este adevărat că am refuzat să mă întâlnesc cu Gotteler. Deci nu m-am întâlnit cu el.

Întrebare când te-ai întors dela Paris ce cine ai discutat despre Gotteler și ce anume i-ai spus?

Răspuns În afară de Luca nu îmi aduc aminte să fi discutat cu cineva.

Întrebare Dar cu Reisman ce ai discutat în legătură cu această problemă?

Răspuns Nu îmi reamintesc să fi discutat cu Reisman despre Gotteler.

Întrebare Cum se face că nu-ți reamintești, când în realitate ai discutat cu Reisman despre Gotteler?

Răspuns Totuși nu îmi reamintesc să fi discutat cu Reisman ceva în legătură cu Gotteler. la întoarcerea mea dela Paris.

După ce am citit cuvânt cu cuvânt și corespunde întocmai cele declarate de mine și consemnat în prezentul proces verbal de interogatoriu pentru și semnez prezentul.

Anchetator
Maior de securitate
F. Simion.

Luca

Semnătura,

Mod. 185

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, de profesie ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1912 în comuna Bolotino-Bălţi-URSS, cu ultimul domiciliu în Bucuresti, str. Romniceanu Nr. 22.

Azi 24 Octombrie 1952
Oraşul Bucuresti

Interogatoriul a început la ora 9 şi 15 min.
" s'a terminat " " 15 şi - "

Intrebare:
Când aţi luat legătură cu mişcarea muncitorească şi de cine aţi fost recomandată ?

Răspuns:
Am luat legătură cu mişcarea muncitorească în luna Mai 1933 la Cernăuţi prin numitul WAISMAN AVRAM pe atunci student şi membru în Partidul Comunist Român.

Intrebare:
Ce v'a determinat să intraţi în mişcarea muncitorească ?

Răspuns:
Am intrat în mişcarea muncitorească sub influenţa Revoluţiei Socialiste din Octombrie a cărei răsunet s'a păstrat puternic în satul meu natal; lectura literaturii clasice universale, a literaturii progresiste contemporane şi mai ales a celei sovietice în frunte cu opera lui Maxim Gorki; mi-au clarificat definitiv drumul ce am de urmat două comuniste stabilite în satul meu LIUBA BOICU şi SEVA BIRMAN în anul 1929-1930.

Intrebare:
Cum aţi dus sarcinile politice primite ?

Răspuns:
La început am intrat în organizaţia M.O.P.R. şi în general am făcut faţă sarcinilor încredinţate. Semnalez însă câteva fapte negative în această perioadă. Venisem la o

întâlnire să predau un pachet mare cu lucruri strânse pentru deţinuţii politici. Omul căruia trebuia să i-l predau nevenind la timp am depus pachetul jos într'o străduţă şi m'am dus să văd cât e ceasul. Când m'am întors un ofiţer desfăcuse pachetul şi scotocea printre lucruri. La întrebarea mea ce caută în pachetul meu mi-a cerut să-i spun ce-i cu pachetul acesta. Am răspuns că mă mut şi aştept pe o prietenă care să mă ajute. Pe când legam la loc pachetul mă ameninţă că chiamă poliţia, iar apoi se oferi să ia dânsul obirjă şi să-mi ducă lucrurile acasă cu condiţia să trecem întâi pe la el. Am refuzat şi cu pachetul în spinare am pornit în direcţia locuinţei mele. Ofiţerul mă urmărea tot timpul. In dreptul grădinei publice am zărit două muncitoare dela fabrica unde lucram. Una din ele se numea ROZA ARM, a doua nu-mi amintesc. Le-am chemat într'ajutor şi astfel am scăpat de urmărirea ofiţerului.

In preajma lui 7 Noembrie 1933 lucrasem eu cu LEDERMAN material de partid ilegal, la gazda unde locuiam. Descoperind acest lucru gazda m'a dat afară silindu-mă să plec în aceiaşi seară. Am luat cu mine tuşiera, stampilele şi literele şi am pornit în căutarea unui loc de dormit . Având de umblat mult pe străzi am aruncat materialul într'o grădiniţă. A doua zi am raportat legăturii mele cele întâmplate.

La 9 Mai 1934 am stabilit o întâlnire cu WAISMAN pentru a-i preda nişte bani. Negăsindu-l la ora fixată m'am dus să-l caut în casa prietenului său POTCAMIN. In casă la acesta am dat peste poliţie care făcea percheziţie şi în urma căruia fapt m'a reţinut şi pe mine pe loc şi pe sora mea LIUBA cu care eram împreună şi a mers cu noi apoi să facă percheziţie şi la noi acasă. La percheziţie a mers agentul MLASNITA. La percheziţie negăsind nimic a plecat agentul fără să mă reţină. In aceiaşi seară m'am dus totuşi la întâlnirea ce o aveam fixată dinainte fără să mă gândesc că agentul de poliţie care a făcut percheziţie, putea să mă urmărească şi astfel să provoc şi căderea mea şi a celui cu care m'am întâlnit. Nu s'a întâmplat nimic, dar activistul cu care mă întâlnisem

mi-a arătat ce uşuratic am procedat şi m'a mustrat pentru asta.

Intrebare:

Cum a decurs arestarea şi cercetarea Dtale la Siguranţă ?

Răspuns:

In dimineaţa zilei de 11 Mai 1934 pe când mă pregăteam să plec la fabrică dela locuinţa vărului meu GOTLOIBER AIZIC unde dormisem, am fost arestată de comisarul Siguranţei Cernăuţi ROTENBERG şi alţi doi agenţi a căror nume nu-l ştiu. Adusă la Siguranţă am fost lăsată timp de câteva ore într'un birou pe unde se perindau diferiţi poliţişti. Unul dintre ei -AXINTE - mă ţinea mereu de vorbă cu lucruri care păreau că nu au nimic cu arestarea mea şi tot cu acelaşi aer îmi oferise un album să-l răsfoiesc pentru a nu mă plictisi. Mă întreba totuşi dacă nu cunosc întâmplător pe cineva de acolo. In album erau fotografiile multora pe care i-am întâlnit în mişcare. I-am spus totuşi că nu cunosc pe nici unul. După aceia am fost dusă la arest într'o celulă unde se aflau alte două fete. Una din ele se numea RAHIL KICIKER, făcea parte din procesul nostru şi a murit apoi la închisoare.

Până seara am cântat împreună cântece revoluţionare şi am zgâriat lozinci pe pereţi.

Pe la orele lo seara am fost chemată la cercetări. In birou unde am fost se aflau mai mulţi agenţi printre care am recunoscut pe ROTENBERG şi AXINTE. Am fost întrebată dacă fac parte din mişc. muncitorească. Am răspuns negativ. Dacă cunosc pe un anume POTCAMIN şi pentruce i-am dat eu bani. Am spus că nu-l cunosc şi deci nici bani nu i-am dat. Atunci a fost introdus POTCAMIN care faţă de mine a declarat că eu i-am adus o sumă de bani ca să cumpere o pălărie şi un bilet de tren Cernăuţi-Bucuresti pentru un anume KRASNOPOLSCHI. Eu am afirmat din nou că e probabil o confuzie. Eu nu-l cunosc pe POTCAMIN şi nu i-am dat niciodată bani.

ROTENBERG întrebă atunci, care din noi doi minte ? POTCAMIN a răspuns:"dânsa" şi repetă acuzaţia. El a fost scos din birou, iar pe mine ROTENBERG a început

să mă bată ca să recunosc. Aceasta a durat cam o jumătate de oră. Văzând că eu nu-mi schimb atitudinea ROTENBERG a spus să fiu dusă la Jandarmi. Legată la ochi am fost dusă în altă cameră unde am fost legată, descălţată şi bătută cu vâna de bou până la ora trei noaptea. In decursul bătăii am fost întrebată dacă cunosc pe GUSTA KIMILFELD şi ce legături am avut cu ea. Mă băteau să spun cine este logodnicul meu, pe cine cunosc în mişcare, negam într'una, până când mi-a fost clar că KIMILFELD, legătura mea superioară m'a dat pe mâna poliţiei.

Am recunoscut atunci următoarele: că fac parte din org. M.O.P.R., că o cunosc pe KIMILFELD şi am activat cu ea, că îl cunosc pe POTCAMIN şi într'adevăr i-am dat bani pentru a cumpăra o pălărie şi un bilet de tren Bucuresti-Cernăuţi pentru KRASNOPOLSCHI. Intrebată unde-i KRASNOPOLSCHI, am răspuns că eu atâta ştiu că a plecat spre Bucuresti. Intrebată cu cine am lucrat, am spus că am lucrat cu mai multe fete şi băieţi, nu le ştiu numele şi nu se află la Cernăuţi, fiind din provincie, au plecat de frica arestărilor. Intrebată cine m'a adus în mişcare, am spus că BRENDER. Cum de-i ştiu numele ? Am spus că-mi făcea curte. M'au bătut incontinu să dau numele logodnicului şi al altora cu care am lucrat, însă nu am mai spus nimic. Atunci mi-au rupt osul la piciorul stâng şi am căzut în nesimţire. M'am trezit în altă cameră de unde am fost dusă în faţa şefului de Siguranţă Dr. POSTATNAI, dar făcându-mi-se rău am fost dusă în celulă fără să mai fiu întrebată ceva în legătură cu activitatea mea.

Intrebare:

Cine este POCAMENI şi ce relaţii aţi avut cu el ?

Răspuns:

Pe POTCAMENI l-am cunoscut prin fostul meu soţ ABRAM WAISMAN. Erau din acelaş oraş, prieteni şi colegi. Cunoscusem şi pe soţia lui RIŢEA şi fusesem la ei acasă în mai multe rânduri. Stiam că activează amândoi. Nu aveam însă pe această linie legătură cu ei, cu excepţia acelui caz când numitul KRASNOPOLSCHI, căutat de Sigu-

.//.

ranţă a fost nevoit să plece din Cernăuţi şi fiind adăpostit de mine m'a trimes la POTCAMENI cu banii despre care am vorbit. POTCAMENI nu m'a dat numai pe mine, ci a trădat şi pe alţii cu care a lucrat în mişcare. A ieşit dela Siguranţă pe baza art.6 (eliberat).

După eliberarea Basarabiei de către armata sovietică în 1940, POTCAMENI a fost împuşcat ca trădător. Aceasta am aflat-o dela fraţii mei în 1948.

Intrebare:

Ce material de Partid s'a găsit la Dta cu ocazia percheziţiei ?

Răspuns:

La arestare nu s'a găsit nimic asupra mea. Eu ţineam bagajul la locuinţa unui alt văr al meu ŞULIM GOTLOIBER. Acolo aveam şi geanta cu manifeste. La eşirea din închisoare am aflat, că alarmaţi de arestarea mea rudele mele au ars manifestele lăsând doar câteva exemplare în geantă. Acestea au fost găsite de poliţie la percheziţie după ce eu recunoscusem activitatea mea.

Intrebare:

Aţi recunoscut întreaga activitate politică la Siguranţă ?

Răspuns:

Nu. Am recunoscut numai atât cât declaraseră despre mine POTCAMENI şi KIMILFELD.

In momentul arestării eram membră în Comitetul Local M.O.P.R. Cernăuţi şi ţineam legătura cu toate organizaţiile M.O.P.R. Cernăuţi după ce secretarul Comitetului local fusese arestat, deoarece eu am fost arestată aproape ultima. Cunoşteam deasemenea pe mai mulţi din P.C.R. şi U.T.C. cu care avusesem legătură. Nu am spus nimic despre nimeni. Menţionez că numitul KRASNOPOLSCHI s'a prezentat singur mai târziu la Proces.

Intrebare:

In cercetări aţi declarat în scris sau verbal ?

.//.

Răspuns:

In timp ce am fost bătută am declarat verbal fără să semnez ceva. După cca. două săptămâni am fost din nou cercetată fără să mai fiu bătută. Cu acest prilej s'a încheiat un proces verbal în care am consemnat cele declarate în noaptea de 11 Mai, când am fost bătută. In plus am mai declarat de unde am manifestele găsite la percheziţie. Acest proces verbal l-am semnat.

Intrebare:

Cu care din agenţii Siguranţei aţi avut relaţii şi ce fel de relaţii ?

Răspuns:

In timpul cât am fost bolnavă după bătaie, agentul MLASNITA venea să-mi panseze rănile şi să-mi pună comprese. El se prezenta drept un om milos care condamna bestialitatea celorlalţi. Deşi dela început îl priveam cu neîncredere şi rezervă, am sfârsit prin a-l crede sincer [redacted] In preajma trimiterii mele la închisoarea militară din Iaşi, mi-a adus o bucată de tort. De altfel fructe îmi aduceau şi alţi agenţi printre care şi AXINTE (decedat). [redacted]

Intrebare:

După terminarea cercetărilor unde aţi fost dusă?

Răspuns:

După terminarea cercetărilor am fost trimisă împreună cu un grup de arestaţi la închisoarea militară din Iaşi.

Intrebare:

Ce activitate aţi dus în închisoare ?

Răspuns:

Nu am dus nici un fel de activitate decât protestam împotriva atrocităţilor ale conducerii închisorii.

Intrebare:

Aţi mai fost cercetată în închisoare ?

.//.

Răspuns:

Da, am mai fost cercetată de către comisarul Regal VAICIU. La cercetare în urma indicaţiilor primite dela colectivul de conducere al deţinuţilor politici, am negat tot ce recunoscusem la Siguranţă. Aici am fost confruntată cu numita GUSTA KIMILFELD care nu se afla deţinută ci se afla în libertate.

La confruntare dânsa şi-a menţinut declaraţia făcută la Siguranţă, iar eu am negat şi în prezenţa ei.

Intrebare:

Aţi spus colectivului de conducere al deţinuţilor politici sincer ce aţi recunoscut la Siguranţă ?

Răspuns:

Nu, am spus că am recunoscut ce mi-a fost pus în seamă de către KIMILFELD şi POTCAMENI, dar nu am spus că am dat numele lui BRENDER.

Intrebare:

Dece nu aţi spus tot adevărul ?

Răspuns:

Consideram că nu este bine ce am făcut şi am căutat să ascund.

Intrebare:

Ce urmări a avut faptul că Dta ai ascuns acest lucru ?

Răspuns:

Din cauză că eu nu am spus acest lucru, colectivul a considerat că eu am avut o purtare bună la Siguranţă şi acest lucru a influenţat apoi intrarea mea în Partidul Comunist Român.

Intrebare:

Cât timp aţi stat în închisoarea militară din Iaşi ?

Răspuns:

Am stat până în Septembrie 1934 când am fost eliberată în urma unei sume de bani (cauţiune) depusă de fratele meu SIMCA BIRMAN.

Intrebare:

După ce aţi eşit din închisoare ce activitate politică aţi depus ?

.//.

Răspuns:

Până în primăvara anului 1935 nu am dus nici o activitate politică, ci am stat la fratele meu la Săcueni-Hotin şi l-am ajutat în casă. Din primăvara anului 1935 m'am întors înapoi la Cernăuţi împreună cu WAISMAN care îşi terminase serviciul militar.

La Cernăuţi am încercat să reorganizăm org.M.O.P.R. care era desorganizat în urma arestărilor. In acelaş timp luam de lucru la domiciliu dela o fabrică de tricotaje. In Septembrie 1935 am fost primită în Partidul Comunist Român. Nu ştiu de cine am fost recomandată, dar ştiu că am fost confirmată de instructoarea C.C. LENUTA TUDORACHE prin WAISMAN. Ca membră de partid am primit diverse sarcini politice.

Intrebare:

In acest timp aţi mai fost urmărită sau arestată de Siguranţă ?

Răspuns:

Da, în preajma lui 7 Noembrie 1935 am fost arestată de către Siguranţă, împreună cu WAISMAN şi alţi comunişti. Cu acest prilej am fost pălmuită pentrucă nu vroiam să spăl pe jos şi pentru faptul de a fi scris lozinci pe pereţii celulei. Din aceiaşi cauză nu am fost eliberată odată cu toţii, ci reţinută încă două zile. Am fost eliberată abia în urma intervenţiei lui AIZIC GOTLOIBER, pe lângă comisarul ROTENBERG. Deasemenea în Februarie 1936 Siguranţa a venit să mă aresteze, însă am fost prevenită de DIANA ADELZBERG care era şi ea în mişcare, şi am plecat din Cernăuţi la Iaşi împreună cu WAISMAN.

Intrebare:

Ce activitate politică aţi dus la Iaşi ?

Răspuns:

La Iaşi am luat legătură cu Partidul prin BUGHICI şi am primit muncă technică, la care am lucrat până la începerea procesului cunoscut sub denumirea "Procesul celor 106".

Intrebare:

Cum a decurs procesul ?

•//•

56

Răspuns:

Nu-mi amintesc cum a decurs procesul în întregime, dar vreau să relatez ultima şedinţă în care am fost eu ascultată. La această şedinţă am arătat teroarea Siguranţei din Cernăuţi şi am negat din nou ceeace declarasem, inclusiv orice acuzaţie. In timp ce mă întorceam spre locul meu după ce vorbisem, GUSTA KIMILFELD venită din Franţa unde locuia, ca să se prezinte la proces, mi-a strecurat un bilet şoptindu-mi:" dela cei închişi pentru cei deafară" dat fiind că nu toţi acuzaţii se aflau în libertate.

Intre timp IZIU KOPELMAN observând că am primit biletul m'a tras de mână ca să-l ia dânsul. In clipa aceasta ostaşul care păzea sala a observat şi m'a strâns de mână smulgându-mi o parte din bilet deoarece era compus din mai multe foiţe, restul reuşind eu să-l ascund. Ostaşul a anunţat imediat instanţa care m'a întrebat asupra provenienţei biletului. Am spus că nu ştiu nimic şi nu ştiu despre ce bilet vorbeşte ostaşul. Instanţa n'a insistat fiind Sâmbătă şi ora înaintată, ci a spus: "bine, vedem noi luni". Acest fapt întâmplat cu biletul a fost răspândit larg de presa burgheză. Eu am anunţat imediat Comitetul de conducere al procesului unde am transmis şi restul biletului salvat, cerând îndrumări.

Luni dimineaţa am primit directiva prin numitul CAIMAN ziż BALANCIC, dela Comitet, să nu mă prezint la proces. Tot atunci mi-a dat 500 lei spunându-mi să plec, fără să-mi indice unde. Eu în seara aceleiaşi zile am plecat din Iaşi împreună cu WAISMAN.

Intrebare:

Unde aţi plecat din Iaşi ?

Răspuns:

Din Iaşi am plecat la Foleşti-Basarabia şi am stat la SEVA BIRMAN toată ziua ascunsă, iar a doua zi în zori am plecat în satul Ochreza unde locuia fratele meu MIHAIL. La acesta am plecat împreună cu WAISMAN şi eu am rămas ascunsă câteva zile într'o vie, iar WAISMAN a plecat la Hotin pentru a căuta o posibilitate de trecerea graniţei pentru a pleca din ţară. La Hotin, WAISMAN cu ajutorul fratelui meu ŞULIM care era secretar la avo-

catul SILIN pe atunci Prefect al Judeţului Hotin, a scos un paşaport pentru noi amândoi, cu care am plecat în Cehoslovacia.

Intrebare:

Consideri că ai declarat sincer întreaga activitate a Dtale în această perioadă ?

Răspuns:

Da, consider că am declarat absolut sincer întreaga activitate a mea desfăşurată în perioada arătată mai sus.

După ce am citit prezentul proces-verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţiu şi semnez propriu.

ss. E.LUCA

IT DE SECURITATE

Diţă Gh.

C.N.S.A.S.

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Luca, de profesie ziarista, născută la 1 Ianuarie 1918 în com. Bolatina-Bolți U.R.S.S. cu ultimul domiciliu
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
în București str. Dămăroaia Nr 22.

Azi 24. Oct 1952.

Orașul București.

Interogatoriul a început la ora 9 și 15 min.
„ s'a terminat la „ 13 și — „

Intrebare: când ați luat legătură cu mișcarea muncitorească și de cine ați fost recomandată?

Răspuns: Am luat legătura cu mișcarea muncitorească în luna mai 1933. la București prin numitul Waisman Avram pe atunci student și membru în Partidul Comunist Român.

Intrebare: De cine ați determinat să intrați în mișcarea muncitorească?

Raspuns: Am intrat în mișcarea muncitorească sub influența revoluției socialiste din octombrie a cărei răsunet s'a păstrat puternic în satul meu natal; lectura literaturii clasice universale, a literaturii progresiste contemporane și mai ales a celei sovietice în frunte cu opera lui Maxim Gorki; mi-au clarificat definitiv drumul ce am de urmat două comuniste stabilite în satul meu - Iuda Boicu și Ițeva Birman - în anul 1929-1930.

Semnătura,
Luca

Mod. 185

Urmare: Întrebare: Cum ați dus sarcinile politice primite?

Răspuns: Sa început am inițiat în org. M.O.P.R. și în general am făcut fața sarcinilor încredințate. Semnalez însă câteva fapte negative în această perioadă. Veniseem să a întâlnesc să predau un pachet mare cu lucruri străine pt. deținuți politici. Omul căruia trebuia să-i l predau nevenind la timp am depus pachetul jos într-o străduță și m'am dus să văd cât e ceasul când m'am întors cu ofițer desfăcea pachetul și scotocea printre lucruri. La întrebarea mea ce caută în pachetul meu mi-a cerut să-i spun ce-i cu pachetul acesta. Am răspuns că mă uit și aștept pe o prietenă care să mă ajute. Pe când legam la loc pachetul mă amenință că chiamă poliția iar apoi se oferi să ia dânsul a birja și să-mi duc lucrurile acasă cu condiția să trecem întâi pela el. Am refuzat și cu pachetul în spinare am pornit în direcția locuinței mele. Ofițerul mă urmarea tot timpul. În dreptul grădinei publice am zărit două muncitoare dela fabrica unde lucram. Una din ele se numea Roza Arm. a doua nu-mi amintesc. Le am chemat într-ajutor și astfel am scăpat de urmărirea ofițerului.

În preajma lui 7 Noembrie 1933 lucrasem eu cu fiecare material de partid ilegal, la gazda unde locuiam. descoperind acest lucru gazda m'a dat afară, silindu-mă să plec în același seară. Am luat cu mine tunica, ștampilele și literele

Semnătura,
Luca

Urmare: Si am pornit in cautarea unui loc de dormit. Avand de umblat mult pe strazi am aruncat materialul intr-o gradinita a doua zi am raportat legaturii unde cele intamplate.

La 9 Mai 1934 am stabilit a intalnire cu cu Waisman pentru ai preda niste bani. Negasindu-l la era fixata m'am dus sa caut in casa prietenului sau Petcanciu. In casa la acesta am dat peste politie care facea perchezitie in urma carui fost mea retinut si pe mine pe loc si pe sora mea Suba cu care eram impreuna si a mers cu noi apoi sa faca perchezitie si la noi acasa. La perchezitie a mers agentul Mlasnita. La perchezitie negasind nimic a plecat agentul fara sa ma retina. In acesiuni seara m'am dus tatun la intalnirea ce o aveam fixata dinainte fara sa ma gandesc ca agentul de politie care a facut perchezitie putea sa ma urmareasca si astfel sa provoc si caderea mea si a celui cu care m'am intalnit. Nu s'a intamplat nimic dar acestuia cu care ma intalnisem mi-a aratat ce urmarire au procedat si mi-a mustrat pentru asta.

Intrebare: Cum a decurs arestarea si cercetarea d-tale la siguranta?

Raspuns: In dimineata zilei de 11 mai 1934 pe cand ma pregateam sa plec la fabrica dela locuinta varului meu Gottlieb unde dormisem am fost arestata de comisarul siguranței Bernanti Rotenberg si alti doi agenti a caror nume nu-l stiu. Odata la siguranta am fost lasata timp de

Semnătura,

Mod. 185

Urmare: cateva ore într-un birou pe unde se perindau diferiți polițiști. Unul dintre ei - Arsinte - mă tinea mereu de vorbă cu lucruri care păreau că nu au nimic cu arestarea mea. Și tot cu același aer îmi aferise un album - să-l răsfoiesc pentru a mă plictisi. Mă întreba totuși dacă nu cunosc întâmplător pe cineva de acolo. În album erau fotografiile multora pe care i-am întâlnit în mișcare. Eu am spus totuși că nu cunosc pe nimeni. După aceea am fost dusă la arest într-o celulă unde se aflau alte două fete. Una din ele se numea Kahil Kiöker. Făcea parte din procesul nostru și a murit apoi la închisoare.

Până seara am cântat împreună cântece revoluționare și am sgâriat lozinci pe pereți.

Pe la orele 10 seara am fost chemată la cercetări. În birou unde am fost se aflau mai mulți agenți printre care am recunoscut pe Rotenberg și Arsinte. Am fost întrebată dacă fac parte din mișc. muncitorească; am răspuns negativ.

Dacă cunosc pe un anume Potcamin și pentru ce i-am dat eu bani. Am spus că nu-l cunosc și deci nici nu i-am dat.

Atunci a fost introdus Potcamin care față de mine a declarat că eu i-am adus o sumă de bani ca să cumpere o pălărie și un bilet de tren București - București pentru un anume Krasnopolschi. Eu am afirmat din nou că e probabil o confuzie. Eu nu-l cunosc pe Potcamin și nu i-am dat niciodată bani.

Semnătura,
Elena

Urmare: Rotenberg întreabă atunci care din noi doi minte. Pătrașcanu a răspuns: „dânsa" și repetă acuzația. El a fost scos din birou iar pe mine Rotenberg a început să mă bată ca să recunosc. Aceasta a durat cam o jumătate de oră văzând că eu nu-mi schimb atitudinea Rotenberg a spus să fiu dusă la jandarmi. Legată la ochi am fost dusă în altă cameră unde am fost legată, descălțată și bătută cu vâna de bou până la ora trei noaptea. În decursul bătăii am fost întrebată dacă o cunosc pe Gusta Kimilfeld și ce legături am avut cu ea. Mă băteau să spun cine este legăturul meu, pe cine cunosc în mișcare, negam întruna, până când mi-a fost clar că Kimilfeld, legătura mea superioară m-a dat pe mâna poliției.

Am recunoscut atunci următoarele: Că fac parte din org. M.O.P.R., că o cunosc pe Kimilfeld și am activat cu ea, că-l cunosc pe Pătrașcanu și într-adevăr i-am dat bani pentru a cumpăra o pălărie și un bilet de tren București-Cernăuți pentru Krasnopolschi. Întrebată unde-i Krasnopolschi am răspuns că eu atâta știu că a plecat spre București. Întrebată cu cine am lucrat am spus că am lucrat cu mai multe fete și băieți, nu le știu numele și nu se află la Cernăuți, fiind din provincie au plecat de frica arestărilor. Întrebată cine m-a adus în mișcare am spus că Brender. Cum de-i știi numele? Am spus că-mi făcea curte. M-au bătut în continuă să dau numele

Semnătura, Eluca

Urmare: lagodnicului și ai altora cu care am lucrat, însă nu am mai spus nimic. Atunci mi-au rupt arul la piciorul stâng și am căzut în nesimțire. M-am trezit în altă cameră de unde am fost dusă în fața șefului de siguranță d-r Postatnăi, dar fără ca în urma mea să mai fie întrebată ceva în legătură cu activitatea mea.

Întrebare: Bine este Potcoavei și ce relații ați avut cu el?

Răspuns: Pe Potcoavei l-am cunoscut prin fostul meu soț Sheam Waisman. Eram din același oraș, prieteni și colegi... Ne-am cunoscut și pe soția lui Ritza și fusesem la ei acasă de mai multe ori. Știam că activează amândoi. Nu aveam însă pe această linie legătură cu ei, cu excepția acelui caz când numitul Krasnogolschi, căutat de siguranță a fost nevoit să-plece din Cernăuți și fiind adăpostit de mine mi-a trimis la Potcoavei cu bani despre care am vorbit. - Potcoavei nu m-a dat numai pe mine ci a tradat și pe alții cu care a lucrat în mișcare. A ieșit dela siguranță pe baza art. 6. (elitват).

După eliberarea Basarabiei de către armata sovietică în 1940, Potcoavei a fost împușcat ca trădător. Aceasta am aflat-o dela frații mei în 1948. -

Întrebare: De motivul de partid s-a ținut la d-ta cu ocazia percheziției?

Răspuns: La arestare nu mi-a spus nimic

Semnătura,
Eluca

Urmare : nimic asupra mea. Eu tineam bagajul la locuința unui alt văr al meu Sulim Sattaiher. Acolo aveam și geanta cu manifeste. La ieșire din închisoare am aflat că alarmați de arestarea mea rudele mele au ars manifestele lăsând doar câteva exemplare în geantă. Acestea au fost găsite de poliție la percheziție după ce eu recunoscusem activitatea mea.-

Întrebare: Ați recunoscut întreaga activitate politică la Sighanță?

Răspuns: Nu. Am recunoscut numai atât cât declarasem despre mine Șatcameni și Kimilfeld.

În momentul arestării eram membru în comitetul local M.O.P.R. Cernăuți și țineam legătura cu toate organizațiile M.O.P.R. Cernăuți după ce secretarul Comitetului local fusese arestat deoarece eu am fost arestat aproape ultima. Cunoșteam deasemeni pe mai mulți din P.C.U. și U.T.C. cu care aveaserem legătură. Nu am spus nimic despre nimeni. Menționez că muncitul Krasnopalschi s'a prezentat singur mai târziu la proces.-

Întrebare: În cercetări ați declarat înscris s'au verbal?

Răspuns: În timp ce am fost bătută am declarat verbal fără să semnez ceva. După cca două săptămâni am fost din nou cercetată fără să mai fiu bătută. Cu acest prilej s'a încheiat un proces verbal în care am consemnat cele declarate în noaptea de 11. mai când am fost bătută.

În fine am mai declarat de unde am

Semnătura,

Mod. 185

Urmare: manifestele găsite la percheziție. Acest proces verbal l-am semnat.

Întrebare: Cu care din agenții siguranței ați avut relații și ce fel de relații?

Răspuns: În timpul cât am fost bolnavă după bătae, agentul Mlășnițâ venea să-mi pansez rănile și să-mi pună compresă. El se prezenta drept un om nimicos care condamna bestialitățile celorlalți deși dela început îl priveam cu neîncredere și rezervă am sfârșit prin a crede sincer [redacted] În preajma trimiterei mele la închisoarea militară din Iași mi-a adus o bucată de tort.

Deoltfel Fructe îmi aducea și alți agenți printre care și Axinte (decedat).- [redacted]

Întrebare: după terminarea cercetărilor unde ați fost dusă?

Răspuns: după terminarea cercetărilor am fost trimisă împreună cu un grup de arestați la închisoarea militară din Iași.-

Întrebare: Ce activitate ați dus în închisoare?

Răspuns: Nu am dus nici un fel de activitate decât protestam împotriva atrocităților ale conducerei închisorii.-

Semnătura,

Urmare: Întrebare: Ați mai fost cercetată în închisoare?

Răspuns: Da, am mai fost cercetată de către comisarul regal Vâlcu. La cercetare în urma indicațiilor primite dela colectivul de conducere al deținuților politici am negat tot ce recunoscusem la siguranță. Aici am fost confruntată cu numita Justa Kimilfeld. care nu se afla deținută ci se afla în libertate.

La confruntare dânsa mi-a menținut declarația făcută la siguranță iar eu am negat și în prezența ei.

Întrebare: Ați spus colectivului de conducere al deținuților politici sincer ce ați recunoscut la siguranță?

Răspuns: Nu, am spus că am recunoscut ce mi-a fost pus în seamă de către Kimilfeld și Petcanini, dar nu am spus că am dat numele lui Brender.

Întrebare: Deci nu ați spus tot adevărul?

Răspuns: Considerau că nu este bine ceea am făcut și am căutat să ascund.

Întrebare: De urmări a avut faptul că D-ta ai ascuns acest lucru?

Răspuns: Din cauză că eu nu am spus acest lucru, colectivul a considerat că eu am avut o purtare bună la siguranță și acest lucru a influențat apoi intrarea mea în Partidul Comunist Român.

Întrebare: Cât timp ați stat în închisoarea militară din Jassi?

Răspuns: Am stat până în sept 1934.

Semnătura,
Eluca

Mod. 185

Urmare: când am fost eliberată în urma unei sume de bani (cautiune) depusă de fratele meu Simion Birman.

Întrebare: După ce ați ieșit din închisoare ce activitate politică ați dus?

Răspuns: Până în primăvara anului 1935 nu am dus nici o activitate politică ci am stat la fratele meu la Săcueni - Hotin și l-am ajutat în casă. Din primăvara anului 1935 m-am întors înapoi la Cernăuți împreună cu Waisman care își terminase serviciul militar. La Cernăuți am încercat să reorganizez org. M.O.P.R. care era desorganizat în urma arestărilor. În acelaș timp lucram de lucru la domiciliu dela o fabrică de tricotaj. În sept 1935 am fost primită în Partidul Comunist Român. Nu știu de cine am fost recomandată dar știu că am fost confirmată de Instructoarea C.C. Senuța Zudorache prin Waisman. La muncă de partid am primit diverse sarcini politice.

Întrebare: În acest timp ați mai fost urmărită sau arestată de siguranță?

Răspuns: Da în preajma lui 7 noembre 1935 am fost arestată de către siguranță împreună cu Waisman și alți comuniști. La acest prilej am fost percheziționată pentru că nu voiam să spăl pe jos și pentru faptul de a fi scris lozinci pe pereții celulei. Din aceiași cauză nu am fost eliberată odată cu toți ci reținută încă două zile. Am fost eliberată abia în urma intervenției lui Hoc Goldaicher pe lângă comisarul.

Semnătura,

Elena

Urmare : Rotenberg- declarat în Feb. 1936.
Siguranța a venit să mă aresteze, însă
am fost prevenită de Diana Adelsberg care
s'a dus în anticameră și am fugit din bernanți la
Iași împreună cu Waisman.-

Întrebare: Ce activitate politică ați dus la
Iași?

Răspuns: La Iași am luat legătura cu
partidul prin Bugheiși am primit muncă tehnică
la care am lucrat până la începerea procesului
cunoscut sub denumirea „Procesul celor 106...-

Întrebare: Cum a decurs Procesul?

Răspuns: Nu mi amintesc cum a decurs procesul
în întregime dar vreau să relatez ultima
ședință în care am fost eu ascultată. La această
ședință am arătat teroarea siguranței de bernanți
și am negat din nou ceeace declarasem, inclusiv
orice acuzațiile.- În timp ce mă întorceam spre
locul meu după ce vorbisem, Gusta Kimilfeld
venită din fața unde locuia, ca să se
prezinte la proces, mi a strecurat un bilet
șoptindu-mi „dela cei închiși pentru cei de afară"
dat fiind că nu toți acuzații se aflau în libertate.-
Între timp numitul Zisu Kapelman observând
că am primit biletul mi a tras de mână ca
să îl ea dânsul. În clipa aceasta ostașul care
păzea sala a observat și mi a smuls de mână
smulgându-mi o parte din bilet deoarece era
compus din mai multe foițe, restul reținând eu
și îl ascund.- Ostașul a anunțat imediat
instanța care m-a întrebat asupra proveniență

Semnătura,
Eluca

Urmare: biletului. Am spus că nu știu nimic și nu știu despre ce bilet vorbește ostașul. Justanta n'a insistat fiind bănuită și ora înaintată și a spus „bine vedem noi mâine...” Acest fapt întâmplat cu biletul a fost răspândit larg de presa burgheză. - Eu am anunțat imediat comitetul de conducere al pacerului unde am transmis și restul biletului salvat cerând îndrumări:

Seara dimineața am primit directiva prin numitul Balmaș zis Balaurică, dela comitet să nu mă prezint la proces. Tot atunci mi-a dat 500 lei spunându-mi să plec fără să-mi indice unde. Eu în seara același zile am plecat din Iași împreună cu Waisman.-

Întrebare: Unde ați plecat din Iași?

Răspuns: din Iași am plecat la Falești-Basarabia și am stat la Leva Birman toată ziua ascunși iar a doua zi în zori am plecat în satul alăturea unde locuia fratele meu Mihail. La acesta am plecat împreună cu Waisman și eu am rămas ascunși câteva zile iubita mea, iar Waisman a plecat la Hotin pentru a căuta o posibilitate de trecerea granitei pentru a pleca din țară. - La Hotin Waisman cu ajutorul fratelui meu Sulim care era secretar la avocatul Silin pe atunci prefect al județului Hotin a scos un pașaport pentru noi amândoi cu care am plecat în Bucovina.

Întrebare: Considerați că ați declarat sincer întreaga activitate a D-tale în această perioadă?

Semnătura,

Urmare: Răspuns: Da, consider că am declarat absolut sinceră întreaga activitate a mea desfășurată în perioada arătată mai sus.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susțin și semnez propriu.- Elucea

Lt. de securitate
Gh. Secto

Semnătura,

C.N.S.A.S.

PROCES VERBAL DE INTEROGATOR

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1912 în comuna Bolotino-Bălţi (URSS) din părinţi Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucuresti, str. Romniceanu Nr. 21.

Azi 29 Octombrie 1952
Oraşul Bucuresti

Interogatoriul a început la ora 1o şi 3o min.
" s'a terminat la " 14 şi 15 "

Intrebare:
In procesul verbal de interogatoriu din 24 Octombrie 1952 aţi declarat că în August 1936 aţi plecat în Cehoslovacia. De cine aţi fost ajutată să plecaţi în Cehoslovacia şi cu asentimentul cui anume ?

Răspuns:
Am plecat în Cehoslovacia cu ajutorul fratelui meu ŞULIM BIRMAN pe atunci secretar la avocatul SILIN membru al Partidului Naţional Tărănesc Maniu şi prefect al judeţului Hotin.

După cum îmi povestise fratele meu, SILIN ştia de condamnarea mea dar era simpatizant al mişcării muncitoreşti şi l-a ajutat să scoată paşaportul. Eu personal nu l-am cunoscut pe SILIN, dar cele de mai sus despre SILIN le ştiu dela fratele meu. Nu aveam asentimentul cuiva de a pleca în străinătate, ci interpretasem greşit directiva primită dela Comitetul de conducere al procesului, de a pleca din Iaşi. Ulterior mi-am dat seama că nu fac bine că plec din ţară. I-am împărtăşit lui WAISMAN acest lucru, dânsul era de părere că e prea târziu să mai revenim şi am plecat.

Intrebare:
Cum aţi trecut graniţa şi cu cine aţi luat legătură în Cehoslovacia ?

./.

Răspuns:

Am trecut graniţa cu barca, nu-mi amintesc punctul de trecere. La plecare a mers până la graniţă fratele meu ŞULIM şi sora mea LIUBA. Nu-mi amintesc dacă era şi cineva din familia lui WAISMAN.

Prima zi am stat la un hotel în aşteptarea trenului spre Lwow pe atunci sub stăpânirea Poloneză. In trenul spre Lwow am făcut cunoştinţă cu o lucrătoare croitoreasă, nu-mi amintesc cum o chema, care ne-a înlesnit să fim găzduiţi şi noi la gazda ei, o familie de oameni săraci. La Lwow am rămas două sau trei zile deoarece WAISMAN telegrafiase unchiului său AIZIC GOTLOIBER să-i trimeată bani şi aştepta răspunsul şi din această cauză am rămas atâta la Lwow. Apoi fără a fi primit banii aşteptaţi am plecat cu trenul spre oraşul Bârno-Cehoslovacia unde ştiam că se afla studentul comunist cu care WAISMAN activase la Cernăuţi, BENO JURGRAU (căzut în Spania).

Sosind la Bârno tot în August, nu l-am găsit pe JURGRAU, care lipsea din localitate, dar am găsit în schimb pe studentul TULIU BLUMENTAL (ucis apoi de nemţi în Franţa) şi MUNIU KELMER (căzut ca partizan în URSS). Primul activase cu WAISMAN, iar KEIMER cunoscuse activitatea mea la Cernăuţi. El fusese legătura mea superioară şi tot eu l-am ajutat cu bani şi bilet de tren din fondul M.O.P.R. să plece când a fost căutat de Siguranţă.

Prin aceştia am luat legătură cu grupul de comunişti Români din Bârno şi am arătat ce se întâmplase la proces şi că am comis o abatere de a fi plecat din ţară fără ştirea şi asentimentul P.C.R. Am fost ajutaţi provizoriu, iar apoi luându-se legătură cu partidul s'a primit o scrisoare în care se comunica că într'adevăr am greşit plecând cum am plecat, dar fiind un element tănăr, să fiu recunoscută ca emigrantă politică. WAISMAN care nu avea de ce să plece, să se întoarcă în ţară.

Intrebare:

Cât timp aţi stat în Cehoslovacia şi ce activitate aţi desfăşurat acolo ?

.//.

Răspuns:

In Cehoslovacia am stat din August şi până la sfârşitul lunei Decembrie 1936.

In această perioadă nu am desfăşurat muncă politică, ci foarte puţin am ajutat campania pentru ajutorarea Spaniei tricotând.

In ceeace priveşte mijloacele de trai, am fost sprijinită de Ajutorul roşu prin acea că am fost repartizată să mănânc la diferite familii şi mai târziu făceam curăţenie la o casă unde locuiau mai mulţi studenţi. Tot în această perioadă m'am înscris la o şcoală particulară de arte şi meserii pentru a putea obţine dreptul de a rămâne în Cehoslovacia după plecarea lui WAISMAN în ţară. In Cehoslovacia am ţinut legătură cu FANI TELNICHER care era din conducerea grupului. Deasemenea am mai cunoscut acolo pe:SIMION ZAIGHER,BENO JURGRAU, IACOBI KAUFMAN,BUBI SECHTER,TULIU BIUMENTAL şi familia CAROL IRA . Toţi erau comunişti şi activau în grupul de studenţi români.

Intrebare:

In această perioadă ţineaţi legătura cu cineva din ţară ?

Răspuns:

Da, eram în corespondenţă cu WAISMAN. Cu altcineva nu-mi amintesc să fi ţinut legătura.

Intrebare:

Unde aţi plecat din Cehoslovacia şi cu ajutorul cui anume ?

Răspuns:

Am plecat din Cehoslovacia spre Spania cu ajutorul lui WAISMAN care venise din ţară cu acelaş scop şi cu ajutorul bănesc parţial (bilet de tren Bârno-Viena) obţinut dela o societate evreiască de ajutor, căreia nu-i spusesem nici destinaţia, nici scopul plecării, ci i-am spus că plec la Paris unde se afla soţul meu prigonit de legionari în România.

Ajunşi la Bazel în Elveţia am luat legătură prin redacţia revistei "Rundschau" cu Ajutorul Roşu local,iar

prin aceştia cu partidul comunist elveţian, căruia i-am expus scopul venirii. Dela partid am primit răspuns că WAISMAN poate pleca cu primul transport de voluntari, dar eu neavând pregătire sanitară sau militară nu pot fi trimisă. Mi-au propus să rămân emigrantă politică acolo, sau să plec în Franţa. Am preferat să fiu trimisă la Paris şi atunci m'au trecut graniţa ilegal cu legitimaţia unei femei care era localnică şi avea voie să treacă pentru 24 ore graniţa.

Intrebare:

Ajunsă în Franţa cu cine aţi luat legătura ?

Răspuns:

La Bazel am cunoscut un voluntar Polonez ZAGORSKI care cunoştea adresa Preşedintelui Asociaţiei Studenţilor Străini din Paris. Cu ajutorul acestei adrese l-am întâlnit la Paris pe TULIU BLUMENTAL pe care îl cunoşteam din Bârno şi care era comunist.

Intrebare:

Ce activitate politică aţi dus în Franţa ?

Răspuns:

Timp de cca 8 luni de zile, din Ianuarie 1937 şi până în August 1937 când am plecat în Spania, nu am dus nici un fel de activitate politică din cauză că nu am fost recunoscută ca emigrantă politică de către conducerea Emigranţilor Politici Români din Paris.

Intrebare:

Atunci cu ce v'aţi ocupat în această perioadă ?

Răspuns:

Pentru a-mi căştiga existenţa lucram ca femeie de servici la diferite case particulare şi participam la adunările şi mitingurile organizate de Partidul Comunist Francez pentru ajutorarea Spaniei Republicane şi căutam să găsesc o cale pentru a pleca în Spania.

Intrebare:

Prin cine aţi procurat acte de identitate în timp cât aţi stat în Franţa ?

Răspuns:

Am procurat acte de identitate cu ajutorul Ligii Drepturilor omului căreia m'am adresat în scris, arătând că sunt plecată din ţară din cauza unei condamnări politice şi rugând să-mi elibereze o dovadă în acest sens. Cu această dovadă m'am prezentat la Prefectura de Poliţie care mi-a

dat un aviz că până într'o lună să părăsesc Franţa. Acest aviz cunoscut ca "Refuz de şedere" mă duceam şi-l prelungiam în fiecare lună. Astfel că pe baza acestui aviz am stat tot timpul în Franţa.

Intrebare:

Cine anume dela Prefectura Poliţiei Franceze v'a eliberat actele şi cine vă punea viza lunar de prelungirea şederei ?

Răspuns:

Nu am cunoscut niciodată numele vreunui funcţionar dela Prefectura Poliţiei Franceze, deoarece actele le depuneam la un ghişeu şi le-am primit dela ghişeu. Pentru prelungire venea o funcţionară în sala comună, strângea buletinele la toţi cei ce aşteptau, iar după câteva ore eram chemaţi şi primeam buletinul cu stampila prelungit.

Intrebare:

In acest timp ce elemente aţi cunoscut în Franţa şi ce relaţii aţi avut cu acestea ?

Răspuns:

In acest timp am cunoscut familia CEAPLIC IACOB (ing.chimist, ucis de către nemţi) la care lucram, familia KAMINCHER la care deasemenea lucram şi familia VLAD pe care o vizitam. Deasemenea am cunoscut pe BOICU (BIBI ROSNER), RAIA RAITMAN (ucisă de nemţi) JAN (Sportul Popular) Dr.MARINEANSCHI, el a mers cu mine la Liga Drepturilor Omului, EUGENIA LUNCASI, FLORICA NEAGOE, PIER SUCIU şi TULIU. [redacted] Menţionez că în lunile Iulie şi August 1937 am lucrat în afară de Paris la o colonie particulară de copii mici ca educatoare în locul numitei RAIA RAITMAN care îmi cedase mie locul.

Intrebare:

Cine v'a ajutat să plecaţi în Spania ?

Răspuns:

Am plecat în Spania în August 1937 cu ajutorul Legaţiei Spaniei Republicane, în urma cererii făcută de către WAISMAN în Spania, în care solicita aprobarea plecării mele acolo.

.//.

Aceasta s'a aprobat pe motivul că WAISMAN era Lt. în Brigăzile Internaţionale şi ofiţerii aveau dreptul să-şi aducă soţiile.

Intrebare:

Ce mai aveţi de spus despre activitatea Dvs din perioada mai sus arătată ?

Răspuns:

Nu mai am nimic de spus în afară de cele de mai sus.

Intrebare

Consideraţi că aţi declarat sincer întreaga activitate a Dvs în această perioadă ?

Răspuns:

Da, consider că am declarat sincer întreaga activitate.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţiu şi semnez.

ss. E. Luca

LT DE SECURITATE

Gh.Diţă

C.N.S.A.S.

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Luca, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1912 în com. Balatina-Bălți (U.R.S.S.) din părinți Silin și Zina, cu ultimul domiciliu în București Str. Dămăroaia Nr. 81.
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)

Azi 29 Oct 1952.

Orașul București.

Interogatoriul a început la ora 10 și 30 min.
„ s'a terminat la „ 14 și 15 „

Intrebare: În procesul verbal de interogatoriu din 24 Oct. 1952 ați declarat că în fapt 1936 ați fecat în Cehoslovacia. De cine ați fost ajutată să fecați în Cehoslovacia și cu asentimentul cui anume?

Răspuns: Am fecat în Cehoslovacia cu ajutorul fostului meu soțiu Birman pe atunci secretar la avocatul Silin membru al Partidului Național Țărănesc maniu și prefect al județului Hotin.

După cum îmi povestise fratele meu, Silin știea de condamnarea mea dar era simpatizant al mișcării muncitorești și b-a ajutat să scoată pașapoartele. Eu personal nu-l cunoșteam pe Silin dar cele de mai sus despre Silin le știu dela fratele meu. Nu aveam asentimentul cuiva de a fecа în străinătate, ci interpretasem greșit directiva primită dela comitetul de conducere al procesului de a pleca din țară.-

Semnătura, Luca

Mod. 185

Urmare: Ulterior mi-am dat seama că nu fac bine că plec din țară. I-am împărtășit lui Vaisman acest lucru, dânsul era de părere că e prea târziu să mai revenim și am plecat.-

Intrebare: Cum ați trecut granița și cu cine ați luat legătura în Cehoslovacia?

Răspuns: Am trecut granița cu barca nu-mi amintesc punctul de trecere. La fiecare a mers până la graniță fratele meu Iuliu și sora mea Sinka. Nu-mi amintesc dacă era și cineva din familia lui Vaisman.-

Prima zi am stat la un Hotel în așteptarea trenului spre Lvov pe atunci sub stăpânirea poloneză. În trenul spre Lvov am făcut cunoștință cu o lucrătoare croitoreasă nu-mi amintesc cum o chema care ne-a îndemnat să fim găzduiți și noi la gazda ei, o familie de oameni saraci.- La Lvov am ramas două sau trei zile deoarece Vaisman telegrafiase unchiului său Hirie Gotlieber să-i trimeată bani și așteptam răspunsul și din această cauză am ramas atâta la Lvov. Apoi fără a fi primit banii așteptați am plecat cu trenul spre orașul Bârna-Cehoslovacia unde știam că se afla studentul comunist cu care Vaisman activase la Cernăuți, Bena Jurgrau (căzut în Spania).-

Sosind la Bârno tot în august nu l-am găsit pe Jurgrau - care lipsea din localitate - dar am găsit în schimb pe studentul Iuliu Blumental (ucis apoi de nemți în Franța)

Semnătura,
Eduar[illegible]

Urmare: și Munciu Kelmer (căzut ca partizan în URSS). Primul activase cu Vaisman iar Kelmer cunoscuse activitatea mea la Cernăuți.
El fusese legătura mea superioară și tot eu l-am ajutat cu bani și bilet de tren din fondul U.O.P.R., să plece când a fost căutat de siguranță.
Prin acestia am luat legătură cu grupul de comuniști români din Bârno și am arătat ce se întâmplase la proces și că am comis o abatere de a fi plecat din țară fără știrea și asentimentul P.C.R. Am fost ajutați provizoriu iar apoi luându-se legătura cu partidul s-a primit o scrisoare în care se comunica că întradevăr am greșit plecând cum am plecat dar fiind un element tânăr, să fiu recunoscută ca emigrantă politică. Vaisman, care nu avea drept să plece să se întoarcă în țară.

Întrebare: Cât timp ați stat în Cehoslovacia și ce activitate ați desfășurat acolo?

Răspuns: În Cehoslovacia am stat din Aug. și până la sfârșitul lunii decembrie 1936.
În această perioadă nu am desfășurat muncă politică ci foarte puțin am ajutat campania pentru ajutorarea Spaniei tricotând.
În ceace privește mijloacele de trai am fost sprijinită de ajutorul roșu prin aceia că am fost repartizată să mănânc la diferite familii și mai târziu făceam curățenie la o casă unde locuiau mai mulți studenți. Tot în această perioadă m-am înscris la o școală particulară de arte și

Semnătura,
Luc

Urmare: mesere pentru a putea obține obiectul de a rămâne în Cehoslovacia după plecarea lui Vaismau în țară.- În Cehoslovacia am ținut legătura cu Fani Veltmeier care era din conducerea grupului. Deasemenea am mai cunoscut acolo pe: Simion Zeigher, Berta Sutzgrau, Jacob Kaufman, Bubi Sechter, Julu Blumental și familia Laral Ira, Vațu erau comuniști și activau în grupul de studenți români.-

Întrebare: În această perioadă țineați legătura cu cineva din țară?

Răspuns: Da, eram în corespondență cu Vaismau. De alt cineva nu mi amintesc să fi ținut legătura.-

Întrebare: Unde ați plecat din Cehoslovacia și cu ajutorul cui anume?

Răspuns: Am plecat din Cehoslovacia spre Spania cu ajutorul lui Vaismau care venise din țară cu acelaș scop. Și cu ajutorul Comitetului parțial (bilet de tren Bârlad-Viena) obținut dela o societate Evreiască de ajutor căreia nu i-am spus nimic destinația, nici scopul plecării. I-am spus că plec la Paris unde mă așteaptă părinții mei prigoniți de legionari în România.-

Ajuns la Basel în Elveția, am luat legătura prin redacția revistei „Rundschau" cu ajutorul roșu local iar prin acesta cu partidul comunist elvețian căruia i-am expus scopul venirii.- Dela partid am primit răspuns că Vaismau poate

Semnătura,

Luca

Urmare: cu primul transport de voluntari, dar nu având pregatire sanitara sau militara nu pot fi trimisa. Mi-au propus să rămân emigrantă politică acolo sau să plec în Franța. Am preferat să fiu trimisă la Paris și atunci m-au trecut granița ilegal cu legitimația unei femei care era localnica și aveau voie să treacă pentru 24 ore granița.—

Intrebare: Ajunsă în Franța cu cine ați luat legatura?

Răspuns: La Bazel am cunoscut un voluntar Polonez Zagorski care cunoștea adresa presedintelui asociației Studenților Străini din Paris. Cu ajutorul acestei adrese l-am întâlnit la Paris pe Fulu Blumental pe car il cunoșteam din Brăila și care era communist.—

Intrebare: Ce activitate politică ați dus în Franța?

Răspuns: Timp de cca 8 luni de zile, din Ianuarie 1937 și până în Aug. 1937 când am plecat în Spania nu am dus nici un fel de activitate politica din cauză că nu am fost recunoscută ca emigrantă politică de catre Conducerea emigranților politici Români din Paris.—

Intrebare: Atunci cu ce v-ați ocupat în această perioadă?

Răspuns: Pentru a-mi câștiga existența lucram ca femeie de servici la diferite

Semnătura,
Elena

Urmare: case particulare și participam la adunările și mitingurile organizate de Partidul Comunist francez pentru ajutorarea Spaniei Republicane și căutam să găsesc o cale pentru a pleca în Spania.

Întrebare: Prin cine ați procurat acte de identitate, în timp cât ați stat în Franța?

Răspuns: Am procurat acte de identitate cu ajutorul Ligii drepturilor omului căreia m-am adresat în scris arătând că sunt plecată din țara din cauza unei condamnări politice și rugând să-mi elibereze o dovadă în acest sens. Cu această dovadă m-am prezentat la Prefectura de poliție care mi-a dat un aviz ca până într-o lună să părăsesc Franța. Acest aviz cunoscut ca „refuz de ședere" mă duceam și-l prelungeam în fiecare lună. Astfel că pe baza acestui aviz am stat tot timpul în Franța._

Întrebare: Cine anume dela Prefectura Poliției Franceze v-a eliberat actele și cine vă punea viza lunar de prelungire a șederii?

Răspuns: Nu am cunoscut nici odată numele la vreunui funcționar dela prefectura poliției franceze deoarece actele le depuneam la un ghișeu și le primeam dela ghișeu. Pentru prelungire venea un funcționară în sala comună, strângeam buletinele la toți cei ce așteptau, iar după câteva ore eram

Semnătura,
Luca

Urmare : chemați și primeam buletinul cu ștampila prelungit.

Întrebare: În acest timp ce elemente ați cunoscut în Franța și ce relații ați avut cu acestea?

Răspuns: În acest timp am cunoscut familia Beaglic Iacob (ing. chimist, ucis de către nemți) la care lucram, familia Kamincher, la care deasemenea lucram și familia Vlad pe care o vizitam. Deasemenea am cunoscut pe Boicu (~~[illegible]~~ Bili Korner) Raia Raitman (ucisă de nemți) Jan (Sportul popular) d-r Marineanski, el a mers cu mine la Liga drepturilor omului, Eugenia Luncași, Florica Neagoe, Tier Suciu și Iuliu, [redacted] Menționez că în lunile Iulie și August 1937 am lucrat în afară de Paris la o colonie particulară de copii mici ca educatoare în locul numitei Raia Ritman care mi-a cedat mie locul.-

Întrebare: Cine v-a ajutat să plecați în Spania?

Răspuns: Am plecat în Spania în Aug. 1937 cu ajutorul Legației Spaniei Republicane în urma cererii făcute de către Vaisman în Spania în care solicita aprobarea plecării mele acolo. Aceasta mi-a aprobat pe motivul că Vaisman era ofițer în Brigăzile Internaționale și ofițerii aveau dreptul să-și aducă soțiile.

Semnătura,
ELuca

Mod. 185

8

Urmare: Intrebare: Ce mai aveți de spus despre activitatea DVS. din perioada mai sus arătată?

Răspuns: Nu mai am nimic de spus în afară de cele de mai sus.—

Intrebare: Considerați că ați declarat sincer întreaga activitate a DVS. în această perioadă?

Răspuns: Da, consider că am declarat sincer întreaga activitate.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde întocmai cu cele declarate de mine, îl susțin și semnez.— E.Luca

R.P.R. [illegible] M. Nr. [illegible] Ministerul Afacerilor Interne

[illegible] de Securitate

[illegible]

Semnătura,

PROCES VERBAL DE INTEROGATOR

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1912 în com.Bolotino-Bălţi (URSS), din părinţi Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucuresti str. Romniceanu Nr. 22.

Azi 31 Oct.1952
Oraşul Bucuresti

Interogatoriul a început la ora 10 şi 15min.
" s'a terminat la " 15 şi - "

Intrebare:
In procesul verbal de interogatoriu din 29 Oct.a.c. aţi declarat că în August 1937 cu ajutorul Legaţiei Republicii Spaniole aţi plecat în Spania. Cum aţi ajuns şi ce activitate aţi desfăşurat în Spania ?

Răspuns:
Pe la sfărşitul lunei August 1937 am primit aprobarea Legaţiei Spaniei Republicane din Paris, de a pleca în Spania. Mi-au dat o scrisoare în acest sens către Consulatul Republicii Spaniole din Marsilia de unde urmam să plec.

La Consulat mi s'a spus că va trebui să plec peste câteva zile. In aşteptare necunoscând pe nimeni în oraş, am luat o cameră la hotel, recomandat de consulat.

Intr'o zi pe când vizitam singură muzeul, apoi grădina zoologică din Marsilia, s'a apropiat de mine un om de vârstă mijlocie şi a intrat cu mine în vorbă. S'a recomandat profesor. M'a întrebat dece umblu singură. I-am răspuns că sunt străină în oraş, venită din Paris în vederea plecării în Spania cu ajutorul Consulatului Republicii Spaniole. I-am spus deasemenea că sunt emigrantă politică venită din România.

Când am plecat din grădina zoologică îmi propuse să ne întâlnim seara ca să-mi arate oraşul. Am acceptat dar nu m'am dus la locul fixat.

.//.

După câteva zile, în timp ce eu stăteam pe malul mării m'am întâlnit din nou cu profesorul şi după câteva schimburi de cuvinte dece nu am mers la întâlnire, m'a învitat să ne alăturăm unui grup de excursionişti ce mergea spre "Chateau D'if" locurile cunoscute din romanul "Contele de Monte Cristo". In timp ce vizitam insula profesorul mi-a spus că-l interesează mult ce anume determină tineretul să păşească pe drumul luptei ilegale şi să îndure teroarea Siguranţei Române şi m'a rugat să-i vorbesc despre aceasta.

Intrebare:

I-aţi vorbit despre acest lucru ?

Răspuns:

Da, i-am spus despre exploatarea dela noi, despre lupta Partidului, despre eroismul Ceferiştilor, despre Griviţa şi Procesul Anei Pauker, precum şi ceeace îndurasem eu însumi şi ceeace îndeamnă sutele de tineri ce merg să lupte şi să-şi dea viaţa în Spania. A ascultat cu foarte mare interes aproape fără a spune un cuvânt. Ne-am întors în oraş, ne-am despărţit la debarcader şi nu m'am mai văzut cu el.

Intrebare:

Ce v'a făcut să spuneţi unei persoane necunoscute asemenea fapte ?

Răspuns:

Este adevărat că nu ştiam despre el decât ceeace îmi spusese, adică că e profesor şi că are familia în oraş. Totuşi felul lui de a fi, felul în care mi-a pus întrebarea m'au făcut să văd în el un om cinstit care se interesează într'adevăr nu cu vre-un scop meschin de această problemă. Fără îndoială că era din partea mea şi imprudenţă şi credulitate neîntemeiată. Această trăsătură s'a menţinut şi până în prezent la mine.

Intrebare:

Cât timp aţi stat în Marsilia ?

Răspuns:

Am stat circa 8-lo zile. Intr'o zi venind la Consulat mi s'a spus că a doua zi plec cu un vapor de marfă în mod clandestin, că merge cu mine încă un voluntar, un

.//.

Olandez care locuia tot la acelaşi Hotel. [redacted]

A doua zi noaptea ne-am strecurat spre vaporul indicat, am fost îmbarcaţi şi am pornit. Dar după câteva ore de mers marinarii 'au refuzat să continue drumul din cauza multiplelor pericole şi vaporul s'a oprit încă în teritoriile apelor franceze.

A doua zi olandezul a coborât pe uscat şi a găsit nişte prieteni care aveau un şlep sau yacht şi a plecat cu aceştia în Spania. Eu am stat pe loc cca 7-8 zile până când ni s'a alăturat un vapor care avea apărare antiaeriană şi am pornit, dar chiar în aceeaşi zi am fost de trei ori bombardaţi. De atunci am mers numai noaptea şi după trei nopţi am ajuns la Barcelona. In timp cât vaporul a stat locului în apele franceze, eu am stat ascunsă într'o cabină, iar când venea vama franceză mă ascundeam în depozitul cu cărbuni.

[redacted]

Dela Barcelona am plecat cu trenul la Valencia şi m'am prezentat la Comandamentul Brigăzilor Internaţionale de unde l-am anunţat pe WAISMAN, a venit din Albacente şi după un concediu de zece zile ne-am reîntors la Albacente unde se afla baza Brigăzilor Internaţionale.

Aici am fost repartizată la Direcţia Serviciului Sanitar al Brigăzii Internaţionale, la serviciul de presă. Mi-am dat seama însă că nu fac faţă muncii, necunoscând nici munca de birou, nici în suficientă măsură limba germană şi franceză. Am raportat acest lucru cerând să fiu repartizată la o muncă unde a-şi putea să aduc un folos real.

Intrebare:

Unde aţi fost repartizată şi ce muncă aţi dus ?

Răspuns:

Am fost repartizată ca responsabilă a unui depozit de alimente şi îmbrăcăminte destinate răniţilor şi invalizilor, iar după câteva zile mi s'a încredinţat conducerea întregii case a Direcţiei Serv. Sanitar.

.//.

La această muncă am rămas 3-4 luni, iar paralel cu ea am colaborat la Buletinul Unităţilor româneşti, cu poezii, cântece, marşuri, schiţe şi articole şi am desfăşurat în acest timp munca educativ-politică şi de alfabetizare al personalului de serviciu al Dir. Serv. Sanitar.

Intrebare:

După ce aţi plecat din această muncă, unde aţi lucrat ?

Răspuns:

La cererea resp. Politic al grupului român PETRE BORILA, am fost numită la Statul Major al Brigăzilor Internaţionale, unde am îndeplinit munca de birou şi în acelaş timp funcţia de secretară a responsabilului politic.

Aici am lucrat până în Iunie 1938.

Intrebare:

După această dată unde aţi lucrat ?

Răspuns:

Din Iunie-Iulie 1938 şi până în Februarie 1939 am lucrat la Barcelona pe lângă Secţia de Cadre a B.I de pe lângă Comitetul Central al P.C.S. Pe la sfărşitul lunei Februarie 1939, după căderea Barcelonei am trecut frontiera franceză împreună cu un transport de femei spaniole şi internată într'un lagăr la Perpignau -Franţa.

Intrebare:

Ce elemente trădătoare cunoaşteţi în Spania ?

Răspuns:

Am cunoscut pe ziaristul VALCEANU, Dr. SINCULESCU, ALDEA, TELEMAC şi BOTOS ALEXANDRU.

Intrebare:

In ce constă activitatea lor trădătoare ?

Răspuns:

VALCEANU şi SINCULESCU au instigat la nesupunere şi la manifestări şoviniste un grup întreg de elemente mai slabe în frunte cu TELEMAC şi ALDEA. BOTOS ALEXANDRU a părăsit poziţia în timpul unei lupte, luând cu el încă 18 luptători.

Intrebare:

Cu care din aceştia aţi avut relaţii şi ce fel de relaţii ?

.//.

Răspuns:

Cu VAICEANU am lucrat împreună la unele numere ale Buletinului Voluntarilor Români. In ce priveşte ceilalţi îi cunosc din vedere.

Intrebare:

Consideraţi că aţi declarat sincer întreaga activitate desfăşurată în Spania ?

Răspuns:

Da, am declarat sincer întreaga activitate desfăşurată în Spania.

După ce am citit prezentul proces-verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţiu şi semnez.

ss. E.Luca

LT DE SECURITATE

Diţă Gh.

80

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Lucea, ziarista, născută la 1-5-1912
în com. Balatina - Baiti (U.R.S.S.), din părinți Ilie și Zina,
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București Str. Doamnei No. 22

Azi 31 Oct 1952

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 10 și 15 min.

„ s'a terminat la „ 15 și — „

Intrebare: În procesul verbal de interogatoriu din 29 Oct. a.c. ați declarat că în Aug. 1937 cu ajutorul legației Republicei Spaniole ați plecat în Spania. Cum ați ajuns și ce activitate ați desfășurat în Spania?

Răspuns: De la sfârșitul lunei Aug. 1937, am primit aprobarea legației Spaniei Republicane din Paris de a pleca în Spania. Mi-au dat o scrisoare în acest sens către Consulatul Republicei Spaniole din Marsilia de unde urmam să plec.

La consulat mi s'a spus că va trebui să plec peste câteva zile. În așteptare, neștiind pe nimeni în oraș am luat o cameră la un Hotel recomandat de consulat.

Într'o zi pe când vizitam singură muzeul, apoi grădina zoologică din Marsilia s'a apropiat de mine un om de vârstă mijlocie și a intrat cu mine în vorbă. Și-a recomandat

Semnătura,
Lucea

Mod. 185

Urmare: profesor. M-a întrebat dece umblu singură i-am răspuns că sunt străină în oraș venită din Paris în vederea plecări in Spania cu ajutorul Consulatului Republici Spaniole. I-am spus deasemenea că sunt emigrantă politică venită din România.

Când am plecat din grădina zoologică îmi propuse să ne întâlnim seara ca să-mi arate orașul. Am acceptat dar nu m-am dus la locul fixat. După câteva zile în timp ce eu stăteam pe malul mării m-am întâlnit din nou cu profesorul și după câteva schimburi de cuvinte dece nu am mers la întâlnire m-a invitat să ne alăturăm unui grup de excursioniști ce mergea spre „Chateau d'if" locurile cunoscute din romanul „Contele de Monte Cristo". În timp ce vizitam insula profesorul mi-a spus că-l interesează mult ce anume determină tineretul să pășească pe drumul luptei ilegale și să îndure teroarea Siguranței Române și m-a rugat sa-i vorbesc despre aceasta.

Întrebare: I-ați vorbit despre acest lucru?

Răspuns: Da. I-am spus despre exploatarea de la noi, despre lupta partidului, despre eroismul ceferiștilor, despre Grivița și procesul Anei Pauker, precum și ceeace îndurasem eu însumi și ceeace îndeamnă sutele de tineri ce merg să lupte și sa-și dea viața în Spania. A ascultat cu foarte mare interes aproape fără a spune un cuvânt. Ne-am întors în oraș ne-am despărțit la debarcader și ne

Semnătura,
Eluca

Urmare : mi-am mai văzut cu el.

Întrebare: Ce ați făcut să spuneți unei persoane necunoscute asemenea fapte.

Răspuns: Este adevărat că nu știam despre el decât ceace îmi spusese - adică că e profesor și că are familia în oraș. Totuși felul lui de a fi, felul în care mi-a pus întrebarea mi-au făcut să văd în el un om cinstit care se interesează într-adevăr nu cu vreun scop meschin de această problemă. Țărăncă îndărătnică că eram din partea mea și imprudență și credulitate neântemeiată. Această trădătură s-a menținut și până în prezent la mine.

Întrebare: Cât timp ați stat în mănăstire?

Răspuns: Am stat cca 8-10 zile. Într-o zi venind la cumpărături mi s-a spus că a doua zi plec cu un vapor de marfă în mod clandestin, că merge cu mine încă un voluntar, un olandez care locuia tot la același hotel [redacted] A doua zi noaptea ne-am strecurat spre vaporul indicat, am fost îmbarcați și am pornit. Dar după câteva ore de mers marinarii au refuzat să continue drumul din cauza multiplelor pericole și vaporul s-a oprit încă în teritoriul apelor franceze.

A doua zi olandezul a coborât pe uscat și a găsit niște prieteni care aveau un șlep sau șlept și a plecat cu aceștia în Spania. Eu am stat pe loc cca 7-8 zile

Semnătura, Elena

4/5

Urmare: până când mi s-a alăturat un vapor care avea apărare antiaeriană și am pornit dar chiar în același zi am fost de trei ori bombardați. Și atunci am mers numai noaptea și după trei nopți am ajuns la Barcelona. În timp cât vaporul a stat locului în apele teritoriale eu am stat ascunsă într-o cabină iar când veneau vamanii francezi mă ascundeam în dejoțitul cu cărbuni.

[redacted]

dela Barcelona am plecat cu trenul la Valencia și m-am prezentat la Comandamentul Brigăzilor Internaționale deunde l-am anunțat pe Vaisman, a venit din Alhacente și după un concediu de zece zile ne-am reîntors la Alhacente unde se află Baza Brigăzilor Internaționale

Aici am fost repartizată la direcția Serviciului Sanitar al Brigăzii Internaționale la serviciul de presă. Mi-am dat seama însă că nu pot face față muncii memorând nici munca de birou nici în suficientă măsură limba germană și franceză, am raportat acest lucru cerând să fiu repartizată la o muncă unde aș putea să aduc un folos real.

Întrebare: Unde ați fost repartizată și ce muncă ați dus?

Semnătura, Educa

Urmare: Răspuns: Am fost repartizată ca responsabil a unui depozit cu alimente și îmbrăcăminte destinată răniților și invalizilor, iar după câteva zile mi s-a încredințat conducerea întregii case a direcției serv. sanitar.

La această muncă am rămas 3-4 luni iar paralel cu ea am colaborat la buletinul Unităților Românești cu poezii, cântece, marșuri, schițe și articole și am desfășurat în acest timp munca educativ-politică și de alfabetizare al personalului de serviciu al dir. serv. sanitar.

Întrebare: După ce ați plecat din această muncă unde ați lucrat?

Răspuns: La cererea resp. politic al grupului român Petre Borilă, am fost numită la statul major al Brigăzilor Internaționale unde am îndeplinit munca de birou și în acelaș timp funcția de secretară a responsabilului politic.

Aici am lucrat până în Iunie 1938.

Întrebare: După această dată unde ați lucrat?

Răspuns: Din Iunie-Iulie 1938 și până în Februarie 1939 am lucrat la Barcelona pe lângă secția de cadre a B.I. de pe lângă comitetul Central al P.C.S. Spre sfârșitul lunii Februarie 1939 după căderea Barcelonei am trecut frontiera franceză împreună cu un transport de femei spaniole și internată într-un lagăr la Perpignan - Franța.

Semnătura,

6

Urmare: Intrebare: Ce elemente trădătoare cunoașteți în Spania?

Răspuns: Am cunoscut pe ziaristul Vâlceanu, dr. Sinculescu, Aldea, Telemac și Botoș Alexandru

Intrebare: În ce consta activitatea lor trădătoare?

Răspuns: Vâlceanu și Sinculescu au instigat la nesupunere și la manifestări dușmănoase un grup întreg de elemente mai slabe în frunte cu Telemac, Aldea.- Botoș Alexandru a părăsit poziția în timpul unei lupte luând cu el încă 18 luptători.-

Intrebare: Cu care din aceștia ați avut relații și ce fel de relații?

Răspuns: Cu Vâlceanu am lucrat împreună la unele numere ale buletinului Voluntarilor Români.- În ce privește ceilalți îi cunosc din vedere.-

Intrebare: Considerați că ați declarat sincer întreaga activitate desfășurată în Spania?

Răspuns: Da, am declarat sincer întreaga activitate desfășurată în Spania.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susțin și semnez.

[illegible] Eluca

R.P.R. Ministerul Afacerilor [illegible]

Semnătura,

PROCES VERBAL DE INTEROGATOR

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1912 în comuna Bolotino-Bălţi din părinţi Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucuresti, str. Romniceanu Nr. 22.

Azi 3 Noembrie 1952
Oraşul Bucuresti.

Interogatoriul a început la ora 1o şi 15 min.
" s'a terminat la " 14 şi 12 "

Intrebare:

In procesul verbal de interogatoriu din 31 Oct. a.c. aţi declarat că în Februarie 1939, împreună cu un grup de femei aţi trecut graniţa din Spania în Franţa şi aţi fost internată în lagărul din Perpignau. Cum aţi trecut graniţa şi cât timp aţi stat în lagăr ?

Răspuns:

In urma unui bombardament masiv asupra oraşului Figneros unde se afla evacuat C.C. P.C.S., s'a hotărât trecerea frontierei franceze.

Eu şi alte activiste care au lucrat la C.C. am primit indicaţia de a ne alătura unui transport de femei Spaniole ce urmau să treacă frontiera.

Deasemenea primisem indicaţia că în caz că voi fi internată să nu rămân în nici un caz în lagăr. După ce am trecut frontiera am fost îmbarcată în vagoane cu destinaţia Perpigneau. In gara Perpignau pe când eram formate în coloane, am zărit-o dincolo de grilaj pe RAYMOND MARTY soţia lui ANDRÉ MARTY, care făcea semn să ne strecurăm spre ea fără a trece prin eşirea gării. Câteva femei din Brigăzile Internaţionale (nu române) au făcut aşa şi au trecut, eu am rămas pe loc fiindu-mi teamă să nu fiu prinsă, împreună cu coloanele de femei dintre care marea majoritate erau femei spaniole cu copii. Am fost ţinute restul zilei şi noaptea afară într'un câmp deschis împrejmuit cu sârmă ghimpată. Pen-

.//.

tru masă ne duceam undeva în oraş. Convoiul era păzit de 1, sau 2 soldaţi. Acest fapt l-am folosit şi a doua zi sau a treia zi am aplicat în practică directiva şi am evadat din lagăr.La prima cotitură a străzii am rămas în urma coloanei, m'am strecurat într'o grădină şi după ce nu mai puteam fi văzută am căutat sediul org. P.C.F. şi m'am prezentat acolo. Aveam cu mine vechiul paşaport român cu care plecasem din Cehoslovacia şi carnetul de membră al P.C.R., precum şi actele de interbrigadistă.

Am fost imediat dusă la o familie şi a doua zi un feroviar, acelaş care m'a condus la gazda mea, a venit să-mi spuie că totul este în regulă şi să merg cu el să-mi iau lucrurile din lagăr. Peste noapte lagărul fusese ridicat şi mutat în altă direcţie, tot bagajul meu se pierduse.

In aceiaşi seară, după ce feroviarul din ordinul partidului mi-a cumpărat un schimb de rufe, am plecat împreună cu mai mulţi foşti voluntari germani care lucraseră la C.C. şi acele femei care o urmaseră pe RAIMOND MARTY, spre Paris.

Intrebare:

Ajunsă la Paris ce anume aţi făcut ?

Răspuns:

Ajunsă la Paris am căutat imediat legătura cu conducerea emigranţilor români, am primit legătura prin PIER SUCIU cu GROSU şi BORIS BRUHMAN. Ei m'au trimis să mă odihnesc câteva zile în casa ELVIREI SIEIBERG care locuia în afara Parisului, deoarece la Paris începuse o vămătoare după foştii voluntari din B.I.

In timpul cât am stat acolo (lo zile) ţineam legătură cu GROSU. Tot dânsul m'a anunţat să mă întorc la Paris, să mă apuc de lucru.

Munca ce mi s'a dat era în legătură cu organizarea şi strânegerea de fonduri pentru ajutorarea grupului de foşti voluntari români, răniţi, invalizi şi bolnavi ce se aflau în Franţa.

După acest timp am fost numită reprezentanta românilor la Comitetul (Francez sau internaţional) pentru ajutorarea Spaniei Republicane. Pentru obţinerea de fonduri se organizau excursii, chermeze, festivaluri şi ceaiuri.

•//.

85

Eu participam în mod activ la toate acţiunile. In afară de aceasta eu aveam în seama mea un fost voluntar bolnav căruia trebuia să-i asigur întreţinerea, aceasta prin cotizaţii strânse dela simpatizanţi. In calitate de reprezentantă a grupului român, un fost voluntar Ceh pe care-l cunoşteam că lucrase la Serv. de Securitate în Spania, mi-a cerut să-i procur un paşaport al unui voluntar român căzut în Spania. Am raportat acest lucru legăturii mele superioare de partid, BUICAN, care mi-a dat peste câteva zile paşaportul cerut. Pe acest Ceh l-am întâlnit în 1949 la Cong. P.C. Ceh şi ştiu că era cumnat cu RAYMOND GUIO şi că soţia lui franţuzoaică fusese condamnată la moarte în timpul ocupaţiei nemţeşti şi a rămas în viaţă numai datorită faptului că s'a amânat execuţia până la naşterea copilului ce-l purta şi între timp a intervenit eliberarea. Tot aşa mi-a cerut paşaport şi un jugoslav pe care deasemenea îl cunoşteam din Spania. Raportând lui BUICAN şi acest caz, mi-a spus în ziua când urma să-mi dea răspunsul că va ţine dânsul legătură cu Jugoslavul, să nu mă duc la întâlnirea fixată cu acesta. Aşa am procedat şi nu l-am mai văzut de atunci.

Intrebare:

In acest timp cu ce v'aţi întreţinut ?

Răspuns:

In tot acest timp îmi căştigam existenţa spălând rufe cu ora pe la diferite case, iar mai târziu ca femeie de serviciu. Casele unde lucram erau ale unor meseriaşi polonezi, basarabeni. Imi amintesc că am lucrat şi la un inginer câtva timp. Familia acestuia era fugită din URSS imediat după Revoluţia din Octombrie. Atitudinea lor duşmănoasă faţă de URSS am constatat-o în următoarele cazuri; odată am citit o c.p. venită din Jugoslavia dela cineva care le era foarte aproape. Era încă înainte de începerea războiului hitlerist. Se spunea în c.p. cam în felul acesta: se aşteaptă ocupaţia de către nemţi sau de către bolşevici, înţelegeţi că pentru noi e tot atât de rău şi într'un caz şi în celălalt. Cartea poştală era scrisă în limba rusă. Când a început războiul ruso-finlandez stăpâna mea era o apărătoare a Finlandei şi era mulţumită că se formează o divizie (probabil din Rusi albi) care

mergea în ajutorul Finlandezilor. Războiul s'a terminat înainte de a se fi format divizia şi dânsa era disperată.

De aceeaşi stăpână am fost recomandată să lucrez după amiază la o familie DEVITE. Venind să lucrez acolo am aflat că e vorba de fiul fostului ministru ţarist DEVITE. Văzând pe noul meu stăpân cu proteză mi-am dat seama că a participat şi în războiul civil. Pe atunci, în 1939 se ocupa cu traduceri de cărţi ruseşti în franţuzeşte, iar soţia cu jocul de cărţi la club.

Intrebare:

Cât timp aţi lucrat la aceste familii ?

Răspuns:

La familia DEVITE am lucrat circa 2 săptămâni, iar la cealaltă familie am lucrat cca trei luni. Această familie o chema ROZENBLAT.

Intrebare:

Stiau aceste familii că Dta erai comunistă ?

Răspuns:

Nu ştiau şi nici nu am discutat niciodată cu ei despre mişcarea muncitorească.

Intrebare:

După ce aţi plecat dela aceste familii cu ce v'aţi ocupat ?

Răspuns:

Plecând dela aceste familii am intrat la familia GHESCOVICI care avea un atelier cu furnituri pentru casele mari de modă.

In acest timp, în vara anului 1939 eram căsătorită cu numitul ZELTER BORIS (RENE). In timpul războiului (Oct. 1939) dânsul s'a înrolat voluntar în armata franceză şi a fost făcut prizonier de nemţi.

In tot timpul cât am stat în Franţa am primit pensie ca soţie de voluntar. Acest lucru îmi servea şi ca o posibilitate de amasca activitatea mea politică.

Intrebare:

Când trupele hitleriste au ocupat Parisul ce aţi făcut ?

Răspuns:

In timp ce trupele hitleriste se apropiau de Paris am plecat din Paris pe jos împreună cu un grup de

români printre care era şi JAR cu OLGA BANCIC şi copilul lor. In dreptul oraşului Tur am fost ajunşi de trupele hitleriste. Doi din grupul nostru şi anume MAIA COGAN şi EVA SAMUEL au fost rănite,MAIA a şi murit în Septembrie în urma rănii căpătate.

Intrebare:

După ce v'au ajuns trupele hitleriste ce aţi făcut ?

Răspuns:

In apropiere de Tur am fost prinsă de Nemţi. Aceştia au luat răniţi civili din grupul nostru şi ale altor grupuri franceze, iar eu împreună cu tot grupul m'am întors înapoi la Paris. După întoarcerea la Paris nu ştiam ce să fac. Aceasta a durat până în ziua de 28 Iunie când am aflat despre eliberarea Basarabiei şi Bucovinei de către armatele sovietice.

Am reînceput activitatea mai cu seamă printre Basarabeni şi Bucovineni, iar pentru existenţă luam acasă de lucru dela un atelier de lingerie.

In Sept.-Oct. 1940 m'am înscris la un curs de croitorie pe care l-am urmat timp de o lună şi l-am întrerupt cu ocazia plecării în URSS.

Intrebare:

Cum aţi plecat în URSS ?

Răspuns:

Prin Iulie sau August 1940 Ambasada Sovietică din Paris a învitat pe toţi cetăţenii deveniţi Sovietici prin eliberarea Basarabiei şi Bucovinei şi care doresc să se întoarcă în Patrie, să se înscrie la Ambasadă. Atunci m'am înscris şi eu. Paralel cu aceasta U.S. a cerut prin liste nominale repatrierea foştilor voluntari în Spania Republicană proveniţi din Basarabia, Bucovina sau Tările Baltice. Pe aceste liste figuram şi eu.

In Oct.1940 am fost înştiinţată să mă prezint la Consulatul Sovietic din Vichi în vederea plecării. Pentru a ajunge din Franţa ocupată de Nemţi în zona neocupată aveam nevoie de un permis special. In acest scop m'am adresat Comandamentului German cerând Permisul necesar

.//.

In calitate de cetăţeană Sovietică am primit acest permis cu care am trecut această zonă în Nov. 194o. Ajunsă la Consulat mi s'a spus că va trebui să mai aştept mult.

Intrebare:

Cu ce v'aţi ocupat în acest timp până la plecarea în URSS ?

Răspuns:

Din Nov. 194o şi până în Martie 1941 am lucrat la Marsilia ca educatoare de copii într'o casă particulară. In acest timp, împreună cu ŞURA, IANCA SOLOMON şi alţe activiste române şi franceze, ajutam pe cei din lagăr cu alimente, medicamente, etc. Cele de mai multe ori eu eram aceia care ducea pachetele la Les Miles, deşi nu aveam permisul ce se cerea în zona lagărului. Odată fiind legitimată şi prinsă fără permis am fost dată în judecată, dar până să vie termenul de judecată am plecat în URSS.

Intrebare:

Consideraţi că aţi declarat sincer întreaga activitate desfăşurată în această perioadă ?

Răspuns

Da. sincer am declarat întreaga activitate din această perioadă.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine îl susţiu şi semnez.

ss. E.Luca

LT DE SECURITATE

Gh.Diţă

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Luca, ziarista, născută la 1-1-1888
în com. Balotina-Balti din părinți Ilie și Ana
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București Str. Ioanid-anu Nr. 22.

Azi 3 Nov. 1952.

Orașul București.

Interogatoriul a început la ora 10 și 15 min.
„ s'a terminat la „ 14 și 12 „

Intrebare: În procesul verbal de interogatoriu din 31 Oct. a.c. ați declarat că în Feb. 1939 împreună cu un grup de femei ați trecut granița din Spania în Franța și ați fost internate în lagarul din Perpignan. Cum ați trecut granița și cât timp ați stat în lagăr?

Răspuns: În urma unui bombardament masiv asupra orașului Figueras unde se afla evacuat C.C. P.C.R. s'a hotărât trecerea pentru în Franța.

Eu și alte activiste care am lucrat la C.C. am primit indicația de a ne alătura unui transport de femei Spaniole ce urma să treacă frontiera.

De asemenea primiserăm indicația că în cazul că vom fi internate să nu rămânem în nici un caz în lagăr după ce am trecut frontiera ci să fim îmbarcate în vagoane cu destinația Perpignan. În gara Perpignan pe când eram formate în coloane am zărit de după grilaj pe

Semnătura,
Elisa

Mod. 185

Urmare: Raymond Marty, soția lui André Marty, care făcea semn să ne strecurăm spre ea fără a trece prin curtea gării câteva femei din Brigăzile Internaționale (nu române) au făcut așa și au trecut, eu am rămas pe loc fiindu-mi teamă să nu fiu prinsă. Împreună cu coloanele de femei dintre care marea majoritate erau femei spaniole cu copii am fost ținute restul zilei și noaptea afară, într-un câmp deschis împrejmuit cu sârmă ghimpată. Pentru masă ne duceau undeva în oraș, convoiul era păzit de 1 sau 2, soldați. Acest fapt ~~l-am~~ folosit și a doua zi sau a treia zi am aplicat în practică directiva și am evadat din lagăr. La prima cotitură a străzii am rămas în urma coloanei, m-am strecurat într-o grădină și după ce nu mai puteam fi văzută am căutat sediul org. P.C.F. și m-am prezentat acolo. Aveam cu mine vechiul pașaport român cu care plecasem din Cehoslovacia și carnetul de membru al P.C.S. precum și actele de interbrigadistă.

Am fost instalată dusă la o familie și a doua zi un feroviar, același care m-a condus la gazda mea, a venit să-mi spue că totul este în regulă și să merg cu el să-mi iau lucrurile din lagăr. Peste noapte lagărul fusese ridicat ~~și~~ mutat în altă direcție, tot bagajul meu se pierduse.

In aceiași seară, după ce feroviarul din ordinul partidului mi-a cumpărat un schimb de rufe, am plecat împreună cu mai multe

Semnătura, ELuca

Urmare: foști voluntari germani care lucrau la C.C. și acele femei care o urmaseră pe Raimond Marty spre Paris.

Întrebare: Ajunsă la Paris, ce anume ați făcut?

Răspuns: Ajunsă la Paris am căutat imediat legătura cu conducerea emigranților români, am primit legătura prin Pier Suciu cu Grosu și Boris Brukman. Ei m-au ținut să mă odihnesc câteva zile în casa Elvirei Sniberg care locuia în afara Parisului deoarece la Paris începuse o vânătoare după foștii voluntari din B.I.

Tot timpul cât am stat acolo (10 zile) țineam legătura cu Grosu. Tot dânsul m-a anunțat să mă întorc la Paris să mă apuc de lucru.

Munca ce mi s-a dat era în legătură cu organizarea și strângerea de fonduri pentru ajutorarea grupului de foști voluntari români, răniți, invalizi și bolnavi ce se aflau în Franța.

După acest timp am fost numită reprezentanta românilor la Comitetul (francez sau internațional) pentru ajutorarea Spaniei Republicane. Pentru obținerea de fonduri se organizau excursii, chermeze, festivaluri și ceaiuri. Eu participam în mod activ la toate acțiunile. În afară de aceasta eu aveam în seama mea un fost voluntar bolnav căruia trebuia să-i asigur întreținerea, aceasta prin cotizații strânse dela simpatizanți. În calitate de reprezentantă al grupului român un fost voluntar ceh pe care-l cunoșteam că lucrase la serv. de securitate în Spania m-a

Semnătura, Eluca

Urmare: cerut și procur un pașaport ca unui voluntar român care în Spania. Am raportat acest lucru legăturii mele superioare de partid, Bucur, care mi-a dat peste câteva zile pașaportul cerut. Pe acest cetățean l-am întâlnit în 1949 la com. P.C.cehoslovac și știu că era căsătorit cu Raymonde Jurie, și că soția (a cetățeanului) fusese condamnată la moarte în timpul ocupației nemțești, și a rămas în viață numai datorită faptului că s-a amânat execuția până va naște copilul ce-l purta, și între timp a intervenit eliberarea. Într-așa mi-a cerut pașaport și un jurnalist pe care deasemenea îl cunoșteam din Spania. raportând lui Bucur și acest caz, mi-a spus în timp când urma să-mi dea răspunsul că va ține doamnă legătura cu jurnalistul, să nu mă duc la întâlnirea fixată cu acesta așa am procedat și nu l-am mai văzut deatunci.

Întrebare: În acest timp cu ce vă întrețineați?

Răspuns: În tot acest timp îmi câștigam existența spălând rufe cu ora pe la diferite case, iar mai târziu ca femeie de serviciu la casele unde lucram erau ale unor misiuni polonezi, bulgari. Știu amănunte că au lucrat și la una misiune câtva timp. Familia acestuia era fugită din U.R.S.S. imediat după revoluția din Oct. Atitudinea lor dușmănoasă față de

Semnătura,

Elena

Urmare: U.R.S.S. am constatat-o în următoarele cazuri: odată am citit o c.p. venită din Iugoslavia dela cineva care le era foarte aproape. Era încă înainte de începerea războiului hitlerist. Se spunea în c.p. cam în felul acesta: se așteaptă ocupația de către nemți sau de către bolșevici; înțelegeți că pentru noi e tot atât de rău și într-un caz și în celălalt.; cartea poștală era scrisă în limba rusă. Când a început războiul ruso-finlandez stăpâna mea era o apărătoare a Finlandei și era mulțumită că se formează o divizie (probabil din ruși albi) care mergea în ajutorul Finlandezilor. Războiul s-a terminat înainte de a se fi format divizia și dânsa era disperată.

De aceiași stăpână am fost recomandată să lucrez după aceasta la o familie Devite. Venind să lucrez acolo am aflat că e vorba de fiul fostului ministru țarist Devite. Văzând pe noul meu stăpân cu proteză mi-am dat seama că a participat și în războiul civil. Pe atunci în 1939 se ocupa cu traduceri de cărți rusești în franțuzește, iar soția cu jocul de cărți la club.

Întrebare: Cât timp ați lucrat la aceste familii?

Răspuns: La familia Devite am lucrat cca 2 săptămâni, iar la cealaltă familie am lucrat cca trei luni. Această familie o chema Rozenblat.

Întrebare: Știau aceste familii că d-ta erai comunistă?

Răspuns: Nu știau și nici eu am

Semnătura,
Luca

Mod. 185

Urmare: discutat mai adesea cu ei despre ungurească muncitorească.

Întrebare: După ce ați plecat de la aceste familii ce ați făcut?

Răspuns: Plecînd de la aceste familii am intrat la familia Shescaviț care avea un atelier cu furnituri pentru case mari de modă.- În acest timp (în vara anului 1939) eram căsătorită cu numitul Zelter Boris (Kiné). - În timpul războiului (oct 1939) dînsul s'a înrolat voluntar în armata franceză și a fost făcut prizonier de către nemți.

În tot timpul cât am stat în Franța am primit pensie ca soție de voluntar. Astfel încât nu mi-a mai rămas nici o posibilitate de a masca activitatea mea politică.

Întrebare: Când trupele hitleriste au ocupat Parisul ce ați făcut?

Răspuns: În timp ce trupele hitleriste se apropiau de Paris am plecat din Paris pe jos împreună cu un grup de români printre care era și Jar cu Olga Bancic și copilul lor. - În drumul orașului Tur am fost ajunși de trupele hitleriste. Doi din grupul nostru și anume Maia Bagan și Eva Samuel au fost rămase. Maia a și murit în drept în urma rănilor căpătate.

Întrebare: După ce v-au ajuns trupele hitleriste ce ați făcut?

Răspuns: În apropiere de Tur am fost prinși de nemți. Aceștia au luat rămășițele din grupul nostru și ai altor grupuri franceze iar eu împreună cu tot grupul meu mare

Semnătura,

Luca

Urmare: înapoi la Paris. După întoarcerea la Paris
nu știam ce să fac. Aceasta a durat până
în ziua de 28 Iunie când am aflat despre eliberarea
Basarabiei și Bucovinei de către armatele sovietice.
Am reînceput activitatea mai cu seamă printre
Basarabeni și Bucovineni iar pentru existență luam
acasă de lucru dela un atelier de lingerie.
În sept.–Oct 1940 m-am înscris la un curs
de croitorie pe care l-am urmat timp de o lună
și l-am întrerupt cu ocazia plecării în U.R.S.S.
Întrebare: Cum ați plecat în U.R.S.S.?
Răspuns: Prin Iulie sau August 1940 Ambasada
Sovietică din Paris a invitat pe toți cetățenii deveniți
Sovietici prin Eliberarea Basarabiei și Bucovinei și
care doresc să se întoarcă în Patrie să se înscrie
la Ambasadă. Atunci m-am înscris și eu. Totodată
cu aceasta U.S. a cerut prin liste nominale
repatrierea foștilor voluntari în Spania Republicană
proveniți din ~~[illegible]~~ Basarabiei, Bucovinei sau
țările baltice. Pe aceste liste figuram și eu.
În oct. 1940 am fost înștiințată să
mă prezint la consulatul Sovietic din Vichi
în vederea plecării. Pentru a ajunge din Franța
ocupată de Nemți în zona neocupată aveam
nevoe de un permis special. În acest scop
m-am adresat comandamentului German
cerând permisul necesar. În calitate de
cetățeană sovietică am primit acest
permis cu care am trecut această zonă
în Nov. 1940. Ajunsă la Consulat mi s-a spus
că va trebui să mai aștept mult.

Semnătura,
Eluca

Mod. 185

Urmare: Întrebare: Ce ați făcut în acest timp până la plecare în U.R.S.S.?

Răspuns: Din Nov. 1940 și până în Martie 1941 am lucrat la Năsăud ca educatoare de copii într-o casă particulară. În acest timp împreună cu Sura, Sanca Solomon și alte activiste romăne și franceze ajutam pe cei din lagăr cu alimente, medicamente etc. Deși de mai multe ori eu eram aceia care duceam pachetele la Les Milles, deși nu aveam permisul ce se cerea în zona lagărului odată fiind legitimată și prinsă fără permis am fost dată în judecată, dar până să vină termenul de judecată am plecat în U.R.S.S.-

Întrebare: Considerați că ați declarat sincer întreaga activitate desfășurată în această perioadă?

Răspuns: Da. Adevărul Sincer. Am declarat întreaga activitate din această perioadă.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine îl semnez și semnez.

Elvira

Ofițer de securitate

Gh. Dobre

Semnătura,

Este interogatoriul
sfârșit, fără semnătură
Bug

93

PROCES VERBAL DE INTEROGATOR

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1918 în comuna Bolotino-Bălți (U.R.S.S.) din părinți Ilie și Zina, cu ultimul domiciliu în București, str. Râmniceanu Nr. 22.

Azi 14 Noembrie 1952
Orașul București
Interogatoriul a început la ora 8,15 și....min.
" s'a terminat la " 14 și 10 "

Intrebare

In procesul verbal de interogatoriu din 3 Nov.a.c. ați declarat că în Martie 1941 ați plecat din Franța în URSS. Arătați amănunțit ce activitate ați desfășurat în U.R.S.S. ?

Răspuns

Din Martie și până în Mai am stat la Casa de odihnă la Manina și la Soci.

Dela 1 Iunie am fost repartizată le Editura de Stat în limbi străine, unde am lucrat până în Iulie. In acest timp, aflcă la 23 Iunie greșind tramvaiul am întârziat cca 1/2 oră și am fost dată în judecată și achitată la proces. Din Iulie concomitent cu această muncă am lucrat și la Comintern Secția românească, unde am trecut definitiv în luna August 1941. La această muncă am rămas până în Iunie 1943.

Intrebare

In ce constă munca Dtale la Comintern ?

Răspuns

Am lucrat la redacția postului de radio "România Liberă" scriind articole pentru emisiuni și totodată și ca dactilografă.

Deasemenea lucram la serviciul de radio ascultare. Din Oct. 1941 am lucrat și ca spicheriță. Paralel cu această muncă, scriam. povestiri și schițe literale, poezii și cântece pentru postul de radio Moscova ora română. Colaboram deasemenea cu Direcția politică a armatei în propaganda dusă prin-

.//.

tre ostaşii români de pe front. In calitate de salariată a Cominternului făceam parte dintr'un grup de propagandişti repartizaţi la un spital de răniţi patronat de Comintern. Totodată eram resp. a secţiei în munca de ajutorare a frontului (M.C.P.R.). In acest timp am lucrat ca secretară a ANEI PAUKER ţinând legătura cu membrii de partid români care se aflau în Asia Centrală.

Intrebare

Din Iunie 1943 unde aţi lucrat ?

Răspuns

Am lucrat ca lectoră la Scoala Antifascistă a prizonierilor români din Toliţe, Reg. Svanova. La această şcoală am condus un grup de seminar cu un număr de 45 elevi. Vreau să semnalez cazul unuia dintre foştii elevi şi anume POPESCU ION - pentru felul de a se comporta şi felul de a-şi însuşi învăţătura, el a primit calificarea pe care i-am făcut-o, foarte bună. A urmat apoi Scoala Superioară din Crasnogorsk arătându-se şi aici ca un element de valoare. Mai târziu fiind trimis cu un grup şi paraşutat în ţară, s'a dovedit trădător. De cum a ajuns pe pământul românesc s'a prezentat la Postul de Jandarmi şi a predat tot grupul condus de LENUTA TUDORACHE, grupul a fost arestat, judecat şi condamnat (LENUTA TUDORACHE a fost condamnată la moarte) şi numai eliberarea ţării noastre la 23 August 1944 a împiedicat executarea ei. După ce am venit în ţară în 1944, trădătorul a venit să mă caute acasă. Negăsindu-mă a lăsat vorbă că va veni a doua zi. Am spus atunci tânărului care făcea gardă la noi, să-l trimeată la sediul C.C. al P.C.R. unde lucram. L-am prevenit pe PANTELIMON (PANTIUSA) şi atunci când a venit trădătorul a fost luat de organele Securităţii. Mai mult nu l-am mai văzut. La această şcoală am stat până în toamna 1943.

Intrebare

Din toamna anului 1943 unde aţi lucrat ?

Răspuns

Din toamna anului 1943 şi până în primăvara anului 1944 am lucrat la Scoala Superioară a prizonierilor din Krasnogorsk ca secretară şi totodată ascultam prelegerile. La această şcoală am colaborat şi cu N.K.V.D-ul din oraş.

Intrebare

Din primăvara anului 1944 cu ce v'aţi ocupat ?

Răspuns

Din primăvara anului 1944 şi până în Septembrie 1944 am fost rechemată la munca redacţiei şi spicheriţă la postul de radio "România Liberă". La 29 Septembrie 1944 am plecat în România împreună cu V.LUCA.

Intrebare

Consideraţi că aţi declarat sincer întreaga activitate din această perioadă ?

Răspuns

Da, am declarat sincer activitatea dusă, însă vreau să mai relatez următoarele: La începutul războiului am cerut să fiu trimisă în ţară pentru muncă ilegală. Nu ştiu de ce nu am fost trimisă. In iarna 1941-1942 am urmat un curs sanitar şi de apărare anti-aeriană. In primăvara anului 1943 am urmat un curs de spicheriţă. In toată perioada războiului cât mă aflam la Moscova, am dat sânge pentru răniţi. In legătură cu sângele vreau să relatez următoarele: în declaraţia ce o semnează donatorii de sânge figura şi condiţia de a nu fi pierdut vre-o sarcină.

Eu am semnat declaraţia fără a avea vre-o îndoială. Frământând însă aici în anchetă trecutul meu, mi-am amintit că în 1938 am pierdut un început de sarcină din cauza ridicării unei maşini grele.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că, corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţiu şi semnez.

ss. E.Luca

LT DE SECURITATE

Diţă Gh.

Proces-Verbal de interogator

Arestat a. Elisabeta Suca, ziaristă, născută la 1 Ianuarie, 1913 în com. Baltina-Balti (U.R.S.S.) din părinți Ilie și Zina
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București Str. Dâmboviceanu Nr. 22.

Azi 14 Nov. 1952

Orașul București.

Interogatoriul a început la ora 8,15 și min.
„ s'a terminat la „ 14 și 10 „

Intrebare: În procesul verbal de interogatoriu din 3 Nov. a.c. ați declarat că în martie 1941 ați fecat din frantă în U.R.S.S. Vă rugăm amănunțit ce activitate ați desfășurat în U.R.S.S.?

Răspuns: Din martie și până în Mai am stat la casa de odihnă la Mamina și la Sacsela iunie am fost repartizată la odihna de stat în limbi străine unde am lucrat până în iulie în acest timp adică la 23 iunie pornind trupele am întârziat cca ½ oră și am fost dată în judecata și achitată la proces. din iulie concomitent cu această muncă am lucrat și la comintern secția românească unde am trecut definitiv în luna August 1941. La această muncă am rămas până în iunie 1943.

Intrebare: În ce constă munca d-ta la comintern?

Semnătura,

Elisa

Mod. 185

Urmare: Răspuns: Am lucrat la redacția postului de radio „România liberă" scriind articole pentru emisiuni și tot odată și ca dactilografă.

Ședința lucram la serviciul de radio ascultare. Din oct 1941 am lucrat și ca spicherită. Paralel cu această muncă scriam povestiri și schițe literare, poezii și cântece, pentru postul de radio Moscova ora română. - Colaboram deasemenea cu direcția politică a armatei în propaganda dusă printre ostași români de pe front. În calitate de salariată a comunitarului făceam parte dintr-un grup de propagandiști repartizați la un spital de răniți patronat de comunitar.

Tot odată eram resp. a secției în muncă de ajutorarea partidului (M.O.P.R.). - În această timp am lucra ca secretară Anei Pauker în legătura cu membrii de partid români care se aflau în aria centrală.

Întrebare: din iunie 1945 unde ați lucrat?

Răspuns: Am lucrat ca lectoră la școala antifascistă a prizonierilor români din Satul Reg Ivanovo. La această școală am condus un grup de seminar cu un număr de 45 elevi. Vreau să menționez cazul unuia dintre foștii elevi-și anume Popescu Ion - pentru felul de a se comporta și felul de a-și însuși învățătura, el a primit calificarea pe care nam făcuta, foarte bună. A urmat apoi școala superioară din Krasnogorsk arătându-se

Semnătura,

Elena

Urmare : și aici ca un element de valoare. Mai
târziu fiind trimes împreună cu un grup și prăsitat
în țară, s'a dovedit trădător. De cum a ajuns
pe pământul românesc, s'a prezentat la postul
de jandarmi și a predat tot grupul, condus
de Sanda Țudoache grupul. Sanda Țudoache a fost arestat judecat și
condamnat (Sanda Țudoache a fost condamnată
la moarte) și numai eliberarea țării noastre
la 23 Aug 1944 a împiedicat executarea ei. - Deșia ce
am venit în țară în 1944 trădătorul a venit
să mă caute acasă. Negăsindu-mă a lăsat
vorbă că va veni a doua zi. Am spus atunci
tânărului care făcea gardă la noi să-l
trimeată la sediul C.C. al P.C.R. unde lucram
Ș-am prevenit pe Pantelemon (Pantiușa) și
atunci când a venit trădătorul a fost luat
de organele securității. Mai mult nu l-am
văzut. La această școală am stat până în toamna 1943.

Întrebare: Din toamna anului 1943 unde
ați lucrat?

Răspuns: Din toamna anului 1943 și
până în primăvara anului 1944 am lucrat
la Școala Superioară a prizonierilor din
Krasnogorsk ca secretară și tot odată
ascultam prelegerile. La această școală am
colaborat și cu N.K.V.D.-ul din oraș.

Întrebare: Din primăvara anului 1944 cu
ce v-ați ocupat?

Răspuns: Din primăvara anului 1944
și până în sept 1944 am fost arestată
la mănăstirea redactiei și spicherița la postul

Semnătura,
Luca

Urmare: de exemplu, România Liberă. La 29 sept 1944 am fecat în România împreună cu V. Luca.

Întrebare: Considerați că ați declarat sincer întreaga activitate din această perioadă?

Răspuns: Da am declarat pînă acum activitatea mea, însă urmează să mai relatez următoarele: La începutul războiului am cerut să fiu trimisă în țară pentru muncă ilegală. Nu știu de ce nu am fost trimisă. În iarna 1941-1942 am urmat un curs sanitar și de aviație antiaeriană.

În primăvara anului 1943 am urmat un curs de spionaj. În toată perioada războiului cât mă aflam la Moscova am dat sînge pentru răniți. În legătură cu sîngele vreau să relatez următoarele: În declarația ce a semnat-o donatori de sînge figura și condiția de a nu fi pierdut vre-o sarcină.

Eu am semnat declarația fără a avea vre-o îndoială. Reamintindu-mi însă ulterior în anchetă trecutul meu mi-am amintit că în 1938 am pierdut un început de sarcină din cauza ridicării unei mașini grele.

După ce am citit personal procesul verbal de interogatoriu cuvînt cu cuvînt și am constatat că corespunde întocmai cu cele declarate de mine, l-am semnat.

Luca

Anchetator

Semnătura,

PROCES VERBAL DE INTEROGATOR

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Bolotino-Jud.Bălţi (U.R.S.S) din părinţi Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu Nr. 22.

Azi 4 Decembrie 1952
Oraşul Bucuresti
Interogatoriul a început la ora 8 şi 15 min.
" s'a terminat la " 15 şi 1o "

Intrebare

In procesul verbal de interogatoriu din 1 Oct. a.c. aţi declarat că în Martie 1947, cu ocazia participării la Conferinţa interparlamentară ţinută la "Cairo" aţi trecut şi prin Palestina unde aţi cunoscut pe numitul LAZAROVICI şi pe COHEN. Arătaţi anchetei cine sunt aceştia şi ce ştiţi despre activitatea lor ?

Răspuns

Stiu că şi LAZAROVICI şi COHEN făceau parte din grupul de cetăţeni ai Statului Israel care au întâmpinat şi au însoţit delegaţia în timp ce ne aflam în Palestina. Despre COHEN ştiu că lucra la un ziar şi că era activist sionist. Aceasta o ştiu din cauză că i-am dat eu un "interviev" lui COHEN. El locuia într'o colonie pe care am vizitat-o la întoarcere din Egipt. Acolo am cunoscut şi pe soţia lui care activa pe linia organizaţiei sioniste de femei. In 1947-1948 COHEN a venit în România şi s'a întâlnit cu LUCA şi în urma acestei întâlniri LUCA mi-a spus că COHEN îl roagă să-i facă legătura cu Sovieticii şi poate chiar să-l susţină să plece în U.R.S.S., pentruce nu ştiu. In timpul cât a fost în România l-am întâlnit pe COHEN la mine acasă şi din conversaţia avută cu el, îmi amintesc că l-am întrebat dacă s'a convins despre realitatea realizărilor despre care îi povestisem eu când am fost în Palestina. Altceva nu-mi amintesc să fi mai discutat cu COHEN şi de atunci nu m'am mai întâlnit niciodată cu el.

.//.

Despre LAZAROVICI ştiu că în Palestina el a întâmpinat delegaţia ca din partea Sindicatelor şi s'a recomandat ca un conducător sindicalist. El tot timpul cât am vizitat Palestina a mers mai mult împreună cu LUCA, însă nu ştiu ce anume au discutat împreună.

Intrebare

După acesta l-aţi mai întâlnit pe LAZAROVICI ?

Răspuns

In vara anului 1949 la întoarcerea mea din Elveţia, LUCA mi-a spus că LAZAROVICI a venit în România pentru chestiuni comerciale şi că mi-a adus catifea pentru o rochie. Eu l-am întâlnit pe LAZAROVICI la o întrunire la care urma să vorbească LUCA.

Intrebare

Ce aţi discutat cu LAZAROVICI cu această ocazie ?

Răspuns

LAZAROVICI mi-a spus atunci că se întoarce în Palestina şi dacă vreau pot să trimit un pachet surorii mele. Până să pregătesc pachetul am aflat că dânsul a plecat şi atunci am trimis pachetul prin vaporul Transilvania.

Intrebare

Cu LUCA ce anume aţi discutat despre LAZAROVICI ?

Răspuns

Vorbind cu LUCA cam în 1951 despre venirile şi plecările lui LAZAROVICI, mi-a spus că LAZAROVICI în afară de chestiuni comerciale se mai ocupă şi cu altceva. Am înţeles că e vorba de activitate de spionaj.

Intrebare

Cu ce prilej aţi discutat cu LUCA despre acest lucru ?

Răspuns

Stiu că de câte ori venea LAZAROVICI în România aducea portocale şi de câte ori pleca mă întreba dacă nu trimet ceva la sora mea din Palestina. Acest lucru m'a făcut să discut cu LUCA cele de mai sus.

Intrebare

Pe ce te bazezi când afirmi că LAZAROVICI duce activitate de spionaj ?

Răspuns

Mi-a întărit această convingere faptul că, la

sfărşitul anului 1951, sau începutul anului 1952 LAZAROVICI m'a sunat la birou unde lucram şi mi s'a plâns că de mai mult timp îl caută pe LUCA şi nu poate ajunge la el, rugându-mă să-i înlesnesc eu ca LUCA să-l primească. I-am spus să se adreseze directorului de Cabinet al lui LUCA şi să rezolve ce are de rezolvat, la care LAZAROVICI mi-a spus că pe această cale a încercat mereu dar i se spune că LUCA e ocupat şi nu-l poate primi. Ori ştiam că LAZAROVICI era în bune relaţii cu LUCA.

Intrebare

Ai discutat cu LUCA despre convorbirea pe care ai avut-o cu LAZAROVICI ?

Răspuns

Da, am discutat când a venit la prânz acasă şi spunându-i lui LUCA aceasta, el a avut o izbucnire de mânie şi a spus că nici nu vrea să-l mai vadă în faţa ochilor.

Intrebare

In afară de cele de mai sus, ce anume aţi mai discutat cu LUCA despre LAZAROVICI ?

Răspuns

In afară de cele de mai sus nu-mi amintesc să fi discutat altceva despre LAZAROVICI cu LUCA.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţiu şi semnez.

ss. E.Luca

LT DE SECURITATE

Gh.Diţă

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Iosca, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909 în com. Bolotina jud. Balti (U.R.S.S.) din părinți Șlim și Zina,
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București Str. Caimățeanu nr. 21.

Azi 4 Decembrie 195[illegible]

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 8 și 15 min.
„ s'a terminat la „ 15 și 20 „

Intrebare: În procesul verbal de interogatoriu din 1 Oct. a.c. ați declarat că în Martie 1947 cu ocazia participării la conferința interparlamentară Limuta la, Baissa, ați trecut și prin Palestina unde ați cunoscut pe numitul Sazarovici și pe Cohen. Arătați anchetei cine sunt aceștia și ce știți despre activitatea lor.?

Răspuns: Știu că și Sazarovici și Cohen fac parte din grupul de cetățeni ai statului Israel care au întâmpinat și au însoțit delegația în timp ce ne aflam în Palestina. Despre Cohen știu că lucra la un ziar și că era activist sionist. Aceasta o știu din cauză că i-am dat eu un „Interview" lui Cohen. El locuia în tabăra evreilor pe care am vizitat-o la întoarcere din Egipt. Acolo am cunoscut și pe soția lui care activa pe linia organizației sioniste de femei. În 1947-1948 Cohen a venit în Romînia și s'a întâlnit cu Iosca și în urma acestei întâlniri Iosca mi-a spus

Semnătura,
Elisa

Mod. 185

Urmare: că Boheu îl roagă să facă legătura cu sovietici și poate chiar să îl sfătuiască să plece în U.R.S.S. pentrucă nu știu. În timp cât a fost în Romînia, l-am întâlnit pe Boheu la mine acasă și din conversația avută cu el îmi amintesc că l-am întrebat dacă s-a convins despre realitatea realizărilor despre care îi povestisem eu când am fost în Palestina. Alt ceva nu-mi amintesc să fi mai discutat cu Boheu și de atunci nu m-am mai întâlnit nici odată cu el. Despre Sazarovici știu că în Palestina, el a întâmpinat delegația ca din partea sindicatelor și s-a recomandat ca un conducător sindicalist. El tot timpul cât am vizitat Palestina a mers mai mult împreună cu Luca dar nu știu ce anume au discutat împreună.

Întrebare: După aceasta l-ați mai întâlnit pe Sazarovici?

Răspuns: În vara anului 1949 la întoarcerea mea din Elveția, Luca mi-a spus că Sazarovici a venit în Romînia pentru chestiuni comerciale și că mi-a adus cafea pentru o rachie. Eu l-am întâlnit pe Sazarovici la o întrunire la care urma să vorbească Luca.

Întrebare: Ce ați discutat cu Sazarovici cu această ocazie?

Răspuns: Sazarovici mi-a spus atunci că se întoarce în Palestina și dacă vreau, pot să trimit prin el un pachet surori mele până să pregătesc pachetul am aflat că dânsul a plecat și atunci am trimis pachetul prin vaporul Transilvania.-

Semnătura, Edna

Urmare : Întrebare : Cu Luca ce anume ați discutat despre Lazarovici ?

Răspuns Vorbind cu Luca cam în 1951, despre venirile și plecările lui Lazarovici, mi-a spus că Lazarovici în afară de chestiuni comerciale se mai ocupă și cu altceva. "Am înțeles că e vorba de activitate de spionaj.-

Întrebare : Cu ce prilej ați discutat cu Luca despre acest lucru.

Răspuns : Știu că de câte ori veneau Lazarovici în Romînia, aduceau portocale, și de câte ori ~~pleca~~ mă întrebau dacă nu trimit ceva la sora mea din Palestina. Acest lucru mi-a făcut să discut cu Luca cele de mai sus.-

Întrebare : De ce te hotărăști (când afirmi) că Lazarovici duce activitate de spionaj ?

Răspuns : Mi-a întărit această convingere faptul că, la sfârșitul anului 1951, sau începutul anului 1952 Lazarovici mi-a trimat la birou unde lucrau și mi s-a plâns că de mai multă timp îl caută pe Luca și nu poate ajunge la el, neglijându-mă să îl întâlnesc eu ca Luca să îl primească. I-am spus să se adreseze directorului de cabinet al lui Luca și să rezolve ce are de rezolvat, la care Lazarovici mi-a spus că pe aceasta cale a încercat mereu dar i se spune că Luca e ocupat și nu-l poate primi. Ori știam că Lazarovici era în bune relații cu Luca.

Întrebare : Ai discutat cu Luca despre convorbirea pe care ai avut-o cu Lazarovici ?

Răspuns : Da, am discutat când a venit la prânz

Semnătura,

Urmare: acasă și spunându-i lui Luca aceasta, el a avut o izbucnire de mânie și a spus că nici nu vrea să-l mai vadă în fața ochilor.-

Întrebare: În afară de cele de mai sus, ce anume ați mai discutat cu Luca despre Lazarovici?

Răspuns: În afară de cele de mai sus nu-mi amintesc să fi discutat altceva despre Lazarovici cu Luca.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde întocmai cu cele declarate de mine, îl susțin și semnez.

E. Luca

Lt. de securitate
[signature]

R.P.R. ... U.M. ... Ministerul Afacerilor Interne

Semnătura,

PROCES VERBAL DE INTEROGATOR

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Bolotino, Jud. Bălţi (U.R.S.S.) din părinţi Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucureşti, str. Romniceanu Nr. 22.

Azi 5 Decembrie 1952
Oraşul Bucuresti
Interogatoriul a început la ora 2o şi 1o min.
" s'a terminat la " o,2şi 3o "

Intrebare
Intr'un proces verbal anterior aţi declarat că cunoaşteţi pe numitul COHEN. Cine este acesta ?

Răspuns
COHEN este un cetăţean din Israel, ziarist şi activist sionist.

Intrebare
In ce împrejurări l-aţi cunoscut ?

Răspuns
COHEN a venit împreună cu alţi cetăţeni să întâmpine delegaţia interparlamentară română la sosirea ei în Palestina. El a însoţit delegaţia română tot timpul cât a stat în Palestina.

Intrebare
Ce aţi discutat cu el cu această ocazie ?

Răspuns
COHEN mi-a descris situaţia creiată în urma tensiunei existente între Americani şi Englezi. Adică despre actele teroriste săvârşite de sionişti, organizate de către Americani şi Englezi. Mi-a vorbit despre starea de spirit a populaţiei faţă de trupele engleze şi când eram la Tel-Aviv , mi-a arătat cartierul ocupat de Statul Major al trupelor Engleze.

.//.

In timp ce mă aflam la Ierusalim, au venit la Hotel unde ne stabilisem, reprezentanţi ai Partidului Comunist şi ai altor organizaţii sioniste, unde s'a discutat despre neînţelegerile care există între ei şi necesitatea de a duce lupta în comun.

COHEN cu această ocazie aducea argumente contrarii celor aduse de partidul comunist.

LUCA a arătat că "uite la noi am reuşit să mergem împreună dela partidul comunist şi până la TATARASCU şi voi vă ziceţi toţi de stânga şi nu reuşiţi să faceţi unitate".

A rămas ca la întoarcere LUCA să rămână 2-3 zile în Palestina pentru a ajuta la realizarea unităţii acestora. Imi amintesc că COHEN susţinea unitatea în lupta imperialiştilor, să nu neglijeze problema emigrării. La întoarcere fiind declarată stare de asediu şi neputând intra în Tel-Aviv, COHEN ne-a dus la o fermă denumită "Porţile Sionului". Aici ne-a povestit un grup venit de curând din România, cum a început şi organizat această Colonie. Aici am povestit cum se duce munca de femei în România.

In drum spre vapor, în maşină, COHEN mi-a spus că eu cunosc pe fratele lui, NONIE COGAN din Paris. Eu i-am spus că într'adevăr îl cunosc şi cu soţia acestuia eram prietenă şi am plecat împreună cu ea din Paris, în timp ce se apropiau trupele fasciste germane. Pe drum ea a fost rănită şi în urma acestei răni a decedat, asistând eu chiar la ultimele clipe de viaţă ale ei. COHEN mi-a răspuns că ştie acest lucru. Tot în maşină m'a întrebat şi despre activitatea mea. I-am răspuns despre activitatea mea în parte, dar i-am atras atenţia că în interviev-ul pe care i l-am dat să nu includă activitatea mea.

Intrebare

Cum aţi ajuns la aceste discuţii în legătură cu activitatea Dtale ?

Răspuns

COHEN m'a întrebat despre lupta femeilor din România şi povestind despre altele m'a întrebat şi despre mine. In ceeace priveşte afirmaţia lui că eu cunosc pe fratele său, nu ştiu de unde ştia acest lucru. Fapt e că nu m'a întrebat dacă fiind la Paris l-am cunoscut pe NONIE, ci mi-a

105

spus categoric că " Dta cunoşti pe fratele meu".

Menţionez că deşi l-am cunoscut pe NONIE şi eram prietenă cu soţia lui, n'am ştiut că are un frate în Palestina, iar cunoscând pe COHEN n'am ştiut că el este frate cu NONIE până ce el nu mi-a spus.

Intrebare

Cum aţi cunoscut la Paris pe NONIE COGAN ?

Răspuns

In 1939 când m'am întors din Spania la Paris am cunoscut pe MAIA soţia lui NONIE la nişte prieteni comuni, iar mai târziu am lucrat cu ea chiar la un loc. Prin ea am cunoscut şi pe NONIE. Stiu că ei erau emigranţi din Basarabia.

Intrebare

Ce şti despre activitatea lui ?

Răspuns

Stiu că în timpul războiului a fost înrolat în armata Franceză şi a căzut prizonier la nemţi. Altceva nu mai ştiu despre el.

Intrebare

NONIE cunoştea activitatea Dtale ?

Răspuns

Niciodată nu am discutat cu el despre activitatea mea şi deci nu ştia acest lucru.

Intrebare

Ce anume aţi mai discutat cu COHEN în afară de cele de mai sus ?

Răspuns

La plecarea din Palestina, COHEN ne-a spus că în curând va veni şi el în România.

Intrebare

A venit COHEN în România ?

Răspuns

Stiu că a venit COHEN în România în 1948.

Intrebare

Pentru ce a venit ?

Răspuns

A venit în legătură cu emigrările evreilor.

Intrebare

Ce aţi discutat cu COHEN cu această ocazie ?

•//.

106

Răspuns

Nu am discutat cu COHEN nimic cu această ocazie, dar ştiu dela LUCA, că COHEN era nemulţumit cum merg emigrările. Deasemenea ştiu dela LUCA, că numitul COHEN dorea ca LUCA să-i facă legătură cu Sovieticii şi eventual chiar să plece acolo. Mi-a mai spus LUCA, că Sovieticii nu vor să ia legătură cu COHEN.

Intrebare

Ancheta nu este mulţumită cu răspunsul Dtale. In procesul verbal de interogatoriu din 4.XII 952, aţi declarat că v'aţi întâlnit cu COHEN acasă, /a/ aţi discutat mai multe probleme ? Care este adevărul ?

Răspuns

Adevărul este cel declarat mai sus, că nu l-am întâlnit pe COHEN la mine acasă niciodată. Recunosc că nu am fost sinceră când am declarat că COHEN a fost la mine acasă. Nu am fost sinceră nici atunci când am declarat că l-am întrebat, dacă s'a convins despre realizările pe care le-am povestit când am fost în Palestina.

Intrebare

Dece nu ai declarat sincer adevărul ?

Răspuns

Nu am declarat sincer din cauză că nu am gândit serios ceeace declar şi am confundat discuţia avută cu un anume SEHTER în 1949 când a venit cu un grup de excursionişti din Franţa. SEHTER asistase la expunerea pe care o făcusem eu în 1948 la Paris cu ocazia expoziţiei internaţionale a femeii, asupra realizărilor din R.P.R. şi acuma întâlnindu-mă cu el în Bucuresti, l-am întrebat dacă corespund cele expuse de mine la Paris. Imi dau seama că prin această uşurinţă am dus ancheta în eroare.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţiu şi semnez. ss. E.Luca

LT DE SECURITATE

Diţă Gh.

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Luca, ziarista, născută la 1 ianuarie 1909, în com. Galatina jud. Balti (U.R.S.S.) din părinți Zis n. Zina
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București str. Rămniceanu Nr. 22.

Azi 7 decembrie 1952.

Orașul București.

Interogatoriul a început la ora 20 și 10 min.
„ s'a terminat la „ 0,2 și 30 „

Intrebare: Ați luat cunoștință de procesul verbal anterior ați declarat că cunoașteți pe numitul Cohen. Cine este acesta?

Răspuns: Cohen este un cetățean din Israel, ziarist și activist sionist.

Întrebare: În ce împrejurări l-ați cunoscut?

Răspuns: Cohen a venit împreună cu alți cetățeni să întâmpine delegația parlamentară română la sosirea ei în Palestina. El a însoțit delegația română tot timpul cât a stat în Palestina.

Întrebare: Ce ați discutat cu el cu această ocazie?

Răspuns: Cohen mi-a descris situația creată în urma tensiunii existente între americani și englezi, adică despre actele teroriste săvârșite de sioniști, organizate de către americani și englezi. Mi-a vorbit despre starea de spirit a populației față de trupele engleze, și când eram la Tel-Aviv, pe

Semnătura, Elisa

Mod. 185

Urmare: mi-a arătat cartierul ocupat de Statul major al trupelor Engleze. În timp ce ne aflam la Ierusalim au sosit la Hotel unde ne găseam, reprezentanți ai partidului comunist și ai altor organizații sioniste, unde s-a discutat despre neînțelegerile care există între ei și necesitatea de a duce lupta în comun. Cohen cu această ocazie aducea argumente contrare celor aduse de partidul comunist. Suca a arătat că „unite la noi au reușit să meargem împreună dela partidul comunist și până la Sătărarea și voi vă zicești toți de stânga și ne reușiți să faceți unitate”.- A rămas ca la întoarcere Suca să rămână 2-3 zile în Palestina pentru a ajuta la realizarea unității acestora. Îmi amintesc că Cohen susținea unitatea în lupta imperialiștilor să ne neglijeze problema emigrării.- La întoarcere fiind declarată stare de asediu și neputând intra în Tel-Aviv. Cohen mi-a dus la o fermă denumită „Porțile Ierusalimului”. Aici mi-a povestit cum grupul venit de curând din Romînia cum a fost primit și organizat această colonie. Aici am povestit cum se duce munca de femei în Romînia.

În drum spre Vapor, în mașină Cohen mi-a spus că el cunoaște pe fratele lui, Hanec Bogan din Paris. Eu i-am spus că întradevăr îl cunosc și cu soția acestuia eram prieteni și am plecat împreună cu ea din Paris în timp ce se apropiau trupele fasciste Germane. Pe drum ea a fost reținută și în

Semnătura,

Urmare: urma acestei rânduri a decedat, omitând eu chiar la ultimele clipe de viață ale ei: Cohen mi-a răspuns că știe acest lucru. Tot în mașină m-a întrebat și despre activitatea mea, Iam răspuns despre activitatea mea în parte dar iam atras atenția că în interviul pe care i-l dam dat să nu includă activitatea mea.

Întrebare: Cum ați ajuns la aceste discuții în legătură cu activitatea D-tale?

Răspuns: Cohen m-a întrebat despre lupta femeilor din Românica și povestind despre altele m-a întrebat și despre mine. În ceea privește afirmația lui că eu cunosc pe fratele său nu știu de unde știa acest lucru. Fapt e că m-a întrebat dacă fiind la Paris l-am cunoscut pe Hanic și mi-a spus categoric că „l-ta cunoști pe fratele meu."
Menționez că deși l-am cunoscut pe Hanic și eram prietenă cu soția lui n-am știut că are un frate în Palestina, iar cunoscându-l pe Cohen n-am știut că el este frate cu Hanic până ce el nu mi-a spus.

Întrebare: Cum ați cunoscut la Paris pe Hanic Cohen?

Răspuns: În 1939 când m-am întors din Spania la Paris am cunoscut pe Maia soția lui Hanic la niște prieteni comuni, iar mai târziu am luerat cu ea chiar la un loc. Prin ea am cunoscut și pe Hanic. Știu că ei era emigranți din Basarabia.

Întrebare: Ce știi despre activitatea lui?

Semnătura, Elvira

Urmare: Raspuns: Stiu că în timpul războiului a fost înrolat în armata franceză și a căzut prizonier la nemți dar altceva nu mai știu despre el.-

Întrebare: Nouă cunoștea activitatea d-ta?

Raspuns: Nici odată nu am discutat cu el despre activitatea mea și deci nu știa acest lucru.-

Întrebare: Ce anume ați mai discutat cu Cohen în afară de cele de mai sus?

Raspuns: La plecare din Palestina, Cohen mi-a spus că în curând va veni și el în România.

Întrebare: A venit Cohen în România?

Raspuns: Știu că a venit Cohen în România în 1948.

Întrebare: Pentru ce a venit?

Răspuns: A venit în legătură cu emigrarea evreilor.-

Întrebare: Ce ați discutat cu Cohen cu această ocazie?

Răspuns: Nu am discutat cu Cohen nimic cu această ocazie, dar știu dela Luca că Cohen era nemulțumit cum merg emigrările. De asemenea știu dela Luca că numitul Cohen dorea ca Luca să facă legătură cu sovietici și eventual chiar să plece acolo. Mie mi-ai spus Luca că Sovietici nu vor să ia legătură cu Cohen.-

Întrebare: Ancheta nu este mulțumită cu răspunsul d-tale. În procesul verbal de interogatoriu din 4-XII-952 ați declarat că v-ați întâlnit cu Cohen acasă și ați discutat mai multe

Semnătura,

Urmare: probleme. Care este adevarul ?

Raspuns: Adevarul este cel declarat mai sus, că nu l-am intalnit pe Cohen la mine acasă niciodată. Recunosc că nu am fost sinceră când am declarat că Cohen a fost la mine acasă. Nu am fost sinceră nici atunci când am declarat că l-am intrebat dacă s-a convins despre realizările pe care l-am povestit când am fost în Palestina.

Intrebare: De ce nu ai declarat sincer adevarul?

Raspuns: Nu am declarat sincer din cauză că nu am gândit serios ceeace declar, și am confundat discuția avută cu un anume Sehter în 1949 când a venit cu un grup de excursioniști din Franța. Sehter asistase la expunerea pe care o făcusem eu în 1948 la Paris cu ocazia expoziției internaționale a femeii, asupra realizărilor din R.P.R., și acuma întâlnindu-l-mai cu el în București l-am intrebat dacă corespund cele expuse de mine la Paris.- Îmi dau seama că prin această ușurință am dus ancheta în eroare.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, il susțin și semnez.

Lt. de securitate [signature]

R.P.R. ... Ministerul Afacerilor Interne

[signature]

Semnătura,

Mod. 185

PROCES VERBAL DE INTEROGATOR

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Bolotino-Bălţi (URSS) din părinţi Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucuresti, str. Râmniceanu Nr. 22.

Azi 8 Decembrie 1952
Oraşul Bucuresti

Interogatoriul a început la ora 20 şi 20 min
" s'a terminat la " 0,2 şi 45 "

Intrebare

Intr'un proces verbal anterior aţi declarat, că în 1947 când aţi fost la Conf. interparlamentară la Cairo, v'aţi oprit şi aţi stat două zile în Palestina. Cu cine v'aţi întâlnit în acest timp în Palestina ?

Răspuns

M'am întâlnit cu sora mea PAULA ŞMIT în prima seară, iar a doua zi am vizitat-o la locuinţa sa. In timp ce mă aflam acolo a venit numita NEHA ŢELNICHER pe care o cunoşteam încă din 1930 dela Iaşi.

Intrebare

Cine este ŢELNICHER ?

Răspuns

TELNICHER este de profesie croitoreasă şi am cunoscut-o în Iaşi prin cumnata mea UCA BIRMAN în 1930. In 1934 am fost în casa părinţilor ei; eşisem din închisoare şi până la plecarea trenului spre casă, am fost găzduită de aceştia. Stiu că mai târziu a plecat în Palestina.

Intrebare

Ce aţi discutat cu TELNICHER ?

Răspuns

TELNICHER mi-a dat zece dolari să-i aduc mamei sale care locuia la Iaşi, propunându-mi dacă vreau să-i dau în dolari sau bani românesti.

.//.

Intrebare

I-aţi dat aceşti bani familiei sale ?

Răspuns

Da, când m'am întors în ţară dela Cairo i-am scris mamei sale la Iaşi şi aceasta a trimis o persoană cu o scrisoare, căreia i-am dat în bani româneşti cincisprezecemilioane lei, echivalent cu zece dolari.

Intrebare

După ce i-aţi dat banii, aţi mai întreţinut legături cu familia TELNICHER ?

Răspuns

Da, în 1951 am primit o scrisoare împreună cu o serie de acte dela TELNICHER, în care mă ruga ca să interviu ca să primească viza de plecare în Palestina. Atunci eu am telefonat la M.A.I., lui JIANU, i-am expus cazul şi TELNICHER a primit viza de plecare.

Intrebare

Personal v'aţi ocupat de plecarea numitei TELNICHER în Palestina ?

Răspuns

Nu, am rugat-o pe SARA ACKERMAN să meargă ea cu actele la Minister şi să rezolve acest caz dându-i şi bani pentru deplasare şi timbre.

Intrebare

Impreună cu cine a plecat TELNICHER în Palestina ?

Răspuns

A plecat împreună cu un nepot al ei.

Intrebare

Deci aţi ajutat să plece în Palestina şi pe nepotul numitei TELNICHER ?

Răspuns

Da, l-am ajutat, dar am aflat despre plecarea acestuia după plecarea numitei TELNICHER, dela SARA ACKERMAN, care s'a ocupat de rezolvarea acestui caz.

Intrebare

Răspunsul Dtale nu stă în picioare. Aţi declarat mai sus că odată cu scrisoarea aţi primit şi actele. Atunci cum spuneţi că n'aţi ştiut de plecarea nepotului numitei TELNICHER în Palestina ?

Răspuns

Este adevărat că am primit actele numitei TELNICHER odată cu scrisoarea, dar fără să le cercetez le-am dat numitei SARA ACKERMAN şi le-a dus la Minister.

Intrebare

Cu cine v'aţi mai întâlnit în Palestina ?

Răspuns

M'am mai întâlnit cu numita RONIA STERNBERG.

Intrebare

Cine este aceasta ?

Răspuns

Stiu că RONIA STERNBERG este din com.Gara Danduşani-Basarabia (URSS) unde locuia împreună cu tatăl său care era negustor de cereale. Am stat în casa lor o lună de zile în 1934 după ce am eşit din închisoare. Pe RONIA am întâlnit-o mai târziu la Cernăuţi unde frecventa liceul şi ştiu că făcea parte din organizaţia sionistă "Aşomer Aţair".

Intrebare

Ce aţi discutat cu RONIA în Palestina ?

Răspuns

Mi-a spus că încă din timpul războiului lucrează ca funcţionară la Comandamentul trupelor engleze. Deasemenea mi-a cerut părerea mea cum să facă să intre în partidul comunist din Palestina. M'a rugat să-i iau zece dolari şi să-i dau mătuşei sale HANA SVARTMAN care se afla cu locuinţa în Piteşti. La fel mi-a mai dat încă zece dolari pentru o familie din Bucuresti pe care nu-mi amintesc cum se numeşte.

Intrebare

Aţi dat banii mătuşei sale HANA SVARTMAN din Piteşti ?

Răspuns

La întoarcerea mea în ţară i-am scris mătuşei sale şi am chemat-o acasă, a venit şi i-am dat banii, cincisprezecemilioane lei, echivalent cu zece dolari.

Intrebare

Ce aţi discutat cu această familie când a venit şi i-aţi dat banii ?

.//.

Răspuns

Familia SVARTMAN m'a rugat să văd dacă este trecută pe listele emigranţilor ce urmau să plece în Palestina cu primul transport. Am dat un telefon numitului SANDU LIBLICH, rugându-l să-i treacă pe liste ca să plece cu primul transport. Această familie se compunea din trei persoane: ea, HANA SVARTMAN, soţul ei pe care nu ştiu cum se numea şi un băiat al ei pe care deasemenea nu ştiu cum se numea.

Intrebare

Ce rezultat a avut intervenţia Dtale ?

Răspuns

Rezultatul a fost că întreaga familie, în urma intervenţiei mele a plecat în Palestina.

Intrebare

La cealaltă familie din Bucuresti i-aţi dat banii ?

Răspuns

Da, la cealaltă familie pe care nu-mi amintesc cum se numeşte i-am dus eu bani acasă. Cu această ocazie am văzut că şi ea se pregătea să plece în Palestina. Banii i-am dat tot în lei româneşti, adică cincisprezecemilioane lei echivalent cu zece dolari.

Intrebare

După ce i-aţi dat banii a plecat şi această familie în Palestina ?

Răspuns

Cred că a plecat, deoarece era pregătită şi pe punctul de a pleca în Palestina. Eu cu această familie nu m'am mai întâlnit niciodată.

Intrebare

Ce v'a determinat să ajutaţi aceste familii să plece în Palestina ?

Răspuns

Incă de mică am fost crescută într'un spirit sionist. Acest spirit a trăit în mine şi cu ocazia vizitei pe care am făcut-o în Palestina s'a întărit şi mai mult atitudinea mea sionistă, deoarece am văzut că evreii în ţara lor merg mai drepţi, cu mai mult curaj. Eu nu am văzut niciodată greşit plecarea evreilor în Palestina.

.//.

In faţă eu eram de acord cu linia Partidului asupra problemei evreieşti, dar în fond eram pentru ca evreii să plece în Palestina. Acest lucru m'a determinat să sprijin plecarea acestor familii în Palestina.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţiu şi semnez propriu.

ss. E.Luca

LT DE SECURITATE

Diţă Gh.

C.N.S.A.S.

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Iuca, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909, în com. Bolotina - Bălți (U.R.S.S.) din părinți Ilie și Zinca,
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București Str. Dâmboviceanu Nr. 2 Bis.

Azi 8 Decembrie 1952.

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 20 și 30 min.

„ s'a terminat la „ 0,2 și 45 „

Intrebare: Ați un proces verbal anterior ați declarat că în 1947 când ați fost la conf. inter-parlamentară la Cairo, ați oprit și ați stat două zile în Palestina. La cine ați întâlnit în acest timp în Palestina?

Raspuns: M'am întâlnit cu sora mea Paula Șmit, în prima seară, iar a doua zi am vizitat la locuința sa. În timp ce noi ne aflam acolo a venit numita Neha Șelnicher care o cunoșteam încă din 1930 dela Iași.

Intrebare: Cine este Șelnicher?

Răspuns: Șelnicher este de profesie croitoreasă și am cunoscut-o în Iași prin cumnata mea Eca Birman în 1930. În 1934 am fost în casa părinților ei; eram din vecinătate și până la plecarea trenului spre casă am fost găzduită de aceștia. Știu că mai târziu a plecat în Palestina.

Intrebare: Ce ați discutat cu Șelnicher?

Raspuns: Șelnicher mi-a dat zece dolari

Semnătura,
Iuca

Urmare: Sai adus mamei sale care locuia la Iasi, presupunându-mi daca vrea sa dau in dolari sau bani romanesti.

Intrebare: Ai fost dat acesti bani fiului sau?

Raspuns: Da, când m'am intors in țară dela Cairo iam scris mamei sale la Iasi și aceasta a trimis o persoană cu o scrisoare careia iam dat in bani romanesti, cinsprezece milioane lei, echivalent cu zece dolari.

Intrebare: După ce ați fost dat bani ați mai intretinut legaturi cu familia Șelnicher?

Raspuns: Da, in 1951. am primit o scrisoare impreună cu o serie de acte dela Șelnicher in care mă ruga să intervin ca să primească viza de plecare in Palestina. Atunci eu am telefonat la M.A.I. lui Jianu, iam expus cazul și Șelnicher a primit viza de plecare.

Intrebare: Personal vați ocupat de plecarea numitei Șelnicher in Palestina?

Raspuns: Nu, am rugata pe Sara Ackerman să meargă ea cu actele la minister și să rezolve acest caz. Dandui și bani pentru drumuri și timbre.

Intrebare: Impreună cu cine a plecat Șelnicher in Palestina?

Raspuns: A plecat impreună cu un negat al ei.

Intrebare: Deci ați ajutat să plece in palestina și pe nepotul numitei Șelnicher?

Raspuns: Da, l am ajutat, dar am aflat despre plecarea acestuia după plecarea numitei Șelnicher, dela Sara Ackerman, care sa ocupat de rezolvarea acestui caz.

Semnătura,

Urmare: Întrebare: Răspunsul d-tale nu sta în picioare. Ați declarat mai sus că odată cu cerișoarea ați primit și actele. Știrea cum spuneți că ați stat de plecarea soțului numitei Șelubschi în Palestina?

Răspuns: Este adevărat că am primit actele numitei Șelubschi odată cu cerișoarea dar fără să le cercetez le-am dat numitei fără cheltuială și le-a dus la minister.

Întrebare: Ce cine vă ați mai întâlnit în Palestina?

Răspuns: M'am mai întâlnit cu numita Rania Sternberg.

Întrebare: Bine este aceasta?

Răspuns: Știu că Rania Sternberg este din com. Fara Dandușani-Basarabia (U.R.S.S.) unde locuia împreună cu tatăl său care era negustor de cereale. Am stat în casa lor o lună de zile în 1934 după ce am ieșit din închisoare. De Rania am întâlnit mai târziu la București unde frecventa liceul și știu că face parte din organizația Sionistă "Stomer Hatair".

Întrebare: Ce ați discutat cu Rania în Palestina?

Răspuns: Mi-a spus că încă din timpul războiului lucrează ca funcționară la bonsamentele trupelor engleze. Deodemena mi-a cerut părerea mea cum să facă să intre în partidul comunist din Palestina. Mi-a rugat să-i dau zece dolari și să-i dau mătușei sale Hana Svartman care se afla cu locuința în Litești. Și ea fel mi-a mai dat încă zece dolari pentru o familie din București pe care nu-mi amintesc cum se numește.

Semnătura,

Mod. 185

Urmare: Întrebare: Ați dat bani matusei sale Hana Svartman, din Pitești?

Răspuns La întoarcerea mea în țară i-am scris matusei sale și am chemat-o acasă, a venit și i-am dat bani, cincizeci mii lei, echivalent cu zece dolari.

Întrebare: Ce ați discutat cu această familie când a venit și i-ați dat bani?

Răspuns: Familia Svartman mi-a rugat să văd dacă este trecută pe listele emigranților ce urma să plece în Palestina cu primul transport. Am dat un telefon ministerului Sănătății rugându-l să îi treacă pe liste ca să plece cu primul transport. Această familie se compunea din trei persoane; ea, Hana Svartman, soțul ei pe care nu știu cum se numea și un băiat al ei pe care deasemeni nu știu cum se numea.

Întrebare: Ce rezultat a avut intervenția d-tale?

Răspuns: Rezultatul a fost că întreaga familie în urma intervenției mele a plecat în Palestina.

Întrebare: Și celelalte familii din București ați dat bani?

Răspuns: Da. Și celelalte familii pe care nu-mi amintesc cum se numește i-am dus cu bani acasă. Cu această ocazie am văzut că și ea se pregătea să plece în Palestina. Bani i-am dat tot în lei românești, adică cincizeci mii lei echivalent cu zece dolari.

Semnătura, Eliu

Urmare : Întrebare : După ce ați dat bani a plecat și această familie în Palestina?

Răspuns : Știu că a plecat deoarece era pregătită și pe punctul de a pleca în Palestina. Eu cu această familie nu m-am mai întâlnit niciodată.

Întrebare : Ce vă determinat să ajutați acești familii să plece în Palestina?

Răspuns : Încă de mică am fost crescută într-un spirit sionist. Acest spirit a trăit în mine și cu ocazia vizitei pe care am făcută în Palestina a întărit și mai mult atitudinea mea sionistă, deoarece am văzut că evrei în țara lor merg mai drept cu mai mult curaj. Eu nu am văzut niciodată greșit plecarea evreilor în Palestina. În fața eu eram de acord cu linia Partidului asupra problemei evreiști, dar în fond eram pentru ca evrei să plece în Palestina. Acest lucru mă determinat să sprijin plecarea acestor familii în Palestina.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susțin și semnez.

Semnătura,

Mod. 185

PROCES VERBAL DE INTEROGATOR

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909 în com.Bolotino-Bălţi (URSS) din părinţi Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucuresti, str. Ramniceanu Nr. 22.

Azi 9 Decembrie 1952
Oraşul Bucuresti

Interogatoriul a început la ora 8 şi 30 min.
" s'a terminat la " o,1 şi 30 "

Intrebare
Intr'un proces verbal anterior aţi declarat, că în 1947 aţi fost la o conferinţă interparlamentară la Cairo. Pe cine aţi cunoscut acolo ?

Răspuns
La Cairo am cunoscut pe un grof maghiar care cred că se numea KAROLY.

Intrebare
Cum l-aţi cunoscut ?

Răspuns
Intr'o dimineaţă, coborând în holul Hotelului unde locuiam, am găsit pe LUCA stând de vorbă pe un fotoliu, cu un domn cu monoclu.

Intrebare
V'a făcut cunoştinţă cu el ?

Răspuns
Da, mi l-a prezentat LUCA. Tiu minte că i-a spus grofului în limba maghiară: uite aceasta este soţia mea. Iar mie mi-a spus LUCA în limba română: acesta este groful KAROLY, fă cunoştinţă cu el şi puteţi vorbi în limba franceză.

Intrebare
Aţi vorbit cu groful ?

Răspuns
Cu acea ocazie am vorbit, dar nu-mi amintesc ce, că am plecat repede. Totuşi, într'o zi m'am întâlnit iar cu el tot în holul hotelului şi a intrat în vorbă

cu mine.

Intrebare

Ce aţi discutat cu această ocazie ?

Răspuns

Din cele discutate reţiu, că groful a insistat să afle dela mine dacă regele Mihai este afemeiat şi are multe femei.

Intrebare

De ce îl interesa acest lucru ?

Răspuns

Nu ştiu dece îl interesa.

Intrebare

Dta ce ai răspuns în legătură cu regele ?

Răspuns

Tiu minte că i-am răspuns: ca toţi regii. Si i-am spus lui LUCA, ce este cu acest grof de mă întreabă insistent despre regele Mihai şi despre legăturile lui. Totodată l-am întrebat în general pe LUCA, dece vorbeşte cu acest grof.

Intrebare

Ce a răspuns LUCA ?

Răspuns

A răspuns că groful este un democrat vestit care trăieşte în emigraţie dela venirea lui HORTI în Ungaria.

Intrebare

LUCA cunoştea mai demult pe acest grof ?

Răspuns

Nu ştiu dacă îl cunoştea personal, dar după nume îl cunoştea sigur mai de mult. Eu pe LUCA l-am văzut stând de vorbă numai odată cu acest grof, când mi l-a recomandat.

Intrebare

După aceasta v'aţi mai întâlnit cu groful ?

Răspuns

Nu m'am mai întâlnit şi nici pe LUCA nu l-am văzut că s'a mai întâlnit cu el.

Intrebare

Dacă groful era democrat, dece n'a venit în Ungaria după anul 1945 ?

.//.

Răspuns

Nu ştiu dece nu a venit.

Intrebare

Pe cine aţi mai cunoscut cu ocazia conf. interparlamentare dela Cairo ?

Răspuns

La întoarcerea dela Cairo s'a îmbarcat pe vapor în Marsilia, o familie compusă din trei persoane: soţ,soţie şi copil. Era o femeie foarte frumoasă. Această familie se întorcea în România din Franţa. Nu-mi amintesc cum se numea. Din cele spuse de ei am aflat că a lipsit din ţară tot timpul războiului şi că are părinţi la Bucuresti.

Intrebare

Ce aţi discutat cu această familie ?

Răspuns

Eu nu am discutat, ci numai LUCA a stat mult de vorbă cu această familie şi în special cu femeia.

Intrebare

Ce a discutat LUCA cu acea femeie ?

Răspuns

LUCA mi-a spus că a discutat despre situaţia grea în care se găsea România, în legătură cu seceta şi că această femeie i-a dat unele indicaţii interesante de unde s'ar putea procura cereale.

Intrebare

In afară de aceasta ce a mai discutat ?

Răspuns

Mi-a spus că s'au înţeles ca să se întâlnească la Bucuresti. In acest scop femeia i-a dat adresa la un Hotel, nu-mi amintesc care.

Intrebare

S'a întâlnit cu acea femeie ?

Răspuns

Da. Stiu că LUCA la sosire în Bucuresti a dat lui ATANASE SISMAN, Lt. Maj. de Securitate din garda personală a lui LUCA, adresa şi numele femeiei, spunându-i să-i facă legătura cu ea.

Intrebare

I-a făcut legătura ?

Răspuns

Da. LUCA mi-a spus că s'a întâlnit cu acea femeie.

Intrebare

Ce a discutat cu ea ?

Răspuns

Mi-a spus că i-a dat indicaţii serioase acea femeie, în legătură cu procurarea de cereale. Altceva nu mai ştiu ce a discutat şi nici nu am mai auzit de ea.

Intrebare

In afară de cei de mai sus, pe cine aţi mai cunoscut cu ocazia conf. interparlamentare dela Cairo ?

Răspuns

Am cunoscut pe numitul TOCATLIAN, căpitanul motonavei Transilvania.

Intrebare

Cum l-aţi cunoscut ?

Răspuns

La îmbarcare pe vapor TOCATLIAN ne-a primit în calitate de căpitan şi s'a ataşat mai mult de LUCA. In tot cursul călătoriei LUCA cu TOCATLIAN au stat de vorbă.

Intrebare

Ce discutau ?

Răspuns

LUCA mi-a spus, că TOCATLIAN i-a vorbit despre greutăţile pe care le-a întâmpinat în timpul războiului, scoţând în evidenţă maiestria lui de căpitan. Despre anumite afaceri pe care le făcea echipagiul şi lupta pentru disciplină. La înapoiere ştiu că i-am dat o caracterizare bună de felul cum este îngrijit şi condus vasul, caracterizare pe care am consemnat-o în caetul de bord al vasului.

Intrebare

După aceasta v'aţi mai întâlnit cu TOCATLIAN ?

Răspuns

Da. La coborărea depe vapor ne-a dat numărul de telefon pentru cazul dacă dorim să ne aducă ceva când mai pleacă. Peste vre-o zece zile eu i-am telefonat rugându-l că dacă mai pleacă să-mi aducă o pereche de pantofi şi ciorapi.

Intrebare

V'a adus pantofii şi ciorapii ?

Răspuns

TOCATLIAN mi-a răspuns că are o pereche de pantofi pe care i-a adus pentru sora lui şi-i sunt mici şi dacă îmi plac să-i iau. Totodată mi-a spus, că ar vrea să aducă el pantofii pentrucă vrea să stea de vorbă cu LUCA.

Intrebare

A venit cu pantofii ?

Răspuns

Da, a venit şi mi-a adus pantofii şi ciorapii şi a stat de vorbă şi cu LUCA.

Intrebare

Ce a discutat cu LUCA ?

Răspuns

LUCA mi-a spus că TOCATLIAN l-a rugat cu insistenţă să-l ia în serviciul lui.

Intrebare

Cum s'a rezolvat ?

Răspuns

Nu ştiu cum s'a rezolvat, [redacted]

[redacted]

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţiu şi semnez.

LT DE SECURITATE ss. E.Luca

Diţă Gh.

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Luca, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909 în com. Bolotina-Balti (U.R.S.S.) din părinți Ilie și Zina,
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București Str. Ramniceanu - Nr. 22.

Azi 9 decembrie 1952

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 8 și 30 min.
„ s'a terminat la „ 0,1 și 30. „

Intrebare: Intr-un proces verbal anterior ați declarat că în 1946 ați fost la o conferință interparlamentară la Cairo. Pe cine ați cunoscut acolo?

Răspuns: La Cairo am cunoscut pe un graf maghiar care cred că se numea Karoly.

Intrebare: Cum l-ați cunoscut?

Răspuns: Intr-o dimineață, coborând în holul Hotelului unde locuiam, am găsit pe Luca stând de vorbă pe un fotoliu cu un domn cu monoclu.

Intrebare: V-a făcut cunoștință cu el?

Răspuns: Da mi l-a prezentat Luca. Țin minte că i-a spus grafului în limba maghiară; uite aceasta este soția mea. Iar mie mi-a spus Luca în limba română; acesta este graful Karoly, fă cunoștință cu el și puteți vorbi în limba franceză.

Intrebare: Ați vorbit cu graful?

Semnătura,
ELuca

Mod. 185

Urmare: Răspuns: La acea ocazie am vorbit dar nu mai amintesc ce că am plecat regele, întâlnita și mi-am întâlnit iar cu el tot în holul Hotelului și a început în vorbă cu mine.

Întrebare: Ce ați discutat cu această ocazie?

Răspuns: Din cele discutate reține că grafol a insistat să afle dela mine dacă regele Mihai este căsătorit și are multe femei.

Întrebare: Dacă îl interesa acest lucru?

Răspuns: Nu știu dacă îl interesa.

Întrebare: Și-atunci ce ai răspuns în legătură cu regele?

Răspuns: Țin minte că i-am răspuns că toți regii, și i-am spus lui Luca ce este cu acest grof. de mai înainte i-a insistent despre regele Mihai și despre legăturile lui. Încă odată l-am întâlnit în general pe Luca, dacă vorbește cu acest grof.

Întrebare: Ce a răspuns Luca?

Răspuns: A răspuns că grafol este un democrat refugiat care trăiește în emigrație dela venirea lui Horti în Ungaria.

Întrebare: Luca cunoștea mai demult pe acest grof?

Răspuns: Nu știu dacă îl cunoștea personal dar după mine îl cunoștea nu mai de mult. Eu pe Luca l-am văzut stând de vorbă cu mine odată cu acest grof. când mi l-a recomandat.

Întrebare: După aceasta v-ați mai întâlnit cu grafol?

Răspuns: Nu m-am mai întâlnit și nici pe Luca nu l-am văzut că să se mai întâlnit cu el.

Întrebare: Dacă grafol era democrat decât a venit în Ungaria după anul 1945?

Semnătura, Luca

Urmare: Răspuns: Nu știu decât un român.

Întrebare: De unde ați mai cunoscut pe acestă conf. interparlamentare dela Cairo?

Răspuns: La întoarcere dela Cairo, s'a îmbarcat pe vapor în Marsilia o familie compusă din trei persoane: soț, soție și copil. Era o femeie foarte frumoasă. Această familie, se întorcea în România din Franța. Nu-mi amintesc cum se numea. Știu cele spuse de ei am aflat că a lipsit din țară tot timpul războiului și că are părinți la București.-

Întrebare: De ați discutat cu această familie?

Răspuns: Eu nu am discutat ci numai puțin a stat mult de vorbă cu această familie și în special cu femeia.

Întrebare: De a discutat mai cu acea femeie?

Răspuns: Mai mi-a spus că a discutat despre situația grea în care se găsea România, în legătură cu rechiziția și că acestei femei i-a dat unele indicații interesante de unde ar putea procura cereale.

Întrebare: În afară de aceasta ce a mai discutat?

Răspuns: Mi-a spus că s'a înțeles să se întâlnească la București. În acest scop femeia i-a dat adresa la un Hotel, nu-mi amintesc care.

Întrebare: S'a întâlnit cu acea femeie?

Răspuns: Da. Știu că Mai la sosire în București a dat lui Manoe Mișman

Semnătura,

Mod. 185

Urmare: St. voz. de securitate din garda personală a lui Iuca, adresa și numele femeii spunându-i să facă legătura cu ea.

Întrebare: Și-a făcut legătura?

Răspuns: Da. Iuca mi-a spus că s-a întâlnit cu acea femeie.

Întrebare: Ce a discutat cu ea?

Răspuns: Mi-a spus că i-a dat indicații privitoare acea femeie în legătură cu procurarea de cereale. Altceva nu mai știu ce a discutat și nici nu am mai auzit de ea.-

Întrebare: În afară de cei de mai sus pe cine ați mai cunoscut cu ocazia conf. interparlamentare dela Ceairo?

Răspuns: Am cunoscut pe numitul Văcărian, căpitanul motonavei Transilvania.

Întrebare: Cum l-ați cunoscut?

Răspuns: La îmbarcare pe vaporul Văcărian mi-a fost prezentat în calitate de căpitan, și s-a atașat mai mult de Iuca. În tot cursul călătoriei Iuca cu Văcărian au stat de vorbă.

Întrebare: Ce discutau?

Răspuns: Iuca mi-a spus că Văcărian i-a vorbit despre greutățile pe care le-a întâmpinat în timpul războiului, scoțând în evidență măestria lui de căpitan. Despre anumite afaceri pe care le făcea echipajul și lupta pentru disciplină. La înapoiere știu că i-am dat o caracterizare bună de felul cum este înțeles și conduce vasul, caracterizare

Semnătura,

Luca

Urmare: pe care am consemnata în cartea de bord a vasului.

Întrebare: După această vizită mai întâlnit cu Jacotbian?

Răspuns: Da, la cabaraie după vapor mia dat numarul de telefon pentru cazul dacă doriu să ne aducă ceva când mai pleaca. Peste vreo zece zile am luat telefonat rugandumi că dacă mai pleacă să îmi aducă o pereche de pantofi și ciorapi.

Întrebare: Via adus pantofi și ciorapi.

Răspuns: Jacotbian mia raspuns ca are o pereche de pantofi pe care i-a adus pentru sora lui și sunt mici, și dacă îmi fac să îi iau. Tot odată mi-a spus că ar vrea să aducă el pantofi pentrucă vrea să stea de vorba cu Luca.

Întrebare: A venit cu pantofi?

Răspuns: Da a venit și mia adus pantofi și ciorapi și a stat de vorbă și cu Luca.

Întrebare: Ce a discutat cu Luca?

Răspuns: Luca mi-a spus ca Jacotbian l-a rugat cu insistență să îl ia în serviciul lui.

[redacted]

Semnătura,

Luca

Mod. 185

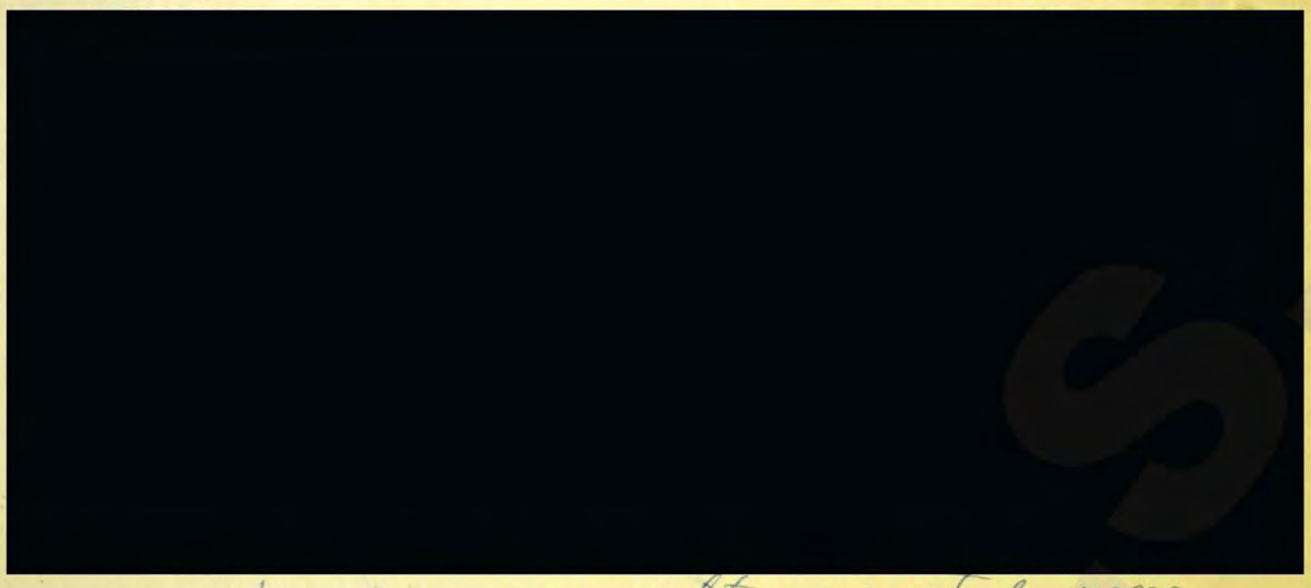

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl semnez.-

Edwin

Martor

Semnătura,

PROCES VERBAL DE INTEROGATOR

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909 în comuna Bolotino-Bălţi (URSS) din părinţi Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucuresti,str. Rămniceanu Nr. 22.

Azi 17 Decembrie 1952
Oraşul Bucuresti

Interogatoriul a început la ora 22 şi 30 min.
" s'a terminat la " 0,2şi 45 "

Intrebare
Intr'un proces verbal anterior aţi declarat, că aţi cunoscut pe numita SARA ACKERMAN. Cine este aceasta şi cum aţi cunoscut-o ?

Răspuns
Stiu că SARA ACKERMAN este fiică de negustor măcelar şi că este de meserie croitoreasă.

In 1929 ea s'a stabilit cu domiciliul în com. mea natală şi cu această ocazie m'am împrietenit cu ea. In 1932 eu plecând de acasă m'am despărţit de ea şi am revăzut-o în 1933 la Cernăuţi, lucra la un atelier de croitorie. In 1934 ea a dispărut din Cernăuţi.

Intrebare
Dece a dispărut ?

Răspuns
Din cauză că a fost urmărită de poliţie.

Intrebare
Dece a fost urmărită ?

Răspuns
Nu ştiu dece a fost urmărită, dar mi-a spus vărul ei LEDERMAN, care în prezent domciliază în Cernăuţi (URSS) şi aveam pe atunci legături cu el pe linie de"M.O.P.R." să nu mă mai duc la atelierul de croitorie unde lucra SARA ACKERMAN. Am înţeles că este vorba de arestare. Eu nu am discutat niciodată cu SARA ACKERMAN dece a dispărut din Cernăuţi.

.//.

Intrebare

Când aţi revăzut-o ?

Răspuns

Am revăzut-o în 1936 la Iaşi.

Intrebare

Cu ce ocazie ?

Răspuns

Eu m'am dus la Spitalul evreiesc din Iaşi să vizitez pe prietena mea ŢILI GRINBERG şi cu această ocazie am întâlnit-o şi pe SARA ACKERMAN. Mai târziu am fost găzduită la locuinţa ei câteva ore, sau o noapte, nu-mi reamintesc bine, deoarece eu lucram la technica Partidului şi ziua am fost anunţată de către Partid să părăsesc locuinţa pentru o zi. După aceasta m'am mai întâlnit cu ea până în Iulie 1936 când eu am fugit din ţară.

Intrebare

Cu ce se ocupa SARA ACKERMAN la Iaşi ?

Răspuns

Lucra tot la croitorie şi se căsătorise cu studentul IHIL ACKERMAN.

Intrebare

După aceasta când v'aţi mai întâlnit cu SARA ACKERMAN ?

Răspuns

M'am întâlnit în 1946 în România, când ea fugise împreună cu întreaga familie din U.R.S.S.

Intrebare

De ce a fugit din U.R.S.S. ?

Răspuns

A fugit din U.R.S.S. pentrucă era duşmana regimului Sovietic.

Intrebare

In România îi convenea să stea ?

Răspuns

Da, îi convenea deoarece în 1946 regimul burghez mai avea elemente puternice în România şi cei care vroiau să trăiască în acest spirit încă mai aveau posibilitatea.

Intrebare

Cum aţi întâlnit-o pe SARA ACKERMAN ?

Răspuns

SARA ACKERMAN a venit la sediul F.D.F.R. din strada Popov unde lucram.

Intrebare

Cine a îndrumat-o să vină la Dta ?

Răspuns

Nu ştiu cine a îndrumat-o, dar am privit acest lucru ca normal, deoarece eu eram prietenă cu ea din trecut.

Intrebare

Ce aţi discutat cu SARA ACKERMAN cu această ocazie ?

Răspuns

Am discutat motivele fugei ei din URSS, iar după aceea m'a rugat s'o ajut cu acte de rămânere în Bucuresti şi cu mijloace materiale de trai.

Intrebare

Dta ai fost de acord cu cele solicitate de SARA ACKERMAN ?

Răspuns

Da, am vorbit cu numitul AFANASE SISMAN, excorta lui LUCA şi i-a procurat acte de rămânere în Bucuresti, stabilindu-se într'un cartier mărginaş, nu ştiu precis adresa. In afară de aceasta i-am dat bani şi alimente, am luat-o acasă la mine şi în mai multe rânduri mi-a lucrat croitorie, recomandând-o şi la alte persoane. In 1948 la propunerea lui LUCA, soţul ei ILIE ACKERMAN, de meserie farmacist, a intrat în serviciu la Ministerul de Finanţe, la Secţia Control Financiar la Farmaceutice. In 1950 a intrat şi SARA ACKERMAN la Ministerul de Finanţe şi a lucrat ca secretara lui CRAIU. In tot timpul dela venirea ei în România am păstrat legături de prietenie, venea foarte des la mine acasă şi în acest timp am întrebuinţat-o atât eu, cât şi LUCA în anumite servicii.

Intrebare

In ce servicii aţi întrebuinţat-o ?

Răspuns

Mi-a ajutat în trei rânduri la facerea pachetelor pe care le-am trimis surorii mele în Palestina. Mi-a cumpărat diferite cadouri pe care le dădeam la anumite persoane cu prilejul unor zile festive.

.//.

In 1951 am trimis-o la M.A.I. la JIANU cu actele numitei TEINICHER în vederea aranjării plecării acesteia în Palestina.

După scoaterea lui LUCA din Ministerul de Finanţe, SARA ACKERMAN venea des la noi acasă şi îi aducea lui LUCA informaţii în legătură cu schimbările sau arestările din rândurile funcţionarilor Ministerului de Finanţe.

Intrebare

Arată anchetei concret ce informaţii i-a adus SARA ACKERMAN lui LUCA ?

Răspuns

Stiu că i-a spus lui LUCA când a fost arestat CRAIU şi alţii pe care nu am reţinut numele.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţiu şi semnez.

LT DE SECURITATE ss. E.Luca

Diţă Gh.

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Luca, ziaristă, născută la 1 ianuarie 1909 în com. Balatina-Bălți (U.R.S.S.) din părinți Ilie și Zina,
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București Str. Doimuncavău Nr. 22.

Azi 17 Decembrie 1952

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 22.- și 30 min.

„ s'a terminat la „ 0,3.- și 45 „

Intrebare: Întrucât prin proces verbal anterior ați declarat că ați cunoscut pe numita Sara Ackerman, bine este aceasta și cum ați cunoscut?

Răspuns: Știu că Sara Ackerman este fiica de negustor măcelar și că este de meserie croitoreasă. În 1929 s'a stabilit cu domiciliul în com. mea natală și cu această ocazie m'am împrietenit cu ea. În 1932 cu plecând de acasă m'am despărțit de ea și am revăzut-o în 1933 la București, unde la un atelier de croitorie. În 1934 s'a dispărut din București.

Întrebare: Cum a dispărut?

Răspuns: Din cauză că a fost urmărită de poliție.

Întrebare: Cum a fost urmărită?

Răspuns: Nu știu dacă a fost urmărită, dar mi-a spus Varul ei Ackerman, care în prezent domiciliază în București (U.R.S.S.), și aveam pe atunci legătura cu el pe linie de „M.O.P.R.", că

Semnătura, Eluca-

Urmare: nu mă mai duc la atelierul de croitorie unde lucra Sara Ackerman. Am înțeles că este vorba de arestare. Eu nu am discutat niciodată cu Sara Ackerman decât a dispărut din bernaiați.

Întrebare: când ați revăzută?

Răspuns: Am revăzută în 1936 la Iași.

Întrebare: cu ce ocazie?

Răspuns: Eu mi-am dus la spitalul militar din Iași pe vizitez pe prietena mea Țili Grinberg și cu această ocazie am întâlnit-o și pe Sara Ackerman. Mai târziu am fost găzduită la locuința ei câteva ore sau o noapte nu mai reamintesc bine, deoarece eu lucram la telefonia Corpului 3 Armată și zilnic am fost anunțată de către partid să părăsesc locuința pentru o zi. După aceasta nu mai am mai întâlnit cu ea până în Iulie 1936 când eu am fugit din țară.

Întrebare: cu ce se ocupa Sara Ackerman la Iași?

Răspuns: Lucra tot la croitorie și se căsătorise cu studentul Ghil Ackerman.

Întrebare: După această când vă mai întâlnit cu Sara Ackerman?

Răspuns: Nu am întâlnit în 1946 în Romînia când ea fugise împreună cu întreaga familie din U.R.S.S.

Întrebare: de ce a fugit din U.R.S.S.?

Răspuns: A fugit din U.R.S.S. pentrucă era dușmană regimului sovietic.

Întrebare: În Romînia îi convenea să stea?

Răspuns: Da îi convenea deoarece în 1946

Semnătura, Elena

Urmare: regimului burghez mai aveau elemente puternice în România și cei care voiau să trăiască în acest spirit încă mai aveau posibilitate.

Întrebare: Cum ați întâlnit pe Sara Ackerman?

Răspuns: Sara Ackerman a venit la sediul F.D.F.R. din strada Pajor unde lucram.

Întrebare: Cine a îndrumat-o să vină la d-ta?

Răspuns: Nu știu cine a îndrumat-o dar am primit acest lucru ca normal, deoarece eu eram prietenă cu ea din trecut.

Întrebare: Ce ați discutat cu Sara Ackerman cu această ocazie?

Răspuns: Am discutat motivele fugii ei din U.R.S.S, iar după aceea m-a rugat să o ajut cu acte de rămânere în București și cu mijloace materiale de trai.

Întrebare: D-tale ai fost de acord cu cele solicitate de Sara Ackerman?

Răspuns: Da, am vorbit cu numitul Afanase Șișman, escarta lui Luca, și i-a procurat acte de rămânere în București stabilindu-se într-un cartier marginaș, nu știu precis adresa. Pe atunci de această i-am dat bani și alimente, am luat-o acasă la mine și în mai multe rânduri mi-a lucrat cratițe recomandându-mă și la alte persoane. În 1948 la propunerea lui Luca, soțul ei Știe Ackerman, de meserie farmacist, a intrat în serviciu la ministerul de Finanțe la secția bancar financiar la farmacentice. În 1950 a intrat și Sara Ackerman la

Semnătura, Elena

Mod. 185

Urmare: Ministerul de Finanțe și a lucrat ca secretara lui Brain. În tot timpul dela venirea ei în România am păstrat legături de prietenie, venea foarte des la mine acasă și în acest timp am întrebuințat-o atât eu cât și Luca în anumite servicii.

Întrebare: În ce servicii ați întrebuințat-o?

Răspuns: Mi-a ajutat în trei rânduri la facerea pachetelor pe care le-am trimis surori mele în Palestina. Mi-a cumpărat diferite cadouri pe care le dădeam la anumite persoane cu prilejul unor zile festive.

În 1951 am trimis-o la M.A.E. la Ziano cu actele numitei Țelmucher în vederea aranjării plecării acesteia în Palestina.

După scoaterea lui Luca din Ministerul de Finanțe, Sara Ackerman venea des la noi acasă și îi aducea lui Luca informații în legătură cu schimbările sau arestările din rândurile funcționarilor ministerului de Finanțe.

Întrebare: Arată anchetei concret ce informații a adus Sara Ackerman lui Luca?

Răspuns: Știu că i-a spus lui Luca când a fost arestat Brain și alții pe care nu am reținut numele.

După ce am citit prezentul proces-verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susțin și semnez.

E. Luca

Lt. de securitate
[signature]

Semnătura,
E. Luca

Nu trebuie scos acest interogatoriu. Nu are nimic deosebit, doar reduce nivelul anchetei –
Bulyk

PROCES VERBAL DE INTEROGATOR

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Bolotino-Bălţi (URSS), din părinţi Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucuresti, str. Râmniceanu Nr. 22.

Azi 18 Decembrie 1952
Oraşul Bucuresti

Interogatoriul a început la ora 21 şi.... min.
" s'a terminat la " 24 şi 30 "

Intrebare

Ce străini cunoaşteţi ?

Răspuns

In 1948-1949 am cunoscut pe Ministrul Franţei din R.P.R. nu ştiu cum se numeşte.

Intrebare

Cu ce ocazie l-aţi cunoscut ?

Răspuns

Cu ocazia unei recepţii dată de Legaţia uneia din Republicile Populare, nu-mi amintesc precis care.

Intrebare

Ce aţi discutat cu acesta ?

Răspuns

Fiind vecini la masă şi venind vorba de fructe, eu am spus că-mi plăceau bananele la Paris.

Intrebare

In afară de acestea ce aţi mai discutat ?

Răspuns

Nu am mai discutat nimic.

Intrebare

V'aţi mai întâlnit cu Ministrul Franţei la Bucureşti după această recepţie ?

Răspuns

Nu m'am mai întâlnit, dar după câteva zile am primit dela el un pachet cu vre-o zece banane însoţite de o carte de vizită cu numele lui şi cu cuvintele: D-nei LUCA cu plăcere". ./.

C.N.S.A.S.

Intrebare

Unde se află acea carte de vizită ?

Răspuns

Nu ştiu, cred că a fost distrusă.

Intrebare

Cine mai ştie despre cele de mai sus ?

Răspuns

Mai ştie LUCA căruia i-am spus de primirea acestor banane ce mi le-a trimis şi în urma cărui fapt.

Intrebare

Ce a spus LUCA despre acest lucru ?

Răspuns

Nu i-a dat prea mare importanţă.

Intrebare

Ce alţi străini aţi mai cunoscut ?

Răspuns

Am mai cunoscut pe LINHARD Ministrul Cehoslovaciei la Bucuresti.

Intrebare

Ce relaţii aţi avut cu acesta ?

Răspuns

Am avut relaţii de prietenie şi de câte ori ne întâlneam la recepţii discutam probleme culturale şi de muzică. Ultima dată l-am întâlnit în 1951 la Predeal unde se afla cu soţia şi copilul şi mi-a spus că este rechemat şi în curând pleacă din ţară.

Intrebare

Dta pentru ce te aflai la Predeal în acel timp ?

Răspuns

De obicei mergeam împreună cu LUCA care pleca la vânătoare Sâmbătă după masă pe traseul Valea Prahovei, rămâneam la Predeal şi în cursul zilei lucram.

Intrebare

Ce aţi mai discutat cu LENHARD ?

Răspuns

Venind vorba despre povestirile mele apărute în diferite publicaţii, mi-a cerut câteva pentru a le trimite spre traducere în Cehoslovacia şi publicate. Aceasta s'a întâmplat în 1950.

.//.

Intrebare

I-aţi dat cele solicitate ?

Răspuns

Da, i-am trimis într'un plic mai multe manuscrisuri apărute în revista "Viaţa Românească", "Contemporanul" şi "Scânteia".

Intrebare

Ce conţinea aceste manuscrisuri ?

Răspuns

Aceste manuscrisuri oglindea episoade din lupta poporului român şi una din ele conţinea povestea unui poet voluntar în Spania ucis la graniţa Franceză.

Intrebare

Au apărut în presa Cehoslovacă aceste manuscrisuri pe care i le-aţi dat lui LENHARD ?

Răspuns

Nu au apărut, şi niciodată nu l-am întrebat pe LENHARD despre acest lucru.

Intrebare

Cui aţi cerut asentimentul când aţi dat asemenea manuscrisuri ?

Răspuns

Nu am cerut nimănui asentimentul deşi ştiam că conform uzului stabilit prin relaţiile culturale între două ţări, nu era permis să dau manuscrisurile fără ştirea Institutului Român pentru strângerea relaţiilor cu străinătatea.

Intrebare

Dacă ştiaţi că nu este permis, dece totuşi aţi dat manuscrisurile ?

Răspuns

Eu ca soţie de ministru nu am ţinut cont de această lege a R.P.R. şi socoteam că ea nu este făcută pentru mine.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţiu şi semnez.

LT DE SECURITATE ss. E.Luca

Gh.Diţă

185

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Luca, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909, în com. Balotina - Bălți (U.R.S.S.) din părinți Ilie și Zina,
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București str. Romniceanu Nr. 23.

Azi 18 Decembrie 1952.

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 21 și min.
„ s'a terminat la „ 24 și 30 „

Intrebare: Ce străini cunoașteți?

Răspuns: În 1948-1949 am cunoscut pe ministrul Franței din R.P.R. nu știu cum îl numește.

Întrebare: Cu ce ocazie l-ați cunoscut?

Răspuns: Cu ocazia unei recepții dată de legația unuia din Republicile Populare, nu mi amintesc precis care.

Întrebare: Ce ați discutat cu acesta?

Răspuns: Fiind vecini la masă și venind vorba de fructe, eu am spus că îmi plăceau bananele la Paris.

Întrebare: În afară de aceasta ce ați mai discutat?

Răspuns: Nu am mai discutat nimic.

Întrebare: Vi ați mai întâlnit cu ministrul Franței la București după această recepție?

Răspuns: Nu ne-am mai întâlnit, dar după câteva zile am primit dela el un pachet cu vreo zece Banane însoțite de

Semnătura, Educ

Mod. 185

Urmare: o carte de vizită cu numele lui și cu cuvintele: d-rei Luca cu plăcere...

Întrebare: unde se află acea carte de vizită?

Răspuns: nu știu, cred că a fost distrusă.

Întrebare: mai știe despre cele de mai sus?

Răspuns: mai știe Luca căruia i-am spus de primirea acestor bănane ce mi le-a trimis și în urmă cărui fapt.

Întrebare: ce a spus Luca despre acest lucru?

Răspuns: mi-a dat prea mare importanță.

Întrebare: ce alți străini ați mai cunoscut?

Răspuns: Am mai cunoscut pe Linhard ministrul Cehoslovaciei la București.

Întrebare: ce relații ați avut cu acesta?

Răspuns: Am avut relații de prietenie și de câte ori ne întâlneam la recepții discutam probleme culturale și de muzică. Ultima dată l-am întâlnit în 1951 la Predeal unde se aflam cu soția și copilul și mi-a spus că este rechemat și în curând pleacă din țară.

Întrebare: d-ta pentru ce te aflai la Predeal în acel timp?

Răspuns: de obicei mergeam împreună cu Luca care juca la vânătoare sănătății după masă pe toamnă. Vara Cehoslovacii, rămâneam la Predeal și în cursul zilei lucram.

Întrebare: ce ați mai discutat cu Linhard?

Răspuns: revenind vorba despre poeziile mele apărute în diferite publicații mi-a cerut câteva pentru a le trimite spre traducere în Cehoslovacia și publicate. Acest lucru s-a întâmplat în 1950.

Semnătura, Ederer

Urmare: Întrebare: I-ați dat cele solicitate?

Răspuns: Da, i-am trimis ultimul plic mai multe manuscrisuri apărute în revista „Viața Românească, Contemporanul și Scânteia.

Întrebare: Ce conțineau aceste manuscrisuri?

Răspuns: Aceste manuscrisuri oglindeau episoade din lupta poporului român și unul din ele conținea povestea unui poet voluntar în Spania ucis la granița franceză.

Întrebare: Au apărut în presa bolșevizată aceste manuscrisuri pe care i le-ați dat lui Sinhard?

Răspuns: Nu au apărut, niciodată nu l-am întrebat pe Sinhard despre acest lucru.

Întrebare: Lui ați cerut asentimentul când ați dat asemenea manuscrisuri?

Răspuns: Nu am cerut niminui asentimentul deși știam că conform uzului stabilit prin relațiile culturale între două țări, mi-ar fi permis să dau manuscrisurile fără știrea Institutului român pentru strângerea relațiilor cu străinătatea.

Întrebare: Deci știați că nu este permis, dar totuși ați dat manuscrisurile?

Răspuns: Eu ca soție de ministru mi-am ținut cont de această lege a R.P.R. și socoteam că ea nu este făcută pentru mine.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde în tot cu cele declarate de mine, îl semnez.

Lucreția

Iscălitura,

PROCES VERBAL DE INTEROGATOR

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina-Bălţi (URSS) din părinţi Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucuresti, str. Rămniceanu Nr. 22.

Azi 22 Decembrie 1952
Oraşul Bucuresti

Interogatoriul a început la ora 21 şi 10 min.
" s'a terminat la " 23 şi 30 "

Intrebare
Arătaţi cine este BIRMAN IOSIF ?
Răspuns
BIRMAN IOSIF este văr cu tatăl meu (bunicul lui cu bunicul meu au fost fraţi) şi ştiu că în Cernăuţi avea un mare atelier de mărit fotografii şi aveau angajaţi o serie de agenţi care angajau comenzi din sate în acest scop.

Intrebare
Ce relaţii aţi avut cu el ?
Răspuns
L-am văzut pentru prima dată în anul 1929 când s'a reîntors din America şi a venit în satul meu natal să-şi vadă rudele. După aceasta l-am revăzut în anul 1933 la Cernăuţi când am fost învitată la el acasă unde m'am putut convinge că era foarte bogat.

Intrebare
Ce aţi discutat cu el cu această ocazie ?
Răspuns
Aflând că eu m'am angajat la o fabrică a încercat să mă convingă ca nu cumva să fac politică, să deviu comunistă. Argumenta aceasta prin propriul său exemplu spunându-mi că pe când se afla el în America a făcut parte din mişcarea muncitorească, dar a văzut că dacă vrei să devi ceva în viaţă, nu trebue să te ocupi cu politica.

.//.

Altceva nu am mai discutat cu el şi nici nu l-am mai întâlnit vreodată în Cernăuţi.

Intrebare

Unde l-aţi mai întâlnit ?

Răspuns

L-am revăzut în vara anului 1946 la Bucureşti.

Intrebare

Cu ce ocazie ?

Răspuns

Fiind duşman al regimului sovietic a fugit în 1946 din URSS şi a venit la mine acasă de mai multe ori, cu care ocazie m'a şi fotografiat gratis pe mine şi pe copiii mei. Tot în acest timp mi-a cerut să-l ajut să intre în partid şi să-l ajut ca soţia lui să intre ca traducătoare de limba rusă pe lângă reprezentanţa comercială sovietică, unde auzise el că este nevoie.

Intrebare

Dta l-ai ajutat ?

Răspuns

In ce priveşte intrarea lui în partid nu l-am ajutat şi i-am spus că nu pot face nimic în această privinţă. Asupra soţiei lui am fost de acord şi chiar am dat un telefon la reprezentanţa comercială sovietică în acest scop. Stiu însă că a fost refuzată.

Intrebare

După aceasta v'aţi mai întâlnit cu BIRMAN IOSIF ?

Răspuns

După această convorbire nu l-am mai văzut niciodată pe BIRMAN IOSIF, însă am aflat ulterior că el a plecat în America, iar soţia lui în Palestina.

Intrebare

De unde ştiţi acest lucru ?

Răspuns

Acest lucru îl ştiu din anul 1948 dela numita SONIEA VALD, verişoară cu BIRMAN IOSIF şi rudă cu mine, care domiciliază în Bucuresti, precis nu ştiu unde.

Intrebare

Cum au plecat aceştia din ţară ?

Răspuns

Nu ştiu cum au plecat şi nici nu am discutat cu el vreodată, că vor să plece din ţară.

Intrebare

Cine mai ştie de cele de mai sus ?

Răspuns

Mai ştie LUCA şi cred că şi AFANASE.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţiu şi semnez.

ss. E.Luca

LT DE SECURITATE

Gh.Diţă

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Luca, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909
în comuna Sabasa-Băltiș, din părinți: fiu și Zina,
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București Str. Bănuceasa Nr. 22.

Azi 22 decembre 1952

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 21 și 10 min.
„ s'a terminat la „ 23 și 20 „

Intrebare: Arătați cine este Birman Sonș.?

Răspuns: Birman Sonș este văr cu tatăl meu, dumnealui cu bunicul meu au fost frați, și știu că în București avea un mare atelier de mărit fotografii și aveau angajați o serie de agenți care angajau comenzi din sate în acest scop.

Intrebare: Ce relații ați avut cu el?

Răspuns: L-am văzut pentru prima dată în anul 1929 când s'a reîntors din America și a venit în satul meu natal să își vadă rudele. După aceasta l-am revăzut în anul 1933 la București când am fost invitată la el acasă unde m'am putut convinge că era foarte bogat.

Intrebare: Ce ați discutat cu el cu această ocazie?

Răspuns: Aflând că eu m'am angajat la o fabrică a încercat să mă convingă ca nu cumva să fac politică, să devin comunistă. Argumenta aceasta prin propriul său exemplu

Semnătura, Eliza

Urmare: Spunându-mi că pe când se afla el în America, a făcut parte din mișcarea muncitorească, dar a văzut că dacă vrei să devii cineva în viață nu trebue să te ocupi cu politica. Atâta timp nu am mai discutat cu el și nici nu l-am mai întâlnit vreodată în București.

Întrebare: Unde l-ați mai întâlnit?

Răspuns: L-am revăzut în vara anului 1946 la București.

Întrebare: În ce ocazie?

Răspuns: Fiind dușman al regimului sovietic, a fugit în 1946 din U.R.S.S. și a venit la mine acasă de mai multe ori cu care ocazie mi-a și fotografiat grotește pe mine și pe copii mei. Tot în acest timp mi-a cerut sal ajut să intre în partid și să-l ajut că soția lui să intre ca traducătoare de limbă rusă pe lângă reprezentanța comercială sovietică, unde auzise el că este vacanță.

Întrebare: Și-ta l-ai ajutat?

Răspuns: În ce privește intrarea lui în partid nu l-am ajutat și i-am spus că nu pot face nimic în această privință. Asupra soției lui am fost de acord și chiar am dat un telefon la reprezentanța comercială sovietică în acest scop. Știu însă că a fost refuzată.

Întrebare: După această vă mai întâlniți cu Birman Iosif?

Răspuns: După această convorbire nu l-am mai văzut niciodată pe Birman Iosif, însă am aflat ulterior că el a plecat în

Semnătura, Edu

Urmare: America, iar soția lui în Palestina.

Întrebare: De unde știi acest lucru?

Răspuns: Acest lucru îl știu din anul 1948 dela numita Sonica Vald, verișoară cu Birman Iosif și rudă cu mine, care domiciliează în București, precis nu știu unde.

Întrebare: Cum au plecat aceștia din țară?

Răspuns: Nu știu cum au plecat și nici nu am discutat cu el vreodată că vor să plece din țară.

Întrebare: Cine mai știe de cele de mai sus?

Răspuns: Mai știe Lucica și cred că și Afonon.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde întocmai cu cele declarate de mine, îl susțin și semnez. Edina

Lt. de securitate
[signature]

[stamp]

Semnătura,

C.N.S.A.S.

142

PROCES VERBAL DE INTEROGATOR

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina-Bălţi (URSS) din părinţi Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucuresti, str. Romulus Nr. 22.

Azi 24 Decembrie 1952
Oraşul Bucuresti

Interogatoriul a început la ora 2o şi 15 min.
" s'a terminat la " 24 şi 3o "

Intrebare

Intr'un proces verbal anterior aţi declarat despre legăturile şi activitatea Dtale sionistă. Prin ce s'a concretizat în mod practic concepţia şi linia Dtale sionistă ?

Răspuns

Am fost crescută într'un spirit sionist, într'un spirit burghez. Visul meu cel mai scump era creierea Statului evreiesc. Priveam cu simpatie tineretul care făcea politică sionistă, văzând în ei tineri care căutau un ideal. In 1932 fiind la fratele meu SIMCA, la Secureni, am venit în contact cu mai mulţi sionişti de diferite curente, dela revizionistii lui Jabotinski până la "Poale Sionişti" şi îi simpatizam pe aceştia. Dintre aceşti sionişti îmi amintesc numele a două surori ŞEHTER şi al unui anume IANCU KUSNIR, care în prezent se află în Palestina. Mai târziu venind la Cernăuţi şi intrând în mişcarea comunistă, am continuat să ţiu legături cu o serie de elemente sioniste, cum este de exemplu RONIA STERNBERG care făcea parte din organizaţia sionistă "Haşomer Haţair" şi ESTERA CONONOVICI, ambele plecate în Palestina.

Intrebare

Ce urmări au avut aceste relaţii ?

Răspuns

Aceste relaţii au întărit ideile sioniste pe care le nutream şi m'au legat strâns de această politică sionistă.

./.

Intrebare

Cum aţi aplicat practic această politică ?

Răspuns

Această politică sionistă a trăit în mine fără să duc vre-o activitate concretă până la 23 August 1944.

Intrebare

Cum aţi aplicat-o după 23 August 1944 ?

Răspuns

După 23 August 1944 dat fiind posibilitatea ce mi s'a creiat şi influenţa pe care puteam s'o exercit ca soţia lui LUCA, am dus activitate sionistă în mod activ. Astfel, am sprijinit o serie de elemente sioniste, burgheze, care în 1946-1947 au fugit din URSS în România, cum este fraţii GORNSTEIN, pe care i-am ajutat timp de doi ani de zile cu mijloace materiale şi apoi i-am ajutat în 1949 să plece în Palestina; familia SFARTMAN pe care deasemenea i-am ajutat în 1947 să plece în Palestina şi familia TELNICHER căreia i-am adus din Palestina zece dolari şi am ajutat-o în 1951 să plece acolo.

Intrebare

Aceste elemente puteau să plece în Palestina fără ajutorul Dtale ?

Răspuns

Nu puteau să plece din cauză că erau duşmanii regimului democrat.

Intrebare

Ce elemente sioniste aţi mai sprijinit ?

Răspuns

In afară de cele de mai sus, am mai ajutat şi alte elemente sioniste, duşmane regimului democrat, fugite tot din URSS şi anume:familia ACKERMAN căreia i-am dat ajutor bănesc, i-am procurat permis de rămânere în Capitală, i-am înlesnit să găsească de lucru şi în 1948, cu ajutorul meu, amândoi au intrat ca funcţionari ai Ministerului de Finanţe; LUDMILA GELES pe care am introdus-o şi a lucrat ca traducătoare de limba rusă la U.F.D.R.;AVRAM SVEMER căruia i-am înlesnit să intre în postul de contabil la org.sionistă "Joint" prin SANDU LIBLIH, iar apoi după 1948 când a fost arestat LIBLIH, i-am înlesnit să intre tot ca contabil la Soc.de Radio; familia CHELEMER, i-am ajutat cu bani şi am intervenit pe lângă F.S.A.P

.//.

ca să fie ajutată; SONIA VALD, i-am ajutat cu bani;familia BIRMAN IOSIF i-am ajutat prin aceea că am intervenit pentru ca soţia lui să fie primită ca traducătoare de limba rusă la Reprezentanţa comercială sovietică, dar a fost refuzată şi pe SADOVNIC căruia i-am propus să-l ajut cu un serviciu dar m'a refuzat. Deasemenea am mai ajutat pe negustorul GOTLOIBER AVRAM să plece în Franţa şi pe familia deportatului AIZIC GOTLOIBER, care se află în Bălţi (URSS) cu bani.

Intrebare

Cum aţi sprijinit mişcarea sionistă ?

Răspuns

Am sprijinit mişcarea sionistă şi prin activitatea mea în timpul călătoriei pe care am făcut în 1947 în Palestina şi în special la întoarcerea mea de acolo. Cât timp mă aflam în Palestina mă simţeam ca şi la mine acasă, lucru ce s'a văzut la întoarcerea mea în ţară, în activitatea pe care am desfăşurat-o în favoarea sioniştilor. In conferinţele ţinute cred în Mai 1947 la Radio (ora Femeii) la sediul U.F.D.R. şi la adunarea organizată de Org.C.D.E., în care am adus o serie de cuvinte elogioase pentru munca rodnică şi efortul ce-l depun evreii din Palestina, care îşi construesc o patrie înfloritoare. Aceste cuvinţe de laudă aduse de mine sioniştilor din Palestina, au fost comentate imediat de presa sionistă. Astfel într'un articol de primă pagină apărut în Mai 1947, pornind dela fraza pronunţată de mine la Radio "evreii din Palestina transformă nisipul pustiului, într'o grădină înfloritoare" arătau avantagiile şi succesele sioniştilor care pleacă în Palestina.

Intrebare

Ce urmări au avut cele de mai sus ?

Răspuns

Această activitate sionistă pe care am dus-o a contribuit la stimularea mişcării sioniste din România.

După ce am citit prezentul proces verbal cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţiu şi semnez.

ss. E.Iuca

I/T DE SECURITATE

Gh.Diţă

145

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Luca, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909, în com. Balatina-Bălți (U.R.S.S.) din părinți Elie și Zina,
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București Str. Romulus Nr. 82.

Azi 24 Decembrie 1952.

Orașul București.

Interogatoriul a început la ora 20 și 15 min.
„ s'a terminat la „ 24 și 30 „

Intrebare: Luăm un proces verbal anterior ați declarat despre legăturile și activitatea D-ta sionistă. Prin ce s'a concretizat în mod practic concepția și ținuta D-ta sionistă?

Răspuns: Am fost crescută într-un spirit sionist, într-un spirit burghez. Visul meu cel mai scump era crearea statului evreiesc. Priveam cu simpatie tineretul care făcea politică sionistă văzând în ei tineri care căutau un ideal. În 1932 fiind la părinții mei Sinca, la Secureni, am venit în contact cu mai mulți sioniști de diferite curente, dela revizioniști lui Jabotinski până la „Poale Sioniști" și îi simpatizam pe aceștia. Dintre acești sioniști îmi amintesc numele a două surori, Șehter, și al unui anume Șaraga Kussnir, care în prezent se află în Palestina. Mai târziu venind la bernanți și intrând în mișcarea comunistă am continuat să țin legături cu o serie de elemente

Semnătura, Elisa

Mod. 185

Urmare: sioniste cum este de exemplu Rosia Sternberg care facea parte din org sioniste „Hasomer Hatzair" si Estera Comanovici, ambele plecate in Palestina.

Intrebare: De urmari au avut aceste relatii?

Raspuns: Aceste relatii au intarit ideile sioniste pe care le nutream si ma legat tot mai de aceasta politica sioniste.-

Intrebare: Cum ati aplicat practic aceste politica?

Raspuns: Aceasta politica sioniste a trait in mine fara sa duc vreo activitate concreta pana la 23 August 1944.-

Intrebare: Cum ati aplicata dupa 23 Aug 1944?

Raspuns: Dupa 23 Aug 1944 dat fiind posibilitatea ce mi s'a creiat si influenta pe care puteam sa o exercit ca sotia lui Luca am dus activitate sioniste in mod activ. Astfel am sprijinit o serie de elemente sioniste, ungheze, care in 1946-1947 au fugit din U.R.S.S. in Romania, cum este fratii Sarnstain, pe care i-am ajutat timp de doi ani de zile cu mijloace materiale si apoi i-am ajutat in 1949 sa plece in Palestina; familia Sfortman pe care deasemenea i-am ajutat in 1947 sa plece in Palestina si familia Felmeher carora i-am adus din Palestina zece dolari si am ajutata in 1951 sa plece acolo.-

Intrebare: Aceste elemente puteau sa plece in Palestina fara ajutorul d-tra?

Raspuns: Nu puteau sa plece din cauza ca erau dusmani regimului democrat.-

Intrebare De elemente sioniste ati mai sprijinit?

Raspuns: In afara de cele de mai sus am mai

Semnătura, Eluca

Urmare : ajutat și alte elemente sioniste, deși unora
regimului democrat, fugite tot din U.R.S.S. și anume:
familia Achermann căreia i-am dat ajutor bănesc,
i-am procurat permis de rămânere în capitală, i-am
intermediat să găsească de lucru și în 1948 cu ajutorul
meu amândoi au intrat ca funcționari ai
ministerului de finanțe; Sudovita Zeles, pe care am
introdusă și a lucrat ca traducătoare de limbă
rusă la U.F.D.R.; Avram Sverner, căruia i-am
intermediat să intre în postul de contabil la org.
sionistă „Joint" prin Sandu Sibliu, iar apoi după
1948 când a fost arestat Sibliu, i-am intermediat să intre
tot ca contabil la soc. de Radio; familia Kholmer,
i-am ajutat cu bani și am intervenit pe lângă
F.J.A.P. ca să fie ajutată; Sonia Vald, i-am ajutat
cu bani; familia Birman Sonț, i-am ajutat
prin aceea că am intervenit pentru ca soția lui
să fie primită ca traducătoare de limbă rusă la
reprezentanța comercială sovietică, dar a fost refuzată.
Și pe Sadovnic căruia i-am propus să-l ajut
cu un serviciu dar m-a refuzat. Deasemenea
am mai ajutat pe negustorul Gotbiter Avram
să plece în Franța și pe familia deportatului
Aizic Gotbiter care, pe atât în Baltî (URSS), cu
bani.

Întrebare: Cum ați sprijinit mișcarea sionistă?

Răspuns: Am sprijinit mișcarea sionistă
și prin activitatea mea în timpul călătoriei pe
care am făcut în 1947 în Palestina și în special
la întoarcerea mea de acolo. Cât timp m-am aflat
în Palestina mă simțeam ca și la mine acasă.

Semnătura, [illegible]

Mod. 185

Urmare: lucru ce s-a văzut la întoarcerea mea în țară în activitatea pe care am desfășurat-o în favoarea sioniștilor. În cuvântările ținute cred în Mai 1947, la Radio („ora femeii") la sediul U.F.D.R. și la adunarea organizată de org. C.D.E. în care am adus o serie de cuvinte elogioase pentru munca rodnică și efortul cel depun evreii din Palestina care își construesc o patrie înfloritoare. Aceste cuvinte de laudă aduse de mine sioniștilor din Palestina au fost comentate imediat de presa sionistă. Astfel într-un articol de primă pagină apărut în Mai 1947, pornind dela fraza pronunțată de mine la radio „Evreii din Palestina transformă nisipul pustiului într-o grădină înfloritoare", arătau avantagiile și succesele sioniștilor care pleacă în Palestina.

Întrebare: Ce urmări au avut cele de mai sus?

Răspuns: Această activitate sionistă pe care am dus-o a contribuit la stimularea mișcării sioniste din Românica.-

După ce am citit prezentul proces verbal cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susțin și semnez. Elena

p. de conformitate

R.P.R. U.M. Nr. 0... Ministerul Afacerilor Interne

Semnătura,

PROCES VERBAL DE INTEROGATOR

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909 în com.Balotina-Bălţi (URSS) din părinţi Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucuresti, str. Remniceanu Nr. 22.

Azi 29 Decembrie 1952
Oraşul Bucuresti

Interogatoriul a început la ora 9 şi 15 min.
" s'a terminat la " 15 şi 1o "

Intrebare
Intr'un proces verbal anterior aţi declarat că cunoaşteţi pe un anume SANDU LIBLICH. Cine este acesta ?

Răspuns
SANDU LIBLICH este medic şi a fost în foarte strânse relaţii cu LUCA.

Intrebare
In ce împrejurări l-aţi cunoscut pe LIBLICH ?

Răspuns
L-am cunoscut pe LIBLICH cam în anul 1945, când a venit la mine acasă în calitate de medic să consulte un copil bolnav al meu.

Intrebare
Cine vi l-a recomandat pe Dr.LIBLICH ?

Răspuns
Nu-mi amintesc cine mi l-a recomandat, fapt este că din 1945 de când l-am cunoscut a rămas medicul casei şi venea des la mine, stabilindu-se între noi relaţii de prietenie.

Intrebare
Ce ştiţi despre activitatea lui ?

Răspuns
Stiu că după fuga din ţară a trădătorului SCHRAER a fost arestat LIBLICH în legătură cu activitatea lui din lagăr, fiind învinuit că a dat bani conducerii lagărului.

./.

Mai ştiu că LIBLICH a fost introdus de LUCA să activeze în C.D.E. şi venea deseori să discute probleme în legătură cu activitatea C.D.E.

Intrebare

De unde ştiţi activitatea trădătoare a lui LIBLICH din lagăr ?

Răspuns

O ştiu dela soţia lui care a venit la mine la U.F.D.R. după arestarea lui LIBLICH şi mi-a expus cazul pretinzând că cele ce i se pun în sarcină lui LIBLICH au fost săvârşite de trădătorul SCHRAER şi mă ruga să intervin pentru eliberarea soţului ei.

Intrebare

Dta ai intervenit ?

Răspuns

Eu nu am intervenit dar i-am expus acest caz lui LUCA. Mai târziu ştiu că LIBLICH a fost pus în libertate, dar nu ştiu în urma cărui fapt a fost pus în libertate.

Intrebare

Ce discutaţi cu LIBLICH când vă întâlneaţi ?

Răspuns

LIBLICH mi-a adus ziarul în care era publicat de către sionişti articolul ce comenta conferinţa despre "Călătoria în Palestina şi Egipt" ţinută de mine la radio "ora femeii" în Mai 1947, arătându-se mulţumit de apariţia articolului.

Altădată i-am cerut concursul lui LIBLICH ca să treacă pe lista de plecare în Palestina pe familia SFARTMAN.

Intrebare

Ce aţi discutat cu LIBLICH despre călătoria Dtale în Palestina ?

Răspuns

Am discutat cu LIBLICH că m'au impresionat recoltele de fructe, faptul că limba pe care o ştiam că este moartă acolo este vie, faptul că întâlneai evrei în orice muncă, despre viaţa în colonie, despre irigaţii şi despre felul cum sunt crescuţi copiii în colonii, lăsându-l să înţeleagă că acolo evreul este stăpân şi liber.

•//•

Intrebare

Cu cine aţi mai discutat asemenea lucruri ?

Răspuns

Am mai discutat cu SARA ACKERMAN, cu fostul soţ al meu WAISMAN care se află în URSS, cu VITNER trădător şi care în 1948 a fugit din ţară şi cu GORNSTEIN RAHILA care cu ajutorul meu a plecat în Palestina în 1948 sau 1949.

Intrebare

Dece aţi discutat aceste lucruri ?

Răspuns

Am discutat cele de mai sus cu scopul de a stimula mişcarea sionistă din ţară influenţând o serie de evrei să plece în Palestina.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţiu şi semnez.

ss. E.Luca

LT DE SECURITATE

Gh.Diţă

150

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Iuca, ziarista, născută la 1 Ianuarie 1909, în com. Balotina-Baltă (R.S.S.) din părinți fiin și fiina,
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București str. Lamurcianu Nr. 22

Azi 29 Decembrie 1952

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 9 și 15 min.

„ s'a terminat la „ 15 și 40 „

Intrebare: Intr-un Proces Verbal anterior ați declarat că cunoașteți pe un anume Saadu Șiblich. Cine este acesta?

Răspuns: Saadu Șiblich este medic și a fost în foarte strânse relații cu Iuca.

Intrebare: În ce împrejurări l-ați cunoscut pe Șiblich?

Răspuns: L-am cunoscut pe Șiblich cam în anul 1945, când a venit la mine acasă în calitate de medic să consulte pe copilul bolnav al meu.

Intrebare: Cine vi l-a recomandat pe Dr. Șiblich?

Răspuns: Nu mi amintesc cine mi l-a recomandat, fapt este că din 1945 de când l-am cunoscut a rămas medicul casei și venea des la mine, stabilindu-se între noi relații de prietenie.

Intrebare: Ce știți despre activitatea lui?

Răspuns: Știu că după fuga din țară a trădătorului Schroer, a fost arestat Șiblich în legătură cu activitatea lui din lagăr fiind interna

Semnătura, Elisa

Mod. 185

Urmare: că a dat lui conducerii lagărului.-
Mai știu că Silbich a fost introdus de Iuca să activeze în U.D.E. și împreună deseori să discute probleme în legătură cu activitatea U.D.E.-

Întrebare: De unde știți activitatea trădătoare a lui Silbich din lagăr?

Răspuns: Am știut dela soția lui care a venit la mine la U.F.D.R. după arestarea lui Silbich, mi-a expus cazul și presupunând că cele ce i se pune în sarcină lui Silbich au fost săvârșite de trădătorul Schraer, mă roagă să intervin pentru eliberarea soțului ei.-

Întrebare: D-ta ai intervenit?

Răspuns: Eu nu am intervenit, dar i-am expus acest caz lui Iuca. Mai târziu știu că Silbich a fost pus în libertate, dar nu știu în urma cărui fapt a fost pus în libertate.-

Întrebare: Ce discutați cu Silbich când vă întâlniați?

Răspuns: Silbich mi-a adus ziarul în care era publicat de către sioniști articolul ce comenta conferința despre „Călătoria în Palestina și Egipt" ținută de mine la radio „ora femei" în mai 1945, arătându-mi-se mulțumit de apariția articolului.-

Altă dată i-am cerut concursul lui Silbich ca să treacă pe lista de plecare în Palestina pe familia Spartenau.-

Întrebare: Ce ați discutat cu Silbich despre călătoria D-ta din Palestina?

Răspuns: Am discutat cu Silbich că mi-a impresionat recoltele de fructe, faptul că limba pe care o știam că este moartă acolo

Semnătura, Elmer

Urmare : este vie, faptul că întâlnesc evrei în orice muncă, despre viața în colonie, despre irigații și despre felul cum sunt cresuți copiii în colonii, lăsându-l să înțeleagă că acolo evreul este stăpân și liber.

Întrebare: Ce cine ați mai discutat asemenea lucruri?

Răspuns: Am mai discutat cu Sara Scheinman, cu fratele sau al meu Waisman care se află în (U.R.S.S.), cu Viteer, tâmplar și care în 1948 a fugit din țară și cu Gârnstein Rahila care cu ajutorul meu a plecat în Palestina în 1948 pan 1949.-

Întrebare: Ce ați discutat despre aceste lucruri?

Răspuns: Am discutat cele de mai sus cu scopul de a stimula mișcarea sioniștă din țară influențând o serie de evrei să plece în Palestina.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu și am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl semnez. Educ.

St. de specialitate
Ph. Dită

Semnătura,

C 55

152

PROCES VERBAL DE INTEROGATOR

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909 în comuna Balotina -Bălţi (URSS) din părinţi Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucuresti, str. Rămniceanu Nr. 22.

Azi 5 Ianuarie 1953
Oraşul Bucuresti

Interogatoriul a început la ora 9 şi 30 min.
" s'a terminat la " 14 şi 30 min.

Intrebare

Când şi în ce împrejurări aţi cunoscut pe VASILE LUCA ?

Răspuns

Am cunoscut pe VASILE LUCA în Aprilie 1943 la Moscova când am primit misiunea dela ANA PAUKER de a-i ajuta lui LUCA să-şi scrie autobiografia.

Intrebare

Cum s'a ajuns ca ANA PAUKER să vă trimită să scriţi autobiografia lui LUCA ?

Răspuns

Lucrând în redacţie sub conducerea ANEI şi îndeplinind adeseori şi munca de secretară a ei, mă bucuram de încredere şi de aceea m'a trimis să scriu autobiografia lui LUCA.

Intrebare

I-aţi scris autobiografia lui LUCA ?

Răspuns

Da, i-am scris-o, în timp de câteva zile, în orele libere, lucrând la Hotelul Moscova unde avea el cameră.

Intrebare

Ce anume arăta LUCA în autobiografie ?

Răspuns

LUCA în autobiografie înfăţişa activitatea sa din partid începând din 1919 arătând latura pozitivă a

.//.

153

muncii sale. Ca activitate negativă arăta activitatea sa fracţionistă pentru care a fost sancţionat fiind scos din C.C. şi trimis la munca de jos. Autobiografia cuprindea circa zece pagini.

Intrebare

Cine îi ceruse lui LUCA această autobiografie ?

Răspuns

Nu ştiu cine îi ceruse, mie mi-a spus ANA PAUKER să-i ajut lui LUCA să-şi scrie această autobiografie.

Intrebare

Cum aţi ajuns de v'aţi căsătorit cu LUCA ?

Răspuns

In timp ce îi scriam autobiografia şi în zilele următoare cât a stat LUCA la Moscova s=au stabilit între noi legături strânse şi am hotărât să ne căsătorim. Menţionez că LUCA mi-a spus că mă cunoaşte din cele povestite de fostul meu soţ WAISMAN şi de către ANA PAUKER.

Intrebare

Cu cine aţi discutat că vă căsătoriţi cu LUCA?

Răspuns

Am spus ANEI PAUKER că mă căsătoresc cu LUCA, precum şi altora cu care lucram la redacţie.

Intrebare

Cu aprobarea cui v'aţi căsătorit cu LUCA ?

Răspuns

Nu am cerut aprobarea nimănui decât că i-am spus ANEI PAUKER, care a fost de acord, iar după câteva zile ne-a chemat pe mine şi LUCA, GH.DIMITROF şi după ce ne-a întrebat cum ne-am cunoscut şi ne-am căsătorit aşa repede, s'a arătat de acord.

Intrebare

In ce au constat legăturile Dtale de muncă cu VASILE LUCA după ce v'aţi căsătorit ?

Răspuns

In vara anului 1943 am lucrat împreună cu VASILE LUCA la şcoala antifascistă a prizonierilor români din Toliţe, reg.Ivanova.

.//.

Intrebare

In ce calitate aţi lucrat la această şcoală ?

Răspuns

LUCA era profesor iar eu conduceam seminarul cu un grup de 45 cursanţi.

Intrebare

Din însărcinarea cui aţi primit această muncă ?

Răspuns

Din însărcinarea ANEI PAUKER.

Intrebare

Cum şi-a dus munca la această şcoală V.LUCA ?

Răspuns

Nu a consacrat tot timpul său liber educaţiei cursanţilor deşi avea zile când lucra câte 6 ore şi se ocupa mai mult cu pescuitul.

Intrebare

Dar Dta cum ţi-ai dus munca ?

Răspuns

In calitate de conducătoare a unei grupe de studiu am dat caracterizare bună unui element care fiind mai târziu trimis în misiune s'a dovedit trădător.

Intrebare

Cine este acest trădător ?

Răspuns

Este vorba de IOAN POPESCU, fost copil de trupă în armata antonesciană, care fiind prizonier şi repartizat la şcoala din Toliţe făcea parte din grupa mea de studiu.

Intrebare

Cum s'a dovedit trădător ?

Răspuns

După terminarea şcolii pe baza caracterizării dată de mine, a fost trimis la o altă şcoală superioară, de unde fiind paraşutat cu un grup de români, printre care era şi ELENA TUDORACHE, în România a dat grupul pe mâna Jandarmilor.

Intrebare

De unde ştii acest lucru ?

Răspuns

Acest lucru îl ştiu dela ELENA TUDORACHE.

Intrebare

Ce ştii în prezent despre POPESCU ?

Răspuns

Stiu că în 1944 POPESCU IOAN a venit la locuinţa mea în str. Jianu Nr. 49 şi a întrebat de mine. Venind acasă de la lucru şi aflând despre aceasta am lăsat vorbă că dacă revine să fie trimis în Aleia Eliza Filipescu 16 unde lucram eu. Totodată am vorbit cu AFANASE SISMAN şi PANTIUSA prevenindu-i despre venirea lui POPESCU. A doua zi a venit într'adevăr la sediul C.C. şi fiind anunţată dela poartă că mă caută POPESCU am eşit în curte ca să mă conving dacă este într'adevăr el şi recunoscându-l i-am făcut semn lui AFANASE şi l-a arestat.

Intrebare

Ce ştii despre POPESCU după ce a fost arestat ?

Răspuns

Stiu din spusele lui AFANASE SISMAN că a fost executat.

După ce am citit prezentul proces verbal cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţiu şi semnez.

ss. E.Luca

I/T DE SECURITATE

Diţă Gh.

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Luca, ziaristă, născută la 1 ianuarie 1902 în com. Bolintin-Vale (RPR) din părinți de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București Str. Ramnicu Sarat Nr. 22.

Azi 5 Ianuarie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 9 și 20 min.
„ s'a terminat la „ 14 și 20 „

Intrebare: Când și în ce împrejurări ați cunoscut pe V. Luca?

Răspuns: Am cunoscut pe V. Luca în Aprilie 1943 la Moscova când am primit misiune dela Ana Pauker de a ajuta lui Luca să-și scrie autobiografia.

Întrebare: Cum s-a ajuns ca Ana Pauker să vă trimită să scrieți autobiografia lui Luca?

Răspuns: Lucrând în redacție sub conducerea Anei și îndeplinind adesea ori și munca de secretară a mai bucurat de încredere și deaceea m-a trimis să scriu autobiografia lui Luca

Întrebare: Ați scris autobiografia lui Luca?

Răspuns: Da, eram scrisa în timp de câteva zile în orele libere, lucrând la Hotelul Moscova unde avea el camera.

Întrebare: Ce a spus acasta Luca în autobiografie?

Răspuns: Luca în autobiografie înfățișa

Semnătura, Eluca

Mod. 185

Urmare : activitatea sa din partid începând din 1919 arătând latura pozitivă a muncii sale. La activitate negativă arată activitatea sa fracționistă pentru care a fost sancționat fiind scos din C.C. și trimis la muncă de jos. Autobiografia cuprinde cca zece pagini.-

Întrebare: Când și cum îi cerut lui Luca această autobiografie?

Răspuns: Nu știu cine îi cerut, mi-a spus doar Pauker să-i dau lui Luca să-și scrie această autobiografie.-

Întrebare: Cum ați ajuns de v-ați căsătorit cu Luca?

Răspuns: În timp ce îi scriam autobiografia și în zilele următoare cât a stat Luca la Moscova s-au stabilit între noi legături strânse și am hotărât să ne căsătorim. Menționez că Luca mi-a spus că mă cunoaște din cele povestite de fostul meu soț Waisman și de către doar Pauker.-

Întrebare: Cu cine ați discutat că vă căsătoriți cu Luca?

Răspuns: Am spus doar Pauker că mă căsătoresc cu Luca, precum și altora cu care lucram la redacție.-

Întrebare: Cu aprobarea cui v-ați căsătorit cu Luca?

Răspuns: Nu am cerut aprobarea nimănui, decât că i-am spus doar Pauker, care a fost de acord, iar după câteva zile mi-a chemat pe mine și Luca, ne-a felicitat și după ce mi-a întrebat cum mam cunoscut și mi-am căsătorit așa repede, s-a arătat de acord.-

Semnătura, Elena-

Urmare : Întrebare: În ce an ați cunoscut legăturile dintre de muncă cu V. Luca după ce v-ați căsătorit?

Răspuns: În vara anului 1943 am lucrat împreună cu V.L. la școala antifascistă a prizonierilor români din Țările rusești.

Întrebare: În ce calitate ați lucrat la această școală?

Răspuns: Luca era profesor iar eu conduceam seminarul cu un grup de 45. cursanți.

Întrebare: Din însărcinarea cui ați primit această muncă?

Răspuns: Din însărcinarea lui Pauker.

Întrebare: Cum ați dus munca la această școală V. Luca?

Răspuns: Nu a consacrat tot timpul său liber educației cursanților deși avea zile când lucra câte zece ore și se ocupa mai mult cu prizonierii.

Întrebare: Dar dvs. cum ați dus munca?

Răspuns: În calitate de conducătoare a unui grup de studiu am dat caracterizare lunară unui element care fiind mai târziu trimis în misiune s-a dovedit trădător.

Întrebare: Cine este acest trădător?

Răspuns: Este vorba de Ioan Popescu fost copil de trupă în armata burghezo-moșierească care fiind prizonier și repartizat la școala din Țările face parte din grupa mea de studiu

Întrebare: Cum s-a dovedit trădător?

Răspuns: După terminarea școlii, pe baza caracterizării date de mine, a fost trimis la

Semnătura, Eliza

Urmare: o altă școală superioară, de unde fiind parașutat, cu un grup de români, printre care era și Elena Fudorache, în Bănățica a dat grupul pe mâna jandarmilor.

Întrebare: De unde știi acest lucru?

Răspuns: Acest lucru îl știu dela Elena Fudorache.-

Întrebare: Ce știi în prezent despre Popescu?

Răspuns: Știu că în 1944. Popescu Ioan a venit la București mai în ședința Ziarului Nr. 49 și a întrebat de mine. Venind acasă dela lucru și aflând despre aceasta am lăsat vorbă că dacă revine să fie trimis în aleia Eliza fiind Popescu Ib. unde lucram eu. Tot odată am vorbit cu Afanasie Șișman și Pantiușa prevenindu-l despre venirea lui Popescu. A doua zi a venit într-adevăr la redacție c.c. și fiind anunțată dela poartă că îl caută Popescu am ieșit în curte ca să mă conving dacă este într-adevăr el și recunoscându-l i-am făcut semn lui Afanasie și l-a arestat.

Întrebare: Ce știi despre Popescu după ce a fost arestat?

Răspuns: Știu din spusele lui Afanasie Șișman că a fost executat.

După ce am citit prezentul proces verbal cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine îl semnez.

Citit

Semnătura,

C 126

158

PROCES VERBAL DE INTEROGATOR

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina-Bălţi-URSS, din părinţi Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucuresti, str. Ramniceanu Nr. 22.

Azi 7 Ianuarie 1953
Oraşul Bucuresti
Interogatoriul a început la ora 20 şi 15 min.
" s'a terminat la " 0,1 şi 30 "

Intrebare

Intr'un proces verbal anterior aţi declarat că în anul 1943 când vă aflaţi la Moscova, ANA PAUKER v'a trimis să scriţi autobiografia lui LUCA. Ce aţi discutat cu ANA în acest sens ?

Răspuns

ANA PAUKER în Aprilie 1943 m'a chemat în biroul său unde se afla şi VASILE LUCA, m'a întrebat dacă îl cunosc şi la răspunsul meu afirmativ mi-a spus ca să-l ajut să-şi scrie autobiografia.

Intrebare

Până atunci ce discutaseşi cu ANA despre LUCA ?

Răspuns

Până atunci nu discutasem nimic cu ANA despre LUCA.

Intrebare

Dece a fost necesar să scri Dta autobiografia lui LUCA ?

Răspuns

A fost necesar din cauză că LUCA nu ştia bine limba română.

Intrebare

Ancheta cunoaşte că LUCA ştia limba română.

Răspuns

Este adevărat că LUCA cunoştea limba română, dar am fost trimisă de ANA PAUKER să-l ajut sub cuvânt că LUCA nu

.//.

cunoaşte destul de bine limba română.

Intrebare

Ce aţi cunoscut despre activitatea ilegală a lui LUCA până să ajungeţi în URSS.

Răspuns

Am auzit de VASILE LUCA (LUCA LAZLO) în 1933 dela fostul meu soţ WAISMAN, care spunea că îl cunoaşte din închisoare şi că făcea parte din conducerea Partidului.

Intrebare

Din ce închisoare îl cunoştea ?

Răspuns

Stiu că WAISMAN a stat în închisoare în anul 1932, dar nu îmi amintesc unde.

Intrebare

Cum aţi ajuns să discutaţi cu WAISMAN despre LUCA ?

Răspuns

In 1933 după ce m'am căsătorit cu WAISMAN şi povestindu-mi despre el că a fost în închisoare şi despre deţinuţi, mi-a vorbit şi despre LUCA LAZLO.

Intrebare

Ajunsă în URSS ce aţi cunoscut despre activitatea lui LUCA ?

Răspuns

Am cunoscut din cele spuse de LUCA, că în timpul primului război mondial a servit în armata Austro-Ungară şi a făcut parte din Batalioanele de reprimare a revoluţiei şi că într'o zi primind ordin să nimicească grupurile de comunişti, Comitetul soldăţesc l-a trimis în oraş să afle cine sunt şi ce sunt comunişti. In oraş a intrat în vorbă cu doi muncitori şi i-a întrebat cine sunt comunişti. Aceştia i-au explicat cine sunt comunişti şi pentru ce luptă ei şi când i-a spus că comuniştii luptă pentru naţionalizarea pământului, LUCA nu a fost de acord din cauză că mama lui avea pământ. Tot LUCA mi-a spus, că acei muncitori nu l-au mai lăsat să se ducă la Batalioanele de reprimare a muncitorilor şi l-au dus să lucreze într'un atelier mecanic. Mi-a spus că în timp ce se afla pe front, într'o zi a tras 12.ooo cartuşe şi a omorât foarte mulţi ostaşi. Când a încetat să tragă s'a văzut singur pe poziţie, ceilalţi soldaţi

•//.

se retrăseseră şi nu mai trăgeau. Mi-a mai spus că s'a eliberat din armată cu gradul de sergent. Tot din cele spuse de LUCA ştiu, că în timp ce lucra la Brasov (oraşul Stalin) ca muncitor, avea atitudini naţionaliste şi de multe ori când se îmbăta se lua la bătaie cu muncitorii români şi că ducea o viaţă imorală, desordonată.

Intrebare

Cum aţi ajuns la aceste discuţii cu LUCA ?

Răspuns

In timp ce mă aflam la Toliţe-URSS, povestindu-mi episoade din viaţa lui, mi-a povestit şi acestea.

Intrebare

Ce ştiţi despre activitatea lui LUCA din URSS ?

Răspuns

Stiu tot dela LUCA că în timp ce era pe front, superiorii erau nemulţumiţi de felul cum îşi ducea el munca şi de multe ori a fost mustrat de către Gral SUSAIKOV.

Intrebare

De ce era mustrat ?

Răspuns

Din cauză că LUCA nu-şi dedica tot timpul muncii şi nu scria un număr suficient de manifeste.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţiu şi semnez,

ss. E. Luca

LT DE SECURITATE

Diţă Gh.

161

U

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisaleta Luca, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909, în com. Galatina-Bolti/URSS/ din părinți Ilie și Zina
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București Str. Dumnicească Nr. 22.

Azi 7 Ianuarie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 20 și 15 min.

„ s'a terminat la „ 01 și 30 „

Intrebare: Este un Proces verbal anterior ați declarat că în anul 1943 când vă aflați la Moscova, Ana Pauker Va trimis să scrieți autobiografia lui Luca. Ce ați discutat cu Ana în acest sens?

Răspuns: Ana Pauker în Aprilie 1943 m-a chemat în biroul său unde se afla și Vasile Luca, mi-a întrebat dacă îl cunosc și la răspunsul meu afirmativ mi-a spus ca să-l ajut să-și scrie autobiografia.

Intrebare: Până atunci ce discutaseși cu Ana despre Luca?

Răspuns: Până atunci nu discutasem nimic cu Ana despre Luca.

Intrebare: Deci a fost necesar să scrieți D-tale autobiografia lui Luca?

Răspuns: A fost necesar din cauză că Luca nu știa bine limba Română.

Intrebare: Ancheta cunoaște că Luca știa limba română!

Semnătura, Eliza

Mod. 185

Urmare: Răspuns: Este adevărat că Luca cunoștea
limba romană dar am fost trimisă de Ana
Pauker să-l ajut sub cuvânt că Luca
nu nu cunoaște destul de bine limba romană.

Întrebare: Ce ați cunoscut despre activitatea ilegală
a lui Luca până să ajungeți în U.R.S.S.

Răspuns: Am auzit de Vasile Luca (Luca Lazlo)
în 1933 dela fostul meu soț Waissman care
spunea că îl cunoaște din închisoare și că
făcea parte din conducerea Partidului.

Întrebare: Din ce închisoare îl cunoștea?

Răspuns: Știu că Waissman a stat în închisoare
în anul 1932 dar nu îmi amintesc unde.

Întrebare: Cum ați ajuns să discutați cu
Waissman despre Luca?

Răspuns: În 1933 după ce m-am căsătorit
cu Waissman și povestindu-mi despre el că
a fost în închisoare și despre deținuți, mi-a
vorbit și despre Luca Lazlo.

Întrebare: Ajunsă în U.R.S.S. ce ați cunoscut
despre activitatea lui Luca?

Răspuns: Am cunoscut din cele spuse
de Luca că în timpul primului război
mondial a servit în armata Austro-Ungară
și a făcut parte din batalioanele de reprimare
a revoluției și ca într-o zi primind ordin
să nimicească grupurile de comuniști, comitetul
soldațesc l-a trimis în oraș să afle cine sunt
și ce sunt comuniștii. În oraș a intrat în
vorbă cu doi muncitori și i-a întrebat cine
sunt comuniștii. Aceștia i-au explicat cine

Semnătura, Ehner

Urmare: sunt comuniști și pentru ce luptă ei și când ia spus că comuniști luptă pentru naționalizarea pamântului Luca nu a fost de acord din cauză că mama lui avea pamânt. Tot Luca mi-a spus că acei muncitori nu l-a mai lăsat să se ducă la Bolșevizarea de reprimarea muncitorilor și la dus să lucreze într-un atelier mecanic. Mi-a spus că în timp ce se afla pe front, într-o zi a tras 12000 cartușe și a amorțit foarte mulți ofițeri. Când a încetat să tragă s-a văzut singur pe poziție, ceilalți ofițeri s-au retras și nu mai trăgeau. Mi-a mai spus că s-a eliberat din armată cu gradul de sergent. Tot din cele spuse de Luca știu că în timp ce lucra la Brașov (orașul Stalin) ca muncitor avea atitudini naționaliste și de multe ori când se întâlnea se lua la bătaie cu muncitori românași că ducea o viață imorală, desordonată

Întrebare: Cum ați ajuns la aceste discuții cu Luca?

Răspuns: În timp ce mă aflam la Școlile U.R.S.S. povestindumi episoade din viața lui mi-a povestit și acestea.

Întrebare: De știți despre activitatea lui Luca din U.R.S.S.?

Răspuns: Știu tot dela Luca că în timpul cât era pe front, superiorii erau nemulțumiți de felul cum își ducea el munca și de multe ori a fost mustrat de către Șt-ul Susaikov.

Întrebare: Deci era mustrat?

Semnătura, Eluca

Mod. 185

Urmare: Raspuns: Din cauza ca Luca nu-și dedica tot timpul muncii și nu scrica un număr suficient de manifeste.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susțin și semnez.- [signature]

ss de securitate
Lt. Ghe. Gheorghe

Semnătura,

C.N.S.A.S.

C.168.
M.S.S.

163

PROCES VERBAL DE INTEROGATOR

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909 în com. Balotina-Bălţi (URSS) din părinţi Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucuresti, str. Rămniceanu Nr. 22.

Azi 8 Ianuarie 1953
Oraşul Bucuresti

Interogatoriul a început la ora 20 şi 30 min.
" s'a terminat la " 0,1 şi 15 min.

Intrebare
Arată Dta care a fost anturajul lui LUCA în URSS ?

Răspuns
Stiu că LUCA avea în anturajul său pe ANA PAUKER, DOLCIU KATZ, Dr. VITNER şi pe WAISSMAN.

Intrebare
De unde ştii acest lucru ?

Răspuns
Aceasta o ştiu din cele spuse de VASILE LUCA, precum şi din cele ce am putut constata eu însumi.

Intrebare
In ce au constat relaţiile lui VASILE LUCA cu ANA PAUKER ?

Răspuns
Stiu că VASILE LUCA avea relaţii de prietenie cu ANA PAUKER şi de câte ori venea la Moscova o vizita.

Intrebare
Ce discutau când se întâlneau VASILE LUCA cu ANA PAUKER ?

Răspuns
Eu nu am asistat niciodată când discutau, dar din cele ce mi-a spus VASILE LUCA, ştiu că el i-a spus ANEI PAUKER ca să mai atragă şi pe altcineva în conducerea Partidului.

Intrebare
Pe cine propunea VASILE LUCA să atragă în conducerea

.//.

Partidului ?

Răspuns

Nu mi-a spus concret pe cine, dar eu am înţeles că era vorba chiar de el.

Intrebare

Cum ai ajuns la această concluzie ?

Răspuns

Am ajuns la această concluzie în urma faptului că VASILE LUCA la cererea ANEI PAUKER şi-a depus autobiografia şi mai tărziu plecau în misiune amândoi împreună.

Intrebare

In ce misiuni au plecat ?

Răspuns

Stiu că au plecat împreună în primăvara anului 1944 pe frontul din Moldova.

Intrebare

Din Moldova s'au întors amândoi împreună ?

Răspuns

Nu, de pe frontul din Moldova ANA PAUKER s'a întors singură la Moscova şi mai tărziu ea a plecat în România.

Intrebare

La plecarea din URSS ce a discutat VASILE LUCA cu ANA PAUKER ?

Răspuns

La plecarea ANEI PAUKER din URSS, VASILE LUCA nu se afla la Moscova, dar ştiu că rămăseseră înţeleşi că LUCA va veni ulterior în România.

Intrebare

De unde ştii acest lucru ?

Răspuns

Stiu din faptul că la plecare ANA PAUKER mi-a spus, că eu voi pleca ulterior împreună cu VASILE LUCA, ceeace s'a şi întâmplat.

Intrebare

Cu DOLCIU CATZ ce relaţii a avut LUCA ?

Răspuns

Stiu că avea relaţii de prietenie.

./.

Intrebare

Cine este acest DOLCIU CATZ ?

Răspuns

Este fiul unui mare negustor din Botoşani şi se afla în URSS ca emigrant politic.

Intrebare

De când îl cunoştea VASILE LUCA pe DOLCIU CATZ ?

Răspuns

Nu ştiu de când îl cunoştea, dar ştiu că venea des pe la VASILE LUCA ori de câte ori LUCA venea la Moscova.

Intrebare

Ce discutau când se întâlneau ?

Răspuns

Tiu minte că DOLCIU CATZ se interesa şi insista foarte mult ca VASILE LUCA să-i povestească episoade depe front şi deasemenea îi cerea părerea lui VASILE LUCA de felul cum se vor desfăşura în viitor evenimentele pe front.

Intrebare

VASILE LUCA ce răspundea ?

Răspuns

VASILE LUCA îi dădea răspuns la întrebările puse în legătură cu cele ce se întâmplau pe front.

Intrebare

Dece insista DOLCIU CATZ ca VASILE LUCA să-i spună o serie de lucruri de pe front ?

Răspuns

Nu ştiu dece insista, dar mie acest lucru mi s'a părut suspect şi am discutat cu VASILE LUCA despre aceasta.

Intrebare

Ce ai discutat cu VASILE LUCA ?

Răspuns

I-am spus că mi se pare suspect insistenţa lui DOLCIU CATZ şi că el întreabă acest lucru cu interes.

Intrebare

VASILE LUCA ce ţi-a răspuns ?

Răspuns

Mi-a răspuns că nu este aşa şi că aşa este felul de a fi al lui DOLCIU CATZ.

Intrebare

Cu ce se ocupa DOLCIU CATZ în URSS ?

Răspuns

DOLCIU CATZ, mi se pare că lucra la Editura de Stat pentru limbi străine din Moscova şi totodată scria o lucrare de "economie politică" în care pretindea că el corectează pe clasicii marxişti.

Intrebare

Ce discuta DOLCIU CATZ despre lucrarea sa cu VASILE LUCA ?

Răspuns

I-a explicat conţinutul şi în ce constă noul în lucrarea sa.

Intrebare

Cum îl caracteriza VASILE LUCA pe DOLCIU CATZ ?

Răspuns

Ca pe un om capabil şi interesant.

Intrebare

Unde se află în prezent DOLCIU CATZ ?

Răspuns

După câte ştiu a rămas în URSS.

Intrebare

Cu VITNER ce relaţii a avut VASIIE LUCA ?

Răspuns

Stiu că aveau relaţii de prietenie.

Intrebare

De când se cunoşteau ?

Răspuns

Se cunoşteau din Cernăuţi din anul 1940 şi el fiind doctor îl trata pe VASILE LUCA.

Intrebare

Ce discuta VASILE LUCA cu VITNER ?

Răspuns

Stiu că discutau mai mult despre timpul când se aflau împreună la Cernăuţi şi odată cam prin 1947 îi spunea lui VASILE LUCA o serie de probleme din Ministerul Sănătăţii unde lucra el, pe care nu-mi amintesc ce anume.

Intrebare

Cu ce se ocupa VITNER în URSS ?

Răspuns

Stiu că era medic şi în timpul războiului a fost internat într'un lagăr în Basarabia mi se pare, de către fascişti şi mai tărziu s'a dovedit că VITNER a conlucrat cu conducerea lagărului jefuind bolnavi.

Intrebare

Pe ce te bazezi când spui acest lucru ?

Răspuns

Pe cele spuse de VASILE LUCA şi anume că acest caz al lui VITNER a fost cercetat de către Cadrele C.C.

Intrebare

VASILE LUCA de când ştia despre această activitate a lui VITNER ?

Răspuns

De atunci de când se discuta la cadre şi tot atunci mi-a spus şi el mie.

Intrebare

Unde se află VITNER în prezent ?

Răspuns

După câte ştiu a fugit în anul 1948 în Austria.

Intrebare

Cu ajutorul cui a fugit ?

Răspuns

Nu ştiu cu ajutorul cui, eu am aflat despre plecarea lui dela cumnata mea TOTH EMILIA, cu vre-o două luni după plecarea lui.

Intrebare

In ce au constat relaţiile lui VASILE LUCA cu WAISSMAN?

Răspuns

VASILE LUCA îl cunoştea pe WAISSMAN depe front unde au lucrat împreună şi aveau relaţii de prietenie.

Intrebare

Ce discuta VASILE LUCA cu WAISSMAN ?

Răspuns

Stiu dela VASILE LUCA că WAISSMAN i-a povestit despre viaţa mea cât şi a lui.

Intrebare

Şi-au spus unul la altul activitatea ?

Răspuns

Da, şi_au spus-o unul altuia activitatea, întrucât erau în relaţii bune.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţiu şi semnez.

ss. E.Luca

LT DE SECURITATE

Gh.Diţă

Proces-Verbal de interogator

Arestat a, Elisabeta Luca, ziarista, născută la 1 Ianuarie 1909
în com. Kobetina-Balti U.R.S.S. din părinți Șlie și Zina,
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București Str. Vasile Conta Nr. 22.

Azi 8 Ianuarie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 20 și 30 min.

„ s'a terminat la „ 01 și 15 „

Intrebare: Arată d-ta care a fost amănuntul lui Luca în URSS?

Răspuns: Știu că Luca avea în amănuntul său pe Ana Pauker, Iolcin Botez, Dr. Vitner și pe Waissman.-

Întrebare: De unde știi acest lucru?

Răspuns: Aceasta o știu din cele spuse de Vasile Luca precum și din cele ce am putut constata eu însumi.

Întrebare: În ce a constat relațiile lui Vasile Luca cu Ana Pauker?

Răspuns: Știu că Vasile Luca avea relații de prietenie cu Ana Pauker și de câte ori venea la Moscova o vizita.

Întrebare: Ce discutau când se întâlneau Vasile Luca cu Ana Pauker.?

Răspuns: Eu nu am asistat niciodată când discutau, dar din cele ce mi-a spus Vasile Luca știu că el îa spus Anei Pauker că să mai atragă și pe altcineva în conducerea Partidului.

Întrebare: Pe cine propunea Vasile Luca să atragă în conducerea Partidului?

Semnătura, Eluca

Mod. 185

Urmare: Răspuns: Nu mi-a spus concret pe cine dar eu am înțeles ca era vorba chiar de el.

Întrebare: Cum ai ajuns la această concluzie?

Răspuns: Am ajuns la această concluzie în urma faptului că Vasile Luca la cererea Anei Pauker și-a depus autobiografia și mai târziu plecau în misiune amândoi împreună.

Întrebare: În ce misiuni au plecat?

Răspuns: Știu că au plecat împreună în primăvara anului 1944 pe frontul din Moldova.

Întrebare: Din Moldova s-au întors amândoi împreună?

Răspuns: Nu, de pe frontul din Moldova Ana Pauker s-a întors singură la Moscova și mai târziu ca a plecat în România.

Întrebare: La plecarea din U.R.S.S. ce a discutat Vasile Luca cu Ana Pauker?

Răspuns: La plecarea Anei Pauker din URSS. Vasile Luca nu se afla la Moscova dar știu că rămânerea înțeles că Luca va veni ulterior în România.

Întrebare: De unde știi acest lucru?

Răspuns: Știu din faptul că la plecare Ana Pauker mi-a spus că eu voi pleca ulterior împreună cu Vasile Luca ceace s-a și întâmplat.

Întrebare: Cu Dalcin Boiz ce relații a avut Luca?

Răspuns: Știu că avea relații de prietenie.

Întrebare: Cine este acest Dalcin Boiz?

Răspuns: Este fiul unui mare negustor din Botoșani și se afla în URSS. ca emigrant politic.

Întrebare: De când îl cunoștea Vasile Luca pe Dalcin Boiz?

Răspuns: Nu știu de când îl cunoaște dar știu că

Semnătura, Educ

Urmare : venea des pela Vasile Luca si de cate ori Luca venea la Moscova.

Intrebare: Ce discutau cand se intalneau?

Raspuns: Stiu numai ca Dalcin Catz se interesa si insista foarte mult ca Vasile Luca sa povesteasca epizoade despe front si deasemenea îi cerea parerea lui Vasile Luca de felul cum se vor desfasura în viitor evenimentele pe front.

Intrebare: Vasile Luca ce raspundea?

Raspuns: Vasile Luca îi dadea raspuns la întrebarile puse în legatura cu cele ce se întamplau pe front.

Intrebare: Dece insista Dalcin Catz ca Vasile Luca sa spuna o serie de lucruri despe front?

Raspuns: Nu stiu dece insista, dar mie acest lucru mi s-a parut suspect si am discutat cu Vasile Luca despe aceasta.

Intrebare: Ce ai discutat cu Vasile Luca?

Raspuns: Zam spus ca mi se pare suspect insistenta lui Dalcin Catz si ca el întuleaza acest lucru cu interes.

Intrebare: Vasile Luca ce ti-a raspuns?

Raspuns: Mi-a raspuns ca mi se pare asa si ca asa este felul de a fi a lui Dalcin Catz.

Intrebare: Cu ce se ocupa Dalcin Catz în URSS?

Raspuns: Dalcin Catz mi se pare ca lucra la editura de stat pentru limbi straine din Moscova si tot odata scrisa o lucrare de „Economie Politica" în care pretindea ca el corecteaza pe clasici marxisti.

Intrebare: Ce discuta Dalcin Catz despe lucrarea sa cu Vasile Luca?

Raspuns: Ia explicat continutul si ce

Semnătura, Eluc

Urmare: constă nouă în lucrarea s.a.

Întrebare: Cum îl caracterizați Vasile Luca pe Valeriu Luca?

Răspuns: Ca pe un om cu capul și întreprinzător.

Întrebare: Unde se află în prezent Valeriu Luca?

Răspuns: După cât știu a rămas în U.R.S.S.

Întrebare: Cu Vitner ce relații a avut Vasile Luca?

Răspuns: Știu că aveau relații de prietenie.

Întrebare: De când se cunoșteau?

Răspuns: Se cunoșteau din bănuți din anul 1940 și el fiind doctor îl trata pe Vasile Luca.

Întrebare: Ce discuta Vasile Luca cu Vitner?

Răspuns: Știu că discutau mai mult despre timpul când se aflau împreună la bănuți și odată cam prin 1947 îi spunea lui Vasile Luca o serie de probleme din Ministerul Sănătății unde lucra el, pe care nu-mi amintesc ce anume.

Întrebare: Cu ce se ocupa Vitner în U.R.S.S?

Răspuns: Știu că era medic și în timpul războiului a fost internat într-un lagăr în Basarabia mi se pare, de către fasciști și mai târziu s-a dovedit că Vitner a conlucrat cu conducerea lagărului refuzând tratamentul.

Întrebare: De ce te bazezi când spui acest lucru?

Răspuns: Pe cele spuse de Vasile Luca și anume că acest caz a lui Vitner a fost creat de către cadre C.C.

Întrebare: Vasile Luca de când știa despre această activitate a lui Vitner?

Răspuns: De atunci de când se discuta la cadre și tot atunci mi-a spus și el mie.

Întrebare: Unde se află Vitner în prezent?

Semnătura, Eluc

Urmare : Raspuns: după câte știu a fugit în anul 1948 în Austria.

Întrebare: cu ajutorul cui a fugit.?

Raspuns: Nu știu cu ajutorul cui, eu am aflat despre fiecarea lui dela cumnata mea Ioth. Emilia cu vina dare lui după fiecarea lui:

Întrebare: În ce au constat relațiile lui Vonile Luca cu Waisman?

Răspuns: Vonile Luca îl cunostea pe Waisman despre faptul unde a lucrat înpreună și aveau relații de prietenie.

Întrebare: Ce discutau Vonile Luca cu Waisman?

Raspuns: Știu dela Vonile Luca că Waisman ia povestit despre viața sa cât și a lui.

Întrebare: Și-au spus unul la altul activitatea?

Raspuns: Da, și-au spus unul altuia activitatea întrucât erau în relații bune.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susțin și semnez.- Ehrer

Ist. de secretariat

Semnătura,

Mod. 185

C 239

172

T. Ustinovici

T. Buchke

PROCES VERBAL DE INTEROGATOR

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909 în comuna Balotina -Bălţi-URSS, din părinţi Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucuresti, str. Rămniceanu Nr. 22.

Azi 14 Ianuarie 1953
Oraşul Bucuresti
Interogatoriul a început la ora 20 şi - min.
" s'a terminat la " 0,2 şi- "

Intrebare

Arătaţi legăturile lui VASILE LUCA după 23 August 1944 cu elemente străine de clasa muncitoare ?

Răspuns

Stiu că VASILE LUCA după ce s'a întors din URSS a avut legătură cu mai multe elemente străine de clasa muncitoare.

Intrebare

Care sunt aceste elemente ?

Răspuns

In Februarie 1945 l-am văzut pe VASILE LUCA stând de vorbă cu fostul Prim Ministru RADESCU.

Intrebare

Cu ce ocazie i-aţi văzut stând de vorbă ?

Răspuns

I-am văzut la o recepţie dată de Ambasada Sovietică la 23 Februarie 1945 în cinstea aniversării Armatei Roşii.

Intrebare

Ce anume a discutat VASILE LUCA cu RADESCU ?

Răspuns

Stiu că VASILE LUCA discutând cu RADESCU i-a spus la un moment dat "ne vom bate" referinduse la evenimentele ce urmau să le desfăşoare clasa muncitoare.

Intrebare

RADESCU ce i-a răspuns în urma acestei discuţii ?

.//.

Răspuns

Nu ştiu ce a răspuns, dar a doua zi, în urma discuţiei avute cu VASILE LUCA, RADESCU a ţinut o cuvântare la radio, instigând poporul împotriva Uniunii Sovietice şi a Partidului Comunist, deslânţuind teroarea din 24 Februarie 1945.

Intrebare

Pe ce te bazezi când spui că în urma discuţiilor avute cu VASILE LUCA, RADESCU a început acţiunea de teroare?

Răspuns

Mă bazez pe faptul că VASILE LUCA mi-a spus:uite eri am discutat cu RADESCU că "ne vom bate" şi azi el a şi început acţiunea contra comuniştilor.

Intrebare

Cu ce alte elemente a mai avut legătură ?

Răspuns

A avut legătură cu GRAUR fost şef de Cabinet al lui RADESCU.

Intrebare

Ce fel de legături au avut ?

Răspuns

După înlăturarea guvernului RADESCU,GRAUR a fost arestat. La rugămintea soţiei lui care locuia în acelaş bloc cu noi, LUCA a intervenit la TEOHARI GEORGESCU, în urma cărui fapt GRAUR a fost pus în libertate şi menţinut ca funcţionar de Stat, cred că la M.A.I. Cu acest prilej s'au stabilit legături între LUCA şi socrul lui GRAUR,anume BARDOS.

Intrebare

Ce legături a avut LUCA cu BARDOS ?

Răspuns

BARDOS avea o vie la Odobeşti şi fusese pretor. După eliberarea lui GRAUR (ginerele lui) a venit de mai multe ori să-i mulţumească lui V.LUCA, învitându-l să vină să-i viziteze via. Mai târziu V.LUCA l-a încadrat ca funcţionar la Ministerul de Finanţe. După scoaterea lui V.LUCA din Ministerul de Finanţe, BARDOS a dat mai multe telefoane atât mie, cât şi lui AFANASE, insistând că vrea să vină la noi acasă să ne spună ceva important. Nu a fost primit.

.//.

VASILE LUCA a avut relaţii strânse şi cu numita FLORICA BAGDAZAR.

Intrebare

In ce au constat aceste relaţii ?

Răspuns

Incepând chiar din anul 1945 VASILE LUCA se întâlnea cu FLORICA BAGDAZAR şi vorbea despre ea cu o deosebită admiraţie. Stiu că FLORICA BAGDAZAR căuta să-i câştige încrederea lui V.LUCA şi de câte ori pleca în străinătate îi aducea câte un cadou. Adese ori V.LUCA discuta cu FLORICA BAGDAZAR probleme de Stat şi de Partid. Astfel îmi amintesc de o discuţie de care mi-a spus V.LUCA în legătură cu alegerile din 1946.

Intrebare

Ce anume au discutat ?

Răspuns

FLORICA BAGDAZAR i-a cerut lămuriri lui V.LUCA "cum se împacă felul cum au decurs alegerile cu morala comunistă", referindu-se la injuriile aduse de reacţiune partidului. LUCA prin răspunsul său a confirmat că injuriile aduse de reacţiune Partidului, în legătură cu alegerile din anul 1946 sunt întemeiate. Mai târziu V.LUCA mi-a spus, că FLORICA BAGDAZAR are legături cu Americanii şi că este spioană. Aceasta mi-a spus-o cam prin anul 1948-1949.

Intrebare

Cum aţi ajuns la această discuţie ?

Răspuns

După cum am mai spus, VASILE LUCA avea o părere foarte bună despre FLORICA BAGDAZAR şi adeseori aducea vorba despre ea, astfel am ajuns şi la discuţia de mai sus.

V.LUCA a mai avut legături şi cu un preot greco-catolic din Covasna-Trei Scaune.

Intrebare

Ce relaţii au avut ?

Răspuns

Au avut relaţii de prietenie fiind găzduit şi ospătat de acest preot greco-catolic pe care nu-mi amintesc cum se numeşte, iar prin anul 1948-1949 VASILE LUCA a in-

tervenit pe lângă TEOHARI GEORGESCU înlesnind plecarea fiului acestui preot în Suedia, care după câte ştiu nu s'a mai întors în ţară. Stiu că fiul acestui preot greco-catolic i-a confirmat lui VASILE LUCA sosirea lui în Suedia printr'o ilustrată.

Intrebare

Cu cine a mai avut relaţii ?

Răspuns

Stiu că VASILE LUCA a mai avut relaţii cu soţia G-ralului STOICESCU (de origine franceză) şi prin 1947-1949 au fost de mai multe ori împreună la vănătoare. Mai tărziu VASILE LUCA mi-a spus, că ea este spioană. Si eu m'am întâlnit de două ori cu ea. Cu acest prilej mi-a spus, că a fost cam prin 1945-1946 cu motonava "Transilvania" în Franţa şi povestea cum marinarii fără să se ferească de ea, făceau trafic de aur şi alte mărfuri. VASILE LUCA cu numita STOICESCU s'a şi fotografiat la una din aceste întâlniri. A mai avut relaţii VASILE LUCA cu directorul Vănătorii, anume COMSA.

Intrebare

Ce relaţii a avut cu acesta ?

Răspuns

COMSA organiza vănătorile şi participa la ele împrietenindu-se cu VASILE LUCA. Aceasta s'a întâmplat între anul 1946-1948. Mai tărziu VASILE LUCA mi-a spus, că şi acesta este spion şi ca atare a fost arestat. Stiu tot dela VASILE LUCA că, COMSA a trăit mai mulţi ani în Canada.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţiu şi semnez,

ss. E.Luca

LT DE SECURITATE

Diţă Gh.

176

176

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisaveta Luca, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909, în com. Bolțina-Bălți U.R.S.S., din părinți Ilie și Zina,
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București Str. Romnicească Nr 22.

Azi 14 Ianuarie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 20 și ... min.

„ s'a terminat la „ 0,2 și ... „

Intrebare: Arătați legăturile lui Vasile Luca după 23 Aug. 1944 cu elemente străine de clasa muncitoare?

Răspuns: Știu că Vasile Luca după ce s'a întors din U.R.S.S. a avut legătură cu mai multe elemente străine de clasa muncitoare.

Întrebare: Care sunt aceste elemente?

Răspuns: În Februarie 1945 l-am văzut pe Vasile Luca stând de vorbă cu fostul prim ministru Rădescu.

Întrebare: Cu ce ocazie l-ați văzut stând de vorbă?

Răspuns: Am văzut la o recepție dată de Ambasada Sovietică la 23 Feb. 1945 cu cinstea aniversări Armatei Rosii.

Întrebare: Ce anume a discutat Vasile Luca cu Rădescu?

Răspuns: Știu că Vasile Luca discutând cu Rădescu, i-a spus la un moment dat „ne vom bate" referindu-se la evenimentele ce urmau să le desfășoare clasa muncitoare.

Semnătura, Luca

Mod. 185

Urmare : Întrebare: Vadescu ce a răspuns în urma acestei discuții?

Răspuns: Nu știu ce a răspuns, dar a doua zi, în urma discuției avute cu Vasile Luca, Vadescu a ținut o cuvântare la radio, instigând poporul împotriva Uniunii Sovietice și a Partidului Comunist, declanșând teroarea din 24 Februarie 1945.

Întrebare: De ce te bazezi când spui că în urma discuțiilor avute cu Vasile Luca, Vadescu a început acțiunea de teroare?

Răspuns: Mă bazez pe faptul că Vasile Luca mi-a spus: noi eri am discutat cu Vadescu că ne vom bate și azi el a și început acțiunea contra comuniștilor.

Întrebare: Cu ce alte elemente au mai avut legătura?

Răspuns: A avut legături cu Grauer, fost ref. de cabinet al lui Vadescu.

Întrebare: De fel de legături au avut?

Răspuns: După înlăturarea guvernului Vadescu, Grauer a fost arestat. La rugămintea soției lui care locuia în același bloc cu noi, Luca a intervenit la Teohari Georgescu în urma căruia fost Grauer a fost pus în libertate. Și menționat ca funcționar de stat cred că la M.A.I. - Cu acest prilej s-au stabilit legături între Luca și soacra lui Grauer anume Bardos.

Întrebare: Ce legături au avut Luca cu Bardos?

Semnătura, Luca

Urmare: Răspuns: Bardaș avea o vilă la odobești și fusese pretor. După eliberarea lui Groza (gineri lui) a venit de mai multe ori să mulțumească lui V. Luca invitându-l să vină să îi viziteze vila. Mai târziu V. Luca la încadrat ca funcționar la ministerul de finanțe. După numirea lui V. Luca la M. de Finanțe, Bardaș a dat mai multe telefoane atât mie cât și lui Afanase insistând că vrea să vină la noi acasă să ne spună ceva important. Nu a fost primit. V. Luca au avut relații străine și cu numita Florica Bagdazar.

Întrebare: În ce au constat aceste relații?

Răspuns: Începând chiar din anul 1945 V. Luca se întâlnea cu Florica Bagdazar și vorbea despre ea cu deosebită admirație. Știu că Florica Bagdazar căuta să câștige încrederea lui V. Luca și de câte ori pleca în străinătate îi aducea câte un cadou. Adesea ori V. Luca discuta cu Florica Bagdazar probleme de stat și de partid. Astfel îmi amintesc de o discuție de care mi-a spus V. Luca în legătură cu alegerile din 1946.

Întrebare: Ce anume au discutat?

Răspuns: Florica Bagdazar îa cerut lămuriri lui V. Luca „cum se împacă faptul cum au decurs alegerile cu voința comunistă, referindu-se la ingerințele aduse de reacțiunea partidului. Luca prin răspunsul său a confirmat că ingerințele aduse de

Semnătura, Eluer

Urmare: reactiunea partidului în legătură cu alegerile din anul 1946 sunt întemeiate. Mai târziu V. Luca mi-a spus că Florica Bogdazar are legături cu americanii și că este spioană. Aceasta mi-a spus cam prin anul 1948-1949.—

Întrebare: Cum ați ajuns la această discuție?

Răspuns: După cum am mai spus, V. Luca avea o părere foarte bună despre Florica Bodazar și adeseori aducea vorba despre ea. Astfel am ajuns și la discuția de mai sus.—

V. Luca a mai avut legături și cu un preot grec catolic din Covasna - Sfîntu Gheorghe.—

Întrebare: Ce relații au avut?

Răspuns: Au avut relații de prietenie fiind găzduit și ospătat, de acest preot grec catolic pe care mi l-a numit cum se numește, iar prin anul 1948-1949 V. Luca a intervenit pe lângă Teohari Georgescu înlesnind plecarea fiului acestui preot în Suedia care după câte știu mi s-a mai întors în țară. Știu că fiul acestui preot grec catolic i-a confirmat lui V. Luca sosirea lui în Suedia printr-o ilustrată.—

Întrebare: La cine a mai avut relații?

Răspuns: Știu că V. Luca a mai avut relații cu soția d-rului Stoicescu (de origină franceză), și prin 1947-1949 au fost de mai multe ori împreună la vânătoare. Mai târziu V. Luca mi-a spus că ea este spioană. Și cu atât am

Semnătura,

Urmare : întâlnit de două ori cu ea. La
acest prilej mi-a spus că a fost cam
prin 1945-1946 cu motocarul, Transilvania
în Franța și povestea cum că mărfuri
fără să se ferească de ea făceau hașir
de aur și alte mărfuri. - V. Luca cu mumta
Stoicescu s-au fotografiat la una din
aceste întâlniri. - Am mai avut relații V. Luca
cu directorul Vânătoriei acum bănuia.

Întrebare: Ce relații ați avut cu acesta?

Răspuns: Banca organiza vânătorile
și participa la ele împreună cu
V. Luca. Acesta s-au întâmplat între anii
1946-1948. Mai târziu V. Luca mi-a spus
că și acesta este spion și că atât
a fost arestat. Știu tot dela V. Luca că
banca a trăit mai mulți ani în
bunăstare.

După ce am citit prezentul
proces verbal de interogatoriu cuvânt
cu cuvânt și am constatat că
corespunde în totul cu cele
declarate de mine, îl semnez.

Ștefan

Semnătura,

Mod. 185

c 302

179

PROCES VERBAL DE INTEROGATOR

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909 în comuna Balotina-Bălţi,URSS, din părinţi Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucuresti, str. Rămniceanu Nr. 22

Azi 21 Ianuarie 1953
Oraşul Bucuresti
Interogatoriul a început la ora 2o şi 3o min.
" s'a terminat la " o,3 şi 15 min.

Intrebare

In ziua de 29 Decembrie 1952 ai declarat verbal că VASILE LUCA a desfăşurat activitate sionistă; arată activitatea sionistă dusă de VASILE LUCA.

Răspuns

După 23 August 1944 VASILE LUCA s'a înconjurat şi a sprijinit o serie de elemente sioniste, ca:familia Dr. VITNER, familia GOTLOIBER AVRAM, GOLSTEIN RAHIL,familia BIRMAN IOSIF, familia ACKERMAN,BIRMAN EVA şi MISA LEVIN. Deasemenea a sprijinit elemente sioniste şi antisovietice din URSS, ca familia fostului sionist deportat GOTLOIBER AIZIC şi a sionistului SIMCA BIRMAN. Cu prilejul călătoriei în Palestina în anul 1947,VASILE LUCA a manifestat ataşament faţă de politica sionistă exprimând admiraţie faţă de felul cum renaşte poporul evreu. La Tel-Aviv a stat mai mult de vorbă în holul Hotelului unde am găzduit,cu sionista RONIA STEIRNBERG funcţionară la Statul Major al Trupelor Engleze. In timp cât a stat în Palestina, VASILE LUCA a stabilit legături cu numiţii LAZAROVICI şi ARON COHEN,sionişti,pe care i-a ajutat mai târziu să vină în România.

Intrebare

Arată concret în ce constă sprijinirea elementelor sioniste ?

Răspuns

VASILE LUCA a sprijinit elementele sioniste atât prin ajutor material, introducerea lor în posturi de răspundere,înlesnirea unora să plece din ţară cât şi ajutorarea altora să vină în ţară. Astfel a introdus la Ministerul Sănătăţii, cam

./.

prin anul 1947 pe Dr. VITNER, sionist, păstrând tot timpul cu el legături de prietenie până la fuga acestuia din ţară în toamna anului 1948. Cu sionistul VITNER se cunoştea VASILE LUCA încă din Cernăuţi din anul 194o. Soţia lui VITNER a fost dansatoare într'un local de noapte în Egipt şi avea relaţii strânse cu VASILE LUCA atât la Cernăuţi, cât şi în Bucuresti.

Cu sionistul GOTLOIBER AVRAM a avut relaţii de prietenie VASILE LUCA încă din anul 1945 şi se vizitau unul pe altul. In anul 1947 l-a ajutat să capete viza de plecare din ţară şi i-a aprobat în calitate de Ministru de Finanţe să-şi scoată din ţară averea, atât valută, cât şi bagaje. VASILE LUCA a avut relaţii şi cu soţia acestuia anume MARTA GOTLOIBER care era rudă cu MAX AUSNIT şi care sub pretext de boală a plecat încă din anul 1946 în Franţa.

Sionista GORNSTEIN RAHIL venea des în casă. Ea a fost sprijinită timp de aproape doi ani cu alimente şi bani, precum şi cu acte de rămânere în Bucuresti. In toamna anului 1947 VASILE LUCA i-a dat loo dolari ca să-şi plătească locuinţa. A cumpărat dela ea cu 17 milioane o haină de blană, pe care numita GORNSTEIN o primise din America şi cu ajutorul lui VASILE LUCA, în anul 1949 primăvara, a plecat în Palestina.

Sionistul BIRMAN IOSIF care în anul 1946 a fugit din URSS, a venit de mai multe ori în casă, a stat de vorbă cu VASILE LUCA, iar în anul 1948 a plecat el în America şi soţia lui în Palestina.

Pe familia ACKERMAN a ajutat-o VASILE LUCA încă din anul 1947 cu bani, alimente şi cu acte de rămânere în Capitală. In anul 1948 pe IHIL ACKERMAN l-a introdus la Ministerul de Finanţe, serv. Control Farmaceutic, iar în anul 195o a numit-o şi pe SARA ACKERMAN tot la Ministerul de Finanţe ca secretara lui CRAIU. SARA ACKERMAN venea foarte des în casă, stătea de vorbă cu VASILE LUCA mai ales după plecarea lui din Ministerul de Finanţe, până în August 1952.

Pe sionista BIRMAN EVA, fugită din URSS în anul 1946 a găzduit-o câteva luni în locuinţa sa şi apoi i-a procurat o locuinţă. Deasemenea a introdus-o la Ministerul de

Finanţe la Serviciul M.A.T. In anul 1949-1950 VASILE LUCA a degrevat de taxe vamale (care erau foarte mari) un pachet pe care numita EVA BIRMAN l-a primit din America. Tot în anul 1950 i-a dat 50.000 lei ca să-şi cumpere mobilă. EVA BIRMAN venea des în casă până în August 1952.

In anul 1948 pe când se afla la Moscova, VASILE LUCA a ajutat cu 650 ruble pe familia deportatului sionist AIZIC GOTLOIBER care se afla la Cernăuţi revenită în mod clandestin din deportare.

Deasemenea începând din anul 1948 şi până în anul 1951 a ajutat în diferite rânduri cu sume importante de bani cca. 5-6.000 ruble, precum şi cu pachete de îmbrăcăminte pe familia sionistului SIMCA BIRMAN care se află cu domiciliul în Cernăuţi, str. Zancoveţcaia Nr. 1 URSS.

In anul 1947 în timpul călătoriei spre Egipt, VASILE LUCA s'a împrietenit cu sionistul MISA LEVIN care făcea deasemenea parte din delegaţia română la conferinţa Interparlamentară ţinută la Cairo. In mai multe rânduri i-am văzut discutând. Mai târziu, după întoarcerea în ţară, legăturile de prietenie au continuat. In anul 1948 MISA LEVIN cu ajutorul lui VASILE LUCA a fost numit Ataşat Cultural pe lângă Legaţia Română din Italia. In anul 1950 MISA LEVIN a fugit din Italia în Palestina.

In timp ce se afla în Palestina în anul 1947, VASILE LUCA a stabilit relaţii strânse cu instruct.sionist ARON COHEN care îşi manifesta pe faţă politica sa sionistă în discuţiile pe care le-a avut cu VASILE LUCA. La plecare din Palestina, în timp ce se afla la colonia "Porţile Sionului" unde locuia ARON COHEN, VASILE LUCA s'a înţeles cu acesta să vină în ţară, în legătură cu problema emigrărilor. Mai târziu, cam prin anul 1947-1948, COHEN a venit în ţară conform înţelegerii şi a discutat cu VASILE LUCA problema emigrărilor arătându-se nemulţumit de felul cum se desfăşoară. Cam prin anul 1949 VASILE LUCA mi-a spus, că o să dea drumul la evrei să plece în Palestina. VASILE LUCA mi-a spus, că a încercat să-l pună în legătură cu sovieticii pentru eventuala plecare a lui ARON COHEN în URSS, dar a fost refuzat.

Tot în timpul călătoriei în Palestina, VASILE LUCA

a cunoscut şi a stabilit legături cu numitul LAZAROVICI, înţelegându-se şi cu el despre venirea acestuia în ţară. In vara anului 1949 LAZAROVICI a venit în ţară şi a rămas după câte ştiu eu până în anul 1952, aducând şi un cadou "catifea pentru o rochie" şi s'au stabilit relaţii strânse între ei. Sub pretextul unei activităţi comerciale, LAZAROVICI călătorea des prin ţară. Deasemenea a plecat de mai multe ori în Palestina. Intrebându-l pe VASILE LUCA dece pleacă LAZAROVICI atât de des în Palestina, el mi-a spus că LAZAROVICI mai face şi "altceva", din care am înţeles că este vorba de activitate informativă. Prin LAZAROVICI, VASILE LUCA a trimis mai multe pachete numitei PAULA SMITH care locuieşte în Tel-Aviv-Palestina.

Intrebare

Să precizaţi cine sunt aceste elemente sioniste care au fost sprijinite de VASILE LUCA ?

Răspuns

Elementele sprijinite de VASILE LUCA sunt elemente duşmănoase regimului democrat popular, fugite din URSS, trădători, cu fapte criminale la activul lor. Astfel, Dr. VITNER, sionist, fugit din URSS, învinuit de crime împotriva umanităţii jefuind bolnavii din lagăr în timpul războiului în calitatea lui de doctor şi colaborând strâns cu conducerea lagărului. Soţia lui s'a dovedit agentă a conducerii lagărului.

GOTLOIBER AVRAM, sionist, mare negustor, duşman al regimului sovietic, fugit din URSS. Familia ACKERMAN, sionistă, fugită din URSS, familia IOSIF BIRMAN, sionist, duşman al poporului muncitor, mare negustor de portrete, fugit din URSS, în prezent fugit în America.

Familia GOTLOIBER AIZIC, sionist, mare negustor, deportat de organele sovietice ca duşman al regimului sovietic.

MISA LEVIN, sionist, duşman al clasei muncitoare, vinovat de trădare, fugit în Palestina. ARON COHEN instructor pentru emigrarea sioniştilor din România în Palestina.

Intrebare

Prin cine anume a sprijinit VASILE LUCA aceste

.//.

elemente sioniste ?

Răspuns

In acţiunea sa de sprijinire a elementelor sioniste, VASILE LUCA a fost ajutat de ANA PAUKER, TEOHARI GEORGESCU şi de mine. Astfel pentru numirea lui MISA LEVIN ca ataşat cultural la Roma-Italia şi pentru venirea în ţară a lui ARON COHEN şi LAZAROVICI, VASILE LUCA a fost ajutat de ANA PAUKER care era de acord cu acţiunea dusă de VASILE LUCA pentru sprijinirea elementelor sioniste.

Deasemenea, pentru înlesnirea plecării din ţară a lui GOTLOIBER AVRAM şi GORNSTEIN RAHIL, VASILE LUCA a fost ajutat de TEOHARI GEORGESCU care a dat vizele necesare, ştiind că aceste elemente sunt sioniste, duşmani ai regimului democrat popular.

In ce priveşte ajutorul material dat celorlalte elemente sioniste, în aceasta VASILE LUCA a avut sprijinul meu.

Intrebare

Cum a mai sprijinit VASILE LUCA mişcarea sionistă ?

Răspuns

VASILE LUCA a mai sprijinit mişcarea sionistă prin presă. După întoarcerea sa din călătoria făcută în Egipt şi Palestina, VASILE LUCA în articolele ce le-a scris a scos în evidenţă, în ceeace priveşte Palestina, numai acele laturi care stimulau mişcarea sionistă din R.P.R. De altfel, VASILE LUCA în general era de acord cu emigrările evreilor şi niciodată nu a fost contra acestui lucru. Tiu minte că VASILE LUCA mi-a spus mie odată "Vom da drumul evreilor să plece în Palestina". Linia aceasta a introdus-o şi în org. C.D.E. prin omul său SANDU LIBLICH, care se manifesta faţă de mine de acord cu politica sionistă. Am putut să mă conving de politica de sprijinire a mişcării sioniste dusă de VASILE LUCA şi prin următorul fapt: Când SANDU LIBLICH, foarte mulţumit, mi-a adus comentariul presei sioniste în legătură cu conferinţa ţinută de mine la radio, prin care stimulam mişcarea sionistă, VASILE LUCA s'a arătat satisfăcut de acest fapt.

Intrebare

Cu ce scop a sprijinit VASILE LUCA mişcarea sionistă ?

Răspuns

VASILE LUCA a sprijinit mişcarea sionistă cu scopul de a lovi în politica Partidului. Spun acest lucru, deoarece VASILE LUCA s'a manifestat faţă de mine de mai multe ori contrariu liniei politice a Partidului. Legat de problema sionistă VASILE LUCA s'a manifestat faţă de mine pentru emigrarea evreilor, contrar linie politice a Partidului.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt, şi am constat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţiu şi semnez.

E. Luca

LT DE SECURITATE

Gh.Diţă

185

Proces-Verbal de interogator

Arestatul Elisabeta Luca, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909 în com. Balatina-Bath U.R.S.S. din părinți Ilie și Zina
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București Str. Dumnicească Nr. 23.

A zi 31 Ianuarie 1953

Orașul București.

Interogatoriul a început la ora 20 și 30 min.

„ s'a terminat la „ 03 și 15 „

Intrebare: În ziua de 29 Decembrie 1952 ai declarat verbal că Vasile Luca a desfășurat activitate sionistă, arată activitatea sionistă dusă de Vasile Luca?

Răspuns: După 23. Aug. 1944 Vasile Luca s'a înconjurat și a sprijinit o serie de elemente sioniste ca: familia s-r Vitner, familia Goldaber Avram, Goldstein Rahil, familia Birman Iosif, familia Ackerman, Birman Eva și Misa Levin. deasemenea a sprijinit elemente sioniste și antisovietice din U.R.S.S. ca familia fostului sionist deportat Goldaber Aizic și a sionistului Sinca Birman. La prilejul călătoriei în Palestina în anul 1947, Vasile Luca a manifestat atașament față de politica sionistă exprimând admirație față de felul cum reușește poporul evreu. La Tel-Aviv a stat mai mult de vorbă în holul hotelului unde am găzduit, cu sionista

Semnătura, Elisa

Mod. 185

Urmare: Louis Steinberg. Funcționează la Statul major al trupelor engleze. În timp cât a stat în Palestina Vasile Luca a stabilit legături cu numiții Lazarovici și Aron Cohen sioniști pe care i-a ajutat mai târziu să vină în România.

Întrebare: Arătați concret în ce constă sprijinirea elementelor sioniste?

Răspuns: Vasile Luca a sprijinit elementele sioniste atât prin ajutor material, introducerea lor în posturi de răspundere, înlesnirea unora să plece din țară cât și ajutorarea altora să vină în țară. - Astfel a introdus la Ministerul Sănătății care prin anul 1947 pe d-n. Vitner, sionist, păstrând tot timpul cu el legături de prietenie până la fuga acestuia din țară în toamna anului 1948. - Cu sionistul Vitner se cunoaște Vasile Luca încă din bernaut din anul 1940. Soția lui Vitner a fost dansatoare într-un local de noapte în Egipt și avea relații strânse cu Vasile Luca - atât la bernaut cât și în București. -

Cu sionistul Gotteiber Avram a avut relații de prietenie Vasile Luca încă din anul 1945, și se vizitau unul pe altul. În anul 1947 l-a ajutat să capete viză de plecare din țară și l-a aprobat în calitate de ministru de finanțe să-și scoată din țară averea, atât valută cât și bagaje. Vasile Luca a avut relații și cu soția acestuia

Semnătura, Luca

Urmare: anume Marta Gotbiter care era rudă cu Max Susnit și care sub pretext de boală a plecat încă din anul 1946 în Franța.

Tovarășa Gorenstein Rahil venea des în casă. Ea a fost sprijinită timp de o groază de ani cu alimente și bani precum și cu acte de rămânere în București. În toamna anului 1947 Vasile Luca i-a dat 100 dolari ca să-și plătească taxa. A cumpărat dela ea cu 17 milioane o haină de blană pe care mumita Gorenstein o primise din America și cu ajutorul lui Vasile Luca în anul 1949 primăvara a plecat în Palestina.-

Tovarășul Birman Josif care în anul 1946 a fugit din U.R.S.S., a venit de mai multe ori în casă, a stat de vorbă cu Vasile Luca iar în anul 1948 a plecat, el în America și soția lui în Palestina.-

Se pomenită Ackerman a ajutată Vasile Luca încă din anul 1947 cu bani, alimente și cu acte de rămânere în capitală. În anul 1948 pe Phil Ackerman la introdus la Ministerul de Finanțe serv. control formează, iar în anul 1950 a numită și pe Sara Ackerman tot la ministerul de Finanțe ca secretara lui Vraciu. Sara Ackerman venea foarte des în casă, stătea de vorbă cu Vasile Luca mai ales după plecarea lui din Ministerul de Finanțe până în aug. 1952.-

Semnătura,

Urmare: De cinstita Birman Eva, fugită din U.R.S.S. în anul 1946 a găzduită câteva luni în locuința sa și apoi a procurat o locuință. Deasemenea a întreținut la ministerul de Finanțe la serviciul u.n.s.r. În anul 1949-1950 Vasile Luca a degravat de taxe vamanale (care era foarte mare) un pachet pe care numita Eva Birman la primit din America. Tot în anul 1950 i-a dat 50.000 lei ca să-și cumpere mobilă.

Eva Birman venea des în casa până în august 1952.

În anul 1948 pe când se afla la Moscova, Vasile Luca a ajutat cu 650 ruble pe familia deportatului cinstit Aizic Gotlaiber care se afla la bernanți revenită în mod clandestin din deportare.

Deasemenea începând din anul 1948 și până în anul 1951 a ajutat în diferite rânduri cu sume importante de lei cca 5-6.000 ruble precum și cu pachete de îmbrăcăminte pe familia tovarășului Simca Birman care se afla cu domiciliul în bernanți str. Zavodskaia Nr. 1 U.R.S.S.

În anul 1947 în timpul călătoriei spre Egipt Vasile Luca s-a împrietenit cu cinstitul Misa Levin care făcea deasemeni parte din delegația română la conf. interparlamentară ținută la Cairo. În mai multe rânduri i-am văzut discutând. Mai târziu după întoarcerea în țară, legăturile de prietenie

Semnătura, Elena

Urmare : au continuat. In anul 1948 Misea Levin cu ajutorul lui Vasile Luca a fost numit atașat cultural pe lângă legația Romana din Italia. In anul 1950 Misea Levin a fugit din Italia in Palestina.—

In timpul ce se afla in Palestina in anul 1947, Vasile Luca a stabilit relații strânse cu unele elemente sioniste dintre evrei care își manifesta pe față politica sa sioniștă in discuțiile pe care le-a avut cu Vasile Luca. La plecare din Palestina, in timp ce se afla la colonia „Portile Sionului" unde locuia dintre evrei, Vasile Luca s'a înțeles cu aceștia să vină în țară, in legătură cu problema emigrărilor.- Mai târziu cam prin anul 1947-1948, dintre evrei a venit în țară cunoscuta înțelegeri și a discutat cu Vasile Luca problema emigrărilor, arătându-se nemulțumit de felul cum se desfășoară. Cam prin anul 1949 Vasile Luca mi-a spus că a și dat drumul la evrei să plece în Palestina.- Vasile Luca mi-a spus ca a încercat să-l pună în legătură cu sovietici pentru eventuala plecare a lui dintre evrei in U.R.S.S. dar a fost refuzat.

Tot in timpul călătoriei în Palestina Vasile Luca a cunoscut și a stabilit legături cu numitul Jazarovici întâlnindu-se și cu el despre venirea acestuia în țară. In vara anului 1949 Jazarovici a venit în țară și a rămas după câte știu

Semnătura, Educ

Urmare: cu până în anul 1953, aducându-și un cadou „botija pentru a rachiu" și au stabilit relații strânse între ei. Sub pretextul unei activități comerciale, Lazarovici călătorea des prin țară; deseori a plecat de mai multe ori în Palestina. Întrebându-l pe Vasile Luca de ce pleacă Lazarovici atât de des în Palestina, el mi-a spus că Lazarovici mai face și „altceva", din care am înțeles că este vorba de activitate informativă. Prin Lazarovici Vasile Luca a trimis mai multe pachete numitei Paula Smith care locuește în Tel-Aviv. - Palestina.

Întrebare: Să precizați cine sunt aceste elemente sioniste care au fost sprijinite de Vasile Luca?

Răspuns: Elementele sprijinite de Vasile Luca sunt elemente dușmănoase regimului democrat popular, fugite din U.R.S.S. trădători, cu fapte criminale la activul lor. Astfel Șor Victor, sionist, fugit din U.R.S.S. învinuit de crime împotriva umanității găsindu-și adăpost din lagăr în timpul războiului în calitate lui de doctor și colaborând strâns cu conducerea lagărului fiind lui s-a dovedit agentul conducerii lagărului.

Hotbiler Avram, sionist, mare negustor, dușman al regimului sovietic, fugit din U.R.S.S. - Familia Scherman, sioniști, fugiți din U.R.S.S. Familia Josif Birman

Semnătura, Luca

Urmare : sionist, dusman al poporului muncitor, mare negustor de porturete, fugit din U.R.S.S., in prezent fugit in America.

Familia Gotbaiber Arzic, sionist, mare negustor deportat de organele sovietice ca dusman al regimului sovietic.

Misa Fesin, sionist, dusman al clasei muncitoare, vinovat de tradare, fugit in Palestina. Aron Cohen instructor pentru emigrarea sionistilor din Romania in Palestina.

Intrebare: Din cine anume a sprijinit Vasile Luca aceste elemente sioniste?

Raspuns: In activitatea sa de sprijinire a elementelor sioniste Vasile Luca a fost ajutat de Ana Pauker, Iacobi Georgescu si de mine. Astfel pentru numirea lui Misa Fesin ca atasat cultural la Roma-Italia si pentru venirea in tara a lui Aron Cohen si Lazarovici, Vasile Luca a fost ajutat de Ana Pauker care era de acord cu activitatea dusa de Vasile Luca pentru sprijinirea elementelor sioniste.

Deasemenea pentru inlesnirea plecarii din tara a lui Gotbaiber Avram si Goldstein Iakil, Vasile Luca a fost ajutat de Iacobi Georgescu care a dat vizele necesare stiind ca aceste elemente sunt sioniste, dusmani ai regimului democrat popular.

In ce priveste ajutorul material dat acestor elemente sioniste, in aceasta Vasile Luca a avut sprijinul meu.

Semnătura, Ecaterina

Urmare : Întrebare : Cum a mai sprijinit Vasile Luca mișcarea sioniștă ?

Răspuns : Vasile Luca a mai sprijinit mișcarea sionistă prin presă. După întoarcerea sa din călătoria făcută în Egipt și Palestina Vasile Luca în articolele ce le-a scris a scos în evidență, în ceea privește Palestina, numai acele laturi care stimulau mișcarea sionistă din R.P.R. De altfel Vasile Luca în general era de acord cu emigrările evreilor și nici odată nu a fost contra acestui lucru. Știu minte că Vasile Luca mi-a spus mie odată, vom da drumul evreilor să plece în Palestina pentru că aceasta a întrodus și în org. C.S.E. prin omul său Sandu Filich. care se manifesta față de mine de acord cu politica sionistă. Am putut să mă conving de politica de sprijinire a mișcării sioniste dusă de Vasile Luca și prin cunoștința faptului, când Sandu Filich, foarte multumit, mi-a adus comentariul presei sioniste în legătură cu conferința ținută de mine la radio prin care stigmatizam mișcarea sionistă, Vasile Luca s-a arătat satisfăcut de acest fapt.

Întrebare : Cu ce scop a sprijinit Vasile Luca mișcarea sionistă ?

Răspuns : Vasile Luca a sprijinit mișcarea sionistă cu scopul de a lovi în politica partidului. Spun acest lucru deoarece Vasile Luca s-a manifestat față de mine

Semnătura, Luca

Urmare : de mai multe ori contrarie liniei 189
politice a partidului. Legat de problema mărimii
vasile luca sa manifestat față de mine pentru
emigrarea evreilor contrar liniei politice a
partidului. După ce am citit prezentul
proces verbal de interogatoriu cuvânt cu
cuvânt mi am constatat că corespunde
în totul cu cele declarate de mine, îl
semnez. — Luca

Semnătura,

C. 313
M.S.S.

190

PROCES VERBAL DE INTEROGATOR

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina-Bălţi, URSS, din părinţi Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucuresti, str. Răm-niceanu Nr. 22.

Azi 22 Ianuarie 1953
Oraşul Bucuresti
Interogatoriul a început la ora 22 şi 30 min.
" s'a terminat la " 0,3 şi 45 "

Intrebare

In procesul verbal de interogatoriu din 21 Ianuarie 1953 ai declarat că VASILE LUCA a avut legătură cu sioniştii ARON COHEN şi LAZAROVICI. Precizează cum a intrat în legătură VASILE LUCA cu ARON COHEN şi LAZAROVICI ?

Răspuns

VASILE LUCA a luat legătură cu ARON COHEN şi LAZAROVICI la sosire în Palestina în Aprilie 1947. Atât COHEN, cât şi LAZAROVICI se aflau în Portul Haifa la sosirea lui V.LUCA în Palestina. După aceea l-au însoţit pe V.LUCA tot timpul (două zile) cât a stat în Palestina.

Intrebare

Din partea cui au fost ei trimişi să ia legătură cu V.LUCA ?

Răspuns

După câte ştiu ARON COHEN a fost trimis de organizaţia sionistă din care făcea parte, nu-mi reamintesc care, iar LAZAROVICI din partea Sindicatelor.

Intrebare

Cum s'au purtat discuţiile între VASILE LUCA, ARON COHEN şi LAZAROVICI ?

Răspuns

VASILE LUCA a purtat o serie de discuţii cu ARON COHEN şi LAZAROVICI în timp ce se afla la Ierusalim la Hotelul unde a găzduit. Din cele discutate îmi amintesc

.//.

că VASILE LUCA, ARON COHEN şi LAZAROVICI şi alţii pe care nu ştiu cum îi chema au vorbit despre problema imigrărilor. ARON COHEN aducea învinuiri comuniştilor, că aceştia nu vor să pună problema imigrărilor. Imi amintesc că VASILE LUCA i-a sfătuit să găsească posibilitatea de înţelegere, rămânând ca la întoarcerea din Egipt să discute pe larg această problemă. La înapoierea din Egipt, VASILE LUCA a discutat cu ARON COHEN despre această problemă. Nu ştiu ce anume concret a discutat deoarece eu nu am fost de faţă, dar ştiu dela ARON COHEN că în urma celor discutate a rămas stabilit că acesta să vină în România.

Cu LAZAROVICI, VASILE LUCA a discutat atât la Tel-Aviv cât şi la Ierusalim, stabilindu-se relaţii mai strânse între ei. Nu ştiu ce anume au discutat, dar ştiu că mai târziu LAZAROVICI a venit în ţară.

Intrebare

Pe ce bază au stabilit ca aceştia să vină în România ?

Răspuns

Nu ştiu pe ce bază au stabilit ca aceştia să vină în ţară.

Intrebare

Pentru care scop trebuia să vină aceştia în ţară ?

Răspuns

Stiu că ARON COHEN a venit în ţară în legătură cu emigrările evreilor în Palestina. Despre LAZAROVICI nu ştiu cu ce scop urma să vină.

Intrebare

Cum a înlesnit VASILE LUCA venirea în ţară a acestora ?

Răspuns

VASILE LUCA a înlesnit venirea în ţară a numiţilor ARON COHEN şi LAZAROVICI cu sprijinul ANEI PAUKER. Afirm acest lucru, deoarece ştiu că VASILE LUCA şi ANA PAUKER erau foarte buni prieteni şi aveau un punct de vedere comun în problemele ce le discutau împreună.

După venirea din Egipt, VASILE LUCA a vizitat-o pe ANA PAUKER acasă, i-a adus un cadou (o tavă mare încrus-

tată cu sidef reprezentând aspecte din Egipt) şi i-a povestit amănunţit toată călătoria, persoanele întâlnite şi discuţiile purtate cu ele.

Intrebare

Arată în mod concret legăturile pe care le-a avut VASILE LUCA cu aceştia ?

Răspuns

Stiu dela VASILE LUCA că atunci când ARON COHEN a venit în ţară, a luat imediat legătură cu el şi au discutat despre problema emigrărilor. Mai târziu VASILE LUCA mi-a spus, că o să dea drumul evreilor să meargă în Palestina. LAZAROVICI ştiu că a venit în anul 1949, a luat imediat legătură cu VASILE LUCA şi de atunci au conlucrat, după câte mi-a spus mie VASILE LUCA, în probleme comerciale. Stiu că se vedeau foarte des şi VASILE LUCA era în curent cu plecările lui LAZAROVICI prin ţară şi din ţară. La începutul anului 1952 ştiu că relaţiile dintre VASILE LUCA şi LAZAROVICI s'au rupt, VASILE LUCA refuzând să mai stea de vorbă cu LAZAROVICI, exprimându-se faţă de mine "nu vreau să-l mai văd în ochi". Această supărare a lui VASILE LUCA cât şi cele ce-mi spusese mai înainte, că LAZAROVICI mai face şi "altceva", mi-a arătat adevăratele relaţii existente între el şi LAZAROVICI. Despre acest lucru m'am convins mai târziu când VASILE LUCA aducând injurii unuia din conducătorii Partidului, K.IOSIF, mi-a spus că acesta a recrutat pentru serviciul de informaţii pe un element nesigur care a lucrat pe două linii, iar acuma a vrut să-l recruteze şi pe LAZAROVICI informator.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţiu şi semnez.

E.Luca

LT DE SECURITATE

Gh.Diţă

193

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Luca, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909
în com. Balotina-Bălți URSS. din părinți Ilie și Zina
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București Str. Banu Mărăcine Nr. 22

Azi 22 Ianuarie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 22 și 30 min.

„ s'a terminat la „ 0,3 și 45 „

Intrebare: În procesul verbal de interogatoriu din 21 Ianuarie 1953 ai declarat că Vasile Luca a avut legătură cu sioniști Aron Loheu și Lazarovici; precizează cum a intrat în legătură Vasile Luca cu Aron Loheu și Lazarovici?

Răspuns: Vasile Luca a luat legătura cu Aron Loheu și Lazarovici la sosire în Palestina în Aprilie 1944. Atât Loheu cât și Lazarovici se aflau în portul Haifa la sosirea lui V. Luca în Palestina. După aceia l-au însoțit pe V. Luca tot timpul (două zile) cât a stat în Palestina.

Intrebare: Din partea cui au fost ei trimiși să ia legătura cu V. Luca?

Răspuns: După câte știu Aron Loheu a fost trimis de organizația sionistă din care făcea parte, mașoni reaminitese care, iar Lazarovici din partea sindicatelor.

Intrebare: Cum s-au purtat discuțiile între

Semnătura, Eluca

Mod. 185

Urmare: Vasile Luca, Aron Cohen și Lazarovici?

Răspuns: Vasile Luca a purtat o serie de discuții cu Aron Cohen și Lazarovici în timp ce se afla la Ierusalim la hotelul unde a fost găzduit. Din cele discutate îmi amintesc că Vasile Luca, Aron Cohen, Lazarovici și alții pe care nu știu cum îi chema au vorbit despre problema emigrărilor. Aron Cohen aducea învinuiri comuniștilor că aceștia nu vor să pună problema emigrărilor. Îmi amintesc că Vasile Luca i-a spăsuit să găsească posibilitate de înțelegere, rămânând ca la întoarcere din Egipt să discute pe larg această problemă. La întoarcere din Egipt Vasile Luca a discutat cu Aron Cohen despre această problemă. Nu știu ce anume concret a discutat deoarece eu nu am fost de față, dar știu de la Aron Cohen că în urma celor discutate a rămas stabilit ca acesta să vină în Romînia.

Cu Lazarovici V. Luca a discutat atât la Tel-Aviv cât și la Ierusalim, stabilindu-se relații mai strânse între ei. Nu știu ce anume au discutat, dar știu că mai târziu Lazarovici au venit în țară.

Întrebare: Pe ce bază au stabilit ca aceștia să vină în Romînia?

Răspuns: Nu știu pe ce bază au stabilit ca aceștia să vină în țară.

Întrebare: Pentru care scop trebuia să vină aceștia în țară?

Semnătura,

Urmare : Răspuns : Știu că Aron Cohen a venit în țară în legătură cu emigrările evreilor în Palestina. Despre Lazarovici nu știu cu ce scop venea să vină.-

Întrebare: Cum a încetat Vasile Luca venirea în țară a acestora ?

Răspuns : Vasile Luca a încetat venirea în țară a numiților Aron Cohen și Lazarovici cu sprijinul Anei Pauker. Afirm acest lucru deoarece știu că Vasile Luca și Ana Pauker erau foarte buni prieteni și aveau un punct de vedere comun în problemele ce le discutau împreună.

După venirea din Egipt Vasile Luca a vizitat-o pe Ana Pauker acasă, i-a adus un cadou (o tavă mare încrustată cu sidef reprezentând aspecte din Egipt) și i-a povestit amănunțit toată călătoria, persoanele întâlnite și discuțiile purtate cu ele.-

Întrebare : Arătați în mod concret legăturile pe care le-a avut Vasile Luca cu aceștia ?

Răspuns : Știu dela Vasile Luca că atunci când Aron Cohen a venit în țară a luat imediat legătura cu el și au discutat despre problema emigrărilor. Mai târziu V. Luca mi-a spus că i-a dat drumul evreilor să meargă în Palestina.- Lazarovici știu că a venit în anul 1949, a luat imediat legătura cu Vasile Luca, și de atunci au conlucrat

Semnătura,

Urmare: după câte mi-a spus mie V. Luca în probleme comerciale. Știu că se vedeau foarte des și V. Luca erau în curent cu plecările lui Lazarovici prin țară și din țară.- La începutul anului 1952 știu că relații dintre V. Luca și Lazarovici s-au rupt, Vasile Luca refuzând să mai stea de vorbă cu Lazarovici exprimându-se față de mine „nu vreau să-l mai văd în ochi". Această supărare a lui Vasile Luca cât și cele ce mi spusese mai înainte că Lazarovici mai face și „alt ceva" mi-a arătat adevăratele relații existente între el și Lazarovici. Despre acest lucru m-am convins mai târziu când Vasile Luca aducând injurii unuia dintre conducătorii partidului, K. Iosif, mi-a spus că acesta a recrutat pentru serviciul de informații pe un element nesigur care a lucrat pe două linii, iar acuma a vrut să-l recruteze și pe Lazarovici ca informator.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susțin și semnez.- E. Luca

Lt. de securitate
[signature]

Semnătura,

C 357
M.S.S.

195

PROCES VERBAL DE INTEROGATOR

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909 în comuna Balotina-Bălţi, URSS din părinţi Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucuresti, str. Rămniceanu Nr.22.

Azi 26 Ianuarie 1953
Oraşul Bucuresti
Interogatoriul a început la ora 17 şi 30 min.
" s'a terminat la " 2 şi 45 "

Intrebare

In procesul verbal de interogatoriu din 21 Ianuarie 1953 ai declarat că VASILE LUCA s'a manifestat contrariu liniei politice a partidului. Arată în ce probleme s'a manifestat ?

Răspuns

Da, este adevărat că am declarat că VASILE LUCA s'a manifestat contrariu liniei politice a partidului faţă de mine. Când am declarat aceasta m'am referit la activitatea duşmănoasă dusă de VASILE LUCA în problema agrară, financiară, a reformei băneşti şi problema industrială.

Intrebare

În ce s'a manifestat această activitate duşmănoasă. Arată fapte concrete ?

Răspuns

Dat fiind că VASILE LUCA s'a manifestat faţă de mine duşmănos nu numai într'o problemă, aş vrea să arăt tot ce ştiu eu despre activitatea duşmănoasă dusă de VASILE LUCA în fiecare din aceste probleme în parte.

Intrebare

Atunci arată tot ce îţi este cunoscut despre activitatea dusă de VASILE LUCA în problema agrară ?

Răspuns

In problema agrară ca şi în toate celelalte probleme VASILE LUCA lucra contrariu liniei politice a partidului. Pentru aş masca activitatea sa duşmănoasă, contrar liniei

.//.

politice a partidului VASILE LUCA avea o metodă preferată şi anume, de a afirma că hotărârile C.C. sunt bune, dar cei ce vin să le aplice, le aplică mecanic şi sub paravanul "cunoaş_ terii situaţiei concrete" dădea contradispoziţii care răsturnau de fapt hotărârile C.C. al P.M.R. Spun acest lucru pentrucă am putut să-mi dau seama de metoda întrebuinţată de VASILE LUCA în mai multe cazuri, metodă prin care VASILE LUCA venea în sprijinul chiaburimii.

Astfel în problema colectărilor, când era vorba să fie aplicată Hot. C.C., VASILE LUCA aducea diferite argumente pentru a arăta că hotărârea nu trebue aplicată întocmai din cauză că loveşte în "ţărani".

Am constatat că VASILE LUCA nu era de acord cu hotărârileC.C. în ce priveşte colectările, pentrucă ele loveau în chiaburime, în care VASILE LUCA vedea temelia satului. Afirm acest lucru, pentrucă l-am auzit pe VASILE LUCA afirmând că chiaburii sunt în drept să-şi vândă produsele cu preţuri mari căci ei sunt cei ce plătesc impozitul. Un alt caz este când partidul a luat hotărârea ca treieratul să se facă numai la arii, pentru a asigura bunul mers al colectărilor. VASILE LUCA sub acelaş pretext al "cunoaşterii realităţii" a dat o contradispoziţie în toamna anului 1950 în "Trei Scaune" cei ce au şure, cu alte cuvinte în primul rând chiaburii, să-şi treiere grânele în şurele lor. Această acţiune a întârziat cu mult treieratul, a stârnit mari nemulţumiri în rândul celor săraci care nu aveau şure şi erau obligaţi să meargă să treiere la arie. Astfel că favorizaţi au fost chiaburii, tocmai cei în care ţintea să lovească hotărârea C.C.

VASILE LUCA a dus o activitate duşmănoasă şi împotriva liniei partidului în ceeace priveşte creierea Gospodăriilor Agricole Colective. Fără a mă referi aici la activitatea financiară care lovea direct în linia Partidului, vreau să arăt câteva cazuri în care m'am putut convinge de activitatea duşmănoasă a lui VASILE LUCA în această privinţă. Atunci când colectiviştii (în 1949) dela G.A.C. Turia au aruncat din mijlocul lor pe un chiabur care avea 50 ha. date de Horty, VASILE LUCA mi-a spus că nu trebue să-l dea afară că e un om de treabă. VASILE LUCA atunci când cu mine de faţă TOTH GHEZA s'a lăudat în 1950 că în loc de 13 G.A.C.

cât prevede planul C.C. el a organizat 23 în Jud. Trei Scaune, că unele sate sunt cuprinse în întregime, VASILE LUCA nu a luat nici o măsură. Stiu că stătea des de vorbă cu VARGA GABOR pe atunci şeful Securităţii din Sfântul Gheorghe. Stiu că discutau despre activitatea acestuia şi sunt sigură că GABOR i-a vorbit şi de contribuţia sa duşmănoasă ca şef al Securităţii la formarea G.A.C. VASILE LUCA a trecut sub tăcere toate acestea. In schimb atunci când această activitate duşmănoasă a dus la revolta ţăranilor, VASILE LUCA a făcut totul pentru a acoperi acţiunile duşmănoase ale lui GHEZA TOTH, instructor al Comitetului judeţean Sfântu Gheorghe, cât şi pe VARGA GABOR. VASILE LUCA a căutat să muşamalizeze cele întâmplate, să ascundă adevăratele metode întrebuinţate şi dând lucrurilor o altă interpretare, că de fapt se urmăreşte a lovi în el. Amândoi fraţi au fost "sancţionaţi" prin ridicarea lor în posturi de şi mai mare răspundere. Legat de activitatea duşmănoasă dusă de VASILE LUCA în sprijinirea elementelor chiabure, este şi acţiunea dusă de el în problema culturilor speciale şi a viilor. Sub pretext de a sprijini cultivarea viilor, care erau în special în proprietatea chiaburilor, VASILE LUCA în calitate de ministru de finanţe, le-a acordat credite mari şi i-a scutit de impozite şi le-a fixat preţuri mari pentru produsele lor. Aceeaşi acţiune a dus-o VASILE LUCA şi în problema contractelor pentru culturi speciale, in, cânepă, sfecla de zahăr, tutun, etc, acordând chiaburilor care erau aproape în exclusivitate cultivatorii acestor plante industriale, credite, preţuri mari şi prime. Aceasta o ştiu dela VASILE LUCA din discuţiile pe care le-am avut cu el.

Intrebare

Cu ajutorul cui a dus această activitate duşmănoasă ?

Răspuns

Nu ştiu concret cu ajutorul cui a dus această activitate, dar ştiu că atunci când C.C. a criticat activitatea duşmănoasă şi antistatală a lui VASILE LUCA în problemele de mai sus, mi-a spus VASILE LUCA că a discutat cu ANA PAUKER şi TEOHARI GEORGESCU şi că ei s'au solidarizat cu el, spunând că atunci şi ei poartă vina pentru această activitate şi în şedinţa C.C. ce a urmat, s'au ridicat în apărarea lui VASILE LUCA.

Intrebare

Dta ai arătat că VASILE LUCA a dus activitate duşmănoasă şi în problema financiară. Arată concret tot ce ştii şi în această problemă ?

Răspuns

In legătură cu activitatea duşmănoasă dusă de VASILE LUCA în problema finanţe, ştiu următoarele fapte: pentru a-şi ascunde activitatea lui duşmănoasă de scutire de impozite a unui milion de gospodării ţărăneşti care a adus o pagubă Statului de 12 miliarde lei, VASILE LUCA a ridicat contrar liniei politice a partidului, impozitele altor două milioane de gospodării ţărăneşti, lovind grav în oamenii muncii şi creiind nemulţumiri faţă de regim. Legat de acţiunea lui de a lovi în Partid, în problema impozitelor VASILE LUCA practica metode duşmănoase prin dispoziţiile pe care le dădea, de constrângere a oamenilor muncii ca pe timpul burgheziei pentru a-şi plăti impozitele. Justifica această acţiune duşmănoasă spunând că"ţăranul niciodată nu o să plătească de bună voie impozitele".

Intrebare

Cum a dus VASILE LUCA activitate duşmănoasă în problema reformei băneşti ?

Răspuns

VASILE LUCA susţinea că reforma monetară nu era necesară, deoarece nu va aduce nici o îmbunătăţire clasei muncitoare.

VASILE LUCA susţinea acest lucru de fapt nu din grija faţă de clasa muncitoare, ci deoarece ştia că reforma monetară va lovi în chiaburimea pe care el o apăra. Spun acest lucru, deoarece ştiu că VASILE LUCA s'a ridicat şi după prima stabilizare monetară în apărarea chiaburimii, invocând că preţurile fixate pentru produsele agricole sunt prea mici şi a luptat pentru ridicarea lor. De data aceasta în calitate de Ministru de Finanţe a căutat să lovească în plin în reforma monetară, sabotând-o. Stiu că a dat dispoziţii contrar liniei politice a partidului, ca să fie strânse impozitele pentru a sprijini chiaburimea. Pe de altă parte a lovit în interesele clasei muncitoare, neplătind la timp salariile.

Am putut să-mi dau seama de acţiunea lui VASILE LUCA de sabotare a reformei monetare şi din următorul fapt: Fiind sesizat în ziua reformei monetare că ghişeurile CEC au funcţionat tot timpul fiind asaltate de depunători, VASILE LUCA abia atunci i-a telefonat lui VIJOLI, întrebându-l dacă au fost, sau nu, închise ghişeurile.

Intrebare

Dar în problema industrială pe care Dta ai arătat-o, în ce a constat concret activitatea duşmănoasă a lui VASILE LUCA ?

Răspuns

Stiu că VASILE LUCA ca Ministru de Finenţe a dus o acţiune de sabotare şi în industrie. Una din metodele principale folosite de VASILE LUCA în această acţiune, era blocarea fondurilor de învestiţii sub pretextul unor formalităţi biroucratice. Stiu că prin această metodă adusese într'un moment critic construcţia Canalului Dunăre Marea Neagră, încât a fost nevoie de o intervenţie specială din partea conducerii Partidului, pentru a salva situaţia. Stiu că VASILE LUCA căuta să-şi mascheze activitatea duşmănoasă în ce priveşte sabotarea finanţării întreprinderilor, dând vina pe subalterni şi reproşându-şi lipsa de control. O altă formă de sabotare a întreprinderilor şi instituţiilor practicat de VASILE LUCA, este şi aceea de tărăgănarea aprobării necesare pentru obţinerea de fonduri dela Banca de Stat în vederea unor achiziţii de materiale, cu zile şi săptămâni întregi. Pentru a-şi ascunde această activitate de sabotaj, VASILE LUCA invoca necesitatea reglementării circulaţiei banilor pe piaţă.

Intrebare

In această activitate duşmănoasă dusă în problema finanţe, reforma monetară şi industrială, de cine a fost ajutat VASILE LUCA ?

Răspuns

In această activitate duşmănoasă VASILE LUCA a fost ajutat de IACOB, AIDLIŢ şi VIJOLI. Fapte concrete nu cunosc, dar ştiu că VASILE LUCA avea legături strânse de prietenie cu aceştia şi se bizuia în totul pe ei.

.//.

Intrebare

In ce împrejurări ai cunoscut această activitate duşmănoasă dusă de VASILE LUCA ?

Răspuns

Am cunoscut unele din acţiunile duşmănoase duse de VASILE LUCA chiar atunci când s'au întâmplat practic pe teren, iar altele din cele spuse de el mie. De altfel, VASILE LUCA avea încredere în mine şi nu ascundea nimic faţă de mine.

Intrebare

Spuneţi tot adevărul de VASILE LUCA ?

Răspuns

Da, spun tot adevărul când afirm că VASILE LUCA este duşman al poporului, că prin acţiunile lui duşmănoase a lovit în clasa muncitoare, cu scopul de a împiedica mersul înainte spre socialism. Nu am nici un interes să inventez ceva pe socoteala lui VASILE LUCA, privesc numai activitatea lui în lumina adevărată. Dacă până acum am ascuns ceva despre activitatea duşmănoasă dusă de VASILE LUCA, fiind arestată mi-am dat seama că în faţa Securităţii nu poţi să ascunzi nimic, că Securitatea ştie tot şi nu văd nici un sens să ascund atât activitatea lui VASILE LUCA, cât şi activitatea mea.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţiu şi semnez.

ss, E.Luca

LT DE SECURITATE

Gh.Diţă

Proces-Verbal de interogator

Arestata Elisabeta Luca, ziarista, născută la 1 Ianuarie 1908 în com. Balatina-Batin U.R.S.S. din părinți Ilie și Zina,
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București Str. Zăinicearu Nr. 22

Azi 16 Ianuarie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 11 și 30 min.
„ s'a terminat la „ 2 și 45 „

Intrebare: În procesul verbal de interogatoriu din 21 Ianuarie 1953 ai declarat că Vasile Luca sa manifestat contrarul liniei politice a partidului. Arată în ce probleme sa manifestat?

Răspuns: Da este adevărat că am declarat că Vasile Luca sa manifestat contrar liniei politice a partidului față de mine. Când am declarat aceasta mam referit la activitatea dușmănoasă dusă de Vasile Luca în problema agrară, financiară, a reformei bănești și problema industrială.

Întrebare: În ce sa manifestat această activitate dușmănoasă. Arată fapte concrete?

Răspuns: Dat fiind că Vasile Luca sa manifestat față de mine dușmănos nu numai în trei probleme, aș vrea să arăt tot ce știu eu despre activitatea dușmănoasă dusă de Vasile Luca în fiecare din aceste probleme în parte.-

Întrebare: Atunci arată tot ce îți este

Semnătura, Eliza

Mod. 185

Urmare: cuvântul despre activitatea dusă de Vasile Luca în problema agrară:

Răspuns: În problema agrară ca și în toate celelalte probleme Vasile Luca, lucra contrar liniei politice a partidului. Pentru asi masca activitatea sa dusmănoasă contrar liniei politice a partidului Vasile Luca avea o metodă preferată și anume de a afirma că hotărârile C.C. sunt bune dar cei ce vin să le aplice le aplică mecanic și sub paravanul „lipsei cunoașterii situației concrete" dădea contradispoziții care eă sfărâmau de fapt hotărârile C.C. al P.M.R. Spun acest lucru pentrucă am putut să-mi dau seama de metoda întrebuințată de Vasile Luca în mai multe cazuri, metodă prin care Vasile Luca venea în sprijinul chiaburimii:-

Astfel în problema colectărilor când era vorba să fie aplicată Hot. C.C. Vasile Luca aducea diferite argumente pentru a arăta că hot. nu trebue aplicată întocmai din cauză că bântuie în „țară".

Am constatat că Vasile Luca nu era de acord cu hot. C.C. în ce privește colectările pentrucă ele loveau în chiaburime în care Vasile Luca vedea temelia Statului. Spun acest lucru pentrucă l-am auzit pe Vasile Luca afirmând că chiaburi sunt în drept să-și vândă produsele cu prețuri mari căci ei sunt cei ce plătesc impozitul. Un alt caz este când partidul a luat hot. ca țăranii să se facă numai la arii, pentru a asigura bunul mers al colectărilor. Vasile Luca sub același pretext al „cunoașterii realității" a dat o

Semnătura, Eluc

2.02

Urmare : contra dispoziție în toamna anului 1950 în „Iței seaune „ cei ce au sure, cu alte cuvinte în primul rând chiaburi să-și treiere grânele în șurile lor. Această acțiune a întârziat cu mult treieratul, a stârnit mari nemulțumiri în rândul celor țărani care nu aveau șure și erau obligați să meargă să treiere la cei astfel că favorizați au fost chiaburi, tocmai cei în care tinzea să lovească tov. c.c. - Vasile Luca a dus o activitate dușmănoasă și împotriva liniei partidului în ceace privește crearea gospodăriilor agricole colective. Fără a mă referi aici la activitatea financiară care lovea direct în linia partidului, vreau să arăt câteva cazuri în care mi-am putut convinge de activitatea dușmănoasă a lui V. Luca în această privință.

Atunci când colectiviștii (în 1949) dela G.A.C. Iveria au arăncat din miștacul lor pe un chiabur care avea 50 ha. dați de Herly, Vasile Luca mi-a spus că nu trebue să-l dea afară că e un om detreabă. Vasile Luca atunci când eu mi-am dat ființă Toth Ilonca s-a lăudat în 1950 că în loc de 13 G.A.C. cât prevedea planul c.c. el a organizat 23 în jud. Iței seaune, că unele sate sunt cuprinse în întregime, Vasile Luca nu a luat nici o măsură. Știu că Stalea des de vorbă cu Varga Gabor pe atunci șeful securității din Sfântu Gheorghe. Știu că discutau despre activitatea acestuia și sunt mândră că Gabor i-a vorbit și de contribuția sa dușmănoasă ca șef al securității la formarea G.A.C.

Semnătura, Educ

Urmare: Vasile Luca a tăcut sub tăcere toate acestea. În schimb atunci când această activitate dușmănoasă a dus la revolta țăranilor, Vasile Luca a făcut totul pentru a acoperi acțiunile dușmănoase ale lui Gheza Toth, instructor al comitetului județean Ilfov Harghita cât și pe Varga Iabor. Vasile Luca a căutat să minimalizeze cele întâmplate să ascundă adevăratele motive întâmplate și dând lucrurilor o altă interpretare că de fapt se urmărește a lovi în el. Amândoi frați au fost "sancționați" prin ridicarea lor în posturi de și mai mare răspundere. - Legat de activitatea dușmănoasă dusă de Vasile Luca în sprijinirea elementelor chiaburești este și acțiunea dusă de el în problema culturilor speciale și a viilor. - Sub pretext de a sprijini cultivarea viilor care erau în special în proprietatea chiaburilor Vasile Luca în calitate de ministru de finanțe le-a acordat credite mari și ilegal scutiri de impozite și le-a fixat prețuri mari pentru produsele lor. Acelor acțiune (acțiune) a dus Vasile Luca și în problema contractelor pentru culturi speciale, ca, cânepă, sfeclă de zahăr, tutun etc. acordând chiaburilor care erau aproape în exclusivitate cultivatori acestor plante industriale credite, prețuri mari și prime. Aceasta a știut dela Vasile Luca în discuțiile pe care le-am avut cu el.-

Întrebare: Cu ajutorul cui a dus această activitate dușmănoasă?

Răspuns: Nu știu concret cu ajutorul

Semnătura, Eluc

Urmare: cui a dus această activitate, dar știu că atunci când C.C. a criticat activitatea dușmănoasă și antistatală a lui Vasile Luca în problemele de mai sus, mia spus Vasile Luca că a discutat cu Ana Pauker și Teohari Georgescu și că ei sau solidarizat cu el spunându-că atunci și ei poartă vina pentru această activitate și în rezultă C.C. ce au urmat s-au ridicat în apărarea lui Vasile Luca.-

Întrebare: Ți-ta ai arătat că Vasile Luca a dus activitate dușmănoasă și în problema financiară. Ințăi concret tot ce știi și în această problemă?

Răspuns: În legătură cu activitatea dușmănoasă dusă de Vasile Luca în problema financiară știu următoarele fapte: Pentru a-și ascunde activitatea lui dușmănoasă de sectare de împozite a unui miliard de gospodării țărănești care a adus o pagubă statului de douăsprezece miliarde lei, Vasile Luca a ridicat contrar liniei politice a partidului împozitele altor două miliarde de gospodării țărănești, luând grâu în sarcini muncii și creând nemulțumiri față de regim.- Legat de acțiunea lui de a lua în partid, în problema împozitelor Vasile Luca, practica metode dușmănoase, prin dispozițiile pe care le dădea, de constrângere a țăranilor muncii ca pe timpul burgheziei pentru a-și plăti împozitele. Justifica această acțiune dușmănoasă spunând că țăranul mic odată nu a să plătească de bună voie împozitele.-

Semnătura, Edu

Urmare: __Întrebare:__ Cum a dus Vasile Luca activitate dușmănoasă în problema reformei bănești:

__Răspuns:__ Vasile Luca susținea că reforma monetară nu era necesară deoarece nu va aduce nici o îmbunătățire clasei muncitoare.

Vasile Luca susținea acest lucru de fapt nu din grijă față de clasa muncitoare ci deoarece știa că reforma monetară va lovi în chiaburime pe care el o apăra. Spun acest lucru deoarece știu că Vasile Luca s-a ridicat și după prima stabilizare monetară în apărarea chiaburimii invocând că prețurile fixate pentru produsele agricole sunt prea mici și a luptat pentru ridicarea lor.- De data aceasta în calitate de ministru de finanțe a căutat să lovească în plin în reforma monetară sabotând-o. Știu că a dat dispoziții contrare liniei politice a partidului ca să fie strânse impozitele pentru a sprijini chiaburimea. Pe de altă parte a lovit în interesele clasei muncitoare neplătind la timp salariile.- Am putut să-mi dau seama de acțiunea lui Vasile Luca de sabotarea reformei monetare și din următorul fapt: Fiind sesizat în ziua reformei monetare că ghișeurile CEC au funcționat tot timpul fiind asaltate de depunători Vasile Luca abia atunci i-a telefonat lui Vijoli întrebându-l dacă a fost sau nu închise ghișeurile.

__Întrebare:__ Dar în problema industrială pe care ați arătat-o, în ce a constat concret activitatea dușmănoasă a lui Vasile Luca?

Semnătura,

Urmare: Răspuns: Știu că Vasile Luca ca ministru 204
de finanțe a dus o acțiune de sabotare și în industrie. Una din metodele principale folosite de Vasile Luca în această acțiune era blocarea fondurilor de investiții sub pretextul unor formalități birocratice. Știu că prin această metodă adusese într-un moment critic construcția Canalului Dunărea Marea Neagră încât a fost nevoie de o intervenție specială din partea conducerii partidului pentru a salva situația. Știu că Vasile Luca căuta să-și mascheze activitatea dușmănoasă în ce privește sabotarea finanțării întreprinderilor, dând vina pe subalterni și reproșându-și lipsa de control. O altă formă de sabotare a activității întreprinderilor și instituțiilor practicat de Vasile Luca este și aceea de tărăgănarea aprobării necesare pentru obținerea de fonduri dela Banca de Stat în vederea unor achiziții de materiale cu zile și săptămâni întregi. Pentru a-și ascunde această activitate de sabotaj, Vasile Luca invoca necesitatea reglementării circulației banilor pe piață.-

Întrebare: În această activitate dușmănoasă dusă în problema finanțe, reforma monetară și industrială de cine a fost ajutat Vasile Luca?

Răspuns: În această activitate dușmănoasă Vasile Luca a fost ajutat de Iacob, Midlet și Vâjoli. Fapte concrete nu cunosc dar știu că Vasile Luca avea legături de strânsă prietenie cu aceștia și se bizuia în totul pe ei.- Edur

Semnătura,

Mod. 185

Urmare: Intrebare: In ce împrejurări ai cunoscut această activitate dușmănoasă dusă de Vasile Luca?

Răspuns: Am cunoscut unele din acțiunile dușmănoase duse de Vasile Luca chiar atunci când s'au întâmplat practic pe teren, iar altele din cele spuse de el mie. De altfel Vasile Luca avea încredere în mine și nu ascundea nimic față de mine.-

Intrebare: Spuneți tot adevărul de Vasile Luca?

Răspuns: Eu spun tot adevărul când afirm că Vasile Luca este dușman al poporului; că prin acțiunile lui dușmănoase a lovit în clasa muncitoare cu scopul de a împiedica mersul înainte spre socialism. Nu am nici un interes să inventez ceva pe socoteala lui Vasile Luca, privesc numai activitatea lui în lumina ei adevărată. Dacă până acum am ascuns ceva despre activitatea dușmănoasă dusă de Vasile Luca, fiind arestată mi-am dat seama că în fața securității nu poți să ascunzi nimic, că securitatea știe tot și nu văd nici un sens să ascund atât activitatea lui Vasile Luca cât și activitatea mea.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susțin și semnez.- [signature]

Lt. de securitate

[signature]

Semnătura,

C 397
d. l. f.

PROCES VERBAL DE INTEROGATOR

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina-Bălţi-URSS, din părinţi Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucuresti, str. Rămniceanu Nr. 22.

Azi 28 Ianuarie 1953
Oraşul Bucuresti

Interogatoriul a început la ora 20 şi 15 min.
" s'a terminat la " 1 şi 30 "

Intrebare

In procesul verbal de interogatoriu din 24 Decembrie 1952 ai declarat că ai desfăşurat activitate sionistă. Când ai început această activitate ?

Răspuns

Este adevărat că am declarat că am desfăşurat activitate sionistă. Când am spus acest lucru m'am referit la perioada 1944-1952 unde într'adevăr am desfăşurat activitate sionistă şi pe care am declarat-o într'un proces verbal de interogatoriu anterior. Dar deoarece această activitate sionistă îşi are rădăcinile ei în trecut, vreau să arăt legăturile mele cu mişcarea sionistă până la această perioadă.

Intrebare

Atunci arată activitatea Dtale sionistă până în anul 1944.

Răspuns

Părinţii mei fiind sionişti am fost crescută în spirit sionist şi cunoşteam curentele sioniste. Deasemenea am simpatizat cu organizaţia sionistă de tineret "Haşomer Aţair". Până în 1929-1930 frecventam tineri şi tinere sionişti din comuna Balotina -Bălţi,URSS. In anii 1932-1933 locuind în casa fratelui meu sionist, SIMCA BIRMAN care locuia în Secureni, am avut legături cu tineri şi tinere sionişti care frecventau casa fratelui meu. Deasemenea pe

.//.

când mă aflam la Cernăuţi (1933-1936) am întreţinut relaţii cu o serie de elemente sioniste.

In anul 1934 am intrat să lucrez într'o fabrică de tricotaje. Directorul fabricei fiind evreu, sionist, ca să mă primească în fabrică i-am spus că vreau să mă calific pentru a pleca în Palestina. In anul 1937 pe când mă aflam în Cehoslovacia, în oraşul Bârno am luat legătură cu org. "Comunitatea Evreiască" din localitate solicitând un ajutor bănesc pentru a pleca la Paris.

Intrebare

Prin cine ai luat legătură cu "Comunitatea Evreilor" din Bârno-Cehoslovacia ?

Răspuns

Fiind sfătuită de unul dintre studenţii români cu care aveam legătură, nu ştiu precis cum se numea, m'am dus la sediul "Comunităţii Evreilor" din Bârno, m'am prezentat ca refugiată din România, spunând că am plecat din cauza prigoanei antisemite, că soţul meu se află la Paris şi mă chiamă acolo pentru a pleca împreună în Palestina.

Intrebare

V'a dat cele solicitate ?

Răspuns

Mi-a cerut o dovadă că cele ce spun sunt adevărate şi când i-am adus o scrisoare dela fostul meu soţ WAISMAN care se afla la Bârno şi care a scris-o ca fiind dela Paris, mi-au dat un bilet de tren Bârno-Viena, recomandându-mi ca la Viena să mă duc din nou la "Comunitatea Evreiască" şi să cer să mă ajute să merg la Paris. Am luat biletul şi l-am folosit până la Viena.

Intrebare

Ajunsă la Viena ce aţi făcut ?

Răspuns

Nu am mai recurs la ajutorul"Comunităţii Evreieşti" ci cu banii care îi aveam eu am cumpărat bilet de tren până la Basel în Elveţia, de unde ajutată de org. M.O.P.R. din Basel am ajuns la Paris.

In Franţa am luat legătură prin TULIU BLUMENTAL, pe care îl cunoşteam din Bârno şi care se afla pentru studii în Franţa, cu familia sionistului CEAPLIC, unde am fost găzduită, iar apoi am lucrat şase luni de zile. In casa aces-

tuia am mai cunoscut o familie de evrei polonezi sionişti care a plecat mai tărziu în Palestina. Numitul CEAPLIC ştiu că a fost împuşcat de nemţi, iar soţia acestuia ANIUTA CIAPLIC lucra în anul 1948 când am vizitat-o la Paris, ca funcţionară la o policlinică a sioniştilor. Deasemenea, în toamna anului 1939 am urmat un curs de "apărare pasivă" organizat de "Uniunea Evreilor Polonezi" din Franţa. La acest curs au participat mai multe persoane dintre care cunosc pe ANA SAUBER (Paris) BUZEA HAIS(Marsilia) SARA IEVENSON (prin anul 1948 am văzut-o în Bucuresti) şi alţii pe care nu mi-i amintesc cum se numeau şi unde se află. In anul 1940 tot la Pris, în luna August-Septembrie am început să urmez un curs de croitorie organizat de organizaţia sionistă "Ort". La curs se primeau numai oameni din Basarabia şi se vorbea ruseşte. Acest curs era practic, adică lucram direct croitorie, nu era teoretic.

Intrebare

Prin cine aţi intrat la acest curs ?

Răspuns

Am aflat de existenţa acestui curs de croitorie printr'o cunoştinţă, anume RAHIL, nu-mi amintesc numele ei de familie.

Intrebare

Cum ai fost primită ?

Răspuns

M'am prezentat la direcţia acestui curs, am depus o cerere în care am arătat că sunt din Basarabia, că soţul meu se află pe front şi am fost primită. Am părăsit cursul când am fost înştiinţată că urmează să plec în URSS.

Intrebare

La plecare ce ai discutat cu conducerea acestui curs ?

Răspuns

Am spus cauza pentru care părăsesc cursul, adică că plec în URSS şi profesoara (directoarea) mi-a spus, că dacă mă duc la Chişinău şi acolo există un astfel de curs şi voi putea urma acolo.

Intrebare

Aţi fost la Chişinău să urmaţi cursul ?

.//.

Răspuns

Nu am fost deoarece în 1941 când am venit în URSS am rămas la Moscova în vederea unei şcoli politice ce urma să frecventez. Apoi a început războiul şi am rămas la Moscova până în 1944.

Intrebare

Arată activitatea Dtale sionistă din această perioadă ?

Răspuns

In tot timpul cât am stat la Moscova-URSS, nu am cunoscut şi nu am venit în contact cu sionişti. In acest timp, prin anul 1943 am primit o carte poştală dela sionistul URMAN pe care nu-l cunoşteam şi care se recomanda în această c.p. că este soţul CLAREI WAISMAN şi că dela fratele acesteia AVRAM WAISMAN (fostul meu soţ) a aflat adresa mea şi îmi scrie că după război ne vom întâlni şi ne vom cunoaşte personal. Pe acest URMAN l-am văzut în anul 1948 când am fost la Moscova şi l-am vizitat acasă.

URMAN în anul 1948 lucra ca profesor la Institutul de limbi străine al armatei sovietice din Moscova.

Intrebare

Cine cunoaşte activitatea Dtale arătată mai sus ?

Răspuns

Cunoaşte această activitate a mea următorii: IHIL şi SARA ACKERMAN cunoaşte activitatea mea din perioada până în anul 1932. AVRAM WAISMAN cunoaşte activitatea mea din anul 1932 până în 1937.

Activitatea mea din Franţa cred că o cunoaşte BUCHMAN BORIS şi PIER SUCIU.

In ce priveşte activitatea mea din URSS, o cunoaşte WAISMAN şi VASILE LUCA.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţiu şi semnez.

ss. E.Luca

LT DE SECURITATE

Gh.Diţă

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Luca, ziarista, născută la 1 ianuarie 1909, în com. Bolotina-Bălți U.R.S.S. din părinți Ilie și Zina
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București str. Dâmboviței Nr. 22.

Azi 28 ianuarie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 20 și 15 min.

„ s'a terminat la „ 1 și 30 „

Intrebare: În procesul verbal de interogatoriu din 24 decembrie 1952 ai declarat că ai desfășurat activitate sionistă. când ai început această activitate?

Răspuns: Este adevărat că am declarat că am desfășurat activitate sionistă. când am spus acest lucru mi-am referit la perioada 1944-1952 unde într-adevăr am desfășurat activitate sionistă. și pe care am declarato într-un proces verbal de interogatoriu anterior. dar deoarece această activitate sionistă își are rădăcinile ei în trecut mam să arăt legăturile mele cu mișcarea sionistă până la această perioadă.-

Intrebare: Atunci arată activitatea d-tale sionistă până în anul 1944.?

Raspuns: Parinții mei fiind sioniști am fost crescută în spirit sionist și cunoșteam curentele sioniste. deasemenea am simpatizat

Semnătura, Eluc

Mod. 185

Urmare: cu organizația sioniștă de tineret „Hasomer Hatzair”. - Până în 1929-1930 frecventam tineri și tinere sioniști din com. Edineț-Bălți U.R.S.S. În anii 1932-1933 locuind în casa părinților mei sioniști, singura cărturar care locuia în vecinătate am avut legătură cu tineri și tinere sioniști care frecventau casa fratelui meu. Deasemenea pe când mă aflam la Cernăuți (1933-1936) am întreținut relații cu o serie de elemente sioniste.

În anul 1934 am intrat să lucrez în fabrica de tricotaje. Directorul fabricii fiind evreu, sionist, ca să mă primească în fabrică i-am spus că vreau să mă calific pentru a pleca în Palestina. În anul 1937 pe când mă aflam în Bucovina, în orașul Bălți am luat legătură cu org. „Comunitatea Evreiască” din localitate, solicitând un ajutor bănesc pentru a pleca la Paris.-

Întrebare: Prin cine ai luat legătură cu „Comunitatea Evreilor” din Bălți-Bucovina?

Răspuns: Fiind plătiți de unul dintre studenți bălțeni cu care aveam legătură, nu știu prin cine se numea, m-au dus la sediul „Comunității Evreilor” din Bălți, m-au prezentat ca refugiată din Bucovina, spunând că am plecat din cauza prigoanei antisemite, că soțul meu se află la Paris și mă chiamă acolo pentru a pleca împreună în Palestina.-

Întrebare: Vi s-a dat cele solicitate?

Răspuns: Mi-a cerut o dovadă că cele ce spun sunt adevărate, și când i-am adus

Semnătura,

Urmare : o scrisoare dela fratele meu sof Waisman care se afla la Berna si care a scrisa ca fiind dela Paris, mi-au dat un bilet de tren Berna-Viena, recomandându-mi ca la Viena să mă duc din nou la „comunitatea evreiască" si să cer să mă ajute să merg la Paris. Am luat biletul si l-am folosit pana la Viena.

Intrebare: Ajuns la Viena ce ati facut?

Raspuns: Nu am mai recurs la ajutorul „comunitatii evreiesti", ci cu banii care îi aveam cu am cumpărat bilet de tren până la Basel în Elveția de unde ajutată de org. M.O.P.R. din Basel am ajuns la Paris. Pe frontiera am luat legătura prin fratele Blumental, pe care îl cunoșteam din Berna si care se afla pentru studii în franța, cu familia șoimistului beaptic unde am fost găzduita iar apoi am locuit șase luni de zile. În casa acestuia am mai cunoscut o familie de evrei polonezi șoimisti care a plecat mai târziu în Palestina. Numitul beaptic știu că a fost împușcat de nemți, iar soția acestuia numita biaptic lucra în anul 1948 când am vizitat la Paris ca funcționară la o poliklinică a șoimiștilor. Deasemenea în toamna anului 1939 am urmat un curs de „apărare pasivă" organizat de „Uniunea evreilor polonezi" din franța. La acest curs au participat mai multe persoane dintre care cunosc pe Ana Sauber, (Paris) Berca Haia.

Semnătura, Elue

Urmare: (Vorniceni Sara Leventzon (prin anul 1948 am văzută în București) și alți pe care nu mi-aduc acum cum se numea și unde se află. În anul 1940 tot la Paris în luna August septembrie am început să urmez un curs de cratorie organizat de organizația bisericii „Ort". La curs se primea numai aceea din Basarabia și se vorbea Rușește. Acest curs era practic adică lucram direct cratorie nu era teoretic.

Întrebare: Prin cine ați intrat la acest curs?

Răspuns: Am aflat de existența acestui curs de cratorie printr-o cunoștință a mea Rabil nu mi-aduc aminte se numele ei de familie.

Întrebare: Cum ați fost primită?

Răspuns: M-am prezentat la direcția acestui curs am depus o cerere în care am arătat că sunt din Basarabia, că soțul meu se află pe front și am fost primită. Am părăsit cursul când am fost înștiințată că urmează să plec în U.R.S.S.

Întrebare: S-a discutat ce ai discutat cu conducerea acestui curs?

Răspuns: Am spus cauza pentru care părăsesc cursul adică că plec în URSS. și profesoara (directoarea) mi-a spus că dacă mă duc la Chișinău să acolo există un atfel de curs și voi putea urma acolo

Întrebare: Ați fost la Chișinău până acum?

Răspuns: Nu am fost deoarece în 1941 când am venit în U.R.S.S. am rămas

Semnătura, Edu

Urmare: la Moscova în vederea acei școli politice ce urma să frecventez.- Apoi a început războiul și am rămas la Moscova până în 1944.

Întrebare: Arată activitatea d-tale sionistă din această perioadă?

Răspuns: În tot timpul cât am stat la Moscova U.R.S.S. nu am cunoscut și nu am venit în contact cu sioniști. În acest timp prin anul 1943 am primit o carte poștală dela sionistul Urman pe care nu-l cunoșteam și care se recomanda în această c.p. că este soțul Clarei Waisman și că dela fratele acesteia Avram Waisman (fostul meu soț) a aflat adresa mea și îmi scrie că după război ne vom întâlni și ne vom cunoaște personal. Pe acest Urman l-am văzut în anul 1948 când am fost la Moscova și l-am vizitat acasă.- Urman în anul 1948 lucra ca profesor la institutul de limbi străine al armatei sovietice din Moscova.

Întrebare: Cine cunoaște activitatea d-tale arătată mai sus?

Răspuns: Cunoaște această activitate a mea următorii: Ihil și Sara Ackerman cunoaște activitatea mea din perioada până în anul 1932. Avram Waisman cunoaște activitatea mea din anul 1932 până în 1937. Activitatea mea din Franța cred că o cunoaște Bruhman Boris și Pier Suciu.-

Semnătura, Edue

Mod. 185

Urmare: În ce privește activitatea mea din URSS o cunoaște Waismann și Vasile Luca.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde întocmai cu cele declarate de mine, îl rectific și semnez.

Edu

Semnătura,

C 434
M.S.S.

218

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina - Bălţi U.R.S.S., din părinţii Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu nr. 22.-

2 Februarie 1953, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 20,15
" s'a terminat " 2,30

Intrebare:

Cu ce scop nu aţi arătat tot adevărul în legătură cu arestarea d-tale în anul 1934 la Cernăuţi?

Răspuns:

In luna Iunie 1933 am intrat în organizaţia M.O.P.R. prin numitul WEISSMAN pe care l-am cunoscut la Cernăuţi şi cu care m'am şi căsătorit mai târziu. In luna Mai 1934 am fost arestată de comisarul Siguranţei Cernăuţi ROTENBERG. La Siguranţă am recunoscut o parte din activitatea mea şi am dat şi pe numitul SRUL BRENDER legătura mea (nu ştiu unde se află în prezent) şi care nu era arestat de Siguranţă în acel timp. Tot atunci fiind arestată am avut relaţii cu agentul MLASNITA (nu ştiu unde se află) şi am primit şi prăjituri dela el. Dealtfel prăjituri şi fructe am primit şi dela alţi agenţi de siguranţă care nu ştiu cum se numeau şi nu ştiu nici unde se află în prezent.- După circa 17 zile, tot în luna Mai 1934, am fost trimisă cu un transport la închisoarea din Iaşi de atunci nu am mai avut relaţii cu nimeni dela Siguranţă din Cernăuţi. La Iaşi am fost întrebată de "comitetul de conducere al deţinuţilor politici" ce anume am declarat la Siguranţă. Am ascuns că l-am dat pe BRENDER SRUL (legătura mea) cât şi purtarea mea cu agenţii dela Siguranţă şi în special cu agentul MLASNITA. Mi-am dat seama că nu m'am purtat bine şi am trădat la Siguranţă fapt care m'a făcut să ascund şi să duc în eroare acest comitet de conducere al deţinuţilor politici.-

In urma acestui fapt de a ascunde adevărul am fost calificată că am avut o purtare bună lucru care ştiu că a influenţat primirea mea în Partidul Comunist Român. Deci am ascuns activitatea mea trădătoare dela Siguranţă cu scopul de a mă strecura în Partid.-

ss. Elisabeta Luca

.//.

Intrebare:

Atunci să arăţi sincer în ce împrejurări şi cu ajutorul căror persoane aţi fost introdusă în Partidul Comunist Român?

Răspuns:

M'am strecurat în Partid în urma faptului că eu am ascuns atitudinea şi purtarea mea trădătoare dela Siguranţă. Am fost introdusă în P.C.R.în Septembrie 1935,de către numitul WEISSMAN, căruia îi povestisem în mare parte purtarea mea la Siguranţă şi confirmată de numita ELENA TUDORACHE,pe atunci instructoarea C.C. al P.C.R.Ei nu i-am spus ceeace declarasem eu la Siguranţă.-

Intrebare:

Deci în realitate d-ta ai rămas sionistă aşa cum ai declarat în procesul verbal de interogatoriu din 28 Ianuarie 1953?

Răspuns:

Da,este adevărat că eu am rămas sionistă şi am desfăşurat activitate sionistă.-

Intrebare:

Atunci dece nu vorbeşti sincer despre activitatea d-tale sionistă?

Răspuns:

Vreau să vorbesc sincer despre activitatea mea sionistă. Ideia sionistă o cunoşteam încă din copilărie dela părinţii mei care erau sionişti. Părinţii mei primeau ziare sioniste pe care le citeam şi eu. Am citit deasemenea literatură sionistă mai târziu prin anii 1925-1926. Am activat pe linie culturală jucând într'o piesă cu caracter sionist organizată de învăţătorul sionist BALICA.- Deasemenea în anul 1930 am fost ca educatoare a unui grup de copii evrei pe care i-am învăţat şi limba idis şi ebraica. După aceasta plecând din Balotina la Secureni în anul 1932 am avut relaţii de prietenie cu mai mulţi sionişti care veneau în casa fratelui meu sionist SINICA BIRMAN.-

Am avut relaţii de prietenie cu sionistul LEIBANT care avea o droguerie în Secureni şi adeseaori treceam pela el pe acasă. Acesta avea şi un fiu care mai târziu a plecat în Palestina.- Frecventasem surorile SCHECTER,sioniste,unde împreună cu mai mulţi tineri sionişti citeam diferite cărţi.- Aceştia toţi au plecat în Palestina. In luna Mai 1933 am plecat la Cernăuţi împreună cu sionista ESTERA CONANOVICI (plecată în Palestina) cu care la început locuiam împreună şi am fost odată cu ea la sediul organizaţiei sioniste,din care făcea parte ea,nu-mi amintesc numele organizaţiei. In sediu erau o serie de tineri sionişti care

ss.Elisabeta Luca

făceau o repetiţie de dans la care am asistat şi eu. Tot la Cernăuţi am frecventat şi am acceptat şiajutor bănesc dela mari negustori sionişti, AIZIC GOTLEIBER,AVRAM GOTLEIBER şi SULIN GOTLEIBER. (Primul este decedat,al doilea se află în Franţa şi al treilea în Palestina). In casa lui AIZIC GOTLEIBER am cunoscut pe sora lui WEISSMAN,în prezent soţia lui URMAN,care se află la Moscova - U.R.S.S.precum şi pe logodnicul ei avocat,fruntaş sionist nu ştiu cum se numeşte şi unde se află.- Altă activitate sionistă până la plecarea din ţară în afară de cea arătată în procesele verbale anterioare/nu am mai dus.-

Intrebare:

In ce împrejurări şi cu ce scop aţi plecat în străinătate?

Răspuns:

Am plecat din ţară în Iulie - August 1936,în următoarele împrejurări:

In timp ce se judeca procesul celor 106 cu care eram implicată şi eu,GUSTA CHIMILFELD mi-a strecurat un bilet pentru a-l preda conducerii procesului.In timp ce un alt inculpat încerca să-mi ia biletul,ostaşul din gardă a observat,m'a prins de mână şi a luat o parte din bilet anunţând totodată complectul de judecată. Nu s'a luat nici o măsură pe loc,rămânând să se cerceteze cazul la şedinţa următoare.-

Cu restul biletului pe care am reuşit să-l ascund m'am prezentat la conducerea procesului spunând cazul şi cerând instrucţiuni. Precizez că nu am fost personal la conducerea procesului ci am trimis biletul prin numitul CALMAN LANDAU zis BOLANGIC (în prezent se află la Paris) care mi-a adus răspunsul în sensul că să nu mă prezint la proces ci să plec. Impreună cu fostul meu soţ WEISSMAN am plecat din Iaşi. Eu am rămas în satul Obreja la fratele meu MIHAIL BIRMAN iar mai târziu am plecat în alt sat din apropierea Nistrului. Intre timp WEISSMAN împreună cu fratele meu SULIN BIRMAN se ocupau de organizarea plecării clandestine în U.R.S.S.Nu ştiu din ce motive au părăsit această intenţie,ştiu numai că au scos un paşaport prin avocatul SILIN,pe atunci prefect al jud.Hotin,pentru Cehoslovacia. Astfel că am plecat împreună cu WEISSMAN printr'un punct neoficial cu barca (nu-mi amintesc cum se numea punctul) spre graniţa Poloniei,astăzi U.R.S.S.Am ajuns la un punct de frontieră polonez care deasemenea nu-mi amintesc cum se numea. Am rămas la un hotel până la primul

ss.Elisabeta Luca

./.

tren spre Livov. Deasemenea nu-mi amintesc cine ne-a trecut cu barca. Am plecat din ţară denaturând directivele date de conducerea procesului cu scopul de a mă sustrage urmărilor rezultate în urma biletului prins de instanţa de judecată a procesului. Stiu că presa burgheză a făcut mare vâlvă în jurul cazului cu biletul aducând injurii la adresa comuniştilor. Din Cehoslovacia am plecat mai târziu în Franţa cu ajutorul organizaţiei sioniste "Comunitatea Evreiască" din Brno. Despre activitatea mea din Cehoslovacia cât şi felul cum am ajuns în Franţa am arătat amănunţit în procesul verbal din 24 Octombrie 1952 şi procesul verbal din 28 Ianuarie 1953.- Deasemenea activitatea şi relaţiile mele cu o serie de elemente sioniste în perioada cât am stat în Franţa, până când am plecat în Spania am arătat-o în procesul verbal din 28 Ianuarie 1953.-

Intrebare:

Arată activitatea adevărată ce ai avut-o în Spania Republicană?

Răspuns:

Activitatea ce am desfăşurat-o în Spania este cea pe care am declarat-o în procesul verbal din 21 Oct.1952,adică am dus o activitate cinstită.-

Intrebare:

Bine,dar d-ta în procesul verbal din 28 Ianuarie 1953,ai declarat că eşti sionistă şi ai desfăşurat activitate sionistă?

Răspuns:

Da este adevărat că am declarat că sunt sionistă şi recunosc că într'adevăr sunt sionistă şi am desfăşurat activitate sionistă.Nu pot să răspund momentan la această întrebare şi rog ancheta să-mi dea timp de gândire pentru a putea răspunde sincer şi tot adevărul.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine,susţin şi semnez.-

ss.Elisabeta Luca

LT.DE SECURITATE

Diţă Gh.

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Luca, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1903, în com. Balatina-Bolti U.R.S.S. din părinți Ilie și Zina
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București str. Dumitrescu Nr. 22.

Azi 6 Februarie 1953

Orașul București.

Interogatoriul a început la ora 20 și 15 min.

„ s'a terminat la „ 2. și 30. „

Intrebare: Cu ce scop nu ați arătat tot adevărul în legătură cu arestarea d-tale în anul 1934 la Bernanți?

Răspuns: În luna Iunie 1933 am intrat în organizația M.O.P.R. prin numitul Weisman pe care l-am cunoscut la Bernanți și cu care nu am mai călătorit mai târziu. În luna Mai 1934 am fost arestată de comisarul Siguranței Bernanți, Rotenberg și-a siguranță am recunoscut o parte din activitatea mea și am dat și pe numitul Streul Brender, legătura mea, (nu știu unde se află în prezent) și care nu era arestat de siguranță în acel timp. Fiind atunci fiind arestată am avut relații cu agentul Măsuță (nu știu unde se află) și am primit și prăjituri dela el. Pe lângă prăjituri și fructe am primit și dela alți agenți de siguranță cari nu știu cum se numea și nu știu unde se află în prezent. După cca 11 zile, tot în luna Mai 1934 am fost trimisă cu un transport la închisoarea din Iași de atunci nu am mai avut relații cu nimeni dela

Semnătura, Elisa

Mod. 185

Urmare: Siguranta din București l-a luat în evidență de „Comitetul de conducere al Democrației Populare" ce anume au declarat la siguranță. Am ascuns că l-am dat pe Brunder Sruel (legătura mea) cât și purtarea mea cu agenții dela siguranță și în special cu agentul Mărăscuță Ilie-am dat seama că nu m-am purtat bine și am trădat la siguranță fapt care m-a făcut să ascund și să duc în eroare acest comitet de conducere al Democrației Populare. În urma acestui fapt de a ascunde adevărul am fost calificată că am avut o purtare bună lucru care știu că a influențat primirea mea în partid Comunist Român. Deci am ascuns activitatea mea trădătoare dela siguranță cu scopul de a mă ștecura în partid.

Întrebare: Atunci să-arăți sincer în ce împrejurări și cu ajutorul căruia persoane ați fost introdusă în Partidul Comunist Român?

Răspuns: M-am ștecurat în partid în urma faptului că eu am ascuns atitudinea și purtarea mea trădătoare dela siguranță. Am fost introdusă în P.C.R. în sept 1935 de către tovarășul Weisman căruia îi povestisem în mare parte purtarea mea la siguranță, și confirmată de tovarășa Elena Teodorache pe atunci instructoare C.C. al P.C.R. Și mi-am spus cea ce declarasem eu la siguranță.

Întrebare: Deci în realitate și-ta ai rămas sionistă așa cum ai declarat în procesul verbal de interogatoriu din 28 Ianuarie 1953?

Răspuns: Da, este adevărat că eu am rămas sionistă și am desfășurat activitate sionistă.

Semnătura, Elena

Urmare: Întrebare: Atunci de ce nu vorbești sincer despre activitatea d-tale sionistă?

Răspuns: Vreau să vorbesc sincer despre activitatea mea sionistă. Ideia sionistă o cunoșteam încă din copilărie dela părinții mei care erau sioniști. Părinții mei primeau ziare sioniste pe care le citeam și eu. Am citit deasemenea literatură sionistă. Mai târziu prin anii 1925-1926 am activat pe linie culturală jucând într-o piesă cu caracter sionist organizată de învățătorul sionist Calica.

Deasemenea în anul 1930 am fost ca educatoare a unui grup de copii evrei pe care i-am învățat și limba Idiș și Ebraica. După aceasta plecând din Bolotina la Secureni în anul 1932 am avut relații de prietenie cu mai mulți sioniști care veneau în casa tatălui meu sionist, Sima Hirman.

Am avut relații de prietenie cu sionistul Seibant care avea o drogherie în Secureni și adesea ori treceam pela el pe acasă. Acesta avea și un fiu care mai târziu a plecat în Palestina. Frecventam surorile Schter, sioniste, unde împreună cu mai mulți tineri sioniști citeam diferite cărți. Aceștia toți au plecat în Palestina. În luna Mai 1933 am plecat la Cernăuți împreună cu sionista Estera Lazanovici (plecată în Palestina) cu care la început locuiam împreună și am fost adusă de ea la sediul org. sioniste, din care făcea parte ea, nu-mi amintesc numele organizației. În sediu era o serie de tineri sioniști care făcea o repetiție de dans la care am asistat și eu. - Tot la Cernăuți am frecventat și am acceptat și

Semnătura, Elue

Mod. 185

Urmare: ajutor bănesc dela mari negustori sionişti; Aizic Gotlaiber, Avram Gotlaiber şi Iuliu Gotlaiber. (Primul este decedat, al doilea se află în Franţa şi al treilea în Palestina).- În casa lui Aizic Gotlaiber am cunoscut pe sora lui Wassermann, în prezent soţia lui Urman care se află la Moscova, U.R.S.S. precum şi pe logodnicul ei avocat, funcţionar numit nu ştiu cum se numeşte şi unde se află.- Alte activităţi sioniste până la plecare din ţară în afară de cea arătată în procesele verbale anterioare nu am mai dus.-

Întrebare: În ce împrejurări şi cu ce scop. aţi plecat în străinătate?

Răspuns: Am plecat din ţară în Iulie-Aug. 1936 în următoarele împrejurări: În timp ce se judeca procesul celor 106 în care eram implicată şi eu, Gusta Himmelfeld mi-a strecurat un bilet pentru al preda conducerii procesului. În timp ce un alt inculpat încerca să-mi ia biletul ofiţerul din gardă a observat m-a prins de mână şi a luat o parte din bilet anunţând tot odată completul de judecată.- Nu s-a luat nici o măsură pe loc rămânând să se cerceteze cazul la şedinţa următoare. Cu restul biletului pe care am reuşit să-l ascund mi-am prezentat la conducerea procesului spunând cazul şi cerând instrucţiuni. Precizez că nu am fost personal la cond. procesului ci am ţinut legătura prin inculpatul Solomon Landau zis Balangic (în prezent se află la Paris) care mi-a adus răspunsul în sensul că nu

Semnătura, ELuc

Urmare: mă prezint la proces și să plec. Împreună cu fostul soț al meu Weisman am plecat din Iași. Eu am rămas în satul Oluzgă la fratele meu Mihail Birman iar mai târziu am plecat în alt sat din apropierea Nistrului. Între timp Weisman împreună cu fratele meu Solomon Birman se ocupau de organizarea plecării clandestine în U.R.S.S. Nu știu din ce motive au părăsit această intenție știu numai că am scos un pașaport prin avoc. Silion, pe atunci prefect al jud. Hotin, pentru Cehoslovacia. Astfel că am plecat împreună cu Weisman printr-un punct neoficial cu barca (nu-mi amintesc cum se numea punctul), spre granița Poloniei, astăzi U.R.S.S. am ajuns la un punct de frontieră polonez care deasemenea nu-mi amintesc cum se numea. Am rămas la un hotel până la primul tren spre Lvov. deasemenea nu-mi amintesc cine ne-a trecut cu barca. Am plecat din țară denaturând directivele date de conducerea Procesului cu scopul de a mă sustrage urmărilor rezultate în urma biletului prins de instanța de judecată a procesului. Știu că presa burgheză a făcut mare vâlvă în jurul cazului cu biletul aducând injurii la adresa comuniștilor. - Din Cehoslovacia am plecat mai târziu în Franța cu ajutorul org. sionist„ cunoscută „Zvezda" din Barna-Cehoslovacia. despre activitatea mea din Cehoslovacia cât și felul cum am ajuns în Franța am arătat amănunțit în procesul verbal din 24 oct 1952. și procesul verbal din 28 ianuarie 1953. deasemenea activitatea și relațiile mele cu o serie de elemente

Semnătura, Ebner

Urmare: sioniste în perioada cât am stat în Franța până când am plecat în Spania am arătat în procesul verbal din 28 Ianuarie 1953.

Întrebare: Arată activitatea adevărată ce ai avut-o în Spania Republicană?

Răspuns: Activitatea ce am desfășurat-o în Spania este cea pe care am declarat-o în procesul verbal din 21 Oct 1952 adică am dus o activitate cinstită.

Întrebare: Bine dar d-ta în Procesul verbal din 28 Ianuarie 1953 ai declarat că ești sionistă și ai desfășurat activitate sionistă?

Răspuns: Da este adevărat că am declarat că sunt sionistă și recunosc că într-adevăr sunt sionistă și am desfășurat activitate sionistă. Nu pot să răspund momentan la această întrebare și rog ancheta să-mi dea timp de gândire pentru a putea răspunde sincer și tot adevărul.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde întocmai cu cele declarate de mine, îl susțin și semnez. [signature]

Lt de securitate

[signature]

Semnătura,

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata LUCA ELISABETA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina - Bălţi - URSS, din părinţiii Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu nr. 22.

5 Februarie 1953, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 21,30
" s'a terminat " 4,30

Intrebare:

In procesul verbal de interogatoriu din 2 Februarie 1953, ai declarat că ai fost introdusă în P.C.R. de către WEISSMAN AVRAM. Ce cunoşteai la acea dată despre WEISSMAN AVRAM?

Răspuns:

La acea dată, adică în anul 1935, ştiam că WEISSMAN fusese arestat şi a stat la închisoare în anul 1932. Deasemenea ştiam că în Mai 1934, cu prilejul arestării numitului POTCAMEN a fost arestat şi WEISSMAN care se afla în acel moment în casa acestuia. Stiu că WEISSMAN a fost pus în libertate după circa două zile. WEISSMAN şi POTCAMEN erau din acelaş oraş (Hotin) erau prieteni şi colegi şi se cunoşteau reciproc activitatea. Stiu că POTCAMEN a fost pus în libertate pe baza art. 6, adică a devenit informator al Siguranţei. Stiu că WEISSMAN avea strânse legături cu mari negustori sionişti: AIZIC GOTLEIBER şi AVRAM GOTLEIBER şi îl ajuta cu bani, haine, deşi aceştia ştiau că WEISSMAN este comunist. Dealtfel aceşti doi mari negustori şi sionişti m'au ajutat şi pe mine cu bani, mi-au cumpărat şi un palton în anul 1934. WEISSMAN avea o soră CLARA, sionistă şi era logodită cu un avocat MEHL ROITMAN, activist sionist, fruntaş, cu care am avut şi eu relaţii. In anul 1935 în ajun de 7 Noembrie, WEISSMAN a venit în casă (eu trăiam nelegitim împreună cu el) cu un agent de siguranţă (nu ştiu cum îl chema) care venise să mă aresteze pe mine cu care ocazie l-a arestat şi pe WEISSMAN, dar după circa două zile a fost pus în libertate el, iar eu după circa 5 zile.- Eu am fost pusă în libertate în urma intervenţiei lui WEISSMAN prin sionistul AIZIC GOTLEIBER care era prieten cu comisarul ROTEMBERG.-

ss. Luca Elisabeta

220

Intrebare:

Deci WEISSMAN era sionist şi d-ta ştiai acest lucru?

Răspuns:

Atunci nu-mi dădeam seama că WEISSMAN este sionist dar mai târziu mi-am dat seama că este sionist. Spun acest lucru deoarece ştiu că WEISSMAN cunoştea activitatea mea sionistă şi a sprijinit elementele sioniste cum este sionista GORNSTEIN RAHIL şi fratele ei. Deasemenea în discuţiile ce le-am avut cu WEISSMAN acesta ca şi mine şi-au exprimat regretul că EIZIC GOTLEIBER sionist a fost deportat de Puterea Sovietică. In anul 1948 când eu fiind la Cernăuţi am ajutat cu suma de 650 ruble pe familia acestui deportat, WEISSMAN s'a arătat bucuros de ajutorul acordat.-

Intrebare:

D-ta ai declarat în procesul verbal din 2 Februarie că ai fost introdusă de WEISSMAN în P.C.R. Cu ce scop te-a introdus?

Răspuns:

Nu ştiu concret cu ce scop, dar din cele cunoscute de mine din activitatea lui WEISSMAN în ce priveşte atitudinea Siguranţei faţă de el, arestat de mai multe ori şi pus în libertate, plecarea de mai multe ori peste graniţă adică în 1936 a plecat în August în Cehoslovacia, împreună cu mine, s'a reîntors în Septembrie în ţară şi în Noembrie 1946 pleacă din nou în Cehoslovacia. In anul 1938 a cerut să se reîntoarcă din Spania şi a revenit prin Paris în ţară. Faptul că WEISSMAN a activat la Cernăuţi timp de trei ani cât ştiu eu că între timp au avut loc mai multe căderi în urma cărora au urmat procesul celor 106. Din aceste căderi s'a dovedit informator, prietenul bun al lui WEISSMAN numitul POTCAMEN şi în special când POTCAMENI a fost arestat se afla în casa acestuia şi WEISSMAN. Toate acestea mă fac să afirm că WEISSMAN a fost în serviciul Siguranţei şi m'a introdus pe mine în Partid tot cu scopul de a servi Siguranţa.-

Intrebare:

Nu umbla cu şiretlicuri. D-ta ai declarat că WEISSMAN cunoştea atitudinea trădătoare pe care ai avut-o la Siguranţă cât şi faptul că eşti sionistă. Arată concret ce urmărea WEISSMAN prin introducerea d-tale în P.C.R.?

ss. Luca Elisabeta

.//.

Răspuns:

Este adevărat că WEISSMAN cunoştea activitatea mea sionistă şi purtarea mea trădătoare dela Siguranţă. Dela intrarea mea în Partid eu îi spuneam lui WEISSMAN activitatea mea în Partid şi legăturile pe care le aveam. El a organizat şi insistat ca eu să plec din ţară. Mai târziu tot el m'a introdus şi în Spania. In urma recomandării lui am fost repartizată la muncă în Spania şi până la despărţirea noastră la începutul anului 1938 eu îi povesteam activitatea mea. Datorită recomandării lui am fost ridicată în munci de mai mare răspundere, strecurându-mă până în C.C.al Partidului Comunist Spaniol, lucrând la arhiva brigăzilor internaţionale. Faţă de acestea ajung la concluzia că am fost introdusă în Partid de WEISSMAN cu scopul de a-i servi scopurilor lui duşmănoase de unealtă a Siguranţei.-

După ce am citit cuvânt cu cuvânt prezentul proces verbal de interogatoriu şi am constatat că corespunde întocmai cu cele declarate de mine, susţin şi semnez.-

ss.Luca Elisabeta

ANCHETATOR:
LT. DE SECURITATE

Diţă Gheorghe

223

222

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Iuca, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909 în com. Bolatina-Baltă U.R.S.S. din părinți Ilie și Zina
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București str. Ramniceanu Nr. 22

Azi 5 Februarie 1953

Orașul București.

Interogatoriul a început la ora 3 1 și 30 min.

„ s'a terminat la „ 4 și 30 „

Intrebare: În procesul verbal de interogatoriu din 2 Februarie 1953 ai declarat că ai fost introdusă în P.C.R. de către Weisman Avram. De cunoșteai la acea dată despre Weisman?

Răspuns: La acea dată adică în anul 1935 știam că Weisman fusese arestat și a stat la închisoare în anul 1932. Deasemenea știam că în mai 1934 cu prilejul arestării numitului Petcanescu a fost arestat și Weisman care se afla în acel moment în casa acestuia. Știu că Weisman a fost pus în libertate după cca două zile. Weisman și Petcanescu erau din același oraș (Hotin) erau prieteni și colegi și își cunoșteau reciproc activitatea. Știu că Petcanescu a fost pus în libertate pe baza ord. 6. adică a devenit informator al siguranței. Știu că Weisman avea strânse legături cu marii negustori sioniști. Știu că Solleter

Semnătura, Elisa

Mod. 185

Urmare: și Avram Gotlibovski îl ajuta cu bani, haine deși acestia știau că Weisman este comunist. Oricum acești doi mari ungurași și sioniști m'au ajutat și pe mine cu bani, mi-a cumpărat și un pantalon în anul 1934.- Weisman avea o soră Liza, sioniștă și era căsătorită cu un avocat Mehl. Weisman activist sionist puternic cu care am avut și eu relații. În anul 1935 în ajun de 7 noiembrie Weisman a venit în casă (eu locuiam împreună cu el) cu un agent de siguranță (nu știu cum îl chema) care venise să mă aresteze pe mine cu care ocazie l-a arestat și pe Weisman dar după oarecare zile a fost pus în libertate el iar eu după cca 5 zile.- Eu am fost pusă în libertate în urma intervenției lui Weisman prin sionistul zisic Gotlaiber care era prieten cu comisarul Rotenberg..

Întrebare: deci Weisman era sionist și d-ta știai acest lucru?

Răspuns: Atunci nu-mi dădeam seama că Weisman este sionist dar mai târziu mi-am dat seama că este sionist. Spun acest lucru deoarece știu că Weisman cunoștea activitatea mea sionistă și a sprijinit elemente sioniste cum este sionista Garnstein Isabel și fiicele ei.- Reamintesc în discuțiile ce le am avut cu Weisman acesta ca și mine și-a exprimat regretul că după zisicu Gotlaiber sionist a fost deportat de autorități sovietice.- În anul 1948 când eu fiind la bănuți am ajutat cu suma de 650 ruble

Semnătura, Elena

Urmare: pe familia acestui departat Weisman s.a. arătat lucrurile de ajutorul acordat.

Întrebare: D-ta ai declarat în procesul verbal din 2. Feb că ai fost introdusă de Weisman în I.C.R. Ce ce scop ți-a introdus?

Răspuns: Nu știu concret cu ce scop, dar din cele cunoscute de mine din activitatea lui Weisman în ce privește atitudinea siguranței față de el, arestat de mai multe ori și pus în libertate plecarea de mai multe ori prin grănița adică în 1936 a plecat în August în Cehoslovacia împreună cu mine, apoi reântors în Sept în țară și în Noembrie 1936. plecat din nou în Cehoslovacia. În anul 1938 a venit să se reântoarcă din Spania și a revenit prin Paris în țară. Faptul că Weisman a activat la bernanți timp de trei ani cât știu eu, că întrun timp au avut loc mai multe căderi în rândul cărora au venit precum el loc 106; Din aceste căderi fiu deodată informator, prietenul bun al lui Weisman numitul Petcanescu și în special când Petcanescu a fost arestat se afla în casa acestuia și Weisman; Toate acestea mă fac să afirm că Weisman a fost în serviciul siguranței și m-a introdus pe mine în partid tot cu scopul de a servi siguranța.

Întrebare: Nu umbla cu sinetisiri: D-ta ai declarat că Weisman cunoaște atitudinea trădătoare pe care ai avut-o la siguranță cât și faptul că ești rămânător. Arată concret ce anume

Semnătura, Eluer

Urmare: Weisman prin introducerea d-ta în P.C.R.

Răspuns: Este adevărat că Weisman cunoaște activitatea mea și purtarea mea față de la siguranță. De la intrarea mea în partid eu îi spuneam lui Weisman activitatea mea în partid și legăturile pe care le aveam. El a organizat și înființat ca eu să plec din țară. Mai târziu tot el mă introduse și în Spania. În urma recomandării lui am fost repartizată la muncă în Spania și până la despărțirea noastră la începutul lunii 1938 eu îi povesteam activitatea mea. Datorită recomandării lui am fost ridicată în muncă de mai mare răspundere stând până în C.C. al Partidului Comunist Spaniol lucrând la arhiva Brigăzilor Internaționale. Tot de aceea ajung la concluzia că am fost introdusă în partid de Weisman cu scopul de a-i servi scopurile lui dușmănoase de unelta a siguranței.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde întocmai cu cele declarate de mine, îl semnez. Elena

Martor de necesitate

Semnătura,

224

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Luca, ziaristă, născută la 1 ianuarie 1909 în com. Babotina-Bolti U.R.S.S. din părinți fără ocupație,
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București Str. Dumitrescu Nr. 22.

Azi 6 Februarie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 21 și 30 min.

„ s'a terminat la „ 3. și „

Intrebare: În procesul verbal din 2 Februarie 1953 ai cerut timp de gândire în legătură cu o serie de întrebări. Ți s'a acordat această posibilitate. Arată concret activitatea sionistă ce ai desfășurat-o în continuare în străinătate?

Răspuns: Deși în procesul verbal din 2 Feb. a.c. am vorbit despre perioada 1937 în legătură cu activitatea mea sionistă din trecut, în urma timpului de gândire ce mi-ați acordat, și așa după cum am promis să vin sincer să spun tot adevărul sunt hotărât să declar în continuare activitatea mea sionistă, dar rog ancheta să-mi acorde încă un scurt timp de gândire pentru a reconstitui faptele concrete legate de activitatea mea sionistă și atunci voi veni să le expun cu toată sinceritatea.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am

Semnătura, Elisa

Mod. 185

Urmare: constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susțin și semnez. Edw
Lt. Ștefănescu

Semnătura,

C 375

226

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina - Bălţi U.R.S.S. din părinţii Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu nr. 22.-

9 Februarie 1953, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 2o,oo
" s'a terminat " 1,3o.

Intrebare:

In procesul verbal de interogatoriu din 6 Februarie 1953, ai cerut să ţi se prelungească timpul de gândire în legătură cu o serie de întrebări. Ti s'a acordat această posibilitate. Arată concret activitatea sionistă ce ai desfăşurat-o în străinătate?

Răspuns:

Aşa după cum mi-am luat obligaţia în faţa anchetei, după timpul de gândire acordat, vreau să arăt în mod cinstit şi sincer activitatea mea sionistă.- Eu fiind sionistă în anul 1933, am cunoscut la Cernăuţi pe sionistul WEISSMAN AVRAM, cu care m'am şi căsătorit. El fiind introdus în P.C.R. m'a introdus şi pe mine în mişcarea muncitorească (M.C.P.R.) în luna Mai 1933.- După puţin timp am ajuns la Siguranţă unde am avut o purtare duşmănoasă şi am trădat mişcarea muncitorească. Mai mult, am avut relaţii neprincipiale şi cu mai mulţi agenţi de siguranţă, aşa după cum am arătat într'un proces verbal anterior. Stiind că prin purtarea mea la Siguranţă am făcut o faptă duşmănoasă clasei muncitoare, amascuns în faţa Partidului purtarea mea trădătoare şi tot cu ajutorul sionistului WEISSMAN AVRAM în Septembrie 1935 m'am strecurat în P.C.R In anul 1936 s'a judecat procesul celor "1o6" din care făceam şi eu parte.- La proces am participat liberă, nefiind arestată.-

In timpul procesului am dat prilej burgheziei să lovească în Partid (comentând prin presă) prin căderea în mâna instanţei de judecată a unui bilet pe care l-am luat eu în sala de judecată dela numita CHIMILFELD (trădătoare). Acest bilet era dat de deţinuţii politici arestaţi pentru a-l da eu Partidului afară şi când l-am luat dela CHIMILFELD am fost surprinsă de paza deţinuţilor din sală. După aceasta, contrar indicaţiei Partidului (care nu ştia

ss. Luca Elisabeta

.//.

că eu sunt trădătoare)şi care mi-a spus să fug să nu mai particip la proces,cu ajutorul sionistului WEISSMAN am fugit împreună din ţară în August 1936,în Cehoslovacia. Ajunsă în oraşul Brno,imediat am luat legătură cu o familie sionistă (nu ştiu cum se numea) care mi-a recomandat-o un evreu negustor la care m'am adresat când am ajuns în Brno. Această familie mi-a procurat şi locuinţă.In Cehoslovacia în timp cât am stat din August şi până în Decembrie 1936,am avut legătură cu un grup de studenţi evrei,elemente burgheze,cum era IANI COIFMAN,TULIU BLUMENTAL,BUBI SECHTER,TAGHER SIMION şi alţii.- In prezent nu ştiu unde se află aceştia.Tot aceşti studenţi evrei m'au ajutat cu bani tot timpul cât am stat în Cehoslovacia. După aceasta aşa după cum am arătat într'un proces verbal anterior,din îndrumarea unuia dintre studenţii evrei arătaţi mai sus am luat legătură cu organizaţia sionistă "Comunitatea Avreilor" din Brno,care m'a ajutat cu bilete de tren Brno-Viena să plec în Franţa. Acest ajutor l-am primit sub motiv că plec în Palestina. Tot timpul cât am stat în Cehoslovacia nu am dus nici o muncă de partid şi contrar liniei Partidului am plecat în Franţa. Din Cehoslovacia am plecat spre Franţa împreună cu sionistul WEISSMAN AVRAM,care era trimis "să lupte" în brigăzile internaţionale din Spania.-

Intrebare:

Intr'un proces verbal anterior ai declarat că sionistul WEISSMAN,din cele cunoscute d-tale el lucra pentru Siguranţă.Atunci de cine a fost trimis în Spania?

Răspuns:

Da am afirmat că sionistul WEISSMAN lucra pentru Siguranţă.Deci şi în Spania el a fost trimis tot de Siguranţă.-

Intrebare:

Care sunt motivele pentru care d-ta ai plecat în Franţa?

Răspuns:

Eu fiind soţia sionistului WEISSMAN,în timp ce mă aflam în Cehoslovacia,i-am scris o scrisoare,la Iaşi mi se pare,după ce aflasem dela el că pleacă în Spania (tot printr'o scrisoare), să facă rost de bani să pot pleca şi eu cu el în Spania.Intr'adevăr pe baza celor stabilite WEISSMAN a venit la mine în Cehoslovacia şi împreună am plecat spre Spania.- Ajunşi la Bazel-Elveţia, WEISSMAN a fost trimis de către partid împreună cu un grup de voluntari spre Spania. Mie nu mi-a dat voie să plec Partidul sub

ss.Luca Elisabeta

.//.

224

motiv că nu aveam nici o pregătire specială şi am fost trimisă la Paris - Franţa.-

Intrebare:

Ce activitate sionistă ai dus după ce ai sosit în Franţa

Răspuns:

După sosirea mea în Franţa am fost găzduită şi am locuit la familia sionistă CEAPLIC. In această perioadă am cunoscut-o pe sionista RAIA ROITMAN cu care am avut relaţii de prietenie. RAIA frecventa cercurile sioniste evreeşti şi prin ea am participat şi eu la activitatea culturală a unuia din aceste cercuri, **cântând în** cor în limba idiş. Această muncă culturală am desfăşurat-o circa o lună de zile. Tot prin RAIA ROITMAN am lucrat ca educatoare de copii evrei într'o colonie de vară din "Lavarene Sait Hilaire" cam la 40 km.de Paris. Colonia era condusă de o familie de evrei şi erau primiţi numai copii evrei.Aici am lucrat circa două luni de zile. In Franţa în această perioadă din Ianuarie până în August 1937,am fost ruptă de viaţa de partid şi nu am dus nici un fel de muncă politică. Mai mult,contrar liniei Partidului m'am adresat "Ligii Drepturilor Omului",pentru a-mi confirma calitatea mea de "emigrantă politică",pentru a scoate acte de rămânere în Franţa. Deşi ştiam că "Liga Drepturilor Omului" folosea orice prilej pentru a discredita Partidul,eu adresându-mă ei am sprijinit-o în acest sens,prin aceea că eu am prezentat cazul meu într'o lumină falsă din care reeşea că Partidul loveşte în membrii săi.- Deasemenea,contrar liniei Partidului am plecat în Spania, spun acest lucru deoarece ştiam că în Spania pot pleca numai oameni verificaţi. Eu deşi după prima încercare de a mă strecura pe contpropriu în Spania,nu am reuşit şi la Bazel - Elveţia Partidul m'a avertizat că nu pot pleca din cauză că nu am nici o pregătire în acest sens,deşi în Franţa nu am fost recunoscută de partid,fără să mă fi pregătit într'o ramură de activitate pentru a fi de folos în Spania,am căutat să mă strecor din nou în Spania. De data aceasta am reuşit deoarece sionistul WEISSMAN care se afla în Spania m'a susţinut şi cu ajutorul lui în August 1937 am ajuns în Spania.-

Intrebare:

Să arăţi concret persoanele cu care împreună ai dus această activitate?

Răspuns:

Această activitate sionistă am dus-o împreună cu numita RAIA ROITMAN sionistă,cu familia CEAPLIC,TULIU BLUMENTAL cu

ss.Luca Elisabeta

228

dr.MERINEANSCHI, - (toţi se află în Franţa) şi cu ajutorul lui WEISSMAN care se află în U.R.S.S. Concret cum am dus activitate cu fiecare împreună am arătat-o mai sus. In ce priveşte dr.MERINEANSCHI acesta m'a dus la "Liga Drepturilor" şi m'a ajutat să scot acte de rămânere în Franţa.-

Intrebare:

Mai sus ai declarat că WEISSMAN a fost trimis în Spania de către Siguranţă. D-ta fiind tot sionistă, de cine ai fost trimeasă?

Răspuns:

In Spania am ajuns cu sprijinul sionistului WEISSMAN, care se introdusese la Baza Brigăzilor Internaţionale la serviciul special (securitate) aşa cum am arătat mai sus, fără să fiu trimeasă de altcineva. Ajunsă în Spania, cu ajutorul lui WEISSMAN m'am introdus la Administraţia Serviciului Sanitar la Brizările Internaţionale, iar mai târziu la Statul Major al Bazei Brigăzilor Internaţionale şi ulterior am lucrat la C.C.al Partidului Comunist Spaniol Secţia Cadre. In Spania am stat din Sept.1937 până în Februarie 1939, când în urma dispoziţiei primită din partea C.C.al P.C.Spaniol, am trecut graniţa în Franţa şi introdusă într'un lagăr. Mergând pe aceeaş linie de a ascunde adevărul şi de a minţi Partidul deşi am fost întrebată nu am arătat activitatea mea sionistă cât şi purtarea mea trădătoare dela Siguranţă şi astfel am fost primită în P.C.Spaniol.-

Intrebare:

După plecarea din Spania în ce lagăr ai fost internată şi cu cine din reprezentanţii autorităţilor franceze ai stat de vorbă?

Răspuns:

După plecarea din Spania am fost internată într'un lagăr provizoriu din oraşul Perpignam. In lagăr am stat circa două zile. Cu autorităţile franceze am stat de vorbă numai cât ne făcea percheziţie, când am ajuns pe teritoriul francez.-

Intrebare:

La ce s'au referit concret aceste discuţii?

Răspuns:

M'au căutat în bagaje pentru a vedea dacă nu am adus arme. Trecând împreună cu tot grupul de femei şi copii spanioli nu am fost identificată, nu-mi s'au cerut actele. La percheziţie mi-au găsit un cuţit de tăiat hârtie şi mi l-au confiscat.-

ss.Luca Elisabeta

./.

229

Intrebare:

In procesul verbal din 3 Noembrie 1952, ai declarat că ai "reuşit să evadezi" din lagărul din Perpignan. De cine ai fost sprijinită în acest scop?

Răspuns:

Pentru plecarea din lagăr nu am avut sprijinul nimănui, ci am folosit faptul că atunci când ne ducea la masă nu eram însoţiţi decât de sentinelă şi astfel în timp ce treceam lângă o grădiniţă m'am desprins de convoi, am rămas în urma unui arbore, iar când convoiul s'a depărtat am trecut grădina şi am eşit pe altă stradă, m'am prezentat la org. de partid din Perpignan şi cu ajutorul acesteia am ajuns la Paris. Ajunsă la Paris, am reluat contactul cu elementele sioniste.-

Intrebare:

Deci d-ta ai continuat activitatea sionistă?

Răspuns:

Da, am continuat.

Intrebare:

Atunci să vorbeşti sincer despre activitatea d-tale în continuare?

Răspuns:

In primele luni dela revenirea mea din Spania în Franţa, activitatea mea sionistă a constat în aceea că am reluat contactul cu elementele sioniste cu care activasem la plecare în Spania, ca: RAIA ROITMAN (decedată), familia CEAPLIC se află în Franţa, dr. MERINEANSCHI şi am luat legătură şi am făcut prietenie cu alte elemente duşmănoase partidului ca LANDAU CALMAN şi soţia lui LIZA sionist, MAIA şi NOVAC COGAN, sionişti, RABIL şi MEHEL sionişti, IACOB ZEMEL şi sora lui COCA Sionişti. In casa lui CEAPLIC am întâlnit foarte des pe ETEL SOR, care împreună cu fratele ei duseseră în ţară în anul 1935 activitate trotkistă şi fiind înlăturaţi din Partid a fugit din ţară şi se află în Paris. Toţi aceştia se află la Paris. Deşi la început partidul mi-a încredinţat muncă de M.O. P.R. (în comitetul pentru ajutorarea Spaniei) eu nu m'am dedicat acestei munci ci am continuat activitatea sionistă. Până la urmă am rupt definitiv cu partidul şi dela sfârşitul anului 1939, când partidul mobiliza membrii pentru întâmpinarea războiului, eu nu am mai activat deloc. In timpul acesta am lucrat la o cantină evreiască din str. Saintonge nr. 8 Paris. Apoi am urmat un curs de apărare pasivă deasemenea organizat de o organizaţie sionistă evreiască, iar în Iunie 1940 contrar hotărârii Partidului am părăsit Parisul împreună cu alţii şi am pornit în evacuare.

//.

După ce nemţii ne-au ajuns din urmă rănind pe doi din grupul nostru ne-am întors la Paris aşa după cum am declarat în procesul verbal din 3 Noembrie 1952. Prin Septembrie 1940 m'am înscris la un curs de croitorieal org.sioniste " Ort" şi am urmat acest curs circa o lună de zile,părăsindu-l la plecare în URSS aşa cum am declarat într'un proces verbal anterior.-

Intrebare:

Spune-ţi tot adevărul despre activitatea sionistă pe care ai desfăşurat-o?

Răspuns:

Da,am declarat absolut tot adevărul despre activitatea mea sionistă din această perioadă arătată mai sus.-

După ce am citit prezentul proces verbal cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde întocmai cu cele declarate de mine,susţin şi semnez propriu.-

ss.Luca Elisabeta

ANCHETATOR:
LT.DE SECURITATE

Diţă Gheorghe

CM/5 ex.

C.N.S.A.S.

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Lucă, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909 în loc. Balatina-Bălți U.R.S.S. din părinți Ske și Zina
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București str. Rîmniceanu Nr. 28

Azi 9 Februarie 1953

Orașul București.

Interogatoriul a început la ora 20 și min.
" s'a terminat la " 1 și 30 "

Intrebare: In procesul verbal din 6 Februarie 1953 ai cerut să ți se prelungească timpul de gândire în legătură cu o serie de întrebări. Ți s-a acordat această posibilitate. Arată concret activitatea sionistă ce ai desfășurat-o în străinătate?

Răspuns: Așa după cum mi-am luat obligația în fața anchetei, după timpul de gândire acordat, vreau să arăt în mod cinstit și sincer activitatea mea sionistă. – Eu fiind sionistă în anul 1933 am cunoscut la Cernăuți pe sionistul Weisman Avram cu care m-am și căsătorit. El fiind introdus în P.C.R. m-a introdus și pe mine în mișcarea muncitorească (M.O.P.R.) în luna Mai 1933. – După puțin timp am ajuns la siguranță unde am avut o purtare dușmănoasă și am trădat mișcarea muncitorească. Mai mult am avut relații nepricipiale și cu mai mulți agenți de siguranță așa după cum am arătat întâm

Semnătura, ELuca

Urmare: proces verbal anterior. Știind că prin purtarea
mea la siguranță am făcut o faptă dușmănoasă
clasei muncitoare am ascuns în fața partidului
purtarea mea trădătoare și tot cu ajutorul
sionistului Weissman Avram în sept. 1935 m-am
strecurat în P.C.R. În anul 1936 s-a judecat
procesul celor "106" din care făceam și eu parte.
La proces am participat liberă nefiind arestată.
În timpul procesului am dat prilej burgheziei
să lovească în Partid (comentând prin presă) prin
căderea în mâna instanței de judecată a
unui bilet pe care l-am luat eu în sala de
judecată dela numita Blumfeld (trădătoare). Acest
bilet era dat de deținuți politici arestați pentru
a-l da eu partidului afară și când l-am luat dela
Blumfeld am fost surprinsă de garda deținuților
din sală. După aceasta contrar indicației
partidului (care nu știa că eu sunt trădătoare) și
care mi-a spus să fug să nu mai particip la proces,
cu ajutorul sionistului Weissman am fugit împreună
din țară în Aug 1936 în Cehoslovacia. Ajunsă
în orașul Bârno imediat am luat legătura
cu o familie sionistă (nu știu cum se numea) care
mi-a recomandat-o un evreu, negustor, la care
m-am adresat când am ajuns în Bârno. Această
familie mi-a procurat și locuința. În Cehoslovacia
în timp cât am stat din Aug. și până în decembrie
1936 am avut legătură cu un grup de studenți
evrei, elemente burgheze, cum era Jani Kaufman,
Iuliu Blumental, Buli Sechter, Jagher Simion și alții.
În prezent nu știu unde se află aceștia. Tot acești

Semnătura, [illegible]

Urmare: Studenții evrei, mi-a ajutat cu bani tot timpul cât am stat în Cehoslovacia. După aceasta așa după cum am arătat cu ocazia procesului verbal anterior, din îndrumarea unuia dintre studenții evrei arătați mai sus am luat legătura cu org. sioniste în comunitatea evreilor din Boroa, care mi-a ajutat cu bilete de tren (Barno-Viena) plec în Franța. Acest ajutor l-am primit sub motiv că plec în Palestina. Tot timpul cât am stat în Cehoslovacia nu am dus niciodată de purtat și contrar liniei partidului am plecat în Franța. Din Cehoslovacia am plecat spre Franța împreună cu sionistul Weisman Ismail, care era trimis "să lupte" în brigăzile internaționale din Spania.

Întrebare: Într-un proces verbal anterior ați declarat că sionistul Weisman din cele cunoscute de d-tale el lucra pentru siguranță. Atunci de cine a fost trimis în Spania?

Răspuns: Da am afirmat că sionistul Weisman lucra pentru siguranță, deci și în Spania el a fost trimis tot de siguranță.

Întrebare: Care sunt motivele pentru care d-ta ați plecat în Franța?

Răspuns: Eu fiind soția sionistului Weisman în timpul cât mă aflam în Cehoslovacia i-am scris o scrisoare, de Josi mi se pare, după ce aflasem de la el că pleacă în Spania (tot printr-o scrisoare) să facă rost de bani să fiu plecă și eu cu el în Spania. Întâlnirea pe baza celor stabilite Weisman a venit la mine în Cehoslovacia și împreună am plecat spre Spania. Ajuns

Semnătura, Elena

Urmare: la Basel-Elvetia, Weisman a fost trimis de către partid împreună cu încă un grup de voluntari spre Spania. Nie nu ni-a dat voie să plec partidul sub motiv că nu aveam încă o pregătire specială și am fost trimisă la Paris-Franța.

Întrebare: De activitate sionistă ai dus după ce ai sosit în Franța?

Răspuns: După sosirea mea în Franța am fost găzduită și am locuit la familia sionistă Beaybic. În această perioadă am cunoscut pe sionista Raia Zaitman cu care am avut relații de prietenie. Raia frecventa cercurile sioniste evreiești și prin ea am participat și eu la activitatea culturală a unuia din aceste cercuri cântând în cor în limba idiș.- Această muncă culturală am desfășurat-o cca o lună de zile. Tot prin Raia Zaitman am lucrat ca educatoare de copii evrei într-o colonie de vară din "Javarene Sait Hilaire" cam la 40 Km. de Paris,- colonia era condusă de o familie de evrei și erau primiți numai copii evrei- fiind am lucrat cca. două luni de zile. În Franța în această perioadă din Ianuarie și până în Aug 1937. am fost ruptă de viața de partid și nu am dus nici un fel de muncă politică. Mai mult contrar liniei partidului mi-am adresat „Liga drepturilor omului" pentru ani confirma calitatea mea de "emigrantă Politică" pentru a scoate acte de ședere în Franța. Deși știam că "Liga drepturilor omului" folosea ori ce prilej pentru a discredita

Semnătura, Elena

Urmare: partidul eu adresându-mă și am sprijinit-o
în acest sens prin aceea că eu am prezentat
cazul meu într-o lumină falsă din care reesea
că partidul lovește în membrii săi. Deasemenea
contrar liniei partidului am plecat în Spania
Spun acest lucru deoarece știam că în Spania
pot pleca numai oameni verificați. Eu deși după
prima încercare de a mă strecura peste granițe
în Spania nu am reușit și la Bazel-Elveția,
partidul m-a avertizat că nu pot pleca din
cauză că nu am nici o pregătire în acest sens,
deci în Franța nu am fost recunoscută de
partid, fără să mă fi pregătit într-o ramură de
activitate pentru a fi de folos în Spania, am căutat
să mă strecor din nou în Spania. De data
aceasta am reușit deoarece sionistul Weisman
care se afla în Spania m-a susținut și cu
ajutorul lui în Aug. 1937 am ajuns în Spania.

Intrebare: Să arăți concret persoanele cu
care împreună ai dus această activitate?

Răspuns: Această activitate sionistă am
dus-o împreună cu numita Roza Leitman
sionistă, cu familia Czaplic, Iuliu Blumental
cu d-na Mezincanski (toți se află în Franța)
și cu ajutorul lui Weisman care se află în
U.R.S.S. Concret cum am dus activitate cu
fiecare împreună am arătat mai sus. In
ce privește d-na Mezincanski aceasta m-a dus
la „Liga drepturilor omului" și m-a ajutat să
scot acte de rămânere în Franța.

Intrebare: Mai sus ai declarat că Weisman

Semnătura, Elena

Urmare: a fost trimis în Spania de către siguranță. Și-ta fiind tot sionist de cine ai fost trimis?

Răspuns: În Spania am ajuns cu sprijinul sioniștilor germani care m-au introdus în baza brigăzilor internaționale la serviciul Special (Securitate) pe care cum am arătat mai sus, pare să fie trimis de altcineva. Ajuns în Spania cu ajutorul lui Weisman mam introdus la „Administrația serv. Sanitar" al Brigăzilor internaționale iar mai târziu la „Statul major al bazei Brigăzilor internaționale și ulterior am lucrat la C.C. al Partidului Comunist Spaniol ca cadre. În Spania am stat din Sept 1937 până în Februarie 1939 când în urma dispozițiilor primite din partea C.C. al P.C. Spaniol am trecut granița în Franța și internat într-un lagăr. Negând pe oricare bine de a ascunde adevărul și de a minți pe tovarășul deși am fost întrebat nu am arătat activitatea mea trecută cât și purtarea mea trădătoare de la siguranță și astfel am fost primit în P.C. Spaniol.

Întrebare: după plecarea din Spania în ce lagăr ai fost internat și cu cine din reprezentanții autorităților franceze ai stat de vorbă...

Răspuns: După plecarea din Spania am fost internat într-un lagăr pe malul mării din orașul Perpignan. În lagăr am stat cca două zile. Cu autoritățile franceze am stat de vorbă numai cât mi-a cerut

Semnătura, Elena

Urmare: percheziție când am ajuns pe teritoriul Franței.

Întrebare: La ce ați referit când ați discuți?

Răspuns: m-a căutat în bagaje pentru a vedea dacă nu am adus arme. Urcând împreună cu tot grupul de femei și copii spanioli nu am fost identificată, nu mi-au cerut actele. La percheziție mi-a găsit un cuțit de tăiat hârtie și mi l-a confiscat.

Întrebare: În procesul verbal din 3 Nov. 1952 ați declarat că ați "reușit să evadați" din lagărul din Perpignan. De cine ați fost sprijinită în acest scop?

Răspuns: Pentru plecarea din lagăr nu am avut sprijinul nimănui. Ei am folosit faptul că atunci când ne ducea la masă nu eram înșotiți decât de o santinelă și astfel că în timp ce treceam lângă o grădiniță mi-am desprins de curând, am rămas în urma unui arbore, iar când convoiul s-a depărtat am luat grădina și am ieșit pe altă stradă, mi-am prezentat la org. de Partid din Perpignan și cu ajutorul acestia am ajuns la Paris. Ajunsă la Paris am reluat contactul cu elemente sioniste...

Întrebare: De ce ați continuat activitatea sionistă?

Răspuns: Da am continuat.

Întrebare: Atunci să vorbești sincer despre activitatea ta în continuare?

Semnătura, Elena

Urmare: În primele luni dela revenirea mea din Spania în Franța activitatea mea sionistă a constat în aceia că am reluat contactul cu elementele sioniste cu care activasem la fel care în Spania ca: Laia Kartman (decedată), Familia Leaphic se află în Franța, Ocz Marineanski și am luat legătură și am făcut prietenie cu alte elemente dușmănoase partidului ca Landau Kalman și sotiea lui Liza, sionist, Maia și Hanec Bogan sionisti, Rahil și Mehel sionisti, Iacob Lemel și sora lui Loca sionisti. În casa lui Leaphic am întâlnit foarte des pe Etel Sor: care împreună cu frații ei duceau în țară în anul 1935 activitate troțkistă și fiind înlăturați din partid a fugit din țară și se afla în Paris. Toți aceștia se aflau la Paris. — Deși la început partidul mi-a încredințat muncă de M.O.P.R. (un comitet pentru ajutorarea Spaniei) eu nu m'am dedicat acestei munci ci am continuat activitatea sionistă. Până la urmă am rupt definitiv cu partidul și dela sfârșitul anului 1939 când partidul mobiliza membri pentru întâmpinarea războiului, eu nu am mai activat deloc. În timpul acesta am lucrat la o cantină evreiască din str. Saintonge. N° 8 - Paris. Apoi am urmat un curs de apărarea pasivă deasemenea organizat de o org. sionistă evreiască; iar în Iunie 1940 contrar hot. partidului am părăsit Parisul împreună cu alții, și am pornit în evacuare. — După ce Nemții neau ajuns din urmă

Semnătura, Edna

Urmare: rămînd pe doi din grupul nostru m-am întors la Paris. așa după cum am declarat în procesul verbal din 3 Nov. 1952. Prin Septembrie 1940 m-am înscris la un curs de croitorie al org. sioniste „Orta" și am urmat acest curs cca 1 lună de zile părăsindu-l la plecare în U.R.S.S. așa cum am declarat într-un proces verbal anterior.-

Întrebare: Spuneți tot adevărul despre activitatea sionistă pe care ați desfășurat-o!

Răspuns: Da am declarat absolut tot adevărul despre activitatea mea sionistă din această perioadă arătată mai sus

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde întocmai cu cele declarate de mine, îl susțin și semnez.- Elman

Lt de securitate
[signature]

R.P.R. Ministerul ... U. ... Nr. ...

Semnătura,

C.N.S.A.S.

C 513

256

P R O C E S VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina - Bălţi U.R.S.S., din părinţii Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu nr. 22.-

11 Februarie 1953, Bucureşti.-
Interogatoriul a început la ora 2o,3o
" s'a terminat " 1,3o.

Intrebare:

In procesul verbal din 9 Februarie 1953, ai declarat despre activitatea sionistă dusă în străinătate şi ai afirmat că ai continuat această activitate. Atunci dece în procesul verbal din 3 Noembrie 1952, nu ai vorbit despre această activitate sionistă ce ai avut-o în U.R.S.S.?

Răspuns:

Da, este adevărat că am declarat că am desfăşurat activitate sionistă în străinătate şi am spus că am continuat această activitate. Este deasemenea adevărat că în procesul verbal din 3 Noembrie 1952, nu am vorbit despre activitatea sionistă dusă în U.R.S.S., dar după cum mi-am luat obligaţia de a veni şi a arăta în faţa anchetei sincer activitatea mea sionistă, vreau să vorbesc şi despre activitatea sionistă dusă în U.R.S.S.-

Intrebare:

Ancheta constată că d-ta ai mai făcut declaraţii că vei vorbi sincer, totuşi s'a constatat că nu ai fost sinceră şi ai ascuns activitatea d-tale criminală.

Răspuns:

Este adevărat că am mai declarat că voi declara sincer despre activitatea mea criminală şi sunt ferm hotărâtă de a face acest lucru. Este adevărat că la începutul anchetei nu am declarat activitatea mea în adevărata ei lumină. Dar eu m'am hotărât să spun tot adevărul şi să declar întreaga mea activitate absolut sincer fără a ascunde ceva şi fără a denatura ceva.-

Intrebare:

Atunci arată concret motivele reale plecării d-tale criminale în U.R.S.S.?

ss. Elisabeta Luca

~~238~~
237

Răspuns:

Am plecat în U.R.S.S.pe baza activităţii mele duşmănoasă dusă în Spania şi anume: m'am strecurat în Spania cu ajutorul sionistului WEISSMAN şi tot prin el am ajuns într'o muncă de răspundere. Totodată ascunzând faţă de partid purtarea mea trădătoare dela Siguranţă şi activitatea mea sionistă,am reuşit să mă strecor în diferite munci ajungând până în C.C.al P.C.Spaniol aşa cum am declarat într'un proces verbal anterior.In aceste munci am fost cunoscută de conducătorii de partid a căror încredere am căutat să le-o câştig.Pe aceste considerente am fost pusă mai târziu pe lista voluntarilor ce urmau să plece în URSS şi astfel am ajuns în anul 1941 luna Martie în U.R.S.S.

Intrebare:

In ce constă activitatea d-tale criminală în U.R.S.S.?

Răspuns:

In U.R.S.S.m'am strecurat în muncă de răspundere şi prin metodele abile am căutat să ascund adevărata mea faţă,cine sunt de fapt şi sub masca unei activităţi multilaterale şi „devotate" duceam de fapt muncă în mod duşmănos. Astfel chiar dela începutul războiului,încercând să însel vigilenţa forurilor respective am insistat să fiu trimisă în România cu misiune specială, deşi ştiam că sunt trădătoare şi ajunsă în ţară voi trăda din nou.In munca de spicheriţă am pus de a doua zi în pericol emisiunea prin aceea că am întârziat dela program deşi cunoşteam cu ce sacrificiu este legată ascultarea ilegală în ţară.In munca de redacţie sub pretextul unei "forme plăcute" scriam articole slabe,necorespunzătoare unei emisiuni ilegale de agitaţie.In anul 1943 când l-am cunoscut pe VASILE LUCA,contrar angajamentului semnat de a nu divulga faţă de nimeni secretul muncii dusă La Institutul "2o5" (Comintern) eu i-am vorbit lui VASILE LUCA despre această muncă în mai multe rânduri. Deşi nu aveam pregătire necesară am insistat şi am fost trimeasă de către ANA PAUKER ca lectoră la o şcoală antifascistă de prizonieri din Tolite Regiunea Ivanovo,unde am dus o muncă duşmănoasă care a culminat cu caracterizarea nejustă a absolvenţilor din grupul condus de mine. Pe baza unei astfel de caracterizări am deschis drumul trădătorului POPESCU IOAN spre o şcoală mai înaltă,iar de acolo într'o misiune specială (partizani) în care ajungând în România a trădat predând tot grupul din care făcea parte pe mâna poliţiei burgheze din România.-

ss.Elisabeta Luca

.//.

Am reluat legătura prin corespondenţă cu sionistul WEISSMAN şi în urma acestui fapt am primit o carte poştală şi dela sionistul URMAN (cumnat cu WEISSMAN), pe care nu-l cunoşteam şi care îşi exprima dorinţa de a ne întâlni după război. Pe WEISSMAN l-am întâlnit apoi în ţară în anul 1944, iar pe URMAN la Moscova în anul 1948.-

Impreună cu aceştia am dus discuţii duşmănoase faţă de regimul sovietic în legătură cu deportarea negustorului sionist AIZIC GOTLEIBER. In urma acestor discuţii eu am sprijinit familia deportatului sionist AIZIC GOTLEIBER, cu 650 ruble.

Intrebare:

Arătaţi concret persoanele care v'au ajutat în activitatea criminală ce aţi desfăşurat-o în URSS şi în ce a constat acest ajutor?

Răspuns:

Am fost ajutată în această activitate criminală de VASILE LUCA, care cunoştea felul meu de muncă, deoarece eu nu ascundeam faţă de el şi îi spuneam cum muncesc şi ce muncesc. A cunoscut şi legăturile mele cu sioniştii WEISSMAN AVRAM şi URMAN. Dealtfel şi VASILE LUCA, ca şi mine, a dus activitate duşmănoasă prin aceea că divulga anumite situaţii secrete după front unor persoane dubioase ca DOLCIU CATZ sau faţă de SAMOILOV şi altii.-

Deasemenea la şcoala de prizonieri VASILE LUCA a avut o atitudine duşmănoasă, formală în munca de educarea prizonierilor, viitoare cadre ce urmau să fie un sprijin al Partidului. Am mai fost ajutată în activitatea mea duşmănoasă şide ANA PAUKER, care m'a introdus la munca din Comintern şi care răspundea direct pentru munca pe care o duceam eu.- ANA PAUKER cunoştea zi de zi tot ce făceam şi felul cum munceam eu. Ea avea faţă de mine o atitudine de prietenie şi nu era exigentă faţă de munca mea. Dealtfel această lipsă de exigenţă din partea ei se răsfrângea asupra întregei munci la emisiune.-

Intrebare:

Deci activitatea d-tale criminală a fost legată de activitatea criminală a celor arătaţi mai sus?

Răspuns:

Da, este adevărat că activitatea mea criminală este legată de activitatea criminală a lui VASILE LUCA şi ANA PAUKER. Spun acest lucru deoarece aşa cum am arătat mai sus, VASILE LUCA şi ANA PAUKER cunoşteau activitatea mea şi eu la rândul meu

cunoşteam activitatea lor.-

Intrebare:

Ai arătat toate persoanele cu care ai avut legături pe linia activităţii d-tale criminale?

Răspuns:

Da, am arătat toate persoanele cu care am dus activitatea mea criminală în URSS.-

Intrebare:

Consideri că ai declarat tot adevărul în legătură cu activitatea d-tale criminală dusă în URSS?

Răspuns:

Da, am declarat tot adevărul în legătură cu activitatea mea criminală dusă în URSS, aşa după cum m'am obligat faţă de anchetă, de a veni şi a spune sincer tot adevărul despre activitatea mea criminală şi fără a denatura ceva.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, susţin şi semnez propriu.-

ss. Elisabeta Luca

ANCHETATOR:
LT. DE SECURITATE

Diţă Ghaorghe

CM/5 ex.

240

Proces-Verbal de interogator

Arestata Elisabeta Luca, ziaristă născută la 1 Ianuarie 1909 în com. Kalinina-Bălți URSS. din părinți decedați
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul dom. în București Str. Lăncierească Nr. 22.

Azi 11 Februarie 1953.

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 20 și 20 min.

„ s'a terminat la ora 1 și 30 min.

Intrebare: În procesul verbal din 9 Feb. 1953 ai declarat despre activitatea ta sionistă dusă în străinătate și ai afirmat că ai continuat această activitate. Întrucât în procesul verbal din 3 Nov. 1952 nu ai vorbit despre această activitate sionistă ce ai avut în URSS.?

Răspuns: Da este adevărat că am declarat că am desfășurat activitate sionistă în străinătate și am spus că am continuat această activitate. Este adevărat că în procesul verbal din 3 Nov. 1952 nu am vorbit despre activitatea sionistă dusă în URSS. dar după cum mi-am luat obligația de a veni și a arăta în fața anchetei sincer activitatea mea sionistă, vreau să vorbesc și despre activitatea sionistă dusă în URSS. –

Intrebare: Ancheta constată că ți-ai mai făcut declarații că vei vorbi sincer, totuși s'a constatat că nu ai fost sinceră și ai ascuns activitatea ta criminală?

Semnătura, Eliza

Mod. Nr. 185

Urmare: Răspuns: Este adevărat că am mai declarat că voi declara sincer despre activitatea mea criminală și sunt ferm hotărâtă de a face acest lucru. Este adevărat că la începutul anchetei mi-am declarat activitatea mea în adevărata ei lumină. Dar eu mi-am hotărât să spun tot adevărul și să declar întreaga mea activitate absolut sincer fără a ascunde ceva și fără a deforma ceva.-

Întrebare: Atunci arată-mi concret motivele reale pecairi (~~pecate~~) tale criminale în URSS?

Răspuns: Am păcat în URSS pe baza activității mele dușmănoase dusă în Spania și anume: m-am făcut în Spania cu agitarea spionului Weisman și tot prin el am depus întreaga muncă de răspundere. Tot odată ascunzând față de partid purtarea mea trădătoare de la siguranță și activitatea mea spionistă-am reușit să mă fac stimată în diferite munci ajungând până în C.C. al P.C. spaniol așa cum am declarat într-un proces verbal anterior. În aceste munci am fost cunoscută de conducători de partid a căror încredere am căutat să le o câștig. Pe aceste considerente am fost pusă mai târziu pe lista voluntarilor ce urmau să plece în URSS. și astfel am ajuns în anul 1941 luna aprie în URSS.

Întrebare: În ce constă activitatea ta criminală în URSS?

Răspuns: În URSS mi-am făcut în muncă de răspundere și prin metode abile am căutat să ascund adevărata mea

Semnătura, Elena

Urmare: fată, cine sunt de fapt, și sub masca unei activități multilaterale și dezvoltă de fapt munca în mod dușmănos. Așa fel chiar dela începutul războiului, încercând să își sporească vigilența forurilor respective au insistat să fie trimisă în Germania cu misiune specială deși știeam că sunt trădătoare și așezată în țară ca să trădeze din nou. În munca de spionaj au pus de două ori în pericol misiunea prin aceea că au întârziat dela program deși cunoșteam cu ce sacrificii este legată ascultarea ilegală în țară. În munca de redacție sub pretextul unui "Jurnal făcută" scriau articole false, necorespunzătoare unei emisiuni ilegale de agitație. În anul 1943 când l-am cunoscut pe Vasile Luca cunoștință angajamentului semnat de a nu divulga față de nimeni secretul muncii duse la Institutul "605" (comintern) eu i-am vorbit lui Vasile Luca despre această muncă în mai multe rânduri. Deși nu aveam pregătirea necesară au insistat și am fost trimisă de către Ana Pauker ca lectoră la o școală antifascistă de prizonieri din Jurisdicția Krasnogorsk, unde am dus o muncă dușmănoasă care a culminat cu caracterizarea nejustă a ofițerilor din grupul condus de mine. Pe baza unei astfel de caracterizări au deschis drumul trădătorului Iosif Ioan spre o școală mai înaltă iar de acolo într-o misiune specială (partizani) în care ajungând în Jurisdicția a trădat predând tot grupul din care făcea

Semnătura, Elena

Urmare: parte, pe mâna Poliţiei burgheze din România.
Am refuzat legătura prin corespondenţă cu sionistul Weisman şi în urma acestui fapt am primit o carte poştală şi dela sionistul Urman (cumnat cu Weisman) pe care nu-l cunoşteam şi care îşi exprima dorinţa de a ne întâlni după război. Pe Weisman l-am întâlnit apoi în ţară în anul 1944, iar pe Urman la Moscova în anul 1948.
Împreună cu aceştia am dus discuţii duşmănoase faţă de regimul sovietic în legătură cu deportarea negustorului sionist Aizic Gotleiber. În urma acestor discuţii eu am sprijinit familia deportatului sionist Aizic Gotleiber cu 650 ruble.
Întrebare: Arătaţi concret persoanele care v-au ajutat în activitatea criminală ce aţi desfăşurat în URSS. şi în ce a constat acest ajutor?
Răspuns: Am fost ajutată în această activitate criminală de Vasile Luca care cunoştea felul meu de muncă deoarece eu nu mă ascundeam faţă de el şi îi spuneam cum muncesc şi ce muncesc. A cunoscut şi legăturile mele cu sioniştii Weisman Avram şi Urman. De altfel şi Vasile Luca, ca şi mine a dus activitate duşmănoasă prin aceia că divulga anumite situaţii secrete după front unor persoane dubioase ca Solomon Botz sau faţă de Samoilov şi alţii.
Deasemenea la Şcoala de prizonieri Vasile Luca a avut o atitudine duşmănoasă, formală în munca de educarea prizonierilor, viitoare cadre ce urmau să fie în sprijin al Partidului-

Semnătura, ELuca

Urmare : Am mai fost ajutată în activitatea mea dușmănoasă și de Ana Pauker care m-a introdus la muncă din conducerea și care răspundea direct pentru munca pe care o duceam eu. Ana Pauker cunoștea (cunoștea) și de și tot ce făceam și felul cum munceam eu. Ea avea față de mine o atitudine de prietenie și nu era exigentă față de munca mea. Dealtfel această lipsă de exigență din partea ei se răsfrângea asupra întregii munci la emisiune.

Întrebare: Deci activitatea ta-tale criminală a fost legată de activitatea criminală a celor arătați mai sus?

Răspuns: Da este adevărat că activitatea mea criminală este legată de activitatea criminală a lui Vasile Luca și Anei Pauker. Spun acest lucru deoarece așa cum am arătat mai sus Vasile Luca și Ana Pauker cunoșteau activitatea mea și eu la rândul meu cunoșteam activitatea lor.

Întrebare: Ai arătat toate persoanele cu care ai avut legături pe linia activității ta-tale criminale ?

Răspuns: Da am arătat toate persoanele cu care am dus activitatea mea criminală în U.R.S.S.-

Întrebare: Le consideri că ai declarat tot adevărul despre activitatea ta-tale criminală dusă în U.R.S.S.

Răspuns: Da, am declarat tot adevărul în legătură cu activitatea mea criminală dusă în U.R.S.S. așa după cum mi-am dat seama față de ancheta de a veni și a spune și eu tot adevărul despre activitatea mea criminală și față

Semnătura, Eluc

Urmare: a denatura ceva - după ce am citit prezentul proces verbal cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde întocmai cu cele declarate de mine, îl susţin şi semnez - Elev ofiţer de securitate

[signature]

Ministerul Afacerilor Interne R.P.R. 0123

Semnătura,

C.N.S.A.S.

C 585

248

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina-Bălţi URSS, din părinţii Ilie şi Zina, de profesie ziaristă, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romană nr.22.-

17 Februarie 1953, [illegible]
Interogatoriul a [illegible]eput la ora 21,15
" s [illegible]orminat " 24,1o

Intrebare:

In procesul verbal de interogatoriu din 11 Februarie 1953, ai declarat că VASILE LUCA în timp ce se afla în URSS, divulga secrete militare la diferite persoane dubioase printre care şi numitului SAMOILOV. Arată anchetei cine este acesta?

Răspuns:

SAMOILOV este cetăţean sovietic, născut în Basarabia, de naţionalitate evreu, este de statură mai înalt ca mijlocie, blond, ochi albaştrii, lat în spate, căsătorit, are doi copii, un băiat şi o fată, domiciliat în Moscova Bd. Gogol.-

Intrebare:

Cum aţi cunoscut pe acest SAMOILOV?

Răspuns:

L-am cunoscut în anul 1941, luna Iunie, pe când lucram la editura de Stat pentru limbi straine în Moscova. El venise pentru o lucrare la această editură, să [illegible] românească. Astfel am făcut cunoştinţă şi tot atunci am aflat [illegible]crează la Direcţia Politică a Armatei Secţia Propagandei pe [illegible]front. De atunci aflând că eu scriu versuri mi-a cerut să colaborez cu el şi între noi s'a stabilit o prietenie. Am cunoscut familia lui şi în mai multe rânduri am fost la el acasă.-

Intrebare:

Ce discuţii aveai cu SAMOILOV când te întâlneai?

Răspuns:

Prima dată când m'am întâlnit cu SAMOILOV m'. întrebat cine sunt şi pe unde am fost şi de unde am venit la Moscova. Su i-am răspuns la cele întrebate. După aceasta de câte ori mă întâlneam cu SAMOILOV vorbeam concret despre munca ce o aveam de făcut

ss. Luca Elisabeta

adică îmi dădea diferite teme pentru versurile ce le aveam de scris sau de tradus din rusește.- Mai târziu după ce m'am căsătorit cu VASILE LUCA, care deasemenea îl cunoștea pe SAMOILOV, ne-am întâlnit de mai multe ori și prietenia noastră s'a adâncit și mai mult.-

Intrebare:

De unde se cunoștea VASILE LUCA cu SAMOILOV?

Răspuns:

Nu știu exact de când se cunoșteau dar știu că VASILE LUCA în munca sa după front ținea de Direcția condusă de SAMOILOV și din relațiile lor apropiate am putut să-mi dau seama că se cunosc de mai mult timp. De câte ori venea VASILE LUCA depe front la Moscova, lua legătură cu SAMOILOV și îl informa despre o serie de probleme după front și mai cu seamă despre munca pe care VASILE LUCA o ducea pe front.-

Intrebare:

Arată concret informațiile ce i le dădea VASILE LUCA lui SAMOILOV?

Răspuns:

Din câte îmi amintesc eu VASILE LUCA îl informa pe SAMOILOV despre felul cum răspunde inamicul la propaganda ce o făcea VASILE LUCA despre mersul operațiunilor în sectorul în care se afla el și întâmplări personale. Dealtfel eu nu am asistat la toate discuțiile pe care le-a avut VASILE LUCA cu SAMOILOV în biroul lui SAMOILOV.-

După 23 August 1944, SAMOILOV a venit de mai multe ori în țară și de fiecare dată a venit și la noi acasă. Cu acest prilej VASILE LUCA îl informa despre situația politică și economică din România.-

Intrebare:

Arată amănunțit de câte ori a venit SAMOILOV în țară și a luat legătură cu VASILE LUCA cât și despre activitatea informativă a acestora?

Răspuns:

Prima dată a venit prin anul 1945-46. Cu această ocazie știu că VASILE LUCA l-a informat despre luptele pentru consolidarea guvernului democrat, despre bătălia alegerilor, despre activitatea sa ca secretar general la F.N.D. A doua oară a venit în anul 1947, de data aceasta VASILE LUCA l-a informat despre greutățile economice provocate de secetă, despre activitatea sa în problema națională. Pentru a treia oară SAMOILOV a fost prin 1948-1949 și VASILE LUCA l-a informat despre unificarea Partidului, despre naționalizare și

altele pe care nu-mi amintesc.Ultima dată SAMOILOV a fost la noi în anul 1951 şi îmi amintesc că VASILE LUCA l-a informat despre greutăţile cu aprovizionarea oraşelor şi despre felul cum merge sectorul socialist în agricultură.-

Intrebare:
Eşti sinceră în răspunsurile d-tale?

Răspuns:

Sunt sinceră în măsura în care îmi amintesc momentan despre ce anume VASILE LUCA l-a informat pe SAMOILOV.Pentru a putea reda mai pe larg despre cele ce discutau împreună VASILE LUCA cu SAMOILOV,rog ancheta să-mi acorde un timp de gândire.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde întocmai cu cele declarate de mine,susţin şi semnez.-

ss.Luca Elisabeta

ANCHETATOR:
LT.DE SECURITATE

Diţă Gheorghe

CM/5 ex.

C.N.S.A.S.

246

Proces-Verbal de interogator

Arestata Elisabeta Iuca, ziaristă, născută la 1 ianuarie 1909, în com. Bolotina-Kalti U.R.S.S. din părinți Ilie și Irina
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București str. Lamiricana Nr. 82

Azi 11 Februarie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 21 și 15 min.

„ s'a terminat la ora 24 și 10 min.

Intrebare: În procesul verbal de interogatoriu din 11 Februarie 1953 ai declarat că Vasile Iuca în timpul ce se afla în URSS. divulga secrete militare la diferite persoane dubioase printre care și pe cumătrul Samoilov. Arată acuzatei cine este acesta.

Raspuns: Samoilov este cetățean sovietic, născut în Basarabia, de naționalitate evreu, este de statura mai înalt ca mijlocie, blond, ochi albaștri, lat în spete, căsătorit, are doi copii un băiat și o fată, domiciliat în Moscova Bul. Sogal..

Intrebare: Cum ați cunoscut pe acest Samoilov?

Raspuns: L-am cunoscut în anul 1941 luna Iunie pe când lucram la editura de stat pentru limbi străine în Moscova. El venise pentru a lucra la această editura, secția românească. Astfel am făcut cunoștință și tot atunci am aflat că lucrează la direcția politica a Armatei secția propagandei pentru front..

Semnătura, Elu

Mod. Nr. 185

Urmare: de atunci aflând că eu scriu versuri mi-a cerut să colaborez cu el și între noi s-au stabilit o prietenie. Am cunoscut familia lui și în mai multe rânduri am fost la el acasă.

Întrebare: Ce discuții aveai cu Samoilov când te întâlneai?

Răspuns: Prima dată când m-am întâlnit cu Samoilov. mi-a întrebat cine sunt și pe unde am fost și de unde am venit la Moscova. Eu am răspuns la cele întrebate. După aceasta de câte ori mă întâlneam cu Samoilov vorbeam cuceret despre munca ce o aveam de făcut adică traducerea diferite texte pentru versurile ce le aveam de scris sau de tradus din limbi.

Mai târziu după ce m-am cunoscut cu Vasile Luca care deasemenea îl cunoștea pe Samoilov, ne-am întâlnit de mai multe ori și prietenia noastră s-a adâncit și mai mult.

Întrebare: de unde se cunoștea Vasile Luca cu Samoilov?

Răspuns: nu știu exact de când se cunoșteau dar știu că Vasile Luca în munca sa după pont tinea de direcția condusă de Samoilov și din relațiile lor apropiate am putut să-mi dau seama că se cunosc de mai de mult. De câte ori venea Vasile Luca după pont la Moscova lua legătura cu Samoilov și îl informa despre o serie de probleme după pont și mai cu seamă despre munca pe care Vasile Luca o ducea pe pont.

Semnătura, Eluca

Urmare: Întrebare: Arată concret informațiile ce i le dădea Vonile Luca lui Samoilov?

Răspuns: Din câte îmi amintesc eu Vonile Luca îl informa pe Samoilov despre felul cum răspunde inamicul la propaganda ce o făceau Vonile Luca, despre mersul operațiunilor în sectorul în care se afla el, și întâmplări personale. Dealtfel eu nu am existat la toate discuțiile pe care le-a avut Vonile Luca cu Samoilov în biroul lui Samoilov. După 23 Aug 1944 Samoilov a venit de mai multe ori în țară și de fiecare dată a venit și la noi acasă. La aceste ședințe Vonile Luca îl informa despre situația politică și economică din țara-

Întrebare: Arată amănunțit de câte ori a venit Samoilov în țară și a luat legătura cu Vonile Luca cât și despre activitatea informativă a acestora?

Răspuns: Prima dată a venit prin anul 1945-1946. Cu această ocazie știu că Vonile Luca l-a informat despre luptele pentru consolidarea g-ului democrat, despre alegerile, despre activitatea sa ca secretar g-pol. la C.C. A doua oară a venit în anul 1947. De data aceasta Vonile Luca l-a informat despre greutățile economice provocate de secetă, despre activitatea sa în problema naționalizării. Pentru a treia oară Samoilov a fost prin 1948-1949 și Vonile Luca l-a informat despre unificarea partidului

Semnătura, Luca

Mod. 185

Urmare: despre naționalizare și altele pe care
mi-am amintesc. Ultima dată Samoilă
a fost la noi în anul 1952 și îmi amintesc
că Vasile Luca l-a informat despre greutățile
cu aprovizionarea orașelor și despre felul cum
merge sectorul socialist în agricultură.

Întrebare: Este sincer răspunsul d-tale?

Răspuns: Este sincer în măsura în
care îmi amintesc momentan despre
ce anume Vasile Luca l-a informat pe
Samoilă. Pentru a putea reda mai pe
larg despre cele ce discutau împreună Vasile
Luca cu Samoilă rog ancheta să-mi
acorde un timp de gândire.

După ce am citit prezentul proces
verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt
și am constatat că corespunde în totul
cu cele declarate de mine, îl semnez

Ofițer de securitate

Semnătura,

c 523

248

PROCES VERBAL DE INTEROGATOR

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina-Bălţi-URSS, din părinţi Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucureşti, str. Rămniceanu Nr. 22.

Azi 18 Februarie 1953
Oraşul Bucuresti
Interogatoriul a început la ora 21 şi 30 min.
" s'a terminat la " 2 şi - "

Intrebare

Ce elemente cu numele de SECHTER cunoaşteţi ?

Răspuns

Am cunoscut în anul 1936 pe când mă aflam la Bârno-Cehoslovacia, pe un student cu numele de BUBI SECHTER care era din Cernăuţi, căsătorit cu o studentă poloneză. Ca înfăţişare era de statură mijlocie, blond, trăsături regulate, nasul drept. Am mai cunoscut în anul 1939 pe un anume SECHTER la Paris. Avea o mică tipografie. Acest SECHTER a fost în anul 1949 în ţară cu prilejul excursiei organizată de "Asociaţia Prietenii României din Franţa". Stiu că se află şi în prezent la Paris. La înfăţişare este de statură mijlocie, ochi albaştrii, părul blond neted, fruntea lată, cam de cca 43-45 ani. In anul 1946 (nu ştiu precis) am cunoscut pe un anume SECHTER despre care ştiu că era ing. în mine şi petrol. L-am cunoscut îmbrăcat în uniformă de ofiţer sovietic, de statură mijlocie, faţa roşcată, blond, trăsături energice regulate şi era din Cernăuţi.

Intrebare

Arată concret despre activitatea fiecăruia dintre persoanele arătate mai sus ?

.//.

Răspuns

Despre BUBI SECHTER ştiu că studia la Bârno-Cehoslovacia, că făcea parte din grupul de studenţi democraţi Români şi l-am cunoscut în timp ce mă aflam la Bârno după ce fugisem din ţară. El făcea parte din acel grup de studenţi Români (evrei) care mă ajutau cu bani tot timpul cât am stat în Bârno din August şi până în Decembrie 1936, aşa după cum am arătat într'un proces verbal anterior. Nu ştiu unde se află în prezent.

Despre SECHTER dela Paris, ştiu că este activ în rândurile emigraţiei româneşti şi l-am cunoscut în anul 1939 după întoarcerea mea din Spania. Tiu minte că în anul 1939 a participat activ la un festival românesc (nu ţiu minte cu ce prilej). Stiu că în timpul războiului el nu a plecat în armată şi nici arestat nu a fost. L-am revăzut în anul 1948 cu prilejul expoziţiei internaţionale a femeii la Paris. El a participat la expunerea făcută de delegaţia română de realizările din R.P.R. şi s'a arătat entuziasmat. In anul 1949 l-am întâlnit pe SECHTER la o masă oferită de "Asociaţia pentru strângerea legăturilor cu străinătatea" excursioniştilor veniţi din Franţa la noi în R.P.R. Cu acest prilej l-am întrebat pe SECHTER dacă cele ce a văzut în ţară confirmă cele ce spusesem la expunerea făcută la Paris în anul 1948 cu ocazia Expoziţiei internaţionale a Femeiior" la care participasem ca delegată. SECHTER s'a arătat tot atât de entuziasmat. Stiu că atunci s'a întors cu excursioniştii la Paris şi a rămas acolo.

Pe al treilea SECHTER l-am cunoscut în anul 1946 vara, în Bucuresti, chiar la mine acasă. A venit cu VASILE LUCA pe care îl cunoştea din Cernăuţi şi cu care a fost împreună şi pe front. Am putut observa că erau legaţi de o prietenie mai intimă şi VASILE LUCA se arăta foarte bucuros de această întâlnire. SECHTER a luat masa împreună cu mine şi VASILE LUCA.

Intrebare

Ce anume concret aţi discutat cu SECHTER cu această ocazie ?

.//.

250

Răspuns

Nu-mi amintesc nimic din ce am discutat cu el. Stiu însă că în timpul mesei VASILE LUCA mi-a spus textual " poate că o să rămână la noi" e inginer petrolist şi noi avem nevoie de specialişti. SECHTER a stat acasă la noi cam o oră (ora mesei), după care a plecat fiind grăbit şi rămăsese stabilit că ne vom mai vedea.

Intrebare

După aceasta v'aţi mai întâlnit cu SECHTER ?

Răspuns

Nu ştiu dacă VASILE LUCA s'a mai întâlnit cu SECHTER. Eu nu m'am mai întâlnit. După un timp, câteva luni de zile, VASILE LUCA a primit o carte poştală dela el, în care SECHTER scria că s'a aranjat la lucru în URSS, nu ştiu exact unde.

Intrebare

Este sincer răspunsul Dtale ?

Răspuns

Da, răspunsul meu este sincer, tot ce am ştiut în legătură cu numiţii SECHTER am declarat.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţiu şi semnez.

ss. E. Luca

LT DE SECURITATE

Diţă Gh.

~~257~~
251

Proces-Verbal de interogator

Arestata Elisaleta Lucaș, fiica lui [illegible] născută la 1 Ianuarie 1909
în com. Soltina-Baltî U.R.S.S. din părinți Ilie și Zina
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul dom. în București Str. Vămii nr. 22.

A zi 18 Februarie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 21 și 30 min.

„ s'a terminat la ora 2 și ... min.

Intrebare : Ce elemente cu numele de Sechter cunoașteți?

Răspuns : Am cunoscut în anul 1936 pe când mă aflam la Bârna-Bebelavecia pe un student cu numele de Buli Sechter care era din bercanți, căsătorit cu o studentă Poloneză. La înfățișare era de statură mijlocie, blond, trăsături regulate, nasul drept. - Am mai cunoscut în anul 1939 pe un anume Sechter la Paris. Avea o mică tipografie. Acest Sechter a fost în anul 1949 în țară cu prilejul excursiei organizate de "Societatea Prietenii Românie din Franța". Știu că se află și în prezent la Paris. La înfățișare este de statură mijlocie ochi albaștri, părul blond mediu, puțin bătrân cam de cca 43-45 ani. În anul 1946 (nu știu precis) am cunoscut pe un anume Sechter despre care știu că era înrg. în mine și Petrol.

Semnătura, Elisa

Mod. Nr. 185

Urmare: L-am cunoscut îmbrăcat în uniforma de ofiter sovietic, de statură mijlocie, față ovoidală, blond, trăsături energice, regulate și era din bucureșteni.

Întrebare: Arată concret despre activitatea fiecăruia dintre persoanele arătate mai sus?

Răspuns: Despre Rubi Hechter știu că studia la Bârna - Lehorbaccia, că făcea parte din grupul de studenți democrați români și l-am cunoscut în timp ce mă aflam la Bârna după ce fugisem din țară. El face parte din acel grup de studenți români (evrei) care mă ajutau cu bani tot timpul cât am stat în Bârna din Aug. și până în decembrie 1936. asta după cum am arătat într-un proces verbal anterior. Nu știu unde se află în prezent.

despre Hechter dela Iași, știu că este activ în rândurile emigrației românești, și l-am cunoscut în anul 1939 după întoarcerea mea din Spania. Știu minte că în anul 1939 a participat activ la un festival românesc (nu știu minte cu ce prilej). Știu că în timpul războiului el nu a fost arestat și nici arestat nu a fost. L-am revăzut în anul 1948 cu prilejul expoziției internaționale de la Paris. El a participat la expunerea făcută de delegația română de realizările din R.P.R. și s-a arătat entuziasmat. În anul 1949 l-am întâlnit pe Hechter la o masă oferită de Asociația pentru strângerea legăturilor cu străinătatea excursioniștilor veniți din Franța la noi în R.P.R. Cu acest prilej l-am întrebat pe Hechter dacă

Semnătura, Edu

Urmare: cele ce a văzut în țară confirmau cele ce spuneam la expunerea făcută la Paris în anul 1948 cu ocazia expoziției internaționale a femeilor la care participam ca delegată. Sechter se arătat tot atât de entuziasmat. Știu că atunci s-au întors cu excursanții la Paris și a rămas acolo.-

Pe al treilea Sechter l-am cunoscut în anul 1946 vara în București chiar la mine acasă. A venit cu Vasile Luca pe care îl cunoștea din bernanți și cu care a fost împreună și pe front. Am putut observa că erau legați de o prietenie mai intimă și Vasile Luca se arătau foarte bucuros de această întâlnire. Sechter a luat masa împreună cu mine și Vasile Luca.

Întrebare: Ce anume concret ați discutat cu Sechter cu ocazia aceasta?

Răspuns: Nu-mi amintesc nimic din ce am discutat cu el. Știu însă că în timpul mesei Vasile Luca mi-a spus textual "Poate că o să rămână la noi", l-am apreciat și noi avem nevoie de specialiști. Sechter a stat acasă la noi cam o oră (ora mesei) după care a plecat fiind grăbit și rămâne stabilit că îl vom mai vedea.-

Întrebare: După această vizită mai ați întâlnit cu Sechter?

Răspuns: Nu știu dacă Vasile Luca l-a mai întâlnit cu Sechter, eu nu l-am mai întâlnit. După cam trei, patru luni

Semnătura, Elena

Semnătura

Mod. 185

Urmare: de zile Vasile Luca a primit o carte poştală dela el în care Sechter scria că s-a aranjat la lucru în U.R.S.S. nu ştiu exact unde.

Intrebare: Este sincer răspunsul D-tale?

Răspuns: Da răspunsul meu este sincer, tot ce am ştiut în legătură cu numitu Sechter am declarat.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde întocmai cu cele declarate de mine, îl susţin şi semnez. [signature]

Lt. de securitate

[signature]

R.P. ... Ministerul Afacerilor Interne ... M. Nr. ...

Semnătura,

C.N.S.A.S.

C613

259

253

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina - Bălţi URSS, din părinţii Ilie şi Zina, de profesie ziaristă, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu nr. 22.-

21 Februarie 1953, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 11,
" s'a terminat " 18.

Intrebare:

In procesul verbal de interogatoriu din 17 Februarie 1953, ai cerut anchetei să-ţi acorde timp de gândire în legătură cu activitatea informativă desfăşurată de SAMOILOV şi VASILE LUCA, lucru pe care ancheta l-a făcut. Acum eşti hotărâtă să arăţi tot adevărul cu privire la activitatea informativă a lui Vasile Luca şi Samoilov?

Răspuns:

Da, am să spun adevărul în legătură cu activitatea informativă desfăşurată de VASILE LUCA şi SAMOILOV.-

SAMOILOV, a venit în ţară după 23 August 1944, de mai multe ori şi a fost de circa 3-4 ori la noi acasă. Nu ştiu însă precis când a fost.-

Ultima dată SAMOILOV a fost la noi acasă în primăvara anului 1951, când VASILE LUCA nu era acasă.-

In anul 1948, când VASILE LUCA a fost cu delegaţia economică la Moscova, l-a vizitat pe SAMOILOV acasă.-

Menţionez că în anul 1948, am fost şi eu cu VASILE LUCA la SAMOILOV acasă.-

De fiecare dată când se întâlneau SAMOILOV îi punea întrebări lui VASILE LUCA în legătură cu situaţia politică şi economică a ţării.-

La întrebările lui SAMOILOV, VASILE LUCA îi dădea răspunsuri pentru fiecare problemă.-

Astfel, VASILE LUCA, după reforma monetară din anul 1947, i-a spus lui SAMOILOV că această măsură luată de Partid şi Guvern "loveşte în ţărănime".-

ss. Luca Elisabeta

.//.

Deasemeni SAMOILOV i-a pus lui VASILE LUCA, întrebări în legătură cu problema naţională, în legătură cu unificarea Partidului şi altele.-

Intrebare:

Dece nu spui tot adevărul cu privire la activitatea informativă a lui VASILE LUCA şi SAMOILOV, aşa cum ai promis?

Răspuns:

Am promis că voi spune adevărul şi spun, atâta ştiu eu despre activitatea informativă a lui VASILE LUCA şi SAMOILOV.-

Intrebare:

Arată acum cu ce alte elemente a mai avut legături VASILE LUCA, atât în URSS cât şi în România?

Răspuns:

In URSS, VASILE LUCA a avut legături în timp ce se găsea la Moscova, cu următoarele persoane: Dr.DEREVICI, care în anul 1943 era cpt.şi fusese pe front iar când a venit în concediu la Moscova am constatat că se cunoştea mai dinainte cu VASILE LUCA. Stiu că în prezent dr.DEREVICI se găseşte în Bucureşti; BEIA ILIES, scriitor, cu care VASILE LUCA era în bune raporturi, în prezent se găseşte în R.P.U., ANA PAUKER care în perioada războiului lucra la Comintern.-

In anul 1940, VASILE LUCA a cunoscut pe următorii: dr.ALFRED WITZNER, SECHTER CONRAD, AVRAM VAISMAN şi SARA GRUMBERG.-

După 23 August 1944, VASILE LUCA a avut relaţii mai apropiate cu: ANA PAUKER, TECHARI GEORGESCU, FLORICA BAGDAZAR, SANDU LIEBLICH, IACOB ALEXANDRU, EIDLITZ ZOLTAN şi în ultimul timp cu VIJOLI.-

Cu ocazia vânătoarelor la care participa avea relaţii cu numiţii: directorul COMSA dela Soc.de Vânătoare, ULEA văr cu LUCRETIU PATRASCANU, fostul general STOICESCU NICOLAE şi soţia.-

VASILE LUCA a mai avut legături şi cu SARA ACHERMAN, pe care a cunoscut-o prin mine şi care a fost plasată ca secretară la fostul secretar general CRAIU dela Ministerul de Finanţe.-

ss.Luca Elisabeta

.//.

Deasemeni a mai cunoscut şi a avut relaţii la Moscova cu DOLCIU KATZ.-

Intrebare:

Arată acum în mod concret în ce au constat legăturile lui VASILE LUCA cu elementele arătate mai sus?

Răspuns:

Legăturile lui VASILE LUCA, cu dr, DEREVICI, nu aşi putea să arăt în mod concret în ce constau, însă ştiu că se întâlneau şi beau votcă.-

După 23 August 1944, nu ştiu dacă VASILE LUCA nu a mai continuat să aibă legături cu dr. DEREVICI.-

Cu BELA ILIES, ştiu că VASILE LUCA era bun prieten şi făceau aceeaş muncă pe front. Nu ştiu dacă după 23 August 1944, VASILE LUCA s'a mai întâlnit sau nu cu BELA ILIES.-

VASILE LUCA a avut legături de prietenie cu ANA PAU KER şi au fost împreună în muncă pe frontul din Moldova. Alte legături nu cunosc să fi existat între ei.-

După 23 August 1944, VASILE LUCA a continuat legăturile de prietenie cu ANA PAUKER şi am putut constata o acţiune de solidarizare în problemele muncii interne de partid.-

Intrebare:

In ce consta acţiunea de solidarizare a lui VASILE LUCA şi ANA PAUKER în problemele muncii interne de partid?

Răspuns:

Incă din anul 1945-1946 îmi aduc aminte că VASILE LUCA se arăta adeseori nemulţumit cu felul cum se ducea munca în conducerea Partidului, aducând diferite învinuiri secretarului general şi în felul cum punea problema se vedea că nu este numai părerea lui ci şi a ANEI PAUKER. Altădată când se plângea că este ocolit sau se caută a se lovi în prestigiul său, îl întrebam dar ANA ce spune? şi LUCA îmi spunea că nu este vorba de ea, ci de GHITA. In anii care au urmat aceste relaţii de solidaritate s'au întărit şi s'au manifestat şi în poziţia lui VASILE LUCA şi ANA PAUKER în ceeace priveşte şi pe alţi membrii din conducerea Partidului.-

Prin anul 1949, VASILE LUCA mi-a spus că toate nemulţumirile lui le-a adus la cunoştinţă lui SUTOV, dela Ambasada URSS ca să le transmită mai departe.-

Intrebare:

Arată în continuare în ce au constat legăturile lui VASILE LUCA cu celelalte elemente?

ss. Luca Elisabeta

.//.

256

Răspuns:

Nu ştiu dacă VASILE LUCA se cunoştea mai de mult cu DOLCIU KATZ însă începând din anul 1943, acesta ori de câte ori se înapoia depe front, VASILE LUCA îi punea diferite întrebări în legătură cu situaţia frontului.-

La întrebările lui DOLCIU KATZ, VASILE LUCA îi răspundea foarte pe larg.-

La începutul anului 1944, când VASILE LUCA s'a înapoiat depe frontul din Moldova (din Botoşani) i-a adus lui DOLCIU KATZ un pachet dela părinţii săi.-

Cu ALFRED WITZNER a avut relaţii de prietenie şi cred că tot cu ajutorul lui LUCA, WITZNER a intrat la Ministerul Sănătăţii.-

Nu ştiu ce relaţii a avut VASILE LUCA cu SECHTER CONRAD, la Cernăuţi, însă în anul 1946-1947, au venit împreună la noi acasă SECHTER, fiind îmbrăcat în uniformă de ofiţer sovietic. Cu această ocazie LUCA mi-a spus chiar de faţă cu SECHTER că se poată întâmpla ca acesta să rămână la noi în ţară deoarece este inginer petrolist iar noi avem nevoie de specialişti. Peste câteva luni am primit o carte poştală dela SECHTER, care se găsea în URSS şi scria că s'a aranjat acolo.-

Pe WEISSMAN AVRAM cred că VASILE LUCA l-a cunoscut mai de mult deoarece LUCA mi-a spus când l-am cunoscut că ştie despre mine dela WEISSMAN. Au lucrat împreună pe front.-

După 23 August 1944, WEISSMAN AVRAM a fost de mai multe ori la noi acasă prin anul 1945, şi am observat că existau aceleaşi relaţii de prietenie.-

Prin anul 1949, după arestarea lui WEISMAN soţia lui a trimis o scrisoare lui VASILE LUCA prin care cerea să-i trimeată o adeverinţă din care să rezulte că WEISSMAN este membru al Partidului Comunist Român.-

VASILE LUCA mi-a spus că nu trimete, deoarece pentru astfel de lucruri trebue să ceară Comitetul Central al P.C.U.S. direct Comitetului Central al P.M.R.-

Despre SARA GRUMBERG care era deputată în Sovietul oraşului Cernăuţi, nu ştiu ce legături a avut cu VASILE LUCA.-

ss. Luca Elisabeta

.//.

Cu TEOHARI GEORGESCU, VASILE LUCA a avut legături de strânsă prietenie căruia se adresa cu diferite chestiuni care aparţineau de domeniul muncii lui TEOHARI. Ca: pentru eliberarea lui GRAUR, mai târziu pentru încadrarea lui GABOR VARGA, BALINT ION şi BALINT FRANCISC în securitate.-

Deasemeni a intervenit la TEOHARI GEORGESCU pentru fratele său ANDREI TOTH, care omorâse un om.-

A intervenit la TEOHARI GEORGESCU, pentru fratele său VARGA GABOR care era maior de securitate şi care provocase răzmeriţele ţărăneşti din jud. Trei Scaune. In urma acestei intervenţii VARGA GABOR nu a fost pedepsit. Ba mai mult după ce a fost lăsat mai multe luni în concediu a fost adus dela Sf. Gheorghe unde era şeful Securităţii la oraşul Stalin, unde a fost numit ca ajutor al comandantului Securităţii din acel oraş.-

Despre celelalte elemente am arătat în declaraţiile pe care le-am dat anterior.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu şi am constatat că corespunde întrutotul cu cele declarate de mine, îl susţin şi semnez.-

ss. Luca Elisabeta

ANCHETATOR:
LT. MAJOR DE SECURITATE

Lupan Gavrilă

CM/5 ex.

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Luca, născută la 1 Ianuarie 1909, în Comuna Balotino-Balki URSS din părinții Ilie și Zina, de
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
profesie țărancă, cu ultimul domiciliu în Buc. str. Romniceanu Nr 22-

21 Februarie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 11 și — min.

„ s'a terminat la ora 18 și — min.

Intrebare: În procesul verbal de interogatoriu din 17 Februarie 1953, ai cerut anchetei să-ți acorde timp de gândire în legătura cu activitatea inf. ofițeratului desfășurată de Samoilov și Vasile Iuca. Iucru pe care anchetatorul l-a făcut.—

Acum ești hotărâtă să arăți tot adevărul cu privire la activitatea informativă a lui Vasile Iuca și Samoilov?—

Răspuns: Da am să spun adevărul în legătura cu activitatea informativă desfășurată de Vasile Iuca și Samoilov—

Samoilov, a venit în țară după 23 August 1944, de mai multe ori și a fost de circa 3-4 ori la mine acasă - Nu știu însă precis când a fost—

Ultima dată Samoilov, a fost la mine acasă în primăvara anului 1951, când Vasile Iuca nu era acasă—

În anul 1948, când Vasile Iuca, a fost cu

Semnătura, E. Luca

Mod. Nr. 185

Urmare: delegație economică la Moscova, la vizitat pe Samarion acasă-

Menționez că în anul 1948, am fost și eu, cu Vasile Luca, la Samarion, acasă —

De fie care dată când se întâlneau Samarion îi punea întrebări lui Vasile Luca, în legătură cu situația politică și economică a țării. —

La întrebările lui Samarion, Vasile Luca îi dădea răspunsuri pentru fie care problemă-

Astfel, Vasile Luca, după reforma monetară din anul 1947, la spus lui Samarion, că această măsură luată de Partid și guvern „lovește în țărănime" —

Deasemeni Samarion, la mai spus lui Vasile Luca, întrebări în legătură cu problema naționala, în legătură cu unificarea partidului și altele-

Întrebare: Deci ne spuneți tot adevărul cu privire la activitatea informativa a lui Vasile Luca și Samarion, așa cum ați promis? —

Răspuns: Am promis că vă voi spune adevărul și spun, atâta știu eu despre activitatea informativa a lui Vasile Luca și Samarion —

Întrebare: Arătă acum cu ce alte elemente a mai avut legături Vasile Luca, atât în U.R.S.S. cât și în Romania? ———

Răspuns: În U.R.S.S. Vasile Luca, a avut legături în timp ce se găsea la Moscova, cu următoarele persoane: Dn. Dervișici, care în anul 1943, era Cpt. și fusese pe front iar când a venit în concediu la Moscova, am constat că se întâlnea mai dinainte cu Vasile Luca. Știu că în prezent

Semnătura, Eduș —

Urmare: Dr. Derevici, se găsește în București: Bela Iles, unitor cu care Vasile Luca era bun prieten, în prezent se găsește în R.P.U. Ana Pauker, care în persoana razboiului lucra la „comunism".

În anul 1940, Vasile Luca, a cunoscut pe următorii: Dr. Alfred Wittner, Sechter conrad, Avram Vaisman și Sara Grumberg—

După 23 august 1944, Vasile Luca, a avut relații mai apropiate cu: Ana Pauker, Teohari Georgescu, Florica Bagdasar, Sandu Liblich, Iacob Alexandru, Eglidz Zoltan și în ultimul timp cu Vâjoli— —

Cu ocazia vanatoarelor la care participa avea relații cu numiții: Dumitrașcu Comșa, dela Soc. de Vanatoare, Ulea, văr cu Lucrețiu Patrașcanu, fostul General Stoicescu Nicolae și soția—

Vasile Luca, a mai avut legături și Șora Ackerman, pe care a cunoscut prin mine și care a fost plasată ca secretară la postul secretar general Croitoru dela Ministerul de Finanțe.—

Deasemeni a mai cunoscut și a avut relații la Moscova, cu Dolciu Katz.—

Întrebare: Arătați acum în mod concret în ce au constat legăturile lui Vasile Luca, cu elementele arătate mai sus? ———

Răspuns: Legăturile lui Vasile Luca, cu Dr. Derevici, nu aș putea să arăt în mod concret în ce constau însă știu că se întâlneau și beau votcă—

După 23 August 1944, nu știu dacă Vasile

Semnătura, [signature]

Urmare: Luca, (rău) a mai continuat să aibă legături cu Dr. Derevici—

Cu Bela Ilies, știu că Vasile Luca era bun prieten și facean afaceri împreună pe front. Nu știu dacă după 23 august 1944, Vasile Luca sa mai întâlnit sau nu cu Bela Ilies—

Vasile Luca, a avut legături de prietenie cu Ana Pauker și au fost împreună în misiune pe frontul din Moldova. Altă legături mai strânse să fi existat între ei—

După 23 august 1944 Vasile Luca a continuat legăturile de prietenie cu Ana Pauker și am putut constata o atitudine de solidarizare, în problemele muncii interne de Partid—

Întrebare: Ce ne poate spune despre atitudinea de solidarizare a lui Vasile Luca și Ana Pauker, în problemele muncii interne de Partid?

Răspuns: Încă din anul 1945-1946 îmi aduc aminte că Vasile Luca, se arăta adeseori nemulțumit cu felul cum se ducea munca în conducerea Partidului aducând deseori învinuiri secretarului general și în felul cum punea problema se vedea că nu este numai părerea lui ci și a Anei Pauker. altă dată când se plângea că este atacat sau se caută să se lovi în prestigiul său. Eu întrebam, dar ana ce spune? și Luca îmi spunea că nu este vorba despre ea, ci de Ghiță. Ce anii care au urmat acele relații de solidaritate s-au întărit și s-au manifestat și în poziția lui Vasile Luca și Ana

Semnătura, Elur

Urmare: Pauker, în cursul anului 1949 și pe alți membri din conducerea Partidului. —

Prin anul 1949 Vasile Luca mi-a spus că toate neajunsurile lui le-a adus la cunoștința lui Sotov, de la ambasada U.R.S.S. ca să le transmită mai departe.

Întrebare: Arătați în continuare în ce au constat legăturile lui Vasile Luca, cu ce fel de elemente? —

Răspuns: Nu știu dacă Vasile Luca se cunoștea mai de mult cu Dolciu Katz, însă începând din anul 1943, acesta ori de câte ori se înapoia de pe frontul Vasile Luca, îi punea diferite întrebări în legătură cu situația frontului. —

La întrebările lui Dolciu Katz, Vasile Luca îi răspundea foarte pe larg. —

La începutul anului 1944, când Vasile Luca, la înapoierea de pe frontul din Moldova (din Botoșani) i-a adus lui Dolciu Katz, un pachet de la părinți ai săi —

Cu Alfred Wittner, a avut relații de prietenie și cred că tot cu ajutorul lui Luca, Wittner, a intrat la Ministerul Sănătății.

Nu știu ce relații a avut Vasile Luca, cu Sechter Conrad, la cenzură, însă în anul 1946-1947, am venit împreună la mine acasă Sechter, fiind îmbrăcat în uniformă de ofițer sovietic. Cu această ocazie Luca mi-a spus chiar de față cu Sechter, că se poate întâmpla ca acesta să rămână la noi în țară

Semnătura, Elena

Urmare : dosarele este fug. petrolist iar noi avem nevoie de specialisti. Peste catva luni am primit o carte postala dela Sechter, care se gasea în U.R.S.S. si zicea că s-a angajat acolo.

Pe Waisman aveam, cred că Vasile Luca la cunoscut mai demult dosarul Luca mi-a spus când l-am cunoscut ca stie despre mine dela Waisman. Au lucrat împreună pe front.

După 23 august 1944, Vaisman a fost de mai multe ori la noi acasă prin anul 1945, si am observat că existau acele relatii de prietenie—

Prin anul 1949, după arestarea lui Vaisman Sabo lui a trimis o scrisoare lui Vasile Luca prin care cerea să-i trimită o adeverintă din care să reiasă ca Waisman este membru al Partidului Comunist Roman—

Vasile Luca, mi-a spus că va trimite dosarul pentru astept de lucruri trebue să ceară Comitetul central al P.C.U.S. direct Comitetului Central al P.M.R.—

Despre Sara Grumberg, care era deputată în Sovietul orasului Cernauti, nu stiu ce legaturi a avut cu Vasile Luca—

Cu Teohari Georgescu, Vasile Luca a avut legaturi de strânse prietenie, căruia i se adresa cu diferite chestiuni care apartineau de domeniul muncii lui Teohari? Ca pentru eliberarea lui Grauer, sau Tanzer pentru

Semnătura,

Urmare: Încadrarea lui Gabor Varga, Bolint Ion 268
si Bolint Francisc, în securitate. ——

Deasemenea o intervenit la Teohari Georgescu, pentru fratele sau Andrei Toth, care amenințase un om. —

O intervenit la Teohari Georgescu, pentru fratele sau Varga Gabor, care era maior de securitate și care provocase rasunetul țărănesc din jud. Trei Scaune. În urma acestei intervenții Varga Gabor, nu a fost pedepsit. La mai mult după ce a fost lăsat mai multă lumi în concediu a fost adus chiar la Sf Gheorghe, unde era șeful securității la orașul Stalin, unde a fost numit ca ajutor al comandantului securității din acel oraș. —

Despre celelalte elemente am arătat în declarațiile pe care le-am dat anterior.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu și am constat că corespunde întru totul cu cele declarate de mine îl semnez și semnez. —— Anchetat Elmer

Anchetator,
Lt. maj. de securitate
Ștefan

Semnătura,

Mod. 185

c 617

262

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina-Bălţi URSS, din părinţii Ilie şi Zina, de profesie ziaristă, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu nr. 22.-

24 Februarie 1953, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 3,00
" s'a terminat " 5,00

Intrebare:

In procesul verbal de interogatoriu din 21 Februarie 1953, ai declarat că SURA AKERMAN, a fost plasată la Ministerul de Finanţe cu ajutorul lui VASILE LUCA.- Arată acum de când o cunoşti şi ce legături a avut VASILE LUCA cu ea?

Răspuns:

Eu o cunosc pe SURA AKERMAN din anul 1929, când familia ei s'a mutat în comuna mea natală. In anul 1933-1934 am întâlnit-o la Cernăuţi, unde lucra la un atelier de croitorie, iar în anul 1936 la Iaşi, unde lucra deasemeni croitoria fiind căsătorită cu AKERMAN IHIL, student la farmacie.-

In anul 1946-1947, am fost căutată de către SURA AKERMAN, la Federaţia Democrată a Femeilor, când a venit şi mi-a spus că a fugit din URSS.-

După aceasta a început să vină la noi în casă unde lucra croitoria pentru mine şi pentru copii.-

In acest timp a cunoscut-o pe SURA AKERMAN şi VASILE LUCA, cărnia i-am spus că este fugită din URSS.-

VASILE LUCA auzind dela mine că soţul ei nu are serviciu mi-a spus că o să-l plaseze la Ministerul de Finanţe, lucru ce l-a şi făcut.-

Mai târziu, adică prin anul 1950, a fost plasată la Ministerul de Finanţe şi SURA AKERMAN.-

SURA AKERMAN a continuat să ne viziteze şi după scoaterea lui VASILE LUCA dela Ministerul de Finanţe.-

Cu ocazia vizitelor pe care le făcea îl informa pe VASILE LUCA despre toate schimbările care se făceau, la Ministerul de Finanţe şi despre persoanele care erau arestate între timp.-

ss. Luca Elisabeta

//.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu şi am constatat că este întocmai cu cele declarate de mine, susţin şi semnez.-

ss. Luca Elisabeta

ANCHETATOR:
I/T. MAJOR DE SECURITATE

Lupan Gavrilă

CM/5 ex.

C.N.S.A.S.

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Luca, născută la 1 Ianuarie 1909 în comuna Balotina-Bolț U.R.S.S. din părinții Ilie și Zinovia de
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
profesie ziaristă cu ultimul domiciliu în Buc. str. Romancierilor 22

24 Februarie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 3 și — min.

„ s'a terminat la ora 5 și — min.

Intrebare: Fu procesul verbal de interogatoriu din 21 Februarie 1953, ați declarat că sora Akerman, a fost plasată la ministerul de Finanțe cu ajutorul lui Vasile Luca. —

Cunoașteți acum de când o cunoașteți și ce legături a avut Vasile Luca, cu ea? —

Răspuns: Eu, o cunosc pe sora Akerman din anul 1929, când familia ei, și a mea locuia în comuna mea natală. În anul 1933-1934 am întâlnit-o la Cernăuți unde lucra la un atelier de croitorie, iar în anul 1936 la Iași unde lucra deasemeni croitoreasă fiind căsătorită cu Akerman Ihil, student la farmacie. —

În anul 1946-1947 am fost cooptată de către sora Akerman, la Federația Democrată a Femeilor, când a venit și mi-a spus că a fugit din U.R.S.S. —

După aceasta a început să vină la

Semnătura, Luca

Mod. Nr. 185

Urmare: casă în casa unde lucra croitoria pentru mine și pentru copii. —

În acest timp a cunoscută pe Sura Akerman și Vasile Iuca, cărora iam spus că este fugită din U.R.S.S. —

Vasile Iuca, auzind dela mine că totul ei nu are semnici mea spus că o să plasez la Ministerul de Finanțe, lucru ce la și făcut —

Mai târziu adică prin anul 1950, a fost plasată la Ministerul de Finanțe și Sura Akerman.

Sura Akerman, a continuat să ne viziteze și după plecarea lui Vasile Iuca, dela Ministerul de Finanțe —

Cu ocazia vizitelor pe care le făcea îl informa pe Vasile Iuca, despre toate schimbările care se făceau la Ministerul de Finanțe și despre persoanele care erau arestate între timp —

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu și am constatat că corespunde întru totul cu cele declarate de mine îl semnez.

Anchetator

Lt. maj. de securitate

Anchetat Eduard

Semnătura,

265

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina- Bălţi, URSS, din părinţii Ilie şi Zina, de profesie ziaristă, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu nr. 22.-

24 Februarie 1953, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora o,3o
" s'a terminat " 3,oo

Intrebare:

In procesul verbal din 1 Octombrie 1952, ai declarat că sora d-tale PAULA SCHMIDT, se află în Izrael. Arată acum când a plecat sora d-tale în Izrael?

Răspuns:

Sora mea PAULA SCHMIDT a plecat în Palestina în anul 1935, sau 1936, pe atunci se numea PAULA BIRMAN.-

Intrebare:

Ce legături ai avut cu sora d-tale după plecarea ei în Palestina?

Răspuns:

Imediat după sosirea ei în Palestina sora mea PAULA SCHMIDT mi-a scris o scrisoare, eu găsindu-mă în acel timp în ţară.-

Eu am purtat corespondenţă cu ea până la plecarea mea din ţară în August 1936.-

Intrebare:

Ce legături ai avut cu sora d-tale care se găsea în Palestina în timpul războiului când lucrai la Komintern la Moscova?

Răspuns:

In anii războiului când eu mă găseam la Moscova şi lucram la Komintern, am ţinut legătură cu sora mea, PAULA SCHMIDT, care se găsea în Palestina prin corespondenţă.-

Intrebare:

Pe ce cale trimeteai şi primeai corespondenţa dela sora d-tale în perioada arătată mai sus?

Răspuns:

Corespondenţa pe care o purtam cu sora mea care se găsea

ss. Luca Elisabeta

./.

266

în Palestina o transmiteam şi o primeam numai pe cale oficială.

Intrebare:

Dece nu spui adevărul şi umblii cu şiretlicuri în legătură cu căile folosite de d-ta pentru a ţine legătură cu sora care se afla în Palestina?

Răspuns:

Nu umblu cu şiretlicuri şi spun tot adevărul în legătură cu căile folosite de mine pentru a ţine corespondenţă cu sora mea care se găsea în Palestina . Adevărul este cel arătat de mine mai sus.-

După ce am citit prezentul proces verbal cuvânt cu cuvânt şi am constatat că este întocmai cu cele declarate de mine, susţin şi semnez.-

ss.Luca Elisabeta

ANCHETATOR:
LT.MAJ.DE SECURITATE

Lupan Gavrilă

CM/5 ex.

267

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Luca, născută la 1 Ianuarie 1909
în Comuna Balotina-Balti URSS. din părinți Ilie și Ana,
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
de profesie ziaristă, cu ultimul domiciliu în Buc. Str. Romnicenu Nr 22

24 Februarie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 0 și 30 min.

„ s'a terminat la ora 3 și — min.

Intrebare: Pe procesul verbal de interogatoriu din 1 oct 1952, ai declarat că sora Dtale Paula Schmidt se află în Israel. —

Arată acum când a plecat sora Dtale în Israel?

Răspuns: Sora mea, Paula Schmidt, a plecat în Palestina, în anul 1935 sau 1936, pe atunci se-numea Paula Birman —

Intrebare: Ce legături ai avut cu sora Dtale după plecarea ei în Palestina? —

Răspuns: Imediat după sosirea ei în palestina sora mea Paula Schmidt, mea scris o scrisoare cu gașenduma încă în acel timp în țara —

Eu, am putut corespondența cu ea până la plecarea mea din țara. August 1936 —

Intrebare: Ce legături ai avut cu sora Dtale care se găsea în Palestina, în timpul războiului când lucrai la Kominterm la Moscova? —

Răspuns: În anii războiului când eu mă

Semnătura, Elisa

Mod. Nr. 185

Urmare: găseam la Moscova și lucram la Komintern am ținut legătură cu sora mea, Pavlo Schmidt, care se găsea în Palestina, prin corespondență—

Intrebare: Pe ce cale trimiteai și primeai corespondența dela sora Dtale. în perioada arătată mai sus? ——

Răspuns: Corespondența pe care o purtam cu sora mea care se găsea în Palestina, o transmiteam și o primeam numai pe cale oficială—

Intrebare: De ce nu spuneți adevărul și umblați cu siretlicuri în legătura cu căile folosite de Dta. pentru a ține legătura cu sora care se afla în Palestina?—

Răspuns: Nu umblu cu siretlicuri și spun tot adevărul în legătura cu căile folosite de mine pentru a ține corespondența cu sora mea care se găsea în Palestina—Adevărul este cel arătat de mine mai sus.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu și am constat că cele consemnate corespund întru totul cu cele declarate de mine îl susțin și semnez propriu ——

Anchetator
Lt. maj. de securitate
Ghegan [signature]

Anchetat [signature]

Semnătura,

868

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina - Bălți URSS, fiica lui Ilie și Zina, de profesie ziaristă, cu ultimul domiciliu în București str. Romniceanu nr. 22.

25 Februarie 1953, București.
Interogatoriul a început la ora 11,00
" s'a terminat " 15,00

Intrebare:

In procesul verbal de interogatoriu din 21 Ianuarie 1953, ai declarat că VASILE LUCA în anul 1947, în timp ce se afla în Palestina, a discutat cu sionistul ARON COHEN, problema emigrării populației evreești din R.P.R. în Palestina. Arată acum când și pri prin cine a stabilit VASILE LUCA pentru prima dată legătura cu ARON COHEN?

Răspuns:

VASILE LUCA a luat legătură cu ARON COHEN pentru prima dată în 1947, cu prilejul călătoriei spre Cairo în timpul celor două zile petrecute în Palestina.-

Intrebare:

De cine a fost însărcinat VASILE LUCA să ia legătura cu ARON COHEN, în anul k947, cu ocazia călătoriei sale în Palestina?

Răspuns:

După câte știu eu VASILE LUCA nu a fost însărcinat de nimeni să ia legătură cu ARON COHEN, cu ocazia călătoriei făcute de el în Palestina.-

Intrebare:

Arătați atunci cum a luat VASILE LUCA legătură cu ARON COHEN?

Răspuns:

ARON COHEN a venit împreună cu un grup de alțicetățeni palestineni să întâmpine delegația parlamentară română la sosirea ei la Haga. Din acest moment și până la plecarea delegației din Palestina, ARON COHEN l-a însoțit pe VASILE LUCA.-

ss. Luca Elisabeta

.//.

Intrebare:

Ce a stabilit VASILE LUCA cu ocazia întrevederii avută cu ARON COHEN în anul 1947?

Răspuns:

Stiu că în urma acestei întrevederi a rămas stabilit că ARON COHEN va veni în ţară.-

Intrebare:

Ce probleme a discutat VASILE LUCA cu ARON COHEN în Palestina, în 1947?

Răspuns:

ARON COHEN a ridicat problema emigrărilor în discuţia ce s'a purtat în camera lui VASILE LUCA la hotelul din Ierusalim.

Despre această problemă cred că a discutat VASILE LUCA cu ARON COHEN şi după aceea şi pe baza aceasta urma să vină în ţară COHEN. Afirm acest lucru pentrucă atunci când COHEN a venit în ţară, VASILE LUCA mi-a spus că a venit în problema emigrărilor.-

Intrebare:

Arătaţi în mod detailat ce v'a spus VASILE LUCA în legătură cu problema emigrărilor cu ocazia venirii în ţară a lui ARON COHEN?

Răspuns:

După câte îmi amintesc VASILE LUCA mi-a spus că ARON COHEN, nu este mulţumit de felul cum merg emigrările.-

. Deasemeni mi-a spus că ARON COHEN i-a cerut să-i facă legătură cu sovieticii ca eventual să poată chiar pleca în URSS şi tot LUCA mi-a spus că acest lucru nu i-a reuşit deoarece sovieticii au refuzat să stea de vorbă cu COHEN.-

Intrebare:

Cui a comunicat VASILE LUCA cele discutate cu ARON COHEN în Palestina după înapoierea lui în ţară?

Răspuns:

Nu ştiu dacă VASILE LUCA a comunicat cuiva şi cui anume cele discutate de el cu ARON COHEN,-în Palestina după înapoierea lui în ţară. Stiu însă că la întoarcerea din călătoria făcută în Egipt şi Palestina, VASILE LUCA a vizitat-o pe ANA PAUKER, şi i-a povestit amănunţit despre călătorie, despre persoanele întâlnite şi discuţiile ce le-a avut.-

Intrebare:

Cum a menţinut VASILE LUCA legăturile cu sionistul ARON COHEN, după înapoierea lui în ţară?

ss. Luca Elisabeta

.//.

Răspuns:

Până la venirea lui ARON COHEN în ţară nu ştiu ca VASILE LUCA să fi ţinut legătură cu el pe altă cale.-

Intrebare:

Cu cine i-a mai făcut legătură VASILE LUCA lui ARON COHEN cu ocazia venirii acestuia în ţară?

Răspuns:

Nu ştiu dacă VASILE LUCA l-a prezentat cuiva pe ARON COHEN, cu ocazia venirii în ţară a acestuia.-

Intrebare:

Cât timp a ţinut legătura VASILE LUCA cu ARON COHEN şi de câte ori a fost acesta în ţară?

Răspuns:

După câte ştiu eu, ARON COHEN a fost o singură dată în ţară în anul 1947 sau 1948 şi în timpul cât a stat în ţară a ţinut legătură cu VASILE LUCA.-

Intrebare:

Ce cadouri a făcut ARON COHEN cu ocazia venirii lui în ţară şi cui anume?

Răspuns:

Eu nu ştiu ca ARON COHEN să fi făcut cadouri cu ocazia venirii lui în ţară.-

Intrebare:

Ce cadouri a adus VASILE LUCA în anul 1947 din Palestina, din partea cui şi pentru cine?

Răspuns:

Stiu că VASILE LUCA a adus din Palestina fructe pe care le-a împărţit la mai multe persoane după înapoierea în ţară. Acestea însă nu au fost primite cadou din Palestina ci cumpărate.-

Deasemeni a mai adus din mai multe obiecte pe care le-a împărţit în ţară la diverşi cunoscuţi şi despre care am arătat într'o declaraţie anterioară.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că este întocmai cu cele declarate de mine, susţin şi semnez.-

ANCHETATOR: ss.Elisabeta Luca

LT.MAJOR DE SECURITATE

Lupan Gavrilă

CM/5 ex.

~~272~~

271

Proces-Verbal de interogator

Arestata Elisabeta Luca, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Baletino-Balti URSS, fiica lui Ilie și Zina, de profesie ziaristă cu ultimul domiciliu în București str. Romniceanu Nr. 22
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)

25 Februarie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 11 și — min.

„ s'a terminat la ora 15 și — min.

Intrebare: În procesul verbal de interogatoriu din 21 Ianuarie 1953, ai declarat că Vasile Luca, în anul 1947, în timp ce se afla în Palestina, a discutat cu sionistul Aron Cohen, problema emigrării populației evreiești din R.P.R. în Palestina

Arată acum când și prin cine a stabilit Vasile Luca pentru prima dată legătura cu Aron Cohen?

Răspuns: Vasile Luca, a luat legătură cu Aron Cohen, pentru prima dată în 1947 cu prilejul călătoriei spre care în timpul celor două zile petrecute în Palestina.

Întrebare: De cine a fost încunoștințat Vasile Luca să ia legătura cu Aron Cohen, în anul 1947, cu ocazia călătoriei sale în Palestina?

Răspuns: După câte știu eu Vasile Luca, nu a fost încunoștințat de nimeni să ia legătura cu Aron Cohen, cu ocazia călătoriei făcută de el în Palestina.

Întrebare: Arată atunci cum a luat Vasile Luca, legătura cu Aron Cohen?

Răspuns: Aron Cohen, a venit împreună cu un grup de alți

Semnătura, Elisa

Mod. Nr. 185

Urmare: Atahui palestinei să întâmpine delegația parlamentară română la sosirea ei la Haifa. Din acest moment și până la plecarea delegației din Palestina. Aron Cohen la însoțit pe Vasile Luca. —

Întrebare: Ce a stabilit Vasile Luca, cu ocazia întâlnirii avute cu Aron Cohen, în anul 1947?

Răspuns: Știu că în urma acestei întâlniri a rămas stabilit ca Aron Cohen, să vină în țară —

Întrebare: Ce probleme a discutat Vasile Luca, cu Aron Cohen, în Palestina în 1947? —

Răspuns: Aron Cohen, a ridicat problema emigranților în discuția ce s'a purtat în camera lui Vasile Luca, la hotelul din Ierusalim.

Despre această problemă cred că a discutat Vasile Luca, cu Aron Cohen și după aceia și pe baza aceasta urma să vină în țară Cohen. Aflam acest lucru pentru că atunci când Cohen, a venit în țară Vasile Luca mi-a spus că a venit în problema emigranților.

Întrebare: Arătați în mod detaliat ce va spus Vasile Luca, în legătură cu problema emigranților cu ocazia venirii în țară a lui Aron Cohen? —

Răspuns: După cât mi amintesc Vasile Luca, mi-a spus că Aron Cohen, nu este mulțumit de felul cum merg emigrarile.

Deasemeni mi-a spus că Aron Cohen, ia cerut să-i facă legătura cu sovieticii ca eventual să poată chiar pleca în U.R.S.S. - și tot Luca mi a spus că acest lucru nu la reușit deoarece sovieticii au refuzat să stea de vorbă cu Cohen.

Întrebare: Ce a comunicat Vasile Luca, cele discutate cu Aron Cohen, în Palestina, după înapoierea lui în țară?

Semnătura,

Urmare: Răspuns: Nu știu dacă Vasile Luca, a comunicat cuiva și cui anume tele dezvoltă de el cu Aron Cohen, în Palestina după înapoierea lui în țară. – știu însă că la întoarcerea din călătoria făcută în Egipt și Palestina, Vasile Luca a vizitată pe Ana Pauker și i-a povestit amănunte despre călătorie, despre persoanele întâlnite și discuțiile ce le a avut.

Întrebare: Cum a menținut Vasile Luca, legătura cu trimisul Aron Cohen, după înapoierea lui în țară?

Răspuns: Până la venirea lui Aron Cohen, în țară nu știu ca Vasile Luca, să fi ținut legătura cu el pe altă cale. –

Întrebare Cu cine în mai făcut legătura Vasile Luca lui Aron Cohen cu ocazia venirii acestuia în țară?

Răspuns: Nu știu dacă Vasile Luca, la prezentat pe Aron Cohen, cu ocazia venirii în țară a acestuia.

Întrebare: Cât timp a ținut legătura Vasile Luca, cu Aron Cohen și de către ori a fost acesta în țară?

Răspuns: După câte știu eu, Aron Cohen, a fost o singură dată în țară în anul 1947 sau 1948 și în timpul cât a stat în țară a ținut legătura cu Vasile Luca.

Întrebare: Ce cadouri a făcut Aron Cohen, cu ocazia venirii lui în țară și cui anume? ——

Răspuns: Eu, nu știu ca Aron Cohen să fi făcut cadouri cu ocazia venirii lui în țară.

Întrebare: Ce cadouri a adus Vasile Luca în anul 1947, din Palestina, din partea cui și pentru cine?

Răspuns: Știu ca Vasile Luca, a adus din Palestina fructe pe care le a împărțit la mai multe persoane după înapoierea în țară. acestea însă nu au fost primite cadou din Palestina ci cumpărate.

Semnătura, Luca

Mod. 185

Urmare : D casemeni a mai adus din mai multe obiecte cumparate pe care le-a expediat în țară la diverși cunoscuți și despre care am arătat cînd a declarație anterioară.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu și am constatat că cele consemnate corespund întru totul cu cele declarate de mine îl semnez.

Anchetat Educ

Anchetator
Locot. de securitate
C. Gligoran

Semnătura,

c 699
670

~~273~~
273

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina - Bălţi URSS, din părinţii Ilie şi Zina, de profesie ziaristă, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu nr. 22.-

25 Februarie 1953, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 21,00
" s'a terminat " 4,00

Intrebare:

In procesul verbal de interogatoriu din 21 Ianuarie 1953 ai declarat că VASILE LUCA în anul 1947, când a fost în Palestina a luat legătură cu sionistul LAZAROVICI.-

Ancheta îţi cere să arăţi de unde se cunoştea VASILE LUCA cu LAZAROVICI?

Răspuns:

După câte ştiu eu, VASILE LUCA nu se cunoştea dinainte cu LAZAROVICI, ci l-a cunoscut atunci cu prilejul venirii sale în Palestina.-

LAZAROVICI a însoţit pe VASILE LUCA tot timpul cât acesta a stat în Palestina şi între ei s'au stabilit relaţii mai apropiate.-

Intrebare:

Ce probleme a discutat VASILE LUCA cu LAZAROVICI în anul 1947, cu prilejul vizitei lui în Palestina?

Răspuns:

In timp ce ne aflam la Ierusalim în 1947, am asistat la o discuţie ce a avut loc în camera de hotel a lui VASILE LUCA, la care participau reprezentanţi ai Partidului Comunist, ai Sindicatelor şi ai organizaţiilor sioniste. Intre aceştia era şi LAZAROVICI. Discuţia se ducea în jurul divergenţelor ce existau între organizaţiile ~~comuniste~~ sioniste şi Partidul Comunist.-

Sioniştii din partea cărora a vorbit COHEN, reproşau Partidului Comunist că aceşta nu pune problema emigrărilor şi fără aceasta nu poate fi vorba de o colaborare. COHEN argumenta că în momentul acela se aflau în Palestina 800.000 arabi faţă de 400.000 evrei şi până nu se iau măsuri ca numărul evreilor să crească rapid nu se poate asigura o conveţuire cu arabii.-

ss. Elisabeta Luca

.//.

Această discuţie urma să fie continuată şi clarificată la întoarcerea lui LUCA dela Cairo, când urma să mai rămână o âteva zile în Palestina, în acest scop.-

Despre ce a discutat LUCA cu LAZAROVICI, când acesta îl însoţea nu ştiu, ştiu însă că VASILE LUCA l-a remarcat din prima seară şi a avut faţă de el o atitudine mai prietenoasă decât faţă de ceilalţi.-

Intrebare:

Din însărcinarea cui trebua ca VASILE LUCA să ducă discuţiile arătate mai sus, în Palestina?

Răspuns:

După câte ştiu-eu, VASILE LUCA nu a fost însărcinat de nimeni să ia legătură cu reprezentanţii organizaţiilor arătate mai sus, cu ocazia deplasării sale la Cairo şi în Palestina.-

Intrebare:

Care a fost rezultatul discuţiei dusă de VASILE LUCA cu reprezentanţii organizaţiilor sioniste din Palestina?

Răspuns:

Rezultatul discuţiilor duse de VASILE LUCA în Palestina s'a soldat cu venirea în ţară a lui LAZAROVICI, iar LUCA a devenit un adept al emigrărilor.-

Intrebare:

Cui a comunicat VASILE LUCA rezultatul discuţiilor avute de el în Palestina după înapoierea sa în ţară?

Răspuns:

Nu ştiu cui a comunicat VASILE LUCA rezultatul discuţiilor avute de el în Palestina după înapoierea sa în ţară.-

Intrebare:

Ce activitate a desfăşurat VASILE LUCA, după înapoierea lui în ţară pe baza discuţiilor avute de el, în Palestina cu reprezentanţii organizaţiilor sioniste?

Răspuns:

Nu ştiu concret în ce a constat activitatea lui VASILE LUCA după întoarcerea lui din Palestina, ştiu însă că a continuat să aibă legătură şi să dea directive omului său SANDU LIBLICH - că încă din 1947 sau 1948 a venit în ţară COHEN, iar în 1949 a venit şi LAZAROVICI. Amândoi la venirea lor în ţară s'au adresat direct lui LUCA.-

ss. Elisabeta Luca

Intrebare:

Pentru ce a fost necesară aducerea în ţară a lui LAZAROVICI?

Răspuns:

Nu ştiu pentru ce a fost necesară venirea în ţară a lui LAZAROVICI.-

Intrebare:

Ce discuţii a avut VASILE LUCA cu LAZAROVICI după venirea acestuia în ţară?

Răspuns:

Când LAZAROVICI a venit în ţară eu mă aflam în Elveţia,aşa că nu ştiu despre ce anume a discutat VASILE LUCA cu el.

Stiu că LAZAROVICI venind în ţară a venit la VASILE LUCA,cu un cadou (catifea neagră pentru o roche de seară) şi LUCA mi-a spus despre sosirea lui LAZAROVICI şi a cadoului adus. Tot atunci mi-a spus că LAZAROVICI rămâne în ţară pentru chestiuni economice. Eu am înţeles că e vorba să rămână ca reprezentant oficial al Statului Izrael.- Mai târziu întrebându-l pe VASILE LUCA dece pleacă atât de des LAZAROVICI din ţară, el mi-a spus că LAZAROVICI mai face şi altceva..După cum am mai declarat eu am înţeles că era vorba de muncă de informaţie.-

Intrebare:

Ce legături ai avut d-ta cu LAZAROVICI după venirea lui în ţară?

Răspuns:

Eu l-am întâlnit de mai multe ori pe LAZAROVICI,după venirea lui în ţară şi de câte ori pleca în Izrael,îmi telefona întrebându-mă dacă nu am de trimis ceva surorii mele care se afla acolo.-

In anul 1949,am trimis prin el un pachet cu alimente,iar după aceea am trimis diferite cusături româneşti ca faţă de masă,bluză şi altele.-

Ultima dată mi-a telefonat la începutul anului 1952, spunându-mi că îl caută pe LUCA de mai mult timp şi nu poate da de el. Acest lucru mi l-a comunicat cu scopul ca să-i fac eu legătură cu LUCA. Eu i-am dat atunci numărul de telefon al Dir. de Cabinet sfătuindu-l să cheme la acel număr. LAZAROVICI mi-a răspuns că cunoaşte acel număr şi că a sunat de mai multe ori iar de fiecare dată i s'a răspuns că LUCA este ocupat şi nu poate să-l primească. Venind la prânz acasă am comunicat lui LUCA, că l-a căutat LAZAROVICI,iar el a răspuns că nu vrea să mai ştie de el.-

ss.Luca Elisabeta

.//.

Intrebare:

Arată concret unde te-ai întâlnit cu LAZAROVICI şi ce discuţii ai avut cu el?

Răspuns:

După cum am arătat l-am întâlnit pe LAZAROVICI de mai multe ori. Prima dată la o adunare unde urma să vorbească VASILE LUCA. Celelalte date ştiu că deasemeni l-am întâlnit în locuri publice dar nu mai ştiu exact nici unde nici cu ce scop.-

In afară de ultima noastră convorbire telefonică arătată mai sus,eu nu am mai discutat cu LAZAROVICI,nimic altceva decât ceeace priveşte pe sora mea,adică dacă a văzut-o,dacă i-a transmis cele trimise de mine. Stiu că chiar la prima întâlnire după obişnuitele vorbe de revedere mi-a spus că pleacă în curând în Izrael şi dacă nu vreau să trimit ceva surorii,aceasta s'a întâmplat în anul 1949.-

Intrebare:

Cui l-a mai prezentat VASILE LUCA pe LAZAROVICI,după venirea acestuia în ţară şi în ce scop?

Răspuns:

Nu ştiu cui l-a mai prezentat VASILE LUCA pe LAZAROVICI,după venirea lui în ţară.-

Intrebare:

Cât timp a ţinut legătură cu LAZAROVICI,VASILE LUCA şi unde se întâlneau?

Răspuns:

Stiu că VASILE LUCA a ţinut legătură cu LAZAROVICI până la începutul anului 1952 şi se întâlneau la Ministerul de Finanţe. Deduc aceasta prin faptul că atunci când LAZAROVICI s'a plâns că LUCA nu-l primeşte,ceruse ca de obicei ca să-l primească.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu şi am constatat că corespunde întocmai cu cele declarate de mine, susţin şi semnez.-

ss.Luca Elisabeta

ANCHETATOR:
LT.MAJOR DE SECURITATE

Lupan Gavrilă

CM/5 ex.

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Luca, născută la 1 Ianuarie 1909, în Comuna Balotino-Bălți URSS din părinți Ilie și Ana, de
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
profesie ziaristă, cu ultimul domiciliu în Buc. str. Romniceanu 22

25 Februarie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 21 și — min.

„ s'a terminat la ora 4 și — min.

Intrebare: Ți-am procesul verbal de interogatoriu din 21 Ianuarie 1953, ai declarat că Vasile Luca, în anul 1947, când a fost în Palestina, a luat legătura cu ziaristul Lazarovici.—

Ascultă-ți ce ai spus de unde se cunoștea Vasile Luca cu Lazarovici?

Răspuns: După cât știu eu, Vasile Luca, nu se cunoștea dinainte cu Lazarovici, ci la cunoscut atunci cu prilejul unirii sale în Palestina—

Lazarovici, la îngrijit pe Vasile Luca, tot timpul cât acesta a stat în Palestina și între ei s'au stabilit relații mai apropiate —

Intrebare: Ce probleme a discutat Vasile Luca cu Lazarovici, în anul 1947, cu prilejul vizitei lui în Palestina?

Răspuns: În timp ce ne aflam la Ierusalim în 1947 am asistat la o discuție ce a avut loc în camera de hotel a lui Vasile Luca, la care participau, reprezentanți ai Partidului Comunist, ai sindicatelor și ai organizației

Semnătura, Luca

Urmare: sioniste. Ziceau acestia ca si Lazarovici. Discutia se ducea in jurul chestiunilor ca existau intre organizatiile sioniste si Partidul Comunist.

Sionistii din partea carora a vorbit Cohen, reprosau Partidului Comunist, ca acesta nu pune problema emigrarilor si fara aceasta nu poate fi vorba de o colaborare. Cohen argumenta ca in momentul acela se aflau in Palestina 800.000 arabi fata de 400.000 evrei si pana nu se iau masuri ca numarul evreilor sa creasca rapid nu se poate asigura o convietuire cu arabii. —

Aceasta discutie urma sa fie continuata si clarificata la intoarcerea lui Luca dela Cairo, cand urma sa mai ramana catava zile in Palestina, in acest scop. —

Despre ce a discutat Luca cu Lazarovici, cand acesta el insotea nu stiu, stiu insa ca Vasile Luca, la remarcat din prima seara si a avut fata de el o atitudine mai pretentioasa decat fata de ceilalti.

Intrebare: Din insarcinarea cui trebuia ca Vasile Luca, sa duca discutiile aratate mai sus, in Palestina?

Raspuns: Dupa cate stiu eu, Vasile Luca, nu a fost insarcinat de cineva sa ia legatura cu reprezentantii organizatiilor aratate mai sus, cu ocazia deplasarii sale la Cairo si in Palestina.

Intrebare: Care a fost rezultatul discutiilor duse de Vasile Luca, cu reprezentanti organizatiilor sioniste din Palestina? —

Raspuns: Rezultatul discutiilor duse de Vasile Luca in Palestina sia soldat cu venirea in tara a lui Lazarovici, iar Luca a ramas un adept al emig-

Semnătura, Educ

Urmare: saului. —

Intrebare: Cui a comunicat Vasile Iuca, rezultatul discutiilor avute de el, în Palestina după înapoierea sa în țară? —

Răspuns: Nu știu cui a comunicat Vasile Iuca, rezultatul discutiilor (rezultatul discutiilor) avute de el, în Palestina, după înapoierea sa în țara —

Intrebare: Ce activitate a desfășurat Vasile Iuca, după înapoierea lui în țară pe baza discutiilor avute de el, în Palestina cu reprezentanții organizațiilor sioniste? —

Răspuns: Nu știu concret în ce a constat activitatea lui Vasile Iuca, după întoarcerea lui din Palestina, știu însă că a continuat să aibă legătură și să dea directive omului său Sandu Liblich - Că încă în 1947 sau 1948, a venit în țara Cohen - iar în 1949, a venit și Lazarovici. Amandoi la venirea lor în țara au adresat direct lui Iuca. —

Intrebare: Pentru ce a fost necesară aducerea în țară a lui Lazarovici? —

Răspuns: Nu știu pentru ce a fost necesară venirea țară a lui Lazarovici. —

Intrebare: Ce discutii a avut Vasile Iuca, cu Lazarovici după venirea acestuia în țară? —

Răspuns: Când Lazarovici, a venit în țară eu, nu am fost în Elveția, așa că nu știu despre ce anume a discutat Vasile Iuca, cu el. —

Știu că Lazarovici, venind în țară a venit la Vasile Iuca, cu un cadou (cutiuța magia pentru o rochie de seară) și Iuca mi-a spus, despre sosirea lui Lazarovici și a cadoului adus - Tot atunci mi-a spus

Semnătura, Elena

Urmare: că Lazarovici, rămâne în țară pentru „chestiuni economice". Eu am înțeles că e bomba să rămână ca reprezentant oficial al statului Israel. Mai târziu întrebându-l pe Vasile Luca, dacă pleacă tatăl de dna Lazarovici din țară el, mi-a spus că „Lazarovici mai face și altceva". După cum am mai declarat eu am înțeles că era vorba de muncă de informație. —

Întrebare: Ce legături ați avut dta. cu Lazarovici, după venirea lui în țară? —

Răspuns: Eu, l-am întâlnit de mai multe ori pe Lazarovici, după venirea lui în țară și de câte ori pleca în Israel, îmi telefona întrebându-mă dacă nu am de trimis ceva rudelor care se află acolo —

În anul 1949, am trimis prin el, un pachet cu alimente, iar după aceea am trimis diferite cusături românești ca fețe de masă, bluză și altele.

Ultima dată mea telefonat la începutul anului 1952, spunându-mi că îl caută pe Luca de mai mult timp și nu poate da de el, acest lucru mi-l comunicat cu rugămintea să-i spun eu, legătura cu Luca. Eu i-am dat atunci numărul de telefon al Dir de Cabinet ș[illegible] să sune la acel număr. Lazarovici mea răspuns că cunoaște acel număr și că a sunat de mai multe ori iar de fiecare dată i s-a răspuns că Luca este ocupat și nu poate să-l primească. Venind la mine acasă după comunicat lui Luca, că la cautat Lazarovici, iar el, a răspuns că nu mă mai știe de el.

Întrebare: Arătați concret unde l-ați întâlnit cu

Semnătura,

Urmare: Lazarovici si ce discutii ai avut cu el? — 279

Răspuns: După cum am arătat l-am întâlnit pe Lazarovici de mai multe ori. Prima dată la o adunare unde urma să vorbească Vasile Luca. Celelalte dăți știu că diferendi l-am întâlnit în locuri publice dar nu mai știu exact unde unde ci ce poli-

Înaintea de ultima noastră convorbire telefonică arătată mai sus eu nu am mai discutat cu Lazarovici, nimic altceva decât cunoaște privește pe soția mea adică, dacă a mâncat, dacă l-a transmis cele trimise de mine. Știu că cheam la prima întâlnire după obișnuitele vorbe de revedere mi-a spus că pleacă în curând în Israel și dacă nu mâncat să trimit ceva semnal, aceasta s-a întâmplat în anul 1949. —

Întrebare: Cui l-a mai prezentat Vasile Luca, pe Lazarovici, după venirea acestuia în țară și în ce scop? —

Răspuns: Nu știu cui l-a mai prezentat Vasile Luca, pe Lazarovici, după venirea lui în țară. —

Întrebare: Cât timp a ținut Vasile Luca, legătura cu Lazarovici și unde se întâlneau? —

Răspuns: Știu că Vasile Luca, a ținut legătura cu Lazarovici, până la începutul anului 1952 și se întâlneau la Ministerul de Finanțe, deduc aceasta prin faptul că atunci când Lazarovici s-a plâns că Luca, nu l-a primit cerut ca de obicei ca să-l primească. —

După ce am citit prezentul proces verbal de interogator și am constatat că este consemnat corespunde întru totul cu cele declarate de mine îl semnez. —

Semnătura, [signature]

Mod. 185

Arhitect
Lt. Maj. de securitate
[illegible]

280

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina - Bălţi - URSS, fica lui Ilie şi Zina, de profesie ziaristă, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu nr.22.-

28 Februarie 1953, Bucureşti.
Interogatoriul a început la 10,15
" s'a terminat 16,30.

Intrebare:

In procesul verbal de interogatoriu din 21 Februarie 1953, ai declarat că în activitatea lui VASILE LUCA şi ANA PAUKER ai observat o acţiune de solidarizare.-

Arată acum în mod detailat în ce a constat acţiunea de solidarizare a lui VASILE LUCA cu ANA PAUKER?

Răspuns:

Este adevărat că am declarat că am observat o solidarizare între VASILE LUCA şi ANA PAUKER, declarând aceasta am arătat şi anume în ce consta această solidarizare.-

VASILE LUCA şi ANA PAUKER au fost legaţi încă prin activitatea lor comună din Moscova, din timpul cât au fost împreună pe frontul Moldovei. După venirea lor în ţară prietenia aceasta s'a accentuat.-

Prima dată am observat o solidarizare între ei când la formarea guvernului democrat din 6 Martie 1945, el nu a primit nici un portofoliu deşi se aştepta să fie numit ministru al Agriculturii şi cu acest prilej VASILE LUCA mi-a vorbit nu numai de el ci şi de ANA PAUKER şi anume: pe ANA şi pe mine nu ne-au numit miniştrii şi după o pauză a adăugat - deocamdată nu se poate.-

Mi-a vorbit apoi în diferite rânduri că secretarul general conduce de unul singur, munca nu se duce în colectiv că la ministerele ce le-a condus s'a înconjurat de elemente burgheze care îl duc în eroare, că secretarul general vorbeşte despre muncitori cu ură de parcă el însuşi n'ar fi fost muncitor, că secretarul general se teme de prestigiul ANEI şi al lui şi de aceea îi evita.-

ss. Elisabeta Luca

.//.

Repet că această solidarizare am constatat-o de câte ori VASILE LUCA îşi manifesta nemulţumirea lui în legătură cu linia imprimată de secretarul general al P.M.R.sau de câte ori atribuia celorlalţi conducători ai Partidului intenţia de a-l înlătura pe el din conducere,- In această privinţă VASILE LUCA mi-a spus direct că se încearcă a-i înlătura pe amândoi - pe el şi pe ANA PAUKER.-

Din atitudinea lui VASILE LUCA faţă de ANA PAUKER,am putut să constat că pentru el ANA PAUKER a rămas de fapt secretarul general.-

Deasemenea când VASILE LUCA mi-a spus că "n'a mai putut lăsa lucrurile aşa", şi că i-a comunicat lui SUTOV nemulţumirile cu privire la felul cum se duce munca în conducerea Partidului,din felul cum mi l-a spus reeşea că nu era vorba numai de iniţiativa lui şi nici numai despre el,ci de comun acord cu ANA PAUKER a făcut-o.-

VASILE LUCA o vizita deseori pe ANA PAUKER acasă, luau masa împreună şi discutau diferite probleme.-

Nu am asistat însă niciodată la discuţiile lor,iar dela LUCA ştiu doar aceste aspecte despre care am vorbit.-

Mai ştiu că după şedinţele C.C.al P.M.R.în care a fost demascat VASILE LUCA,el mi-a spus:"s'au luat acum şi de capul lui ANA că doar ea este cu sectorul agricol".-

Intrebare:

Pe ce se bazează afirmaţia d-tale când spui că pentru VASILE LUCA a rămas de fapt secretar general al Partidului tot ANA PAUKER?

Răspuns:

Imi întemeiez afirmaţia că pentru VASILE LUCA secretar general a rămas tot ANA PAUKER, pe o serie întreagă de amănunte.

Cu ea se sfătuia ori de câte ori era vorba fie de o chestiune familiară sau de muncă.Nu aşi putea să evoc acum cazuri concrete dar această impresie s'a format în decursul anilor. Un fapt concret şi recent este acela că atunci când Comitetul Central al P.M.R.a hotărât trimiterea scrisorii închise VASILE LUCA nu s'a dus la secretarul general să-i spună nemulţumirea sa,ci la ANA şi numai după aceea la conducătorul Partidului.-

Intrebare:

Ce acţiuni duşmănoase au întreprins VASILE LUCA şi ANA PAUKER?

ss.Elisabeta Luca

.//.

282

Răspuns:

Eu nu cunosc în mod concret ce acţiuni duşmănoase au întreprins VASILE LUCA şi ANA PAUKER. Dar LUCA mi-a spus că afirmaţia cum că numărul chiaburilor scade în urma măsurilor luate, el a auzit-o dela ANA PAUKER.- Aceasta înseamnă că ei au discutat problema aceasta şi au căzut de acord asupra ei.-

Deasemeni mai ştiu că în acoperirea acţiunii duşmănoase dusă de TOTH GEZA, în jud. Trei Scaune, VASILE LUCA a avut sprijinul ANEI PAUKER.-

Tot cu sprijinul ANEI PAUKER au putut veni în ţară LAZAROVICI şi ARON COHEN.-

Intrebare:

De către ce persoane au mai fost sprijiniţi VASILE LUCA şi ANA PAUKER în acţiunile lor?

Răspuns:

In acţiunea lor VASILE LUCA şi ANA PAUKER, au fost sprijiniţi de TECHARI GEORGESCU.-

Afirm aceasta deoarece ştiu că TECHARI GEORGESCU l-a sprijinit direct pe VASILE LUCA în mai multe acţiuni despre care am arătat detailat în alt proces verbal, iar în ceeace priveşte acţiunea comună a lui VASILE LUCA şi ANA PAUKER, ştiu că TECHARI s'a solidarizat cu ei şi la rândul său l-a ajutat pe LUCA, în acoperirea lui VARGA GAVRILA Seful Securităţii la Sf. Gheorghe.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu şi am constatat că este întocmai cu cele declarate de mine, susţin şi semnez.-

ss. Elisabeta Luca

ANCHETATOR:
LT. MAJOR DE SECURITATE

Lupan Gavrilă

CM/5 ex.

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Luca, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotino-Balti URSS, fiica lui Elie și Zina, de profesie ziaristă cu ultimul domiciliu în București str. Romniceanu Nr. 22
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)

28 Februarie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 10 și 15 min.
„ s'a terminat la „ 16 și 30 „

Intrebare: În procesul verbal de interogatoriu din 21 Februarie 1953, ai declarat că în activitatea lui Vasile Luca și Ana Pauker, ai observat o acțiune de solidarizare.

Arată acum în mod detaliat în ce a constat acțiunea de solidarizare a lui Vasile Luca, cu Ana Pauker?

Răspuns: Este adevărat că am declarat că am observat o solidarizare între Vasile Luca și Ana Pauker, declarând atunci am arătat și anumite în ce constă această solidarizare.

Vasile Luca și Ana Pauker, au fost legați între prin activitatea lor comună din Moscova, din timpul cât au fost împreună pe pontul Moldovei.- După venirea lor în țară pretenia aceasta s'a accentuat.

Prima dată am observat o solidarizare între ei când la formarea Guvernului democrat din 6 Martie 1945, el nu a primit nici un portofoliu deși se aștepta

Semnătura, Eluc

Mod. 185

Urmare: să fie numit ministru al agriculturii - și cu acest prilej Vasile Luca mi-a vorbit nu numai de el ci și de Ana Pauker și anume: pe Ana și pe mine nu ne-au numit miniștri - și după o pauză a adăugat - deocamdată nu se putea -

Mi-a vorbit apoi în diferite rânduri că secretarul general conduce de unul singur, munca nu se duce în colectiv - Că la ministerele ce le-a condus s-a înconjurat de elemente burgheze care îl duc în eroare. - Că secretarul general vorbește despre muncitori cu ură de parcă el, însuși n-ar fi fost muncitor. Că secretarul general se teme de prestigiul Anei și a lui și de aceia [illegible]

Repet că această solidarizare am constatat-o de câte ori Vasile Luca își manifesta nemulțumirea lui în legătură cu linia imprimată de secretarul general al P.M.R. sau de câte ori atribuia celorlalți conducători ai Partidului intenția de a-l înlătura pe el din conducere. În această privință Vasile Luca mi-a spus direct că se încearcă a-i înlătura pe amândoi - pe el și pe Ana Pauker -

Din atitudinea lui Vasile Luca față de Ana Pauker, am putut să constat că pentru el Ana Pauker a rămas de fapt secretarul general

Deasemenea când Vasile Luca, mi-a spus că „n-a mai putut lăsa lucrurile așa" și că i-a comunicat lui Sutov nemulțumirile cu privire la felul cum se duce munca în conducerea Partidului - din felul cum mi le-a spus reieșea că nu era vorba numai de inițiativa lui și nici numai despre el, ci de comun acord cu Ana Pauker, a făcut-o

Semnătura, ELuca

Urmare: Vasile Luca, o vizita adeseori pe Ana Pauker, acasă, luau masa împreună și discutau diferite probleme.

Nu am asistat însă nici odată la discuțiile lor iar dela Luca, știu doar aceste aspecte despre care am vorbit.

Mai știu că după ședințele C.C. al P.M.R. în care a fost demascat Vasile Luca, el mi-a spus: s-au luat acum și de capul lui Ana, că doar ea este cu sectorul agricol.

Întrebare: Pe ce se bazează afirmația Dtale. când spui că pentru Vasile Luca, a rămas de fapt secretar general a-l Partidului tot Ana Pauker?

Răspuns: Îmi întemeiez afirmația că pentru Vasile Luca, secretar general, a rămas tot Ana Pauker, pe o serie întreagă de amănunte.

Cu ea se sfătuia ori de câte ori era vorba fie de o chestiune familiară sau de muncă. Nu ași putea să enumăr acum cazuri concrete dar aceasta impresie s-a format în decursul anilor. Un fapt concret și recent este acela că atunci când Comitetul Central a-l P.M.R. a hotărât trimiterea scrisorii închise Vasile Luca, nu s-a dus la Secretarul general să-i spună nemulțumirea sa, ci la Ana-și numai după aceia la conducătorul Partidului.

Întrebare: Ce acțiuni dușmănoase au întreprins Vasile Luca și Ana Pauker?

Răspuns: Eu nu cunosc în mod concret ce acțiuni dușmănoase au întreprins Vasile Luca și Ana Pauker. Dar Luca mi-a spus că afirmația cum că numărul chiaburilor scade în urma măsurilor luate el, a auzit-o dela Ana Pauker - aceasta înseamnă că ei au discutat problema aceasta

Semnătura, [signature]

Mod. 185

Urmare : și au cazut de acord asupra ei.

Deasemeni mai stiu că în acoperirea acțiunii dușmanoase duse de Toth Gheza, în jud. Trei Scaune Vasile Luca a avut sprijinul Anei Pauker.

Tot cu sprijinul Anei Pauker, au putut veni în țara Lazarovici și Aron Cohen.

Intrebare: De către ce persoane au mai fost sprijiniți Vasile Luca și Ana Pauker în activitatea lor?

Răspuns: In acțiunea lor Vasile Luca și Ana Pauker, au fost sprijiniți de Teohari Georgescu.

Afirm aceasta deoarece stiu că Teohari la sprijinit direct pe Vasile Luca în mai multe acțiuni despre care am arătat detailat în alt proces verbal. iar în ceace privește acțiunea comună a lui Vasile Luca și Ana Pauker stiu că Teohari Georgescu, s'a solidarizat cu ei și la randul său la ajutat pe Luca, în acoperirea lui Varga Gavrilă șeful securității la Sf. Gheorghe.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu și am constatat că corespunde întru totul cu cele declarate de mine îl susțin și semnez.

Anchetator
Lt. Maj. de Securitate
Glupan

Anchetat [signature]

Semnătura,

C 843

285

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina - Bălţi URSS, fica lui Ilie şi Zina, de profesie ziaristă, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu nr. 22.-

5 Martie 1953, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 22,00
" s'a terminat " 2,00

Intrebare:

In procesul verbal de interogatoriu din 11 Februarie 1953, ai declarat că ai fost intrpdusă în muncă la Comintern de către ANA PAUKER. Arată acum când şi cu ce ocazie ai cunoscut-o pentru prima dată pe ANA PAUKER?

Răspuns:

Am cunoscut pe ANA PAUKER pentru prima dată în luna Iunie 1941, la o casă de odihnă de lângă Moscova, unde ea se odihnea şi unde m'am dus să o văd după ce am aflat că a fost eliberată.-

Intrebare:

In ce muncă ai fost plasată de către ANA PAUKER, în anul 1941, la Comintern?

Răspuns:

La sfârşitul lunei Iunie 1941, am fost plasată de către ANA PAUKER la un serviciu de radio ascultare la Comintern, iar mai târziu la redacţia postului de radio "România Liberă" şi ca spicheriţă la acelaş post.- Incepând din anul 1942, am îndeplinit şi funcţia de secretară a ANEI PAUKER.-

Intrebare:

Cum ai reuşit să devii secretară a ANEI PAUKER?

Răspuns:

Chemându-mă la muncă la Comintern, ANA PAUKER mi-a acordat toată încrederea. Pe baza acestei încrederi am devenit şi secretara ei.-

Intrebare:

Care erau atribuţiile d-tale în calitate de secretară a ANEI PAUKER?

ss. Luca Elisabeta

286

Răspuns:

Chemându-mă la muncă la Comintern, ANA PAUKER mi-a acordat toată încrederea. Pe baza acestei încrederi am devenit şi secretara ei.-

Intrebare:

Care erau atribuţiile d-tale în calitate de secretară a ANEI PAUKER?

Răspuns:

O însoţeam pe ANA PAUKER, atunci când mergea să vorbească în făbrici. Deasemeni am ajutat-o în purtarea corespondenţei cu ceilalţi membrii de partid care se găseau evacuaţi în U.R.S.S.-

Intrebare:

Cât timp ai funcţionat în calitatea arătată mai sus?

Răspuns:

Am funcţionat în calitate de secretară a ANEI PAUKER până în anul 1943.-

Intrebare:

Ce activitate duşmănoasă a desfăşurat ANA PAUKER la Moscova?

Răspuns:

Eu consider că activitate duşmănoasă a ANEI PAUKER, faptul de a mă fi plasat pe mine în muncă la Comintern, fără a mă fi verificat. Consider duşmănos lipsa de exigenţă a ANEI PAUKER, faţă de munca redacţiei postului de radio "România Liberă".-

ANA PAUKER, nu dădea emisiunilor importanţa cuvenită, nu supunea articolele unei critici serioase şi imprima întregii redacţii acelaş spirit fapt care a avut ca rezultat un nivel scăzut al emisiunilor.-

Consider ca duşmănoasă atitudinea ANEI PAUKER, faţă de membrii ai P.C.R.ce se aflau în evacuare şi despre care nu s'a interesat, aceştia aşteptau cu săptămânile răspunsul la scrisorile trimise ANEI PAUKER în calitate de reprezentant al P.C.R la Comintern.-

ANA PAUKER nu s'a preocupat niciodată de ridicarea nivelului politic şi ideologic al cadrelor P.C.R.ce se aflau la Moscova şi în special a celor ce lucrau în preajma ei.-

Altă activitate duşmănoasă a ANEI PAUKER nu cunosc.-

ss.Luca Elisabeta

./.

Intrebare:

Ce relaţii ai avut cu ANA PAUKER,după înapoierea d-tale şi a ei în ţară?

Răspuns:

După întoarcerea mea în ţară am avut cu ANA PAUKER relaţii de prietenie.-

Intrebare:

Ce aactivitate duşmănoasă a desfăşurat ANA PAUKER, după înapoierea ei în ţară?

Răspuns:

In afară de cele arătate de mine într'un proces verbal anterior aş vrea să relatez un fapt concret despre activitatea ANEI PAUKER,după întoarcerea ei în ţară pe care îl consider un act duşmănos.- In anul 1950,cu prilejul Congresului UFDR ANA PAUKER a dat directiva colaborării cu chiaburoaicele,contrar liniei trasată de Partid de luptă neîmpăcată a ţărănimii sărace şi mijlocaşe împotriva chiaburilor.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu şi am constatat că cele consemnate corespund întrutotul cu cele declarate de mine,susţin şi semnez.-

ss.Luca Elisabeta

ANCHETATOR:
LT.MAJOR DE SECURITATE

Lupan Gavrilă

CM/5 ex.

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Luca, născută la 1 Ianuarie 1909, în Comuna Balotina-Balti U.R.S.S. fiica lui Ilie și Zina de profesie (Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
ziaristă, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu Nr. 22

5 Martie 1953

Orașul Bucureşti

Interogatoriul a început la ora 22 și — min.

„ s'a terminat la ora 3 și ..... min.

Intrebare : În procesul verbal de interogatoriu din 11 Februarie 1953 ai declarat că ai fost introdusă în mumcă la Comintern de către Ana Pauker. Arată acum când și cu ce ocazie ai cunoscut pentru prima dată pe Ana Pauker?

Răspuns: Am cunoscut pe Ana Pauker, pentru prima dată în luna Iunie 1941, la o casă de odihnă de lângă Moscova, unde ea, se odihnea și unde mama duc și eu câțiva după ce am aflat că a fost eliberată.

Întrebare: În ce mumcă ai fost plasată de către Ana Pauker, în anul 1941, la Comintern?

Răspuns: La începutul lunii Iunie 1941, am fost plasată de către Ana Pauker, la un serviciu de radio ascultare la Comintern, iar mai târziu la redacția postului de radio „Romania Liberă" și ca spicherită la acelaș post.

Începând din anul 1942, am îndeplinit și funcția de secretara a Anei Pauker.

Întrebare: Cum ai venit să devii secretară Anei Pauker?

Răspuns: Chemându-mă la mumcă la Comintern Ana

Semnătura, Elisa

Urmare: Pauker, mi-a acordat toată încrederea. Pe baza acestei încrederi am devenit și secretara ei.

Întrebare: Care erau atribuțiile d-tale în calitate de secretară a Anei Pauker?

Răspuns: O însoțeam pe Ana Pauker, atunci când mergea să vorbească în fabrici. Deasemeni am ajutat-o în purtarea corespondenței cu ceilalți membri de partid care se găseau evacuați în U.R.S.S.

Întrebare: Cât timp ai funcționat în calitatea arătată mai sus?

Răspuns: Am funcționat în calitate de secretară a Anei Pauker, până în anul 1943.

Întrebare: Ce activitate dușmănoasă a desfășurat Ana Pauker, la Moscova?

Răspuns: Eu consider ca activitate dușmănoasă a Anei Pauker, faptul de a mă fi plasat pe mine în muncă la Comintern fără a mă fi verificat. Consider dușmănos lipsa de exigență a Anei Pauker, față de munca redacției postului de radio „România Liberă".

Ana Pauker, nu dădea emisiunilor importanța cuvenită nu supunea articolele unei critici serioase și imprima întregii redacții acelaș spirit fapt care a avut ca rezultat un nivel scăzut al emisiunilor.

Consider ca dușmănoasă atitudinea Anei Pauker, față de membrii ai P.C.R. ce se aflau în evacuare și despre care nu s-a interesat, aceștia așteptau cu săptămânile răspunsul la scrisorile trimise Anei Pauker cu calitate de reprezentant al P.C.R. la Comintern.

Ana Pauker, nu s-a preocupat niciodată de ridicarea nivelului politic și ideologic al cadrelor P.C.R. ce se aflau la Moscova și în special a celor

Semnătura, [signature]

Urmare: ce lucrau în preajma ei

alte activități dușmănoasă a anei Pauker

un amore

Întrebare: Ce relații ai avut cu ana Pauker, după înapoierea Dtale și a ei în țară?

Răspuns: După întoarcerea mea în țară am avut cu Ana Pauker, relații de prietenie.

Întrebare: Ce activități dușmănoasă a desfășurat Ana Pauker, după înapoierea ei în țară?

Răspuns: În afară de cele arătate de mine într-un proces verbal anterior as mai vrea să relatez un fapt concret despre activitatea Anei Pauker, după întoarcerea ei în țara pe care îl consider un act dușmănos. - În anul 1940 cu prilejul congresului U.F.D.R. Ana Pauker a dat directiva colaborării cu chiaburoaicele contra liniei trasate de Partid de lupta pe împărțirea țăranului sărac și mijlocaș împotriva chiaburilor.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu și am constatat că cele consemnate corespund întru totul cu cele declarate de mine îl susțin și semnez.—

Anchetator

Lt. Maj. de Securitate

Anchetat

Semnătura,

Mod. 185

Este un P.V. slab lipsit de siguranță și amănunte. Trebuie să se documenteze cu mulți...

V. L. Retus

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Bulyg

Arestata ELISABETA LUCA, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina - Bălți - URSS, fiica lui Ilie și Zina, de profesie ziaristă, cu ultimul domiciliu în București str. Romniceanu nr.22.-

6 Martie 1953, București.
Interogatoriul a început la ora 22,oo
" s'a terminat " 24,15.

Intrebare:

In procesul verbal de interogatoriu din 5 Martie 1953, ai declarat că după înapoierea în țară a ANEI PAUKER, ai avut cu ea relații de prietenie. Arată în ce constau aceste relații de prietenie?

Răspuns:

Relațiile mele de prietenie cu ANA PAUKER, constau în aceea că ne vizitam reciproc în diverse ocazii și de câte ori plecam în străinătate îi aduceam în semn de atenție câte ceva.-

Intrebare:

De câte ori ai plecat în străinătate după 23 August 1944, unde și cu ce ocazii?

Răspuns:

In luna Iunie 1945, am condus delegația română la Congresul Femeilor Antifasciste din Bulgaria.-

In anul 1947 am însoțit pe VASILE LUCA la Cairo. Tot în anul 1947, am fost împreună cu VASILE LUCA la Budapesta, unde și-a petrecut concediul.-

In luna Ianuarie 1948, am însoțit pe VASILE LUCA la Moscova unde a condus delegația economică. In luna Iunie 1948, am fost la Paris, cu prilejul expoziției internaționale a femeii, ca delegată din partea UFDR. In luna Decembrie 1948, am fost la Budapesta, făcând parte din delegația UFDR, care a participat la al doilea Congres al Federației Internaționale a Femeii.-

Cu ocazia zilei de 8 Martie 1949, am fost trimeasă ca delegată UFDR la Viena. In luna Mai 1949, în timpul Congresului Partidului Comunist Cehoslovac la care VASILE LUCA a

294

participat ca delegat, am fost două zile în Cehoslovacia. In luna Iunie 1949, am plecat în Elveţia la Geneva, ca delegată la o conferinţă diplomatică. In luna Decembrie 1949, am fost la Moscova cu prilejul sesiunii Consiliului F.D.I.F.-

In luna Aprilie 1950, am fost în Republica Democrată Germană, ca delegată la Congresul Femeilor Democrate Germane.-

In luna Februarie 1951, am fost la Berlin cu prilejul sesiunii Comitetului Executiv F.D.I.F.

In luna Decembrie 1951, am fost la Budapesta ca delegata Comitetului Cinematografiei cu prilejul festivităţilor Filmului Românesc. Tot în anul 1951 luna August am fost în URSS unde am făcut concediu.-

Intrebare:

De către cine ai fost susţinută pentru a face parte din delegaţiile arătate mai sus?

Răspuns:

In prima delegaţie la Sofia am fost propusă de MARIA SARBU, şi susţinută de ANA PAUKER în calitate de delegată am fost trimisă de către conducerea UFDR.-

In delegaţia dela Geneva am fost trimisă de GRIGORE PRECTEASA la propunerea făcută de OFELIA MANOIE. In delegaţia cinematografică am fost propusă de BELU NICOLAE şi aprobată de RAUTU.-

Insoţirea lui VASILE LUCA la Cairo s'a produs în mod automat prin aceea că toţi delegaţii au fost invitaţi cu soţiile. In celelalte ocazii am însoţit pe VASILE LUCA, fără aprobarea oficială, cu excepţia plecărilor la Moscova în 1948 şi 1951, care au fost aprobate de conducerea Partidului.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am cobstatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, susţin şi semnez.-

ss. Luca Elisabeta

ANCHETATOR:
LT. MAJOR DE SECURITATE

Lupan Gavrilă

CM/5 ex.

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Luca, născută la 1 Ianuarie 1909, în Comuna Balotina-Balti URSS, fiica lui Ilie și Zina, de
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
profesie ziaristă cu ultimul domiciliu în Buc. Str. Romniceanu 22

6 Martie 1953

Orașul Bucuresti

Interogatoriul a început la ora 22 și — min.

„ s'a terminat la ora 24 și 15 min.

Intrebare: Ți-am prezentat verbal de interogatoriu din 5 Martie 1953, ai declarat că după întoarcerea în țara a unei Pauker, ai avut cu ea relații de prietenie. Arată în ce constau aceste relații de prietenie?

Răspuns: Relațiile mele de prietenie cu Ana Pauker, constau în aceia că mă vizitam reciproc în diverse ocazii și de câte ori plecam în străinătate îi aduceam în semn de atenție câte ceva.

Întrebare: De câte ori ai plecat în străinătate după 23 August 1944, unde și cu ce ocazii?

Răspuns: În luna Iunie 1945, am condus delegația română la Congresul Femeilor Antifasciste din Bulgaria.

În anul 1947, am însoțit pe Vasile Luca, la Cairo. Tot în anul 1947, am fost împreună cu Vasile Luca, la Budapesta unde și a petrecut concediul.

În luna Ianuarie 1948 am însoțit pe Vasile Luca la Moscova, unde a condus delegația ceh-

Semnătura, Elue

Urmare: ~~urmare~~. În luna Iunie 1948, am fost la Paris, cu prilejul zilei Expoziției internaționale a femei, ca delegată din partea U.F.D.R. În luna Decembrie 1948, am fost la Buda Pesta, făcând parte din delegația U.F.D.R. care a participat la al II-lea Congres al Federației Internaționale a Femei.

Cu ocazia zilei de 8 Martie 1949, am fost trimisă ca delegată U.F.D.R. la Viena. În luna Mai 1949, în timpul Congresului Partidului Comunist Cehoslovac la care Vasile Luca, a participat ca delegat am fost douăzile în Cehoslovacia. În luna Iunie 1949, am plecat în Elveția la Geneva ca delegată la o conferință diplomatică. În luna Decembrie 1949, am fost la Moscova cu prilejul sesiunii Consiliului F.D.I.F.

În luna Aprilie 1950, am fost în Republica Democrată Germană, ca delegată la Congresul Femeilor Democrate Germane.

În luna Februarie 1951, am fost la Berlin cu prilejul sesiunii Comitetului Executiv F.D.I.F.

În luna Decembrie 1951, am fost la Buda Pesta ca delegată Comitetului Cinematografiei cu prilejul Festivalului Filmului Românesc. Tot în anul 1951, luna August am fost în U.R.S.S. unde am făcut concediu.

Întrebare: De către cine ai fost susținută pentru a face parte din delegațiile arătate mai sus?

Răspuns: În prima delegație la Sofia, am fost propusă de Mario Sarbu și susținută de Ana Pauker, în celelalte delegații am fost trimisă de către Conducerea U.F.D.R.

Semnătura, Elena

Urmare: În delegația dela Geneva am fost trimisă de Grigore Preoteasa la propunerea făcută de Ofelia Manole. În delegația cinematografica am fost propusă de Belu Nicolae și aprobată de Răutu.

Însoțirea lui Vasile Luca, la Cairo s'a produs în mod automat prin aceia că toți delegații au fost invitați cu soțiile. În celelalte ocazii am însoțit pe Vasile Luca, fără aprobare oficială cu excepția plecărilor la Moscova în 1948 și 1951, care au fost aprobate de conducerea Partidului.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu și am constatat că cele consemnate corespund întru totul cu cele declarate de mine îl susțin și semnez.—

Anchetator
Lt. Maj. de securitate
Gligău

Anchetat Elena

Semnătura,

Mod. 185

C 843

294

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina Bălţi - URSS, fiica lui Ilie şi Zina, de profesie ziaristă, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu nr. 22.-

7 Martie 1953, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 10,00
" s'a terminat " 16,00

Intrebare:
In procesul verbal de interogatoriu din 6 Martie 1953 ai arătat călătoriile pe care le-ai făcut în străinătate după 23 August 1944.- Arată acum cu ce persoane ai luat legătură cu ocazia călătoriilor pe care le-ai făcut în ţările imperialiste?

Răspuns:

Cu ocazia călătoriei pe care am făcut-o în anul 1947, la Cairo, am stat două zile în Palestina unde am luat legătură cu următoarele persoane: RONEA STERNBERG, pe care o cunoşteam din ţară şi care a plecat în Palestina fiind sionistă iar acolo avea serviciu la serviciul de aprovizionare a Statului Major a trupelor engleze; NEHA TENILCHER pe care am cunoscut-o la Iaşi în anul 1930 şi care fiind sionistă a plecat în Palestina, unde se ocupa cu croitoria; sora mea PAULA SCHMIDT, care a plecat din ţară în anul 1935 în Palestina unde a lucrat toţi anii ca secretară iar în anul 1947, când am întâlnit-o undeva la zarzavaturi în piaţă.-

In Palestina am mai cunoscut mai multe persoane care au venit să întâlnească delegaţia dintre care am reţinut pe ARON COHEN şi soţia lui RIFCA şi pe LAZAROVICI.-

In Egipt am cunoscut pe un baron ungur KAROLI. Deasemeni am fost invitată la preşedinta "Uniunii Femeilor Egiptene" al cărui nume nu-l ştiu.-

Am mai cunoscut pe un ziarist şi o ziaristă care au venit să-i ia interviul lui VASILE LUCA.-

In Austria, în afară de organizatorii zilei de 8 Martie, cu a cărui prilej venisem, nu am luat legătură cu nimeni.-

La Paris am luat legătură cu ANIUTA CEAPLIC, verişoara lui WEISSMAN AVRAM, la care am stat în anul 1937 când am fost

.//.

la Paris.-

Cu SONIA DINER, cu BORIS ZELTER, cu care fusesem căsătorită în anul 1939, cu SURA HAHAM din Marsilia, mama unui copil pe care l-am luat eu, în anul 1941 şi l-am dus în URSS, cu BUZEA HAIS, tot din Marsilia pe care am cunoscut-o la Parisîn anul 1939 şi care a luptat apoi în rezistenţă, cu SECHTER, pe care l-am cunoscut în anul 1939 la Paris, KALMAN LANDAU, pe care l-am cunoscut în ţară el făcând parte din acelaş proces cu mine, EVA ZOLTAN SAMUIL.- Deasemeni am luat legătură zelefonic cu GOTLEIBER AVRAM.-

Intrebare:

Ce informaţii ţi-au cerut persoanele arătate mai sus, când ai luat legătură cu ele?

Răspuns:

După câte îmi amintesc în Palestina, RONEA STERNBERG, NEHA TENENCHER şi sora mea PAULA SCHIMIDT, mi-au cerut informaţii în chestiuni de familie. ARON COHEN şi soţia lui mi-au pus întrebări în legătură cu seceta şi despre munca ce o duc.-

In legătură cu seceta am arătat măsurile luate de Guvern despre participarea masselor la evacuarea copiilor şi organizarea cantinelor, despre ajutorul acordat de URSS, despre solidaritatea ţărilor vecine.-

Am vorbit despre activitatea femeilor în campania CARS.

In legătură cu activitatea mea în organizaţia de femei am dat un interviu despre viaţa şi lupta femeii române.-

Cu LAZAROVICI nu am discutat nimic.-

Cu baronul KAROLI, pe care l-am întâlnit la Cairo, am vorbit o singură dată. După câte îmi amintesc m'a întrebat despre viaţa privată a lui Mihai, pe atunci rege al României, dacă este afemeiat, i-am răspuns că nu ştiu concret.-

La Paris, cu ANUTA CEAPLIC şi SONIA DINER am discutat chestiuni de familie.-

SURA HAHAM şi SCHECTER mi-au cerut informaţii în legătură cu felul cum a fost primită de masse abdicarea fostului rege Mihai.-

Celelalte persoane mi-au cerut informaţii în legătură cu modul în care a decurs reforma monetară din 1947, cu unificarea Partidului şi în general despre reformele şi schimbările intervenite în ţară.-

ss. Luca Elisabeta

.//.

246

Intrebare:

Ce discuţii ai avut cu ANA PAUKER la plecarea şi la înapoierea din călătoriile pe care le-ai arătat în procesul verbal de interogatoriu din 6 Martie 1953?

Răspuns:

Inainte de plecarea mea în Palestina şi Egipt, am fost la o masă la ANA PAUKER, acasă, iar când a venit vorba despre plecare i-am spus lui TEOHARI GEORGESCU, că în această călătorie aţi vrea să plec şi eu, la care TEOHARI mi-a spus că oricum soţiile însoţesc pe delegaţi şi deci voi putea pleca şi eu. Cu ANA PAUKER nu am discutat nimic înainte de plecare.-

La întoarcere am organizat la mine acasă o masă la care a participat şi ANA PAUKER.- Cu acest prilej am povestit diferite episoade din călătorie.-

După aceasta am fost la ANA PAUKER acasă, unde i-am povestit cu şi mai multe amănunte tot ce am văzut, cu cine am stat de vorbă. Discuţii în jurul călătoriei nu am făcut.-

Inainte de a pleca la Paris am văzut-o pe ANA PAUKER la Ministerul Informaţiilor unde venise să vadă materialele expoziţiei ce urmau să plece la Paris.-

Cu acest prilej ANA PAUKER a hotărât ca şi MIHAELA MANASE (fost social democrată) să facă parte din delegaţia care pleca la Paris.-

La întoarcere i-am raportat ANEI PAUKER despre felul cum a reuşit expoziţia noastră la Paris. Deasemeni i-am transmis dorinţa lui ANDRE MARTY de a veni să petreacă concediu în ţară.-

La plecarea mea la conferinţa dela Geneva, nu am văzut-o pe ANA PAUKER, iar la întoarcere i-am raportat despre mersul conferinţei precum şi diferite aspecte din Elveţia.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, susţin şi semnez.-

ss. Luca Elisabeta

ANCHETATOR:
LT. MAJOR DE SECURITATE

Lupan Gavrilă

Proces-Verbal de interogator

Arestat o Elisabeta Luca, născută la 1 Ianuarie 1909 în Comuna Balotina-Balti U.R.S.S. fiica lui Ilie și Zina, de
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
profesie ziaristă cu ultimul domiciliu în Buc. str. Romniceanu 22

7 Martie 195 3

Orașul Bucuresti

Interogatoriul a început la ora 10 și – min.

„ s'a terminat la ora 16 și – min.

Intrebare : Tu procesul verbal de interogatoriu din 6 Martie 1953, ai arătat calatoriile pe care le-ai făcut în străinătate după 23 August 1944.

Arată acum cu ce persoane ai luat legătura cu ocazia calatoriilor pe care le-ai făcut în țările imperialiste ?

Răspuns: Cu ocazia calatoriei pe care am făcut-o în anul 1947, la care, am stat doaua zile în Palestina unde am luat legătura cu următoarele persoane: 1 Ronea Sternberg, pe care o cunoșteam din țară, și care a plecat în Palestina fiind trimisă iar acolo avea serviciu la serviciul de aprovizionare a statului major a trupelor engleze.
2 Hena Tenilcher, pe care am cunoscuta la Iași în anul 1930 și care fiind trimisă a plecat în Palestina unde se ocupa cu croitoria.
3. Sora mea Paula Schmitd, care a plecat din țara în anul 1935 în Palestina unde a lucrat

Semnătura, Elisa

Mod. Nr. 185

Urmare: toți anii la semințoare iar în anul 1947, când au întâlnit sindicatul zarzavatului în piață.

În Palestina am mai cunoscut mai mult pe persoane care au venit să întâlnească delegația dintre care am reținut pe Aron Cohen și soția lui Rifca și pe Lazarovici.

În Egipt am cunoscut pe un Baron ungur Karoli?. Deasemeni am fost invitată la prezidiul „Uniunii Femeilor Egiptene" a cărui nume nu-l știu.

Am mai cunoscut pe un ziarist și o ziaristă care au venit să-i ia interviul lui Vasile Luca.

În Austria înaintea de organizatori zilei de 8 martie cu a cărui prilej venisem nu am luat legătura cu nimeni

La Paris, am luat legătura cu Aniuta Ceaplic, verișoara lui Vaisman Avram, la care am stat în anul 1937, când am fost la Paris.

Cu Sonia Diner, cu Boris Zelter, cu care fusesem căsătorită în anul 1939, cu Șura Haham din Marsilia, mama unui copil pe care l-am luat cu, în anul 1941 și l-am dus în U.R.S.S. cu Buzea Hais, tot din Marsilia pe care am cunoscut la Paris în anul 1939 și care a luptat apoi în rezistență, cu Sechter, pe care l-am cunoscut în anul 1939 la Paris, Kalman Landau, pe care l-am cunoscut în țară el făcând parte din aceias proces cu mine, Ena Zoltan samuil.

Deasemeni am luat legătură telefonic cu Cotleiber Avram.

Semnătura, Educ

Urmare: Întrebare: Ce informații le-au cerut persoanele arătate mai sus, când ai luat legătura cu ele?

Răspuns: După câte îmi amintesc în Palestina Ronea Sternberg, Neha Tenilcher și sora mea Paula Schmitd mi-au cerut informații în chestiuni de familie. Oron Cohen și soția lui mi-au pus întrebări în ce secta și despre munca ce o duc.

În legătură cu secta am arătat măsurile luate de guvern, despre participarea maselor la evacuarea copiilor și organizarea cantinelor, despre ajutorul acordat de U.R.S.S. despre solidaritatea țărilor ceilalte.

Am vorbit despre activitatea femeilor în Campania C.A.R.S.

În legătura cu activitatea mea în organizația de femei am dat un interviu despre viața și lupta femei rămane-

Cu Lazarovici, mi-am dezvăluit numele- —

Cu baronul Karoli, pe care l-am întâlnit la Cairo, am vorbit o singură dată. După câte îmi amintesc mi-a întrebat despre viața privată a lui Mihai, pe atunci rege al României, dacă este căsătorit, i-am răspuns că nu știu concret.

La Paris, cu Anivta Ceaplic și Sonia Diner, am discutat chestiuni de familie.

Sora Hohamsechter, mi-au cerut informații în legătură cu felul cum a fost pusă de mine abdicarea fostului rege Mihai.

Celelalte persoane mi-au cerut informații

Semnătura, Elena

Urmare: în legătură cu modul în care a decurs reforma monetară din 1947 naționalizarea, cu unificarea Partidului și în general despre reformele și schimbările intervenite în țară.—

Întrebare: Ce discuții ai avut cu Ana Pauker, la plecarea și la înapoierea din călătoriile pe care le-ai arătat în procesul verbal de interogatoriu din 6 martie 1953?——

Răspuns: Înainte de plecarea mea în Palestina și Egipt, am fost la o masă la Ana Pauker, acasă iar când a venit vorba despre plecare i-am spus lui Teohari Georgescu, că în această călătorie aș vrea să plec și eu, la care Teohari, mi-a spus că ori cum sotul își sotește pe delegați și deci voi putea pleca și eu. Cu Ana Pauker, nu am discutat nimic înainte de plecare.

La întoarcere am organizat la mine acasă o masă la care a participat și Ana Pauker. Cu acest prilej am povestit diferite episoade din călătorie.

După aceasta am fost la Ana Pauker, acasă unde i-am povestit cu și mai multe amănunte tot ce am văzut cu cine am stat de vorbă. Discuții în timpul călătoriei nu am făcut.

Înainte de a pleca la Paris, am văzut pe Ana Pauker, la Ministerul Informațiilor unde venise să vadă materialele expoziției ce urmau să plece la Paris.

Cu acest prilej Ana Pauker, a hotărât

Semnătura, Eluc

5

299

Urmare: ca si Mihail Manase (fost social democrat) să facă parte din delegația care plecă Paris.

Să întoarcem iarăși raportul către Pauker, despre felul cum a mers expoziția noastră la Paris. Deasemenea i-am transmis dorința lui André Marty de a veni să petreacă concediu în țară.

Să plecăm mai la conferința dela Geneva, cu care am vorbit pe ana Pauker, iar la întoarcere i-am raportat despre mersul conferinței precum și diferite aspecte din Elveția.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu și am constatat că corespunde întru totul cu cele declarate de mine îl susțin și semnez. ———

Anchetator

Anchetat

Lt. maj. de securitate

Ghipan

Semnătura,

Mod. 185

C 843

300

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina - Bălți, URSS, fiica lui Ilie și Zina, de profesie ziaristă, cu ultimul domiciliu în București str. Romniceanu nr. 22.-

10 Martie 1953, București.
Interogatoriul a început la ora 21,30
" s'a terminat " 4.

Intrebare:

In procesele verbale de interogatoriu din 9 și 11 Februarie 1953, ai declarat în parte activitatea sionistă pe care ai desfășurat-o până în anul 1944. Arată acum activitatea sionistă pe care ai desfășurat-o după înapoierea d-tale în țară (1944)?

Răspuns:

Activitatea mea sionistă în țară după 1944, am început-o prin aceea că am luat legătură cu AVRAM GOTLEIBER, sionist și negustor, pe care îl cunoșteam din Cernăuți, din anul 1933, fiind văr cu el. Aici la București, stabilind legături cu familia lui, ne-am vizitat reciproc.-

Din discuțiile purtate cu AVRAM GOTLEIBER, îmi amintesc că am vorbit despre fratele lui și vărul meu AIZIC GOTLEIBER și familia acestuia care a fost deportată de organele sovietice, își exprima regretul mai ales pentru fiul acestuia pe care ar fi vrut să-l aducă în România; știu aceasta pentrucă odată a venit la mine acasă GORNSTEIN RASELA, din partea lui AVRAM GOTLEIBER, cu propunerea ca VASILE LUCA să-i procure acte nepotului meu BENIAMIN GOTLEIBER, din care să rezulte că este născut în București, lucru pe care l-am refuzat.-

Prin anul 1947, am intervenit la BUNACIU AVRAM, ca să elibereze un pașaport pentru AVRAM GOTLEIBER și copiii lui, dându-i astfel posibilitatea să plece la Paris, unde s'a stabilit.-

ss. Luca Elisabeta

.//.

In anul 1948, pe când mă aflam la Paris, am luat legătură telefonică cu familia GOTLEIBER, dar la propunerea lor de a ne întâlni spre a-mi mulţumi printr'un cadou pentru ajutorul dat, am refuzat.-

In anul 1949, am primit o scrisoare dela SULIM GOTLEIBER, fratele lui AVRAM, care se afla în Palestina şi pe care îl cunoşteam deasemeni din Cernăuţi. In această scrisoare îmi cerea să intervin pentru a înlesni plecarea din ţară a unei anume IOANA GARDESCU, care era nepoata unui medic care o trata pe soţia lui GOTLEIBER AVRAM la Paris. Nu am răspuns la scrisoare şi nu am intervenit pentru acea persoană.-

In anul 1946, am luat legătură cu IOSIF BIRMAN, care fugise din URSS împreună cu soţia sa, care a fost la noi acasă de mai multe ori şi mi-a cerut să-i înlesnesc să intre în Partidul Comunist precum şi să-i înlesnesc soţiei sale să intre ca tranzlatoare la "Reprezentanta Comercială Sovietică". Am refuzat să-i dau ajutor pentru a intra în Partid, iar pentru a doua chestiune am dat un telefon la Reprezentanta Comercială Sovietică, recomandând-o dar am aflat mai târziu că nu a fost primită.-

Tot în anul 1946 sau 1947, am luat legătură cu SARA şi IHIL ACHERMAN, care deasemeni erau fugite din URSS. Dela venirea lor le-am ajutat cu bani şi alimente şi le-am procurat acte de rămânere în Capitală.-

In anul 1948, IHIL ACHERMAN, a fost numit de către VASILE LUCA funcţionar la Ministerul de Finanţe, iar în anul 1950 sau 1951, a fost numită şi SARA ca funcţionară la acelaş Ministeр.-

Prin anul 1947, am luat legătură cu fraţii MOISE şi RASELA GORNSTEIN, sionişti fugiţi din URSS, pe care i-am ajutat procurându-le acte de rămânere în Capitală, i-am ajutat cu alimente şi bani, i-am procurat RASELEI locuinţă şi i-am împrumutat 100 ₰ ca să poată plăti locuinţă, iar în anul 1948, i-am înlesnit şi plecarea din ţară în Palestina.-

In anul 1947, am luat legătură cu AVRAM SVEMER, care a venit din URSS pe care îl cunoşteam din anul 1931, din Ştefăneşti - Botoşani, care fusese căsătorit cu sora mea LIUBA. La cererea lui l-am plasat prin SANDU LIBLICH în calitate de contabil la "JOINT".-

ss. Luca Elisabeta

.//.

In anul 1946,am plasat ca traducătoare la UFDR pe LUDMILA GILES,care deasemeni era fugită din URSS.-

După 23 August 1944,venind în ţară am luat legătură cu WEISSMAN AVRAM,cu care fusesem căsătorită până în anul 1938, cu el şi cu soţia acestuia ANA KOPELMAN,am discutat adeseori despre AIZIC GOTLEIBER,care era rudă şi cu mine şi cu el,regretând deportarea lui.-

In anul 1947,cu prilejul călătoriei spre Cairo,am stat două zile în Palestina. Călătoria aceasta a trezit în mine sentimentele sioniste şi nu m'am simţit ca într'o ţară capitalistă ci ca la "mine acasă". Aici am luat legătură cu mai multe persoane despre care am declarat în alt proces verbal. Am acordat un interwiew pentru ziarul organizaţiei sioniste "Mişmar" şi am adus cu mine în ţară două reviste ale organizaţiei sioniste de femei.-

Deasemeni am luat 30 $ pentru a-i transmite în ţară la trei familii.-

La întoarcere din Palestina am desfăşurat o activitate de popularizare a ideii sioniste prezentând atât în scris cât şi prin viu grai în mod fals situaţia de acolo pentru a nu demobiliza pe cei care vroiau să plece.-

Astfel la o conferinţă pe care am ţinut-o la ora femeii la radio vorbind de Palestina,am spus că oamenii de acolo transformă nisipurile pustiului într'o grădină înfloritoare lucru care a fost comentat de ziarele sioniste în articole din prima pagină. In acelaş spirit am vorbit la o conferinţă ţinută la Casa Femeii,iar în expunerea ce am făcut-o la adunarea organizaţiei C.D.E.am accentuat ca latură negativă numai pericolul de război şi tensiunea existentă între arabi şi evrei,tensiune alimentată atât de englezi cât şi de americani.-

In convorbirile particulare avute cu WEISSMAN AVRAM, VITZNER,SANDU LIBLICH,GORNSTEIN RASEL şi alţii,am arătat deasemeni numai aspecte pozitive şi impresii false,ca aceea că în Palestina evreul merge mai drept cu capul sus,că poate vorbi în limba lui cu glasul tare,că acolo într'adevăr se simte acasă.-

La înapoierea din Palestina,când am înmânat celor trei familii dolarii care i-am adus le-am vorbit deasemeni numai despre pericolul de război. Deasemenea am ajutat pe una din cele trei familii,familia SCHWARTZMAN să plece în Palestina,cerându-i

ss.Luca Elisabeta

.//.

lui SANDU LIBLICH să verifice dacă sunt trecute pe listele de plecare.-

In anul 1949, am ajutat şi pe a doua familie să plece în Palestina şi anume pe familia TERNICHER, intervenind la JIANU MARIN, pentru obţinerea paşaportului.-

Am ajutat cu bani în anul 1948, pe SONIA VAID, care era fugită din URSS. Tot în anul 1948, plecând în URSS am luat legătură la Moscova cu URMAN şi soţia lui şi cu ei am discutat despre AIZIC GOTLEIBER şi familia lui în acelaş spirit ca şi cu WEISSMAN AVRAM.-

Cu ocazia acelei călătorii, mergând la Cernăuţi, pentru a-mi vedea familia, am întâlnit pe familia GOTLEIBER AIZIC, care venise în mod clandestin din deportare şi i-am ajutat cu suma de 65o de ruble.-

Urman? Cum au revenit? Cine i-a ajutat?

Intrebare:

De către cine ai fost ajutată în această activitate?

Răspuns:

In activitatea mea sionistă am fost ajutată de VASILE LUCA, ZOLTAN EIDLITZ şi SARA AKERMAN, precum şi SANDU LIBLICH.-

Intrebare:

Ce cunoştea VASILE LUCA din activitatea sionistă desfăşurată de d-ta?

Răspuns:

VASILE LUCA ştia despre legăturile mele cu GOTLEIBER AVRAM şi l-a ajutat chiar el la plecarea din ţară a lui.-

Stia despre legăturile mele cu cei fugiţi din URSS şi a propus el însuşi încadrarea lui AKERMAN la Ministerul de Finanţe.-

Stia şi împărtăşea părerile mele despre cele văzute în Palestina.-

Stia despre legăturile mele cu URMAN.-

Intrebare:

Ce discuţii ai avut cu VASILE LUCA în legătură cu activitatea sionistă pe care o desfăşurai?

Răspuns:

In legătură cu activitatea sionistă desfăşurată de mine am discutat cu VASILE LUCA numai situaţia celor fugiţi din URSS şi anume când am obiectat că AKERMAN nu poate fi recomandat într'un serviciu fiind fugit din URSS. LUCA a spus că poate fi încadrat şi chiar l-a încadrat.-

ss. Luca Elisabeta

.//.

304

Intrebare:

Cu cine dintre conducătorii org.sioniste ai avut legături?

Răspuns:

Nu am avut legături cu nici unul dintre conducătorii organizaţiilor sioniste.-

Intrebare:

Cu cine dintre conducătorii organizaţiilor sioniste a avut VASILE LUCA,legături?

Răspuns:

In afară de ARON COHEN şi DASCALU ANGHEL,nu ştiu dacă VASILE LUCA a mai avut legături şi cu alţi conducători ai organizaţiilor sioniste.-

Intrebare:

Ce funcţionari diplomatici ai Statului Izrael,ai cunoscut d-ta?

Răspuns:

Cu ocazia unei recepţii am cunoscut pe ministrul Statului Izrael,al cărui nume nu reţin însă ştiu că era pictor.-

I ntrebare:

Ce discuţii ai avut cu ministrul Statului Izrael, când l-ai cunoscut?

Răspuns:

Nu am avut nici o discuţie cu ministrul Statului Izrael,când l-am cunoscut şi nici nu l-am mai văzut decât tot la o recepţie.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine,susţin şi semnez.-

ss.Luca Elisabeta

ANCHETATOR:
LT.MAJOR DE SECURITATE

Lupan Gavrilă

CM/5 ex.

305

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Luca, născută la 1 Ianuarie 1909, în Comuna Balotina-Balti U.R.S.S. fiica lui Ilie și Zina de profesie
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
ziaristă, cu ultimul domiciliu în București str. Romniceanu 22

10 Martie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 21 și 30 min.

„ s'a terminat la ora 4 și — min.

Intrebare: Tu procesele verbale de interogatoriu din 9 și 11 Februarie 1953, ai declarat în parte activitatea sioniștă pe care ai desfășurat-o până în anul 1944. Arată acum activitatea sioniștă pe care ai desfășurat-o după încapere Statele. în țară (1944)

Răspuns: Activitatea mea sioniștă în țară după 1944, am început prin aceea că am luat legătura cu Avram Gotleiber, sionist și negustor pe care îl cunoșteam din cercuri, din anul 1933, fiind văr cu el. Aici la București, stabilind legături cu familia lui, ne-am vizitat reciproc.

Din discuțiile purtate cu Avram Gotleiber, îmi aminteam că am vorbit despre fratele lui și vărul meu, Aizic Gotleiber și familia acestuia care a fost deportată de organele sovietice, își exprimo regretul mai ales pentru fiul acestuia pe care ar fi vrut să-l aducă în Romania, știu aceasta pentru că odată a venit la mine acasă

Semnătura, Elisa

Mod. Nr. 185

Urmare: Cornstein Rasela, din partea lui Avram Cotleiber, au propunerea ca Vasile Luca sa-i procure acte nepotului meu Beniamin Cotleiber, din care să reiasă că este născut în București, lucru pe care l-am refuzat.

Prin anul 1947, am intervenit la Bunaciu Avram, ca să elibereze un pasaport pentru Avram Cotleiber și copii lui, dându-i astfel posibilitatea să plece la Paris, unde să stabilească.

În anul 1948, pe când mă aflam la Paris, am luat legătură telefonică cu familia Cotleiber, dar la propunerea lor de a mă întâlni spre a-mi mulțumi printr-un cadou pentru ajutorul dat am refuzat.

În anul 1949, am primit o scrisoare dela Solim Cotleiber, fratele lui Avram, care se afla în Palestina și pe care îl cunoșteam deasemenea din Cernăuți. În această scrisoare îmi cerea să intervin pentru a înlesni plecarea din țară a unei anume Ioana Gardescu, care era nepoata unui medic care o trata pe soția lui Cotleiber Avram, la Paris. Nu am răspuns la scrisoare și nu am intervenit pentru acea persoană.

În anul 1946, am luat legătură cu Iosif Birman, care fugise din U.R.S.S. împreună cu soția sa, care a fost la mine acasă de mai multe ori și mie mi-a cerut să-i înlesnesc să intre în Partidul Comunist precum și să-i înlesnesc soției sale să intre ca traducătoare la „Reprezentanța comercială Sovietică". Am refuzat să-i dau ajutor

Semnătura, [illegible]

Urmare: pentru a intra în Partid, iar pentru a doua chestiune am dat un telefon la Reprezentanta Comercială Sovietică, recomandandu-o dar am aflat mai târziu că nu a fost primită.

Tot în anul 1946 sau 1947, am luat legatura cu sora și Ihil Acherman, care deasemeni erau fugiți din U.R.S.S. Dela venirea lor le-am ajutat cu bani și alimente și le am procurat acte de ramanere în Capitolă.

În anul 1948 Ihil Acherman, a fost numit de catu Vasile Luca funcționar la Ministerul de Finante, iar în anul 1950 sau 1951, a fost mutată și sora ca funcționară la acelas Minister.

Prin anul 1947 am luat legatura cu frații Moise și Rasela Cornstein, ișoarți fugiți din U.R.S.S. pe care i-am ajutat procurându-le acte de ramanere în Capitolă, i-am ajutat cu alimente și bani, i-am procurat Raselei locuință și i-am împrumutat 100 $ ca să poată plăti locuința, iar în anul 1948, i-am însoțit și plecarea din țara în Palestina.

În anul 1947, am luat legatura cu Avram Stemer, care a venit din U.R.S.S. pe care îl cunoșteam din anul 1931 din Stefanești-Botoșani, care fusese casatorit cu sora mea Livbo. La cererea lui l-am plasat prin Sandu Liblich, în calitate de contabil la „Jonit"

În anul 1946, am plasat ca traducatoare la U.F.D.R. pe Ludmila Giles, care deasemeni era fugită din U.R.S.S.

După 23 august 1944, venind în țara am

Semnătura, Edna

Urmare: luat legătura cu Vaisman Avram, cu care fusesem casatorită până în anul 1938, cu el și cu soția acestuia Ana Kopelman, am discutat aderarea despre Aizic Gotleiber, care era rudă și cu mine și cu el, regretând deportarea lui.

În anul 1947, cu prilejul calatoriei spre care am stat două zile în Palestina, calatoria aceasta a trezit în mine sentimentele sioniste și un nou simțit ca într-o țară capitalistă ci ca la „mine acasă". Aici am luat legătura cu mai multe persoane despre care am declarat în alt mod verbal. Am acordat un interviu pentru ziarul organizației sioniste „Mismar" și am adus cu mine în țară două reviste ale organizației sioniste de femei.

Deasemeni am luat 30 $ pentru ai transmite în țară la trei familii.

La întoarcere din Palestina am desfășurat o activitate de popularizare a ideii sioniste prezentând atât în scris cât și prin viu grai (prezentând) în mod fals situația de acolo pentru a mă demobiliza pe cei care voiau să plece.

Astfel la o conferință pe care am ținut-o la ora femei la radio vorbind de Palestina, am spus că oamenii de acolo transformă nisipurile pustiului într-o grădină înflorită care lucru a fost comentat de ziarele sioniste în articole din prima pagină. În acelaș sprit am vorbit la o conferință ținută la casa femei, dar în ședința ce am făcut-o la adunarea

Semnătura, Edru

Urmare: Organizatiei C.D.E. au accentuat ca latura negativa numai pericolul de razboi si tensiunea existenta între arabi si evrei, lucruri alimentate atât de englezi cât si de americani.

In convorbirile particulare avute cu Vaisman Avram, Vitner, Sandu Liblich, Cornstein Rasel si alti am aratat deasemenea numai aspecte negative si impresii false, ca acela ca în Palestina evreul merge mai drept cu capul sus, ca poate vorbi în limba lui cu glasul tare, ca acolo întradevar se simte acasă.

La înapoierea din Palestina, când am înmânat celor trei familii dolarii care i-am adus, le-am vorbit deasemenea numai despre pericolul de razboi. Deasemenea am ajutat pe una din cele trei familii, familia Schvartzman sa plece în Palestina cerându-i lui Sandu Liblich să verifice daca sunt trecuti pe listele de plecare.

In anul 1949, am ajutat si pe adoarna familie sa plece în Palestina si anume pe familia Telnicher, intervenind la Ycanu Marin, pentru obtinerea pasaportului.

Am ajutat cu bani în anul 1948, pe Sonia Vald, care era fugită din U.R.S.S. Tot în anul 1948, plecând în U.R.S.S. am luat legatura la Cracovia cu Urman si sotia lui si cu ei am discutat despre Aizic Gotleiber si familia lui în acelas spirit ca si cu Vaisman Avram.

Cu ocazia acelei calatorii mergând la

Semnătura, Edu

Urmare: Cunoscut pentru a mi vedea familia, am întâlnit pe familia lui Gotleiber Aizic; care venise în mod clandestin din deportare si i-am ajutat cu suma de 650 de ruble.

Întrebare: De catre cine ai fost ajutata în această activitate?

Răspuns: În activitatea mea sionistă am fost ajutată de Vasile Luca, Zoltan Edelfe si Sara Akerman, precum si Sandu Liblick

Întrebare: Ce cunostea Vasile Luca, din activitatea sionistă desfasurată de Dta?

Răspuns: Vasile Luca stia despre legaturile mele cu Gotleiber Avram si la ajutat chiar el la plecarea din tara a lui.

stia despre legaturile mele cu cei fugiti din U.R.S.S. si a propus el însusi încadrarea lui Acherman, la Ministerul de Finante.

Stia si împărtăsea parerile mele despre cele văzute în Palestina.

stia despre legaturile mele cu Urman.

Întrebare: Ce discutii ai avut cu Vasile Luca în legatură cu activitatea sionistă pe care o desfasurai?

Răspuns: În legatură cu activitatea sionistă desfasurată de mine am discutat cu Vasile Luca, numai situatia celor fugiti din U.R.S.S. si anume când am obtinut că Achermann nu poate fi recomandat în unul serviciu fiind fugit din U.R.S.S. Luca a spus căpa ate si încadrat si chiar la încadrat.

Întrebare: Cu cine dintre conducatorii org.

Semnătura, Elue

Urmare: sioniste ai avut legături?

Răspuns: Nu am avut legături cu nici unul dintre conducătorii organizațiilor sioniste.

Întrebare: Cu cine dintre conducătorii organizațiilor sioniste a avut vasile Iuca legături?

Răspuns: Împreună de Aron Cohen și Dascălu Anghel, nu știu dacă Vasile Iuca a mai avut legături și cu alți conducători ai organizațiilor sioniste.

Întrebare: Ce funcționari diplomatici ai statului Izrael, ai cunoscut dta?

Răspuns: Cu ocazia unei recepții am cunoscut pe ministrul statului Izrael, a cărui nume nu știu însă știu că era pictor.

Întrebare: Ce discuții ai avut cu ministrul statului Izrael, când l-ai cunoscut?

Răspuns: Nu am avut nici o discuție cu ministrul statului Izrael, când l-am cunoscut și nici nu l-am mai văzut decât tot la o recepție.

După ce am citit susținerile scrise.

Anchetator
Lt. maj. de Securitate

Anchetatul

Semnătura,

C 1152

309

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotinţa - Bălţi U.R.S.S., fica lui Ilie şi Zina, de profesie ziaristă, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu nr.22.-

1 Aprilie 1953, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 11,oo
" s'a terminat " 15,oo

Intrebare:

In procesul verbal de interogatoriu din 1o Martie 1953, ai declarat că începând din anul 1946, ai ajutat cu bani şi alimente o serie de elemente sioniste fugite din U.R.S.S. procurându-le şi acte de rămânere în Capitală.- Arată cu ce scop ai făcut toate acestea?

Răspuns:

Este adevărat că am ajutat o serie de elemente duşmănoase fugite din U.R.S.S.- Am făcut acest lucru cu scopul de a le da posibilitatea de a se sustrage răspunderii faţă de URSS.- Am făcut acest lucru pentrucă fiind eu însumi naţionalistă am aprobat politica lor sionistă şi i-am ajutat chiar pe unii din ei să plece în Palestina.-

Intrebare:

Din declaraţia d-tale rezultă că ai dus o activitate criminală de înlesnirea fugii din U.R.S.S. în R.P.R. a elementelor sioniste.- Arată pe ce bază ai făcut aceste înlesniri?

Răspuns:

Este adevărat că am dus această activitate criminală, am înlesnit elementelor duşmănoase să fugă din U.R.S.S. prin aceea că atunci când au venit în România le-am dat ajutor moral şi material, unora le-am procurat acte şi le-am înlesnit plecarea în Palestina.-

ss. Elisabeta Luca

.//.

Toată această activitate criminală am dus-o pe baza sentimentelor naţionaliste de care eram eu stăpânită.-

Intrebare:

Cu ce scop ai acordat interwiew-ul pentru ziarul organizaţiei sioniste "Mişmar" cu ocazia călătoriei d-tale în Palestina în anul 1947, despre care ai declarat în procesul verbal de interogatoriu din lo Martie 1953?

Răspuns:

Am acordat interwiew-ul unui ziar sionist în timp ce mă aflam în Palestina, cu scopul de a populariza primele realizări din lupta femeii pentru o viaţă nouă în România democrată.- Am făcut acest lucru deoarece fiind eu însumi naţionalistă nu vedeam nici un inconvenient în aceea că acord un interwiew unui ziar sionist.-

Intrebare:

Ce aveai d-ta care erai sionistă, comun cu raalizările femeii din România democrată şi ce interese aveai să populari-zezi aceste realizări?

Răspuns:

Strecurată în mişcarea muncitorească mascam de fapt prin activitatea ce o duceam acţiunile mele sioniste, duşmănoase clasei muncitoare şi Partidului.-

Intrebare:

In procesul verbal de interogatoriu din lo Martie 1953, ai declarat că după înapoierea d-tale din Palestina, ai prezentat în mod fals situaţia de acolo în discuţiile pe care le-ai avut cu diferite persoane.- Arată cu cine ai stabilit să procedezi astfel?

Răspuns:

Nu am stabilit cuniment acest lucru, ci am procedat aşa datorită sentimentelor naţionaliste de care eram stăpânită.

Intrebare:

Tot în procesul verbal de interogatoriu din lo Martie 1953, ai declarat că în anul 1948, ai ajutat cu suma de 650 ruble pe familia lui GOTLEIBER AIZIC, care venise în mod clandestin din deportare la Cernăuţi.- Arată unde a fost deportată familia lui GOTLEIBER AIZIC şi dece a fost necesar să vină în mod clandestin din deportare?

ss. Elisabeta Luca

.//.

211

Răspuns:

Nu ştiu în ce loc a fost deportată familia lui GOTLEIBER AIZIC.- Au venit în mod clandestin din deportare pentrucă au fugit din locul de unde au fost deportaţi.-

Intrebare:

Cum ţi-ai permis d-ta să ajuţi cu bani pe nişte duşmani ai Puterii Sovietice care fugiseră din deportare?

Răspuns:

Am săvârşit acţiunea criminală ajutând pe acesti duşmani ai regimului sovietic şi am făcut-o sub stăpânirea aceloraş sentimente naţionaliste dublate de sentimentele de rubedenie ce ne legau.- AIZIC GOTLEIBER îmi era văr.-

In această acţiune criminală am fost influenţată şi de discuţiile avute de mai multe ori cu fostul meu soţ AVRAM WEISSMAN şi nepotul soţiei lui AIZIC GOTLEIBER, precum şi de sora acestuia CLARA WEISSMAN, care era căsătorită cu URMAN cu care am vorbit la Moscova în ajunul plecării mele la Cernăuţi.-

Intrebare:

Cum a reuşit familia lui AIZIC GOTLEIBER să vină în mod clandestin din deportare şi de cine a fost ajutată în acest scop?

Răspuns:

Nu ştiu cum a reuşit familia lui AIZIC GOTLEIBER să vină în mod clandestin la Cernăuţi din locul unde a fost deportată.-

Intrebare:

Ce discuţii ai avut la Moscova cu CLARA WEISSMAN, (soţia lui URMAN) în legătură cu familia GOTLEIBER AIZIC?

Răspuns:

CLARA WEISSMAN m'a întrebat dacă am auzit de soarta lui AIZIC GOTLEIBER, de faptul că a murit în deportare. Eu ştiam acest lucru dela fratele lui AIZIC - AVRAM GOTLEIBER şi am împărtăşit părerea de rău exprimată de ea.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, susţin şi semnez.-

ss. Elisabeta Luca

LT. MAJOR DE SECURITATE

Lupan Gavrilă

Proces-Verbal de interogator

Arestat o Elisabeta Luca, născută la 1 Ianuarie 1909
în Comuna Balotino-Bălți U.R.S.S. fiica lui Ilie și Zina, de
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
profesie ziaristă cu ultimul domiciliu în București str.
Romniceanu Nr. 22.

1 Aprilie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 11 și — min.

„ s'a terminat la ora 15 și ____ min.

Intrebare: Ți procesul verbal de interogatoriu din 10 Martie 1953, ai declarat că începând din anul 1946, ai ajutat cu bani și alimente o serie de elemente sioniste fugite din U.R.S.S. procurându-le și acte de romanizare în Capitală. Arată cu ce scop ai făcut toate acestea?

Răspuns: Este adevărat că am ajutat o serie de elemente dușmănoase fugite din U.R.S.S. Am făcut acest lucru cu scopul de a le da posibilitatea de a se sustrage răspunderii față de U.R.S.S. — Am făcut acest lucru pentrucă fiind eu însumi naționalistă am aprobat politica lor sionistă și i-am ajutat chiar pe unii din ei să plece în Palestina.

Intrebare: Din declarația dvoastră rezultă că ați dus o activitate comunistă de înlesnirea fugii din U.R.S.S. în R.P.R. a elementelor sioniste. Arată pe ce bază ai făcut aceste înlesniri?

Semnătura, Elisa

Urmare: Răspuns: Este adevărat că am dus această activitate criminală, am înlesnit elementelor dușmănoase să fugă din U.R.S.S. prin aceia că atunci când au venit în Romania le-am dat ajutor moral și material, unora le-am procurat acte și le-am înlesnit plecarea în Palestina.

Toată această activitate criminală am dus-o pe baza sentimentelor naționaliste de care eram eu stăpânită.

Întrebare: Cu ce scop ai acordat interviul pentru ziarul organizației sioniste „Mișmar" cu ocazia călătoriei tale în Palestina în anul 1947, despre care ai declarat în procesul verbal de interogatoriu din 10 Martie 1953?

Răspuns: Am acordat interviul unui ziar sionist în timp ce mă aflam în Palestina cu scopul de a populariza primele realizări din lupta femeii pentru o viață nouă în Romania democrată.- am făcut acest lucru deoarece fiind eu însumi naționalista nu vedeam nici un inconvenient în aceia că acord un interviu unui ziar sionist.

Întrebare: Ce aveai tu, care erai sionista, comun cu realizările femeii din Romania democrată și ce interese aveai să popularizezi aceste realizări?

Răspuns: Strecurată în mișcarea muncitorească urmăream de fapt prin activitatea ce o duceam acțiunile mele sioniste, dușmănoase clasei muncitoare și Partidului

Întrebare: În procesul verbal de interogatoriu din 10 Martie 1953, ai declarat că după

Semnătura, ELuca

Urmare: înapoierea d-tale din Palestina ai prezentat
în mod fals situația de acolo în discuțiile
pe care le-ai avut cu diferite persoane. Arată
cu cine ai stabilit să procedezi astfel?

Răspuns: Nu am stabilit cu nimeni acest
lucru, ci am procedat așa datorită sentim-
entelor naționaliste de care eram stăpânită.

Întrebare: Tot în procesul verbal de intero-
gatoriu din 10 Martie 1953, ai declarat că în
anul 1948, ai ajutat cu suma de 650, ruble
pe familia lui Gotleiber Aizic, care venise în
mod clandestin din deportare la Cernăuți.
Arată unde a fost deportată familia lui
Gotleiber Aizic și de ce a fost necesar să vină
în mod clandestin din deportare?

Răspuns: Nu știu în ce loc a fost deportată
familia lui Gotleiber Aizic. Au venit în mod
clandestin din deportare pentru că au fugit
din locul de unde au fost deportați.

Întrebare: Cum ți-ai permis d-ta să ajuți cu
bani pe niște dușmani ai Puterii sovietice care
fugiseră din deportare?

Răspuns: Am săvârșit acțiunea criminală
ajutând pe acești dușmani ai regimului sovietic
și am făcut-o sub stăpânirea acelorași sentime-
nte naționaliste dublate de sentimentele de
rudenie ce ne legau.- Aizic Gotleiber îmi
era văr.

În această acțiune criminală am fost influențată
și de discuțiile avute de mai multe ori cu fostul
meu soț Avram Vaisman, și nepotul soției sale

Semnătura, [signature]

Urmare: Aizic Gotleiber precum și de soarta acestuia Clara Vaisman, care era casatorita cu Urman, cu care am vorbit la Moscova cu ocazia plecarii mele la Cernauti.

Intrebare: Cum a reusit familia lui Aizic Gotleiber, să ajungă în mod clandestin din deportare și de cine a fost ajutată în acest scop?

Răspuns: Nu știu cum a reușit familia lui Aizic Gotleiber, să ajungă în mod clandestin la Cernauți din locul unde a fost deportată.

Intrebare: Ce discutii ai avut la Moscova, cu Clara Vaisman (soția lui Urman) în legătura cu familia lui Gotleiber Aizic?

Răspuns: Clara Vaisman mi-a întrebat dacă am auzit de soarta lui Aizic Gotleiber, de faptul că a murit în deportare. Eu știam ceva lucru dela fratele lui Aizic, Avram Gotleiber și am împărtășit părerea de rău exprimată de ea.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu și am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine îl semnez.

Anchetator
Lt. Maj. de securitate
Stupaș

Anchetat Educ

Semnătura,

314

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina - Bălţi U.R.S.S., fiica lui Ilie şi Zina, de profesie ziaristă, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu nr. 22.-

6 Aprilie 1953, Bucureşti.-
Interogatoriul a început la ora 11,00
" s'a terminat " 13,30

Intrebare:

Cu ce persoane a luat VASILE LUCA legătură în anul 1947, când a fost în Palestina?

Răspuns:

VASILE LUCA a luat legătură cu mai multe persoane care au venit să întâmpine delegaţia dintre care am reţinut după nume pe LAZAROVICI şi COHEN.-

Intrebare:

Cum a luat VASILE LUCA legătura cu LAZAROVICI?

Răspuns:

VASILE LUCA a luat legătură cu LAZAROVICI, la sosirea lui în Palestina, LAZAROVICI făcând parte din grupul de cetăţeni palestineni care au venit să întâmpine delegaţia română în portul Haifa.-

Intrebare:

Cine mai făcea parte din grupul de cetăţeni palestineni care au întâmpinat delegaţia română în portul Haifa?

Răspuns:

Din grupul de cetăţeni palestineni care au venit în portul Haifa, nu am reţinut decât pe COHEN şi LAZAROVICI. Mai erau de faţă în portul Haifa şi surorile lui MISA LEVIN care au fost anunţate de el şi care au venit să-l întâmpine.-

Intrebare:

Ce a urmat după primirea delegaţiei române în portul Haifa?

ss. Luca Elisabeta

.//.

315

Răspuns:

După primirea delegaţiei române în portul Haifa, am plecat toţi membrii delegaţiei la Tel-Aviv cu maşinile care au aşteptat delegaţia în portul Haifa.- La Tel-Aviv era pregătită o masă oficială la care au luat parte membrii delegaţiei române, iar din partea organizaţiilor sioniste şi sindicat nu ştiu cine a participat, deoarece eu nu am luat parte la acea masă rămânând în cameră la hotel unde a venit sora mea PAULA SCHMIDT cu care am stat de vorbă.-

Masa dela Tel-Aviv, cred că a fost dată de organizaţia sindicală.-

Când VASILE LUCA s'a înapoiat dela masă mi-a vorbit că a luat cuvântul unul LAZAROVICI.-

A doua zi dimineaţa am mers împreună cu VASILE LUCA acasă la sora mea, unde am stat circa o jumătate de oră, după care împreună cu toată delegaţia am mers să vizităm oraşul. In aceeaş zi am plecat la Ierusalim unde am vizitat oraşul.- La Ierusalim am stat o zi şi o noapte după care ne-am întors la Haifa, de unde am plecat în Egipt cu trenul.-

Intrebare:

De către cine a fost însoţită delegaţia română în timpul cât a stat în Palestina?

Răspuns:

Delegaţia română a fost însoţită de mai multe persoane în timpul cât a stat în Palestina dintre care am reţinut numai pe LAZAROVICI şi ARON COHEN.-

Intrebare:

Ce discuţii a avut VASILE LUCA cu LAZAROVICI, în timpul cât a stat în Palestina?

Răspuns:

In afară de discuţia pe care a avut-o VASILELUCA cu LAZAROVICI şi cu diferiţi reprezentanţi ai organizaţiilor sioniste în camera sa din hotelul dela Ierusalim, nu ştiu despre alte discuţii.-

La această discuţie au participat şi reprezentanţi ai Partidului Comunist şi s'a discutat problema colaborării pentru o luptă comună împotriva imperialiştilor englezi şi americani.-

ss. Elisabeta Luca

.//.

ARON COHEN a declarat că nu poate fi vorba de o colaborare cu Partidul Comunist atât timp cât acesta nu pune problema emigrărilor.-

Intrebare:

Când s'a înapoiat VASILE LUCA din Egipt a mai luat legătură cu LAZAROVICI?

Răspuns:

VASILE LUCA nu a mai luat legătură cu LAZAROVICI când s'a înapoiat din Egipt ci numai cu ARON COHEN, care a venit şi a aşteptat delegaţia la tren.-

Delegaţia română la înapoierea ei din Egipt a fost aşteptată în gară la Haifa de mai multe persoane însă nu le reţin numele.-

Impreună cu cei care ne-au aşteptat am plecat la o colonie a organizaţiei sioniste "Mişmar" care nu era departe din gară şi se numea "Porţile Sionului".-

La colonie am stat o noapte după care am plecat la vapor şi am venit în ţară.-

Intrebare:

Ce legături a avut VASILE LUCA cu LAZAROVICI, după înapoierea lui în ţară?

Răspuns:

Nu ştiu dacă VASILE LUCA a mai avut legături cu LAZAROVICI, până în vara anului 1949, când a venit acesta în ţară.-

La sosirea lui LAZAROVICI în ţară, acesta s'a prezentat la VASILE LUCA.-

Intrebare:

Pentru ce a venit LAZAROVICI în ţară în anul 1949?

Răspuns:

După câte mi-a spus VASILE LUCA, LAZAROVICI a venit în România pentru chestiuni economice, iar eu am înţeles că a venit ca reprezentant economic al Statului Izrael.-

Intrebare:

Ce discuţii ai avut cu VASILE LUCA în legătură cu venirea în România a lui LAZAROVICI?

Răspuns:

După venirea în România a lui LAZAROVICI, ştiu că acesta a plecat foarte des în Izrael şi mă întreba la telefon dacă nu trimit ceva pentru sora mea care se găsea în Palestina.-

317

In urma acestui fapt eu l-am întrebat pe VASILE LUCA,că dece pleacă LAZAROVICI aşa de des în Izrarl,iar el mi-a răspuns că mai face şi altceva. Eu am înţeles că este vorba despre o muncă de informaţie în folosul R.P.R.-

A doua oară în Martie 1952,când i-am spus că LAZAROVICI mi s'a plâns că nu poate să ajungă la el,VASILE LUCA,cu o atitudine violentă mi-a spus că "să se ducă dracului că nici mai vrea să audă de el".-

In Mai 1952, în timpul şedinţelor dela Comitetul Central,VASILE LUCA mi-a spus că IOSIF CHISINEVSCHI vroia să-l recruteze şi pe LAZAROVICI pentru muncă de informaţie cu toate că a mai recrutat unul care lucra pa două linii care a fost arestat şi pentru care a intervenit la TEOHARI GEORGESCU ca să fie eliberat.-

Intrebare:

Ce legături a avut VASILE LUCA,cu LAZAROVICI,după venirea acestuia în România?

Răspuns:

Stiu că VASILE LUCA a avut legături cu LAZAROVICI, că se întâlnea cu el la Ministerul de Finanţe,însă nu cunosc concret natura legăturilor dintre ei.-

Intrebare:

LAZAROVICI l-a vizitat pe VASILE LUCA şi acasă?

Răspuns:

După câte ştiu eu,LAZAROVICI nu l-a vizitat niciodată pe VASILE LUCA acasă.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine,susţin şi semnez.-

ss.Luca Elisabeta

ANCHETATOR:
LT.MAJOR DE SECURITATE

Lupan Gavrilă

CM/5 ex.

818

Proces-Verbal de interogator

Arestat a Elisabeta Luca, născută la 1 Ianuarie 1909 în Comuna Balatino-Balt U.R.S.S. fiica lui Ilie și Zina de
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
profesie ziaristă, cu ultimul domiciliu în București str. Romniceanu 22

6 Aprilie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 11 și ... min.
„ s'a terminat la ora 13 și 30 min.

Intrebare: Cu ce persoane a luat Vasile Luca, legătura în anul 1947, când a fost în Palestina?

Răspuns: Vasile Luca, a luat legatura cu mai multe persoane care au venit să întâmpine delegația dintre care a reținut după nume pe Lazarovici și Cohen.

Întrebare: Cum a luat Vasile Luca, legatura cu Lazarovici?

Răspuns: Vasile Luca, a luat legatura cu Lazarovici, la sosirea lui în Palestina, Lazarovici, facând parte din grupul de cetățeni palestinieni care au venit să întâmpine delegația Română în portul Haifa.

Întrebare: Cine mai face parte din grupul de cetățeni palestinieni care au întâmpinat delegația Română în portul Haifa?

Răspuns: Din grupul de cetățeni palestinieni care au venit în portul Haifa, nu am reținut

Semnătura, Elisa

Mod 185

Urmare : decât pe Cohen și Lazarovici, mai erau de față în portul Haifa și surorile lui Misa Levin care au fost anunțate de el și care au venit să îl întâmpine.

Întrebare: A venit după primirea delegației Române în portul Haifa?

Răspuns: După primirea delegației Române în portul Haifa, au plecat toți membri delegației la Telaviv cu mașinile care au așteptat delegația în portul Haifa. La Telaviv, le pregătită o masă oficială la care au luat parte membri delegației române iar din partea organizației sioniste și sindicat nu știu cine a participat deoarece eu, nu am luat parte la acea masă rămânând în camera la hotel unde a venit soția mea Paula Schmidt cu care am stat de vorbă.

Masa dela Telaviv, cred că a fost dată de organizația sindicală.

Când Vasile Luca, s'a întapoiat dela masă mi-a povestit că o luat cuvântul unul Lazarovici.

A doua zi dimineața am mers împreună cu Vasile Luca, acasă la soția mea, unde am stat circa o jumate de oară, după care împreună cu toată delegația am mers să vizităm orașul. În aceiași zi am plecat la Ierusalim, unde am vizitat orașul. La Ierusalim am stat o zi și o noapte după care ne'am întors la Haifa, dimnde am plecat în Egipt cu trenul.

Semnătura, Ecler

Urmare: Întrebare: De către cine a fost însoțită delegația română în timpul cât a stat în Palestina?

Răspuns: Delegația română a fost însoțită de mai multe persoane în timpul cât a stat în Palestina dintre care am reținut numai pe Lazarovici și Aron Cohen.

Întrebare: Ce discuții a avut Vasile Luca cu Lazarovici, în timpul cât a stat în Palestina?

Răspuns: Înaparte de discuția pe care a avut-o Vasile Luca, cu Lazarovici și cu diferiți reprezentanți ai organizațiilor sioniste în camera sa din hotel din Ierusalim nu știu despre alte discuții.

La această discuție au participat și reprezentanți ai Partidului Comunist și s-a discutat problema colaborării pentru o luptă comună împotriva imperialiștilor englezi și americani.

Aron Cohen, a declarat că nu poate fi vorba de o colaborare cu Partidul Comunist atât timp cât acesta nu pune problema emigrărilor.

Întrebare: Când s-a înapoiat Vasile Luca, din Egipt a mai luat legătura cu Lazarovici?

Răspuns: Vasile Luca, nu a mai luat legătura cu Lazarovici, când s-a înapoiat din Egipt ci numai cu Aron Cohen, care a venit și a așteptat delegația la Iași.

Delegația română la înapoierea ei

Semnătura,

Urmare: din Egipt a fost asteptata in gara la Haifa, de mai multi persoane însă nu-le stiu numele.

Impreună cu cei care ne-au asteptat am plecat la o colonie o organizatie sionista „Nismar" care nu era departe de gară si se numea „Portile sionului"

La colonie am stat o noapte după care am plecat la vapor si am venit în tara

Intrebare: Ce legături a avut Vasile Luca cu Lazarovici, după înapoierea lui în tară?

Răspuns: Nu stiu dacă Vasile Luca, a mai avut legături cu Lazarovici, până în vara anului 1949, când a venit acesta în tară.

La sosirea lui Lazarovici, în tară acesta s-a prezentat la Vasile Luca

Intrebare: Pentru ce a venit Lazarovici, în tară în anul 1949?

Răspuns: După cate mi-a spus Vasile Luca, Lazarovici, a venit în Romania, pentru chestiuni economice, iar eu am înteles că a venit ca reprezentant economic al statului Izrael

Intrebare: Ce discutii ai avut cu Vasile Luca, în legatura cu venirea în Romania a lui Lazarovici?

Răspuns: După venirea în Romania a lui Lazarovici, stiu că acesta a plecat peste doi în Izrael si mi-a înteles la telefon dacă nu trimet ceva pentru sora mea, care se gasea

Semnătura, Eduard

5

320

Urmare : în Palestina.

În urma acestui fapt eu l-am întrebat pe Vasile Luca, că dece pleacă Lazarovici acea. de dus în Israel, iar el mi-a răspuns că mai face și altceva. Eu am înțeles că este vorba despre o muncă de informator în folosul R.P.R.

A doua oară în Martie 1952, când i-am spus că Lazarovici mi s-a plâns că nu poate să ajungă la el, Vasile Luca, cu o atitudine violentă mi-a spus că „să se ducă dracului că nici nu mai vreau să aud de el.

În Mai 1952, în timpul ședințelor dela Comitetul Central, Vasile Luca mi-a spus că Iosif Chișinevschi, mi-a dat sarcina să-l verific și pe Lazarovici, pentru muncă de informație cu toate că a fost arestat numai cel care lucra pe dosarul lui care a fost arestat și pentru care a intervenit la Teohari Georgescu, ca să fie liberat.

Întrebare: Ce legătură a avut Vasile Luca, cu Lazarovici, după venirea acestuia în Romania?

Răspuns: Știu că Vasile Luca a avut legături cu Lazarovici și că se întâlnea cu el la Ministerul de Finanțe însă nu cunosc exact natura legăturilor dintre ei.

Întrebare: Lazarovici, la văzut pe Vasile Luca și acasă?

Răspuns: După cât știu eu, Lazarovici, nu la văzut nici odată pe Vasile Luca acasă.

După ce am citit prezentul proces verbal

Semnătura, Luca

Urmare: de interogatoriu și am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine și susțin și semnez.

Anchetator
Lt. [illegible] sec.
[illegible]

(Stamp: R.P.R. Ministerul [illegible])

Anchetat - [illegible]

Semnătura,

C.N.S.A.S.

© 1167

321

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina - Bălţi U.R.S.S., din părinţii Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu nr. 22.-

8 Aprilie 1953, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 20,30
" s'a terminat " 24,30.

Intrebare:

In procesul verbal de interogatoriu din 25 Februarie 1953, ai declarat că VASILE LUCA după înapoierea sa din Palestina a devenit un adept al emigrărilor.- Arată pe ce te-ai bazat când ai făcut această afirmaţie?

Răspuns:

— Când am făcut această afirmaţie m'am bazat pe atitudinea pe care o avea VASILE LUCA faţă de politica sionistă, adică VASILE LUCA sprijinea temeinic politica organizaţiei sioniste.-

Intrebare:

Arată atunci în mod detailat ce activitate a desfăşurat VASILE LUCA pentru susţinerea activităţii organizaţiilor sioniste?

Răspuns:

După câte ştiu eu, sprijinul dat organizaţiilor sioniste de către VASILE LUCA s'a văzut mai accentuat după ce s'a întors din Palestina în Mai 1947.- In convorbirile avute cu diferite persoane cum este SANDU LIBLICH, dr. VITNER WEISSMAN şi alţii, după întoarcerea sa din Palestina, scotea în evidenţă aspecte pozitive din viaţa evreilor de acolo, sprijinind prin aceasta politica sionistă.- Articolele pe care le-a scris la întoarcerea din Palestina au ocolit adevărul arătând ca aspect negativ din Palestina numai pericolul de război.- Dealtfel VASILE LUCA deşi era responsabil faţă de Partid pentru problema evreiască,

ss. Luca Elisabeta

.//.

nu a luat niciodată atitudine în presă faţă de politica sionistă. După ce a venit din Palestina mi-a spus mie că o să dea drumul la evrei să plece în Palestina.- Deasemenea ducând Partidul în eroare a trimis la org.sionistă Joint,pe sionistul SANDU LIBLICH,prezentându-l în faţa Partidului ca vechi comunist.- Astfel SANDU LIBLICH sionist strecurat în Partid şi cu ajutorul lui VASILE LUCA devenind reprezentantul Partidului în org.sionistă Joint,ştia măsurile preconizate de Partid şi punea în gardă organizaţiile sioniste.- Sub cuvânt că dădea directive,VASILE LUCA de fapt prevenea prin SANDU LIBLICH organizaţiile sioniste de măsurile ce urmau să fie luate de către Partid împotriva activităţii duşmănoase dusă de aceste organizaţii sioniste.-

Intrebare:

Pe ce bază a dus VASILE LUCA această activitate?

Răspuns:

VASILE LUCA a dus această activitate pe baza vederilor sale duşmănoase din tendinţa de a imprima o linie proprie contrar liniei politice a Partidului în problema evreiască.-

Intrebare:

Ce a urmărit VASILE LUCA prin activitatea dusă de el?

Răspuns:

Nu ştiu concret ce a urmărit dar prin activitatea sa a lovit în linia politică a Partidului.-

Intrebare:

De cine a fost ajutat VASILE LUCA înactivitatea duşmănoasă desfăşurată de el?

Răspuns:

După câte ştiu eu,VASILE LUCA a fost ajutat în această activitate duşmănoasă de către SANDU LIBLICH,care era trimis de VASILE LUCA la Joint.- SANDU LIBLICH venea des acasă la VASILE LUCA cerându-i directive şi discutând activitatea sionistă dusă acolo;concret nu-mi amintesc ce discutau.-

Intrebare:

Ce directive a dat VASILE LUCA lui SANDU LIBLICH după înapoierea sa din Palestina?

ss.Luca Elisabeta

.//.

Răspuns:

Stiu că după întoarcerea din Palestina, VASILE LUCA a stat de vorbă cu SANDU LIBLICH şi i-a vorbit despre cele văzute acolo într'un sens pozitiv.- Nu ştiu însă ce directive i-a dat în legătură cu munca la Joint.-

Intrebare:

Arată ce activitate criminală ai desfăşurat d-ta alături de VASILE LUCA şi celelalte persoane?

Răspuns:

In discuţiile avute cu VASILE LUCA încă în Palestina, ne-am format o părere comună despre cele văzute acolo, scoţând în evidenţă numai aspecte pozitive şi în acest spirit am popularizat prin conferinţe impresiile din Palestina, dând prin aceasta un sprijin direct organizaţiilor sioniste după ce am venit în ţară.- Deasemenea am fost de acord cu cele spuse de VASILE LUCA că o să dea drumul la evrei să plece în Palestina şi am contribuit eu însumi la plecarea unor sionişti în Palestina, despre care am declarat într'un proces verbal anterior.-

Cu SANDU LIBLICH am discutat la întoarcerea mea din Palestina, împărtăşindu-i vederile mele sioniste. SANDU LIBLICH mi-a adus ziarul sionist în care era comentată conferinţa mea la radio în care stimulam mişcarea sionistă.- Prin SANDU LIBLICH am dat sprijin familiei sioniste SCHWARTZMAN să plece în Palestina.- Dealtfel impresiile şi atitudinea mea sionistă am popularizat-o şi în discuţii individuale avute în afară de SANDU LIBLICH şi cu alte persoane ca: WEISSMAN, SARA ACHERMAN, dr. VITNER şi alţii, de care nu-mi mai amintesc.-

Intrebare:

Deci activitatea criminală dusă de VASILE LUCA şi celelalte persoane a fost legată de activitatea criminală dusă de d-ta?

Răspuns:

Da, este adevărat că activitatea desfăşurată de VASILE LUCA şi celelalte persoane, de sprijinire a mişcării sioniste, se împleteşte cu activitatea mea sionistă.- Eu cunoşteam atitudinea şi activitatea lui VASILE LUCA de sprijinire a mişcării sioniste iar VASILE LUCA la rândul său cunoştea vederile şi activitatea mea sionistă şi am fost de acord în desfăşurarea acestei activităţi criminale.- Această activitate criminală a

ss. Luca Elisabeta

.//.

cunoscut-o şi SANDU LIBLICH şi era de acord cu ea.-

După ce am citit cuvânt cu cuvânt prezentul proces verbal şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, susţin şi semnez.-

ss.Luca Elisabeta

ANCHETATOR:
LT.DE SECURITATE

Diţă Gheorghe.

CM/5 ex.

C.N.S.A.S.

Proces-Verbal de interogator

Arestata Elisabeta Luca, ziaristă născută la 1 Ianuarie 1909 în com. Balotina - Bălţi URSS din părinţi Ilie şi Zina cu ultimul dom. în Bucureşti str. Ramniceanu No 22.
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)

Azi 8 Aprilie 1953.

Oraşul Bucureşti

Interogatoriul a început la ora 20 şi 30 min.

„ s'a terminat la ora 24 şi 30 min.

Intrebare: In procesul verbal de interogatoriu din 25 Feb. 1953 ai declarat că Vasile Luca după înapoierea sa din Palestina a devenit un adept al emigrărilor. Arată pe ce te-ai bazat când ai făcut această afirmaţie?

Răspuns: Când am făcut această afirmaţie m-am bazat pe atitudinea pe care o avea Vasile Luca faţă de politica sionistă. Adică Vasile Luca sprijinea temeinic politica organizaţiilor sioniste.

Intrebare: Arată atunci în mod detailat ce activitate a desfăşurat Vasile Luca pentru susţinerea activităţii organizaţiilor sioniste?

Răspuns: După câte ştiu eu sprijinul dat organizaţiilor sioniste de către Vasile Luca s-a văzut mai accentuat după ce s-a întors din Palestina în Mai 1947. In convorbirile avute cu diferite persoane

Semnătura, ELuca

Urmare: cum este Sandu Filich, d-r. Vitner Weisman și alții, după întoarcerea sa din Palestina, scotea în evidență aspecte pozitive din viața evreilor de acolo sprijinind prin aceasta politica sioniștă. Articolele pe care le scris la întoarcere din Palestina au ocolit adevărul arătând ca aspect negativ din Palestina numai pericol de război.- Dealtfel Vasile Luca deși era responsabil țării de partid pentru problema evreiască nu a luat nici odată atitudine împotriva politicii sioniste. După ce a venit din Palestina mi-a spus mie că o să dea drumul la evrei să plece în Palestina. Asemenea ducând partidul în eroare a trimis la org. sioniștă Joint pe sionistul Sandu Filich prezentându-l în fața partidului ca vechi comunist. Astfel Sandu Filich sionist, strecurat în partid și cu ajutorul lui Vasile Luca devenind reprezentantul partidului în org. sionistă Joint: știea măsurile precauzate de partid și punea în gardă organizațiile sioniste. Sub cuvânt că îi dadea directive, Vasile Luca de fapt prevenea prin Sandu Filich organizațiile sioniste de măsurile ce urmau să fie luate de către partid împotriva activității dușmănoase duse de aceste organizații sioniste.-

Întrebare: De ce bază a dus Vasile Luca această activitate?

Semnătura, Elus

Urmare: Raspuns: Vasile Luca a dus aceasta activitate pe baza vederilor sale dusmanoase din tendinta de a imprima o linie proprie contrar liniei politice a partidului in problema evreiasca.-

Intrebare: Ce a urmarit Vasile Luca prin activitatea dusa de el.?

Raspuns: Nu stiu concret ce a urmarit dar prin activitatea sa a lovit in linia politica a partidului.

Intrebare: De cine a fost ajutat Vasile Luca in activitatea dusmanoasa desfasurata de el.?

Raspuns: Dupa cate stiu eu Vasile Luca a fost ajutat in aceasta activitate dusmanoasa de catre Sandu Silich. care era trimis de Vasile Luca la Ploiesti. Sandu Silich. venea des acasa la Vasile Luca cerandu-i directive si discutand activitatea sionista dusa acolo, concret nu-mi amintesc ce discuta.

Intrebare: Ce directive a dat Vasile Luca lui Sandu Silich. dupa intoarcerea sa din Palestina.?

Raspuns: Stiu ca dupa intoarcerea din Palestina Vasile Luca a stat de vorba cu Sandu Silich. si i-a vorbit despre cele vazute acolo intr-un sens pozitiv. Nu stiu insa ce directive i-a dat in legatura cu munca la Ploiesti.

Intrebare: Arata ce activitate criminala ai desfasurat-o alaturi de Vasile Luca si celelalte persoane?

Semnătura, [illegible]

Mod. 185

4

Urmare: Răspuns: În discuțiile avute cu Vasile Luca încă în Palestina n-am format o părere comună despre cele văzute acolo scoțând în evidență numai aspecte pozitive și în acest spirit am popularizat prin conferințe impresiile din Palestina dând prin aceasta un sprijin direct organizațiilor sioniste după ce au venit în țară - deasemenea am fost de acord cu cele spuse de Vasile Luca ca e să dea drumul la cursuri să plece în Palestina și am contribuit cu cîteva mii la fiecare unor sioniști în Palestina despre care am declarat cîteva procese verbal anterior. Cu Sandu Giblich am discutat la întoarcerea mea din Palestina împărtășindu-i vederile mele sioniste. Sandu Giblich mi-a adus ziarul sionist în care erau comentate conferința mea la radio și care stimulau mișcarea sionistă. Prin Sandu Giblich am dat sprijin familiei sioniste Schartzman să plece în Palestina. - De altfel impresiile și atitudinea mea sionistă am popularizat-o și în discuții individuale avute în afară de Sandu Giblich și cu alte persoane ca: Weisman, Sara Ackerman, s.r. Vitner și alți de care nu-mi mai amintesc.

Întrebare: Deci activitatea criminală dusă de Vasile Luca și celelalte persoane a fost legată de activitatea criminală dusă de dumneata?

Semnătura, Luca

Urmare: Răspuns: Da, este adevărat că activitatea desfășurată de Vonle Iuca și celelalte persoane de sprijinire a mișcării sioniste se completează cu activitatea mea sionistă. Eu cunoșteam atitudinea și activitatea lui Vonle Iuca de sprijinire a mișcării sioniste iar Vonle Iuca la rândul său cunoștea vederile și activitatea mea sionistă și am fost de acord în desfășurarea acestei activități criminale. Această activitate criminală a cunoscută și lui Solomon Șiblich și era de acord cu ea. - După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susțin și semnez.

Elsie

Ofițer de securitate
Șmidită

Semnătura,

328

A fost un procedeu nejust de a face ... cu un material extrem de prețios ca acela din X. 953. prin care ea ar fi trebuit să fie demascată ca agentă, apoi Timușă nu știa nimica de ... a descoperi ... .

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU
================================

Va fi discutat separat acest caz

Buty

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina - Bălţi U.R.S.S., din părinţii Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str.Romniceanu nr.22.-

lo Aprilie 1953, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 20,00
" s'a terminat " 24,30.

Intrebare:

In procesul verbal de interogatoriu din 9 Februarie 1953 ai declarat că în anul 1933 ai fost introdusă în mişcarea muncitorească (M.O.P.R.), de sionistul WEISSMAN AVRAM. După puţin timp ai ajuns la Siguranţă unde ai avut o purtare duşmănoasă şi ai trădat mişcarea muncitorească.- Ancheta îţi cere să arăţi activitatea d-tale duşmănoasă.

Răspuns:

Am fost introdusă în organizaţia M.O.P.R. de sionistul WEISSMAN AVRAM, care era duşman al Partidului, fiind fiu de negustor. Eu dându-mă drept muncitoare şi ascunzând adevărata faţă a mea, de sionistă şi fică de negustor am intrat în org.M.O.P.R. unde înşelând încrederea elementelor cinstite am reuşit să mă strecor în diferite munci de organizaţie.- După scurt timp fiind arestată am avut o purtare duşmănoasă la Siguranţă şi am trădat mişcarea muncitorească, recunoscând activitatea mea şi dând pe mâna Siguranţei legăturile mele, respectiv pe numiţii STRUL BRENDNER (nu ştiu unde se află) şi pe CRASNOPOLSCHI (deasemenea nu ştiu unde se află).- Deasemenea am avut legături şi cu agentul MIASNITA (nu ştiu unde se află).- Această activitate duşmănoasă am ascuns-o în faţa Partidului spunând că m'am purtat bine la Siguranţă fără să dau pe cineva din legăturile mele. Pe această bază duşmănoasă de a ascunde adevărata faţă a mea de trădătoare am fost primită în Sept.1935 în P.C.R.-

după ce a fost recrutată?

Intrebare:

Cum ai ajuns la Siguranţă şi în urma cărui fapt?

ss.Luca Elisabeta

./.

Răspuns:

In ziua de 9 Mai 1934 (seara) m'am dus la locuinţa lui STRUL POTCAMEN, (decedat) să-l caut pe WEISSMAN care era prieten bun cu POTCAMEN şi venea des în casa acestuia.- Acolo au dat peste agentul de siguranţă MIASNITA.- Am fost pe loc reţinută şi după aceia agentul a mers la locuinţa mea unde a făcut percheziţie şi negăsind nimic a plecat fără să mă reţină.- In dimineaţa zilei de 19 Mai 1934, am fost luată dela locuinţa vărului meu sionist şi mare negustor AIZIC GOTLEIBER (decedat) şi dusă la Siguranţă de comisarul ROTEMBERG. Nu ştiu unde se află în prezent,-

Intrebare:

Cu cine ai stat de vorbă la Siguranţă şi ce ai discutat?

Răspuns:

La Siguranţă am stat de vorbă cu agentul AXINTE (decedat).- Acesta mi-a luat datele de stare civilă după care mi-a dat mai multe albume cu fotografii ale comuniştilor ca să spun pe cine cunosc.- Printre aceste fotografii am recunoscut mulţi comuniştii, pe unii după nume şi pe alţii după înfăţişare, dar am spus că nu cunosc pe nimeni.- Seara am fost cercetată de comisarul ROTEMBERG şi alţii, unde am recunoscut activitatea mea aşa după cum am declarat într'un proces verbal anterior.- Tot în acea seară am fost dusă la Seful Siguranţei POSTATNAI (nu ştiu unde se află), unde mi s'a făcut rău, deoarece fusesem bătută şi cerându-i apă, acesta mi-a dat un pahar cu bere.- In timp ce mă aflam în celulă a venit la mine agentul TIRON (nu ştiu unde se află în prezent) şi m'a întrebat despre cauzele ce m'au determinat să intru în mişcarea muncitorească şi după ce am expus acestea el a plecat şi nu l-am mai văzut.- Tot în timp ce stăteam în celulă, agentul AXINTE mi-a adus fructe dar nu a stat de vorbă cu mine.- La Siguranţă am stat 17 zile.- In acest timp, cam în ultimele zile a venit Seful Siguranţei la mine în celulă, dr. POSTATNAI, şi mi-a spus că trebue să termin mai repede ancheta că ţin transportul în loc. Curând după aceasta m'am dus la cercetare unde erau mai mulţi agenţi printre care era şi un agent OANCEA (nu ştiu unde se ală) şi am dat declaraţii în scris despre activitatea mea aşa după cum am mai arătat într'un proces verbal anterior.- In timp cât am stat la Siguranţă, am primit

ss. Elisabeta Luca

Şi a spus..? cum a ajuns până acee..?

.//.

şi cărţi de citit.- După aceasta am fost trimeasă cu încă 15 arestaţi la Inchisoarea Militară din Iaşi,de unde am fost pusă în libertate în urma unei cauţiuni depusă de fratele meu SIMCA BIRMAN,domiciliat în str.Zankavestkaia nr.1 Cernăuţi, U.R.S.S.aşa după cum am declarat într'un proces verbal anterior.-

Intrebare:

Cine făcea parte din cei 15 arestaţi cu care ai plecat la închisoarea din Iaşi?

Răspuns:

Din acest lot făcea parte - după câte îmi amintesc - numitul LEON GIPS,de circa 55 ani,născut în Cernăuţi,de meserie blănar şi ştiu că în anul 1949 se afla în Bucureşti,precis nu ştiu unde se afla şi un anume PEISU de 45 ani,nu ştiu precis unde lucrează dar ştiu că este tot în Bucureşti.- Dealtfel mă mai cunoaşte mai multe persoane care au făcut parte împreună cu mine din procesul celor "1o6",ca de exemplu BERTA DRUCMAN (FANTANARU) de 4o ani,născută în Bucovina,lucrează la E.S.P.L.A.la Serviciul Contabilităţii şi ECATERINA BREZOIANU născută în Basarabia U.R.S.S.de ani 38,lucra în anul 1952 cred la sfatul popular al Capitalei.-

Intrebare:

Când ai fost trimeasă la închisoarea militară din Iaşi,cu cine ai stat de vorbă dela Siguranţă şi ce anume ai discutat?

Răspuns:

Aşa după cum am declarat mai sus,cu câteva zile înainte de a fi trimisă la Iaşi,în urma discuţiei avută cu POSTATNAI Seful Siguranţei,am fost chemată la anchetă şi am dat declaraţie asupra activităţii mele.- După ce am dat declaraţia nu am mai discutat cu nimeni dela Siguranţă din Cernăuţi.Nu am primit dela nimeni nici o misiune şi nici indicaţii referitoare la activitatea mea în viitor,-atât la plecare cât şi în timpul cât am stat la Siguranţă.-

Dealtfel după ce am plecat dela Siguranţă şi apoi eliberată din închisoarea militară din Iaşi,nu am mai avut legătur cu Siguranţa până în toamna anului 1935,când am fost arestată din nou.-

ss.Elisabeta Luca

.//.

Răspuns:

Este adevărat că am fost eliberată în urma venirii lui ROTEMBERG care era comisar la Siguranţa din Cernăuţi.- Pe lângă acesta intervenise vărul meu sionist şi mare negustor AIZIC GOTLEIBER, care după prima mea arestare stabilise legături strânse de prietenie cu ROTEMBERG.- Deşi am fost pusă în libertate în urma venirii lui ROTEMBERG la mine în celulă, susţin că nu ştiu dacă am fost dusă cu ocazia acestei arestări la Siguranţa din Cernăuţi.- Precizez că nu ştiu unde am fost dusă cu ocazia acestei arestări din toamna anului 1935.- Deasemenea nu ştiu alt motiv al arestării mele decât acela care l-am arătat mai sus şi anume că am fost arestată aşa cum au fost arestaţi cu acest prilej şi alţii în legătură cu vre-o zi roşie (7 Noembrie), sau vre-un eveniment politic.-

Intrebare:

Iar umblii cu şiretlicuri.- Anchetei îi este cunoscut că d-ta în anul 1935 nu ai fost luată cu ocazia vre-unei zi roşii (7 Noembrie) ci ai fost luată şi pusă la dispoziţia serviciului informativ, unde ai fost ţinută din ziua de 3.X. şi până la 7.X.1935.- Dece nu arăţi activitatea d-tale duşmănoasă?

Răspuns:

Nu umblu cu şiretlicuri.- Deşi m'am strecurat în mişcarea muncitorească ca element duşmănos, sionistă, străină de clasa muncitoare, că ajungând la Siguranţă am trădat ca să lovesc în mişcarea muncitorească, totuşi nu am fost recrutată de siguranţă, nu m'amangajat nici odată faţă de Siguranţă sau alt organ al poliţiei şi nu am fost informatoare.-

In ceeace priveşte motivul arestării din toamna anului 1935, eu nu cunosc alt motiv şi aşa cum am arătat, am presupus tot timpul că am fost arestată pe motivul ce l-am arătat mai sus.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, susţin şi semnez.-

ss.Luca Elisabeta

ANCHETATOR:
LT.DE SECURITATE

Diţă Gheorghe

Proces-Verbal de interogator

Arestatul Elisabeta Luca, ziaristă născută la 1 Ianuarie 1909 în com. Bolintina-Boli R.S.S. din părinți Ilie și Zina
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în Buc. Str. Romniceanu No. 22.

Azi 10 Aprilie 1953.

Orașul București.

Interogatoriul a început la ora 20 și ... min.

„ s'a terminat la ora 24 și 30 min.

Intrebare: În procesul verbal de interogatoriu din 9 Feb. 1953 ai declarat că în anul 1933 ai fost introdusă în mișcarea muncitorească (M.O.P.R.) de sionistul Weisman Avram. După puțin timp ai ajuns la siguranță unde ai avut o purtare dușmănoasă și ai trădat mișcarea muncitorească. Ancheta îți cere să arăți activitatea dv. dușmănoasă?

Răspuns: Am fost introdusă în org. M.O.P.R. de sionistul Weisman Avram care era dușman al partidului fiind fiu de negustor. Eu dându-mă drept muncitoare și ascunzând adevărata față a mea de sionistă și fiică de negustor am intrat în org. M.O.P.R. unde înșelând încrederea elementelor cinstite am reușit să mă strecor în diferite munci de organizație. După scurt timp fiind arestată odată avut o purtare dușmănoasă la siguranță

Semnătura, Eliza

Mod. Nr. 185

Urmare: și am tradat mișcarea muncitorească recunoscând activitatea mea și dând pe mâna siguranței legăturile mele respectiv pe numiții Steel Brendner (nu știu unde se afla) și pe Krasnopolschi (domiciliat nu știu unde se afl.). Deasemenea am avut legături și cu agentul Mlăsnită (nu știu unde se afla) Această activitate dușmănească am ascuns-o față de fața partidului spunând că am furat bine la siguranță fără să dau pe cineva din legăturile mele. Pe această bază dușmănească de a ascunde adevărata față a mea de trădătoare am fost primită în sept. 1935 în P.C.R.

Întrebare: Când ai ajuns la siguranță și în urma cărei fapt?

Răspuns: În ziua de 9 mai 1934 (seara) mi-am dus la locuința lui Steel Poteaneu (decedat) și l-am găsit pe Weisman care era prieten bun cu Poteaneu și venea des în casa acestuia. Aceia au dat peste agentul de siguranță Mlăsnită. Am fost pe loc reținută și după aceia agentul a mers la locuința mea unde a făcut percheziție și negăsind nimic a plecat fără să mă rețină. În dimineața zilei de 19 Mai 1934 am fost luată de la locuința vărului meu și anume negustor Aizic Gotbiber (decedat) și dusă la siguranță de comisarul Rotenberg nu știu unde se află în prezent.-

Semnătura, Elena

Urmare: Întrebare: Ce ține ai stat de vorbă la siguranță și ce ai discutat?

Răspuns: La siguranță am stat de vorbă cu agentul Axinte (decedat). Acesta mi-a luat datele de stare civilă după care mi-a dat mai multe albume cu fotografii ale comuniștilor ca să spun pe cine cunosc. Printre aceste fotografii am recunoscut mulți comuniști pe unii după nume și pe alții după înfățișare. dar eu spun că nu cunosc pe nimeni Seara am fost cercetată de locotenentul Rotenberg și ăștia unde am recunoscut activitatea mea ostilă după cum am declarat în fața procesului verbal anterior. Tot în acea seară am fost dusă la șeful siguranței Postoronăi (nu știu unde se află) unde mi-a făcut rău deoarece fusesem bătută și cerându-i după aceea mi-a dat un pahar cu bere. În timp ce mă aflam în celulă a venit la mine agentul Șiroiu (nu știu unde se află în prezent), și mi-a vorbit despre cauzele ce mi-a determinat să intru în mișcarea muncitorească și după ce am expus acestea el a plecat și nu l-am mai văzut. Tot în timp ce stăteam în celulă agentul Axinte mi-a adus fructe dar nu a stat de vorbă cu mine. La siguranță am stat 14 zile. În acest timp, cam în ultimele zile a venit șeful siguranței la mine în celulă d-l. Postoronăi și mi-a spus că trebue să termin mai repede ancheta

Semnătura, Educ

Mod. 185

Urmare : că din transportul în care lucrând după aceasta m-am dus la cercetare unde era mai mulți agenți printre care era și un agent bărbat (nu știu unde se află), și-am dat declarație în scris despre activitatea mea asea după cum am mai arătat mai sus procesul verbal anterior. În timp cât am stat la securitate am primit și câte 15 zile arest. la închisoarea militară din Iași de unde am fost pusă în libertate în urma unei cauțiuni depuse de soțul meu Simca Birman domiciliat în str. Zankavetkaia Nr. 1 Cernăuți U.R.S.S. asea după cum am declarat mai sus procesul verbal anterior.-

Întrebare : Câte persoane făcea parte din cei cincisprezece arestați cu care ai fecat la închisoarea din Iași ?

Răspuns : Din acest lot făcea parte după cele îmi amintesc numitul Leon Zips de cca 55 ani născut în Cernăuți de meserie bărbat și știu că în anul 1949 se afla în București precis nu știu unde se află și un anume Leiser de 45 ani nu știu precis unde lucrează dar știu că este tot în București. De altfel mai îmi amintesc mai multe persoane care au făcut parte împreună cu mine din procesul celor "106" ca de

Semnătura, Elena

Urmare: exemplu Berta Greenman (Fântânaru) de 40 ani născută în Bucovina, lucrează la E.S.P.L.A. la serviciul contabilități și Ecaterina Brezaianu născută în Basarabia U.R.S.S de ani 38 lucra în anul 1952 cred la sfatul Popular al capitalei.

Întrebare: Când ai fost trimisă la închisoarea militară din Iași cu cine ai stat de vorbă dela siguranță și ce anume ai discutat?

Răspuns: Așa după cum am declarat mai sus cu câteva zile înainte de a fi trimisă la Iași, în cursul discuției avute cu tovarășii șeful siguranței am fost chemată la anchetă și am dat declarație asupra activității mele. După ce am dat declarația nu am mai discutat cu nimeni dela siguranță din deținuți. Nu am primit dela nimeni nici o misiune și nici indicații referitoare la activitatea mea în viitor atât la plecare cât și în timpul cât am stat la siguranță. Deasemenea după ce am plecat dela siguranță și apoi eliberată din închisoarea militară din Iași nu am mai avut legătură cu siguranța până în toamna anului 1935 când am fost arestată din nou.

Întrebare: Pentru ce ai fost arestată în toamna anului 1935?

Răspuns: Nu știu pentru ce. Eu am socotit că am fost arestată în legătură

Semnătura, Elena

Urmare: cu vreme evenimente ce urma să se petreacă sau în legătură cu vre o zi roșie (7 Noembrie).-

Întrebare: De cine ai fost arestată și unde ai fost dusă?

Răspuns: Am fost arestată de un agent al siguranței pe care nu știu cum îl chemă. Nu l-am văzut nici odată nici până la arestare și nici după aceia nu l-am mai văzut. Acest agent a venit la locuința mea din cernăuți nu știu minte adresa, a intrat în camera unde eram eu soțul meu Weisman care este în întâmpinarea lui s-a legitimat cu insigna de poliție cerând să-l urmez. Țin odată la luat și pe Weisman. Nu știu minte unde am fost dusă deși cunoșteam cernăuți. Am fost băgată într-o celulă unde am stat cca 4-5 zile.

Întrebare: În timp cât ai stat arestată cu cine ai stat de vorbă și ce anume ai discutat?

Răspuns: După cât îmi amintesc nu am stat de vorbă cu nimeni și nu mi-a întrebat nimeni nimic. Îmi amintesc numai că într-o zi am avut o ciocnire cu paznicul pentru că nu voiam să șed pe jos și paznicul mi-a pălmuit. În urma acestui incident a venit comisarul Rotenberg și m-a certat.-

Semnătura, Elue

Urmare: iar mai târziu am fost pusă în libertate în urma intervenţiei bancistului Sizic Gotleiber (decedat) pe lângă Rotenberg comisar al siguranţei Cernauţi.

Intrebare: Dece umbli cu şiretlicurile. Ai declarat mai sus că prima dată ai fost arestată de Rotenberg care era comisar la siguranţa din Cernauţi şi cu ocazia celei de a doua arestări ai fost pusă în libertate tot de comisarul Rotenberg. Atunci dece spui că nu şti unde ai fost dusă cu ocazia acestei arestări. Care este adevarul în legatură cu aceasta arestare?

Raspuns: Este adevarat că am fost eliberată în urma veniri lui Rotenberg care era comisar la siguranţa din Cernauţi. Pe lângă acesta intervenise varul meu sionist şi mare negustor Sizic Gotleiber care după prima mea arestare stabilise legaturi strânse de prietenie cu Rotenberg. Deşi am fost pusă în libertate în urma veniri lui Rotenberg la mine în celulă, susţin că nu ştiu dacă am fost dusă cu ocazia acestei arestări la siguranţa din Cernauţi. Precizez că nu ştiu unde am fost dusă cu ocazia acestei arestări din toamna anului 1935. – Deasemenea nu ştiu alt motiv al arestări mele decât acela care l'am arătat mai sus şi anume că am fost arestată asea cum au fost arestaţi cu acest prilej şi alţii

Semnătura, Eliza

Mod. 185

8

Urmare: în legătură cu ziua 7 noiembrie (7 Nov) sau vreun eveniment politic.-

Întrebare: Jar mulțumiți răspunsurile. Anchetei îi este cunoscut că d-ta în anul 1935 nu ai fost luată cu ocazia marei zi roșii (7 Nov) ci ai fost luată și pusă la dispoziția serviciului informativ unde ai fost ținută din ziua de 3-X- și până la 7.X.1935. deci nu arăți adevărata d-tale dușmănoasă?

Răspuns: nu mulțumesc cu răspunsul. deși mam străduit în mișcarea muncitorească ca element dușmănos, știută, știință de cl. muncitoare, că ajungând la siguranță am tăcut ca să lucrez în mișcarea muncitorească, totuși nu am fost recrutată de siguranță; nu mi am angajat nici odată față de siguranță sau alt organ al poliției și nu am fost informatoare. În ceace privește motivul arestării din toamna anului 1935 eu nu cunosc alt motiv și așa cum am arătat, am presupus tot timpul că am fost arestată pe motivul ce l-am arătat mai sus. După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cunoscând cu exact și am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl semnez.

Anchetată: Elena

Anchetator
Lt. Șt. Silo

Semnătura,

C.1416

337

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina - Bălţi - U.R.S.S., din părinţii Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu nr. 22.-

14 Aprilie 1953, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 8,00
" s'a terminat " 15,00.

Intrebare:

In procesul verbal de interogatoriu din 6 Aprilie 1953, ai declarat că în anul 1947 ai fost la o conferinţă interparlamentară la Cairo.- Impreună cu cine ai fost?

Răspuns:

Am fost în luna Aprilie 1947 la Cairo cu prilejul unei conferinţe interparlamentare, însoţind pe VASILE LUCA care făcea parte din delegaţia interparlamentară română.- Din această delegaţie mai făceau parte: prof. CONSTANTINESCU IASI (şeful delegaţiei), MARIA ROSETTI (preşedinta F.D.F.R.), prof. GIURASCU (P.N.L. Tătărăscu), EDUARD MIRTO (P.N.T.-Alexandrescu), general VASILIU RASCANU (din partea Armatei), TOCACI (U.P.M.), MISA LEVIN şi SOLOMON (din partea P.S.D.), ANGHEL DASCALU (din partea sioniştilor), GALA GALATION (din partea bisericei) şi unul GHEORGHIU (tot din partea P.N.L.). Menţionez că toţi delegaţii au fost însoţiţi de soţiile lor sau de vre-un membru al familiei cu excepţia preotului GALATION care nu a fost însoţit de nimeni.-

Intrebare:

Cu ce aţi călătorit şi pe ce rută?

Răspuns:

Am călătorit cu motonava Transilvania pe ruta: Odesa, Istambul, Beirut, Marsilia, Haiffa iar de acolo cu trenul la Cairo.-

ss. Elisabeta Luca

./.

Intrebare:

Tot în procesul verbal de interogatoriu din 6 Aprilie 1953,ai declarat că la Haiffa - Palestina ai fost primită de un grup de palestinieni. De cine a fost pregătită această primire?

Răspuns:

Stiu că primirea delegaţiei interparlamentare române a fost pregătită de către reprezentanţii mai multor organizaţii politice evreeşti.- Precis ştiu că a fost pregătită primirea delegaţiei de către org.sionistă "Mişmar" şi de către sindicate. Care organizaţii au mai participat nu ştiu.-

Intrebare:

Cum a fost pregătită această primire la Haiffa?

Răspuns:

Nu ştiu precis cum anume a fost pregătită această primire.-

Intrebare:

Cine făcea parte din delegaţia cetăţenilor palestineni?

Răspuns:

După nume am reţinut că făcea parte din delegaţia grupului (aproximativ de 5-6),a cetăţenilor palestineni,LAZAROVICI LEIB şi COHEN ARON.-

Intrebare:

Cum aţi cunoscut pe aceştia?

Răspuns:

Am cunoscut pe aceştia precis a doua zi deoarece în timp ce am vizitat oraşul Tel-Aviv sionistul COHEN ARON,duşman al Partidului,mă însoţea pe mine iar sionistul LAZAROVICI LEIB l-a însoţit pe VASILE LUCA.-

Intrebare:

Ce a urmat după primirea delegaţiei române la Haiffa - Palestina?

Răspuns:

După primirea delegaţiei române la Haiffa am plecat la Tel-Aviv împreună cu delegaţiile ce ne aştepta cu maşinile ce erau în Port.- La Tel-Aviv delegaţia a fost găzduită la un hotel unde erau din timp reţinute camere iar seara la ora lo delegaţia a participat la o masă oficială oferită în cinstea ei de către sindicate.-

ss.Elisabeta Luca

.//.

Eu personal nu am participat la această masă deoarece am rămas la hotel să mă întâlnesc cu sora mea sionista PAULA SCHMIDT, care locueşte la Tel-Aviv şi cu care stabilisem în acea seară să vină la hotel.- A doua zi de dimineaţă la orele 7, am fost împreună cu VASILE LUCA la sora mea acasă unde am stat circa 1/2 oră, după care am plecat cu întreaga delegaţie şi am vizitat oraşul Tel-Aviv.- Cu noi au mers mai mulţi reprezentanţi ai diferitelor organizaţii sioniste. Eu am fost însoţită de sionistul COHEN ARON iar VASILE LUCA de sionistul LAZAROVICI. După vizitarea oraşului Tel-Aviv am plecat împreună cu întreaga delegaţie la Ierusalim.- După ce am vizitat oraşul seara am dormit la un hotel unde deasemenea erau camerele reţinute dinainte. După aceea a doua zi a avut loc în camera lui VASILE LUCA o discuţie la care au participat reprezentanţi ai mai multor organizaţii dintre care îmi amintesc de reprezentantul Partidului Comunist, nu ştiu cum se numea, de COHEN ARON, reprezentant al organizaţiei sioniste "Mişmar" şi de LAZAROVICI LEIB reprezentant din partea sindicatelor.-

Intrebare:

In jurul căror probleme s'au dus discuţiile cu ocazia acestei "consfătuiri"?

Răspuns:

După câte am putut să văd eu discuţiile s'au dus în jurul a diferitelor contradicţii care existau între organizaţiile arătate mai sus.- Astfel îmi amintesc că reprezentantul Partidului Comunist arăta politica greşită ce o duceau sindicatele desbinând muncitorii împărţindu-i în sindicate evreeşti şi arabe. Reprezentantul sindicatelor anume sionistul LAZAROVICI LEIB justifica această împărţire pe sindicate separate prin aceea că arabii nu vor să vină în sindicatele evreeşti fiind împiedicaţi de religie.- Reprezentantul org.sioniste "Mişmar" şi anume ARON COHEN reproşea Partidului Comunist că nu pune problema emigrărilor.- Delegaţii acestor organizaţii au ridicat această problemă cu scopul să vadă părerea lui VASILE LUCA asupra acestor probleme şi dacă poate să le dea o sugestie. Din această discuţie am văzut clar poziţia duşmănoasă a lui LAZAROVICI şi COHEN faţă de Partidul Comunist.-

ss. Luca Elisabeta

./.

Intrebare:

Ce anume a răspuns VASILE LUCA asupra acestor probleme discutate?

Răspuns:

După câte îmi amintesc VASILE LUCA a spus că trebue să găsească o înţelegere, urmând ca aceste probleme să fie discutate mai pe larg la întoarcerea delegaţiei din Cairo unde urma să rămână cu acest scop pentru 2-3 zile în Palestina.- După aceasta delegaţia a plecat cu trenul la Cairo.-

Intrebare:

Ai declarat mai sus că LAZAROVICI LEIB a însoţit pe VASILE LUCA. Ce relaţii s'au stabilit între ei?

Răspuns:

Stiu că s'au stabilit între ei legături mai apropiate încă din prima seară când am sosit în Tel-Aviv. Am putut să observ aceste relaţii apropiate prin atitudinea lui VASILE LUCA faţă de LAZAROVICI LEIB şi anume că VASILE LUCA se ataşase mai mult de LAZAROVICI.-Dealtfel chiar din prima seară la masa dela Tel-Aviv l-a remarcat şi venind la hotel VASILE LUCA mi-a vorbit despre LAZAROVICI însă nu-mi amintesc precis ce anume.- După cum am arătat mai sus LAZAROVICI l-a însoţit pe VASILE LUCA în timp ce ne aflam în Palestina în drum spre Cairo. Tot timpul nu ştiu ce au discutat dar ştiu că în anul 1949 LAZAROVICI a venit în ţară şi s'a prezentat la VASILE LUCA cu un cadou şi anume catifea neagră pentru o roche.-

Intrebare:

După ce v'aţi înapoiat din Egipt VASILE LUCA a mai luat legătură cu LAZAROVICI?

Răspuns:

După ce ne-am înapoiat din Egipt fiind stare de asediu şi neputând veni nimeni din oraş am fost aşteptaţi la gară de către COHEN ARON şi alţi sionişti pe care nu-mi amintesc cum se numesc, care au venit din colonia "Porţile sionului" Conducând delegaţia pentru înoptat la această fermă.- Această fermă era a organizaţiei sioniste Mişmar.- Dimineaţa am plecat spre vapor conduşi de sionistul ARON COHEN şi încă câţiva tineri sionişti pe care nu-mi amintesc cum se numeau.-

ss.Elisabeta Luca

.//.

Intrebare:

Ce anume a discutat VASILE LUCA cu ARON COHEN, cu această ocazie?

Răspuns:

VASILE LUCA a discutat cu COHEN ARON despre venirea acestuia în ţară.- Afirm acest lucru deşi nu am asistat la discuţie, deoarece pe când îmi luam rămas bun dela COHEN, acesta mi-a spus "dealtfel voi veni curând în România", fapt ce s'a şi întâmplat chiar în toamna anului 1947.-Când a spus că în curând va veni în România, COHEN s'a uitat la VASILE LUCA încât se vedea că ei au discutat despre acest lucru.-

Intrebare:

Pentru care scop trebuiau să vină ARON COHEN şi LAZAROVICI în ţară?

Răspuns:

COHEN ARON urma să vină în ţară în legătură cu emigrarea sioniştilor în Palestina.- Spun acest lucru deoarece în toamna anului 1947 COHEN a venit în ţară şi a luat legătură cu VASILE LUCA, iar mai târziu VASILE LUCA mi-a spus că "o să dăm drumul la evrei să plece în Palestina". In ceeace priveşte pe sionistul LAZAROVICI, nu cunosc scopul pentru care urma să vină, ştiu însă că de când a venit în anul 1949 şi în tot timpul şederii lui în ţară a fost în legătură cu VASILE LUCA.-

Intrebare:

D-ta ai vorbit mai mult despre activitatea duşmănoasă a altora căutând să ascunzi activitatea duşmănoasă a d-tale faţă de R.P.R.?

Răspuns:

Eu am recunoscut activitatea mea sionistă desfăşurată în timp ce am fost în Palestina cât şi în ţară şi nu caut să ascund nimic. In timp ce am fost în Palestina am luat legătură cu sionistul COHEN ARON şi vorbind cu el l-am informat despre o serie de probleme din România. Astfel vorbind despre secetă şi despre regiunile lovite de ea am arătat cum încearcă burghezia prin propaganda ei să împiedice activitatea comitetului de ajutorare al regiunilor secetoase (C.A.R.S.). Am vorbit despre participarea femeilor în organizarea cantinelor şi evacuarea copiilor din Moldova.-

Am vorbit despre aşa zisul ajutor american dat regiunilor secetoase.- Despre ajutorul dat de U.S.şi ţările cu democraţie populară României.- Vorbind despre reformele realizate de Guvern,reforma administrativă (schimbarea prefecţilor şi primarilor) şi reforma agrară am arătat participarea femeilor în aceste acţiuni. Am dat exemple concrete şi de lupta femeilor contra speculei.- Am vorbit deasemeni despre alegerile din anul 1946,subliniind şi aici faptul că femeile au votat şi au fost alese în Parlament dând şi numele acelor femei alese.- Vorbind despre mişcarea democrată a femeilor am dat numele mai multor femei luptătoare din ilegalitate.- Vorbind despre reforma agrară am arătat tergiversările din sânul Comisiei pentru reforma agrară şi felul cum s'a rezolvat acest lucru.-Deasemenea am vorbit despre starea de spirit a maselor populare,dând aspecte concrete din Bucureşti faţă de guvernul RADESCU cât şi acţiunile de reprimare întreprinse de guvernul RADESCU. In afară de discuţiile avute cu ARON COHEN i-am acordat un interwiew despre lupta şi viaţa femeilor din România care a fost publicat în revista sionistă a organizaţiei "Mişmar" Dealtfel eu fiind sionistă am ţinut legătură numai cu elemente sioniste,duşmane Partidului în tot timpul cât am stat în Palestina.-

Aşa după cum am arătat în alt proces verbal,am mai avut legătură şi cu alte elemente sioniste şi am transmis rudelor mele din România veşti despre ele precum şi câte zece la 3 familii şi apoi chiar le-am ajutat să plece în Palestina fiind sionişti.-La plecare din Palestina am primit dela COHEN două reviste sioniste în limba ebraică ale unei organizaţii sioniste de femei pe care le-am adus în România.-

Intrebare:

In ce au constat legăturile lui VASILE LUCA cu LAZAROVICI LEIB după venirea acestuia în ţară?

Răspuns:

Stiu că LAZAROVICI venind în ţară în 1949,s'a prezentat la VASILE LUCA cu un cadou aşa cum am arătat mai sus. Stiu că a rămas în strânsă legătură cu VASILE LUCA, venind des la el la Ministerul de Finanţe.Stiu că lucra

ss.Luca Elisabeta

.//.

pe linie "economică" şi pleca foarte des prin ţară şi întrebându-l pe VASILE LUCA dece pleacă aşa des el mi-a spus că LAZAROVICI mai face şi"altceva" fără să precizeze ce.Mai ştiu că în primăvara anului 1952,LAZAROVICI a venit la mine să se plângă că încearcă de mai mult timp să ajungă la VASILE LUCA şi nu este primit.- Atunci i-am dat numărul Sefului de Cabinet respectiv al lui EIDLITZ iar atunci LAZAROVICI mi-a răspuns că are acest număr de telefon şi că a sunat de mai multe ori dar i se răspunde mereu că VASILE LUCA este ocupat şi nu-l poate primi.- Spunându-i la prânz lui VASILE LUCA despre acest caz el a avut o eşire violentă spunând că "să se ducă dracului LAZAROVICI că nici nu vrea să-l mai vadă în ochi".-

In Mai 1952,în timpul şedinţelor dela C.C.în care a fost demascat VASILE LUCA,acesta mi-a spus că "în şedinţele acestea caută la mine spionaj,când de fapt I.CHISINEVSKI iată cu ce se ocupă".S'a înconjurat de o serie de elemente dubioase,l-a recrutat pe unul care lucra şi pentru şi contra fiind apoi arestat şi a vrut să-l ia şi pe LAZAROVICI LEIB. Din această convorbire pe care am avut-o cu VASILE LUCA am înţeles că LAZAROVICI se ocupă cu spionajul. Vreau să menţionez că ştiu că LAZAROVICI pleca foarte des în Palestina. Stiu acest lucru,deoarece de câte ori pleca mă întreba el personal sau prin EIDLITZ,dacă nu trimit ceva la sora mea din Tel-Aviv. Deasemenea când venea aducea fructe,portocale etc.şi i le dădea lui VASILE LUCA la Ministerul de Finanţe.- Altceva nu mai cunosc despre LAZAROVICI şi VASILE LUCA.-

Intrebare:

Cu ce alte elemente mai ţinea legătură LAZAROVICI?

Răspuns:

Stiu că mai ţinea legătură cu EIDLITZ şi AFANASE SISMAN,însă nu ştiu concret dece natură erau aceste legături Aceasta o ştiu deoarece deseori când pleca LAZAROVICI în Palestina sau venea de acolo eu aflam de multe ori prin EIDLITZ ZOLTAN şi AFANASE SISMAN.Cu altcineva nu ştiu să fi avut legături,-LAZAROVICI.-

ss.Luca Elisabeta

.//.

Intrebare:

Ce legături ai avut d-ta cu LAZAROVICI după venirea lui în ţară?

Răspuns:

După venirea lui LAZAROVICI în ţară l-am întâlnit de mai multe ori.Nu-mi amintesc anume unde. De câte ori plec ca în Palestina mă întreba direct sau prin EIDLITZ dacă trimis ceva la sora mea PAULA SCHMIDT.In anul 1949 am trimis prin el surorii mele un pachet cu alimente (colet) iar după aceea am mai trimis odată sau de două ori "cusături româneşti" şi altele.- Deasemenea aşa după cum am mai declarat mi s'a adresat mie atunci când VASILE LUCA nu a vrut să-l primească.- Alte legături cu LAZAROVICI nu am mai avut.

Intrebare:

Cum a înlesnit VASILE LUCA venirea lui LAZAROVICI şi COHEN în România?

Răspuns:

VASILE LUCA a înlesnit venirea în ţară a lui COHEN şi LAZAROVICI cu ajutorul ANEI PAUKER.-Susţin acest lucru, deoarece ştiu că VASILE LUCA luase înţelegere cu COHEN şi la venirea lui în ţară cât şi la venirea lui LAZAROVICI în ţară amândoi s'au prezentat la VASILE LUCA.- Susţin că VASILE LUCA a înlesnit venirea acestora în ţară cu ajutorul ANEI PAUKER deoarece ştiu că VASILE LUCA şi ANA PAUKER erau buni prieteni,aveau un punct de vedere comun în toate problemele aşa cum am mai arătat într'un proces verbal anterior.- Dealtfel după întoarcerea din Palestina VASILE LUCA i-a vorbit amănunţit ANEI PAUKER despre cele văzute,persoanele întâlnite şi discuţiile avute.- Aceste discuţii au avut loc în casa ANEI PAUKER în timp ce am vizitat-o amândoi, predându-i şi un cadou "tava de lemn încrustată cu motive egiptene" pe care o cumpărasem din Egipt.- Nu ştiu dacă VASILE LUCA i-a făcut legătură ANEI PAUKER cu COHEN sau LAZAROVICI când aceştia au venit în România.-

După ce am citit prezentul proces verbal şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, susţin şi semnez.- ss.Luca Elisabeta

ANCHETATOR:
LT.DE SECURITATE

Biţă Gheorghe

pe pers 6 dos

345

Proces-Verbal de interogator

Arestatul Elisabeta Luca, fiica lui, născută la 5 Ianuarie 1909, în com. Galbina-Bălți U.R.S.S. din părinții Ilie și Zina
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în Buc. Str. Lăcrămioarei Nr. 66.

Azi 14 Aprilie 1953.

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 8 și ..... min.

„ s'a terminat la ora 15 și ..... min.

Întrebare: În procesul verbal de interogatoriu din 6 Aprilie 1953 ai declarat că în anul 1947 ai fost la o conferință interparlamentară la Cairo. În prezența cui ai fost?

Răspuns: Am fost în luna Aprilie 1947 la Cairo cu prilejul unei conferințe interparlamentare, însoțind pe Vasile Luca care făcea parte din delegația interparlamentară română. Din această delegație mai făceau parte: Prof. Constantinescu Iosif (șeful delegației), Marina Dobrin (președinta F.D.F.R.), Prof. Ținărăscu (P.N.L. Țărănesc) Eduard Mezin (P.N.Ț.) Alexandrescu, Ș-rul Vasilie Lascarov (din partea armatei) Țocoi (U.P.M.), Misa Levinsohn Salomon (din partea P.S.D.) Anghel Lascăr, (din partea sindicate) Gala Galaction (din partea Uniunii) și unul Gheorghiu (tat. din partea P.N.L.). Menționez că toți delegații au fost însoțiți de soțiile lor și au de vreun membru al familiei cu excepția

Semnătura, Eluc

Mod. Nr. 185

2

Urmare: preotului Sabbtiau care nu a fost invitat de nimeni.–

Intrebare: Cu ce ați călătorit și pe ce rută?

Răspuns: Am călătorit cu motonava Transilvania pe ruta: Odesa, Istanbul, Beirut, Nazaret, Haifa iar de acolo cu trenul la Cairo.–

Intrebare: Tot în procesul verbal de interogatoriu din 6 Aprilie 1953 ați declarat că la Haifa-Palestina ați fost primită de un grup de Palestinieni. De cine a fost pregatită această primire?

Răspuns: Stiu că primirea delegației interparlamentare Romane a fost pregatită de către reprezentanți mai multor organizații politice evreiești. Precis stiu că a fost pregatită primirea delegației de către org. sionistă „Mismar" și de către sindicate. Care organizații au mai participat nu stiu.–

Intrebare: Cum a fost pregatită această primire la Haifa?

Răspuns: Nu stiu precis cum anume a fost pregatită această primire.

Intrebare: Cine facea parte din delegația cetatenilor Palestinieni?

Răspuns: După nume am reținut că facea parte din delegația grupului (aproximativ de 5-6) cetățenilor Palestinieni, Lazarovici Leib și Cohen Aron.

Intrebare: Cum ați cunoscut pe acestia

Răspuns: Am cunoscut pe acestia precis a doua zi deoarece în timp ce am

Semnătura, [signature]

Urmare: vizitam orașul Tel-Aviv, sionistul
Cohen Aron dușman al partidului mă
însoțea pe mine iar sionistul Lazarovici
Leib la însoțit pe Vasile Luca.

Întrebare: Ce a urmat după primirea
delegației Române la Haifa-Palestina?

Răspuns: După primirea delegației Române
la Haifa am plecat la Tel-Aviv împreună
cu delegațiile ce ne așteptau cu mașinile ce
era în port. La Tel-Aviv delegația a fost
găzduită la un Hotel unde erau din
timp reținute camere iar seara la ora
zece delegația a participat la o masă
oficială oferită în cinstea ei de către sindicate.
Eu personal nu am participat la această
masă deoarece am rămas la hotel să
mă întâlnesc cu sora mea sionista Paula
Schmidt care locuește la Tel-Aviv, și cu
care stabilisem în aceia seară să vină
la hotel. A doua zi de dimineață la ora 7
am fost împreună cu Vasile Luca la sora
mea acasă unde am stat cca ½ oră
după care am plecat cu întreaga
delegație și am vizitat orașul Tel-Aviv.
Cu noi au mers mai mulți reprezentanți
a diferitelor org. sioniste. Eu am fost însoțită
de sionistul Cohen Aron iar Vasile Luca
de sionistul Lazarovici. După vizitarea orașului
Tel-Aviv am plecat împreună cu întreaga delegație
la Ierusalim. După ce am vizitat orașul seara
am dormit la un hotel unde deasemenea erau

Semnătura, [signature]

Urmare: camerele retinute dinainte. După aceia a doua zi a avut loc în camera lui Vasile Luca o discuție la care au participat reprezentanți ai mai multor organizații dintre care îmi amintesc de reprezentantul Part. Comunist nu știu cum se numea, de Coloni sau reprezentant al org. sioniste „Mismar" și de Șoșoroviciu fiind reprezentant din partea sindicatelor.-

Întrebare: În jurul căror probleme s'au dus discuțiile cu ocazia acestei "consfătuiri"?

Răspuns: După cât am putut să văd cu discuțiile s'au dus în jurul a diferitelor contradicții care există între organizațiile arătate mai sus. Astfel îmi amintesc că reprezentantul partidului comunist arăta politica greșită ce o duceau sindicatele dezbinând muncitori în partiduri în sindicate evreiești și arabe. Reprezentantul sindicatelor amintea sionistul Șoșoroviciu fiind justifica această împărțire pe sindicate separate prin aceia că arabii nu vor să vină în sindicatele evreiești fiind împotrivă de religie. Reprezentantul org. sioniste „Mismar" și amintea Coloni reproșa partidului comunist că nu pune problema emigrărilor. Delegații acestor org. a ridicat această problemă cu scopul să vadă părerea lui Vasile Luca asupra acestor probleme și dacă poate să le dea o sugestie. Din această discuție am văzut clar poziția dușmănoasă a lui Șoșoroviciu și Coloni față de partidul comunist.

Întrebare: Ce anume a răspuns Vasile Luca asupra acestor probleme discutate?

Semnătura, Eluc

Urmare: Raspuns: Dupa cate imi amintesc Vasile Luca a spus ca trebue sa gonesca o intelegere, numaind ca aceste probleme sa fie discutate mai pe larg la intoarcerea delegatiei din Cairo unde urma sa ramaina cu acest scop pentru 2-3 zile in Palestina. Dupa aceasta delegatia a plecat cu trenul la Cairo.

Intrebare: Ai declarat mai sus ca Lazarovici Leib a insotit pe Vasile Luca. De relatii s-au stabilit intre ei?

Raspuns: Stiu ca s-au stabilit intre ei legaturi mai apropiate inca din prima seara cand din sunt in Tel-Aviv. Am putut sa observ aceste relatii apropiate prin atitudinea lui Vasile Luca fata de Lazarovici Leib si anume ca Vasile Luca se afla mai mult de Lazarovici. De altfel chiar din prima seara la masa de la Tel-Aviv la restaurant si venind la Hotel Vasile Luca mi-a vorbit despre Lazarovici insa nu mai amintesc precis ce anume dupa cum am aratat mai sus Lazarovici la insotit pe Vasile Luca in timp ce ne aflam in Palestina in drum spre Cairo. De atunci, nu stiu ce au discutat dar stiu ca in anul 1949 Lazarovici a venit in tara si s-a prezentat la Vasile Luca cu un cadou si anume cartea neagra pentru a ro chii.

Intrebare: Dupa ce v-ati intoarcerea

Semnătura,

Urmare: din Egipt. Vasile Luca a mai luat legătura cu fazaroviei?

Răspuns: după ce neam înapoiat din Egipt fiind stare de asediu și nu puteau veni bineînțeles din oraș au fost anunțați la gară de către Cohen Aron și alți sioniști pe care nu mi amintesc cum se numește, care au venit din colonia „Porțile Sionului" conducând, delegația pentru înaintat la această ședință. Această ședință era a organizației sioniste „Mișmar u." - Și imediat am plecat spre vapor condusi de sionistul Aron Cohen și încă câțiva tineri sioniști pe care nu-mi amintesc cum se numea.-

Întrebare: Ce anume a discutat Vasile Luca cu Aron Cohen cu această ocazie.

Răspuns: Vasile Luca a discutat cu Cohen Aron despre venirea acestuia în țară. Apoi acest lucru deși nu am asistat la discuție deoarece ce pe când îmi luam rămas bun de la Cohen acesta mi a spus „oricum voi veni curând în Romînia" fapt ce s'a și întâmplat chiar în toamna anului 1947.- când a spus că în curând va veni în Romînia Cohen nu știut la Vasile Luca nimic pe vedea că ei au discutat despre acest lucru.-

Întrebare: Pentru care scop Cohen să vină Aron Cohen și fazaroviei în țară?

Semnătura, Edu

Urmare : Răspuns: Cohen Ivan urma să vină în țară în legătura cu emigrarea sioniștilor în Palestina. Spun acest lucru deoarece în toamna anului 1947 Cohen a venit în țară și a luat legătura cu Vasile Luca iar mai târziu Vasile Luca mi-a spus că „a să dau drumul la evrei să plece în Palestina". În ceea ce privește pe sionistul fotzaranci nu cunosc scopul pentru care urma să vină știu însă că de când a venit în anul 1949 și în tot timpul șederii lui în țară a fost în legătură cu Vasile Luca.-

Întrebare: Ț-la ai vorbit mai mult despre activitatea dușmănească a altora căutând să ascunzi activitatea dușmănească a Ț-tale față de R.P.R. ?

Răspuns: Eu am recunoscut activitatea mea dușmănoasă față de R.P.R. în timp ce am fost în Palestina cât și în țară și nu caut să ascund nimica. În timp ce am fost în Palestina am luat legătura cu sionistul Cohen Ivan și vorbind cu el l-am informat despre o serie de probleme din România. Astfel vorbind despre secetă și despre regiunile lovite de ea am arătat cum încearcă burghezia prin propaganda ei să împiedice activitatea Comitetului de ajutorare al regiunilor secetoase (C.A.S.). Am vorbit despre participarea femeilor în organizarea comitetelor și evacuarea copiilor din Moldova

Semnătura, Ghe

8.

Urmare: am vorbit despre ajutorul sovietic dat regiunilor secetoase. Despre ajutorul dat de U.R.S.S. și țările cu democrație populară României. Vorbind despre reformele realizate de guvern, reforma administrativă (schimb. prefecților și primarilor), și reforma agrară am arătat participarea femeilor în aceste acțiuni. Am dat exemple concrete și de lupta femeilor contra speculei. Am vorbit deasemeni despre alegerile din anul 1946. subliniind și aici faptul că femeile au votat și au fost alese în Parlament dând și numele acelor femei alese. Vorbind despre mișcarea democrată a femeilor am dat numele mai multor femei luptătoare din ilegalitate. Vorbind despre reforma agrară am arătat tergiversările din cadrul comisiei pentru reforma agrară și felul cum s'a rezolvat acest lucru. Deasemenea am vorbit despre starea de spirit al maselor populare. dând aspecte concrete din București făcute de gen. Radescu. cât și acțiunile de respingere întreprinse de guvernul Rădescu. În afară de discuțiile avute cu dna Cohen i-am acordat un interviu despre lupta și viața femeilor din Românica care a fost publicat în revista sioniștă a org. „Mișmar". Soțul ei fiind sionist a ținut legătura mereu cu elemente sioniste, dușmane partidului în tot timpul cât am stat în Palestina.

Semnătura, Elena

Urmare: Așa după cum am arătat în alt proces verbal, am mai avut legătură și cu alte elemente sioniste și am transmis rudelor lor din România veștile despre ele precum și câte zece $. la 3. familii și apoi chiar le am ajutat să plece în Palestina fiind sioniști. La fiecare din Palestina am primit dela ei câte două reviste sioniste în limba ebraică ale unei org. sioniste de femei pe care le am adus în România.

Întrebare: În ce a constat legăturile lui Vasile Luca cu Lazăroaei Leib după venirea acestuia în țară?

Răspuns: Știu că Lazăroaei venind în țară în 1949 s'a prezentat la Vasile Luca cu un cadou așa cum am arătat mai sus. Știu că a rămas în strânsă legătură cu Vasile Luca, venind des la el. La M. Finanțe știu că lucra pe linia „economică" și pleca foarte des prin țară și întreținându-se pe Vasile Luca de câte ori pleacă așa des el mi-a spus că Lazăroaei mai face și alt „ceva" afară să precizeze ce. Mai știu că în primăvara anului 1952 Lazăroaei a venit la mine să se plângă că încearcă de mai mult timp să ajungă la Vasile Luca și nu este primit. Atunci i-am dat numărul telefon de cabinet respectiv al lui Aidlitz iar atunci Lazăroaei

Semnătura,

10

Urmare: mi-a răspuns că are acest număr de telefon și că a sunat de mai multe ori dar i se răspunde mereu că Vasile Luca este ocupat și nu-l poate primi. Spunându-i la prânz lui Vasile Luca despre acest caz el a avut o ieșire violentă spunând că "să se ducă dracului Lazarovici că nici nu vrea să-l mai vadă în ochi".. În Mai 1952 în timpul ședințelor dela C.C. în care au fost demascat Vasile Luca, acesta mi-a spus că "în ședințele acestea caută la mine spionaj. când de fapt I. Kisinevschi ista cu el se ocupă".. S-a înconjurat de o serie de elemente dubioase, la recrutat pe unul care lucra și pentru și contra fiind apoi arestat și a vrut să-l ia și pe Lazarovici Leib. Din această convorbire pe care am avut-o cu Vasile Luca am înțeles că Lazarovici se ocupă cu spionajul.. Vreau să menționez că știu că Lazarovici pleca foarte des în Palestina. Știu acest lucru deoarece de câte ori pleca mă întreba el personal sau prin Sidlitz dacă nu trimit ceva la sora mea din Tel-Aviv. Deasemenea când venea aducea pachete portocale etc. și i le didea lui Vasile Luca la Ministerul de Finanțe. Alt ceva nu mai cunosc despre Lazarovici și Vasile Luca.

Semnătura, Luca

Urmare: Intrebare: Cu ce alte elemente mai ținea legătura Lazarovici?

Răspuns: Stiu că mai ținea legăturii cu Sidlitz și Afanase Simion însă nu știu concret de ce natură erau aceste legături. Aceasta o știu deoarece dese ori când pleca Lazarovici în Palestina sau venea de acolo eu aflam de multe ori prin Sidlitz Zoltan și Afanase Simion. - Cu alt cineva nu știu să fi avut legătură Lazarovici.

Intrebare: Ce legături ai avut d-tale cu Lazarovici după venirea lui în țară?

Răspuns: după venirea lui Lazarovici în țară l-am întâlnit de mai multe ori nu mi amintesc anume unde. de câte ori pleca în Palestina mă întreba direct sau prin Sidlitz dacă trimit ceva la sora mea Paula Smidt. In anul 1949 am trimis prin el surorii mele un pachet cu alimente (colet), iar după aceia am mai trimis odată sau de două ori „cusături românești" și altele. Deasemenea asa după cum am mai declarat mi s-a adresat mie atunci când Vasile Luca nu a vrut să-l primească. Alte legături cu Lazarovici nu am mai avut

Intrebare: Cum a sprijinit Vasile Luca venirea lui Lazarovici în România?

Răspuns: Vasile Luca a sprijinit venirea

Semnătura, Elisa

Mod. 185

12

Urmare: în țară a lui Cohen și Lazarovici cu ajutorul lui Pauker. Susțin acest lucru deoarece știu că Vasile Luca luase înțelegere cu Cohen și la venirea lui în țară cât și la venirea lui Lazarovici în țară amândoi s-au prezentat la Vasile Luca. Susțin că Vasile Luca a intervenit venirea acestora în țară cu ajutorul lui Pauker deoarece știu că Vasile Luca și Ana Pauker erau buni prieteni aveau un punct de vedere comun în toate problemele ce ne-au mai arătat asupra procesului verbal anterior. De altfel după întoarcerea din Palestina Vasile Luca i-a vorbit amănunțit lui Pauker despre cele văzute, persoanele întâlnite și discuțiile avute. Aceste discuții a avut loc în casa la Ana Pauker în timp ce am vizitat amândoi pe bolnavă și am cadou „tavă de lemn incrustată cu motive egiptene" pe care o cumpărasem din Egipt. Nu știu dacă Vasile Luca i-a făcut legătura lui Pauker cu Cohen sau Lazarovici când aceștia au venit în Romînia.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde întocmai cu cele declarate de mine îl susțin și semnez. Luca

Le declarație

Semnătura,

351

Retur

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina - Bălţi U.R.S.S., din părinţii Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu nr. 22.-

17 Aprilie 1953, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 8,00
" s'a terminat " 15,00.

Intrebare:
Câţi fraţi aveţi şi unde se află în prezent?

Răspuns:
Am şase fraţi şi anume: MIHAIL BIRMIN, se află în satul Durbeşti - Chişinău - U.R.S.S., SINEA BIRMAN, se află la Cernăuţi URSS str. Zankovetkaia nr. 1, SULIN BIRMAN şi IACOB BIRMAN, se află deasemenea la Cernăuţi U.R.S.S. str. Zankovetkaia nr. 1, fiul lui (BLUMA) PANAS, se află în Uzbekistan URSS, oraşul Begavot Regiunea Taşkent şi PAULA SCHMIDT care se află în Palestina, oraşul Tel-Aviv str. Montefiori nr. 25.-

Intrebare:
Care este ocupaţia acestora?

Răspuns:
MIHAIL BIRMIN lucrează în învăţământ ca învăţător şi apoi inspector din 1940.- Până atunci, adică până la eliberarea Basarabiei a avut altă ocupaţie şi anume: Din anul 1920 şi până în 1926 a fost antreprinor de poştă, de cai în satul Mălineşti apoi Obreja posedând şase cai.- După anul 1926, a avut băcănie în satul Obreja şi pământ, dar nu ştiu cât anume şi o vie.- Intre anii 1930-1932 a avut o cârciumă pe str. Socola la Iaşi.- După anul 1932 s'a mutat din nou în satul Obreja - Bălţi, unde şi-a deschis din nou o băcănie şi a rămas până în anul 1941.- In legătură cu familia lui aşi vrea să arăt că MIHAIL BIRMIN a fost căsătorit cu o anume ADELA FRIEMAN, din Tg. Stefăneşti şi s'a despărţit de ea după scurt timp.- Din această căsătorie are un fiu anume LOLA BIRMAN care se află în Bucureşti str. Robert de Fleur nr. 12 sau 15.- S'a căsătorit a doua

.//.

oară cu ANA PERERARU fică de negustor şi din această căsătorie are două fice JENIA şi LIUBA,amândouă învăţătoare. LIUBA este căsătorită şi a rămas în Kazakstan,iar JENIA a fost învăţătoare în acelaş sat Durbeşti - Chişinău şi s'a căsătorit cu un învăţător anume FLOREA şi amândoi s'au mutat în alt sat nu ştiu precis unde anume.-

Tatăl acestui învăţător FLOREA a fost deschiaburit şi nu ştiu unde se află în prezent.-

SIMCA BIRMAN,este agent fiscal la Cernăuţi.-In trecut dela vârsta de 13 ani a fost funcţionar practicant la Primărie, copist la Judecătorie,socotitor la Percepţie, secretar la şcoala medie din Balotina.- Dealtfel toate serviciile arătate mai sus le-a deţinut în comuna Balotina.- In anul 1929 a plecat la Tg.Săcueni - Hotin,ca secretar de avocat la avocatul COTISEL (în prezent COTISEL se află în Bucureşti şi lucrează după câte ştiu eu la Ministerul Comerţului Interior).- La acest avocat după câte ştiu eu până în anul 1940 la eliberarea Basarabiei a lucrat.- In timpul războiului de apărarea patriei a fost înrolat într'un batalion de muncă şi a lucrat la o mină din Urali.- După terminarea războiului a revenit cu familia la Cernăuţi URSS unde lucrează ca agent fiscal.- In anul 1930 s'a căsătorit cu UCA SERMET,fică de negustor din comuna Gara Donduşani.-Are doi copii ZINA care este moaşă şi SALA minor,are 6 ani.-

SULIN BIRMAN,(SIMCA),după câte ştiu eu este agent fiscal la Cernăuţi U.R.S.S.In trecut,de prin anul 1927-1928 a intrat ca secretar la avocatul AUREL LUTA,duşman al U.R.S.S.,fugit din URSS şi se află în Bucureşti,precis nu ştiu unde este, cu domiciliul.- După câţiva ani a trecut dela avocatul LUTA AUREL la av.COTISEL MIRCEA iar mai târziu ştiu că a lucrat tot ca secretar la av.SILIN din Hotin,membru al P.N.T-Maniu şi prefect al judeţului Hotin.- După eliberarea Basarabiei SIMCA a lucrat la Cernăuţi ca notar public.- In timpul războiului de apărarea patriei a fost pe front iar apoi a lucrat într'un batalion de muncă,nu ştiu unde.- Din anul 1943,în urma recomandării mele a lucrat ca ajutor al instructorului politic într'un lagăr de prizonieri români şi anume la lagărul de ofiţeri din Oranki Reg. Gorki.-

ss.Elisabeta Luca

./.

In 1932,s'a căsătorit cu IUDA CANANOVICI şi au trei copii ZINA,TAMARA şi SINRA.-

In timpul războiului soţia lui şi copiii au fost internaţi într'un ghetou hitlerist.-

IACOB BIRMAN (IOSA) lucra ca procurist pe lângă două întreprinderi din Cernăuţi - URSS.-In trecut a lucrat şi el tot timpul ca secretar la un avocat din Secureni,nu-mi aduc aminte numele avocatului.- In timpul războiului de apărarea patriei a fost înrolat într'un batalion de muncă şi fiind repartizat la muncă într'un oraş,nu ţin minte care,a urmat în acelaş timp şi studiile şi în anul 1945-1946 a terminat Institutul de Drept. De atunci lucrează la Cernăuţi în calitate de funcţionar de stat pe lângă două întreprinderi ca procurist.- După câte ştiu eu nu este căsătorit.-

LIUBA PANOS,este şeful Serviciului de Planificare la o construcţie a canalelor de irigaţie din Uzlekistan (la 30 km. de Begavot).- In trecut a lucrat ca lingereasă şi brodeză.-In anul 1940 a lucrat ca învăţătoare în satul Obreja - URSS.-In timpul războiului de apărare a patriei fiind evacuată în Uzlekistan a lucrat trei ani de zile la plantaţia de bumbac,iar apoi a trecut la şantierul Forhob Strai unde a lucrat la diferite munci dela femeie de serviciu până la munca,care o face acum.-

In anul 1941 s'a căsătorit cu ing.IVON PANOS (decedat).-

PAULA SCHMIDT are 35 ani.In anul 1935 a plecat din comuna Balotina - Bălţi la Secureni şi a stat un timp la SIMCA BIRMAN.-

In anul 1936 a plecat în Palestina.- Nu ştiu care este ocupaţia ei în prezent.- In trecut a lucrat ca servitoare iar în anul 1947 vindea zarzavat în piaţă.-

In anul 1945 s'a căsătorit cu un anume SCHMIDT cetăţean palestinian de meserie şofer.-

Intrebare:

Dece celorlalţi fraţi ai d-tale le spune BIRMAN şi lui MIHAIL îi spune BIRMIN?

ss.Luca Elisabeta

.//.

Răspuns:

MIHAIL BIRMIN şi-a schimbat numele din BIRMAN în BIRMIN, după câte ştiu eu pentru a-şi masca trecutul său denegustor.-

Intrebare:

Care este activitatea politică a fraţilor d-tale arătaţi mai sus?

Răspuns:

MIHAIL BIRMIN nu ştiu să fi făcut parte în trecut din vreun partid sau organizaţie politică.- Stiu însă că prin anii 1934-1936 el difuza presa sovietică admisă atunci şi anume "U.R.S.S.în construcţie", "Jurnal de Moscau" şi mi se pare şi alte ziare admise.- In prezent strecurat în Sindicat.Altceva nu ştiu despre MIHAIL BIRMIN.-

SULIM BIRMAN, a fost simpatizant al mişcării muncitoreşti şi a fost înscris ca membru în P.N.T-Maniu între anii 1932-1936, după câte ştiu eu.- Stiu că după terminarea războiului s'a strecurat ca, candidat în Partidul Comunist al Uniunii Sovietice.-

IACOB BIRMAN, nu ştiu să fi făcut parte din vre-o organizaţie sau partid politic.- In anul 1948 când am fost la Cernăuţi am putut observa la el atitudine duşmănoasă faţă de regimul sovietic,-păstrând legătură cu o serie de elemente duşmănoase regimului sovietic ca de exemplu familia sionistului şi mare negustor GOTLEIBER AIZIC şi familia CANTARGI sionişti şi mari negustori fugiţi din deportare.-

LEIBA PANOS, n'a făcut parte înainte din nici o organizaţie sau partid politic.- Stiu însă că prin anul 1934-1935 a fost îndemnată de SIMCA BIRMAN să plece în Palestina fiind şi trimeasă la fabrica de sticlă din Turda pentru a se califica în vederea plecării în Palestina.-

In prezent este înscrisă în Sindicat.-

PAULA SCHMIDT, a făcut politică sionistă şi în anul 1936 a plecat în Palestina.-

SIMCA BIRMAN, după câte îmi amintesc, ca şi mine a fost educat într'un spirit sionist naţionalist. Acest spirit naţionalist l-a manifestat ca şi mine prin activitatea culturală desfăşurată în satul său natal Balotina.- Precis ştiu că în anii 1925-1926 a jucat ca şi mine într'o piesă de teatru

cu caracter naţionalist care a avut loc în Balotina.Mai târziu prin anii 1930-1931 SIMCA BIRMAN s'a stabilit în Secureni URSS. Aici avea legături cu elemente sioniste burgheze,duşmani U.S.- Aceste elemente se strângeau la el acasă şi discutau în spirit sionist,duşmănos,contra regimului Uniunii Sovietice.-Acestea am putut să le constat eu însumi în anul 1932,când am locuit în casa lui SIMCA BIRMAN,mai mult de un an de zile.-In fiecare seară se strângeau la SIMCA BIRMAN în casă elemente ca: SLOIMA SADOVNIC sionist, duşman al regimului sovietic,nepotul unui mare exploatator de poduri,în anul 1946 a fugit din U.S.şi fratele acestuia LEIB SADOVNIC mi-a spus că şade prin Bacău pe acel timp, surorile MISIA şi ADELA STEINBERG sioniste,ambele plecate în Palestina, surorile RAPAPORT,sioniste,nu ştiu unde se află în prezent, BARCH mare conducător sionist revizionist,cred că a plecat în Palestina şi IANCU CUSNIR sionist plecat în Palestina.- Deasemenea mai veneau BERIS PECENAI şi SCHMIL SCHWARTZ sionişti şi mari cartofari,se află în Secureni - URSS, HEIVA şi SICA BRIL,sionişti şi mari negustori plecaţi în Palestina, fraţii IOSIF şi MOISE COIFMAN negustori,nu ştiu unde se află în prezent şi alţii.-

Stiu că aceştia împreună cu mine şi SIMCA BIRMAN în discuţiile pe care le făceam ne manifestam duşmănos faţă de Uniunea Sovietică căreia îi aduceam injurii prin cântece antisovietice şi multiple anegdote.- SIMCA BIRMAN a trimis pe sora mea PAULA SCHMIDT în anul 1936 în Palestina,a îndemnat şi pe LIUBA PANOS cât şi pe mine să plecăm în Palestina.- Dealtfel pe LIUBA a trimis-o şi chiar a făcut stagiul de pregătire (Ahşara) pentru a pleca în Palestina.- Această activitate arătată mai sus ştiu că a continuat şi în anii următori.Precis ştiu până în anul 1936 când eu am plecat din ţară.- După războiul de apărarea patriei ştiu că SIMCA BIRMAN a avut legătură cu organizaţia sionistă JOINT,anume cum nu ştiu.- Aceasta o ştiu din spusele lui că a lucrat la distribuirea pachetelor "Joint" şi scotea în evidenţă că şi-a însuşit unele obiecte de îmbrăcăminte.In anul 1948 când am fost la el acasă am văzut că în casa lui veneau diferite elemente duşmănoase ale puterii sovietice,foşti sionişti,negustori,elemente fugite din deportare cum este de exemplu familia sionistului şi mare negustor deportat AIZIC GOTLEIBER şi familia CANTARGI deasemenea sionişti şi mari negustori deportaţi de regimul sovietic.- Aceste familii duşmănoase stăteau

clandestin în Cernăuţi şi erau sprijinite de SIMCA BIRMAN, ascunzându-le de puterea sovietică.- Tot în anul 1948 am constatat că soţia sionistului SIMCA BIRMAN se ocupa cu specula făcând în acest scop dese călătorii spre Chişinău unde vindea şi aducea diferite mărfuri.- In ceeace priveşte elementele duşmănoase fugite din deportare ştiu că SIMCA BIRMAN ţinea legătură nu numai cu aceea pe care i-am arătat mai sus ci mi-a spus că mai sunt şi alţii pe care nu ştiu însă cum îi chiamă.- Aşi vrea să mai arăt că prin anul 1946-1947, SIMCA BIRMAN fiind duşman al regimului sovietic căuta o cale pentru a fugi din URSS.-Stiu acest lucru deoarece mi-a scris chiar mie să vorbesc cu avocatul COTISEL fostul lui patron să-l ajute să vină în România.- Nu ştiu dece anume îi cerea lui COTISEL şi în ce calitate vroia să-l aducă, deoarece eu nu am dat curs cererii lui şi i-am scris ca să nu plece din U.S.-

Legat de activitatea dusă de SIMCA BIRMAN mai arăt că în anul 1948, mi-a cerut o fotografie de a lui VASILE LUCA, dedicată cumnatului său SEREMET VLADIMIR (VOLF), negustor de cereale în trecut.- Acest SEREMET frate cu soţia lui SIMCA BIRMAN, locueşte în gara Dumoloşani şi a reuşit să se strecoare într'o muncă de răspundere (nu ştiu exact în ce domeniu).- Fotografia trebuia să servească la intimidarea acelora care vroiau să-l demaşte însă nu am dat această fotografie.-

Intrebare:

Ai arătat că SIMCA BIRMAN sprijinea o serie de elemente sioniste, burgheze, duşmane regimului sovietic care sunt fugite din deportare.-In ce calitate le sprijinea?

Răspuns:

SIMCA BIRMAN sprijinea elementele duşmănoase regimului sovietic fugite din deportare dat fiind că el însuşi este sionist, naţionalist şi duşman al regimului sovietic. Spun acest lucru deoarece la activitatea duşmănoasă dusă de SIMCA BIRMAN de sprijinire a elementelor duşmănoase fugite din deportare, am participat şi eu.-

Intrebare:

Cum ai sprijinit d-ta activitatea duşmănoasă dusă de SIMCA BIRMAN contra puterii sovietice?

Răspuns:

Am sprijinit activitatea duşmănoasă dusă de SIMCA BIRMAN prin aceea că în anul 1948 fiind la Cernăuţi şi aflând despre legăturile lui cu elementele duşmănoase fugite din deportare

ca şi SIMCA BIRMAN am căutat să sprijin aceste elemente duşmănoase regimului sovietic.- Astfel am dat suma de 650 ruble familiei sionistului şi negustor AIZIC GOTLEIBER (decedat) care fugise din deportare şi stătea clandestin în Cernăuţi.Precis nu ştiu unde.- Aceşti bani i-am dat prin SIMCA BIRMAN. Deasemenea am luat legătură şi cu familia CANTARGI compusă din RAHIL CANTARGI şi nepoata ei MINDIA care deasemenea au fost sionişti şi mari negustori şi fugise din deportare stând clandestin în Cernăuţi.- Deasemenea am sprijinit cu sume mari de bani şi îmbrăcăminte familia SIMCA BIRMAN.-

Intrebare:

Când v'aţi pus de acord să duceţi activitate duşmănoasă?

Răspuns:

In anul 1948 când am fost la Cernăuţi,SIMCA BIRMAN mi-a vorbit despre soţia şi fiul fostului sionist şi mare negustor AIZIC GOTLEIBER (decedat) şi anume RAHIL şi fiul BENIAMIN (BUMA) GOTLEIBER,care fugise din deportare şi stăteau ascunşi în Cernăuţi.- Discutând cu SIMCA BIRMAN despre situaţia acestor elemente duşmănoase regimului sovietic,i-am compătimit,calomniind politica de sancţionare a U.R.S.S-ului. Ba mai mult la propunerea sionistului SIMCA BIRMAN duşman al regimului sovietic,am căzut de acord de a ajuta aceste familii fugite din deportare şi astfel i-am dat familiei AIZIC GOTLEIBER suma de 650 ruble.- Aceşti bani i-am înmânat personal familiei sionistului şi mare negustor AIZIC GOTLEIBER care a venit la locuinţa fratelui meu SULIM BIRMAN.- Tot atunci am discutat şi despre fuga altor elemente duşmănoase regimului sovietic fugite din deportare şi stăteau ascunse tot în Cernăuţi,cum este de exemplu familia marelui negustor CANTARGI, RAHIL şi MINDIA pe care deasemenea am compătimit-o.- A doua zi am întâlnit familia CANTARGI pe stradă,i-am strâns mâna şi ne-am îmbrăţişat,manifestând faţă de ea o atitudine duşmănoasă a mea faţă de politica de sancţionare a Uniunii Sovietice.-

Intrebare:

Pe cine aţi mai atras în această activitate duşmănoasă?

Răspuns:

La această activitate duşmănoasă am mai atras pe SULIM BIRMAN,IACOB BIRMAN,WEISSMAN AVRAM şi pe LUCA VASILE.-

ss.Luca Elisabeta

.//.

Intrebare:

In ce constă activitatea dușmănoasă a acestoora?

Răspuns:

SULIM BIRMAN și IACOB BIRMAN știau de fuga din deportare a familiei sionistului și mare negustor AIZIC GOTLEIBER cât și despre fuga celorlalți dușmani ai Uniunii Sovietice, ca: CANTARGI și alții pe care nu-mi amintesc cum le spune și erau tot în Cernăuți unde stăteau ascunși.- Deasemenea atât SULIM cât și IACOB știau că eu am dat bani cei 650 ruble familiei AIZIC GOTLEIBER dușmani ai Uniunii Sovietice.- WEISSMAN AVRAM a discutat cu mine de mai multe ori înainte despre situația acestei familii având aceeaș poziție de compătimire mai ales față de fiul familiei AIZIC GOTLEIBER. La întoarcerea mea din Cernăuți i-am spus despre fuga din deportare a familiei AIZIC GOTLEIBER și i-am spus că i-am dat și 650 ruble.- WEISSMAN s'a arătat nemulțumit de sprijinul pe care i l-am dat acestor elemente dușmănoase.- Lui VASILE LUCA i-am spus că am dat ajutor bănesdc la toți 3 frați și că am dat și familiei sionistului și mare negustor AIZIC GOTLEIBER suma de 650 ruble.- VASILE LUCA a fost mulțumit pentru ajutorul acordat acestora.-

Intrebare:

Ce alte ajutoare ai mai dat acestor elemente dușmănoase arătate mai sus?

Răspuns:

Am ajutat în mai multe rânduri cu bani și îmbrăcăminte pe familia sionistului SIMCA BIRMAN, SULIM BIRMAN, IACOB BIRMAN și MIHAIL BIRMIN.-

Intrebare:

Arată concret ce ajutor le-ai acordat?

Răspuns:

In Februarie 1948 după ce mă înapoiasem din Cernăuți și înainte de a pleca la București am lăsat la prof. VLADESCU RACOASA (pe atunci ministru R.P.R.în U.R.S.S.), suma de 1.500 ruble pe care acesta le-a expediat în trei rate pe adresa lui SULIM BIRMAN la Cernăuți. Acești bani erau destinați familiilor lui SULIM BIRMAN și lui SIMCA BIRMAN.-

In Decembrie 1949 pe când mă aflam la Moscova la sesiunea F.D.I.F.fiind înștiințați de mine au venit la Moscova să mă vadă SIMCA, SULIM și IACOB BIRMAN. Cu acest prilej am luat dela embasadorul R.P.R.S.BUGHICI suma de 10.000 ruble care urma

urma să fie rambursată în bani românești în țară.- Acești 10.000 de ruble le-am dat lui SIMCA și SULIM BIRMAN.In anul 1950 cu prilejul unei plecări la Moscova a lui BARLADEANU ministrul Comerțului Exterior,am expediat suma de 1.000 ruble pe adresa lui SULIM și pentru SIMCA BIRMAN.-

In anul 1951,pe când mă aflam în concediu în URSS,am expediat din Moscova 3000 ruble pe adresa lui SULIM precum și trei colete cu obiecte de îmbrăcăminte pentru SULIM,SIMCA,IOSA și MIHAIL BIRMIN,cât și pentru familiile acestora.- Menționez că și în anul 1948 când am fost la Cernăuți am dus o valiză cu obiecte de îmbrăcăminte pentru aceștia de mai sus și familiile lor.- Pentru fica lui MIHAIL BIRMIN în anul 1948 am trimis un palton iar în anul 1949 un ceas mic de aur.-

Intrebare:

Sub ce formă ai primit dela Legația Română din Moscova banii arătați mai sus?

Răspuns:

Cei 10.000 de ruble i-am primit sub formă de împrumut urmând să plătesc în țară în bani românești în urma unui aviz primit dela Ministerul de Externe.-

Intrebare:

Ai înapoiat în bani românești împrumutul arătat mai sus?

Răspuns:

Nu am plătit suma împrumutată în bani românești deoarece nu a venit avizul care urma să fie pe numele lui VASILE LUCA care știa dela mine despre ajutorul pe care l-am dat elementelor dușmănoase arătate mai sus.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine,susțin și semnez.-

ss.Elisabeta Luca

ANCHETATOR:
LT.DE SECURITATE

Gh.Diță

Proces-Verbal de interogator

Arestata Elisabeta Luca, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909 în com. Bolotina-Bălți U.R.S.S. din părinți Ilie și Zina
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București str. Lamennais No 22.

Azi 17 Aprilie 1953.

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 8 și ... min.

„ s'a terminat la ora 15 și ... min.

Intrebare: Câți frați aveți și unde se află în prezent?

Răspuns: Am șase frați și anume: Mihail Birman se află în satul Surlești-Chișinău U.R.S.S, Simca Birman, se află la Cernăuți U.R.S.S. str. Zankovetkaia No 1. Solim Birman și Iacob Birman se află deasemenea la Cernăuți U.R.S.S str. Zankovetkaia No 1., Liuba (Bluma) Panas se află în Uzbekistan U.R.S.S. orașul Begavat regiunea Tașkent și Paula Schmidt care se află în Palestina orașul Tel-Aviv. str: Montefiori No 25.

Intrebare: Care este ocupația acestora?

Răspuns: Mihail Birman lucrează în învățământ ca învățător și apoi inspector din 1940. Până atuncia adică până la eliberarea Basarabiei a avut altă ocupație și anume, din anul 1920 și până în 1926 a fost antreprinor de poștă de cai în satul Cailești apoi Oleja posedând șase cai. După anul 1926 a avut

Semnătura, Luca

Mod. Nr. 185

Urmare: Băcănie în satul Olvoja și pământ dar nu știu cât anume, și o vie. Între anii 1930 - 1932 a avut o cârciumă pe str. Sacada la Soroca. După anul 1932 s'a mutat din nou în satul Olvoja-Bălți unde si'a deschis din nou o băcănie și a rămas până în anul 1941. In legătura cu familia lui am vrea să arăt că Mihail Birman a fost căsătorit cu o anume Sabla Fritman din Târg. Ștefănești și s'a despărțit de ea după scurt timp. Din această căsătorie are un fiu anume Sala Birman care se află în București str. Robert de Flear No 13. sau 15. S'a căsătorit a doua oară cu Ana Pekeraru fică de negustor, și din această căsătorie are două fiice Jenia și Siula amândouă învățătoare Siula este căsătorită și a rămas în Kazakstan iar Jenia a fost învățătoare în acelaș sat Durlești-Chișinău și s'a căsătorit cu un învățător anume Florea și amândoi sunt mutați în alt sat nu știu precis unde anume. Tatăl acestui învățător Florea a fost deschiaburit și nu știu unde se află în prezent. Simca Birman este agent fiscal la Cernăuți. In trecut dela vârsta de 13 ani a fost funcționar: Practicant la Primărie, copist la Judecătorie Socotitor la Percepție, secretar la școala medie din Balatina. De altfel toate serviciile arătate mai sus le-a deținut în com. Balatina. In anul 1929 a plecat la Tg. Săcureni-Hotin ca secretar de avocat la avoc. Cotișel. In prezent lat...

Semnătura, [signature]

Urmare: ofiț în București lucrează după cîte știu eu la ministerul comerțului Exterior. - La acest avocat după cîte știu eu pînă în anul 1940 la eliberarea Basarabiei. În timpul războiului de apărarea patriei a fost încorporat într-un batalion de muncă și a lucrat la o mină din Urali după terminarea războiului a revenit cu familia la bernanți URSS unde lucrează ca agent fiscal. În anul 1932 s-a căsătorit cu Eca Șerenet fiică de negustor din com. Șora Șandrovanu. Are doi copii Zina care este măsă și Sola minor are 6 ani. Sultan Birmanu (turcă) după cîte știu eu este agent fiscal la bernanți URSS. În trecut de prin anul 1927-1928 a inițiat ca secretar la av. Aurel Șuță, dușman al U.S. fugit din U.R.S.S, și se află în București precis nu știu unde este cu domiciliul. După cîțiva ani a trecut dela avoc. Șuță Aurel la av. Costiel Mircea iar mai tîrziu știu că a lucrat tot ca secretar la av. Silviu din Hotin membru al P.N.Ț. Maniu și Prefect al jud. Hotin. După eliberarea Basarabiei Mircea a lucrat la bernanți ca notar Public. În timpul războiului de apărarea Patriei a fost pe front iar apoi a lucrat într-un batalion de muncă, nu știu unde. Din anul 1943. în urma recomandării mele a lucrat ca ajutor al instructorului Politic într-un lagăr de prizonieri Romani și apoi la lagărul de ofițeri din Oranki lîng. Gorki

Semnătura, Educ

Mod. 185

4

Urmare: In 1932 s-a casatorit cu Iuola Cananovici
și au trei copii Zina, Samara și Sura..
În timpul războiului Soția lui și copii au
fost internați într-un gheto hitlerist.—

Iacob Birman (Iosa) lucra ca procurist
pe lângă două întreprinderi din Cernăuți U.R.S.S.
In trecut a lucrat și el tot timpul ca
secretar la un av. din Cernăuți, nu-mi
aduc aminte numele avocatului.- În timpul
războiului de Apărarea Patriei a fost înrolat
într-un batalion de muncă și fiind repartizat
la muncă într-un oraș un timp [illegible]
care a urmat în acelaș timp și studiile
și în anul 1945-1946 a terminat
institutul de drept. De atunci lucrează
la Cernăuți în calitate de funcționar de
stat pe lângă două întreprinderi ca procurist.
După câte știu eu nu este căsătorit.—

Sicha Panos: este șeful servic. de planificare
la o construcție a canalelor de irigație
din Uzbekistan.- (la 30 Km. de ~~....~~ Begovat).
In trecut a lucrat ca lingereasă și
brodeză. În anul 1940 a lucrat ca învățătoare
în satul Oluja U.R.S.S. În timpul războiului
de apărare a patriei fiind evacuată în
Uzbekistan a lucrat trei ani de zile la
plantația de bumbac. iar apoi a trecut
la șantierul - Farhad Stroi. unde a
lucrat la diferite munci dela funcție de
serviciu până la munca care o face acum.
In anul 1941 s-a căsătorit cu ing. Ivan Panos (decedat).—

Semnătura, [signature]

Urmare: Paula Schmidt are 35 ani. In anul 1935 a plecat din com. Bolotina-Balti la Securem şi a stat un timp la Simca Birman. In anul 1936 a plecat în Palestina. Nu ştiu care este ocupaţia ei în prezent. In trecut a lucrat ca servitoare, iar în anul 1947 vindea zarzavat în Piaţă. In anul 1945 s'a căsătorit cu un anume Schmidt cetăţean Palestinian de meserie şofer.

Intrebare: De ce celorlalţi fraţi ai D-tale le spune Birman şi lui Mihail îi spune Birmin?

Răspuns: Mihail Birmin şi-a schimbat numele din Birman în Birmin după câte ştiu eu pentru a-şi masca trecutul său de negustor.

Intrebare: Care este activitatea politică a fraţilor D-tale arătaţi mai sus?

Răspuns: Mihail Birmin nu ştiu să fi făcut parte în trecut din vreun partid sau organizaţie politică. Ştiu însă că prin anii 1934-1936 el difuza presa sovietică adusă atuncia şi anume „U.R.S.S. în construcţie” „Jurnal de Moscau” şi nu-mi pare şi alte ziare aduse. In prezent s-a strecurat în Sindicat. Altceva nu ştiu despre Mihail Birmin.

Sulim Birman a fost simpatizant al mişcării muncitoreşti şi a fost înscris ca membru în P.M.S. Romania între anii 1932-1936 după câte ştiu eu. Ştiu că după terminarea războiului s-a strecurat ca candidat în partidul comunist al Uniunii Sovietice.

Iosel Birman nu ştiu să fi făcut parte

Semnătura,

Mod. 185

Urmare : din vina organizație sau partid politic.
In anul 1948 cand au fost la bercuti
am putut observa la el atitudine dusmanoasa
fata de regimul sovietic. Purtand legatura
cu o serie de elemente dusmane regimului
Sovietic. ca de exemplu familia sionistului si
mare negustor fotbiler Aizic si familia baumberg
sionisti si mari negustori fugiti din deportare.
Sicla Tanas sa facut parte sioniste din
inicia org. sau partid politic. Stiu insa ca
prin anul 1934-1935 a fost indemnata
de Simca Birman sa plece in Palestina fiind
si trimisa la Tel. de Stela din Turda pentru
a se califica in vederea plecari in Palestina
In prezent este casnica in sindicat.
Lauta Schmidt: a facut politica sioniste
si in anul 1936. a plecat in Palestina.
Simca Birman, dupa cate imi amintesc,
ca si mine a fost educat intrun spirit
sionist nationalist. Acest spirit nationalist
la manifestat ca si mine prin activitate
culturala desfasurata in satul sau natal
Bolatina - Pretz stiu ca in anii 1925-1926
a pregatit ca si mine intr-o piesa de teatru
cu caracter nationalist care a avut loc
in Bolatina. Mai tarziu prin anii 1930-1931
Simca Birman sa stabilit in orasul U.R.S.S.
Aici aveau legaturi cu elemente sioniste
burgheze, dusmane U.S. Aceste elemente
se intalneau la el incasa si discutau
in spirit sionist, dusmanos, contra regimului

Semnătura, Elve

Urmare: Uniunii sovietice. Acestea am putut să le constat eu însumi în anul 1932 când am locuit în casa lui Sinca Birman mai mult de un an de zile. În fiecare seară se strângeau la Sinca Birman în casă elemente ca: Blaina Sadovnic sionist, dușman al regimului sovietic, negustor unul mare exploatator de păduri, în anul 1946 a fugit din U.S. fratele acestuia Leib Sadovnic și mama spus ca sade prin Bacau pe acel timp; surorile Misia și Adela Steinberg, sioniste, ambele plecate în Palestina, Surorile Rappaport, sioniste nu știu unde sunt ele ofițe în prezent, Barah, mare conducător sionist revizionist, cred că a plecat în Palestina și Jancu Leuș, sionist, plecat în Palestina. Deasemenea mai veneau Beris Iecenăș și Schmid Sfart, sioniști și mari cartofori, se află în Secretariatul U.R.S.S., Heiva și Sica Bril sioniști și mari negustori plecați în Palestina, fratii Iosif și Moise Goifman negustori, nu știu unde se află în prezent și ofițe. Știu că aceștia împreună cu mine și Sinca Birman în discuțiile pe care le făceam ne manifestam dușmănos față de Uniunea Sovietică căreia îi aduceam insulte prin cuvinte antisovietice și multiple anecdote. Sinca Birman a trimis pe soția mea Beula Schmidt în anul 1956 în Palestina, a încercat și pe fiica noastră cât și pe mine să plecăm în Palestina. De altfel pe fiica a trimis și chiar a făcut stăruințe de pregătire (Ahsara) pentru

Semnătura, Eduard

Mod. 185

8

Urmare: a pleca în Palestina. Aceastǎ activitate arǎtatǎ mai sus știu cǎ a continuat și în anii următori. Precis știu până în anul 1936 când eu am plecat din țară.
După zoloane de apoiare a patiei știu că Simca Birman a avut legătura cu org. sionistă „Zoint„ anume cum nu știu. Aceasta o știu din spusele lui că a lucrat la distribuirea pachetelor „Zoint„ și ținea în evidentă că s-a însușit unele obiecte de îmbrăcăminte. În anul 1948 când am fost la el acasă am văzut că în casa lui veneau diferite elemente dușmănoase ale Puterii sovietice, foști sioniști, negustori, elemente fugite din deportare cum este de exemplu familia sionistului și mare negustor deportat Sioze Setbeihar și familia Bantzargi deasemenea sioniști și mari negustori deportați de regimul sovietic. Aceste familii dușmănoase stătea clandestin în Cernăuți și era sprijinite de Simca Birman, ascunzând de puterea sovietică. Tot în anul 1948 am constatat că soția sionistului Simca Birman se ocupa cu specula făcând în acest scop dese călătorii spre Chișinău unde vindea și aducea diferite mărfuri. În ceace privește elemente dușmănoase fugite din deportare știu că Simca Birman ținea legătură nu numai cu acele pe care i-am arătat mai sus ci mi-a spus că mai sunt și alții pe care

Semnătura, [signature]

Urmare: nu știu însă cum îi chiamă.
Aș vrea să mai arăt că prin anul 1946-1947 Simca Birman fiind dușman al regimului sovietic căuta o cale pentru a fugi din URSS. Știu acest lucru deoarece mi-a scris chiar mie să vorbesc cu av. Cotirel fostul lui Patron să-l ajute să vină în Romînia. Nu știu dece anume îi cerea lui Cotirel și în ce calitate voia să-l aducă. deoarece eu nu am dat curs cererii lui și i-am scris ca să nu plece din U.S. Legat de activitatea dușmănoasă dusă de Simca Birman mai arăt că în anul 1948 mi-a cerut o fotografie de a lui Vasile Luca dedicată cumnatului său Seremet Vladimir (Volf.) negustor de cereale în trecut. Acest Seremet frate cu soția lui Simca Birman locuește în gara Dumbrăveni și a reușit să se strecoare într-o muncă de răspundere (nu știu exact în ce domeniu). Fotografia trebuia să servească la intimidarea acelora ce voiau să-l demaște însă nu am dat această fotografie.

Întrebare: Ai arătat că Simca Birman sprijinea o serie de elemente sioniste, burgheze dușmane regimului sovietic care sunt fugite din deportare. În ce calitate le sprijinea?

Răspuns: Simca Birman sprijinea elementele dușmănoase regimului sovietic fugite din deportare dat fiind că el însuși este sionist, naționalist, și dușman al regimului

Semnătura, [signature]

Urmare: sovietic. Spun acest lucru deoarece la activitatea dușmănoasă dusă de Simca Birman de sprijinire a elementelor dușmănoase, fugite din deportare am participat și eu.

Intrebare: Cum ai sprijinit d-tale activitatea dușmănoasă dusă de Simca Birman contra puterii sovietice?

Raspuns: Am sprijinit activitatea dușmănoasă dusă de Simca Birman prin aceia că eu anul 1948 fiind la Cernăuți și aflând despre legăturile lui cu elementele dușmănoase fugite din deportare ca să Simca Birman am cautat să sprijin aceste elemente dușmănoase regimului sovietic. Astfel am dat suma de 650 ruble familiei sionistului și negustor Aizic Gotliber (decedat) care fugise din deportare și stătea clandestin în Cernăuți, precis nu știu unde. Acești bani iam dat prin Simca Birman? Deasemenea am luat legătura și cu familia Cantergi compusă din Rahil Cantergi și nepoata ei Minchia, care deasemenea au fost sioniști și mare negustor și fugise din deportare stând clandestin în Cernăuți. Deasemenea am sprijinit cu sume mari de bani și îmbracaminte familia Simca Birman

Intrebare: Când v-ați pus de acord să duceți aceasta activitate dușmănoasă?

Semnătura, Eluc

Urmare: Raspuns: In anul 1948 când am fost 365-11
la Cernăuți, Sinca Birman mi a vorbit
despre soția și fiul fostului șoimărit și mare
negustor Aizic Gotlaiber (decedat, și anume
Rahil și fiul Beniamin (Buma) Gotlaiber,
care fugise din deportare și stăteau ascunși
în Cernăuți. Discutând cu Sinca Birman
despre atitudia acestor elemente dușmănoase
regimului sovietic, iam compătimit,
calificând politica de naționalizare a
U.R.S.S.-ului. Ba mai mult la pronunțarea
șoimărului Sinca Birman dușman al
regimului sovietic, am căzut de acord
de a ajuta acestei familii fugite din
deportare și astfel iam dat familiei
Aizic Gotlaiber suma de 650 ruble. Acești
bani iam înmânat personal familiei
șoimărului și mare negustor Aizic Gotlaiber
care ar venit la locuința fratelui meu
Sulim Birman. Tot atunci am discutat
și despre fuga altor elemente dușmănoase
regimului sovietic fugite din deportare și stăteau
ascunse tot în Cernăuți cum este de exemplu
familia marelui negustor Botargi, Rahil și Mindia
pe care deasemenea am compătimit. A
doua zi am întâlnit familia Botargi pe
stradă, iam strâns mâna și neam interesat
manifestând față de ea atitudinea dușmănoasă
a mea față de politica de naționalizare a
Uniunii sovietice.

Întrebare: De cine ați mai aflat în această

Semnătura Eduard

Mod. 185

12

Urmare: activitate dusmanoasă?

Răspuns: La aceasta activitate dusmanoasă am mai atras pe Sulim Birman, Jacob Birman Waisman Avram și pe Luca Vasile.-

Intrebare: In ce consta activitatea dusmanoasă a acestora?

Răspuns: Sulim Birman și Jacob Birman stiau de fuga din deportare a familiei sionistului și mare negustor Aizic Gotlaiber cât și despre fuga celorlalti dusmani ai uniunii sovietice ca, batargi și alti pe care nu mi amintesc cum le spune și erau tot în bernauti unde stiau ascunsi. Deasemenea atât Sulim cât și Jacob stiea că eu am dat lami cei 650 ruble familiei Aizic Gotlaiber dusmani ai U.S. Waisman Avram a discutat cu mine de mai multe ori inainte despre situatia acestei famili având aceiasi pozitie de compatimire mai ales fata de fiul familiei Aizic Gotlaiber. La intoarcerea mea din bernauti iam spus despre fuga din deportare a familiei Aizic Gotlaiber și iam spus că iam dat și 650 ruble. Waisman sa aratat multumit de sprijinul pe care i lam dat acestor elemente dusmanoase. Lui Vasile Luca iam spus că am dat ajutor bănesc la toti 3 fratii și că am dat și familiei sionistului și mare negustor Aizic Gotlaiber suma de 650 ruble.- Vasile Luca a fost multumit pentru ajutorul acordat acestora

Semnătura, Elec

Urmare : Întrebare: Ce alte ajutoare ai mai dat acestor elemente denumite arătat mai sus?

Răspuns: Am ajutat în mai multe rânduri cu bani şi îmbrăcăminte pe familia răposatului Finca Birman, Sulim Birman, Jacob Birman şi Mihail Birman.

Întrebare: Spune concret ce ajutor bani a acordat?

Răspuns: În Februarie 1948 după ce mă întorsesem din Germania, şi înainte de a pleca la Bucureşti am luat la Prof Vlădescu Răcaru / pe atunci ministru R.P.R. în U.R.S.S. / suma de 1500 ruble pe care acesta le expediat în trei rate pentru adresa lui Sulim Birman la Germania. Aceşti bani erau destinaţi familiei lui Sulim Birman şi lui Finca Birman. În dec. 1949 pe când mă aflam la Moscova la sesiunea F.D.I.F. fiind înştiinţaţi de mine au venit la Moscova şi mă vizitat Finca, Sulim şi Jacob Birman. Cu acest prilej am luat dela ambasadorul R.P.R. S. Bucureşti suma de 10.000 ruble care urma să fie rambursate în bani româneşti în ţară. Aceste 10.000 de ruble le-am dat lui Finca şi Sulim Birman. În anul 1950 cu prilejul unei plecări la Moscova a lui Bârlădeanu ministrul Comerţului Exterior au expediat suma de 1.000 ruble pe adresa lui Sulim. Banii erau destinaţi pentru Sulim şi pentru Finca Birman.

Semnătura, Elena

Mod. 185

Urmare: In anul 1951 pe când mă aflam în concediu în URSS. am expediat din Moscova 3.000 ruble pe adresa lui Iuliu precum și trei colete cu obiecte de îmbrăcăminte pentru Iuliu, Bianca, Rosa și Mihail Birman cât și pentru familiile acestora. Menționez că și în anul 1948 când am fost la bernânți am dus o valiză cu obiecte de îmbrăcăminte pentru aceștia de mai sus și familiile lor. Pentru fiica lui Mihail Birman în anul 1948 am trimis un palton iar în anul 1949 un ceas mic de aur.-

Întrebare: Știți ce sumă ați primit dela legația Română din Moscova bani arătați mai sus?

Răspuns: Lei 10.000 de ruble iar am primit sub formă de împrumut urmând să plătesc în țară în bani românești sus urmă unui aviz primit dela Ministerul de externe.

Întrebare: Ați înapoiat în bani românești împrumutul de mai sus?

Răspuns: Nu am plătit suma împrumutată în bani românești deoarece nu a venit avizul care urma să fie pe numele lui Voinle Iuca care știa dela mine despre ajutorul pe care l-am dat elementelor dușmănoase arătate mai sus.-

După ce am citit prezentul proces verbal și am constatat că corespunde întocmai cu cele declarate de mine, îl subscriu și semnez.

Semnătura, Guer

C 1312

367

Originalul se află la dosarul de ... pentru justiție a ... Vasile Luca ...

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata LUCA ELISABETA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina Bălţi - U.R.S.S. din părinţii Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu nr.22.-

24 Aprilie 1953, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 19,30
" s'a terminat " 24,15.

Intrebare:

In procesul verbal de interogatoriu din 6 Aprilie 1953, ai declarat că în anul 1947 când aţi fost în Palestina aţi fost primiţi în Portul Haifa de un grup de cetăţeni printre care erau sionistul ARON COHEN şi LAZAROVICI LEIB.-De cine a fost pregătită această primire în Portul Haifa?

Răspuns:

Stiu că ANGHEL DASCALU conducător al organizaţiei sioniste "Mişmar" şi care era secretar al delegaţiei parlamentare române, a prevenit organizaţia sionistă "Mişmar" din Palestina despre trecerea delegaţiei prin Palestina şi oprirea ei acolo.- Stiu aceasta, deoarece vorbind cu DASCALU ANGHEL înainte de a ajunge în Palestina, el mi-a spus că delegaţia va fi întâmpinată şi de un reprezentant al organizaţiei sioniste "Mişmar", fapt ce s'a şi întâmplat.- Ajunşi în Portul Haifa-Palestina, am fost primiţi de mai mulţi reprezentanţi printre care şi reprezentantul organizaţiei sioniste "Mişmar" în persoana lui ARON COHEN.-

Intrebare:

Cum a ajuns ANGHEL DASCALU ca secretar al delegaţiei parlamentare române?

Răspuns:

Sionistul ANGHEL DASCALU a fost numit secretar al delegaţiei parlamentare române cu ajutorul lui VASILE LUCA, care avea o atitudine de sprijinire a organizaţiilor sioniste.

ss. Luca Elisabeta

./ /.

Spun acest lucru bazată şi pe considerentul că VASILE LUCA, fiind pe atunci secretar general al F.N.D.şi responsabil faţă de C.C.de munca cu organizaţiile evreeşti îl cunoştea bine pe sionistul DASCALU ANGHEL,ca conducător sionist şi deputat din partea organizaţiei sioniste "Mişmar" şi avea legături strânse cu el.-

Intrebare:

Ce anume a urmărit ANGHEL DASCALU prin organizarea întâlnirei delegaţiei parlamentare române cu reprezentanţii organizaţiilor sioniste din Palestina?

Răspuns:

După câte ştiu eu ANGHEL DASCALU a profitat de această călătorie a delegaţiei parlamentare române prin Palestina şi a organizat întâlnirea reprezentanţilor sionişti cu VASILE LUCA,care răspundea faţă de C.C.de munca cu organizaţiile evreeşti cu scopul de a-l lega pe VASILE LUCA mai strâns de mişcarea sionistă.-

Intrebare:

Si-a atins acest scop DASCALU?

Răspuns:

Da şi-a atins scopul,deoarece într'adevăr reprezentanţii diferitelor organizaţii sioniste au luat legătură cu VASILE LUCA.- Astfel printre reprezentanţii organizaţiilor sioniste veniţi să întâmpine delegaţia au fost şi conducătorul organizaţiei sioniste "Mişmar" ARON COHEN precum şi LAZAROVICI LEIB cu care VASILE LUCA a stabilit legături mai strânse chiar din prima seară la sosirea delegaţiei în Palestina.- Aceştia,adică ARON COHEN şi LAZAROVICI LEIB nu au mai părăsit delegaţia tot timpul cât am stat în Palestina,purtând discuţii mai mult cu VASILE LUCA.- Au fost printre iniţiatorii discuţiei ce a avut loc în camera de hotel a lui VASILE LUCA la Ierusalim.- In acea discuţie ARON COHEN a ridicat problema emigrărilor invocând necesitatea unei creşteri rapide a populaţiei evreeşti în Palestina.- VASILE LUCA şi-a manifestat tot interesul faţă de această discuţie,luând înţelegere cu aceşti reprezentanţi ca la întoarcere dela Cairo să organizeze o consfătuire şi să discute pe larg problemele ridicate pentru a găsi o modalitate practică de înţelegere.-

ss.Elisabeta Luca

.//.

La întoarcere din Cairo discuţia nemai putând avea loc deoarece era stare de asediu şi nu puteam intra în oraş, ARON COHEN a venit la gară în întâmpinarea delegaţiei şi ne-a dus de am găzduit la o colonie.- Cu această ocazie VASILE LUCA a luat înţelegere cu ARON COHEN ca acesta să vină în ţară, fapt ce s'a şi întâmplat în toamna anului 1947, când ARON COHEN cu sprijinul lui VASILE LUCA a venit în România.-

Intrebare:

Ce urmări au avut legăturile lui VASILE LUCA cu reprezentanţii organizaţiilor sioniste din Palestina?

Răspuns:

Ca urmare a vizitei sale în Palestina şi a legăturii cu reprezentanţii sionişti, la întoarcerea sa din Palestina VASILE LUCA a devenit un adept al emigrării sioniştilor din România în Palestina.-

Intrebare:

Care este adevăratul scop al venirii lui ARON COHEN în ţară?

Răspuns:

După câte ştiu eu din cele ce mi-a spus VASILE LUCA, ARON COHEN a venit în ţară pentru ca VASILE LUCA să-i facă legătura cu sovietici şi eventual să plece în URSS. Stiu că VASILE LUCA a încercat să-i facă legătură cu sovietici dar nu a reuşit, sovieticii au refuzat să stea de vorbă cu ARON COHEN.- Deasemenea cred că a venit ARON COHEN în ţară pentru a urgenta cu sprijinul lui VASILE LUCA emigrarea sioniştilor din România în Palestina, aşa după cum luaseră înţelegere în Palestina.-

Intrebare:

Cât timp a stat ARON COHEN în ţară şi ce activitate a dus?

Răspuns:

Nu ştiu cât timp a stat ARON COHEN în ţară şi nici ce activitate a dus. Stiu numai atâta că atunci când ARON COHEN a venit în ţară a luat legătură cu VASILE LUCA şi acesta mi-a spus despre sosirea lui ARON COHEN, manifestând un interes deosebit.-

Deasemenea scurt timp după aceasta venind într'o zi la masă l-am găsit pe ARON COHEN împreună cu VASILE LUCA acasă.- Nu ştiu ce anume au discutat, însă ARON COHEN era foarte abătut şi de atunci nu l-am mai văzut. Dela ultima

convorbire cu VASILE LUCA în legătură cu intervenţia pe lângă sovietici în favoarea lui ARON COHEN,nu am mai auzit de ARON COHEN.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine,susţin şi semnez.-

ss.Luca Elisabeta

ANCHETATOR:
L/T.DE SECURITATE

Gh.Diţă

CM/5 ex.

C.N.S.A.S.

C 1364

811

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina - Bălţi, U.R.S.S. din părinţii Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu nr. 22.-

28 Aprilie 1953, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 10,15.
" s'a terminat " 15,10.

Intrebare:

In procesul verbal de interogatoriu din 1 Aprilie 1953, ai declarat că ai ajutat cu bani şi alimente o serie de elemente duşmănoase fugite din U.R.S.S. Ce alte elemente duşmănoase ai mai sprijinit?

Răspuns:

In afară de elementele duşmănoase sprijinite de mine despre care am declarat într'un proces verbal anterior am mai sprijinit pe numitul GRIGORE BELAUS, chiabur, fugit din U.S. duşman al regimului sovietic şi pe numitul PETRE GASIN fiu de chiabur, fugit din U.S. fiind duşman al regimului sovietic.- Amândoi sunt născuţi şi au domiciliat în Balotina- Bălţi U.R.S.S. In prezent nu ştiu precis unde domiciliază dar poate da relaţii precise despre BELAUS numitul AFANASE SISMAN cât şi VASILE LUCA.-

Intrebare:

In ce a constat acest sprijin?

Răspuns:

In anul 1947 soţia chiaburului GRIGORE BELAUS a venit acasă la mine.- Eu îi cunoşteam din sat şi m'am bucurat foarte mult deoarece nu-i văzusem din anul 1935.- Cu această ocazie a făcut cunoştinţă şi cu VASILE LUCA, căruia i-a spus că este dintr'o comună cu mine Balotina şi că locuesc aici în apropiere de Bucureşti, într'o pădure şi să mergem la ei Duminica în vizită.- După puţin timp am mers într'adevăr împreună cu VASILE LUCA la ei acasă. Mai târziu a venit iarăşi la mine şi mi-a cerut să-i împrumut 30.000 (treizeci mii) lei ca să-şi cumpere casă.- Intr'adevăr i-am i-am dat bani. Menţionez că acest chiabur fugise împreună cu un frate al său IVAN BELAUS şi cu fiul său EUGEN BELAUS.-

.//. ss. Luca Elisabeta

Ei locuesc toţi împreună.- Cu acest EUGEN BELAUS am stabilit relaţii mai strânse şi anume el venea deseori în casă,ne spunea unchiu şi tanti,căuta să se împrietenească cu oameni din garda personală a lui VASILE LUCA şi să se strecoare oriunde mergea VASILE LUCA şi chiar a mers de foarte multe ori împreună cu VASILE LUCA la Ministerul de Finanţe,la diferite adunări,etc.- Intr'o zi o activistă dela U.F.D.R.mi-a spus că la ea în gazdă stă "nepotul" meu EUGEN BELAUS.- Astfel am aflat că EUGEN BELAUS se dădea drept nepot al lui VASILE LUCA şi al meu.- Menţionez că VASILE LUCA ţinea foarte mult la acest EUGEN BELAUS.-

Tot prin anul 1947 a venit la mine acasă un alt consătean al meu şi fost şi coleg de şcoală,fugit din U.R.S.S.anume PETRE GASIN.- Acesta mi-a spus că este funcţionar comunal la Constanţa şi sub pretext că i s'a furat şase milioane lei bani nestabilizaţi m'a rugat să intervin pe lângă TEOHARI GEORGESCU şi să i se acorde plata în rate a acestor bani.- Acest lucru eu l-am făcut, am luat legătură cu TEOHARI GEORGESCU personal şi acesta i-a acordat să plătească în rate trei milioane,iar trei milioane l-a scutit.- Totodată l-am ajutat şi eu cu cinci sute de mii lei pe numitul PETRE GASIN.-

După scurt timp s'a prezentat din nou cu un nou pretext că a pierdut douăzeci şi şase milioane lei,rugându-mă să intervin din nou la TEOHARI GEORGESCU.-

Verificând acest caz am constatat că este un excroc şi un beţiv,fără să-i rezolv această problemă,nu m'am mai întâlnit cu el niciodată de atunci.-

Intrebare:

Arată concret motivele fugii acestora din U.R.S.S.?

Răspuns:

Stiu că GRIGORE BELAUS era fiu de negustor,căsătorit cu fica unui chiabur şi cu pământul pe care l-a primit ea zestre precum şi prin negoţul cu animale (porci) cu care se ocupa,s'a îmbogăţit devenind el chiabur.- Si-a clădit o casă de piatră,şi-a deschis o cârciumă şi înainte de eliberarea Basarabiei cârciuma lui GRIGORE BELAUS era locul de întâlnire al legionarilor din sat.- Acest lucru l-am aflat dela numita SARA ACHERMAN care îl cunoştea din sat şi care ea şi BELAUS au fugit din U.R.S.S.La eliberarea Basarabiei,GRIGORE BELAUS s'a dat drept prieten al U.R.S.S.bizuindu-se pe faptul că satul fiind moldovenesc şi el rus,va înşela vigilenţa ostaşilor sovietici. El a fost însă demascat şi după 23 August 1944 a fugit din URSS.In ce priveşte

pe numitul PETRE GASIN ştiu că acesta este fiu de negustor şi că este cumnat cu un anume IOAN SCABIOLA, fost fruntaş în P.N.L. pe jud.Bălţi.- După 23 August 1944, fiind duşman al regimului sovietic a fugit din URSS.-

Intrebare:

De cine ai fost sprijinită în această activitate duşmănoasă?

Răspuns:

Am fost sprijinită de VASILE LUCA care ştia că aceste elemente chiabure sunt fugite din URSS.- A fost de acord să ne viziteze familia BELAUS şi a mers şi el în vizită la ei acasă. I-a împrumutat şi suma de treizeci mii lei lucru ce l-am arătat mai sus.- La fel a fost de acord să-l sprijin pe GASIN PETRE şi a discutat cu acesta atunci când eu l-am adus acasă.- Stie şi a fost de acord ca să-i dau cinci sute mii lei numitului PETRE GASIN cât şi faptul că acesta era un excroc şi un beţiv.-

Intrebare:

Ce te-a determinat să sprijini aceste elemente duşmănoase

Răspuns:

Am săvârşit aceste fapte criminale de sprijinirea elementelor duşmănoase fugite din URSS, pentrucă eram eu însuşi de fapt duşmană a democraţiei, duşmană a U.R.S.S. Am sprijinit aceste elemente duşmănoase cum am mai dat sprijin şi altor duşmani după cum am mai arătat şi în alte declaraţii lovind în politica Partidului.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, susţin şi semnez.-

ss.Luca Elisabeta

ANCHETATOR:
LT.DE SECURITATE

Gh.Diţă

374

Proces-Verbal de interogator

Arestata Elisabeta Luca, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909, în com. Balatina-Bălți U.R.S.S. din părinți Ilie și Elena,
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București str. Zaunicleanu 22

Azi 28 Aprilie 1953.

Orașul București.

Interogatoriul a început la ora 10 - și 15 min.

„ s'a terminat la ora 15 și 10 min.

Intrebare : In procesul verbal de interogatoriu din 1 Aprilie 1953 ai declarat că ai ajutat cu bani și alimente o serie de elemente dușmănoase fugite din U.R.S.S. de alte elemente dușmănoase ai mai sprijinit ?

Raspuns: In afară de elementele dușmănoase sprijinite de mine despre care am declarat în cursul procesului verbal anterior am mai sprijinit pe numitul Grigore Belaeus, chiabur, fugit din U.R.S. dușman al regimului sovietic, și pe numitul Petre Sasin fiu de chiabur, fugit din U.R.S. fiind dușman al regimului sovietic. Amândoi sunt născuți și a domiciliat în Balatina - Bălți U.R.S.S. în prezent nu știu precis unde domiciliază, dar poate da relații precise despre Belaeus numitul Afanase Șișman cât și Vasile Luca.

Intrebare: In ce a constat acest sprijin ?

Raspuns: In anul 1941 soția chiaburului Grigore Belaeus a venit acasă la mine. Eu

Semnătura, Luca

Mod. Nr. 185

Urmare: îi cunoșteam din sat și m-a bucurat foarte mult deoarece nu-i văzusem din anul 1935. Cu această ocazie a făcut cunoștință și cu Vasile Luca căruia i-a spus că este dintr-o comună cu mine Bolotina, și că locuiesc aicia în apropiere de București într-o pădure și să mergem la ei Duminica în vizită. După puțin timp am mers într-adevăr împreună cu Vasile Luca la ei acasă. Mai târziu a venit iarăși la mine și mi-a cerut să-i împrumut 30.000 (treizeci de mii) lei ca să-și cumpere casă. Într-adevăr i-am dat banii. Menționez că acest chiabur fugise împreună cu un frate al său Ivan Belous și cu fiul său Eugen Belous. Ei locuiesc toți împreună. Cu acest Eugen Belous am stabilit relații mai strânse și anume el venea deseori în casă ne spunea unchiu și tanti căuta să se împrietenească cu oamenii din garda personală a lui Vasile Luca și să se strecoare ori unde mergea Luca Vasile și chiar a mers de foarte multe ori împreună cu Vasile Luca la ministerul de Finanțe, la diferite adunări etc. Într-o zi o activistă dela U.F.D.R. mi-a spus că la ea în gazdă ~~(mi-a spus)~~ că stă "nepotul" meu Eugen Belous.— Astfel am aflat că Eugen Belous se dădea drept nepot al lui Vasile Luca și al meu. Menționez că Vasile Luca ținea foarte mult la acest Eugen Belous.—
Tot prin anul 1947 a venit la mine acasă

Semnătura, [signature]

Urmare: un alt consătean al meu și fost și coleg de școală, fugit din U.R.S.S., anume Petre Gașin. Acesta mi-a spus că este funcționar comunal la Bucșanița și sub pretext că i s-a furat șase milioane lei bani nestabilizați mi-a rugat să intervin pe lângă Vlahari Gheorghescu și să i se acorde plata în rate a acestor bani. Acest lucru eu l-am făcut, am luat legătură cu Vlahari Gheorghescu personal și acesta i-a acordat să plătească în rate trei milioane, iar trei milioane le-a reținut. Vă dată bani ajutat și eu cu cinci sute de mii lei pe numitul Petre Gașin. După scurt timp s-a prezentat din nou cu un nou pretext că a pierdut douăzeci și șase de milioane lei, rugându-mă să intervin din nou la Vlahari Gheorghescu. Verificând acest caz am constatat că este un escroc și un hoț. Fără să mai rezolv această problemă nu am mai întâlnit cu el mai dată de atunci.-

Întrebare: Arată cauzele motivele fugii acestora din U.R.S.S.?

Răspuns: Știu că Grigore Bicbarușca fiu de negustor, căsătorit cu fiica unui chiabur, și cu pământul pe care l-a primit ca zestre precum și prin negoțul cu animale (porci) cu care se ocupa, s-a îmbogățit devenind el chiabur. Și-a clădit o casă de piatră și-a deschis o cârciumă și înainte

Semnătura, Eliu

Mod. 185

Urmare: de eliberarea Basarabiei cârciuma lui Grigore Belous era locul de întâlnire al legionarilor din sat. Acest lucru l-am aflat dela numita Sara Ackerman care îl cunoștea din sat și care ca și Belous a fugit din U.R.S.S. La eliberarea Basarabiei Grigore Belous s-a dat drept prieten al U.R.S.S. bizuinduse pe faptul că satul fiind moldovenesc și el Rus, va înșela vigilenta organelor sovietice. El a fost însă demascat și după 23 Aug. 1944 a fugit din U.R.S.S. În ce privește pe numitul Petre Gașin știu că acesta este fiu de negustor și că este cumnat cu un anumi Ioan Scabioală fost fruntaș în P.N.L. pe Jud. Bălți. După 23 Aug. 1944 fiind dușman al regimului sovietic a fugit din U.R.S.S.

Întrebare: De cine ai fost sprijinită în această activitate dușmănoasă?

Răspuns: Am fost sprijinită de Vasile Juca care știea că aceste elemente chiaburi sunt fugite din U.R.S.S. A fost de acord să ne viziteze familia Belous și a mers și el în vizită la ei acasă. S-a împrumutat și suma de treizeci mii lei lucru ce l-am arătat mai sus. La fel a fost de acord să-l sprijin pe Gașin Petre și a discutat cu acesta atunci când eu l-am adus acasă. Știe și a fost de acord ca să-i dau cinci sute mii lei numitului Petre Gașin cât și faptul că acesta era un escroc și un hoț.

Semnătura, [signature]

Urmare: Intrebare: Ce te-a determinat să sprijini aceste elemente dusmănoase?

Raspuns: Am săvârșit aceste fapte criminale de sprijinirea elementelor dusmănoase fugite din U.R.S.S. pentrucă eram eu însumi de fapt dusmană a democratiei; dusmană a U.R.S.S.- Am sprijinit aceste elemente dusmănoase cum am mai dat sprijin și altori dusmani după cum am mai arătat și în alte declarați; lovind în politica partidului.- După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susțin și semnez.— Sdluc

Anchetator
Jr de securitate
[signature]

Semnătura,

Mod. 185

Ex. . .

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, născută la 1 Ianuarie 1918, în comuna Balotina - Bălţi U.R.S.S., fica lui Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str.Romniceanu nr.22.-

30 Iunie 1953, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 10,15
" s'a terminat " 15,30

Intrebare:

In procesul verbal de interogatoriu din 10 Aprilie 1953, ai declarat că în anul 1934 ai fost înaintată de Siguranţa din Cernăuţi la Consiliul de Război din Iaşi.- Arată când şi de câte ori ai fost arestată de Siguranţă?

Răspuns:

In seara zilei de 9 Mai 1934, venind la locuinţa studentului STRUL POTCAMENI, lângă Parcul Schuler din Cernăuţi, împreună cu sora mea LIUBA (BLUMA) am găsit la locuinţa acestuia pe agentul MLESNITA AUREL care fusese lăsat acolo după arestarea lui POTCAMENI.-

Intrebare:

In urma cărui fapt ai mers la POTCAMENI acasă?

Răspuns:

Eu venisem la POTCAMENI acasă, crezând că îl voi găsi pe WEISSMAN AVRAM (fostul meu soţ) care era prieten cu POTCAMENI şi cu care fixasem o întâlnire în acea după amiază pentru a-i preda nişte bani din partea organizaţiei M.O.P.R. WEISSMAN nu a venit la acea întâlnire şi de aceea am venit să-l caut în casa lui POTCAMENI.-

Intrebare:

Ce măsuri a luat agentul MLESNITA AUREL asupra d-tale cu această ocazie?

Răspuns:

MLESNITA AUREL m'a reţinut pe mine şi pe sora mea LIUBA, m'a întrebat cine sunt şi pentru ce am venit.- Eu i-am răspuns că am auzit că aici este o casă de închiriat.- Am fost reţinută împreună cu sora mea până când a venit un alt agent de siguran-

ţă şi l-a înlocuit pe agentul MIESNITA AUREL şi după aceea a mers cu mine şi sora mea acasă la camera mea din str.Cuza Vodă vis-a-vis de cinematograful "Scala".Mi-a făcut percheziţie şi negăsind nimic nu m'a arestat.- După aceasta în dimineaţa zilei de 11 Mai 1934,am fost arestată din locuinţa vărului meu,negustorul AIZIC GOTLEIBER şi m'a dus la Siguranţă.- Am mai fost arestată în toamna anului 1935 (luna Octombrie sau Noembrie), împreună cu WEISSMAN AVRAM şi alţi comunişti şi dusă la Siguranţă.-

Intrebare:

De cine ai fost arestată şi pentru ce fapte?

Răspuns:

In ziua de 11 Mai 1934 am fost arestată de către agentul ROTEMBERG MORITZ,fiind învinuită de activitate comunistă.-

In toamna anului 1935 am fost arestată de către un agent al cărui nume nu-l ştiu decât că era de statură mijlocie, trăsături regulate,faţa ovală şi m'a dus tot la Siguranţă.- Nu ştiu precis cărui fapt se datoreşte arestarea mea în toamna anului 1935,eu cred că am fost reţinută în legătură cu vreun eveniment care urma să se petreacă sau vre-o zi roşie.-

Intrebare:

De către cine ai fost cercetată şi ce anume ai declarat?

Răspuns:

La arestarea din luna Mai 1934 am fost cercetată de agentul ROTEMBERG MORITZ,dr.CAROL POSTATNY,Seful Siguranţei,de agentul AXINTE (decedat),agentul ONCIU IOSIF,agentul MIESNITA AUREL şi agentul TIRON IOSIF.-La cercetări am declarat că fac parte din organizaţia M.C.P.R.din Cernăuţi din anul 1933 şi am fost introdusă în mişcare de către studentul STRUL BRENDER,că am activat cu alţi tineri şi tinere împreună,că am ţinut legătură cu studenta GUSTA KIMILFELD şi că aceasta mi-a dat manifeste comuniste.- Deasemenea am mai declarat că cunosc şi pe studentul KRASNOPOLSKI din organizaţia U.T.C.şi căruia i-am dat suma de 1ooo (una mie)lei pe care i-am luat dela POTCAMENI pentru a-şi scoate un bilet de tren cu destinaţia Iaşi şi altele.- La a doua arestare în toamna anului 1935 nu am fost cercetată de nimeni decât în ziua eliberării a venit la mine în arest agentul ROTEMBERG MORITZ în următoarea împrejurare: Fostul meu soţ WEISSMAN AVRAM care fusese şi el arestat odată cu mine fiind

eliberat împreună cu ceilalţi comunişti,văzând că eu nu sunt pusă în libertate l-a rugat pe vărul meu negustorul AIZIC GOTLEIBER să intervină pe lângă agentul ROTEMBERG MORITZ şi în urma intervenţiei lui GOTLEIBER AIZIC a venit agentul ROTEMBERG la mine în arest şi am fost pusă în libertate.-Cu alţi agenţi nu am stat de vorbă tot timpul cât am fost reţinută în anul 1935 luna Octombrie sau Noembrie.-

Intrebare:

Pentru ce motiv d-ta nu ai fost pusă în libertate odată cu ceilalţi comunişti arestaţi?

Răspuns:

Eu nu am fost eliberată odată cu ceilalţi comunişti cu care am fost arestată,deoarece am avut un incident cu plantonul şi am mai fost reţinută în arestul Siguranţei două zile.-

Intrebare:

Dar ce plantonul dispunea de arestarea şi punerea d-tale în libertate?

Răspuns:

Nu plantonul dispunea de arestarea sau punerea mea în libertate,dar eu am aflat că ceilalţi comunişti au fost puşi în libertate mai înainte,abia după ce eu am eşit din închisoare şi necunoscând alt motiv atribuiau reţinerea mea acestui incident cu plantonul.-

Intrebare:

Ce arestări s'au făcut în urma celor declarate de d-ta la Siguranţă?

Răspuns:

In urma trădării făcută de mine la Siguranţă cu ocazia arestării din Mai 1934 a fost arestat muncitorul STRUL BRENDER membru în comitetul local M.O.P.R.Cernăuţi şi cu care am ţinut legătură şi m'a introdus în organizaţia M.O.P.R.In ceeace priveşte pe studentul KRASNOPOLSKI pe care l-am dat în declaraţia mea la Siguranţă şi căruia i-am procurat bani şi a plecat la Iaşi,ştiu că s'a prezentat singur la proces fără să fie arestat şi a fost condamnat la 4 ani închisoare.-

Intrebare:

Ce avantagii ţi s'au creiat în urma declaraţiei pe care ai dat-o la Siguranţă?

Răspuns:

In urma trădării pe care am făcut-o la Siguranţă,declarând activitatea mea şi dând pe mâna Siguranţei legăturile

mele din organizaţia M.O.P.R.unde activasem,am primit vorbitor cu soţia vărului meu negustorul AVRAM GOLDLEIBER,care mi-a adus şi rufărie,am primit cărţi,mi-a adus mâncare de afară cu banii mei,mi-a dat fructe,iar agentul MILESNITA mi-a adus prăjituri.- Toate aceste avantagii mi-au fost acordate de comisarul dr. CAROL POSTATNY Seful Biroului de Siguranţă care avea o atitudine binevoitoare faţă de mine.-

Intrebare:

Unde ai fost ţinută în timpul cercetărilor şi cu cine ai mai stat împreună?

Răspuns:

In prima zi când am fost arestată de Siguranţă din Cernăuţi,am stat în arest împreună cu numita RASELA RICIKER - din Gura Humorului,- După ce seara am fost cercetată am fost mutată şi introdusă într'o celulă singură din arestul Siguranţei unde am stat tot timpul cercetărilor.- In ultima zi de şedere la Siguranţă a fost introdusă în celula în care stăteam numita NUDELMAN SLIMA.-

Intrebare:

Cât timp au durat cercetările şi unde ai fost înaintată după terminarea anchetei?

Răspuns:

Cercetările au durat din seara de 11 Mai 1934 şi până în 28 Mai 1934 când am fost trimisă la închisoarea Militară din Iaşi împreună cu mai mulţi arestaţi dintre care îmi amintesc de LEON GIPS,SLIMA NUDELMAN,SIMON WEIZBERG,DIKSTEIN BERIS şi alţii.-

Intrebare:

Dacă ai avut o purtare trădătoare la Siguranţă declarând activitatea şi legăturile d-tale din organizaţia M.O.P.R., dece ai mai fost trimisă la Consiliul de Război din Iaşi?

Răspuns:

La Siguranţa din Cernăuţi am avut o purtare trădătoare declarând activitatea şi legăturile pe care le-am avut în organizaţia M.O.P.R.şi am fost trimisă la Consiliul de Război Iaşi ca să fiu judecată pentru această activitate.-

Intrebare:

Răspunsul d-tale nu corespunde adevărului deoarece ancheta cunoaşte că Siguranţa trimetea numai în mod formal în justiţie pe cei care în timpul cercetărilor avea o purtare

trădătoare.- Arată cu ce scop ai fost înaintată Consiliului de Război Iaşi?

Răspuns:

Am avut o purtare trădătoare la Siguranţă declarând activitatea şi legăturile pe care le-am avut în organizaţia M.O. P.R.,dar nu cunosc nici un alt scop decât faptul că am fost trimisă la Consiliul de Război din Iaşi să fiu judecată.-

Intrebare:

Arestatul MLESNITA AUREL declară în procesul verbal de interogatoriu din 18 Iunie 1953:

"Stiu că în timpul cercetărilor BETY BIRMAN a devenit o persoană de încredere a d-rului CAROL POSTATNY,fiindcă a divulgat activitatea ei şi a organizaţiei "Ajutorul Roşu".-

Este adevărat acest lucru?

Răspuns:

Este adevărat că eu am divulgat la Siguranţă activitatea şi legăturile mele din organizaţia M.O.P.R.şi pentru aceasta m'am bucurat de o serie de avantagii în timpul cât am stat la Siguranţa din Cernăuţi din partea Şefului Biroului de Siguranţă dr.CAROL POSTATNY,aşa cum am declarat mai sus.

Intrebare:

In continuare MLESNITA arată?

"Pe baza celor declarate de BETY BIRMAN, Siguranţa a făcut mai multe descinderi şi arestări

Arată ce persoane au fost arestate?

Răspuns:

Stiu că în urma celor declarate de mine a fost arestat de Siguranţă numitul STRUL BRENDER,iar în ceeace priveşte pe studentul KRASNOPOLSKI pe care l-am declarat la Siguranţă că am avut legături cu el şi i-am dat şi nişte bani din fondul org. M.O.P.R.,acesta nu a fost arestat de Siguranţă,ci s'a prezentat singur la proces în 1936 şi a fost condamnat la 4 ani.-

Intrebare:

Arestatul MLESNITA AUREL mai declară în continuare:

"Pentru acest lucru la încheierea dosarului numitei BETA BIRMAN,dr.CAROL POSTATNY,Seful Biroului Informaţii,i-a făcut un referat favorabil pentru micşorarea pedepsei şi punerea ei în libertate dela Consiliul de Război Iaşi".-

Este adevărat acest lucru?

Răspuns:

Este adevărat că după ce am fost dusă la închisoarea militară din Iaşi, am fost pusă în libertate de acolo după circa 4 luni de zile, adică în luna Septembrie 1934 şi am fost liberă până la judecarea procesului în Iulie 1936, când am fost condamnată în lipsă la 5 ani.-

După ce am citit prezentul proces verbal cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, susţin şi semnez.-

ss. Elisabeta Luca

ANCHETATOR:
LT. DE SECURITATE

Gh. Diţă

CM/5 ex.

383

Proces-Verbal de interogatoriu

Arestat a Elisabeta Luca, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909, în com. Baletina-Bălți URSS, fica lui Vichi și Zina
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București Str. Romniceanu Nr. 22

Azi 30 Iunie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 10 și min. 15

„ s'a terminat „ „ 15 „ „ 30

Intrebare: În procesul verbal de interogatoriu din 10 Aprilie 1953 ai declarat că în anul 1934 ai fost înaintată de siguranța din București la consiliul de război din Iași. Arată când și de câte ori ai fost arestată de siguranță?

Răspuns: În seara zilei de 9 mai 1934 venind la locuința studentului Steu Petrașcu, lângă forul școlilor din București, împreună cu sora mea Lucia (Bluma) am găsit la locuința acestuia pe agenții Siguranței care tocmai lăsat acolo după arestarea lui Petrașcu.

Întrebare: În urma cărui fapt ai venit la Petrașcu acasă?

Răspuns: Eu veniseam la Petrașcu acasă crezând că îl voi găsi pe Weissman Avram (fostul meu soț), care era prieten cu Petrașcu și cu care fixasem a întâlni în acea după amiaza pentru ai

Iscălitura, Luca

Urmare: preda niste bani din partea organizației M.O.P.R. .. Weisman nu a venit la acea întâlnire și deaceia am venit săl caut în casa lui Sotcaneni.-

Întrebare: Ce măsuri a luat agentul Ulmeniță Aurel asupra d-tale cu această ocazie?

Răspuns: Ulmeniță Aurel m-a reținut pe mine și pe sora mea Fiula, m-a întrebat cine sunt și pentru ce am venit.- Eu i-am răspuns că am auzit că aici este o casă de închiriat.-

Am fost reținută împreună cu sora mea până când a venit un alt agent de siguranță și la înlocuit pe agentul Ulmeniță Aurel și după aceia a mers cu mine și sora mea acasă la camera mea din Str: Cuza Vodă Vis-a-vis de cinematograful „Scala" mi-a făcut percheziție și negăsind nimic nu m-a arestat.- După aceasta în dimineața zilei de 11 Mai 1934 am fost arestată din locuința verului meu, negustorul Sizic Sotkiler și m-a dus la siguranță.-

Am mai fost arestată în toamna anului 1935 (luna Octombrie sau Noembrie) împreună cu Weisman Avram și alți comuniști și dusă la siguranță.-

Întrebare: De cine ai fost arestată și pentru ce fapte?

Răspuns: În ziua de 11 Mai 1934 am fost arestată de către agentul Rotenberg Moritz fiind învinuită de activitate comunistă.-

Iscălitura, E.Luca

c. 8305

5

384

Urmare: In toamna anului 1935 am fost arestată de către un agent al cărui nume nu-l știu decât că era de statură mijlocie, trăsături regulate fața ovală, și m-a dus tot la Siguranță. Nu știu precis cărui fapt se datorează arestarea mea în toamna anului 1935, eu cred că am fost reținută în legătură cu vreun eveniment care urma să se petreacă sau vreo zi roșie.-

Intrebare: De către cine ai fost cercetată și ce anume ai declarat?

Răspuns: La arestarea din luna mai 1934 am fost cercetată de agentul Rotenberg Moritz, d-r. Carol Portatuy, șeful Siguranței, de agentul Axinte (decedat), agentul Onciu Iosif, agentul Ulesniță Aurel și agentul Tiron Iosif.- La cercetări am declarat că fac parte din organizația M.O.P.R. din Cernăuți din anul 1933 și am fost introdusă în mișcare de către studentul Struc Brudea, că am activat cu alți tineri și tineri împreună, că am ținut legătură cu studenta Gusta Kimilfeld, și că aceasta mi-a dat manifeste comuniste.- Deasemenea am mai declarat că cunosc și pe studentul Krasnopolski din organizația U.T.C. și căruia i-am dat suma de 1000 (una mie) lei pe care i-am luat dela doteamenii pentru a-și scoate un bilet de tren cu destinația Iași și altele.- La a doua arestare în toamna anului 1935 nu am fost cercetată de

Semnătura, Eliza [signature]

Mod. 185

Urmare: nimeni, decât în ziua eliberării a venit la mine în arest agentul Rotenberg Moritz în înmânarea în prezență: Tatăl meu fost weisman Avram care fusese și el arestat odată cu mine fiind eliberat împreună cu ceilalți comuniști, văzând că eu nu am pusă în libertate la rugat pe vărul meu negustorul Fizie Gutbleiber să intervină pe lângă agentul Rotenberg Moritz și în urma intervenției lui Gutbleiber Fizie a venit agentul Rotenberg la mine în arest și am fost pusă în libertate.- Ceilalți arestați nu am stat de vorbă fiindcă timpul cât am fost reținută în anul 1935 luna octombrie și noiembrie.-

Întrebare: Pentru ce motiv dvs. ați fost pusă în libertate odată cu ceilalți comuniști arestați?

Răspuns: Eu nu am fost eliberată odată cu ceilalți comuniști cu care am fost arestată deoarece am avut un incident cu plantonul și am mai fost reținută în arestul siguranței câteva zile.-

Întrebare: dar ce plantonul dispunea de arestarea și punerea dvs. în libertate?

Răspuns: Nu plantonul dispunea de arestarea și punerea mea în libertate, dar eu am aflat că ceilalți comuniști au fost puși în libertate mai înainte ca mine după ce eu am fost din închisoare și

Semnătura, Schwarz

Urmare : ne cunoscând alt motiv, atribuiam
ridicarea mea acestui incident cu
Plantonul.-

Intrebare: Ce arestări s'a facut in urma
celor declarate de d:tale la Siguranță ?

Raspuns: In urma tradari facută de
mine la Siguranță cu ocazia arestări din
Mai 1934 a fost arestat muncitorul Stul
Bender membru in comitetul local M.O.P.R.
Lugoj și cu care am ținut legatura și
mia cătodus in org. M.O.P.R. In ziua Privește
pe studentul Kronzydski pe care lam dat
in declarația mea la Siguranță și căruia
iam procurat bani și a fecat la Doi,
știu că s'a prezentat singur la Parchet
fără să fie arestat și a fost condamnat
la 4. (patru) ani închisoare.-

Intrebare: Ce avantaje ți s'a creiat
în urma declarației pe care ai dat la Siguranță,

Răspuns: In urma tradari pe care am
facute la Siguranță declarând activitatea
mea și dând pe mâna Siguranței legaturile
mele din organizația M.O.P.R. unde activeam,
am primit voie cu soția vărului meu
negustorul Avram Zatkiher care mia adus
și rufărie, am primit carti, mia adus
mâncare de afară cu bani mei, mia dat
fructe, iar agentul Ulesnită mia adus
prafituri.- Toate aceste avantaje mia fost
acordate de comisarul d:n. Carol Pontatny
șeful Biroului de Siguranță care avea o atitudine

Semnătura, Ș Luca

Urmare: Învinuitoare fată de mine.-

Întrebare: Unde ai fost ținută în timpul cercetărilor și cu cine ai mai stat împreună?

Răspuns: În prima zi când am fost aretată de siguranță din Cernăuți am stat în arest împreună cu numita Rozalia Riciker din ziua următoare după ce seara am fost cercetată am fost mutată și introdusă într-o celulă singură din aceiași siguranță unde am stat tot timpul cercetărilor. În ultima zi de ședere la siguranță a fost introdusă în celula în care ședeam numita Hudelman Slima.

Întrebare: Cât timp a durat cercetările și unde ai fost internată după terminarea anchetei?

Răspuns: Cercetările a durat din seara de 11 Mai 1934 și până în 28 Mai 1934 când am fost trimisă la închisoarea militară din Iași împreună cu mai mulți arestați dintre care îmi amintesc de Leon Șeps, Slima Hudelman, Simon Weizberg, Zilberstein Berișovici.-

Întrebare: Dacă ai avut a purtare trădătoare la siguranță declarând activitatea și legăturile d-tale din organizația M.O.P.R., decât ai mai fost trimisă la consiliul de război din Iași?

Răspuns: La siguranța din Cernăuți am avut a purtare trădătoare declarând activitatea și legăturile pe care le-am avut în organizație

Semnătura, Elena

Urmare: M.O.P.R. m'am fost trimis la comitetul de raion Iași ca să fiu judecată pentru această activitate.-

Întrebare: Răspunsul dvs. nu corespunde adevărului deoarece ancheta cunoaște că siguranța trimitea numai în mod formal la justiție pe cei care în timpul cercetărilor avea a purtare bădărănească. Arătați cu ce scop ați fost înaintată comitetului de raion Iași?

Răspuns: Am avut o purtare bădărănească la siguranță declarând activitatea și legăturile pe care le am avut în organizația M.O.P.R., dar nu cunosc nici un alt scop, decât faptul că am fost trimisă la comitetul de raion din Iași să fiu judecată.-

Întrebare: Arestatul anchetat mai sus declară în procesul verbal de confruntare din 18 Iunie 1953: „Știu că în timpul cercetărilor Betty Birman a devenit o persoană de încredere a dnului locot. Lottatey fiindcă a divulgat activitatea ei și a organizației „Ajutarea Roșu. Este adevărat acest lucru?

Răspuns: Este adevărat că eu am divulgat la siguranță activitatea și legăturile mele din organizația M.O.P.R. și pentru aceasta mi-am încercat de o serie de avantaje în timpul cât am stat la siguranța din cercetări din partea șefului Birourilor de siguranță d-r locot. Lottatey așa cum am declarat mai sus.-

Semnătura, Eluca

Mod. 185

Urmare: Intrebare: In continuare Ulmeniță arată: „Pe baza celor declarate de Bety Birman, siguranța a făcut mai multe descinderi și arestări”.- Arată ce persoane au fost arestate?

Raspuns: Știu că în urma celor declarate de mine a fost arestat de siguranță numitul Steul Brendner, iar în ceeace privește studentul Kronngold K. pe care l-am declarat la siguranță că am avut legături cu el și i-am dat și niște bani din fondul org. M.O.P.R., acesta nu a fost arestat de siguranță și s-a prezentat singur la proces în 1936 și a fost condamnat la 4 ani.-

Intrebare: Arestatul Ulmeniță Aurel mai declară în continuare: „Pentru acest lucru la încheierea dosarului numitei Bety Birman, S.I. Carol Sontatuy, șeful Biroului de Informații i-a făcut un referat favorabil pentru micșorarea pedepsei și punerea ei în libertate dela căminul de Reziliți Iași. Este adevarat acest lucru?

Raspuns: Este adevarat că după ce am fost dusă la închisoarea militară din Iași am fost pusă în libertate de acolo după cca 4 luni de zile adică în luna septembrie 1934 și am fost liberă până la judecarea procesului în Iulie 1936. când am fost condamnată în lipsă la 5 ani.- După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susțin și semnez.-

Semnătura, [signature]

Anchetator
Lt. de securitate [illegible]

C2023

287

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU.

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909 în com. Balotina Bălţi URSS fica lui ILIE şi ZINA cu ultimul domiciliu în Buc. str. Romniceanu nr.22.

28 Iulie 1953 - Bucureşti -

Interogatoriul a început la ora 9,15 min.
" s'a terminat la ora 15,30 min.

Intrebare:

In procesul verbal de interogatoriu din 10 Aprilie 1953 ai declarat că în anul 1934 ai fost înaintată de siguranţa din Cernăuţi la Consiliul de război Iaşi. Arată când şi în ce împrejurări ai fost arestată?

Răspuns:

In seara zilei de 9 Mai 1934 am fost reţinută de către agentul de siguranţă MIESNITA AUREL la locuinţa numitului STRUL POTCAMENI care fusese arestat şi unde venisem împreună cu sora mea anume LIUBA BIRMAN să-l caut pe fostul meu soţ WEISMAN AVRAM care era prieten cu STRUL POTCAMENI. Agentul MIESNITA AUREL a mes cu noi la locuinţa noastră, mi-a făcut percheziţie şi negăsind nimic nu m'a arestat. In dimineaţa zilei de 11 Mai 1934 pe când mă aflam la locuinţa vărului meu negustorul GOTLEIBER AIZIC am fost arestată de către agentul de siguranţă ROTENBERG MORITZ şi m'a trimis la Siguranţă pe jos împreună cu un agent care îl însoţise, nu ţin minte cum se numea.-

Intrebare:

In urma cărui fapt ai fost arestată?

Răspuns:

Am fost arestată după câte ştiu eu în urma celor

./.

388

declarate la Siguranţă de STRUL POTCAMENI dela care primisem o sumă de cca. una mie lei pentru numitul KRASNOPOLSKI. Acesta din urmă fiind urmărit de Siguranţă era ascuns la mine de cca. trei săptămâni la Vila din str. Balş unde locuiam eu provizoriu şi în momentul când urma să părăsească Cernăuţiu, KRASNOPOLSKI m'a trimis la POTCAMENI să i-au suma mai sus arătată pentru cheltueli de drum. Aceşti bani erau din fondul org. M.O.P.R. Toate acestea STRUL POTCAMENI le-a declarat la siguranţă şi pe baza acestei declaraţii am fost arestată.

Intrebare:

Cum ai cunoscut cele declarate de STRUL POTCAMENI la Siguranţă?

Răspuns:

Am cunoscut cele declarate de STRUL POTCAMENI la siguranţă şi în urma cărora am fost arestată din faptul că imediat ce am fost luată în cercetări la siguranţă, prima intrebare ce mi-a pus-o a fost dacă îl cunosc pe STRUL POTCAMENI şi apoi m'a confruntat cu acesta care şi-a menţinut declaraţia faţa de mine în timpul confruntării.-

Intrebare:

De cine ai fost cercetata la Siguranţa şi ce anume concret ai declarat?

Răspuns:

Am fost adusă la Siguranţă cam pela orele 7,7,30 dimineaţa şi am fost introdu-să intr'un birou în care se afla un agent anume AXSNITE. In biroul acesta am rămas până pela orele 3 d.a. în acest timp nu am fost cercetata propriu zis şi am stat de vorbă cu agentul AXINTE vorbind despre diferite lucruri care nu avea nimic comun cu arestarea mea. Apoi mi-a dat nişte albume cu fotografii intrebându-mă cu indiferenţă dacă cunosc pe cineva de acolo. Intradevăr recunoşteam în acel album pe mai mulţi comunişti însă i-am spus că nu cunosc pe nimeni din cei fotografiaţi. In acest timp cât a stat AXINTE cu mine a intrat mai mulţi agenţi de siguranţă în acel birou dar nici unul nu a vorbit cu mine. La orele 3 d-a- am fost băgată într'o cameră din arestul Siguranţei unde se mai aflau încă două deţinute pe care nu le-am cunoscut până atunci.

./.

389

Una din ele îmi amintesc că se numea RICIKER RASELA din Gura Humorului care a făcut parte apoi din acelaş proces cu mine. Numele celei de a doua nu mi-l amintesc. In acest arest am rămas până la orele zece seara când am fost chemată la cercetare de către agentul ROTENBERG MORITZ. In afară de ROTENBERG mai erau de faţă mai mulţi agenţi printre care am recunoscut pe agentul AXINTE şi pe agentul ONCIU IOSIF. Imediat ce am fost introdusă în birou nu m'a lăsat să mă aşez pe scaun şi agentul ROTENBERG MORITZ m'a întrebat dacă cunosc pe numitul STRUL POTCAMENI şi ce anume activitate am dus cu el împreună. Am spus că nu-l cunosc şi atunci agentul ROTENBERG mi-a repetat ce a declarat POTCAMENI despre mine. Am negat şi de această dată şi atunci l-au introdus în acea cameră pe POTCAMENI şi acesta a declarat în faţa mea că mă cunoaşte spunându-mi pe nume şi că eu am venit la el după bani pentru KRASNOPOLSKI aşa cum am arătat mai sus. Eu continuând să neg POTCAMENI a fost scos din birou iar pe mine de faţă cu ceilalţi agenţi, ROTENBERG a început să mă pălmuiască presându-mă să recunosc activitatea mea desfăşurată în org. M.O.P.R.După cca. 1/2 oră am fost dusă în altă cameră legată la ochi şi am fost bătută la tălpi (picioare) şi în alte locuri. In acest timp am recunoscut activitatea mea şi anume: Cele declarate de STRUL POTCAMENI, că am făcut parte din org. M.O.P.R. că am fost introdusă în mişcarea de un anume STRUL BREDNER şi că am activat împreună cu alţi tineri şi tinere al cărui nume nu mi-l amintesc. Tot în acel timp am fost prestată să spun cine este logodnicul meu şi unde este în prezent. După ce am recunoscut cele arătate mai sus am fost dusă în biroul comisarului Dr. CAROL POSTATNY de faţă fiind şi agentul MIESNITA AUREL şi am fost cercetată despre activitatea mea.-Ne fiind în stare să vorbes am fost dusă de agentul MIESNITA AUREL într'o cameră în arest şi am rămas acolo. In acea seară numai atâta am declarat.Menţionez că în timpul cercetărilor din acea seară am întâlnit-o pe coridor s'au într'o celulă pe numita GUSTA KIMILFELD cu care activasem împreună în comitetul local M.O.P.R. din Cernăuţi.

390

Intrebare:

Ce alte declaraţii ai mai dat la Siguranţă cu această ocazie?

Răspuns:

Cam după cca. două zile după arestare a venit în arest la mine agentul ROTENBERG şi mi-a vorbit că KIMILFELD declară că am activat cu ea împreună şi dacă este adevărat Am rescunoscut că este adevărat. Cu o zi mai târziu a venit din nou ROTENBERG spunându-mi că KIMILFELD declară că mi-a dat nişte manifeste. Am recunoscut şi acest lucru. După aceasta nu am mai fost cercetată despre activitatea mea s'au a altora tot timpul cât am stat la siguranţă.

Intrebare:

Declaraţiile la siguranţă le-ai dat înscris sau verbal?

Răspuns:

In prima noapte când am fost cercetată am dat declaraţiea verbal. Deasemenea ceace am confirmat la întrebările lui ROTENBERG în timp ce mă aflam în arest a fost tot verbal. In scris am dat o declaraţie cam pela sfârşitul anchetei cu o zi înainte de a fi trimisă la Consiliul de Război Iaşi, în care am confirmat şi consemnat tot ceeace declarasem verbal la începutul anchetei. Această declaraţie am dat-o în urma faptului căa venit la mine în arest comisarul Dr. CAROL POSTATNY şi m'a întrebat ce mai fac la care i-am spus că sunt bine. Atunci POSTATNY mi-a spus dacă sunt bine dece nu mă duc să dau declaraţie în scris că ţin transportul în loc. Eu i-am spus că nu am fost chemată de nimeni la cercetare. După aceasta am fost scoasă la cercetări şi agentul ONCIU IOSIF de faţă fiind şi agentul AXINTE, mi-a scris declaraţiea pe care după ce am cetit-o am semnat-o.

Intrebare:

In timpul cercetărilor unde ai fost ţinută şi cu cine ai mai stat împreună?

Răspuns:

In tot timpul cât am stat la Siguranţă am fost ţinută în arestul Poliţiei din Cernăuţi singură în cameră In acest timp cât am stat în arest a venit la mine în

391

cameră mai mulţi agenţi de siguranţă. Astfel în primele zile a venit agentul ROTENBERG care m'a întrebat în legătură cu cele declarate de GUSTA KIMILFELD şi tot atunci mi-a adus şi o carte de citit. A venit în fiecare zi la mine agentul MLESNITA AUREL care după consultaţiea medicală îmi făcea compresie cu spirt la picioare. [redacted]. Tot în acel timp cât am stat singură în arest a venit agentul TIRON IOSIF şi care m'a întrebat ce anume m'a determinat să intru în mişcarea muncitorească. Eu i-am relatat motivele şi după aceasta TIRON a plecat şi de atunci nici nu l'am mai văzut. Intr'o zi agentul AXINTE mi-a adus în arest fructe şi a plecat fără să vorbească cu mine. Pela sfârşitul anchetei a venit în arest la mine comisarul Dr. CAROL POSTATNY şi mi-a spus să merg să consemnez în scris cele declarate de mine verbal în timpul cercetărilor. In ziua plecării la consiliul de război a fost adusă în arest în camera unde eram eu deţinută, o arestată anume SLIMA NUDELMAN pe care nu o cunoscusem niciodată şi cu ea împreună am plecat la Consiliul de Război Iaşi.

Intrebare:

Ce arestări s'au făcut în urma celor declarate de d-ta la siguranţă?

Răspuns:

In urma trădări mele la siguranţă declarând activitatea mea şi legăturile ce le-am avut în org. M.O.P.R. Stiu că a fost arestat numitul STRUL BRENDNER care nu era cunoscut de de siguranţă până ce nu l-am dat eu în cercetări.

392

Intrebare:

Ce avantagi ţi s'au creiat în urma declaraţiilor date la Siguranţă?

Răspuns:

In urma atitudinei mele trădătoare dela Siguranţă declarând activitatea mea şi dând şi legăturile mele pe mâna siguranţei în cercetări, am primit posibilitatea de ami cumpăra mâncare dela restaurant pe banii mei. Acest lucru cu mâncarea arăt că agentul MLESNITA AUREL a venit la mine în arest şi mi-a spus că dacă vreau îmi dă mâncare dela restaurant pe bani mei. Eu am consimţit şi astfel tot timpul cât am stat la siguranţă am primit două feluri de mâncare dela restaurant. Am avut odată vorbitor cu MARIA GOTLEIBER soţia vărului meu AVRAM GOTLEIBER, mare negustor. Această convorbire am avut-o în biroul comisarului Dr. CAROL POSTATNY de faţă fiind şi acesta. Odată am primit fructe dela agentul AXINTE şi odată prăjituri dela agentul MLESNITA AUREL. Alte avantagi nu am primit dela siguranţă pentru atitudinea mea trădătoare.-

Intrebare:

Cât timp au durat cercetările şi unde ai fost înaintată după terminarea anchetei?

Răspuns:

Cercetările a durat dela 11 Mai la 27 Mai 1934 când am fost trimisă la Consiliul de război din Iaşi pentru a fi judecată.

Intrebare:

Ai arătat mai sus că ai avut o purtare trădătoare la Siguranţă declarând activitatea şi legăturile pe care le-ai avut în organizaţia M.C.P.R. unde ai activat.Dacă ai avut o purtare trădătoare la Siguranţă dece ai mai fost trimisă la Consiliul de Razboi Iaşi?

Răspuns:

Stiu că deşi am avut o purtare trădătoare la Siguranţă, declarând activitatea şi legăturile mele din organizaţiea M.C.P.R. unde activam, totuşi am fost trimisă la Cosniliul de razboi Iaşi să fiu judecată pentru aceasta activitate pe care am declarat-o la Siguranţă. Menţionez inca odata că la Consiliul de Razboi Iaşi am fost trimisă

. / .

să fiu judecată. Alte motive nu cunosc.

Intrebare:

Nu este aşa. Ancheta cunoştea că Siguranţa trimetea numai în mod formal în Justiţie pe cei care în timpul cercetărilor avea o purtare trădătoare. Arată cu ce scop ai fost înaintată Consiliului de Război Iaşi.

Răspuns:

Am avut o purtare trădătoare la Siguranţă declarând activitatea şi legăturile mele pe care le-am avut în organizaţiea M.O.P.R. dar nu cunosc nici un alt scop decât faptul că am fost trimisă la Consiliul de Război Iaşi să fiu judecată.

Intrebare:

In acest caz ţi se citeşte o declaraţie a agentului de siguranţă MLESNITA AUREL din 18 Iunie 1953 unde el spune că "ştiu că în timpul cercetărilor BETY BIRMAN a devenit o persoană de încredere a d-nului CAROL POSTATNY fiindcă a divulgat activitatea ei şi a organizaţiei "Ajutorul Roşu". Vorbeşte detailat despre cele declarate de agentul MLESNITA AUREL?

Răspuns:

Eu am declarat în faţa anchetei în mod sincer şi deschis purtarea mea trădătoare dela siguranţă. Adică am recunoscut că am activat în organizaţiea M.O.P.R. şi am fost membră în comitetul local M.O.P.R. activând împreună c cu alţi tineri şi tinere al căror nume nu-l cunosc, că am fost introdusă în mişcarea muncitorească de numitul STRUL BRENDER, că am cunoscut pe studentul KRASNOPOLSKI şi am luat pentru el bani dela POTCAMENI pentru cheltueli de drum să plece din Cernăuţi şi că am activat împreună cu GUSTA KIMILFELD primind şi manifeste dela ea.

Am declarat deasemenea despre purtarea mea imorală cu agenţii siguranţei, în timp ce eram arestată, precum şi de câte ori l-am văzut pe comisarul Dr. CAROL POSTATNY în ce împrejurări şi ce anume am vorbit cu el. Deasemenea am declarat şi avantagiile pe care le-am primit în urma purtări mele trădătoare la siguranţă. Nu ştiu să fi devenit omul de încredere al lui Dr. CAROL POSTATNY s'au al altcuiva agent de siguranţă. In ce măsură am divulgat

824

activitatea organizaţiei M.O.P.R. despre care vorbeşte agentul MLESNITA se poate vedea din cele declarate de mine în tot timpul anchetei. Alte declaraţii nu am dat nici verbal nici înscris la siguranţă în afară de cele arătate de mine mai sus.-

Intrebare:

Dar agentul MLESNITA nu numai despre asta vorbeşte El spune mult mai larg despre activitatea d-tale trădătoare dela siguranţă?

Răspuns:

Repet cu toată răspunderea pentru cele ce afirm că am declarat în faţa anchetei absolut întreaga mea purtare trădătoare de la siguranţă. In afară de cele arătate mai sus nu am dat nici-o declaraţie nici în scris nici verbal la siguranţă în tot timpul cercetărilor şi altă activitate trădătoare faţă de clasa muncitoare nu am avut la siguranţă.-

Intrebare:

In acest caz, ancheta va fi nevoită să te demaşte ca nesinceră mai bine spune adevărul?

Răspuns:

Spun tot adevărul, că în afară de cele arătate mai sus, nu am avut nici o altă activitate trădătoare la siguranţă.

Intrebare:

Tot în interogatoriul din 18 Iulie 1953 agentul MLESNITA arată "pe baza celor declarate de BETY BIRMAN Siguranţa a făcut mai multe descinderi şi arestări" Precizează ce persoane au fost arestate?

Răspuns:

Stiu că în urma purtării mele trădătoare la siguranţă, declarând activitatea şi legăturile pe care le-am avut în organizaţiea M.O.P.R. a fost arestat muncitorul STRUL BRENDER care nu era cunoscut de siguranţă până ce nu l-am dat eu în cercetări că am avut legături cu el. In ceeace priveşte pe studentul KRASNOPOLKI pe care l-am declarat la Siguranţă că am avut legături cu el şi i-am dat şi nişte bani din fondul organizaţiei M.O.P.R. acesta nu a fost arestat de siguranţă, ci s'a prezentat singur

./.

395

la proces în anul 1936 şi a fost condamnat la trei ani închisoare.

Intrebare:

In continuare arestatul MIESNITA AUREL mai declară Pentru acest lucru la încheerea dosarului numitei BETY BIRMAN, Dr. CAROL POSTATNY şeful biroului de informaţii i-a făcut un referat favorabil pentru micşorarea pedepsei şi punerea ei în libertate dela Consiliul de Război Iaşi. Este adevărat acest lucru?

Răspuns:

Este adevărat că după cca. patru luni de zile, adică în luna Sept. 1934 am fost pusă în libertate dela consiliul de Război Iaşi până la proces (care a avut loc în luna Iulie 1936). Stiu că pentru eliberarea mea până la proces a intervenit fratele meu SIMEA BIRMAN (în prezent domiciliază în Cernăuţi str. Zankovetkaia URSS) şi a plătit mită lo.ooo lei, concret nu ţin minte cui. Deasemenea mai ştiu că majoritatea celor inplicaţi în procesul celor " lo6" împreună cu mine, au fost puşi în libertate până la Proces dela Consiliul de Război Iaşi. Alt motiv pentru care aşi fi fost pusă în libertate nu cunosc. Nu ştiu de nici un referat.

Intrebare:

Dacă nu acum atunci mai târziu o să trebuiască să recunoşti activitatea d-tale trădătoare în slujba siguranţei. Ce ai de spus?

Răspuns:

Declar încă odată cu toată răspunderea pentru cele ce afirm că în afară de activitatea trădătoare pe care am arătat-o mai sus, nu am dus nicio altă activitate trădătoare la siguranţă şi nu mai am ce arăta.

După ce am cetit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine îl susţin şi semnez.

LT DE SECURITATE ss/ELISABETA LUCA

Gh. Diţă

PI/ 3 ex.

Proces-Verbal de interogator

Arestata Elisabeta Luca, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909 în com. Baletina-Balti U.R.S.S. fiica lui Ilie și Zina (Date de stare civilă, ultimul domiciliu) cu ultimul domiciliu în București str. Râmniceanu N: 22.

Azi 28 Iulie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 9 și 15 min.

„ s'a terminat la ora 15 și 20 min.

Intrebare: In procesul verbal de interogatoriu din 10 Aprilie 1953 ai declarat că în anul 1934 ai fost înaintată de siguranța din Cernăuți la consiliul de războiu Iași. Arată când și în ce împrejurări ai fost arestată?

Răspuns: In seara zilei de 9 mai 1934 am fost reținută de către agentul de siguranță Mleșniță Aurel la locuința numitului Strul Sotcameni care fusese arestat și unde venisem împreună cu sora mea anume Liuba Bimman să-l caut pe fostul meu soț Weisman Avram care era prieten cu Strul Sotcameni. Agentul Mleșniță Aurel a mers cu noi la locuința noastră, mi-a făcut percheziție și negăsind nimic nu m-a arestat. In dimineața zilei de 11 Mai 1934 pe când mă aflam la locuința varului meu negustorul Goldaiber Aizic am fost arestată de către agentul de siguranță Rotenberg Moritz,

Semnătura, Eluca

Urmare: și ma trimis la siguranță pe jos împreună cu un agent care îl însoțea, numirea lui nu știu cum se numea..

Întrebare: În urma cărui fapt ați fost arestată?

Răspuns: Am fost arestată după cât știu eu în urma celor declarate la siguranță de Știul Potcameni dela care primisem o sumă de cca una mie lei pentru numitul Krasnopolski.- Acesta din urmă fiind anunțat de siguranță era ascuns la mine de cca trei săptămâni la vila din Str. Bals unde locuiam eu prizonier și în momentul când urma să părăsească București, Krasnopolski m'a trimis la Potcameni să iau suma mai sus arătată pentru cheltueli de drum.- Acești bani erau din fondul org. M.O.P.R.- Soața acestea Știul Potcameni le-a declarat la siguranță și pe baza acestei declarați am fost arestată:-

Întrebare: Cum ai cunoscut cele declarate de Știul Potcameni la siguranță?

Răspuns: Am cunoscut cele declarate de Știul Potcameni la siguranță, și în urma cărora am fost arestată, din faptul că imediat ce am fost luată în cercetări la siguranță, prima întrebare ce mi-a pus a fost dacă îl cunosc pe Știul Potcameni și apoi m'a confruntat cu acesta care și-a menținut declarația față de mine în timpul confruntării.-

Întrebare: De cine ai fost cercetată la siguranță și ce anume cauceți ai declarat?

Semnătura, E Luca

Urmare : Raspuns : Am fost adusă la siguranță cam pela orele 7-7,30 dumineața și am fost introdusă într-un birou în care se afla un agent anume Axinte. În birou acesta am rămas până pela orele 3 d. a. - În acest timp nu am fost cercetată propriu zis, și am stat de vorbă cu agentul Axinte vorbind despre diferite lucruri care nu aveau nimic comun cu arestarea mea. Apoi mi-a dat niște albume cu fotografi întrebându-mă cu indiferență dacă cunosc pe cineva de acolo. Intradevăr recunosteam în acel album pe mai mulți comuniști, însă iam spus că nu cunosc pe nimeni din cei fotografiați. În acest timp cât a stat Axinte cu mine a intrat mai mulți agenți de siguranță în acel birou dar nici unul nu a vorbit cu mine. La orele 3 d. a. am fost bagată într-o cameră din arestul siguranței unde se mai aflau încă două deținute pe care nu le am cunoscut până atunci. Una din ele îmi amintesc că se numea Ricither Rasela din Jura-Humorului care a facut parte apoi din același proces cu mine. Numele celei de a doua nu mi-l amintesc. În acest arest am rămas până la orele zece seara când am fost chemată la cercetare de către agentul Rotenberg Maritz. - În afară de Rotenberg mai erau de față mai mulți agenți printre care am recunoscut pe agentul Axinte și pe agentul Oncin Iosif. Imediat ce am fost introdusă în birou mi s-a spus să

Semnătura, Eluca

Urmare: mă așez pe scaun și agentul Rotenberg Moritz mi a întrebat dacă cunosc pe numitul Știul Șotcameni și ce anume activitate am dus cu el împreună.- Am spus că îl cunosc și atunci agentul Rotenberg mi-a repetat ce a declarat Șotcameni despre mine.- Am negat și de această dată și atunci l-am introdus în acea cameră pe Șotcameni și acesta a declarat în fața mea că mă cunoaște spunându-mi pe nume și că eu am venit la el după bani pentru Krasnopolski așa cum am arătat mai sus.- Eu continuând să neg Șotcameni a fost scos din birou iar pe mine de față cu ceilalți agenți, Rotenberg a început să mă pălmuiască presându-mă să recunosc activitatea mea desfășurată în org. M.O.P.R.- După cca ½ oră am fost dusă în altă cameră legată la ochi și am fost bătută la tălpi (piciorare) și în alte locuri.- În acest timp am recunoscut activitatea mea și anume: cele declarate de Știul Șotcameni, că am făcut parte din org. M.O.P.R; că am fost introdusă în mișcare de un anume Știul Bredner și că am activat împreună cu alții tineri și tinere al căror nume nu mi l amintesc.- Șot în acel timp am fost presată să spun cine este bagadiorul meu și unde este în prezent.- După ce am recunoscut cele arătate mai sus am fost dusă în biroul comisarului d-l Carol Șottatny de față fiind și agentul Ulesnită Aurel și am fost cercetată despre activitatea mea.-

Semnătura, Eluca

Urmare: Ne fiind înstare să vorbesc am fost dusă de agentul mlesniță într-o cameră în arest și am rămas acolo.. În acea seară numai atâta am declarat.. Menționez că în timpul cercetărilor din acea seară am întâlnit pe coridor și am întâlnit o celulă pe numita Suța Kimilfeld cu care activasem împreună în comitetul local M.O.P.R. din Bernești.-

Întrebare: Ce alte declarații ai mai dat la siguranță cu această ocazie?

Răspuns: Eram după cca două zile după arestare a venit în arest la mine agentul Rotenberg și mi-a vorbit că Kimilfeld declară că am activat cu ea împreună și dacă este adevărat.. Am recunoscut că este adevărat.. Cu o zi mai târziu a venit din nou Rotenberg spunându-mi că Kimilfeld declară că mi-a dat niște manifeste.. Am recunoscut și acest lucru.. După aceasta nu am mai fost cercetată despre activitatea mea sau a altora tot timpul cât am stat la siguranță.-

Întrebare: Declarațiile la siguranță le-ai dat în scris sau verbal?

Răspuns: În prima noapte când am fost cercetată am dat declarația verbal.. Deasemenea ceace am confirmat la întrebările lui Rotenberg în timpul cât am fost în arest a fost tot verbal.. În scris am dat o declarație care pe la sfârșitul anchetei cu o zi înainte de a fi trimisă

Semnătura, Educa

Urmare: la Consiliul de Război Iași în care am confirmat și consemnat tot ceace declarasem verbal la inceputul anchetei.- Aceasta declarație am dato în urma faptului că a venit la mine în acest comisariat d-l Carol Rostotny și m'a întrebat ce mai fac la care iam spus că sunt bine.- Atunci Rostotny mi-a spus dacă sunt bine dece nu mă duc să dau declarație în scris că țin transportul în loc.- Eu iam spus că nu am fost chemată de nimeni la cercetare.- După aceasta am fost scoasă la cercetări și agentul Oncia Iosif de față fiind și agentul Axinte, mi-a scris declarația pe care după ce am citito am semnato.-

Intrebare: In timpul cercetărilor unde ai fost ținută și cu cine ai mai stat împreună?

Raspuns: In tot timpul cât am stat la siguranță am fost ținută în arestul Poliției din Cernauți singură în camera.

In acest timp cât am stat în arest a venit la mine în cameră mai mulți agenți de siguranță.- Astfel în primele zile a venit agentul Rotenberg care ma întrebat în legătură cu cele declarate de Gusta Kinnilfeld și tot atunci mi-a adus și o carte de citit.- A venit în fiecare zi la mine agentul Mleșniță Aurel care după consultația medicală îmi făcea compresie cu spirt la picioare.- [redacted]

Semnătura, Eluca

Urmare: Aceste relaţii pe care le-am avut cu agentul Ulesnită Aurel au influenţat atitudinea mea faţă de siguranţă, astfel că, fiind arestată, nici nu mam mai gândit să mă mai declar nimic la siguranţă ci dinpotrivă cand am fost chemată ultima dată la cercetare am menţinut cele declarate verbal la primele cercetări şi am mai adaugat ceva dela mine de care poliţistii nici nu mă întrebase.- Tot în acel timp cât am stat singură în arest a venit agentul Şiroc Iosif şi care ma întrebat ce anume mia determinat să intru în mişcarea muncitorească.- Eu iam relatat motivele şi după aceasta Şiroc a plecat şi de atunci nici nu lam mai vazut.. Intr-o zi agentul Axinte mi-a adus în arest fructe, şi a plecat fără să vorbească cu mine.. Dela sfârşitul anchetei a venit în arest la mine comisarul d-r Karol Portatyş şi mi-a spus să merg să consemnez în scris cele declarate de mine verbal în timpul cercetărilor. În ziua plecării la consiliul de război a fost adusă în arest în camera unde eram eu detinută, o arestată anume Slima Nudelman pe care nu o cunoscusem nici odată şi cu ea împreună am plecat la consiliul de Război Iaşi.-

Întrebare; De arestări s'au facut în urma celor declarate de d-ta la siguranţă?

Răspuns: În urma trădării mele la siguranţă declarând activitatea mea şi legaturile ce le-am avut în org. M.O.P.R

Semnătura, Eluen

Mod. 185

Urmare: Știu că a fost arestat numitul Stern Breidner care nu era cunoscut de siguranță până ce nu l-am dat eu în cercetări...

Întrebare: Ce avantagii ți s-au creiat în urma declarațiilor date la siguranță?

Răspuns: În urma atitudinei mele trădătoare dela siguranță declarând activitatea mea și dând și legăturile mele pe mâna siguranței în cercetări, am primit posibilitatea de a-mi cumpăra mâncare dela restaurant pe banii mei. Acest lucru cu mâncarea arăt că agentul Mlesniță Aurel a venit la mine în arest și mi-a spus că dacă vreau îmi dă mâncare dela restaurant pe banii mei. Eu am consimțit și astfel tot timpul cât am stat la siguranță am primit două feluri de mâncare dela restaurant. Am avut odată vorbită cu marta Goldhaber soția vărului meu Avram Goldhaber, mare negustor, - această convorbire am avut-o în biroul comisarului d-r Karol Postatny de față fiind și acesta. - odată am primit fructe dela agentul Axinte și odată prăjituri dela agentul Mlesniță Aurel. - Alte avantagii nu am primit dela siguranța pentru atitudinea mea trădătoare.

Întrebare: Cât timp au durat cercetările și unde ai fost înaintată după terminarea anchetei?

Răspuns: Cercetările a durat dela 11. Mai la 27. Mai 1934 când am fost trimisă la comitetul de voință

Semnătura, Eluca

Urmare: din Iași pentru a fi judecată. 400

Întrebare: Ai arătat mai sus că ai avut o purtare trădătoare la Siguranță declarând activitatea și legăturile pe care le-ai avut în organizația M.O.P.R. unde ai activat. Dacă ai avut o purtare trădătoare la siguranță, de ce ai mai fost trimisă la tribunal de Război Iași?

Răspuns: Știu că deși am avut o purtare trădătoare la Siguranță, declarând activitatea și legăturile mele din organizația M.O.P.R. unde activam, totuși am fost trimisă la tribunal de Război Iași să fiu judecată pentru această activitate pe care am declarată la Siguranță. Menționez încă atât că la tribunal de Război Iași am fost trimisă să fiu judecată. Alt motiv nu cunosc.

Întrebare: Nu este așa. Ancheta cunoaște că Siguranța trimitea numai în mod formal în justiție pe cei care în timpul cercetărilor avea o purtare trădătoare. Arată cu ce scop ai fost înaintată tribunalului de Război Iași?

Răspuns: Am avut o purtare trădătoare la Siguranță declarând activitatea și legăturile mele pe care le-am avut în organizația M.O.P.R., dar nu cunosc nici un alt scop decât faptul că am fost trimisă la tribunal de Război Iași să fiu judecată.

Semnătura, Eduard

Mod. 185

Urmare: Intrebare: In acest caz ti se citeste o declaratie a agentului de siguranta Ulesnita Aurel din 18 Iunie 1953 unde el spune ca: "stiu ca in timpul cercetarilor Betty Birman a devenit o persoana de incredere a d-rului Carol Lostatny findca a divulgat activitatea ei si a organizatiei „Ajutorul Rosu"." - Vorbeste detaliat despre cele declarate de agentul Ulesnita Aurel?

Raspuns: Eu am declarat in fata anchetei in mod sincer si deschis purtarea mea tradatoare dela siguranta.. cu regret ca am activat in organizatia M.O.P.R. si am fost membra in comitetul local M.O.P.R. activand impreuna cu altii tineri si tinere al caror nume nu-l cunosc, ca am fost introdusa in miscarea muncitoreasca de numitul Strul Brender, ca am cunoscut pe studentul Krasnopolski si am luat pentru el bani dela potcamani pentru cheltueli de drum si plece din Bucuresti, si ca am activat impreuna cu Justa Kimilfeld primind si manifeste dela ea.. Am declarat deasemenea despre purtarea mea inerala cu agentii sigurantei, si timpul cu eram arestata, precum si de cate ori l-am vazut pe camaradul d-r Carol Lostatny, in ce imprejurari si ce anume am vorbit cu el. Deasemenea am declarat si avantajele pe care le-am primit in urma purtari

Semnătura, Sluca

Urmare: mele trădătoare la siguranță. Nu
știu că și devenit omul de încredere
al lui [?] Lorol Sostatny s-au al altcu-
cuiva agent de siguranță. În ce măsură
am divulgat activitatea organizației M.O.P.R.
despre care vorbește agentul ulesnită se
poate vedea din cele declarate de mine
în tot timpul anchetei.- Alte declarații
nu am dat nici verbal, nici în scris
la siguranță în afară de cele
arătate de mine mai sus.-
Întrebare: Dar agentul ulesnită nu
numai despre asta vorbește.- El spune mult
mai larg despre activitatea d-tale
trădătoare dela siguranță?
Răspuns: Repet cu toată răspunderea
pentru cele ce afirm, că am declarat
în fața anchetei absolut întreaga
mea purtare trădătoare de la siguranță.
În afară de cele arătate mai sus nu
am dat nici o declarație nici în scris
nici verbal la siguranță în tot timpul
cercetărilor și altă activitate trădătoare
față de clasa muncitoare nu am avut
la siguranță.-
Întrebare: În acest caz, ancheta va
fi nevoită să te demaște ca nesinceră.
Mai bine spune adevărul?
Răspuns: Spun tot adevărul, că în
afară de cele arătate mai sus, nu
am avut nici o altă activitate trădătoare

Semnătura, E. Luca

Mod. 185

Urmare : la siguranta.-

Intrebare: Tot în interogatoriul din 18 Iulie 1953 agentul ofițer arată: "pe baza celor declarate de Bety Birman Siguranța a făcut mai multe descinderi și arestări." Precizează ce persoane au fost arestate ?

Răspuns: Știu că în urma purtărilor mele trădătoare la siguranță, declarând activitatea și legăturile pe care le-am avut în organizația M.O.P.R. a fost arestat muncitorul Stul Brender care nu era cunoscut de siguranță până ce nu l-am dat eu în circotă că am avut legături cu el.. În ceace privește pe studentul Krasnopolski pe care l-am declarat la siguranță că am avut legături cu el și i-am dat și unii bani din fondul org. M.O.P.R., acesta nu a fost arestat de siguranță, ci s'a prezentat singur la proces în anul 1936 și a fost condamnat la trei ani închisoare..

Întrebare: În continuare arestatul ofițer mai declară: " Pentru acest lucru la închiderea dosarului numitei Bety Birman, d-r Karol Lostat ca șeful Biroului de Informații i-a făcut un referat favorabil pentru micșorarea pedepsii și punerea ei în libertate dela tribunal de Roșii Jos".- Este adevărat acest lucru ?

Răspuns: Este adevărat că după cea

Semnătura,
Luca

Urmare: patru luni de zile, adică în luna sept. 1934 am fost pusă în libertate dela Consiliul de Război Iași până la proces, (care a avut loc în luna Iulie 1936.)- Știu că pentru eliberarea mea până la proces a intervenit fratele meu Simca Birman, (în prezent domiciliază în Cernăuți Str. Zankovetkaia U.R.SS) și a plătit suma zece mii lei, concret nu știu anume cui.- Deasemenea mai știu că majoritatea celor implicați în procesul celor „106" împreună cu mine, au fost puși în libertate până la proces dela Consiliul de război Iași. Alt motiv pentru care aș fi fost pusă în libertate nu cunosc.- Nu știu de nici un referat.-

Întrebare: Dacă nu acum, atunci mai târziu o să trebuiască să recunoști activitatea d-tale trădătoare în slujba Siguranței. Ce ai de spus?

Răspuns: Declar încă odată cu toată răspunderea pentru cele ce afirm că în afară de activitatea trădătoare pe care am arătat-o mai sus, nu am dus nici o altă activitate trădătoare la Siguranță și nu mai am ce arăta.- După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susțin și semnez.-

[signature]

Anchetator
Lt. de securitate
[signature]

Semnătura,

Mod. 185

403

Proces-Verbal de interogator

Arestat-a Elisabeta Luca născută la 1 Ianuarie 1909 în com. Bolotina - Baltă URSS din părinți Ilie și Zina de profesie
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
ziaristă cu ultimul domiciliu în București str. Romniceanu Nr. 22.

11 August 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 11 și 05 min.

„ s'a terminat la ora 15 și ____ min.

Intrebare: În procesele verbale anterioare ai arătat că ai cunoscut pe un anume Samailov. Cine este această persoană și în ce împrejurări l-ai cunoscut?

Răspuns: De Samailov l-am cunoscut în anul 1941 când prin Lunile Iunie, Iulie la Editura de Stat pentru Limbi Străine din Moscova unde lucram eu la secția românească. El mi-a fost prezentat de numitul Sumitu Petrescu responsabilul secției românești din cadrul Editurii de stat, pentru ai traduce unele versuri.

În acel timp Samailov făcea parte din direcția politică a armatei Sovietice și se ocupa cu propaganda pe front în rândul trupelor românești. În această calitate Samailov a venit la Editura de Stat din Moscova pentru ai traduce unele versuri de care avea nevoie pe front în cadrul propagandei.

Intrebare. Ce raporturi ați existat între

Semnătura, E. Luca

Mod. Nr. 185

Urmare: Ște și Samailov după ce v-ați cunoscut?

Răspuns:

= Între mine și Samailov în anul 1941 au existat raporturi oficiale în cadrul Editurii de Stat. În acest sens Samailov a venit de câteva ori la editură prima dată pentru ai traduce versuri și apoi pentru versuri originale. Am fost adoptați și la biroul unde lucra el la Direcția Generală Politică a Armatei ca să-i duc versurile despre care convenisem înainte să i le scriu. Aceste legături între mine și Samailov a durat circa o lună sau o lună și jumătate. Precizez că nu-mi aduc aminte dacă în acest timp am fost și acasă la Samailov.

Întrebare:

Când v-ați mai întâlnit cu Samailov și cu ce rezultat?

Răspuns:

N'am mai întâlnit cu Samailov în anul 1943 la Moscova pe la sfârșitul Lunii Aprilie sau începutul Lunii Mai când am fost la el acasă în Bd. Gogol, împreună cu Vasile Luca. În acest interval de timp nu am mai avut nici o legătură cu Samailov.

Întrebare:

Când ai cunoscut ște pe Vasile Luca

Răspuns:

Pe Vasile Luca l-am cunoscut în Aprilie 1943 la Moscova și tot în cadrul acestei Școli ne-am căsătorit.

Întrebare Ce discuții ați avut cu

Semnătura, Educ

Urmare: Vasile Luca referitor la Samailov inainte de a merge impreună la el acasă?

Răspuns:

După ce am cunoscut pe Vasile Luca mi-a spus că în munca sa pe front ține de direcția politică a armatei și în cadrul acestei munci ține legătura cu un anume Samailov. Cu acest prilej i-am spus că îl cunosc și eu pe Samailov arătându-i și relația a l-am avut cu el în 1941.

Întrebare:

Ce ți-a povestit Vasile Luca despre legăturile a l-a avut cu Samailov.?

Răspuns:

Nu mi-a povestit nimic concret despre legăturile lui cu Samailov.

Întrebare:

Ce discuții s-au purtat cu ocazia vizitei frontului lui Samailov împreună cu Vasile Luca?

Răspuns:

Îmi amintesc că cu ocazia vizitei pe care am făcut-o lui Samailov Luca a povestit acestuia diferite întâmplări despre front. Nu pot preciza ce anume discuții s-au purtat.

Întrebare: Când s-a mai întâlnit Vasile Luca cu Samailov în urma acestei vizite?

Răspuns:

Nu aș putea spune precis dacă Vasile Luca s-a mai întâlnit cu Samailov până la 23 August 1944. Cred totuș că s-au întâlnit deoarece prin munca lui Vasile Luca depindea de direcția

Semnătura,

Mod. 185

Urmare: politică unde lucra Lamaițov.

După marele război de apărarea Sovietică Lamaițov a fost de mai multe ori în București și cu acest prilej la vizitat acasă pe Vasile Luca. Nu știu exact între ce ani a venit Lamaițov la mine acasă. Însă aceste vizite s'au petrecut între anii 1946 și 1951. De fiecare dată când venea discuta cu Luca despre problemele cele mai arzătoare la ordinea zilei.

În cadrul discutării acestor probleme Lamaițov interesa cum se descurcă din aceste probleme la care Luca îi explica.

La discuțiile care s'au purtat între Lamaițov și Luca, cu ocazia venirii lui la București am asistat și eu.

Întrebare: Arătați dvs concret despre ce anume probleme a discutat Vasile Luca cu Lamaițov în cadrul vizitelor făcute de acesta?

Răspuns: Știu că discutau despre problemele concrete la ordinea zilei însă concret ce anume a discutat de fiecare dată nu-mi amintesc

Întrebare: În procesele verbale anterioare dvs ați arătat concret ce anume discuții s'au purtat de fiecare dată între Lamaițov și Luca. Cum se explică faptul că acum nu mai poți să-ți reamintești?

Răspuns: Concret ce au discutat nu mi-am reamintit nici dată. În procesele verbale anterioare am arătat concret discuțiile

Semnătura,

405

Urmare: fusese între Vasile Luca și Samailov au pe baza celor amintite - ei au făcut a legătură între evenimentele care știam eu că s'au petrecut și venirea lui Samailov la București. Pe baza legăturii făcute de mine între evenimentele întâmplate în cursul acelor ani și venirea lui Samailov am dat declarații fictive.

Întrebare:

Cu ce scop ai dat dta aceste declarații fictive?

Răspuns: Am dat aceste declarații fictive în legătură cu venirea lui Samailov la București, deoarece ancheta îmi cerea să lucrez cancer iar eu cunoșteam lucrările în general și nu puteam preciza concret.

Vrând totuș să micșorez declarația am dat răspunsuri fictive.

Întrebare: În timpul cât ai fost în U.R.S.S. te-ai mai întâlnit cu Samailov?

Răspuns: Da în anul 1948 am fost la Moscova cu Vasile Luca cu care ocazie am vizitat împreună cu Luca pe Samailov acasă. Cu această ocazie îmi amintesc precis că Samailov a discutat cu Luca despre stabilizarea din August 1947. Nu-mi amintesc dacă s'au purtat și alte discuții.

Întrebare: Cât timp ați stat la Moscova?

Răspuns: La Moscova am stat circa o lună de zile iar în Romînia - ?

Semnătura, Luca

Mod. 185

Urmare: aproximativ 15 Februarie 1948.

Întrebare: În acest timp de câte ori ați vorbit cu Samailov?

Răspuns: Cu Samailov ne-am întâlnit o singură dată așa cum am arătat mai sus.

Întrebare: Samailov a mai venit la București după această dată?

Răspuns: Da a mai venit în 1951 primăvara când ne-a vizitat și pe noi.

Întrebare: Arătați atunci ce discuții ați purtat între Luca și Samailov cu această ocazie?

Răspuns: Vreau să arăt că deși în procesul verbal anterior am arătat că cu acest prilej Samailov a discutat diferite probleme cu Vasile Luca, nu este adevărat deoarece Luca nu a fost acasă când a venit Samailov. Împreună acasta mi-l-am amintit ulterior și declar că Luca nu a fost acasă când ne-a vizitat Samailov în 1951. Samailov a discutat cu mine și cu despre munca ce o desfășor eu la Comitetul Cinematografiei; despre greutățile ce le întâmpin în munca mea. Fiind vorba că vom pleca să petrecem concediul în Uniunea Sovietică, Samailov ne-a invitat să îl vizităm.

Când a venit Vasile Luca acasă i-am spus despre vizita lui Samailov iar el a spus că îi pare rău că nu a fost și el acasă. În diferite rânduri i-am relatat lui Luca, că Samailov

Semnătura, Elena

406

Urmare: aprela că nu l-a găsit acasă.

În August 1951 eu plecând la Moscova în concediu m'am interesat de Samoilov prin numitul Gaisinski care lucra la ambasada română din Moscova — şi care actualmente se află în Bucureşti — care mi-a spus că Samoilov se află în concediu în Basarabia de unde era el.

Numitul Gaisinski ţinea legătură cu Samoilov. şi aceasta o ştiu dela ambasada română când am interesat cum pot să-l găsesc pe Samoilov la care mi s'a răspuns că să mă adresez lui Gaisinski deoarece el poate să-l găsească.

După ce am citit prezentul proces verbal şi am constatat că el corespunde întru totul cu cele declarate de mine îl susţin şi semnez nesilită de nimeni.

Anchetator: Lt. de Sec. [signature]

Constatat: [signature]

R.P.R. Ministerul Afacerilor Interne Nr. 0123

Semnătura,

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU.

Arestata ELISABETA LUCA, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909 în com. Balotina - Bolţi URSS fiica lui ILIE şi ZINA, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu nr.

19 Septembrie 1953 - Bucureşti -

Interogatoriul a început la ora 9
" s'a terminat la ora 16.

Intrebare:

Ce cunoşti despre relaţiile şi atitudinea lui VASILE LUCA faţă de membrii Secretariatului C.C.?

Răspuns:

Stiu că VASILE LUCA avea o atitudine duşmănoasă faţă de Gh. Gh. Dej, IOSIF CHISINEVSCHI şi MIRON CONSTANTINESCU.

Intrebare:

Din ce cauză duşmănea VASILE LUCA pe aceştia?

Răspuns:

VASILE LUCA îmi spunea că GH. GH. DEJ şi alţii membri ai C.C. pun de multe ori problemele politiceşte greşit şi că numai el vede just. Iar atunci când în şedinţele C.C. se criticau părerile lui VASILE LUCA, el întrepreta aceasta ca o tendinţă de a se lovi în prestigiul lui simţindu-se persecutat.

Intrebare:

De ce se simţea persecutat?

Răspuns:

Ne reuşind să impună C.C. concepţia şi linia lui politică greşită, el prezenta atitudinea fermă a celor care luau poziţie împotriva lui, drept o tendinţă de a se lovi în el (VASILE LUCA)

Intrebare:

Deci, VASILE LUCA avea o linie proprie politică, care era în contradicţie cu linia politică oficială a C.C.?

Răspuns:

Da, VASILE LUCA a avut o linie a sa proprie şi o concepţie potrivnică Partidului.

Intrebare:

In ce a constat această linie proprie şi concepţie politică a lui VASILE LUCA?

Răspuns:

Linia proprie şi concepţia politică a lui VASILE LUCA, consta în aceia că el preconiza o politică economică de sprijinire şi încurajare a chiaburimii, o politică de înfrânare a contruiri socialismului atât la oraşe cât şi la sate.

Spunând aceasta mă refer la următoarele fapte:

Contrar liniei juste a C.C. VASILE LUCA s'a ridicat împotriva primei reforme monetare din 15 Aug. 1947 crezându-se în "apărător al ţărănimii" luând de fapt apărarea chiaburilor în care reformă monetară lovise în plin. In calitate de ministru de finanţe VASILE LUCA a dus o politică fiscală de sprijinire directă a chiaburilor dându-le credite şi încheind contracte avantajoase cu ei. A scutit de impozite un mare număr de gospodări chiabureşti încărcând cu impozite mărite două milioane de gospodări ţărăneşti mijlocaşe şi sărace aducând prin această măsură, în afară de prejudici politice, daune materiale de miliarde statului. In aceiaşi calitate de ministru de Finanţe a sabotat şi frânat dezvoltarea industriei socialiste. A sabotat reforma monetară din Ianuarie 1952 şi altele despre care am declarat în alte procese verbale de interogatoriu.

Aceste fapte sunt rezultatul acestei lini propri şi concepţii politice potrivnice partidului, a lui VASILE LUCA.

Intrebare:

A abandonat el această concepţie şi linie politică proprie sau a căutat să şi-o împrime faţă de linia C.C.-ului?

. / .

409

Răspuns:

N'a abandonat niciodată această linie şi concepţie proprie, ci a menţinut-o şi a căutat s'o imprime în tot cursul activităţii sale. Aceasta a şi cauzat divergenţele permanente şi crescânde cu membri secretariatului C.C. care apăra linia justă a partidului.

Intrebare:

Deci, VASILE LUCA duşmănea pe uni membri ai secretariatului pentru că aceştia se opuneau aplicării proprie sale linii politice?

Răspuns:

Da, duşmănea pe acei membri ai secretariatului şi ai C.C. care luau atitudine împotriva liniei şi concepţiei sale politice. Din spusele lui VASILE LUCA mi-am dat seama însă că nu toţi membri secretariatului aveau aceiaşi atitudine faţă de VASILE LUCA. De exemplu nu mi-a pomenit nici odată să fi fost criticat de ANA PAUKER şi TEOHARI GEORGESCU ci dimpotrivă mi-a vorbit de cazuri când l-au sprijinit.

Intrebare:

Deci pe aceştia îi considera prieteni?

Răspuns:

Da pe aceştia VASILE LUCA îi considera prieteni, mai ales ştiu că VASILE LUCA era legat de o strânsă prietenie cu ANA PAUKER.

Intrebare:

Adică aceştia erau de acord cu linia politică a lui VASILE LUCA?

Răspuns:

Da erau de acord. In ceace priveşte pe ANA PAUKER ştiu că VASILE LUCA discuta adesea cu ea probleme politice şi economice şi în afară de şedinţe, la ea acasă. De multe ori acţiunile lui VASILE LUCA erau puse de acord în aceste discuţii. Imi amintesc de un exemplu: VASILE LUCA mi-a spus că afirmaţia făcută de el în Parlament cum că numărul chiaburilor scade a făcut-o şi pe baza părerei ANEI PAUKER.

Intrebare:

Deci LUCA VASILE, ANA PAUKER şi TEOHARI GEORGESCU

./.

410

aveau concepţie şi linie politică opusă liniei C.C.?

Răspuns:

Faptul că ANA PAUKER şi TEOHARI GEORGESCU îl sprijineau pe VASILE LUCA in acţiunile sale contrarii liniei politice a partidului dovedeşte că aveau aceiaşi concepţie şi linie politică comună cu VASILE LUCA.

Intrebare:

Deci aceştia trei căutau să impună o linie politică comună şi opusă C.C.?

Răspuns:

Da, VASILE LUCA, ANA PAUKER şi TEOHARI GEORGESCU căutau să-şi împună linia şi concepţia lor proprie - contrarie Comitetului Central. Insuşi felul cum ANA PAUKER şi TEOHARI GEORGESCU au încercat să împiedece demascarea lui VASILE LUCA în şedinţa plenarei C.C. dovedeşte că linia lui VASILE LUCA era şi linia lor. In împrimarea acestei lini, VASILE LUCA, ANA PAUKER şi TEOHARI GEORGESCU s'au izbit de fermitatea celorlaţi membri ai secretariatului şi C.C. care aparau linia partidului, linia oficială a C.C. şi au împiedecat realizarea planurilor celor trei.

Intrebare:

Cum înţelegea VASILE LUCA să înlăture aceste piedici care au stat în calea aplicării propriilor sale concepţi politice?

Răspuns:

Cu sprijinul ANEI PAUKER şi a lui TEOHARI GEORGESCU, bizuindu-se şi pe popularitatea de care soootea că se bucură în mase, credea că va reuşi să impună C.C. punctul său de vedere şi săi înlăture pe acei membri ai secretariatului care se opuneau realizării liniei şi concepţiilor sale.

Intrebare:

Cum înţelegea VASILE LUCA să înlăture pe acei membri din C.C. de care se simţea "persecutat"?

Răspuns:

VASILE LUCA înţelegea să înlăture pe acei membri din secretariat şi C.C. care se opuneau realizări planurilor sale prin scoaterea lor din secretariat şi C.C. cu ajutorul celor care îl suţineau adică al ANEI PAUKER şi a lui TEOHARI GEORGESCU.

./.

4ii

Intrebare:

Cum se înţelege această înlăturare?

Se gândea VASILE LUCA la o înlăturare prin mijloace şi pe cale statutară sau prin forţă?

Răspuns:

Insuşi încercarea de a-şi impune liniea sa proprie C.C. dovedeşte că VASILE LUCA încerca să-i înlăture pe cei ce stăteau în calea planurilor sale pe cale statutară.

Intrebare:

Cum putea să facă el aşa ceva pe cale staturată din moment ce VASILE LUCA cauta să-şi impună propriea sa concepţie politică care era opusă liniei C.C. şi a fost contrarevoluţionară?

Răspuns:

VASILE LUCA a încercat să-şi realizeze planurile sale pe cale statutară prezentând liniea sa contrarevoluţionară drept justă ajutat fiind de ANA PAUKER şi TEOHARI GEORGESCU. Intâmpinând rezistenţa din partea membrilor din C.C. care apărau liniea justă a partidului a folosit şi alte metode perfide pentru atingerea scopului său.

Astfel ştiu că VASILE LUCA cu ştiinţa ANEI PAUKER a calominat pe Gh. Gh. DEJ faţă de conducătorul statului Sovietic, cam prin anul 1949, prin SUTOV consilier la Ambasada Sovietică crezând că astfel va induce în eroare pe acesta şi va reuşi să-l înlăture pe GH. DEJ

Intrebare:

Din cele relatate de d-ta rezultă că din analiza discuţiilor purtate cu VASILE LUCA a reieşit clar intenţia acestuia de a impune liniea sa proprie contrarevoluţionară şi de a înlătura pe acei membrii din C.C. pe care îi duşmănea întrucât aceştia consitutia o piedecă în calea realizării planurilor sale.

Ti-ai dat seama de acest lucru?

Răspuns:

Privind în lumină justa activitatea lui VASILE LUCA şi analizând toate câte mi le-a spus în decursul anilor îmi dau seama că VASILE LUCA avea o linie şi o concepţie proprie, opusă liniei C.C., că încerca să-şi impună această linie cu ajutorul ANEI PAUKER şi TEOHARI

412

GEORGESCU, că duşmănea pe acei membri ai secretariatului care se opuneau liniei lui şi că urmarea prin diferite metode perfide înlăturarea acestora şi în special pe Gh. Dej. In ceiace priveşte pe GH. DEJ. Vreau să mai arăt că VASILE LUCA a avut faţă de el o atitudine făţarnică încă din anul 1945 şi că socotea că nu GH. DEJ ci el sau ANA PUAKER ar fi cei indicaţi să fie secretari g-ral ai C.C. Legat de aceasta vreau să mai arăt că pentru VASILE LUCA, ANA PAUKER rămăsese de fapt secretar g-ral al Partidului chiar după conferinţa din anul 1945 când GH.GH.DEJ a fost ales secretar g-ral.

Intrebare:

După demascarea sa VASILE LUCA a abandonat aceast linie contrarevoluţionară?

Răspuns:

Eu socot că nu a abandonat. Spun aceasta deoarece şi după demascare vorbea cu ură şi împroşca cu calomnii pe membri secretariatului. Deasemenea atunci când i s'a cerut să-şi facă autocritica în scris a căntat să -şi ascundă activitatea sa contrarevoluţionară. La îndemnul m meu a scriso din nou. După ce a apărut cuvântarea lui GH. DEJ ţinută în faţa minierilor din Valea Jiului şi în care era demascată activitatea trădătoare din trecut a lui VASILE LUCA acesta mi-a spus că dacă aparea înainte acest material nu şi-ar fi făcut o astfel de autocritică, care după mine nu arata sincer tot ce săvârşise contra partidului.

Intrebare:

Cum consideri deci activitatea lui VASILE LUCA?

Răspuns:

Consider activitatea lui VASILE LUCA contrarevoluţionară şi criminală dusă în mod conştient cu intenţia de a împiedeca construirea socielismului în R.P.R. şi prin aceasta sprijinea burghezia să-şi reai puterea.

După ce am cetit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine îl susţin şi semnez.

LT DE SECURITATE ss/ELISABETA LUCA

Diţă Gh.

PI/ 3 ex.

413

Proces-Verbal de interogator

Arestatul Elisabeta Luca, ziaristă, născută la 1 Ianuarie 1909 în com. Galbina-Bălți URSS fica lui Ilie și Zina
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în București Str. Dămăroaia Nr.

19 Septembrie 1953

Orașul București.

Interogatoriul a început la ora 9 și min.
„ s'a terminat la ora 16 și min.

Intrebare: De cunoști despre relațiile și atitudinea lui Vasile Luca față de membri Secretariatului C.C. ?

Răspuns: Știu că Vasile Luca avea o atitudine dușmănoasă față de Gh. Gh. Dej, Iosif Chișinevski și Miron Constantinescu.

Întrebare: Din ce cauză dușmănea Vasile Luca pe aceștia ?

Răspuns: Vasile Luca îmi spunea că Gh. Gh. Dej și alți membri ai C.C. pun de multe ori problemele politicește greșit și că numai el vede just. Iar alteori când în ședințele C.C. se criticau părerile lui Vasile Luca, el interpreta aceasta ca o tendință de a-l scoate din prestigiul lui simțindu-se persecutat.

Întrebare: De ce se simțea persecutat ?

Răspuns: Ne reținând să impună C.C. concepția și linia lui politică greșită, el resenta atitudinea fermă a celor care luau parte

Semnătura, Eluca

Mod 185

Urmare: ipostiva lui, deşt o tendinţă de a se lăsa în el (Vasile Luca).-

Întrebare: deci, Vasile Luca avea o linie proprie politică, care era în contradicţie cu linia politică oficială a C.C.?

Răspuns: da, Vasile Luca a avut o linie a sa proprie şi o concepţie politică proprie.-

Întrebare: în ce a constat această linie proprie şi concepţie politică a lui Vasile Luca?

Răspuns: linia proprie şi concepţia politică a lui Vasile Luca, consta în aceia că el preconiza o politică economică de sprijinire şi încurajare a chiaburimii, o politică de înfrânare a construirii socialismului atât la oraşe cât şi la sate.- Spunând aceasta mă refer la următoarele puncte; contrar liniei juste a C.C. Vasile Luca s'a ridicat împotriva primei reforme monetare din 15 Aug 1947. erijându-se în "apărător al ţărănimii" luând de fapt apărarea chiaburilor în care reforma monetară lovise în plin.- În calitate de ministru de finanţe Vasile Luca a dus o politică fiscală de sprijinire directă a chiaburilor daudule credite şi încheind contracte avantajoase cu ei.- A scutit de impozite un mare număr de gospodari chiaburi încărcând cu impozite mărite două miliarde de gospodari ţărani mijlocaşi şi săraci. aducând prin această măsură, în afară de prejudiţii politice, daune materiale de miliarde Statului.- În acelaşi calitate de ministru de Finanţe a sabotat şi pasat de voltarea industriei socialiste.- A sabotat reforma monetară

Semnătura,

Urmare: din ianuarie 1952 si altele despre care am declarat în alte procese verbale de interogatoriu. Aceste fapte sunt rezultatul acestei linii proprii si conceptii politice potrivnice partidului, a lui Vasile Luca.-

Întrebare: A abandonat el aceasta conceptie si linie politica proprie sau a cautat sa-si dea înprimul fata de linia CC-ului?

Răspuns: Nu a abandonat niciodata aceasta linie si conceptie proprie, ci a mentinut si a cautat sa dea înprimul în tot cursul activitatii sale.- Aceasta a si cauzat divergentele permanente si crescânde cu membri secretariatului C.C. care apara linia justa a partidului.-

Întrebare: Deci, Vasile Luca dusmanea pe unii membri ai secretariatului pentru ca acestia se opuneau aplicarii propriei sale linii politice?

Raspuns: Da dusmanea pe acei membri ai secretariatului si ai C.C. care luau atitudine împotriva liniei si conceptiei sale politice. Din cpunele lui Vasile Luca mi-au dat seama însa ca în toti membrii secretariatului aveau aceiasi atitudine fata de Vasile Luca. De exemplu mie mi-a pomenit niciodata sa fi fost criticat de Ana Pauker si Teohari Georgescu ci dimpotriva mi-a vorbit de cazuri cand l-au sprijinit.-

Întrebare: Decât acestia îi considera prieteni?

Raspuns: Da pe acestia Vasile Luca îi considera prieteni, mai ales stiu ca Vasile Luca era legat de o mânca prietenie cu Ana Pauker.-

Semnătura,

Urmare: Întrebare: Adică aceștia erau de acord cu linia politică a lui Vasile Luca?

Răspuns: Da erau de acord.- Îmi reamintesc că Ana Pauker știu că Vasile Luca discuta adesea cu ea probleme politice și economice și în afară de ședințe, la ea acasă.- De multe ori acțiunile lui Vasile Luca erau puse de acord în aceste discuții.- Îmi amintesc de un exemplu: Vasile Luca mi-a spus că afirmația făcută de el în Parlament cum că munca Chiaburilor rodește a fost pusă pe baza părerii Anei Pauker.-

Întrebare: Deci Luca Vasile, Ana Pauker și Teohari Georgescu aveau o concepție și linie politică opusă liniei C.C.?

Răspuns: Faptul că Ana Pauker și Teohari Georgescu îl sprijineau pe Vasile Luca în acțiunile sale contrare liniei politice a partidului dovedește că aveau aceiași concepție și linie politică comună cu Vasile Luca.-

Întrebare: Deci aceștia trei căutau să impună o linie politică comună și opusă C.C.?

Răspuns: Da, Vasile Luca, Ana Pauker și Teohari Georgescu căutau să-și impună linia și concepția lor proprie - contrare conducerii Centrale.- Îmi dau seama cum Ana Pauker și Teohari Georgescu au încercat să împiedice demascarea lui Vasile Luca în ședința Plenarei C.C. deoarece că linia lui Vasile Luca era și linia lor.- În legătură cu aceștia, Vasile Luca, Ana Pauker și Teohari Georgescu

Semnătura, Luca

Urmare: s-au izbit de permutatea celor doi membri ai secretariatului si C.C. care ocupau linia partidului, linia oficiala a C.C si au impiedicat realizarea planurilor celor trei.-

Intrebare: Cum intelegea Vasile Luca sa inlature aceste pedici care au stat in calea aplicarii propriilor sale concepte politice ?

Raspuns: In spiritul lui Pauker si a lui Teohari Georgescu, bizuindu-se pe popularitatea de care vorbea ca o bucura in mase, credea ca va reusi sa impuna C.C. punctul sau de vedere si sa inlature pe acei membri ai secretariatului care se opuneau realizarii liniei si conceptiilor sale.-

Intrebare: Cum intelegea Vasile Luca sa inlature pe acei membri din C.C. de care se simtea "persecutat" ?

Raspuns: Vasile Luca intelegea sa inlature pe acei membri din Secretariat si C.C. care se opuneau realizarii planurilor sale prin scoaterea lor din Secretariat si C.C., cu ajutorul celor care il sustineau adica al lui Pauker si a lui Teohari Georgescu.-

Intrebare: Cum se intelege aceasta inlaturare? Se gandea Vasile Luca la o inlaturare prin asasinat si pe cale statutara sau prin forta ?

Raspuns: Insusi incercarea de a-si impune linia sa proprie C.C. dovedeste ca Vasile Luca incerca sa-i inlature pe cei ce stateau in calea planurilor sale pe cale statutara.

Intrebare: Cum putea sa faca el asa ceva pe cale statutara, din moment ce Vasile Luca

Semnătura

Urmare: caută să-și impună propria sa concepție politică care era opusă liniei C.C. și a fost contrarevoluționară ?

Răspuns: Vasile Luca a încercat să-și realizeze planurile sale pe cale statutară prezentând linia sa contrarevoluționară drept justă ajutat fiind de Ana Pauker și Teohari Georgescu. Întâmpinând rezistența din partea membrilor din C.C. care apărau linia justă a partidului a folosit și alte metode perfide pentru atingerea scopului său.

Astfel știu că Vasile Luca cu știința Anei Pauker a colaborat pe tov. Gh. Gheorghiu Dej fiind de conducătorul statului sovietic, care prin anul 1949, prin Sutor, consilier la Ambasada sovietică crezând că astfel va induce în eroare pe acesta și va reuși să-l înlăture pe tov Gheorghiu Dej.

Întrebare: din cele relatate de d-ta rezultă ca din analiza discuțiilor purtate cu Vasile Luca a reieșit clar intenția acestuia de a impune linia sa proprie contrarevoluționară și de a înlătura pe acei membrii din C.C. pe care îi dușmănea întrucât aceștia constituiau o piedică în calea realizării planurilor sale.

Ți-ai dat seama de acest lucru ?

Răspuns: Privind în lumina justă activitatea lui Vasile Luca și analizând toate câte mi le-a spus în decursul anilor îmi dau seama că Vasile Luca avea o linie și o concepție proprie, opusă liniei C.C., că încerca să-și impună această linie cu ajutorul Anei Pauker și Teohari Georgescu, că dușmănea

Semnătura,

Urmare: pe acei membri ai secretariatului care se opuneau liniei lui și că urmarea prin diferite metode perfide înlăturarea acestora și în special pe Gh. Dej. În ceace privește pe Gh. Dej. Vreau să mai arăt că Vasile Luca a avut față de el o atitudine fățarnică încă din anul 1945 și că secretea că în Gh. Dej ci el s'au pus Pauker ar fi cei indicați să fie secretari g-ral ai C.C. Legat de aceasta vreau să mai arăt că pentru Vasile Luca, Ana Pauker rămâne de fapt secretar g-ral al Partidului chiar după conferința din anul 1945 când Gh. Gh. Dej a fost ales secretar g-ral.-

Întrebare: După demascarea sa Vasile Luca a abandonat această linie contrarevoluționară ?

Răspuns: Eu socot că nu a abandonat. Spun aceasta deoarece și după demascare vorbea cu mine și încerca cu calomnii pe membrii secretariatului.- Deosemenea atunci când i s'a cerut să-și facă autocritica în scris a cautat să-și ascundă activitatea sa contrarevoluționară.- La îndemnul meu a scris din nou.- După ce a apărut cuvântarea lui Gh. Dej ținută în fața activului din Valea Jiului și în care era demascată activitatea trădătoare din trecut a lui Vasile Luca acesta mi-a spus că dacă apărea înainte acest material nu știa să fi făcut o astfel de autocritică, care după mine nu arată sincer tot ce savârșise contra Partidului.-

Semnătura,

Urmare: Întrebare: Ce am considerat despre activitatea lui Vasile Luca ?

Răspuns: Consider activitatea lui Vasile Luca contrarevoluționară și criminală dusă în mod conștient cu intenția de a împiedica construirea socialismului în R.P.R. și prin aceasta sprijinea burgheziei și a-și relua puterea.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu consemnat cu exactitate și am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine îl semnez.-

Luca

Anchetator
Căpitan
Stoica

C.N.S.A.S.

Semnătura

417

Ex. . . .

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata LUCA ELISABETA, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina - Bălţi - URSS, fiica lui Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu nr. 22.-

23 Noembrie 1953, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 8,1o
" s'a terminat " 14,oo

Intrebare:

In procesele verbale de interogatoriu anterioare ai arătat anumite lucruri despre VASILE LUCA.-

Ancheta îţi cere să arăţi când l-ai cunoscut pe VASILE LUCA?

Răspuns:

Pe VASILE LUCA l-am cunoscut personal în ziua de 1o Aprilie 1943, la Moscova.-

Intrebare:

Cu ce ocazie şi în ce împrejurări l-ai cunoscut pe acesta?

Răspuns:

Eu mă aflam la Moscova din luna Martie 1941, când împreună cu alţi foşti voluntari ai Brigăzilor Internaţionale din Spania Republicană, am fost repatriată din Franţa în URSS.-

Din Iulie 1941 lucram la Comintern în calitate de colaboratoare la Secţia Română şi anume la postul de radio emisiune "România Liberă".-In luna Aprilie 1943, fusesem trimisă să vizitez copiii români ce se aflau la Casa Internaţională a copiilor din oraşul Ivanovo printre care era şi copilul lui ECATERINA BORILA.-

Intorcându-mă din Ivanovo am venit la ECATERINA BORILA să-i dau veşti despre copilul ei.-La ea în cameră am văzut o persoană pe care mi-a prezentat-o ECATERINA BORILA şi atunci am aflat că acea persoană se numeşte LUCA LASZLO.-

Intrebare:

Cum ai ajuns să munceşti la Comintern?

418

Răspuns:

Venind în anul 1941 în URSS, am rămas la Moscova în vederea unei şcoli politice ce urma s'o frecventez în toamna aceluiaş an.-Până atunci secţia de cadre a Cominternului m'a repartizat la Editura de Stat pentru limbi străine secţia română.- La 22 Iunie 1941, când a început marele război pentru apărarea patriei, am cerut şi eu să fiu mobilizată.-

După câteva zile am fost chemată la secţia de radio ascultare a Cominternului şi după puţin timp am fost încadrată în această muncă.-

Intre timp constituindu-se postul de radio "România Liberă" am fost inclusă în această redacţie în calitate de colaboratoare.-

Intrebare:

Dacă rămânerea d-tale la Moscova şi încadrarea la Comintern se datoreşte şi altor împrejurări?

Răspuns:

Atât repatrierea mea în URSS cât şi rămânerea la Moscova şi încadrarea mea în muncă la Comintern nu ar fi fost posibile dacă s'ar fi cunoscut purtarea mea la Siguranţa din Cernăuţi în timpul arestării mele din Mai 1934.-

Eu am ascuns în faţa Partidului că la Siguranţa din Cernăuţi am trădat numele unui comunist, am ascuns acest lucru şi în faţa Partidului Comunist Spaniol al cărui membru devenisem în anul 1938.-

Nu am arătat acest lucru nici la secţia de cadre a Cominternului în anul 1941, astfel că pe baza acestei minciuni am ajuns la muncă de răspundere în Spania (la secţia de cadre a C.C.al P. C.Spaniol) şi această împrejurare a contribuit la rămânerea mea la Moscova şi încadrarea mea în muncă la Comintern.-

Intrebare:

Cu ce scop ai ascuns Partidului purtarea trădătoare ce ai avut-o la Siguranţă?

Răspuns:

Eu am ascuns purtarea mea trădătoare dela Siguranţă în faţa Partidului, din laşitate şi necinste, cu scopul de a înşela Partidul pentru a putea lucra înainte în mişcarea muncitorească.

Intrebare:

Dar d-ta ai arătat mai sus că ai trădat numai numele unui comunist. Oare acesta-i adevărul?

./.

Răspuns:

Este adevărat că răspunsul ce l-am dat anterior nu este complect.-Intr'adevăr,la Siguranţa din Cernăuţi am dat numai numele unui singur comunist,anume numele lui STRUL BRENDER,dar în afară de aceasta,am recunoscut activitatea mea în comitetul local al M.O.P.R-ului din Cernăuţi,am recunoscut că am avut legături cu U.T.C-istul KRASNOPOLSCHI MARDHAI şi prin aceasta am confirmat activitatea lui în mişcarea muncitorească, despre care vorbiseră înaintea mea POTKAMENI şi KIMELFELD.-

Deasemenea în timpul cât am stat la Siguranţă,nu am avut o atitudine demnă,în relaţiile mele cu agenţii de siguranţă,acceptând fructe,prăjituri [redacted]

Prezentul proces verbal de interogatoriu după ce l-am citit din cuvânt în cuvânt şi am constatat că este luat în deplină concordanţă cu cele declarate de mine,îl semnez şi îl susţin.-

ss.Luca Elisabeta

ANCHETATOR:
LT.MAJOR DE SECURITATE

W.Mahler

CM/3 ex.

Proces-Verbal de interogator

Arestat Luca Elisabeta născută la 1 Ianuarie 1909, în com. Balotina - Bălți - U.R.S.S. fiica lui Ilie și Zina, cu ultimul
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
domiciliu în București str. Romniceanu Nr. 22.-

23. Noembrie 1953

Orașul București.-

Interogatoriul a început la ora 8 și 10 min.
„ s'a terminat la ora 14 și - min.

Intrebare: În procesele verbale de interogatoriu anterioare ai arătat anumite lucruri despre Vasile Luca.

Ancheta îți cere să arăți când l'ai cunoscut pe Vasile Luca?

Răspuns: Pe Vasile Luca l'am cunoscut personal în ziua de 10 Aprilie 1943 la Moscova.-

Intrebare: Cu ce ocazie și în ce împrejurări l'ai cunoscut pe acesta?

Răspuns: Eu mă aflam la Moscova din luna Martie 1941 când împreună cu alți foști voluntari ai Brigăzilor Internaționale din Spania Republicană am fost repatriată din Franța în U.R.S.S.

Din Iulie 1941 lucram la Comintern în calitate de colaboratoare a secției românești, și anume la postul de radio emisiune „România Liberă".- În luna Aprilie 1943 fusesem trimisă să vizitez copii români ce se aflau la Casa Internațională a copiilor din orașul Ivanovo printre care era și copilul

Semnătura, E Luca

Mod 185

Urmare: lui Ecaterina Bouță.-

Întorcându-mă din Iranov am venit la Ecaterina Bouță să-i dau veste despre copilul ei.- La ea în cameră am văzut o persoană pe care mi-o prezentat-o Ecaterina Bouță, și atunci am aflat că acea persoană se numește Luca László.-

Întrebare: Cum ai ajuns să muncești la Comintern?

Răspuns: Venind în anul 1941 în U.R.S.S. am rămas la Moscova în vederea unei școli politice ce urma s'o frecventez în toamna acelaș an.- Până atunci secția de cadre a Comunternului m'a repartizat la Editura de Stat pentru limba străină secția română.- La 22 Iunie 1941 când a început Marele Război pentru apărarea Patriei am cerut și eu să fiu mobilizată.-

După câteva zile am fost chemată la secția de radio ascultare a Comunternului și după puțin timp am fost încadrată în această muncă.-

Până când constituindu-se postul de radio „România Liberă" am fost mutată în această redacție în calitate de colaboratoare.-

Întrebare: Dacă rămânerea ta la Moscova și încadrarea la Comintern se datorește și altor împrejurări?

Răspuns: Atât repatrierea mea în U.R.S.S. cât și rămânerea la Moscova și încadrarea mea în muncă la Comintern nu ar fi fost posibile dacă s'ar fi amânat punerea mea

Semnătura, Luca

421

Urmare: la Spitalul din Cernăuți în timpul aventurii mele din Mai 1934.-

Eu am aceeași în fața Partidului că la Spitalul din Cernăuți am trădat munca mea comunist, am aceeași acest lucru și în fața Partidului Comunist Spaniol al cărui membru deveniseem în anul 1938.-

Nu am arătat acest lucru nici la secția de cadre a Comunternului în anul 1941 astfel că pe baza acestei minciuni am ajuns la muncă de răspundere în Spania (la secția de cadre a C.C. al P.C. Spaniol) și această împrejurare a contribuit la răsăriceau mea la Moscova și încadrarea mea în muncă la Comunitern.-

Întrebare: Cu ce scop ai acceptat partidul puterea trădătoare ce ai avut-o la Spitalul?

Răspuns: Eu am acceptat puterea mea trădătoare de la Spitalul, în fața partidului, din lașitate și neștiință, cu scopul de a înșela partidul pentru a putea lucra înainte în mișcarea muncitorească.-

Întrebare: Dar d-ta ai arătat mai sus că ai trădat numai munca mea comunist.- Ce acceptai aderarea?

Răspuns: Este aderarea că răspunsul ce l'am dat anterior nu este complet. Cu ocazia la Spitalul din Cernăuți am dat numai munca mea singur comunist, numai munca lui Stul Brenner, dar în afară de aceasta, am recunoscut activitatea mea în Comitetul local al M.O.P.R. ului din Cernăuți, am recunoscut

Semnătura Luca

Urmare: că am avut legături cu ex. l-istul Krasnopolschi Mordhai și prin aceasta am confirmat activitatea lui în mișcarea muncitorească, despre care vorbiream înaintea mea, Potkamin și Kimmenfeld.-

Deasemenea în timpul cât am stat la Siguranță, nu am avut o atitudine demnă, în relațiile mele cu agenții de Siguranță, acceptând fructe, prăjituri, [redacted]

Prezentul proces verbal de interogatoriu după ce l'am citit cuvânt cu cuvânt și am constatat că este luat în deplină concordanță cu cele declarate de mine îl semnez și îl susțin.-

E. Luca

Anchetator
Lt. maj. de Securitate
[signature]

Semnătura,

C.N.S.A.S.

422

Ex. . . . .

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina - Bălţi - URSS, fiica lui Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu nr. 22.-

25 Noembrie 1953, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 8,30
" s'a terminat " 13,10

Intrebare:

In procesul verbal de interogatoriu încheiat în ziua de 23 Noembrie 1953, ai arătat că în ziua de 10 Aprilie 1943, l-ai cunoscut pe VASILE LUCA la Moscova.-

Arată în ce calitate era acesta la Moscova pe vremea aceea?

Răspuns:

In momentul când l-am cunoscut pe VASILE LUCA, acesta era ofiţer în armata sovietică şi se afla la Moscova, fiind profesor la şcoala antifascistă a prizonierilor români din Krasnogarsk lângă Moscova.-

Vreau să arăt însă şi ceeace ştiu eu din cele ce mi-a spus VASILE LUCA despre împrejurările în care a ajuns el în Uniunea Sovietică.-

Aceste împrejurări sunt următoarele:

In ziua de 4 Aprilie 1939, încercând să treacă fraudulos frontiera din România în URSS, pentru a participa la un congres al Profinternului ce urma să se ţină la Moscova, VASILE LUCA a fost arestat de organele româneşti şi depus la închisoarea din Cernăuţi .-In această închisoare a rămas până în ziua de 28 Iunie 1940, când armata sovietică a eliberat Bucovina de Nord.-

După spusele lui VASILE LUCA, pe el l-a eliberat din închisoare comuniştii din Cernăuţi în momentul când armatele sovietice intrau în oraş.-

La alegerile ce au urmat a fost ales deputat al Sovietului Suprem al Regiunei Cernăuţi şi a îndeplinit funcţia de locţiitor al preşedintelui Sovietului din Cernăuţi.-

./.

Despre calitatea sa de cadru al P.C.R.adică,că era membru al C.C.al P.C.R.am aflat cu prilejul ajutorului ce i l-am dat la scrierea autobiografiei sale.-

Intrebare:

Ce ţi-a vorbit VASILE LUCA,despre felul în care ţinea legătura cu P.C.R-ul?

Răspuns:

In privinţa legăturilor sale cu P.C.R.VASILE LUCA nu mi-a pomenit niciodată nimica.-

Intrebare:

Ai arătat mai sus că l-ai ajutat pe VASILE LUCA să-şi facă autobiografia.- Arată împrejurările în care ai ajuns să faci acest lucru?

Răspuns:

Cam la două sau trei zile după ce l-am cunoscut pe VASILE LUCA,în timp ce mă aflam la Comintern unde lucram m'a chemat în biroul ei ANA PAUKER şi mi-a spus să-l ajut pe VASILE LUCA,care se afla acolo de faţă să-şi scrie autobiografia deoarece acesta nu ştie bine limba.Nu-mi amintesc însă dacă era vorba să-şi scrie autobiografia în ruseşte sau românește.-

Intrebare:

Explică cum de te-a găsit ANA PAUKER tocmai pe d-ta ca ajutor a lui VASILE LUCA,pentru scrierea autobiografiei acestuia?

Răspuns:

Eu cred că ANA PAUKER m'a găsit tocmai pe mine pentrucă să-l ajut pe VASILE LUCA la scrierea autobiografiei sale,deoarece mă cunoştea din luna Iunie 1941,de când lucram împreună şi eu îndeplineam şi funcţia de secretară a ei.-Intre mine şi ANA PAUKER se stabiliseră chiar relaţii de prietenie,iar pe de altă parte posedam bine atât limba rusă cât şi limba română.-

Altă explicaţie nu pot să dau,deoarece nu cunosc.-

Intrebare:

Ai arătat mai sus că VASILE LUCA era profesor la o şcoală antifascistă a prizonierilor de război români.-Arată tot ce cunoşti despre felul cum s'a achitat el de această sarcină?

.//.

Răspuns:

Nu ştiu cum s'a achitat VASILE LUCA de munca sa la Krasnogarsk.- Despre aceasta ar putea să dea relaţii ZINA BRANCU care la aceeaş şcoală cu VASILE LUCA, era profesoară de economie politică.-

Eu aşi vrea să arăt aici câteva aspecte din munca lui VASILE LUCA la o altă şcoală şi anume la şcoala prizonierilor români din Taliţe din Regiunea Ivanovo, unde a lucrat VASILE LUCA ulterior şi unde am lucrat şi eu din luna Iulie până în toamna anului 1943.-

La această şcoală m'a izbit atitudinea de desinteres a lui VASILE LUCA faţă de reeducarea elevilor.-

Deşi era responsabilul şcolii româneşti se mărginea să ţină o lecţie când îi venea rândul sau să ţină seminar cu grupa lui.-Nu se preocupa deloc de reeducarea prizonierilor deşi era vorba de oameni ce urma să contribue la lupta pentru eliberarea României.-

Dela orele 14,oo când se terminau cursurile şi până a doua zi dimineaţa, VASILE LUCA nu mai avea nici un contact cu prizonierii elevi, atunci când alţi profesori găseau diferit forme pentru a rămâne în contact cu ei.-

Din efectivul şcolii VASILE LUCA punea temei mai ales pe învăţători cari erau în cele mai multe ori fii de chiaburi, educaţi în şcoli normale burgheze, cunoscute ca nişte focare reacţionare.-

Un alev din grupa mea şi anume FRANCU ION, originar dintr'un sat din Regiunea Iaşi, mi-a mărturisit că a făcut parte dintr'un pluton de execuţie, executând cetăţeni sovietici Eu am adus la cunoştinţa lui VASILE LUCA acest caz care trebuia imediat raportat Comandamentului Sovietic al Scolii, lucru ce VASILE LUCA nu l-a făcut, iar FRANCU ION a rămas şi pe mai departe în şcoală până la terminarea ei.-

Am arătat într'un alt proces verbal de interogatoriu anterior, cazul lui IOAN POPESCU elev în grupa mea, căruia îi dădusem la încheerea cursului o caracterizare bună şi care s'a dovedit ulterior trădător.-

Această caracterizare era pe deplin împărtăşită de VASILE LUCA.-

./.

Deşi printre elevi erau multe elemente duşmănoase,nu cunosc ca VASILE LUCA să fi demascat pe vreunul din aceştia sau să fi sesizat vreun caz conducerii şcolii,în schimb a cedat cu mare uşurinţă la cererea şcolii de prizonieri maghiari pe muncitorul TINEA,român din Ardeal şi care mai târziu nu s'a mai întors în România,ci a fost trimis în Ungaria.-

Toate aceste fapte le-am cunoscut,însă nu le-am dat atunci importanţa cuvenită şi nu am văzut adevărata cauză ce a stat la baza lor.- Privite toate acestea în lumina în care îl cunosc astăzi pe VASILE LUCA,îmi dau seama că nu era vorba nici de neglijenţă,nici de lipsă de vigilenţă,ci era o muncă duşmănoasă dusă de un duşman.-

Prezentul proces verbal de interogatoriu după ce l-am citit cuvânt cu cuvânt şi am constatat că este făcut în deplină concordanţă cu cele declarate de mine,îl semnez şi îl susţin.-

ss.Luca Elisabeta

ANCHETATOR:
LT.MAJOR DE SECURITATE

W.Mahler

CM/3 ex.

C.N.S.A.S.

Proces-Verbal de interogator

Arestat Elisabeta Luca, născută la 1 Ianuarie 1909, în com. Balatina - Bălți: U.R.S.S. fiica lui Ilie și Zina, cu ultimul
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
domiciliu în București str. Romniceanu Nr 22.-

25 Noembrie 1953

Orașul București.-

Interogatoriul a început la ora 8 și 30 min.
" s'a terminat la ora 13 și 10 min.

Intrebare: In procesul verbal de interogatoriu încheiat în ziua de 23 Noembrie 1953 ai arătat că în ziua de 10 Aprilie 1943 l'ai cunoscut pe Vasile Luca la Moscova.-
Arată în ce calitate era acesta la Moscova pe vremea aceea?

Răspuns: In momentul când l'am cunoscut pe Vasile Luca, acesta era ofiter în armata sovietică și se afla la Moscova fiind numit profesor la școala antifascistă a prizonierilor români din Krasnogorsk.- lângă Moscova.-
Vreau să arăt însă și ceeace știu eu, din cele ce mi-a spus Vasile Luca despre împrejurările în care a ajuns el în Uniunea Sovietică.-
Acestea împrejurări sunt următoarele:
In ziua de 4 Aprilie 1939 încercând să treacă fraudulos frontiera din România în U.R.S.S. pentru a participa la un Congres al Profinternului ce urma să se țină la Moscova, Vasile Luca

Semnătura, E. Luca

Urmare: a fost arestat de organele ramânești, și depus la închisoarea din Cernăuți. - În această închisoare a rămas până în ziua de 28 Iunie 1940 când armata sovietică a eliberat Bucovina de Nord. -

După spusele lui Vasile Luca, pe el l'a eliberat din închisoare comuniștii din Cernăuți în momentul când armatele sovietice intrau în oraș. -

La alegerile ce au urmat a fost ales deputat al Sovietului Suprem - al Regiunii Cernăuți și a îndeplinit funcția de locțiitor al președintelui Sovietului din Cernăuți. -

Despre calitatea sa de membru al P.C.R. adică, că era membru al C.C. al P.C.R. am aflat cu prilejul ajutorului ce i l'am dat la scrierea autobiografiei sale. -

Întrebare: Ce ți-a spus Vasile Luca despre felul în care ținea legătura cu P.C.R.

Răspuns: În privința legăturilor sale cu P.C.R., Vasile Luca nu mi-a pomenit niciodată nimica. -

Întrebare: Ai arătat mai sus că l'ai ajutat pe Vasile Luca să-i facă autobiografia. - Această împrejurare în care ai ajuns să faci acest lucru?

Răspuns: Cam la două sau trei zile după ce l'am cunoscut pe Vasile Luca, în timp ce mă aflam la Comitetul nostru local mi-a chemat în biroul ei Ana Pauker și mi-a spus să-l ajut pe Vasile Luca, care se afla

Semnătura, Luca

427

Urmare: acolo de față să-și scrie autobiografia deoarece acesta nu știe bine limba.- Nu-mi amintesc bine dacă eu voiam să-și scrie autobiografia în rusă sau românește.-

Întrebare: Explică cum de te-a găsit Ana Pauker tocmai pe d-ta ca ajutor a lui Vasile Luca pentru scrierea autobiografiei acesteia?

Răspuns: Eu cred că Ana Pauker m'a găsit tocmai pe mine pentrucă să-l ajut pe Vasile Luca la scrierea autobiografiei sale, deoarece mă cunoștea din luna Iulie 1941 decând lucram împreună și eu îndeplineam și funcția de secretară a ei.- Între mine și Ana Pauker se stabilise chiar relații de prietenie, iar pe de altă parte posedam bine atât limba rusă cât și limba română.-

Altă explicație nu pot să dau, deoarece nu cunosc.-

Întrebare: Ai auzit mai sus că Vasile Luca era profesor la o școală antifascistă a prizonierilor de război români.- Acolo tot ce cunoști despre felul cum s'a achitat el de această sarcină?

Răspuns: Nu știu cum s'a achitat Vasile Luca de munca sa la Krasnogorsk.. Despre aceasta ar putea să dea relații Ilina Brăiescu care la aceeași școală cu Vasile Luca, era profesoară de economie politică.-

Eu aș mai vrea să arăt câteva aspecte din munca lui Vasile Luca la o altă școală și anume la școala prizonierilor români din Talițe din Regiunea Ivanovo, unde a lucrat Vasile Luca

Semnătura: Luca

Urmare: ulterior şi unde am lucrat şi eu din luna Iulie până în toamna anului 1943.-

La această şcoală m'a izbit atitudinea de dezinteres a lui Vasile Luca, faţă de reeducarea elevilor.-

Deşi era responsabilul şcolii româneşti se mărginea să ţină o lecţie când îi venea rândul sau să ţină seminar cu grupa lui.- Nu se preocupa deloc de reeducarea prizonierilor deşi era vorba de oameni ce urma să contribue la lupta pentru eliberarea României.-

Dela orele 14°° când se terminau cursurile şi până a doua zi dimineaţa Vasile Luca nu mai avea nici un contact cu prizonierii-elevi, atunci când alţi profesori găseau diferite forme pentru a rămâne în contact cu ei.-

Din efectivul şcolii Vasile Luca punea temei mai ales pe învăţători cari erau în cele mai multe ori fii de chiaburi, educaţi în şcoli normale burgheze, cunoscute ca nişte focare reacţionare.-

Un elev din grupa mea şi anume Frâncu Ioan, originar dintr'un sat din Regiunea Iaşi mi-a mărturisit că a făcut parte dintr'un pluton de execuţii, executând cetăţeni sovietici.- Eu am adus la cunoştinţa lui Vasile Luca acest caz care trebuia imediat raportat Comandamentului Sovietic al şcolii, lucru ce Vasile Luca nu l'a făcut, iar Frâncu Ioan a rămas şi pe mai departe în şcoală până la terminarea ei.-

Am arătat într'un alt proces verbal

Semnătura, [signature]

C.N.S.A.S.

428

Urmare: de interogatoriu anterior cazul lui Ioan Popescu elevul grupa mea, căruia îi dădusem la încheierea cursului o caracterizare bună și care s'a dovedit ulterior trădător.-

Această caracterizare era pe deplin împărtășită de Vasile Luca.-

Deși printre elevi erau multe elemente dușmănoase nu cunosc ca Vasile Luca să fi denunțat pe vreunul din aceștia sau să fi sesizat vreun caz conducerii școlii, în schimb a cedat cu mare ușurință la cererea școlii de prizonieri maghiari pe muncitorul Tincea, român din Ardeal și care mai târziu nu s'a mai întors nu s'a mai întors în România ci a fost ținut în Ungaria.-

Toate aceste fapte le-am cunoscut, însă nu le-am dat atunci importanța cuvenită și nu am văzut adevărata cauză ce a stat la baza lor.- Privite toate acestea în lumina în care îl cunosc azi pe Vasile Luca îmi dau seama că nu era vorba nici de neglijență, nici de lipsă de vigilență, ci era o muncă dușmănoasă dusă de un dușman.-

Prezentul proces verbal de interogatoriu după ce l'am citit cuvânt cu cuvânt și am constatat că este făcut în deplină concordanță cu cele declarate de mine îl semnez și îl susțin.-

[signature]

Lt. Maj. de Securitate

[signature]

Semnătura

ex.... 429

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU.

Arestata ELISABETA LUCA, născută la 1 Ianuarie 1909 în com. Balotina - Bălţi URSS fiica lui ILIE şi ZINA, ziaristă, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu nr.22.

30 Noembrie 1953 - Bucureşti

Interogatoriul a început la ora 8,15 min.

" s'a terminat la ora 14.

Intrebare

Când a venit VASILE LUCA în ţară?

Răspuns:

Eu fiind soţia lui VASILE LUCA încă din Aprilie 1943 ne-am reîntors în ţară la 28-29 Septembrie 1944.

Intrebare:

Care a fost activitatea desfăşurată de VASILE LUCA imediat după sosirea sa în ţară?

Răspuns:

Eu nu cunosc nimic concret din activitatea lui VASILE LUCA până după 6 Martie 1945 când deacum Ardealul de Nord fusese redat României.

Intrebare:

Iar după această dată ce cunoşti din activitatea acestuia?

Răspuns:

După această dată ştiu că VASILE LUCA şi-a concentrat toată atenţia asupra Ardealului, căutând să-şi câştige poziţia de conducător şi reprezentant al Ardealului.

De atunci şi-a făcut o serie de legături, cum sunt legăturile lui cu IACOB ALEXANDRU şi soţia acestuia MAGDA fiica marelui industriaş - proprietar al fabricei "Dermata" precum şi alte legături de acest fel.

. / .

480

Această valaitate a lui VASILE LUCA de a fi conducător al Ardealului am observat-o în diferite ocazii, când VASILE LUCA reamintea de propunerea ce i-ar fi făcut-o RAKOSI MATYAS, încă pe când era la Moscova, ca VASILE LUCA să treacă la Partidul Comunist Maghiar şi-l va face guvernator al Ardealului.

Intrebare:

Arată concret activitatea lui VASILE LUCA pentru atingerea scopului ce-l urmărea şi despre care ai vorbit mai sus?

Răspuns:

Pentru aşi atinge scopul ce-l urmărea VASILE LUCA încă dela întoarcerea sa în ţară dar mai ales după 6 Martie 1945 se erija în purtătorul de cuvânt al P.C.R. în problema naţională, se erija în teoreticianu marxist al acestei probleme.

De fapt, însă VASILE LUCA promova o linie a sa antimarxistă duşmănoasă în această problemă.

Răspunzând în faţa partidului de problema naţionalităţilor VASILE LUCA a promovat în conducerea organizaţiilor respective elemente reacţionare sau trădătoare cum e cazul lui KURKO GYARFAS în conducerea U.P.M., sau a lui SANDU LIBLICH la C.D.E.

In relaţiile sale personale VASILE LUCA se înconjura exclusiv de elemente burgheze, exploatatori, foşti propietari fabricanţi, chiaburi, devenind protectorul şi apărătorul acestora.

Vreau să arăt câteva cazuri concrete în această privinţă

Incă în luna Decembrie 1944, VASILE LUCA, venind în satul său natal, la Lemnia judeţul Trei Scaune s'a dus în vizită împreună cu mine, la un ul din cei mai mari bogătaşi ai satului. Nu-mi amintesc numele acestuia, dar acesta ar putea s'o spună TOTH GEZA sau soţia acestuia EMILIA.

Tot atunci am observat legăturile de prietenie ale lui VASILE LUCA cu negustorul măcelar, MIKLOS GABOR din aceeaşi comună.

Pe acesta din urmă VASILE LUCA l-a plasat mai târziu la Comcar unde a făcut anumite excrocherii.

In anul 1948 sau 1949 VASILE LUCA la îndemnul meu i-a dat lui MIKLOS GABOR suma de 300000 (treisutemii) lei

./.

pentru aşi reface casa din Oraşul Stalin.

In luna Februarie sau Martie 1945 VASILE LUCA a intrat în legătură cu numitul BARDOS proprietarul unei vii din Odobeşti şi fost pretor. Cu acesta a rămas în legătură tot timpul până în anul 1952, iar în anul 1947 sau 1948 LUCA VASILE l-a plasat pe acesta la M.A.T.

După ce VASILE LUCA a devenit Ministru de Finanţe, am avut prilejul să-l văd pe acesta ospătându-se în casa unui morar bogat din judeţul Trei Scaune, în casa unor moşieri slovaci, ce vorbeau limba maghiară, din localitatea Danlak.

L'am văzut pe VASILE LUCA la vânătoare împreună cu fostul proprietar al terenurilor de vânătoare din Bistriţa Năsăud. Nici numele acestuia nu mi-l amintesc, însă îl cunoaş te foarte bine Patriciu Mihai.

VASILE LUCA era în relaţii de bună prietenie cu preotul HAVATAY din comuna Covasna, s'a ospătat în casa acestuia apoi în anul 1947 sau 1948 i-a înlesnit fiului acestuia să plece în Suedia.

Fostul fabricant GUBAN din Timişoara avea acces liber la VASILE LUCA atât la Ministerul de Finanţe cât şi acasă.

VASILE LUCA devenise protectorul lui GUBAN, stăruind să i se dea spre conducere o fabrică de încălţăminte.

In anul 1948 sau 1949 VASILE LUCA a invitat la el acasă pentru o discuţie, pe MARTON ARON episcopul bisericii catolice însoţit de un preot mai tânăr.

In anul 1947, în timp ce ne aflam la Cairo, VASILE LUCA a stat de multe ori de vorbă cu un grof sau conte maghiar, al cărui nume nu mi-l amintesc precis.

In schimb nu-mi amintesc de vreun singur caz, când VASILE LUCA să fi învitat la el acasă sau să fi avut relaţii de prietenie cu vreun muncitor maghiar.

VASILE LUCA mergea adese ori la pescuit la Oituz, se oprea în curtea fabricii de cherestea unde locuia o soră de a lui, dar niciodată nu l-am văzut stând de vorbă cu muncitorii. A celaş luc ru se întâmpla şi la Prejmer . VASILE LUCA mergea deasemeni la pescuit la Prejmer chiar la câţiva paşi de fabrica de textile. Niciodată nu s'a interesat de muncitori şi de situaţia lor.

. / .

482

In anul 1948 sau 1949 VASILE LUCA se afla la odihnă la, "Lacul Roşu," tot acolo îşi petrecea concediul minierul fruntaş POPP LUDOVIC, care aflând că VASILE LUCA se găseşte acolo şi-a exprimat dorinţa de a sta cu el de vorbă, însă VASILE LUCA nu l-a primit.

Menţionez că VASILE LUCA dădea preferinţe nu numai bogaţilor de naţionalitate maghiară ci şi celor de altă naţionalitate.

Astfel am putut observa atitudinea şovino-duşmănoasă a lui VASILE LUCA faţă de cetăţenii români de naţionalitate evreiască.

De multe ori l'am auzit pe VASILE LUCA spunând anecdote antisemite şi manifestându-şi tot disprețul față de evrei. De multe ori l'am auzit vorbind cu dispreţ de comuniştii evrei. Mascând aceste ieşiri sub pretextul că sunt elemente mici burgheze, în schimb întreţinea legături de bună vecinătate cu un mare industriaş evreu ce se ocupa cu fabricarea şi importarea de medicamente şi al cărui nume în momentul de faţă îmi scapă.

VASILE LUCA ţinea legătură cu acesta deşi ştia că acest industriaş întreţinuse un regiment pe frontul antisovietic şi care înainte era bine văzut la palatul regelui primind vizita monarhului chiar la el acasă.

Impreună cu mine VASILE LUCA a invitat la el acasă şi a vizitat pe vărul meu AVRAM GOTLEIBER, înlesnindu-i acestuia în 1947 la plecarea acestuia din ţară să-şi scoată toată averea.

In 1948 a primit şi a stat de vorbă cu fostul bancher ARISTIDE BLANCK.

Această linie antimarxistă a lui VASILE LUCA în problema naţională avea şi un alt aspect, în ceeace priveşte populaţia evreiască.

Contrar liniei oficiale a C.C.al P.M.R. VASILE LUCA nu era împotriva emigrării evreilor în Palestina. Spun aceasta deoarece în anul 1949 VASILE LUCA mi-a spus că o să se dea drumul evreilor să plece în Palestina.

Intrebare:

Arată mai temeinic cauzele acestei poziţii duşmănoase a lui VASILE LUCA, precum şi efectul pe care l'a produs?

./.

133

Răspuns:

Dacă privesc astăzi activitatea lui VASILE LUCA şi atitudinea sa în problema naţională, îmi dau seama că VASILE LUCA ducea într'adevăr în această privinţă o politică de clasă, dar nu a clasei muncitoare, ci o politică de favorizare a burgheziei

La baza acestei atitudini şi politici duşmănoase în problema naţională stă dorinţa ascunsă a lui VASILE LUCA de aşi câştiga sprijinul burgheziei şi pe această cale în vederea realizării valaităţilor lui de a deveni conducător.

Când afirm aceasta am în vedere orgolilul, vanitatea şi invidia de care era ras VASILE LUCA. Am în vedere nenumăratele cazuri când VASILE LUCA sa exprimat faţă de mine sub o formă sau alta că este o victimă a împrejurărilor căci altfel el ar fi cel indicat să fie conducătorul Partidului.

Nu ştiu cum anume intenţiona VASILE LUCA să-şi realizeze scopul, cum anume vroia să folosească această bază, dar că îşi creia o bază în rândurile burgheziei îmi este astăzi clar.

Pentru realizarea acestui scop VASILE LUCA se folosea atât de calitatea sa de secretar al C.C. cât şi de cea de Ministru de Finanţe.

Am arătat mai sus unele fapte despre felul cum VASILE LUCA înţelegea să folosească în mod duşmănos încrederea ce i-o acordase partidul, dându-i răspunderea cu naţionalităţii conlocuitoare. Mai târziu primind dela Comitetul Central răspunderea în problema cooperaţiei, VASILE LUCA a folosit şi această posibilitate pentru a da tot sprijinul elementalui burghez. Această activitate VASILE LUCA a împletit-o strâns cu activitatea sa de Ministru de Finanţe, acordându-i burgheziei diferite avantagii, alimentând-o în dauna clasei muncitoare.

Prin această politică duşmănoasă VASILE LUCA a lovit în interesele clasei muncitoare şi ale regimului democrat popular.

. // .

Acesta este efectul activităţii duşmănoase a lui VASILE LUCA.

Prezentul proces verbal de interogatoriu după ce l-am cetit cuvânt cu cuvânt şi m'am convins că este întocmit în deplină concordanţă cu cele declarate de mine îl semnez şi îl susţin.

LT MAJ DE SECURITATE
Maler V

ss/ E. LUCA

PI/ 3ex.

C.N.S.A.S.

Proces-Verbal de interogatoriu

Arestat Elisabeta Luca, născută la 1 Ianuarie 1909, în com. Beltiug - Bălți - U.R.S.S. fiica lui Ilie și Zina, ziaristă, cu
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
ultimul domiciliu în București str. Romniceanu Nr. 22.

30 Noembrie 1953

Orașul București.

Interogatoriul a început la ora 8 și min. 15.-

„ s'a terminat „ „ 14 „ „ -

Intrebare: Când a venit Vasile Luca în țară?

Răspuns: Eu fiind soția lui Vasile Luca până din Aprilie 1943, ne-am reîntors în țară la 28-29 Septembrie 1944.-

Întrebare: Care a fost activitatea desfășurată de Vasile Luca imediat după sosirea în țară?

Răspuns: Eu nu cunosc nimic cuprins din activitatea lui Vasile Luca până după 6 Martie 1945 când deodată Ardealul de Nord fusese restituit României.-

Întrebare: Ce după această dată ce cunoști din activitatea acestuia?

Răspuns: După această dată știu că Vasile Luca și-a concentrat toată atenția către Ardealului, căutând să-și câștige poziția de conducător și reprezentant al Ardealului.-

De atunci și-a făcut o rețea de legă-

Iscălitura Luca

Urmare: Iuri; cum sunt legăturile lui cu Jacob Alexandru, și actia acestuia Magda, fiica marelui industriaș - proprietar al fabricei „Dermata"; precum și alte legături de acest fel.-

Această veleitate a lui Vasile Luca de a fi conducătorul al Ardealului nu a rămas-o în diferite ocazii, cînd Vasile Luca reamintea de propunerea ce i-ar fi făcut-o Rákosi Mátyás, încă pe cînd era la Moscova, ca Vasile Luca să treacă la Partidul Comunist Maghiar, și-l va face guvernator al Ardealului.-

Întrebare: Arată concret activitatea lui Vasile Luca pentru atingerea scopului ce-l urmărea și despre care ai vorbit mai sus?

Răspuns: Pentru a-și atinge scopul ce-l urmărea Vasile Luca încă dela întoarcerea sa în țară, dar mai ales după 6 Martie 1945, se erija în pretătorul de cuvînt al P.C.R. în problema națională, se erija în teoretician marxist al acestei probleme.-

De fapt, însă, Vasile Luca promova o linie a sa antimarxistă dușmănoasă în acestă problemă.-

Răspunzînd în fața partidului de problema naționalităților, Vasile Luca a promovat în conducerea organizațiilor respective elemente reacționare sau trădătoare cum e cazul lui Kurco Gyárfás în conducerea U.P.M., sau a lui Sandor Liblich la C.S.E.-

În relațiile sale personale Vasile Luca se înconjura exclusiv de elemente burgheze

Iscălitura. Luca

c. 6205

496

Urmare: exploatări, foști proprietari, fabricanți, chiaburi, devenind protectorul și ocrotitorul acestora.-

Vreau să arăt câteva cazuri concrete în această privință.-

Încă în luna Decembrie 1944, Vasile Luca, venind în satul său natal, la Sfântul județul Trei-scaune în vizită, împreună cu mine, la unul din cei mai mari bogătași ai ținutului;- Nu-mi amintesc numele acestuia, dar aceasta ar putea să o spună Toth Geza sau soția acestuia Emilia.-

Tot atunci am observat legăturile de prietenie ale lui Vasile Luca cu negustorul măcelar, Miklos Gabor din aceeași comună.- Pe acesta din urmă Vasile Luca l'a plimbat mai târziu la Comcar unde a fost arestat ca escroc.-

În anul 1948 sau 1949 Vasile Luca, la îndemnul meu i-a dat lui Miklos Gábor suma de 300.000 (trei sute mii) lei pentru ași redeschide cârciuma din orașul Ștalin.-

În luna Februarie sau Martie 1945 Vasile Luca a intrat în legătură cu numitul Bardos, proprietarul unei vii din Odobești și fost primar.- Cu acesta a rămas în legătură tot timpul până în anul 1952, iar în anul 1947 sau 1948 Luca Vasile l'a plimbat pe acesta la M.A.I.

După ce Vasile Luca a devenit Ministru de finanțe, am avut prilejul să-l văd pe acesta oprindu-se în casa unui unchi bogat din județul Trei-scaune, în casa unui nepot

Semnătura, Luca

Urmare: slovaci, ce vorbeau limba maghiară, din localitatea Dâmbox..

D'am văzut pe Vasile Luca la vânătoare împreună cu fostul proprietar al terenurilor de vânătoare din Bistrița - Năsăud. Nici numele acestuia nu mi-l amintesc, știu că îl cunoșteau foarte bine Patricia Mihai..

Vasile Luca era în relații de bună prietenie cu pictorul Havatay din comuna Covasna; am vizitat în casa acestuia apoi în anul 1947 sau 1948 l-a însoțit fiului acestuia în plecarea în Suedia..

Fostul fabricant Guban din Timișoara avea acces liber la Vasile Luca atât la birourile de Finanțe cât și acasă..

Vasile Luca devenise protectorul lui Guban, stăruind să i se dea spre conducere o fabrică de încălțăminte

În anul 1948 sau 1949 Vasile Luca a venit la el acasă pentru o discuție pe Martin Aron episcopul bisericii catolice ungare de mi-e prea mult timp..

În anul 1947, în timpul ce ne aflam la Cairo, Vasile Luca a stat de multe ori de vorbă cu un grof sau conte maghiar, al cărui nume nu mi-l amintesc precis..

În schimb nu-mi amintesc de acum nicio dată, când Vasile Luca să fi venit la el acasă sau să fi avut relații de prietenie cu acest nemernic maghiar..

Vasile Luca mergea adesea și la pescuit la Oituz, se oprea în curtea fabricii

Semnătura: Ed Luca

Urmare: de cheremea unde lucra o soră a lui,- dar niciodată nu l'am văzut stând de vorbă cu muncitorii.- Acelaș lucru se întâmpla și la Prejmer.- Vasile Luca mergea deseamenea la percut la Prejmer chiar la câțiva pași de fabrica de textile.- Niciodată nu s'a interesat de muncitori și de situația lor.-

În anul 1948 (ian 1948) Vasile Luca se afla la odihnă la „Saeul Roșu", tot acolo își petrecea concediul ministrul Justiției Ppp Ludovic, care aflând că Vasile Luca se găsește acolo și-a exprimat dorința de a sta cu el de vorbă, însă Vasile Luca nu l'a primit.-

Menționez că Vasile Luca deținea prefecturile cu mulți bogătași de naționalitate maghiară și și cehi de altă naționalitate.-

Astfel am putut observa atitudinea ostilă-dușmănoasă a lui Vasile Luca față de cetățenii români de naționalitate evreiască.-

De multe ori l'am auzit pe Vasile Luca spunând anecdote antisemite și manifestându-și tot dispretul față de evrei.- De multe ori l'am auzit vorbind cu dispreț de comuniștii evrei.- Mergând acești ieșiri sub pretextul că sunt elemente mici burgheze, în realitate întreținea legături de bună vecinătate cu un mare industriaș evreu ce se ocupa cu fabricarea și importarea de medicamente și el câmi mame în momentul de față îmi scapă.-

Vasile Luca ținea legături cu acesta deși știa că acest industriaș întreține cu un regiment pe frontul antisovietic și care

Semnătura: Luca

Urmare: înainte era bine văzut la palatul regelui; primind vizita monarhului chiar la el acasă.-

Împreună cu mine Vasile Luca a intrat la el acasă și a vizitat pe vărul meu Avram Gottlieber, înlesnindu-i acestuia în 1947 la plecarea acestuia din țară să-și scoată toată averea.-

În 1948 a primit și a stat de vorbă cu fostul bancher Aristide Blanck.-

Această linie antimarxistă a lui Vasile Luca în problema națională avea și un alt aspect, în ceeace privește populația evreiască.-

Contrar liniei oficiale a C.C. al P.M.R. Vasile Luca nu era împotriva emigrării evreilor în Palestina.- Spun aceasta deoarece în anul 1948 Vasile Luca mi-a spus că o să se dea drumul evreilor să plece în Palestina.-

Întrebare: Arătați mai temeinic cauzele acestei poziții dușmănoase a lui Vasile Luca, precum și efectul pe care l'a produs?

Răspuns: Dacă privesc astăzi activitatea lui Vasile Luca și atitudinea sa în problema națională, îmi dau seama că Vasile Luca ducea într'adevăr în această privință o politică de clasă, dar nu a clasei muncitoare, ci o politică de favorizare a burgheziei.-

La baza acestei atitudini și politici dușmănoase în problema națională stă dorința ascunsă a lui Vasile Luca de a-și câștiga sprijinul burgheziei și pe această cale, în vederea realizării veleităților lui

Semnătura, [signature]

Urmare: de a deveni conducător.-

Când afirmam aceasta am în vedere orgoliul, vanitatea și invidia de care era ros Vasile Luca.- Am în vedere nenumăratele cazuri când Vasile Luca s-a exprimat față de mine sub o formă sau alta că este o victimă a împrejurărilor căci altfel el ar fi cel indicat să fie conducătorul Partidului.-

Nu știu cum anume intenționa Vasile Luca să-și realizeze scopul, cum anume voia să folosească această bază, dar că își avea o bază în rândurile burgheziei îmi este astăzi clar.-

Pentru realizarea acestui scop Vasile Luca se folosea atât de calitatea sa de secretar al C.C. cât și de cea de Ministru de Finanțe.-

Am arătat mai sus unele fapte despre felul cum Vasile Luca înțelegea să folosească în mod dușmănos încrederea ce i-o acordase partidul, dându-i răspunderea cu naționalitățile conlocuitoare.- Mai târziu primind dela Comitetul Central răspunderea în problema cooperației, Vasile Luca a folosit și această posibilitate pentru a da tot sprijinul elementului burghez.. Această activitate Vasile Luca a împletit-o strâns cu activitatea sa de Ministru de Finanțe, acordând burgheziei diferite avantagii alimentând-o în dauna clasei muncitoare.-

Prin această politică dușmănoasă

Semnătura, Educa

Urmare: Vasile Luca a luat în interogatoriile sale atitudine ostilă regimului democrat-popular.-

Acesta este efectul activității ostile a lui Vasile Luca.-

Prezentul proces verbal de interogatoriu odată l-am citit cuvânt cu cuvânt și m-am convins că este întocmit în deplină concordanță cu cele declarate de mine îl semnez și îl mențin.-

Semnătura: Luca

Ofițer de Securitate

[illegible]

239

Ex. . . .

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina - Bălţi URSS, fiica lui Ilie şi Z[illegible]na, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu nr. 22.-

8 Decembrie 1953, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 8,30
" s'a terminat " 14,00

Intrebare:
Când a fost numit VASILE LUCA în postul de Ministru de Finanţe?

Răspuns:
VASILE LUCA a fost numit în postul de ministru de Finanţe la 6 Noembrie 1947.-

Intrebare:
Ce discuţii şi cu cine a purtat VASILE LUCA înainte de a fi numit în acest post?

Răspuns:
Stiu că VASILE LUCA vroia să fie ministru şi se aştepta să fie numit în guvern.- Spun aceasta deoarece chiar la formarea guvernului Groza, la 6 Martie 1945, VASILE LUCA mi-a spus "de data aceasta noi doi, adică eu şi cu ANA PAUKER, n'am intrat în guvern".-

Dar de atunci până la numirea lui ca ministru de finanţe nu mi-a vorbit niciodată despre această chestiune.- Nu mi-a spus nici cine l-a propus sau cine l-a susţinut la numirea sa ca ministru de finanţe la 6 Noembrie 1947.-

Intrebare:
Ce planuri îşi făcea VASILE LUCA în vederea activităţii ce urma s'o desfăşoare ca ministru de finanţe?

Răspuns:
Nu ştiu ce planuri îşi făcea VASILE LUCA în vederea activităţii sale ce urma s'o desfăşoare ca ministru de finanţe, mie mi-a vorbit doar de necesitatea de a curăţi aparatul Ministerului, despre care mi-a spus că numără pe ţară 45.000 de salariaţi, majoritatea cărora sunt elemente vechi, duşmănoase.-

.//.

240

Intrebare:

Cum a procedat VASILE LUCA la îndeplinirea acestei necesităţi despre care ţi-a vorbit?

Răspuns:

După câte ştiu eu VASILE LUCA nu a curăţat aparatul Ministerului de Finanţe de elementele duşmănoase, ci dimpotrivă le-a sprijinit şi a mai recrutat astfel de elemente.-

Vreau să dau câteva exemple de felul cum înţelegea VASILE LUCA să "cureţe" aparatul Ministerului de Finanţe.

In luna Ianuarie 1948, VASILE LUCA a plecat în fruntea unei delegaţii economice la Moscova, în vederea încheierii unui acord economic.-Nu peste mult timp după întoarcerea dela Moscova, s'a dovedit că doi sau trei din membrii delegaţiei sunt spioni în slujba unei ţări imperialiste.-Numele lor nu mi-l amintesc.-

In anul 1949, când i-am spus lui VASILE LUCA, că un fost şef de post de jandarmi solicită să intre la fisc, VASILE LUCA mi-a spus:"dece nu, noi avem nevoie de astfel de oameni".-

VASILE LUCA ştia că la Banca de Stat sunt elemente duşmănoase şi totuşi nu a luat nici o măsură pentru scoaterea şi înlocuirea lor.- VASILE LUCA nu a curăţat aparatul Ministerului de Finanţe, a sprijinit şi încurajat elementele duşmănoase deoarece avea nevoie de ele, în desfăşurarea propriei sale activităţi duşmănoase şi contrarevoluţionare dela Ministerul de Finanţe.-

Intrebare:

Despre ce activitate duşmănoasă şi contrarevoluţionară este vorba?

Răspuns:

Mă refer la linia duşmănoasă contrarevoluţionară introdusă de VASILE LUCA în activitatea Ministerului de Finanţe.-

Intrebare:

In ce constă linia contrarevoluţionară introdusă de VASILE LUCA în activitatea Ministerului de Finanţe?

Răspuns:

In legătură cu activitatea duşmănoasă desfăşurată d VASILE LUCA în calitatea sa de ministru de finanţe, îmi sunt cunoscute următoarele fapte:

In problema impozitelor a dus o politică de favori-

zare a elementelor chiaburești și a altor elemente burgheze de-la orașe.-

Contrar liniei oficiale a C.C.al P.M.R.VASILE LUCA a promovat o teorie proprie,susținând că în actuala perioadă numărul chiaburilor scade.-

Această teorie VASILE LUCA a susținut-o și în Marea Adunare Națională și a avut ca urmare ștergerea depe listele de impozite a unui însemnat număr de chiaburi.-

In ceeace privește această teorie,VASILE LUCA mi-a spus mai târziu că aceasta era și părerea lui ANA PAUKER.-

VASILE LUCA a dus o politică dușmănoasă și în privința altei categorii de contribuabili,scutind complect de impozite 1.ooo.ooo (un milion) de gospodării țărănești.-

Aceasta a avut ca urmare dezichilibrarea bugetului Statului cu 12.ooo.ooo.ooo (douăsprezece miliarde) lei,iar pe de altă parte acest milion de gospodării scutit de impozite n'a mai simțit necesitatea de a intra în gospodării colective, și în felul acesta a creiat greutăți în colectivizarea agriculturii.- In afară de aceasta,pentru a acoperi deficitul de douăsprezece miliarde,VASILE LUCA a încărcat cu impozite suplimentare alte două milioane de gospodării din rândurile țărănimii sărace și mijlocașe creind prin aceasta o stare de nemulțumiri printre aceștia față de regimul democrat popular.-

Un alt aspect al activității dușmănoase desfășurată de VASILE LUCA în calitatea sa de ministru de finanțe,este sprijinul direct dat chiaburilor.-

Astfel a încheiat contracte avantajoase cu proprietarii de vii și cultivatorii de plante industriale (tutun,orez, in,cânepă,sfeclă de zahăr,etc.). Acestor cultivatori cari erau exclusiv chiaburi și fermieri,VASILE LUCA le-a acordat - în afară de contracte avantajose - credite mari și prime de producție.-

In acelaș timp a lipsit de sprijin gospodăriile agricole de Stat,tărăgănând și refuzând de multe ori a le da creditele necesare sub pretextul că GAS - urile nu sunt avantajoase.-

In ceeace privește sectorul socialist al economiei naționale și anume industria,VASILE LUCA a dus și aici o politică contrarevoluționară,lipsind adeseori întreprinderile de fondul de rulment,aplicându-le amenzi și alte măsuri de constrângere,care împiedicau bunul mers al întreprinderilor,punând piedici în realizarea planurilor de producție.-Aceeaș politică

a dus-o şi în privinţa marilor şantiere,mai ales a construcţiei Canalului Dunăre - Marea Neagră.-

VASILE LUCA a desfăşurat o activitate duşmănoasă şi contrarevoluţionară ca ministru de finanţe şi în perioada de pregătire şi realizare a reformei monetare din 28 Ianuarie 1952.-

Intrebare:

Care a fost activitatea lui VASILE LUCA în pregătirea şi desfăşurarea reformei monetare din 1952?

Răspuns:

In perioada de pregătire a reformei monetare din Ianuarie 1952,VASILE LUCA s'a ridicat în şedinţele dela C.C.al P.M.R.împotriva înfăptuirii reformei monetare.-

Nereuşind să-şi impună părerea sa contrarevoluţionară,VASILE LUCA formal a căzut de acord,însă practic a sabotat această hotărâre pe toate căile.-

Astfel,deşi VASILE LUCA ştia că reforma monetară va avea loc în prima lună a anului 1952,el totuşi a urmărit să se încaseze toate impozitele până la sfârşitul anului 1951.-

Având răspunderea ca ministru de Finanţe să pregătească reforma monetară în cea mai mare taină,secretul nu a fost păstrat şi mulţi chiaburi şi alţi capitalişti au reuşit să se sustragă reformei,investind sume mari de bani în diferite operaţiuni.-

Pe de altă parte VASILE LUCA a întârziat plătirea la timp a salariilor lovind astfel în salariaţii Statului.-

In aceeaş dorinţă de a sabota reforma monetară,VASILE LUCA,prin elementele duşmănoase dela Banca de Stat,a sabotat baterea monedei prin alterarea din care era compusă moneda.-

Discutând cu mine VASILE LUCA/căuta să mă convingă că nu este adevărat că el ar fi fost împotriva reformei şi că ar fi sabotat-o.-Dar îmi amintesc cu câtă satisfacţie mi-spus VASILE LUCA: "că reforma n'a reuşit şi că ei,adică Partidul,au primit un duş rece".-

Intrebare:

Ai arătat mai sus că în anul 1948,din delegaţia ce a fost la Moscova,au făcut parte doi spioni.-Arată cine sunt aceştia?

Răspuns:

Stiu că din aceia ce au făcut parte din delegaţia

economică din 1948, ce a fost la Moscova, doi sau trei au fost descoperiţi ulterior ca spioni.- Unul dintre aceştia se numea MANCIU, ale cărui semnalmente sunt următoarele: foarte înalt, faţa patrată, era îmbrăcat în haine sport tip englezesc.- Al doilea ştiu că fusese prizonier de război dar nu ştiu precis unde, era mic de statură, negricios şi slab, cu ochii înguşti, numele lui nu mi-l amintesc.-

Mai amănunţit despre aceştia cât şi despre al treilea poate să spună VASILE LUCA care fusese şeful delegaţiei şi dela care am aflat despre cele de mai sus.-

Intrebare:

Cum au reuşit aceşti spioni să pătrundă în acea delegaţie?

Răspuns:

Nu ştiu cum au pătruns aceşti spioni în delegaţie, adică nu ştiu cine anume i-a propus.-Stiu însă că VASILE LUCA, ca şef al delegaţiei şi ca secretar al C.C.al P.M.R.nu a făcut nimic ca să-i cunoască şi să-i demaşte.- Aceste două persoane, despre care am vorbit, aşa zişii specialişti, dădeau amândoi de bănuit şi prin aspectul şi prin atitudinea lor.- Cel negricios era lipsit de orice bun simţ şi modestie.- Am atras atenţia lui VASILE LUCA asupra acestuia, spunându-i că acesta este un element cu totul străin.- Era şi ceva suspect şi în ţinuta lui MANCIU.-

Menţionez că însoţisem atunci pe VASILE LUCA la Moscova şi astfel am putut observa ceeace am arătat mai sus.

După câte ştiu eu, VASILE LUCA nu a acordat nici o atenţie şi nu a luat nici o măsură de precauţie faţă de aceste persoane.-Mai târziu când aceşti spioni au fost descoperiţi, şi VASILE LUCA mi-a spus despre arestarea lor, i-am amintit ceeace-i spusesem la Moscova, dar n'am observat la el nici o frământare.-

Atunci puneam şi acest caz pe seama lipsei de vigilenţă din partea lui VASILE LUCA, dar astăzi privit acest caz în lumina întregii activităţi duşmănoase a lui VASILE LUCA, văd că el nu avea nici un interes să-i demaşte pe spioni, fiind el însuşi duşman.-

.//.

Prezentul proces verbal de interogatoriu după ce l-am citit cuvânt cu cuvânt şi am constatat că este întocmit în deplină concordanţă cu cele declarate de mine, îl semnez şi îl susţin.-

ss.Elisabeta Luca

ANCHETATOR:
LT.MAJOR DE SECURITATE

W.Mahler

CM/3 ex.

445

Proces-Verbal de interogatoriu

Arestat Elisabeta Luca, născută la 1 Ianuarie 1909 în com. Bolotina - Bălți - U.R.S.S., fiica lui Ilie și Zina, cu ultimul domiciliu în București str. Romniceanu nr. 11
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)

8 Decembrie 1953

Orașul București.-

Interogatoriul a început la ora 8 și min. 30

„ s'a terminat „ „ 14. „ „ 00

Intrebare: Când a fost numit Vasile Luca în postul de Ministru de Finanțe?

Răspuns: Vasile Luca a fost numit în postul de Ministru de Finanțe la 6 Noembrie 1947.-

Intrebare: Ce discuții și cu cine a purtat Vasile Luca înainte de a fi numit în acest post?

Răspuns: Știu că Vasile Luca voia să fie ministru și îe era teamă să fie numit în guvern;- Știu aceasta deoarece chiar la formarea guvernului Groza, la 6 Martie 1945 Vasile Luca mi-a spus „ole dute aceasta unui om, adică eu și cu Ana Pauker n'am vrut în guvern;

Deci de atunci până la numirea lui ca ministru de finanțe, nu mi-a mai vorbit niciodată despre aceasta chestiune.- Nu mi-a spus nici cine l'a propus sau cine l'a susținut la numirea sa ca ministru de finanțe la Noembrie 1947.-

Iscălitura, Eluca

Urmare: <u>Intrebare</u>: Ce planuri îşi făcea Vasile Luca în vederea activităţii ce urma s'o desfăşoare ca ministru de finanţe?

<u>Răspuns</u>: Nu ştiu ce planuri îşi făcea Vasile Luca în vederea activităţii sale ce urma s'o desfăşoare ca ministru de finanţe, mie mi-a vorbit doar de necesitatea de a curăţi aparatul ministerului, despre care mi-a spus că numără pe ţară 45000 de salariaţi, majoritatea cărora sunt elemente vechi duşmănoase.-

<u>Intrebare</u>: Cum a procedat Vasile Luca la îndeplinirea acestei necesităţi despre care ţi-a vorbit?

<u>Răspuns</u>: După câte ştiu eu Vasile Luca nu a curăţat aparatul ministerului de finanţe de elementele duşmănoase ci dimpotrivă le-a sprijinit şi a mai recrutat astfel de elemente.-

Vreau să dau câteva exemple de felul cum înţelegea Vasile Luca să „curețe" aparatul ministerului de finanţe.-

In luna Ianuarie 1948 Vasile Luca a plecat în fruntea unei delegaţii economice la Moscova, în vederea încheierii unui acord economic.- Nu peste mult timp după întoarcerea dela Moscova s'a dovedit că doi sau trei din membrii delegaţiei sunt spioni în slujba ţărilor imperialiste.- Numele lor nu mi-l amintesc.-

In anul 1949 când i-am spus lui Vasile Luca că un fost şef de port de

Iscălitura, E. Luca

c. 6396

446

Urmare: jandarmi, solicită să intre la fisc, Vasile Luca mi-a spus, „dece nu, noi avem nevoie de astfel de oameni".-

Vasile Luca știa că la Banca de Stat sunt elemente dușmănoase, și totuși nu a luat nici-o măsură pentru scoaterea și înlocuirea lor.- Vasile Luca nu a curățat aparatul ministerului de finanțe, ci a sprijinit și încurajat elementele dușmănoase deoarece avea nevoie de ele, în desfășurarea propriei sale activități dușmănoase și contrarevoluționare dela Ministerul de Finanțe.-

Intrebare: Despre ce activitate dușmănoasă și contrarevoluționară este vorba?

Răspuns: Mă refer la linia dușmănoasă contrarevoluționară introdusă de Vasile Luca în activitatea Ministerului de Finanțe.-

Intrebare: In ce constă linia contrarevoluționară introdusă de Vasile Luca în activitatea Ministerului de Finanțe?

Răspuns: In legătură cu activitatea dușmănoasă desfășurată de Vasile Luca în calitatea sa de ministru de finanțe, îmi sunt cunoscute următoarele fapte:

In problema impozitelor a dus o politică de favorizare a elementelor chiaburești, și a altor elemente burgheze dela orașe..

Contrar liniei oficiale a C.C. al P.M.R. Vasile Luca a promovat o teorie proprie, susținând că în actuala perioadă numărul chiaburilor scade.-

Semnătura: ELuca

Urmare: Această teză Vasile Luca a susținut-o și în Marea Adunare Națională și a avut ca urmare ștergerea lepe listele de împozitare a unui însemnat număr de chiaburi.-

În ceeace privește această teză Vasile Luca mi-a spus mai înainte că această era și părerea lui Ana Pauker.-

Vasile Luca a dus o politică dușmănoasă și în privința altei categorii de contribuabili, scutirea completă de impozite 1.000.000 (un milion) de gospodării țărănești.-

Aceasta a avut ca urmare dezechilibrarea bugetului statului cu 1.200.000.000 (o mie două sute milioane) lei, iar pe de altă parte acest milion de gospodării scutite de impozite n'a mai simțit necesitatea de a intra în gospodării colective, și în felul acesta a creiat greutăți în colectivizarea agriculturii.- În afară de aceasta, pentru a acoperi deficitul de aprovizionare milioane, Vasile Luca a încercat cu impozite suplimentare alte aproape milioane de gospodării din rândurile țărănimii pline și muncitoare, creiind prin aceasta o stare de nemulțumire printre aceste pături de regimul democrat-popular.-

Un alt aspect al activității dușmănoase desfășurată de Vasile Luca în calitatea sa de ministru de finanțe, este sprijinul direct dat chiaburimii.-

Astfel a încheiat contracte avantajoase cu proprietarii de vii și cultivatorii de plante industriale (tutun, orez, in, cânepă

Semnătura, Luca

Urmare: specială de zahăr etc.). - Acestui cultivatori care erau exclusiv chiaburi și fermieri, Vasile Luca le-a acordat - în afară de contracte avantajoase, - credite mari și prime de producție.-

În acelaș timp a lipsit de sprijin Gospodăriile Agricole de Stat, tărăgănând și refuzând de multe ori, a le da creditele necesare sub pretextul că G.A.S. urile nu sunt avantajoase.-

În ceace privește sectorul socialist al economiei naționale și anume industria, Vasile Luca a dus și aici o politică contrarevoluționară, lipsind adese ori întreprinderile de fondul de rulment, aplicându-le amenzi și alte măsuri de constrângere, care împiedecau bunul mers al întreprinderilor, punând piedici în realizarea planului de producție.- Aceeaș politică a dus-o și în privința marilor șantiere, mai ales a construcției Canalului Dunăre- Marea Neagră.-

Vasile Luca a desfășurat o activitate dușmănoasă și contrarevoluționară ca ministru de finanțe și în perioada de pregătire și realizare a reformei monetare din 28 Januarie 1952.-

Intrebare: Care a fost activitatea lui Vasile Luca în pregătirea și desfășurarea reformei monetare din 1952?

Răspuns: În perioada de pregătire a reformei monetare din Januarie 1952, Vasile Luca s'a ridicat în ședințele dela C.C. al P.M.R.

Semnătura, ELuca

Urmare: împotriva înfăptuirii reformei monetare.-

Încercând să-și impună părerea cu cunoscuta șiretenie, Vasile Luca, formal a căzut de acord, însă practic a sabotat această hotărâre pe toate căile.-

Astfel, deși Vasile Luca știa că reforma monetară va avea loc în prima lună a anului 1952, el totuși a urmărit să se încaseze toate împozitele până la sfârșitul anului 1951.-

Având răspunderea ca ministru de finanțe să pregătească reforma monetară în cea mai mare taină, secretul nu a fost păstrat și mulți chiaburi și alți capitaliști au reușit să se sustragă reformei, investind sume mari de bani în obiecte speculative.-

Pe de altă parte Vasile Luca a întârziat plățirea la timp a salariilor, lucrul acesta în paguba statului.-

Cu aceeași dorință de a sabota reforma monetară, Vasile Luca, prin elementele dușmănoase dela Banca de Stat, a sabotat tăierea monetei prin alterarea cuprului din care era compusă moneta.-

Discutând cu mine Vasile Luca căuta să mă convingă că nu era aderent că el ar fi fost împotriva reformei și că ar fi sabotat-o.- Dar îmi amintesc cu câtă satisfacție mi-a spus Vasile Luca „că reforma n'a reușit și că ei adică Partidul, au primit un duș rece".-

Subliniez: că arătat mai sus că

Semnătura, [illegible]

448

Urmare: în anul 1948 din delegaţia ce a fost la Moscova, au făcut parte doi spioni.- Anume cine sunt aceştia?

Răspuns: Ştiu că din aceia ce au făcut parte din delegaţia economică din 1948, ce a fost la Moscova, doi sau trei au fost descoperiţi ulterior ca spioni.. Unul dintre aceştia se numea Mancin, al cărui semnalmente sunt următoarele: foarte înalt, faţa pătrată, era îmbrăcat în haine sport tip englezesc.- Al doilea, ştiu că fusese prizonier de război dar nu ştiu precis unde, era mic de statură, negricios şi slab, cu ochii înguşti; numele lui nu mi-l amintesc.-

Mai amănunţit despre aceştia tot şi despre al treilea poate să spună Vasile Luca care fusese şeful delegaţiei şi dela care am aflat despre cele de mai sus.-

Întrebare: Cum au reuşit aceşti spioni să pătrundă în acea delegaţie?

Răspuns: Nu ştiu cum au pătruns aceşti spioni în delegaţie, adică nu ştiu cine anume i-a propus.. Ştiu însă că Vasile Luca, ca şef al delegaţiei şi ca secretar al C.C. al P.M.R. nu a făcut nimic ca să-i cunoască şi să-i demaşte.- Aceste două persoane, despre care am vorbit, erau zişi specialişti, dădeau amândoi de bănuit şi prin aspectul şi prin atitudinea lor.- Cel negricios era lipsit de orice bun simţ şi modestie;- am atras atenţia lui Vasile Luca, asupra acestuia, spunându-i că acesta este un element cu totul străin.-

Semnătura: [signature]

Urmare: Era și cere respect și în ținuta lui Mancin..

Menționez că însoțisem atunci pe Vasile Luca la Moscova, și astfel am putut observa ceace am arătat mai sus.-

După câte știu eu, Vasile Luca nu a acordat nici-o atenție și nu a luat nici o măsură de precauție față de aceste persoane.. Mai târziu când acești spioni au fost descoperiți, și Vasile Luca mi-a spus despre arestarea lor, i-am amintit ceace-i spusesem la Moscova, dar n'am observat la el nici-o frământare.-

Atunci puneam și acest caz pe seama lipsei de vigilență din partea lui Vasile Luca, dar astăzi prin acest caz în lumina întregii activități dușmănoase a lui Vasile Luca, văd că el nu avea nici-un interes să-i demaște pe spioni, fiind el însuși dușman.-

Prezentul proces verbal de interogatoriu după ce l'am citit cuvânt cu cuvânt am constatat că este întocmit în deplină concordanță cu cele declarate de mine, îl semnez și îl susțin.-

Semnătura.- Luca

Lt major de Securitate

[signature]

Semnătura,

449

Ex. . . .

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, născută la 1 Ianuarie 1909, în comuna Balotina - Bălţi, fiica lui Ilie şi Zina, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu nr. 22.-

9 Martie 1954, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 9,25
" s'a terminat " 15

Intrebare:

La interogatoriile anterioare ai arătat că printre elementele fugite din URSS, pe care le-ai ajutat a fost şi GORNSTEIN RAHILA.-

Când ai cunoscut-o pe aceasta?

Răspuns:

Pe numita GORNSTEIN RAHILA am cunoscut-o în anul 1935, la Cernăuţi.-

Intrebare:

Cu ce ocazie ai cunoscut-o pe GORNSTEIN RAHILA?

Răspuns:

Am cunoscut-o pe susnumita prin intermediul fostului meu soţ WEISMAN AVRAM, care era văr primar cu GORNSTEIN RAHILA şi care m'a dus la aceasta din urmă (ea fiind dentistă), pentru a-mi trata o măsea.-

Intrebare:

Ce cunoşti despre poziţia politică a acesteia?

Răspuns:

Din cele ce mi-a spus WEISMAN am aflat că GORNSTEIN RAHILA în acel timp era simpatizantă a mişcării muncitoreşti.- Altceva din punct de vedere politic nu mai cunosc despre ea.-

Intrebare:

GORNSTEIN RAHILA avea cabinet propriu?

Răspuns:

Nu pot afirma cu toată siguranţa dacă cabinetul dentar unde mi-a tratat măseaua a fost al ei însă cred că da, deoarece nu am mai văzut un alt medic în acel cabinet în afară de ea.-

./.

Intrebare:

Ce relaţii au existat între d-ta şi GORNSTEIN RAHILA?

Răspuns:

Relaţiile mele cu GORNSTEIN RAHILA s'au mărginit în acel timp la simplul fapt că mi-a tratat măseaua în mod gratuit.- De atunci şi până în anul 1946 sau 1947,nu am avut cu ea nici un fel de alte relaţii.-

Intrebare:

Nici pe baza rudeniei?

Răspuns:

Nici pe această bază nu am avut cu ea nici un fel de relaţii.-

Intrebare:

GORNSTEIN RAHILA ştia că d-ta eşti căsătorită cu vărul ei WEISSMAN AVRAM?

Răspuns:

Da.GORNSTEIN RAHILA ştia dela WEISSMAN AVRAM că deşi încă neoficial căsătoriţi totuşi trăieşte cu mine ca soţ.-

Intrebare:

Atunci cum se explică inexistenţa oricărei legături între d-ta şi GORNSTEIN RAHILA?

Răspuns:

Eu nu căutam prietenia rudelor,deoarece aveam alte ocupaţii fiind activă în mişcarea muncitorească.-

Intrebare:

Ce ştiai d-ta atunci despre starea civilă a lui GORNSTEIN RAHILA?

Răspuns:

In acel timp când am cunoscut-o ştiam despre ea că este necăsătorită şi îşi purta numele ei de fată.-

Intrebare:

Care este numele ei de fată?

Răspuns:

Numele ei de fată este de GORNSTEIN RAHILA.-

Intrebare:

S'a căsătorit vreodată această GORNSTEIN RAHILA?

Răspuns:

Nu ştiu dacă a fost căsătorită înainte de anul 1948.- După ce ea a fugit din URSS şi a venit în România în anul 1946, am ajutat-o foarte mult pentru a-şi creia o existenţă şi în aceste împrejurări ne-am văzut destul de des,ea venind la mine acasă.-

./.

451

Niciodată până în anul 1948, GORNSTEIN RAHILA nu mi-a spus că s'ar fi căsătorit.-

Intrebare:

Dar în anul 1948, a fost căsătorită?

Răspuns:

In anul 1948, după ce ea îşi înjghebase un cabinet dentar în str. Plantelor nr.3 Bucureşti, m'am dus la ea cu un prieten de al meu profesorul VICTOR DUMITRIU, care suferea de durere de dinţi.-

Intrând în cabinetul ei am văzut acolo un bărbat în neglije şi am dedus imediat că este un om al casei.-După aceasta GORNSTEIN RAHILA mi-a spus să fac cunoştinţă cu soţul ei, deoarece s'a căsătorit.-

Intrebare:

Cine era soţul lui GORNSTEIN RAHILA pe care l-ai cunoscut cu acea ocazie?

Răspuns:

Când s'a prezentat a spus un nume însă nu l-am reţinut. Numele acestuia l-am aflat în anul 1953, Februarie sau Martie, dela anchetatorii mei care mi-au citit pasagii din declaraţia fostului meu soţ WEISMAN AVRAM, precum că acesta se numeşte GRANIER sau GRANIS nu mai reţin precis.-

Intrebare:

Descrie amănunţit pe acest om?

Răspuns:

După câte îmi amintesc era înalt, vârsta circa 50-55 ani, capul mare, părul peste cap, trăsăturile feţei mari, barba şi mustaţa rasă, iar în proporţie cu mărimea sa era lat în spate.-

Intrebare:

Ce profesie avea acesta?

Răspuns:

Când GORNSTEIN RAHILA mi-a prezentat pe acesta că este soţul ei, mi-a spus totodată că este de profesie avocat.-

Intrebare:

Ce ţi-a mai spus GORNSTEIN RAHILA despre soţul ei?

Răspuns:

Altceva cu GORNSTEIN RAHILA nici atunci şi nici după aceea nu am mai vorbit despre soţul ei.-

Intrebare:

Dar cu el când te-ai mai văzut?

Răspuns:

Pe soţul lui GORNSTEIN RAHILA nu l-am văzut niciodată

452

până la data când mi-a fost prezentat de susnumita şi nici după aceea nu l-am mai văzut niciodată.-

După ce am citit prezentul proces verbal din cuvânt în cuvânt şi am constatat că el corespunde întrutotul cu cele declarate de mine, îl susţin şi semnez.-

ss.Elisabeta Luca

ANCHETATOR:
C A P I T A N

Gh.Mezei

CM/3 ex.

C.N.S.A.S.

453

Proces-Verbal de interogatoriu

Arestat a Elisabeta Luca născută la 1 ianuarie 1909 în Com. Bolotina - Bălți- fra lui Ilie n. Zina cu ultimul domiciliu în București Str. Romaicească Nr. 22.
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)

Azi 9 martie 195Y.

Orașul București.

Interogatoriul a început la ora 9 și min. 25

„ s'a terminat „ „ 15 „ „

Intrebare: La interogatoriile anterioare ai arătat că printre elementele fugite din U.R.S.S. pe care le-ai ajutat a fost și Gornstein Rahila.

Cînd ai cunoscut-o pe aceasta-?

Răspuns:

- Pe numita Gornstein Rahila am cunoscut-o în anul 1935 la Cernăuți.

Întrebare:

În ce împrejurări ai cunoscut-o pe Gornstein Rahila-?

Răspuns:

- Am cunoscut-o pe susnumita prin intermediul fostului meu soț Veisman Avram, care era văr primar cu Gornstein Rahila și care m-a dus la aceasta dă urmă (ea fiind dentistă) pentru a-mi trata o măsea-

Întrebare:

- Ce cunoști despre poziția politică a acesteia-?

Răspuns:

Din cele ce mi-a spus Veisman am aflat

Iscălitura, Eluer

Urmare: că Gornstein Rahila în acel timp era simpatizantă a mișcării muncitorești. Aceea din punct de vedere politic nu mai cunosc despre ea.

Întrebare:

Gornstein Rahila avea cabinet propriu-?

Răspuns:

Nu pot afirma cu toată siguranța dacă cabinetul dentar unde mi-a tratat molarul a fost al ei însă cred că da, deoarece nu am mai văzut un alt medic în acel cabinet în afară de ea.

Întrebare:

Ce relații au existat între dl-a Gornstein Rahila ?

Răspuns:

Relațiile mele cu Gornstein Rahila s-au mărginit în acel timp la simplul fapt că mi-a tratat molarul în mod gratuit. De atunci și-până în anul 1946 sau 1947 nu am avut cu ea niciun fel de alte relații.

Întrebare:

Știai pe bază rudeniei?

Răspuns:

Știai pe această bază nu am avut cu ea niciun fel de alte relații.

Întrebare:

Gornstein Rahila știa că dl-a ești căsătorită cu unul ei Veisman Avram.?

Răspuns:

Da, Gornstein Rahila știa dela Veisman Avram că deși încă neoficial căsătoriți totuș trăiesc cu mine ca soț.

Întrebare: Munci cum să explicați inexistența

Iscălitura, Eduard

454

Urmare: oricărei legături iste dta și Goinstein Rahila?

Răspuns:

- Eu nu căutam prietenia evreilor, deoarece aveam alte ocupații fiind activă în mișcarea muncitorească.

Întrebare:

- Ce știai dta atunci despre starea civilă a lui Goinstein Rahila.?

Răspuns:

- În acel timp când am cunoscut-o știam despre ea că iste necăsătorită și își purta numele ei de fată.

Întrebare:

Care este numele ei de fată.?

Răspuns:

- Numele ei de fată este de Goinstein Rahila.

Întrebare:

- Ea căsătorit vreodată această Goinstein Rahila?

Răspuns:

- Nu știu dacă a fost căsătorită înainte de anul 1948. După ce ea a fugit din U.R.S.S. și a venit în România în anul 1946 am ajutat-o foarte mult pentru ași crea o existență și în veste împrejurări ne-am văzut destul de des, ea venind la mine acasă.

Mi-a dată poimă în anul 1948 Goinstein Rahila nu mi-a spus că s'or fi căsătorit.

Întrebare:

Dar în anul 1948 a fost căsătorită?

Răspuns:

- În anul 1948. după ce ea își înființase un cabinet dentar în str. Plantelor Nr.3 București m'am dus la ea cu un prieten de al meu profesorul

Semnătura,

Urmare: Victor Dumitriu care suferea de dureri de dinți.
Intrând în cabinetul ei am văzut acolo un bărbat în neglije și am dedus imediat că este un om al casei. După aceasta Gornstein Rahila mi-a spus că îmi va cunoștința cu tatăl ei, deoarece va căsătorit.

Întrebare:
- Cine era tatăl lui Gornstein Rahila pe care l-ai cunoscut cu ocazie?

Răspuns:
Când s-a prezentat a spus un nume însă nu l-am reținut. Numele acestuia l-am aflat în anul 1953, februarie sau martie, de la anchetatorii mei care mi-au citit pasagii din declarația fostului meu tată Weisman Avram, precum că îi acesta la numele Granier sau Grans nu mai reții precis.

Întrebare:
- Descrie amănunțit pe acest om?

Răspuns:
După cât îmi amintesc era mult, avea circa 50-55 ani, capul mare, părul peste cap. trăsăturile feței mari, barba și mustața rasă, iar în proporție cu mărimea sa era tot așa grațios.

Întrebare:
Ce profesie avea acesta?

Răspuns:
Când Gornstein Rahila mi-a prezentat pe acesta că este tatăl ei mi-a spus totodată că este de profesie avocat.

Întrebare:
- Ce ți-a mai spus Gornstein Rahila despre tatăl ei?

Semnătura: Ghica

Urmare: Răspuns:

- Altceva cu Gorsztein Rahila nici atunci și nici după aceia nu am mai vorbit despre soțul ei.

Intrebare:

- Dar cu el când l-ai mai văzut?

Răspuns:

- Pe soțul lui Gorszstein Rahila nu l-am văzut nici-o dată până la data când mi-a fost prezentat de sus numita, și nici după aceia nu l-am mai văzut niciodată.

După ce am citit prezentul proces verbal din cuvânt în cuvânt și am constatat că el corespunde întru totul cu cele declarate de mine îl susțin și semnez —.

Anchetator: [signature] Semnătura: [signature]

Semnătura.

Ex. 456

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestata ELISABETA LUCA, născută la 1 ianuarie 1909, în Balotina - Bălți - URSS, din părinții Ilie și Zina, cu domiciliul în București str. Romniceanu nr. 22.-

10 august 1954, București.
Interogatoriul a început la ora 13,15
" s-a terminat " 15,30

Intrebare:

Intr-un proces verbal de interogatoriu anterior, ai declarat că cunoști pe ANGHEL DASCALU.- Dacă cunoști pe soția acestuia?

Răspuns:

Da am cunoscut-o, se numește AURA DASCALU.-

Intrebare:

Cu ce ocazie ai cunoscut-o?

Răspuns:

Am cunoscut-o pe numita AURA DASCALU în anul 1947, cu prilejul călătoriei spre Egipt. Numita AURA DASCALU, însoțea pe soțul ei DASCALU ANGHEL care făcea parte din delegația ce urma să ia parte la conferința interparlamentară din Cairo.-

Intrebare:

In ce relații ai fost cu aceasta?

Răspuns:

Pînă în anul 1947 nu am cunoscut-o.- Relațiile mele cu aceasta au fost de simplă cunoștință, stabilite cu ocazia acelei călătorii.-

Intrebare:

Te-a vizitat vreodată AURA DASCALU?

Răspuns:

In anul 1948, nu-mi aduc aminte în ce lună, AURA DASCALU m-a vizitat, nu-mi amintesc dacă acasă sau la locul de muncă, rugîndu-mă să intervin pentru eliberarea soțului ei ANGHEL DASCALU care fusese arestat.-

Intrebare:

Descrie concret împrejurările în care a venit și ți-a făcut această propunere?

./.

457

Răspuns:

In anul 1948, AURA DASCALU a venit la mine foarte abătută şi mi-a spus că soţul ei a plecat de acasă de două săptămîni şi nu s-a mai întors şi socoteşte că a fost arestat şi mă roagă să intervin pentru eliberarea lui.-

Intrebare:

Pe ce bază a venit şi ţi-a făcut această propunere?

Răspuns:

AURA DASCALU a venit la mine şi mi-a făcut propunerea să intervin pentru ca soţul ei DASCALU ANGHEL să fie eliberat pe motivul că mă cunoştea din acea călătorie arătată mai sus, ştia că sunt soţia lui VASILE LUCA şi ca atare aşi putea interveni pentru eliberarea soţului ei.-

Intrebare:

Pentru ce fapte ANGHEL DASCALU fusese arestat în anul 1948?

Răspuns:

Eu nu cunosc pentru ce fapte a fost arestat în anul 1948 ANGHEL DASCALU.- Eu am întrebat-o pe AURA DASCALU pentru ce a fost arestat şi dacă îl ştie vinovat de ceva la care mi-a răspuns că nu ştie pentru ce a fost arestat şi nu ştie să fi făcut ceva rău.-

Intrebare:

Cine mai era de faţă cînd aţi dus aceste discuţii?

Răspuns:

Nu a mai fost nimeni de faţă.-

Intrebare:

La această propunere d-ta ce i-ai răspuns numitei AURA DASCALU?

Răspuns:

La rugămintea făcută de AURA DASCALU, i-am răspuns că nu pot interveni şi nu este cazul.- Să aştepte liniştită, deoarece dacă nu a făcut nici un rău va fi pus în libertate.-

Intrebare:

AURA DASCALU ce ţi-a răspuns?

Răspuns:

Nu-mi amintesc să mai fi spus ceva.-După cîte îmi amintesc la aceasta s-a rezumat discuţia între noi, după care AURA DASCALU a plecat.-

.//.

458

Intrebare:

Ai mai întîlnit-o vreodată?

Răspuns:

Nu am mai întîlnit-o dar am zărit-o de departe prin anul 1950-1951, mergînd pe Bd.6 martie cu soţul şi copilul de mînă.-Nu am vorbit cu ea şi nici cu ANGHEL DASCALU.-

Intrebare:

D-ta cu cine ai discutat ulterior despre arestarea lui ANGHEL DASCALU?

Răspuns:

I-am spus lui VASILE LUCA,despre vizita numitei AURA DASCALU şi despre arestarea lui ANGHEL DASCALU.-

Intrebare:

Cînd i-ai spus acest lucru?

Răspuns:

I-am spus lui VASILE LUCA despre faptul că ANGHEL DASCALU a fost arestat chiar în ziua cînd a venit şi m-a anunţat AURA DASCALU.-

Intrebare:

Unde aţi purtat aceste discuţii?

Răspuns:

Aceste discuţii despre arestarea lui ANGHEL DASCALU le-am purtat cu VASILE LUCA acasă.-

Intrebare:

I-ai făcut vre-o propunere lui VASILE LUCA?

Răspuns:

Nu i-am făcut nici o propunere,doar i-am relatat toată discuţia pe care am avut-o cu AURA DASCALU cît şi răspunsurile pe care le-am dat acesteia.-

Intrebare:

Pentru care motiv i-ai spus acest lucru lui VASILE LUCA?

Răspuns:

I-am spus acest lucru deoarece ştiam că VASILE LUCA se cunoştea cu ANGHEL DASCALU dinainte încă după timpul cînd lucrau amîndoi la F.N.D.şi erau în relaţii bune.- Deci socoteam că arestarea lui ANGHEL DASCALU prezenta un interes pentru VASILE LUCA.-

Intrebare:

VASILE LUCA ce a răspuns în legătură cu aceasta?

Răspuns: Nu-mi amintesc să fi exprimat ceva.-

.//.

459

Intrebare:

VASILE LUCA a luat vre-o măsură în legătură cu aresta rea lui DASCALU ANGHEL?

Răspuns:

Nu ştiu dacă VASILE LUCA a luat vre-o măsură în legătură cu arestarea lui ANGHEL DASCALU.-

In anul 1950 l-am văzut liber pe stradă pe ANGHEL DASCALU aşacum am declarat mai sus.-

Nu-mi amintesc dacă i-am spus lui VASILE LUCA despre acest lucru.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvînt cu cuvînt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţin şi semnez.-

ss.E.Luca

ANCHETATOR
LT.MAJOR

Gh.Diţă

CM/3 ex.

Proces-Verbal de interogator

Arestatul Elisaleta Suca, născută la 1 Ianuarie 1909
în Balatina - Bălți - U.R.S.S. din părinți fiind și
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu domiciliul în București Str. Dumnicească Nr.

10 August 1954

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 13 și 15 min.
„ s'a terminat la ora 15 și 30 min.

Intrebare: Întrum proces-verbal de interogatoriu anterior ai declarat că cunoști pe Anghel Dascălu.. Dacă cunoști și pe soția acestuia?

Răspuns: Da am cunoscut-o, se numește Aura Dascălu.

Intrebare: În ce ocazie ai cunoscut?

Răspuns: Am cunoscut pe numita Aura Dascălu în anul 1947 cu prilejul călătoriei spre Egipt. Numita Aura Dascălu, însoțea pe soțul ei Dascălu Anghel care făcea parte din delegația ce urma să ia parte la conferința Inter-parlamentară din Cairo.

Intrebare: În ce relații ai fost cu aceasta?

Răspuns: Până în anul 1947 nu am cunoscut. - Relațiile mele cu aceasta au fost de simplă cunoștință stabilite cu ocazia acelei călătorii.

Intrebare: Te-a vizitat vreodată Aura Dascălu?

Semnătura, Eliza

Urmare : Răspuns: În anul 1948, nu-mi aduc aminte în ce lună, Aura Dorcaliu m-a vizitat nu-mi amintesc dacă acasă s-au la locul de muncă, rugându-mă să intervin pentru eliberarea soțului ei Anghel Dorcaliu care fusese arestat.-

Întrebare: Descrie concret împrejurările în care a venit și ți-a făcut această propunere ?

Răspuns: În anul 1948, Aura Dorcaliu a venit la mine foarte abătută, și mi-a spus că soțul ei a plecat de acasă de două zile și nu se mai știe nimic de el și totodată că a fost arestat și mă roagă să intervin pentru eliberarea lui.-

Întrebare: De ce Aura a venit și ți-a făcut această propunere ?

Răspuns: Aura Dorcaliu a venit la mine și mi-a făcut propunerea să intervin pentru ca soțul ei Dorcaliu Anghel să fie eliberat pe motivul că mă cunoștea din acea călătorie arătată mai sus, știa că sunt soția lui Vasile Luca și ca atare aș putea interveni pentru eliberarea soțului ei.

Întrebare: Pentru ce fapte Anghel Dorcaliu fusese arestat în anul 1948 ?

Răspuns: Eu nu cunosc pentru ce fapte a fost arestat în anul 1948 Anghel Dorcaliu. Eu am întrebat pe Aura Dorcaliu pentru ce a fost arestat și dacă

Semnătura, Luca

Urmare : El stie vinovat de ceva la care mi-a
raspuns ca nu stie pentru ce a fost arestat
si nu stie sa fi facut ceva rau.-

Intrebare: Bine mai era de fata cind
ati dus aceste discutii ?

Raspuns: Nu a mai fost nimeni de
fata.-

Intrebare: La aceasta raspunsul dvs ca
ce iai raspuns numitul Aura Dorcalu ?

Raspuns: La rugaminte facuta de Aura
Dorcalu, i-am raspuns ca nu pot interveni
si nu este cazul.-

Sa astepte linistita, deoarece daca
nu a facut nici un rau va fi pusa
in libertate.-

Intrebare: Aura Dorcalu ce v-a
raspuns ?

Raspuns: Nimic amintit sa mai fi
spus ceva.

După cîte îmi amintesc la
acesta ca rezumat discutia noastra mai
după care Aura Dorcalu a plecat.

Intrebare: Ai mai intilnit vreodata ?

Raspuns: Nu am mai intilnit, dar
am fost de deputat prin anul 1950-
1951 mergînd pe Bvd. 6. martie mergînd
cu satul si un copilas de mînă.-

Nu am vorbit cu ea si nici
cu Anghel Dorcalu.

Intrebare: Dvs stiti ceva cine ar discutat ultima
dvs despre arestarea lui Anghel Dorcalu ?

Semnătura, Eli

Mod. 185

Urmare: Răspuns: Iam spus lui Vasile Luca despre vizita inamicului Aurel Dorcalu și despre Aderarea lui Anghel Dorcalu..

Întrebare: Când iai spus acest lucru?

Răspuns: Iam spus lui V. Vasile Luca despre faptul ca Anghel Dorcalu a fost arestat chiar în ziua când a venit și ma anunțat Aurel Dorcalu..-

Întrebare: Unde ați purtat aceste discuții?

Răspuns: Aceste discuții despre aderarea lui Anghel Dorcalu le-am purtat cu Vasile Luca acasă..-

Întrebare: I-ai făcut vreo propunere lui Vasile Luca?

Răspuns: Nu iam făcut nici o propunere, doar iam relatat toată discuția pe care am avut-o cu Aurel Dorcalu cît și răspunsul pe care i l-am dat acestia..-

Întrebare: Pentru care motiv iai spus acest lucru lui Vasile Luca?

Răspuns: I-am spus acest lucru deoarece știam că Vasile Luca se înțelegea cu Anghel Dorcalu deoarece ina dus în timpul când lucram amândoi la F. R. D. și eram în relații bune, deci raționam ca aderarea lui Anghel Dorcalu prezintă un interes pentru Vasile Luca..-

Întrebare: Vasile Luca ce a răspuns

Semnătura, Luca

962

Urmare: în legătură cu aceasta

Răspuns: Nu-mi amintesc să fi exprimat ceva.-

Întrebare: Vasile Luca a luat vreo măsură în legătură cu arestarea lui Dascălu Anghel?

Răspuns: Nu știu dacă Vasile Luca a luat vreo măsură în legătură cu arestarea lui Anghel Dascălu.-

În anul 1950 l-am văzut liber pe stradă pe Anghel Dascălu așa cum am declarat mai sus.-

Nu-mi amintesc dacă i-am spus lui Vasile Luca despre acest lucru.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde întocmai cu cele declarate de mine îl susțin și semnez.—

Anchetator:
Lt. maj. [illegible]

Anchetata:
E. Luca

Semnătura.

CNSAS

PROCESE VERBALE DE INTEROGATORIU ALE

MARTORILOR

C.N.S.A.S.

Interogatoriu /Extras/ 466

arestatului Vaisman Avram Isaevici

din 8 Iunie 1949

Vaisman A.I. născut 1906
or. Hotin reg. Cernăuți, ev reu
cetățean sovietic.

Partea I

STRICT-SECRET

Întrebare. Mincinuna! Pe activistul sionist și mare negustor din București, Gotleiber Avram Leibișevici, cunoașteți?

Răspuns. Da cunosc. Gotleiber A.L. întradevăr este un activist sionist și mare negustor. Pentru că în 1939 el a avut mare magazin la Cernăuți, după aceasta el a venit la București unde a continuat negustorie. Mai târziu el a acumulat o solidă avere și era cunoscut în cercurile negustorești a Romăniei. Afară de aceasta Gotleiber a fost în relații apropiate cu soția, secretarului P.M.R. V.L., Bierman Betty pe care o considera că protectoarea sa.

Întrebare. De unde știți aceasta?

R. Relațiile sale apropiate cu V.L. și B.B Gotleiber de la mine nu ascundea.-

Odată el a fost atât de sincer. că mi-a arătat una sa foto de transformările democratice din România, spunând că cu anii a adunat avere mare și în viitor ar fi putut să trăiască liniștit și fără griji

STRICT-SECRET 4652.

rotus, cum se plângea Gotlaiber, după acum în R. îi fac abuzuri fata de cei bogati; lui îi se taiau de mult aripele, acesta mi s'a întâmplat datorită numai lui B.B. pe care el o cunoaste din copilărie, ca să dovedit apoi aderărata evreica care nu uită pe ai săi; în dosul ei, o ducheat Gotlaiber, eu mă ascund că în dosul unui zid de piatra. —

La toate acestea în R. de după război Gotlaiber este foarte neliniștit. Frica de viitor l'a urmărit la fiecare pas, însă G. nu s'a pierdut, el la timp a impachetat în lăzi averea : bijuteriile și cu ajutorul lui V.L. și B.B. a fugit în Franța. —

Int. Spuneți aderărul, când D-stră personal ați stabilit legătura criminală cu Gotlaiber?

R. Dm să fiu sincer. În 1945 la București mi-a fost legătura cu Gotlaiber. B.B. Mai târziu mai ne-am apropiat și el mi'a atras pt. organizarea fugii rudelor lui din URSS în Romînia.

Int. În a împrejurări D-ta ai mers la înțelegere dușmănoasă cu Gotlaiber.

R. Gotlaiber este un om siret și fin. El a știut că sunt ofițer sovietic și în consecință va avea nevoie de mine, deaceia întotdeauna mă primea f. cald în casa lui din str. Dănicleșul 83, subliniind în orice ocazie că eu sunt oaspetele lui cel mai iubit. - În convorbirile cordiale Gotlaiber →

foarte des imi amintea cō frații lui cari au trăit
la Arnăuți și anume Gotlieber Volko și Gotlieber Dizic,
pe cari eu am cunoscut, au fost deportați împreună
cu familiile lor la Nord unde unul din ei
Dizic a murit. (urmare vezi la matina
pag. 3.)

STRICT-SECRET 666

Vorbind despre fraţii săi,GOTLOIBER a ponegrit regimul sovietic şi a calomniat politica de sancţionare a URSS-ului.El spunea că în URSS teroarea roşie înfloreşte şi până în prezent şi că din această cauză neamurile lui sunt lipsiţi de drepturile omului şi sunt într'o situaţie grea materială.

Eu acceptam cele spuse de GOTLOIBER şi regretam întotdeauna că fraţii lui n'au fugit la timpul lui în România.

GOTLOIBER mi-a declarat odată,la un pahar de ceai,că noi tot vorbim despre fraţii lui,dar nu facem nimic concret pentru a îmbunătăţi situaţia lor. Şi la această mi-a propus să particip la organizarea fugii din URSS în România a lui GOTLOIBER Volco şi a familiei decedatului GOTLOIBER Aizic.

Eu am declarat lui GOTLOIBER că ideea nu este rea ,dar realizarea ei este grea şi este foarte periculos pentru mine-ofiţer în Armata Sovietică- a mă ocupa co o astfel de chestie.GOTLOIBER a fost însă implacabil şi am acceptat.

După această,GOTLOIBER mi-a povestit că a primit o scrisoare din Moscova, dela URMAN B. Iosif- titularul catedrei de limba română la institutul limbelor străine- care,după spusele lui GOTLOIBER,se înţelesese deja în acel moment cu consilierul juridic depe lângă Ambasada română din Moscova ,WEISSBUCH,despre pregătirea unor acte fictive din care să reiese că neamurile lui GOTLOIBER sunt cetăţeni români şi că au dreptul de a pleca în România.

INTREBARE: Dar ce rol v'a atribuit Dvs.GOTLOIBER?

RASPUNS: WEISSBUCH a cerut pentru fabricarea actelor fictive suma de 50.000 de ruble,dintre cari 20.000 ruble,după spusele lui GOTLOIBER,au fost trimise la Moscova printr'un ofiţer din Armata Sovietică,iar 30.000 ruble GOTLOIBER mi-a dat mie pentru a fi predate lui URMAM.

INTREBARE: Il cunoşteaţi pe URMAN?

RASPUNS: Pe URMAN B.IOSIF îl cunoşteam bine.El este însurat cu sora mea WEISSMANN I.CLARA şi el a locuit,ca şi mine la Cernăuţi.

INTREBARE: Cum a ajuns URMAN la Moscova?

RASPUNS: URMAN a fost în Armata Sovietică iar după demobilizarea sa a plecat şi s'a instalat la Moscova.Aici el s'a aranjat şi a căpătat catedra de limba română la institutul militar de limbi străine.Eu şi acum sunt nedumerit cum a putut URMAN să capete această catedră,necunoscând bine limba română.

INTREBARE: Cum a făcut GOTLOIBER legătura cu URMAN?

RASPUNS: URMAN a fost cunoscut în cercurile evreeşti ca un sionist activ şi un duşman feroce al regimului sovietic.Aflând că URMAN locueşte la Moscova, GOTLOIBER a deschis o corespondenţă cu el şi prin el a intrat în tratative cu WEISSBUCH,pe care-l cunoştea de mulţi ani.

Când am aflat ,că în organizarea fugii neamurilor lui GOTLOIBER participă URMAN şi WEISSBUCH - lupi ai afacerilor subversive - am fost ferm convins că totul va fi aranjat fără nici o complicaţie neplăcută şi fără ezitare,deci, am luat dela GOTLOIBER 30.000 de ruble.

.//.

STRICT-SECRET 47

INTREBARE: Ați dat banii lui URMAN?

RASPUNS: I-am predat, dar nu personal.

INTREBARE: Atunci spuneți-ne pe cine ați atras în acest scop?

RASPUNS: Primind banii dela GOTLOIBER, am aflat dela un cunoscut de al meu care era translator al Secției a 7-a dela Frontul II Ucrainean anume cpt. Șapiro, că este demobilizat din Armata Sovietică și că pleacă să se stabilească la Chișinău. Profitând de această ocazie am convins pe cpt. Șapiro să ia dela mine cei 30.000 ruble pentru a-i preda surorii mele, ȘTERENTAL I. MARIA, domiciliată la Cernăuți str. Lucian-Cobâlița Nr. 45.

INTREBARE: Deci atât ȘAPIRO cât și ȘTERENTAL au participat la organizarea fugii din URSS a neamurilor lui GOTLOIBER?

RASPUNS: Da. Dar pentru a stabili adevărul, trebue să spun că ȘAPIRO nu știa despre aranjamentul meu cu GOTLOIBER. El nu a făcut decât să predea banii surorii mele ȘTERENTAL, care i-a înmânat lui URMAN, venit special pentru aceasta la Cernăuți. Totuși, cu toate stăruințele lui URMAN de a fabrica acte false neamurilor lui GOTLOIBER, el nu a reușit.

INTREBARE: Dece?

RASOUNS: Lucrurile s'au petrecut așa fel, încât până noi transmiteam banii din mâna în mâna, cariera lui WEISSBUCH luase sfârșit și el s fost rechemat din Moscova la București.

INTREBARE: WEISSBUCH aprimit totuși mita stabilită?

RASPUNS: WEISSBUCH nu a primit decât 20.000 ruble, iar restul sumei a fost predat neamurilor lui GOTLOIBER, care au evadat din exil și au venit la Moscova.

INTREBARE: Unde locuesc acum acești fugari?

RASPUNS: La început ei au hoinărit prin Moscova, apoi au locuit ilegal la Cernăuți.

INTREBARE: La care adresă?

RASPUNS: Cunoșteam adresa, dar acum am uitat-o.

INTREBARE: Iar umblați cu șiretlicuri. Se știe că la Cernăuți vă întâlneați cu GOTLOIBERII și i-ați ajutat materialicește. Atunci cum ați reușit să uitați adresa lor?

RASPUNS: Nu neg, că la cererea lui GOTLOIBER am trimis de câteva ori bani prin poșta mea militară neamurilor lui GOTLOIBER și personal le-am dus bani în 1947, când am plecat în concediu, dar adresa lor exactă nu o țin minte.

Int. Numai prin D-ta Gotlarber a trimis bani rudelor sale?

R. In aceasta treabă l'a ajutat B.B. care a avut acces la M.A.E. și cu posta diplomatica trimitea bani și corespondenta la Cernăuți. In 1948 B.B. impreună cu V.L. care facea parte din delegatia guvernamentala, a venit la Moscova, și după spusele lui Urman, a fost la locuința lui, pe urma ea a plecat la Cernăuți unde s'a intâlnit cu rudele lui Gotlarber cărora a inmânat o mare suma din banii ei personali. In legătura cu aceasta eu trebue să spun că B.B. și in România era cunoscută prin nemodestia ei, vorbind sincer B.B. este o femeia dubioasă din punct de vedere politic și prin attitudinea ei compromite pe V.L.

Int. Prin ce D-ta puteti dovedi aceasta?

R. Pe B.B. o cunosc din copilărie. E născută in raionul Bălți din familia unui mare administrator de moșie. In 1933 n'am intâlnit la Cernăuți unde ne am căsătorit (civil). La recomandarea mea B.B. a fost introdusa in componenta comitetului MOPR (ajutorul rosu) la Cernăuți, in curând aceasta organizatia a fost disolvata și BB a nimerit la siguranta, insa a fost eliberata. Când autoritățile românești au organizat procesul anticomunist a celor 106 comuniști din Bucovina de Nord, BB era citată in acest proces, insa in sala tribunalului ea a fost fără pasa, și nasteptând pronuntarea verdictului ea m'a implorat să fie trimisa in Cehoslovacia. Din acest moment BB a uitat activitatea revolutionara și mai mult s'a ocupat cu aranjarea situației personale.

STRICT-SECRET

În acelaș timp ea a trăit în [illegible] și Franța când însă în 1936 eu am plecat în Spania pt. a participa la acțiunea Brigăzii Internaționale am chemat-o la mine. În Spania B.B s'a aclimatizat foarte repede, a început o viață imorală și mult timp a conviețuit cu reprezentantul C.C. P.C.R. Petru Borilă. La începutul 1939 B.B. s'a întors în Franța, de unde după un timp prin protecția lui Borilă, care a lucrat la Comintern, a venit la Moscova unde s'a aranjat ca secretară tehnică la Ana Pauker. În U.R.S.S B.B a continuat viața imorală, nu fără avantaje a întreținut legături cu diferiți bărbați ca pe urmă să căsătorească cu V.L cu care în 1944 a plecat la București. Acolo B.B. a fost introdusă în U.F.D.R, așa ca s'a agățat în mișcarea democrată ca coadă ocazional. Mult mai înainte, B.B. deseori mi-a arătat convingerile ei sioniste și a vorbit despre intenția ei de a pleca în Palestina. În România eu am fost de câteva ori în casa lui V.L. și am observat ca B.B. cunoștea activitatea lui fiind informată în toate problemele interne românești și în situația ei externă. Ea utiliza acest lucru, și atunci când avea nevoie influența pe V.L. Așa B.B. prin V.L a reușit că guvernul român să ceară guvernului U.R.S.S trimiterea fraților ei cari trăiau la Cernăuți în România

Î. În legătură cu aceasta nici D-ta n'ați fost inclusă?

R. Și eu am fost inclusă în tabelul emigranților.–
Aproximativ pe la sfârșitul 1947 V.L. pleca în Egipt în interes de serviciu, B.B. a insistat și a reușit să plece cu el. Din Egipt ea l'a dus la sora ei care trăia cu bărbatul ei în Palestina. Întorcându-se în București B.B. în cercul ei apropiat a dus propaganda sionistă, că toți evreii trebue să plece în patria lor Israel. Aceleași păreri sioniste mi-a exprimat și V.L.
În România B.B a avut legături deschise cu elementele sioniste și alte elemente dușmănoase din rândurile evreilor.
Eu deja am arătat că ea a fost protectoarea sionistului și negustorului Gotlaiber, a ajutat pe el în menținerea legăturilor cu rudele cari au trăit ilegal pe teritoriul U.R.S.S.
În 1947 B.B prin Bunaciu (secretar g-l la M.A.I.) a fabricat documente soției lui Gotlaiber pt. plecarea în Franța. Mai târziu ea a încercat să fabrice documente pt. Gotlaiber, însă a avut dificultăți, la rugămintea ei în aceasta treabă s'a amestecat însuși V.L.
Ca rezultat Gotlaiber a primit totuși documente pt. plecarea în Franța, mai mult el a fost scutit de diferite taxe fiscale obligatorii către stat cari se ridicau la 10.000 dolari. În 1948 vara B.B a plecat la Paris cu delegația femeilor, și acolo de mai multe ori s'a întâlnit cu Gotlaiber.

C.N.S.A.S.

STRICT-SECRET

Int. La personal v'a vorbit despre asta?

R. Da, dar acesta nu este tatal. In 1946 la Bucuresti B.B. a facut legatura cu cunoscutii sionisti Gorenstein Moise Avigdori, fiul lui Gorenstein Rasel si cu ginerele lui Granirer care a fost unul din conducatorii organizatiei sioniste „Hoiard". Pentru aceasta „caterva" B.B. a procurat un apartament separat din trei camere in centrul Bucurestiului, si a ajutat pe Gorenstein Rasela sa aranjeze acolo un cabinet dentar, in felul acesta apartamentul s'a transformat intr'un loc comod de adunari ilegale a sionistilor.

Int. Gorenstein si Granirer sunt cunoscuti ca tradatori ai Patriei si de aceea nu mai putin ca B.B. ati ajutat pe ei sa faca actiuni criminale. Asa a fost treaba?

R. Eu am stiut ca Gorenstein si Granirer au fugit la inceputul 1946 ilegal din URSS in Romania. Vina mea consta in aceia ca 1945 fiind in conacul lui am venit la cunostinta si catva zile am trait in casa lui Gorenstein. Insa atunci Gorenstein Moisa a aratat atitudinea sa dusmanoasa in legatura cu noile forme sovietice si m'a rugat sa-i sprijin pe plecarea in Franta. Gorenstein Rasela la fel ca si fratele ei a avut atitudine antisovietica, si m'a rugat insistent (a implorat) aranjarea plecarii in strainatate. Ne dorind sa ma pun prost fata de gazdele mele, eu in mod informativ am ascultat pe ei, am promis ajutor. Insa in mod concret noi nu ne-am inteles.

Int. Asta atunci dar mai tarziu?

STRICT-SECRET

RASPUNS: Nu mult după întoarcerea mea în România am primit o scrisoare dela GORENSTEIN RAHIL în care mă ruga să-i găsesc o casă unde să stea cu fratele ei GORENSTEI MOISE.

INTREBARE: Aţi satisfăcut această rugăminte ?

RASPUNS: Pe atunci era foarte greu de găsit o casă la Bucureşti, deaceea încercările mele de a satisface rugămintea lui GORENSTEIN nu au reuşit.

Mai târziu, când ei au venit la Bucureşti nu mai aveau nevoe de ajutorul meu deoarece B.B. le-a aranjat casa, care, după spusele lui GORENSTEIN RAHIL, i-a primit în România foarte amabil şi, cu toate că ştia că ei au trădat patria, le-a aranjat documentele cu dreptul de şedere în Bucureşti.

INTREBARE: Dvs. povestiţi mai mult despre crimele altora, căutând să ascudeţi crimele Dvs. faţă de puterea sovietică.

RASPUNS: Eu am recunoscut deja legăturile mele criminale cu GOTLOIBER şi nu intenţionez să ascund celelalte crime ale mele.

După sosire în Bucureşti a lui GORENSTEIN MOISE şi GORENSTEIN RAHIL, veneam deseori în casa lor unde am făcut cunoştinţă cu GRANIRER.

Toţi erau ostili regimului sovietic şi duceau o muncă activa sionistă.

In întâlnirele lor cu mine, GORENSTEIN şi GRANIRER înjurau în toate chipurile guvernul sovietic şi deseori îmi reproşau faptul că fiind evreu şi ruda îndepărtată a lor mă ţin parcă departe de evrei, din cauze de neînţeles.

Trebuia să mă justific în toate felurile faţă de interlocutorii mei importuni, dar acest lucru nu era suficient pentru ei şi-mi cereau ca să arăt faţa mea prin fapte şi apoi au început să-mi dea oarecari sarcini.

INTREBARE: Despre ce fel de sarcini vorbiţi ?

RASPUNS: In anul 1946 plecam în concediu în URSS, lucru care am adus la cunoştinţa lui GORENSTEIN MOISE. El a profitat de aceast lucru şi mi-a dat ca sarcina de a găsi la Cernăuţi pa str. Delavrancea Nr. 17 pe un oarecare STERENBERG căruia am adus o scrisoare dela GORENSTEIN şi 30.000 de ruble.

Plecând înapoi la Bucureşti am primit dela STERENBERG o scrisorică într'un plic închis şi 200 dolari cu mult aur pentru a fi predaţi lui GORENSTEIN!

In anul 1947 i-am ajutat lui GORENSTEIN să primească dela Ministerul de Interne un certificat de călătorie pentru a pleca în Franţa.

INTREBARE: Cum aţi aranjat acest lucru ?

RASPUNS: GORENSTEIN în înţelegere personală cu mine s'a dus la Ministerul de Interne la Bunaciu să ceară un cetificat de plecare în Franţa, întărind cererea sa cu intervenţia mea.

Pe Bunaciu îl cunoşteam personal, care mi-a telefonat şi m-a întrebat dacă îl cunosc pe GORENSTEIN şi ce fel de om este. Ascunzând faţă de Bunaciu că GORENSTEIN a plecat ilegal din URSS am dat o caracterizare pozitivă despre GORENSTEIN, după care Bunaciu, fără altele, i-a dat un certificat lui GORENSTEIN.

.//.

STRICT SEC...

Mai târziu GORENSTEIN RAHIL mi-a cerut să-i fac rost de două certificate pentru nişte persoane apropiate ei, dar Bunaciu fiind mutat la o altă muncă nu m-am mai dus la Ministerul de Interne.

INTREBARE: Ce alte sarcini ale subversivului duşmănos aţi îndeplinit pe teritoriul URSS-ului şi României ?

RASPUNS: Am povestit despre crimele mele în mod sincer şi nu mai ce povesti.

INTREBARE: Dar faptele vorbesc altfel. Arestatul FELDMAN M.D.-conducătorul organizaţiei sioniste în timpul cercetărilor

a arătat, că Dvs i-aţi spus despre convingerile voastre duşmănoase şi l-aţi ascuns de organele puterii sovietice.

Ce spuneţi acum?

RASPUNS: FELDMAN a spus adevărul. El a fost mulţi ani fruntaşul sioniştilor în or. Hotin şi a dus în mod insistent o activitate duşmănoasă împotriva URSS-ului, este deci de înţeles că organele puterii sovietice îl urmăreau.

L-am întâlnit pe FELDMAN la Cernăuţi la sfârşitul anului 1948. El a isbucmit în lacrămi faţă de mine, spunând că este persecutat peste tot nu numai prin faptul că este sionist ci şi ca evreu.

Ascultând cu interes cele spuse de FELDMAN, i-am povestit despre mine, cum că m'am întors nu de mult din Bucureşti, că am terminat cu armata şi că am de gând să mă aranjez la Chişinău la o muncă de răspundere. Chiar atunci m'am înţeles cu FELDMAN că dacă reuşesc să-mi aranjez treburile mele în Moldova, îl voiu lua la mine pentru a-l scuti astfel de persecuţii.

INTREBARE: Aţi intrat în tratative cu FELDMAN după iniţiativa proprie?

RASPUNS: A vorbi sincer, aşa a fost. Fiind legat de subversivul duşmănos din România, am fost fundamental pătruns de naţionalismul burghez şi socoteam că în URSS înfloreşte antisemitismul şi viaţa a devenit insuportabilă pentru evrei.

La Bucureşti mi se sugera mereu că datoria fiecărui evreu este de a apăra pe evrei, indiferent la ce pol s'ar afla ei. Această atitudine am avut-o faţă de Feldman, ştiind bine că el nu se va împăca niciodată cu regimul sovietic. Acum cînd eu sunt prins cu dovezi, eu nu am altceva de făcut decît să recunosc, că eu de mult sunt vinovat față de partid, am avut două fețe și cînd vina mea m'a adus la închisoare. Ancheta a fost întreruptă.

Procesul verbal a fost citit de mine și este scris corect.

Vaisman.

Partea a II

STRICT-SECRET

474

Interogatoriu (Extras)

arestatului Weisman Avrem Isaevici.

din 29 Iulie 1949

copie

Intrebare. Recunoscând activitatea d-lui dușmănoasă, totuși continuați acoperirea legăturilor d-lui criminale. Vreți să ne spuneți cu cine dintre sioniștii d-lui v-ați întâlnit în România?

Răspuns. Eu am arătat deja înainte, că în România am avut legături criminale cu următorii activiști sioniști: Gotlaiber, Gorenștein Marcu Orșierul, Gornștein Rașela și Garmirer.

Afară de aceștia eu am văzut de mai multe ori în București pe următorii sioniști cari au fugit din URSS în România: Barac, Fraiberg, Beron, Gutman, Drimer și Mozberg.

Într. Vreți să ne spuneți despre activitatea lor dușmănoasă?

Răs. Pe Barac Mortko îl cunosc că fostul conducător a organizației „Maccabi" din Italia. Întâlnindu-l pe Vodeta în 1946 pe una din străzile Bucureștiului, Barac mi-a povestit că el a trăit pe teritoriu sovietic vremelnic ocupat de trupele germane, și de acolo a fugit în România unde trăește în orașul Câmpu-Lung.

475

STRICT-SECRET

FRAIBERG MOISEI,avocat,în trecut locuitor al oraşului Hotin,paticipant activ al organizaţiilor sioniste "Makabi" şi "Jabotinschi".

FRAIBERG ca şi BARAC s'a eschivat de a se repatria în URSS şi trăeşte undeva în România.

BERON,nu-i cunosc pronumele,am studiat împreună în anul 1930 la Universitatea din Cernăuţi,mai târziu a lucrat ca avocat la Bălţi.

După războiu a lucrat ca translator la Comisia Aliată de Control din România. BERON a fost în trecut unul din conducătorii activi ai organizaţiei sioniste studenţeşti.La şedinţele lor sioniste el nu odată a ţinut discursuri anticomuniste.BERON este prieten apropiat al lui GUTMAN.

GUTMAN ISAC- coleg de barou al lui BERON la Bălţi.Il cunosc din 1930 ca participant activ al organizaţiei sioniste studenţeşti din Cernăuţi şi ca un propagandist al ideilor sioniste între studenţi.

In România GUTMAN şi soţia lui FAINA au lucrat ca translatori la Comisia Aliată de Control.Nu cunosc nimic despre activitatea naţionalistă a soţiei sale Nici unul din ei nu s'a întors în URSS şi au rămas la Bucureşti.

DRIMMER,nu-i cunosc pronumele,în trecut locuitor al oraşului Cernăuţi,în 1945 a fugit în România (~~Bucureşti~~).

In timpul studiilor la universitate (1930- 1934) DRIMMER era în frunte organizaţiei sioniste "EMON"-în traducere "Credinţă";deseori ţinea discursuri cu caracter naţionalist între studenţi şi chema la luptă activă împotriva comuniştilor.

In aprilie 1932,DRIMMER a participat la un atac poliţist împotriva studenţilor comunişti,în care atac studenţii comunişti au fost bătuţi.

MOSBERG,nu-i cunosc pronumele,locuitor al or.Cernăuţi,prieten cu DRIMMER, au studiat împreună la universitate şi a participat la masacrul organizat împotriva studenţilor comunişti în 1932.

A fugit împreună cu DRIMMER în România,nu-i cunosc adresa.

In afară de cei indicaţi de mine se mai ascund în România următorii:

CERNESCU PETRE,român,fost decan al colegiului avocaţilor din HOTIN,a fost un membru marcant în "Frontul Renaşterii".

După a doua eliberarea a Bucovinei de Nord CERNESCU a fugit în România.

GRISMAN,născut în or.Hotin,în trecut secretarul lui CERNESCU la colegiul avocaţilor.El a locuit la Hotin în timpul războiului,iar după aceea a fugit în România şi are de gând să plece în America la părinţii săi.

ROMANIUC DAVID,rus,născut în comuna Zarojani,jud.Hotin.

In 1926 ROMANIUC a fost arestat de Siguranţa română pentru a fi participat la organizarea răscoalei ţăranilor.El era pe atunci membru în organizaţia " Uniunea revoluţionarilor ţărani " şi ajuta oarecum Partidului Comunist. ROMANIUC a fost eliberat din închisoare după un an de detenţiune,la intervenţia fratelui său ROMANIUC IVAN (mort în 1929) ,pe atunci deputat în parlament din partea partidului reacţionar al lui Averescu.

După eliberarea din închisoare, ROMANIUC a studiat la univesitate din Cernă-

676

STRICT-SECRET

uţi şi continua să simpatizeze comuniştilor. După aceea, în 1940 a fost avocat la Hotin, s'a îmbogăţit şi şi-a schimbat orientarea politică, a intrat în partidul fascist „Frontul Renaşterii" şi a avut legături strânse cu fascişti înfocaţi, Cernescu Florescu Tabacu / avocaţi români /.

In timpul războiului Romanine nu ştiu prin ce împrejurare a nimerit în lagărul de concentrare, unde a făcut cunoştinţă cu Gheorghiu Dej, şi mai târziu a fost primit de el în Ministerul Comunicaţiilor ca şeful cancelariei.

Pe când eu plecam din România Romanine a lucrat în calitate de secretar general al Ministerului Comunicaţiilor.

Şehter Moisei născut la Cernăuţi. Din 1930 a trait la Hotin, unde a fost membru activ a organizaţiei sioniste „Algemeine Sionist", în 1945 a fugit cu familia în România.

Rubinştein Avram născut la Lopcani, permanent a trait la Hotin. Îl cunosc ca membru organizaţiei sioniste „Algemeine Sionist" şi 1945 asemenea a fugit cu familia în România.

Procesul verbal a fost citit de mine şi este scris corect.

Vaisman.

477

Proces-Verbal de interogator

Arestat Ionescu Gh. Ioan, născut la 10 Oct. 1908 în Roman fiul lui Gheorghe și Elena, de profesie fost poliț.-t, cu ultimul domiciliu în București-Str. Litoral-Vasilaș 162
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)

25 Decembrie 1952

Orașul Fogărași

Interogatoriul a început la ora 13 și 5 min.

„ s'a terminat la „ 14 și 15 „

Intrebare: În perioada anilor 1930-1940 unde ai funcționat și cu ce grad?

Răspuns: În anul 1932 am fost numit gardian public la Iași, iar în anul 1938 în urma unui examen am fost numit agent la fosta chesturâ a poliției Capitalei biroul Siguranței.

Întrebare: În perioada cât ai funcționat la Dir. Siguranței din cadrul Chesturei Capitalei ai cunoscut pe fostul funcționar de poliție Rotenberg Moriț și Blesnițâ.

Răspuns: Am cunoscut pe Rotenberg Moriț care în acel timp avea gradul de agent și funcționa la Dir. Siguranței menționat mai sus. Numele de Blesnițâ îmi este necunoscut.

Întrebare: Când ai văzut pentru ultima dată pe Rotenberg Moriț și ce ai discutat cu el?

Răspuns: Pe fostul agent Rotenberg ultima dată l-am văzut în anul 1940 odată cu evacuarea

Semnătura,

Mod. 185

Urmare: Chestiuni (Iulie 1960) - Nu mai reţin ce anume am discutat.

Întrebare: În prezent unde se află?

Răspuns: În anul 1944 luna septembrie în direcţiunea Generală a Poliţiei am aflat că Rotenberg ar fi fost arestat imediat după 23 Aug 1944. Nu mai reţin dela cine anume am auzit -

Întrebare: Ce cunoşti ai despre "procesul celor 106" comuniştilor din anul 1924?

Răspuns: Am auzit despre acest proces că ar fi fost la Iaşi şi că arestările au fost efectuate de către fostul Cenuşeanu. Acest lucru l-am auzit chiar dela Rotenberg însuşi, care se lăuda pe seama acestui proces al comuniştilor.

Întrebare: Pe cine anume cunoşti că au fost arestaţi cu acest lot de comunişti?

Răspuns: Nu cunosc pe nici unul din aceştia întrucât eu în acea vreme nu funcţionam la Cenuşeanu.

Întrebare: În timpul cât ai funcţionat la Cenuşeanu ai cunoscut vreo femeie cu numele de Betty Brauner?

Răspuns: Îmi este necunoscut acest nume -

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cunoscut cu cunoscut şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine îl subscriu şi semnez propriu scrisă de mine.

Lt. de Securitate

ONEA MIRCEA

Semnătura,

478

Proces-Verbal de interogator

Arestat Ostaficiuc Dumitru, născut la 1 Nov. 1902, în orașul Cernăuți; fiul Anton și Victoria, de profesie fost polițist
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în Vatra Dornei Str. Unirei Nr. 75

25 Decembrie 1952

Orașul Făgăraș

Interogatoriul a început la ora 11 și 00 min.

„ s'a terminat la „ 12 și 00 „

Intrebare: În perioada anilor 1930-1940 unde funcționai și cu ce grad?

Răspuns: În perioada anilor de mai sus am funcționat la Inspectoratul de Poliție Cernăuți cu gradul de translator (limba: Franceză, germană și polonă).

Intrebare: În această perioadă de timp ai cunoscut vre'o persoană cu numele de Rotenberg și Mesnită?

Răspuns: Da am cunoscut pe Rotenberg Moriț care a fost comisar ajutor și Mesnită a fost agent, amîndoi funcționau la Chestura de poliție Cernăuți sub conducerea fostului Comisar Carol Pastahui (un germanic). Funcționau la biroul de Siguranță din cadrul Secției la problema muncitorească.

Intrebare: Când a văzut ultima dată pe cei doi foști funcționari ai Siguranței arătați mai sus?

Răspuns: Pe Mesnită l-am văzut pentru ultima dată în anul 1940 înainte de evacuare în Cernăuți. Pe Rotenberg Moriț ultima dată l-am văzut

Semnătura,

Ostaficiuc Dumitru

Mod. 185

Urmare: în anul 1942 tot la Cernăuţi.-
Intrebare: În prezent unde se află cei de mai sus?
Răspuns: Despre Mlesniţă am auzit că s-ar fi evacuat (repatriat) în Germania, iar Katzenberg Moriţ a fost arestat după 23 Aug. 1944 la Bucureşti. Altceva nu mai ştiu despre aceştia.-
Fostul agent Mlesniţă are un frate la Teatrul Naţional din Bucureşti.-
Intrebare: Ce cunoştinţe ai despre arestarea celor 106 comunişti în anul 1934 de către Inspectoratul de Poliţie Cernăuţi?
Răspuns: Nu cunosc nimic în legătură cu arestarea şi procesul celor "106 comunişti".-

După ce am citit prezentul proces-verbal cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde întocmai cu cele declarate de mine îl susţin şi semnez propriu nesilit de nimeni.-

Slt. de Secţ.
ONEA MIRCEA

Ostaficiuc Dumitru

Semnătura,

479

Proces-Verbal de interogator

Arestat Costineanu Titus născut la 4 oct. 1900 în orașul Cernăuți, fiul lui Titus și Maria, de profesie fost polițist cu ultimul domiciliu în orașul Stalin Str. Titan Nr. 1
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)

25 Decembrie 1952

Orașul Făgăraș

Interogatoriul a început la ora 12 și 00 min.
„ s'a terminat la „ 13 și 00 „

Intrebare: În perioada anilor 1930-1940 unde ai funcționat și cu ce grad?

Răspuns: În perioada anilor de mai sus am funcționat la Inspectoratul de Poliție Cernăuți cu gradul de agent.

Întrebare: Cu ce funcționari ai fost polițist ai avut cel mai mult de lucru la Biroul Siguranței din cadrul Chesturii Cernăuți în perioada anilor de mai sus?

Răspuns: Dintre polițiștii ce au funcționat în cadrul Biroului de Siguranță din Chestura Cernăuților pe urmă'tori: fostul comisor șef Cojocariu Romulus, comisor Oneiu Eugen, com. șef. Ionescu Ion, Rotenberg Horst, agenții Kunzer și Mlesniță Aurel.

Întrebare: Când ai văzut pentru ultima oară pe fostul com. șef. Rotenberg Horst și agentul Mlesniță Aurel și unde se află ei în prezent?

Răspuns: Pe fostul com. șef. l-am văzut pentru

Semnătura,
Costineanu Titus

Mod. 185

Urmare: ultima dată în anul 1940 în trenul spre
Suceava. Nu mai am nici o cunoștință
unde s'ar afla - dar auzite știu că ar fi decedat
De Mesnită l-am văzut ultimă dată tot în anul
1940 odată cu evacuarea în trenul spre Suceava unde se
evacuase. Din cele auzite Mesnită s'ar afla cu
domiciliu la Siret - Bucovina punct de frontieră a
R.S.R..

Întrebare: fostul cons. ajutor Rotenberg bărbat de
unde era originar?

Răspuns: Nu știu.

Întrebare: Ce cunoștință ai despre "procesul celor
106" comuniști din anul 1924?

Răspuns: Nu am cunoștință de acest proces decât
ce am auzit din ziare.

Întrebare: În timpul cât ai funcționat la
Consiliu ai auzit de o persoană cu numele de
Betti Birman. Cine este aceasta și în ce împrejurări
ai cunoscut-o?

Răspuns: Nu-mi este cunoscut acest nume.

După ce am citit prezentul proces verbal
de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat
că corespunde în totul cu cele declarate de mine,
îl subscriu și semnez propriu mâinile de mi mână.

M. de Securitate. Costinescu Tănase

ONEȘTI ROCCA

Semnătura,

480

Proces-Verbal de interogator

Arestatul Hlădescu Ilireea, născut 4 Dec. 1913, în orașul Focșani, fiul lui Iacov și Genița, de profesie fost polițist, cu ultimul domiciliu în Deva Str. Lenin Nr. 21
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)

25 Decembre 1952

Orașul Făgăraș -

Interogatoriul a început la ora 14 și 20 min.
„ s'a terminat la „ 15 și 10 „

Intrebare: Când ai intrat în poliție cu ce grad și pe unde ?

Răspuns: Am intrat în poliție în anul 1938 cu gradul de cons. cl. la chestura Cernăuți -

Intrebare: În cadrul chesturi Cernăuți ai cunoscut pe fostul polițist Rotenberg Horst și Alexandra?

Răspuns: Am cunoscut pe Rotenberg care avea gradul de agent și funcționa la Dir. Siguranței. Alexandra îmi este necunoscut -

Intrebare: Când l-ai văzut ultima oară pe Rotenberg și unde se află acesta în prezent -?

Răspuns: Ultima oară l-am văzut pe Rotenberg în anul 1942 la Cernăuți, când acesta nu mai făcea parte din poliție fiind scos la pensie -
În anul 1944, imediat după 23 August am auzit că ar fi fost găsit mort acasă la el în Cernăuți. Acest lucru l-am auzit dela fostul

Semnătura, Hlădescu

Mod. 185

Urmare: Comisar Șef. Cojocaru - Absolvent cu cursuri în legătură cu cel de mai sus -

Întrebare: Din ce localitate era originar Rotenberg?

Răspuns: Nu am cunoștință -

Întrebare: Ce cunoștințe ai despre "procesul celor 106" comuniști din anul 1934?

Răspuns: Nu am nici o cunoștință întrucât în acel timp nici nu funcționam în poliție. După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cunosc cuprinsul și am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine îl susțin și semnez propriu scrisă de mâna mea -

Lt. de Securitate

Mândrescu

ONEA MIRCEA

Atentie la semnări de mărginire

481

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestatul LIESNITA AUREL, fost poliţist, născut la 21 Decembrie 1897, în comuna Siret - Suceava, fiul lui Emanoil şi Maria, cu ultimul domiciliu în comuna Bulgăruş - Arad nr.4o.-

4 Iunie 1953, Bucureşti.-
Interogatoriul a început la ora 9,oo
" s'a terminat " 13,3o

Intrebare:

In procesul verbal de interogatoriu din 3 Iunie 1953, ai declarat că ai funcţionat ca agent de siguranţă în anii 1932-1938 la Biroul de Informaţii Cernăuţi.- Cu ce se ocupa acest Birou de Informaţii?

Răspuns:

Biroul de Informaţii din Cernăuţi de unde am făcut şi eu parte, condus de dr.POSTATNY (fugit în Germania), se ocupa cu descinderea, arestarea şi cercetarea comuniştilor şi altor partide şi organizaţii ilegale.-

Intrebare:

Sub a cui conducere şi îndrumare era acest Birou de Informaţii?

Răspuns:

Acest Birou de Informaţii era condus şi îndrumat de către Inspectoratul de Siguranţă Cernăuţi prin dr.POSTATNY care era şeful acestui Birou de Informaţii.- Toată activitatea Biroului de Informaţii era adusă la cunoştinţă în acea perioadă (1932-1938) numitului ZAHIU, care conducea Inspectoratul de Siguranţă din Cernăuţi.-

Intrebare:

Ce poliţişti anume făceau parte din Inspectoratul de Siguranţă Cernăuţi şi unde se află în prezent?

Răspuns:

Stiu că făcea parte din Inspectoratul de Siguranţă în perioada 1932-194o, următorii poliţişti: ZAHIU, inspector, nu

682

ştiu unde se află în prezent, PIHAL, subinspector, în prezent arestat, PANAITESCU sef de Birou şi un fiu al acestuia care era agent, nu ştiu unde se află în prezent, POPESCU CONSTANTIN agent, omul de încredere al lui ZAHIU, în prezent domiciliază în Timişoara str. Fröbl, COSTINEANU TITU agent şi GLAS RUDOLF, agent, ştiu că în prezent se află în Craiova şi lucrează ca pasnici la o fabrică sub alt nume, AMSTER, comisar, deportat în 1940 în U.R.S.S., ONCIU DIONISIE comisar şi un frate al acestuia tot comisar, nu ştiu unde se află în prezent, TIRON IOSIF, comisar ajutor, în anul 1945 l-am văzut în Craiova, POPESCU IOAN zis TAICA, comisar, în prezent se află la Suceava, LUCIN, agent, în prezent se află arestat, ZAP agent fugit în Germania, GULI agent, deportat din 1940 în U.R.S.S., BUDISTEANU arhivar, deportat în 1940 în U.R.S.S. şi mai era un agent anume MAURER, nu ştiu unde se află în prezent.-

Intrebare:

Ce ştii d-ta despre activitatea acestora?

Răspuns:

Stiu că odată cu venirea lui ZAHIU ca inspector la Siguranţa din Cernăuţi, s'a început un mare val de arestări ale comuniştilor.- Aceste arestări le făcea Biroul de Informaţii care era sub îndrumarea şi conducerea lui ZAHIU.- Mai ştiu că ZAHIU avea om de încredere şi nu ascundea nici un secret faţă de acesta şi anume pe agentul POPESCU CONSTANTIN.-Acest agent POPESCU CONSTANTIN cunoştea toate lucrările secrete ale lui ZAHIU şi ducea şi aducea corespondenţa secretă dela Direcţiunea Generală de Siguranţă la Cernăuţi.- In ce priveşte pe ceilalţi poliţişti nu ştiu concret ce anume făceau, deoarece eu nu lucram cu ei şi lucram la Biroul de Informaţii.-Acest lucru îl cunoaşte agentul POPESCU CONSTANTIN.-

Intrebare:

Arată concret la ce arestări ai participat şi ce comunişti au fost arestaţi în perioada 1932-1938, cât timp ai funcţionat la Biroul de Informaţii Cernăuţi?

Răspuns:

Am participat şi ştiu că au fost arestaţi următorii comunişti din Cernăuţi, NATAN REINER, tâmplar de meserie, locuia în str. Evreiască, IDA ITIC şi soţul ei ITIC, avocaţi domiciliau în str. 11 Noembrie nr. 2, dr. BERINFELD, domicilia pe o stradă laterală de str. Traian, dr. FRÄNKEL, domicilia în str. Ioan Creangă, ing. SEVERIN KIRMAYER, domicilia în comuna Zucica Veche

farmacista FANI SAR,nu ştiu unde era, BETY BIRMAN muncitoare, domiciliată în str.Cuza Vodă, KANTMAN şi o soră a lui,domicilia în str.Veterana,studentul ZEMELD,nu ştiu unde domicilia, WININGER,student,domicilia în str.Iosipescu vis-a-vis de Chestura Poliţiei,studenta HUBER,domicilia în str.Romană,WAGNER zis AGASTAIN,comerciant,domicilia în str.Universităţii, KIMILMAN,student,nu ştiu unde a domiciliat,ing.SOLOMON,nu ştiu unde a locuit,POTCAMENI str.dr.Frechner şi FISMAN CAROL, domicilia în str.Iosipescu.-

Intrebare:

In urma cărui fapt au fost arestate persoanele arătate mai sus?

Răspuns:

Stiu că a fost arestat,nu-mi amintesc anul precis, studentul SEMMEL de către agentul ROTEMBERG care în cercetări a divulgat o serie de nume de comunişti în urma cărui fapt a fost arestat un anume POLAK.- La POLAK s'a găsit,la domiciliul lui din str.Sfânta Treime nr.12,o ladă cu manifeste comuniste, un multiplicator - şapirograf.- După aceasta s'a trecut la arestări masive.-

Intrebare:

De cine au fost cercetaţi comuniştii arătaţi mai sus?

Răspuns:

Stiu că a fost cercetat de dr.POSTATNY seful Biroului de Informaţii,de agentul ROTEMBERG (arestat şi deportat în U.R.S.S.),şi de agentul EMANOIL HORTBEL,(fugit în Germania).-

Intrebare:

Ce alţi comunişti în afară de cei arătaţi mai sus,au mai fost arestaţi sau invitaţi de Siguranţa Cernăuţi?

Răspuns:

Intr'o zi - asta s'a întâmplat în vara nu-mi amintesc precis anul,dar în perioada 1932-1938,îmi amintesc că în timp ce eu mă coboram jos dela etajul II dela Biroul de Informaţii, din str.Piaţa Decebal,când am ajuns la treptele etajului I, unde era Inspectoratul de Siguranţă,în aceeaş clădire cu Biroul de Informaţii, se afla lângă uşa închisorii agentul COSTINEANU TITU.-In acel moment a trecut o doamnă voinică,cu părul negru spre Biroul Inspectorului ZAHIU.Eu l-am întrebat pe agentul COSTINEANU TITU cine este doamna aceasta,el a râs şi a zis nu ştii,este ANA PAUKER.- Eu m'am dat jos dela Poliţie şi nu m'am

.//.

484

mai interesat de această doamnă.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că,corespunde în totul cu cele declarate de mine,îl susţin şi semnez.-

ss.Mleşniţă Aurel

ANCHETATOR:
LT.DE SECURITATE

Gh.Diţă.

485

Proces-Verbal de interogatoriu

Arestatul Ulăsnită Aurel, fost politist, născut la 21 Dec. 1897 în com. Siret-Suceava, fiul lui Emanoil și Maria cu ultimul domiciliu în com. Bulgarus-Rad, N.º 40
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)

Azi 4 Iunie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 9 și min.

„ s'a terminat „ „ 13 „ „ 30

Intrebare: In procesul verbal de interogatoriu din 3. Iunie 1953 ai declarat că ai funcționat ca agent de siguranță în anii 1932-1938 la Biroul de informații bernanti. Ce ne poți spune despre acest Birou de informații?

Raspuns: Biroul de informații din bernanti de unde am fost și eu poate, condus de s-a. Postatny (fugit în germania) se ocupa cu descinderea, arestarea și cercetarea comuniștilor și altor partide și organizații ilegale.

Intrebare: Sub ce conducere și îndrumare era acest Birou de informații?

Raspuns: Acest Birou de informații era condus și îndrumat de catre Inspectoratul de siguranță bernanti prin s-a Postatny care era șeful acestui Birou de informații. Toata activitatea Biroului de informații era adusă la cunoștința în acea perioada 1932-1938

Iscălitura,
Ulăsnită Aurel

Urmare: numitul Zahiu care conducea
inspectoratul de siguranță din Bucuști.

Întrebare: Ce poziții anume făcea parte
din inspectoratul de siguranță București
și unde se afla în prezent?

Răspuns: Știu că făcea parte din inspectoratul
de siguranță în perioada 1932-1940 următo-
rii; Zahiu, inspector, nu știu unde
se afla în prezent, Lihal, subinspector,
în prezent arestat, Ionașitescu, șef de
birou și un fiu al acestuia care era agent,
nu știu unde se află în prezent, Popescu
Constantin, agent, anul de încredere al lui
Zahiu, în prezent domiciliază în Târnăveni
Ste: Fräbl, Bottineanu Situ agent și Glas
Rudolf agent, știu că în prezent se află
în Craiova și lucrează ca pornici la o
fabrică mi-a dat nume, Auster, comisar,
deportat în 1940 în U.R.S.S., Oncin Dumitru
comisar și un frate al acestuia Tt comisar,
nu știu unde se află în prezent, Sîrcu
Ion, comisar ajutor, în anul 1945 l-am
văzut în Craiova, Popescu Ioan zis
Șaica, comisar, în prezent se află la
Suceava, Lucin, agent, în prezent se
află arestat, Jap, agent fugit în Germania,
Guli, agent, deportat din 1940 în U.R.S.S, Budișteanu,
arhivar, deportat din 1940 în U.R.S.S., și mai
era un agent anume Nausser, nu știu
unde se află în prezent.

Întrebare: Ce mai știți despre activitatea
acestora?

c. 8368

Iscălitura.

Ministerul Armatei

Urmare: Raspuns: Stiu că odată cu venirea lui Zahiu ca inspector la siguranta din Cernăuti, sa început un mare val de arestări al comunistilor.- Aceste arestări le facea biroul de informati care era sub îndrumarea si conducerea lui Zahiu.- Mai stiu că Zahiu avea om de încredere si nu ascundea nici un secret fata de acesta si anume agentul Popescu Constantin. Acest agent Popescu Constantin cunoştea toate lucrările secrete ale lui Zahiu si ducea si aducea corespondenta secretă dela directiunea Generală de siguranta la Cernauti.- In ce priveste pe ceilalti politisti nu stiu concret ce anume faceau deoarece eu nu lucram cu ei si lucram la biroul de informati.- Acest lucru îl cunoaste agentul Popescu Constantin.

Intrebare: Arată concret la ce arestari ai participat si ce comunisti au fost arestati în perioada 1932-1938 cat timp ai functionat la Biroul de informati Cernauti.?

Raspuns: Am participat si stiu că au fost arestati urmatori comunisti din Cernauti; Natan Reiner, tâmplar de meserie, locuia in str. Evreiască, Ida Itic si sotul ei Itic, avocat, domicilia in Str. 11. Nov. Nr. 2, D-r. Birnfeld, domicilia pe o stradă laterală de Str. Iraian, D-r. Fränkel, domiciliat in Str. Ioan Creangă, Ing. Severin Kirmayer, domiciliat în com. Zucica Veche, farmacista Fani Sar, nu stiu de unde era, Bety Birman, muncitoare.

Semnătura.
Mesaros Aurel

Urmare: domicilia în Str: Cuza Vodă, Kautman și o soră a lui, domicilia în Str: Veterana, Studentul Zemeld, nu știu unde domicilia, Wininger, Student, domicilia în Str: Lonjescu vis-a-vis de Chestura Poliției; Studenta Huber, domicilia în Str: Romana; Wagner zis Agastain, comerciant, domicilia în Str. Universității, Kimilman, Student, nu știu unde a domiciliat, ing. Solomon, nu știu unde a locuit, Potcamenu, St. d-r. Fechener și Fișman Carol, domicilia în Str: Lonjescu..

Intrebare: In urma cărui fapt a fost arestate persoanele arătate mai sus?

Răspuns: Știu că a fost arestat, nu-mi amintesc anul precis, Studentul Semmel de către agentul Rattenberg care în cercetări a divulgat o serie de nume de comuniști în urma cărui fapt a fost arestat un anume Polak. - La Polak s'a găsit, la domiciliul lui din Str: Sfânta Treime No: 12, o ladă cu manifeste comuniste, un multiplicator - Sapidograf - după aceasta s'a trecut la arestări masive.-

Intrebare: De cine a fost cercetați comuniștii arătați mai sus?

Răspuns: Știu că a fost cercetați de d-l Portatny șefului biroului de Informații, de agentul Rattenberg. (arestat și deportat în U.R.S.S., și de agentul Emanoil Harthel, fugit în Germania.-

Intrebare: Ce alți comuniști, în afară de cei arătați mai sus a mai fost arestați sau invitați de siguranța Cernăuți?

Răspuns: Intr'o zi asta s'a întâmplat vara,

Semnătura,
Melnițchi Carol

Urmare: nu-mi amintesc precis anul, dar în perioada 1932-1938, îmi amintesc că în timp ce eu mă coboram jos dela etajul II. dela biroul de informaţii din str: Piaţa Decebal, când am ajuns la treptele etajului I. unde era Inspectoratul de Siguranţa, în aceiaşi clădire cu biroul de informaţii, se afla lângă uşa închisori agentul Costineanu Situ,- În acel moment a trecut o doamnă voinică, cu părul negru spre biroul Inspectorului Zahin.. Eu l-am întrebat pe agentul Costineanu Situ cine este doamna aceasta, el a râs şi a zis nu ştii, este Ana Pauker.. Eu m-am dat jos dela Poliţie şi nu m-am mai interesat de aceasta doamnă.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constat că corespunde întocmai cu cele declarate de mine, îl susţin şi semnez.-

[illegible signature]

Anchetator
Lt. de securitate
[illegible signature]

Afacerilor Interne

Semnătura.

488

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestatul MLESNITA AUREL, fost polițist, născut la 21 Decembrie 1897, în comuna Siret - Suceava, fiul lui Emanoil și Maria, cu ultimul domiciliu în comuna Bulgăruș-Arad nr.4o.

1o Iunie 1953, București.
Interogatoriul a început la ora 2o,15
" s'a terminat " 23,5o

Intrebare:

In procesul verbal de interogatoriu din 4 Iunie 1953, ai declarat că în perioada 1932-1938, în timp ce funcționai la Biroul de Informații din Cernăuți, au fost arestați mai mulți comuniști printre care și numita BETY BIRMAN.- Arată concret când anume a fost arestată și în urma cărui fapt?

Răspuns:

In luna Mai 1934, au fost mai mulți comuniști arestați. Printre aceștia era învinuit de activitate comunistă și un profesor tânăr de circa 3o ani (nu-mi amintesc numele lui) care locuia vis-a-vis de Parcul Schuller într'o vilă și avea camera de locuit spre stradă.- Acest profesor fiind bolnav la pat și neputând fi transportat, Biroul de Informații din Cernăuți unde funcționam și eu, a organizat o pază la care am fost numit și eu să-l supraveghez.-

In luna Mai, în timp ce eu mă aflam de pază la locuința profesorului a venit într'o seară BETY BIRMAN acasă la profesor și când m'a văzut pe mine a întrebat pe profesor dacă nu are o cameră de închiriat.- Acest profesor a răspuns că nu are. După această discuție eu am legitimat-o pe BETY BIRMAN și a stat la acea locuință circa 1o minute până mi-a venit schimbul, după care am plecat împreună cu BETY BIRMAN la locuința ei în str.Cuza Vodă vis-a-vis de cinematograful "Scala" din Cernăuți.- Acasă la BETY BIRMAN am găsit pe sora ei LIUBA BIRMAN, i-am făcut percheziție și negăsind nimic nu am arestat-o.- A doua zi BETY BIRMAN a fost

.//.

arestată din casa unchiului ei mare negustor GOTLEIBER AIZIC, care locuia în str.Eminescu nr.11 Cernăuţi.-

Intrebare:

De cine a fost arestată BETY BIRMAN şi ce s'a găsit la percheziţie?

Răspuns:

Stiu că a fost arestată de agentul (detectiv) ROTEMBERG MORITZ (arestat) care făcea serviciu împreună cu mine la Biroul de Informaţii din Cernăuţi.- Stiu căla percheziţie a găsit la locuinţa numitei BETY BIRMAN mai multe manifeste comuniste.-

Intrebare:

De către cine a fost cercetată BETY BIRMAN?

Răspuns:

BETY BIRMAN după ce a fost arestată a fost dusă la Bir. de Informaţii în Piaţa Decebal.- Aici a fost cercetată de dr. POSTATNY CAROL,Seful Biroului de Informaţii,fugit în Germania, de agentul ROTEMBERG MORITZ,arestat,de agentul HUMENIUC NICOLAE,fugit în Germania şi agentul RUZER PETER,deasemenea fugit în Germania.-

Intrebare:

Ce anume concret a declarat BETY BIRMAN la cercetări?

Răspuns:

Nu ştiu concret ce anume a declarat BETY BIRMAN deoarece eu nu am luat parte la cercetarea ei,dar în timpul cercetărilor am auzit când dr.POSTATNY Seful Biroului de Informaţii vorbea cu agentul ROTEMBERG şi alţi agenţi,că el este mulţumit cu BETY BIRMAN fiindcă a declarat totul şi a divulgat şi legăturile ei pe care le-a avut în organizaţia M.O.P.R.(Ajutorul Roşu).- In urma celor declarate de BETY BIRMAN au mai fost arestaţi şi alţi comunişti de siguranţă din Cernăuţi,reuşind să descopere întreaga organizaţie M.O.P.R.din Cernăuţi.-Printre cei arestaţi în urma trădării pe care a făcut-o BETY BIRMAN,la Siguranţă,îmi amintesc de studentul KRASNOPOLSKI.- Acest student ştiu că era dispărut şi a fost urmărit după indicaţiile date de BETY BIRMAN,arestat în Ardeal şi adus la Cernăuţi.-

Intrebare:

De ce avantagii s'a bucurat BETY BIRMAN în urma atitudinei trădătoare ce a avut-o la cercetări şi ai arătat-o mai sus?

Răspuns:

Stiu că BETY BIRMAN în urma divulgării activităţii sale şi a legăturilor pe care le-a avut,s'a bucurat din partea Siguranţei de o serie întreagă de avantagii.- Astfel dr.POSTATNY

Seful Biroului de Informaţii mi-a dat mie ordin şi i-am adus de acasă dela unchiul numitei BETY BIRMAN, anume, negustorul AIZIC GOTLEIBER, lingerie, o plapomă şi pernă.- Deasemenea i-a dat hrană bună, două feluri de mâncare pe zi dela popota Siguranţei şi i-a dat voie să vorbească cu mătuşa ei (soţia negustorului AIZIC GOTLEIBER) stând de vorbă chiar în biroul meu în prezenţa mea.-

Intrebare:

Cât timp a stat BETY BIRMAN la Siguranţă?

Răspuns:

Stiu că BETY BIRMAN a stat la Biroul de Informaţii din Cernăuţi, circa o lună de zile, după care a fost trimeasă la Consiliul de Război din Iaşi.-

Intrebare:

Ai arătat mai sus că dr. POSTATNY Seful Biroului de Informaţii i-a acordat numitei BETY BIRMAN o serie de avantagii Arată ce legături a avut BETY BIRMAN cu POSTATNY sau cu alţi agenţi de siguranţă?

Răspuns:

In timpul cât a stat în închisoarea Siguranţei din Cernăuţi, ştiu că era scoasă des de dr. POSTATNY CAROL, şeful Biroului de Informaţii în biroul său şi stătea de vorbă timp îndelungat cu BETY BIRMAN.-Nu ştiu ce discuta împreună.-Deasemenea ştiu că din ordinul sefului Biroului de Informaţii dr. POSTATNY o scotea afară din închisoare agenţii ROTEMBERG, HUMINIUC şi RUZER dar nu ştiu ce discuta cu BETY BIRMAN şi eu am scos-o odată afară tot din ordinul lui CAROL POSTATNY şi BETY BIRMAN a stat de vorbă cu mătuşa ei, aşa după cum am arătat mai sus, când i-a adus lingerie şi mâncare.- După ce BETY BIRMAN a plecat din închisoarea Siguranţei la Consiliul de Război din Iaşi nu am mai văzut-o pela Biroul de Informaţii sau să fi avut legătură cu vreun agent dela Siguranţă până în toamna anului 1935 luna Noembrie când a fost adusă din nou la Biroul de Informaţii Cernăuţi.-

Intrebare:

Pentru ce motiv a fost adusă BETY BIRMAN la Biroul de Informaţii din Cernăuţi în acel timp?

Răspuns:

In toamna anului 1935, în preajma unei sărbători naţionale au fost aduşi la Biroul de Informaţii majoritatea comuniştilor prinşi, i-a ţinut circa două zile, după care au fost

//

puşi în libertate.- Cu acea ocazie am găsit-o pe BETY BIRMAN şi mulţi alţi comunişti în biroul meu.- Intrebând-o ce mai face, BETY BIRMAN nu mi-a răspuns nimic.-

Intrebare:

De către cine a fost cercetată BETY BIRMAN cu acea ocazie?

Răspuns:

Stiu că nu a fost cercetată de nimeni atât BETY BIRMAN cât şi ceilalţi comunişti aduşi la Biroul de Informaţii. Nu s'au făcut cercetări decât i-a adus până a trecut acea zi naţională cred 11 Noembrie şi pe urmă i-a pus în libertate, după două nopţi şi o zi.- Stiu că fiecare din ei au venit cu pături şi perne.-

Intrebare:

Cât timp a stat BETY BIRMAN la Biroul de Informaţii şi cu ce agenţi a stat de vorbă?

Răspuns:

BETY BIRMAN a stat la Biroul de Informaţii două nopţi şi o zi după care a fost pusă în libertate împreună cu toţi ceilalţi comunişti aduşi la Siguranţă.-Prima seară când a fost adusă ştiu că BETY BIRMAN a stat de vorbă în camera unde era biroul meu nr.29,fiind de faţă mai mulţi comunişti,cu agenţii: ONCIU IOSIF,HUMINIUC NICOLAE şi cu RUZER PETER,însă eu nu ştiu ce anume a discutat că doar am intrat în birou şi pe urmă am plecat imediat.-

Intrebare:

După această dată ce ştii despre BETY BIRMAN?

Răspuns:

Din Noembrie 1935,nu mai ştiu nimic despre BETY BIRMAN şi nici nu am mai văzut-o sau întâlnit-o niciodată.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine,susţin şi semnez.-

ANCHETATOR: ss.Mleşniţă Aurel

IT.DE SECURITATE

Gh.Diţă.-

492

Proces-Verbal de interogatoriu

Arestatul Mesnită Aurel, fost poliist, născut la 21 Dec. 1897
în com. Siret - Suceava, fiul lui Emanoil și Maria, cu
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
ultimul domiciliu în com. Bulgăruș - Arad. Nr. 40

Azi 10 Iunie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 20 și min. 15

„ s'a terminat „ „ 23 „ „ 50

Intrebare: În procesul verbal de interogatoriu din 4 Iunie 1953 ai declarat că în perioada 1932-1938 în timp ce funcționai la Siguranța de Informații din Bernanți a fost arestați mai mulți comuniști printre care și numita Betty Birman. Arată concret când anume a fost arestată și în urma cărui fapt?

Răspuns: În luna Mai 1934 a fost mai mulți comuniști arestați. Printre aceștia era implicat de activitate comunistă și un profesor tânăr de cca treizeci ani (nu-mi amintesc numele lui) care locuia vis-a-vis de parcul Schiller între via și avea camera de locuit spre stradă. Acest Profesor fiind bolnav la pat și neputând fi transportat, Birou de Informații din Bernanți unde funcționam și eu, a organizat o pază la care am fost numit și eu să-l supraveghez.

Iscălitura,

Mesnită Aurel

Urmare: In luna Mai, în timp ce eu mă aflam de pază la locuința Profesorului a venit acolo seară Bety Birman acasă la Profesor și când mi-a văzut pe mine a întrebat pe Profesor dacă nu are a camară de închiriat. Acest Profesor a răspuns că nu are. - După această discuție, eu am legitimată pe Bety Birman și a stat la ușa locuinței cca zece minute până mi-a venit schimbul după care am plecat împreună cu Bety Birman la locuința ei în Str: Lucza Vodă vis-a-vis de cinematograful Scala din București.. Acasă la Bety Birman am găsit pe soră-sa Sinka Birman, i-am făcut percheziție și negăsind nimic nu am arestată. - A doua zi Bety Birman a fost arestată din casa unchiului ei mare ungurul Gotlaiber Arzie care locuia în Str: Eminescu Nr. 11 București..

Întrebare: De cine a fost arestată Bety Birman și ce a găsit la percheziție?

Răspuns: Știu că a fost arestată de agentul (dedectiv) Rotenberg Moritz (evreu) care făcea serviciu împreună cu mine la Direcția de Siguranță din București.. Știu că la percheziție a găsit la locuința numitei Bety Birman mai multe manifeste comuniste. -

Întrebare: De câte ori a fost cercetată Bety Birman?

Răspuns: Bety Birman după ce a fost

Lecturat.

c. 8305

Urmare: arestată a fost dusă la biroul de informații în Piața Decebal.- Aici a fost cercetată de d-r Lostatny bard, șeful biroului de informații, fugit în Germania, de agentul Rotenberg Moritz, arestat, de agentul Hamenine Nicolae, fugit în Germania, și agentul Ruzer Leter, deasemenea fugit în Germania.-

Întrebare: Ce anume concret a declarat Bety Birman la cercetări?

Răspuns: Nu știu concret ce anume a declarat Bety Birman deoarece eu nu am luat parte la cercetarea ei, dar în timpul cercetărilor am auzit când d-r Lostatny șeful biroului de informații vorbea cu agentul Rotenberg și alți agenți că el este mulțumit cu Bety Birman fiindcă a declarat totul și a divulgat și legăturile ei pe care le-a avut în organizația M.O.P.R (Ajutorul Roșu).- În urma celor declarate de Bety Birman a mai fost arestați și alți comuniști de siguranța din Germani reușind să descopere întreaga organizație M.O.P.R. din Germani.- Printre cei arestați în urma trădării pe care a făcut-o Bety Birman la siguranță îmi amintesc de studentul Krasnopalski.- Acest student știu că era dispărut și a fost urmărit după indicațiile date de Bety Birman, arestat în Ardeal și adus la Germani.-

Semnătura.

Alexandru Ionel

Urmare: Întrebare: de ce avantagi s'a bucurat Betty Birman în urma atitudinei binevoitoare ce a avut la cercetări si ori arătate mai sus?

Răspuns: Stiu că Betty Birman în urma divulgări activităti sale si a legăturilor pe care le-a avut sa bucurat din partea siguranței de o serie întreagă de avantagi.- Astfel d-l-r Postatny seful biroului de Informati mi-a dat mie ordin si eu am adus de acasă dela cuchinul numitei Betty Birman, anume, negustorul Aizic Gotbaiter, lingerie, o plapomă si pernă. Deasemenea ia dat hrană lunară, două feluri de mâncare pe zi dela Legata siguranței, si ia dat voie să vorbească cu mătusa ei (sotia negustorului Aizic Gotbaiter) stând de vorbă chiar în biroul meu în prezenta mea.-

Întrebare: Cât timp a stat Betty Birman la siguranță?

Răspuns: Stiu că Betty Birman a stat la Biroul de Informati din Bernâuti cca o lună de zile după care a fost trimisă la Lunatic de Razboi din Iasi.-

Întrebare: Ai arătat mai sus că d-l-r Postatny seful biroului de Informati ia acordat numitei Betty Birman o serie de avantagi.- Arată ce legături a avut Betty Birman cu Postatny sau cu alti agenti de siguranță?

Răspuns: In timpul cât a stat în închisoarea

Semnătura,

Urmare: Siguranţei din Cernăuţi. Ştiu că era scoasă des de d-l Postatny Carol, şeful biroului de Informaţii în biroul său şi stătea de vorbă timp îndelungat cu Bety Birman.- Nu ştiu ce discuta împreună.- Deasemenea ştiu că din ordinul şefului biroului de Informaţii d-l Postatny o scotea afară din închisoare agenţii Rotenberg, Huminiuc şi Runzer dar nu ştiu ce discuta cu Bety Birman.. Şi eu am scoso odată afară tot din ordinul lui Carol Postatny şi Bety Birman a stat de vorbă cu mătuşa ei, asea după cum am arătat mai sus, cand ia adus lingerie şi mâncare.. După ce Bety Birman a plecat din închisoarea Siguranţei la Consiliul de Războiu din Iaşi nu am mai văzuto pela Biroul de Informaţii sau să fi avut legatură cu vreun agent dela Siguranţă până în toamna anului 1935 luna Noembrie cand a fost adusă din nou la Biroul de Informaţii din Cernăuţi.

Intrebare: Pentru ce motiv a fost adusă Bety Birman la Biroul de Informaţii din Cernăuţi în acel timp?

Raspuns: In toamna anului 1935 în preajma unei sarbători Naţionale a fost aduşi la Biroul de Informaţii majoritatea comuniştilor prinşi ia ţinut cca două zile după care a fost puşi în

Semnătura.
[signature]

Urmare: libertate.- La acea ocazie am gasit pe Bety Birman si multi alti comunisti în Biroul meu.- Intrebându-o ce mai face Bety Birman mi-a raspuns ceva.-

Intrebare: De catre cine a fost cercetată Bety Birman cu acea ocazie?

Raspuns: Stiu că nu a fost cercetata de nimeni atât Bety Birman cât si ceilalti comunisti adusi la Biroul de Informatii.- Nu s'a facut cercetări decât ca adus până a treia zi noaptea cred 11. Noembrie si pe urmă i'am pus în libertate după doua nopti si o zi.- Stiu că fiecare din ei au venit cu pături si pe urmă.-

Intrebare: Cât timp a stat Betij Birman la Biroul de Informatii si cu ce agenti a stat de vorbă?

Raspuns: Bety Birman a stat la Biroul de Informatii doua nopti si o zi după care a fost pusă în libertate si pe urmă cu toti ceilalti comunisti adusi la siguranta.- Prima seară când a fost adusă stiu că Bety Birman a stat de vorbă în camera unde era Biroul meu No. 29 fiind de fată mai multi comunisti, cu agentii: Oncin Ionel, Hummine Nicolae si cu Kunzer Peter, însă eu nu stiu ce anume a discutat că doar am intrat în Birou si pe urmă am plecat imediat.-

Semnătura,
Silberstein Simon

7

625

Urmare: Intrebare: După această dată ce ști despre Bety Birman?

Răspuns: Din Noembrie 1935 nu mai știu nimic despre Bety Birman și nici nu am mai văzut-o sau întâlnit-o nici odată.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde întocmai cu cele declarate de mine, îl susțin și semnez.-

Anchetator
Lt. de securitate
Ulm Bită

Mesmiță Aurel.

Semnătura,

C 1747

496

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestatul MLESNITA AUREL, fost poliţist, născut la 21 Decembrie 1897, în comuna Siret - Suceava, fiul lui Emanoil şi Maria, cu ultimul domiciliu în Bulgăruş - Arad nr.4o.-

18 Iunie 1953, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 9,15
" s'a terminat " 15,oo

Intrebare:

Ce funcţii ocupai d-ta în anul 1934?

Răspuns:

In anul 1934, am funcţionat ca agent permanent la Chestura de Poliţie din Cernăuţi, Biroul de Informaţii.-

Intrebare:

Care erau problemele cu care te ocupai d-ta în calitate de agent permanent la Biroul de Informaţii din Cernăuţi?

Răspuns:

Eu în calitate de agent permanent pe lângă Chestura de Poliţie Cernăuţi, Biroul de Informaţii, mă ocupam de problema mişcării: polonează, Gărzii de Fier şi comunistă.- In problema polonează urmăream informativ atât societăţile academice "Ognisca" şi "Lehia" cât şi organizaţiile muncitoreşti "Gwazda" (Inainte) şi "Mladis" (Tineretul Muncitor Polonez).-

In problema Gărzii de Fier verificam notele informative ce veneau dela Inspectoratul de Siguranţă şi totodată făceam şi arestări.-

In problema comunistă luam parte la descinderi, arestări şi asistam şi la cercetări.-

Intrebare:

Cât timp ai funcţionat ca agent la Biroul de Informaţii din Cernăuţi?

Răspuns:

La Biroul de Informaţii din Cernăuţi am funcţionat în calitate de agent permanent din anul 1932 până în luna Martie 1938.-

./.

Intrebare:

Ce organizaţii comuniste au fost descoperite în timpul cât ai funcţionat la acest Birou de Informaţii?

Răspuns:

In anul 1932 a fost descoperită o organizaţie comunistă condusă de numita POLEA VASCUTEANU zisă NATASA NEAGRA.- In anul 1933 luna Mai în urma arestării ing.SEVERIN KIRMAER,care a aruncat manifeste,a fost descoperită o a doua organizaţie comunistă.- A treia organizaţie comunistă împreună cu organizaţia de tineret şi M.O.P.R.(Ajutorul Roşu),a fost descoperită în urma arestării studenţilor MÜK şi ZEMMEL cât şi a numitei BETY BIRMAN.-

Intrebare:

Prin ce metode au fost descoperite organizaţia comunistă de tineret şi M.O.P.R.în anul 1934?

Răspuns:

Stiu că organizaţia comunistă de tineret şi M.O.P.R.au fost descoperite prin informaţiile primite de Seful Biroului de Informaţii dr.POSTATNY dela un informator al său.-

Intrebare:

Arată informatorii cu ajutorul cărora au fost descoperite aceste organizaţii?

Răspuns:

După câte ştiu eu,dr.POSTATNY a primit informaţii dela avocatul comuniştilor numit ADELZBERG (nu ştiu unde se află în prezent),care avea şi două surori comuniste.-

Acest avocat avea relaţii cu sora comunistei WININGER FRIEDA şi l-a informat pe dr.POSTATNY despre activitatea susnumitei în urma cărui fapt a fost arestată.- WININGER FRIEDA la cercetări a dat pe GUSTA KIMILFELD şi aceasta pe BETY BIRMAN, după care BETY BIRMAN în cercetări a dat întreaga organizaţie M.O.P.R.în frunte cu studentul MÜK şi studentul ZEMMEL.-Acest avocat ADELZBERG venea aproape zilnic în Biroul Sefului dela Biroul de Informaţii dr.CAROL POSTATNY sub pretext că intervine pentru comuniştii arestaţi şi îi aducea întotdeauna informaţii scrise şi băgate în plic,despre activitatea comuniştilor,fiind plătit pentru această activitate informativă.-

Intrebare:

Ce persoane au fost arestate cu ocazia descoperirii organizaţiilor comuniste arătate mai sus?

Răspuns:

Imi amintesc că au fost arestate următoarele persoane: GIPS, de meserie blănar, în prezent se află în Bucureşti, NUDELMAN fotografă, se află tot în Bucureşti, WININGER FRIEDA, KRASNOPOLSKI, Polak, SEMMEL, MÜK, ADELZBERG, sora avocatului arătat mai sus, POSTELNIK IANKEL, BERBEC SZEBIIA, KIMILFELD GUSTA, RINZLER, POTCAMENI, DIKSTEIN, BRENDNER STRUL, SCHECHTER, fica unui ceasornicar SCHUSTER, JURMAN şi mulţi alţii al căror nume nu-mi amintesc momentan.-

Intrebare:

Cine anume a participat la arestarea acestor persoane?

Răspuns:

Stiu că a participat la arestarea comuniştilor arătaţi mai sus, următorii poliţişti: dr. POSTATNY CAROL şeful Biroului de Informaţii, fugit în Germania, comisarii NEDELCU VASILE, deportat, POPESCU IOAN, GRIGOROVICI SERBAN şi PANAITESCU MIRCEA, nu ştiu unde se află în prezent, agenţii ROTTEMBERG MORITZ, arestat, RUNZER PETER, HOMENIK NICOLAE şi ONCIU IOSIF, toţi fugiţi în Germania, agenţii permanenţi ORENDACIU GHEORGHE şi subsemnatul.

Intrebare:

Unde au fost duse persoanele arestate?

Răspuns:

Toţi comuniştii arestaţi au fost duşi la Chestura Poliţiei, Biroul de Informaţii din Piaţa Decebal şi depuşi la închisoarea Chesturei de Poliţie din Cernăuţi.-

Intrebare:

Cine din persoanele arătate mai sus au fost arestate prima dată?

Răspuns:

Stiu că au fost arestate prima dată numita WININGER FRIEDA, KIMILFELD, BETY BIRMAN, SEMMEL şi studentul MÜK.-

Intrebare:

De cine au fost cercetate aceste persoane?

Răspuns:

Stiu că au fost cercetaţi de dr. POSTATNY CAROL, şeful Biroului de Informaţii, de comisarul NEDELCU VASILE şi POPESCU IOAN.-

Intrebare:

Ce declaraţii au dat aceste persoane?

Răspuns:

Stiu că au declarat întreaga activitate a lor, adică, că au împărştiat manifeste, au organizat organizaţiile de tineret şi M.O.P.R,, au dus activitate de propagandă comunistă şi au dat pe mâna Siguranţei organizaţia de tineret şi M.O.P.R. din Cernăuţi, Gura Humorului, Câmpulung (Bucovina) cât şi organizaţiile din Basarabia (Idineţ şi Soroca).-

Intrebare:

Dar d-ta pe cine ai cercetat din aceste persoane?

Răspuns:

Eu nu am cercetat pe nici o persoană, ci asistam în cercetări pe comisarii arătaţi mai sus care s'au ocupat efectiv de cercetări.-

Intrebare:

Dar BETY BIRMAN de cine a fost cercetată?

Răspuns:

Stiu că BETY BIRMAN a fost cercetată de dr. POSTATNY CAROL şi ROTEMBERG MORITZ, personal.-

Intrebare:

Ce a declarat BETY BIRMAN la cercetări?

Răspuns:

BETY BIRMAN în cercetări ştiu că a declarat întreaga activitate a ei dusă în organizaţia M.O.P.R. Astfel, BETY BIRMAN, fiind secretara organizaţiei M.O.P.R. din Cernăuţi, a declarat că a dus activitate de răspândire de manifeste comuniste pe care le primea dela GUSTA FIMELFELD, că a dus activitate de gruparea mai multor tineri şi tinere din Cernăuţi în org. M.O.P.R, şi că a reuşit să strângă şi o serie de bani pe care o parte din ei i-a predat numitului KRASNOPOLSKI.- Deasemenea după câte îmi amintesc eu, BETI BIRMAN a divulgat în cercetări dând pe mâna Siguranţei toate legăturile ei din organizaţia M.O.P.R.-In urma celor declarate de BETY BIRMAN, ştiu că au fost arestaţi studenţii: MÜK, SEMMEL, BRENDER, KRASNOPOLSKI şi alţii, al căror nume nu-mi amintesc momentan dar ştiu că au fost arestaţi după BETY BIRMAN

./.

foarte mulţi comunişti.- Aceştia fiind arestaţi şi cercetaţi au declarat întreaga activitate a lor,divulgând şi legăturile lor şi astfel că cu ajutorul numitei BETY BIRMAN,Biroul de Informaţii din Cernăuţi a descoperit şi arestat întreaga organizaţie M.O.P.R.şi de tineret din Cernăuţi.-

Spun cu ajutorul numitei BETY BIRMAN pentru faptul că ea în cercetări a divulgat legăturile ei din organizaţie, aceştia fiind arestaţi şi ei au divulgat în cercetări activitatea şi legăturile lor şi aşa s'a ajuns ca să fie descoperită şi arestată întreaga organizaţie comunistă M.O.P.R.şi de Tineret din Cernăuţi în anul 1934 luna Mai.- După aceasta ştiu că s'a descoperit şi arestat tot de Biroul de Informaţii Cernăuţi, organizaţia M.O.P.R.din Gura Humorului şi Câmpulung-Bucovina, cât şi din Basarabia Ideneţ şi Soroca.-

Aceste organizaţii au fost descoperite tot din cercetări dar nu ştiu precis cine anume a declarat,deoarece toţi membrii şi conducătorii acestor organizaţii au declarat în cercetări întreaga activitate a lor cu foarte multă uşurinţă,fiind majoritatea din ei fii de mari negustori,studenţi,mici burghezi şi toţi au declarat întreaga activitate a lor,cum este de exemplu WININGER,fiică de moşier,SEMMEL fiu de mare negustor,care avea două mari măcelării şi alţii.-

Intrebare:

De unde cunoşti acest lucru?

Răspuns:

Stiu cele de mai sus,din faptul că eu fiind agent permanent la Biroul de Informaţii unde au fost cercetaţi cei de mai sus,am asistat de multe ori la cercetarea lor şi am studiat şi declaraţiile acestora.- Deasemenea mai ştiu şi din faptul că în timpul cercetărilor,dr.POSTATNY Seful Biroului de Informaţii a eşit din biroul lui şi a venit în biroul agentului ROTTEMBERG MORITZ şi al altor agenţi şi i-a spus agentului ROTTEMBERG că el (POSTATNY) este foarte mulţumit cu BETY BIRMAN deoarece a divulgat toată activitatea ei şi a dat pe mâna Siguranţei şi legăturile care nu erau cunoscute de Biroul de Informaţii,în urma cărui fapt aceştia au fost arestaţi.-

.//.

Intrebare:

Ce arestări s'au mai făcut în urma declaraţiilor date de BETY BIRMAN?

Răspuns:

Stiu că au fost arestaţi în vara anului 1934, peste o sută de comunişti, după ce BETY BIRMAN, a fost arestată de către Biroul de Informaţii din Cernăuţi dar nu-mi amintesc concret care din aceşti comunişti au fost arestaţi în urma celor declarate de BETY BIRMAN, în afară de cei de mai sus, KRASNOPOLSKI, BRENDER, SEMMEL şi MÜK.-

Intrebare:

Ce avantagii i s'au creiat numitei BETY BIRMAN în urma declaraţiei date?

Răspuns:

Stiu că BETY BIRMAN în urma divulgării activităţii sale şi a legăturilor pe care le-a avut, dând pe mâna Siguranţei organizaţia M.O.P.R. din Cernăuţi, Gura Humorului şi Câmpulung-Bucovina şi din Basarabia, Ideneţ şi Soroca, s'a bucurat de o serie de avantagii din partea Sefului Biroului de Informaţii dr. CAROL POSTATNY.- Astfel dr. POSTATNY mi-a dat mie dispoziţie şi am fost la unchiul ei acasă negustorul AIZIC GOTLEIBER şi i-am adus o plapomă, pernă şi lingerie. I-a aprobat şi ca mătuşa ei, soţia negustorului AIZIC GOTLEIBER să-i aducă la închisoare pachete cu mâncare şi ţin minte că odată a stat de vorbă împreună chiar în biroul meu.- Deasemenea din ordinul dr. POSTATNY CAROL numita BETY BIRMAN primea zilnic mâncare, două feluri, dela restaurantul Chesturei de Poliţie, pe tot timpul cât a stat în închisoarea Chesturei.- Această mâncare dela restaurantul Chesturei de Poliţie i-o ducea în arest numitei BETY BIRMAN un gardian al închisorii numit HUZA, deportat.-

Intrebare:

Unde a fost ţinută BETY BIRMAN în timpul cercetărilor?

Răspuns:

Pe tot timpul cercetărilor BETY BIRMAN a fost ţinută la arestul Chesturei de Poliţie Cernăuţi, etaj I.-

Intrebare:

Cu cine a mai stat împreună?

./.

502

Răspuns:

Tot timpul BETY BIRMAN a stat singură în arest.-

Intrebare:

Cât timp au durat cercetările?

Răspuns:

Stiu că BETY BIRMAN a fost cercetată de către Biroul de Informaţii circa o lună de zile.-

Intrebare:

Ce s'a făcut cu persoanele arestate cu ocazia acestei descoperiri?

Răspuns:

Toţi comuniştii arestaţi cu ocazia acestei descoperiri după ce au fost cercetaţi li s'au întocmit acte şi aubfost înaintaţi Consiliului de Război din Iaşi, pentru a fi judecaţi.

Intrebare:

Când a avut loc procesul?

Răspuns:

Nu-mi aduc aminte precis când s'a judecat procesul comuniştilor arestaţi în anul 1934, deoarece după ce s'au terminat cercetările s'a încheiat dosarul de trimitere în justiţie a întregului grup, acest dosar a fost predat maiorului GOLODAN, nu ştiu unde se află în prezent, care era comisar regal al Consiliului de Război din Iaşi şi ţinea legătură directă cu Inspectoratul de Siguranţă din Cernăuţi.- După terminarea cercetărilor răspundea maiorul GOLODAN de cei arestaţi şi el trimetea Siguranţei copia după sentinţa procesului.-Eu personal nu am luat cunoştinţă de judecarea şi sentinţa care a fost dată acestor comunişti judecaţi.- Despre judecarea şi condamnarea acestor comunişti ştie concret dr.CAROL POSTATNY, Seful Biroului de Informaţii şi agentul ROTENBERG, care i-a cercetat şi care avea o condică secretă şi trecea în ea felul cum s'a rezolvat problema unui arestat.- Această condică era ţinută sub cheie şi nu era văzută de nimeni în afară de cei doi arătaţi mai sus.-

Intrebare:

Dar BETY BIRMAN a fost trimisă în justiţie?

Răspuns:

Da a fost trimeasă imediat după terminarea cercetărilor cam pela sfârşitul lunei Mai 1934 la Tribunalul Consi-

.//.

liului de Război din Iaşi împreună cu toţi ceilalţi comunişti arestaţi, pentru a fi judecată.-

Intrebare:

Ce făcea Siguranţa cu persoanele care prin declaraţiile lor date în timpul cercetărilor ajuta la descoperirea întregii organizaţii în care erau implicate?

Răspuns:

Stiu că în general persoanele care prin declaraţiile lor date la cercetări, ajutau Siguranţa pentru descoperirea întregii organizaţii din care făcea parte, dr.CAROL POSTATNY şeful Biroului de Informaţii le făcea câte un referat aparte în care specifica că aceste elemente au ajutat Siguranţa la descoperirea organizaţiilor comuniste.- Acest raport îl anexa la dosarul respectivului cu care se trimetea la Consiliul de Război din Iaşi pentru a i se da o pedeapsă mai mică.-La o parte din aceste elemente care aveau o atitudine bună la cercetări şi ajuta Siguranţa în descoperirea comuniştilor şi nu aveau un rol principal în proces, îi recruta ca informatori şi îi trimetea numai de formă la Consiliul de Război pentru a nu fi desconspiraţi ca trădători de către ceilalţi comunişti.- Dela Consiliul de Război aceşti trădători erau puşi în libertate până la proces.- La proces îi chemau şi îi achitau sub pretextul că nu au săvârşit fapte penale demne de a fi condamnate.- Acest lucru era organizat de către dr.POSTATNY, seful Biroului de Informaţii împreună cu maiorul GOLODAN care era comisar regal la Consiliul de Război din Iaşi şi ţinea legătură cu Siguranţa din Cernăuţi. Fapt concret ştiu numai despre studentul MÜK care a fost recrutat ca informator în timpul cercetărilor, trimis numai de formă la Consiliul de Război din Iaşi şi în scurt timp a fost eliberat.- După eliberare MÜK ţinea legătură directă cu dr.POSTATNY.-Nu ştiu ce informaţii îi dădea.- Mai târziu ştiu că dr.CAROL POSTATNY i-a dat un paşaport şi l-a trimis în străinătate, asta prin anul 1936, însă nu ştiu pentru ce anume concret l-a trimis în străinătate.- Paşaportul a fost dat sub formă că merge în străinătate (nu ştiu unde) pentru a-şi continua studiile.-

Inclus nesemnificat unde se află

Intrebare:

Dar atunci BETY BIRMAN deco a fost trimisă în justiţie cu toate că în timpul cercetărilor a divulgat Siguranţei toate legăturile pe care le avea în cadrul organizaţiei res-

Răspuns:

Stiu că în timpul cercetărilor BETY BIRMAN a devenit o persoană de încredere a d-rului CAROL POSTATNY fiindcă a divulgat activitatea ei şi a organizaţiei "Ajutorul Roşu" al cărui secretară era şi pe baza celor declarate de BETY BIRMAN Siguranţa a făcut mai multe descinderi şi arestări.- Pentru acest lucru la încheierea dosarului ei dr.POSTATNY şeful biroului de informaţii i-a făcut un referat favorabil pentru micşorarea pedepsei şi punerea ei în libertate dela Consiliul de Război Iaşi până la judecarea procesului.- Imi amintesc că după ce a fost trimisă la Consiliul de Război din Iaşi a fost pusă în libertate.- Acest lucru că BETY BIRMAN a fost pusă în libertate,îl ştiu din faptul că în toamna anului 1935,am întâlnit-o pe susnumita la Biroul de Informaţii împreună cu mai mulţi comunişti liberi fiind aduşi ca întotdeauna când era câte o sărbătoare mare,pentru a preveni vre-o acţiune organizată de comunişti.Si de data aceasta ştiu că ei erau aduşi fiind vorba de o sărbătoare importantă.- După circa două nopţi şi o zi toţi comuniştii împreună cu BETY BIRMAN,au fost puşi în libertate,aşa după cum am mai declarat într'un proces verbal anterior.-

Deasemenea deşi ştiu că se practica,cao serie de comunişti care aveau atitudine bună şi declara totul la Siguranţă să fie trimişi la Consiliul de Război numai de formă,deoarece aceştia fiind recrutaţi informatori,pe baza unui referat făcut de dr.POSTATNY,erau puşi în libertate dela Consiliul de Război, nu ştiu dacă BETY BIRMAN a fost recrutată ca informatoare,însă ştiu că ea a fost pusă în libertate tot pe baza unui referat întocmit de dr.CAROL POSTATNY,pentru faptul că ea a sprijinit Siguranţa prin cele declarate de ea în descoperirea organizaţiei comuniste "Ajutorul Roşu" din Cernăuţi.- Din toamna anului 1935 eu nu am mai văzut-o niciodată şi nici nu am auzit ceva despre ea.-Nu am auzit pe nici un poliţist vorbind despre ea că ar fi informatoarea Biroului de Informaţii sau Siguranţei.-

In ce priveşte motivul concret de punerea numitei BETY BIRMAN în libertate,dela Consiliul de Război Iaşi,îl cunoaşte maiorul GOLODAN,fost comisar regal al Consiliului de Război Iaşi şi care ţinea legătură directă cu Siguranţa din Cernăuţi şi fără ştirea şi aprobarea lui nu se putea pune în

libertate vreun arestat mai ales dacă individul era comunist şi a desfăşurat activitate comunistă.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţin şi îl semnez.-

ss.Mleşniţă Aurel

ANCHETATOR:
LT. DE SECURITATE

Gh. Diţă.-

C.N.S.A.S.

506

Proces-Verbal de interogatoriu

Arestatul Mlesniță Aurel, fost polițist, născut la 21. Dec. 1897
în com. Siret - Suceava, fiul lui Emanoil și Maria, cu
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
ultimul domiciliu în Bulgaru - Arad Nr. 40..

Azi 18 Iunie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 9 și min. 15

„ s'a terminat „ „ 15 „ „

Intrebare: De când ați ocupat dv-ta în anul 1934?

Răspuns: În anul 1934 am funcționat ca agent permanent la Chestura de Poliție din Cernăuți, Biroul de informații.-

Întrebare: Care erau problemele cu care te ocupai dv-ta în calitatea de agent permanent la Biroul de informații din Cernăuți?

Răspuns: Eu în calitate de agent permanent pe lângă Chestura de Poliție Cernăuți, Biroul de informații mă ocupam de problema mișcării: Solidaritatea, Sarcini de Fier și comunistă.- În problema Solidaritatea urmăream informațiile atât societățile academice „Oguisca" și „Lehia" cât și organizațiile muncitorești „Gwazda" (Mâinile) și „Stadion" (Tineretul muncitor Solidaritatea).- În problema Sarcini de Fier verificam notele informative ce veneau dela Inspectoratul de Siguranță și tot odată făceam și arestări.- În problema comunistă luam parte la descinderi, arestări și asistam și la percheziții.-

Iscălitura,

Mlesniță Aurel

Urmare: Intrebare: Cât timp ai funcționat ca agent la biroul de informații din Cernăuți?

Raspuns: La biroul de informații din Cernăuți am funcționat în calitate de agent permanent din anul 1932 până în luna martie 1938.-

Intrebare: Ce organizații comuniste au fost descoperite în timpul cât ai funcționat la acest birou de informații?

Raspuns: In anul 1932 a fost descoperită o organizație comunistă condusă de numita Solea Vasculeanu zisă Natașa Neagră.. In anul 1933 luna mai în urma arestării ing. Severin Kirmaer, care a aruncat manifeste, a fost descoperită a doua organizație comunistă.. A treia organizație comunistă împreună cu organizația de Tineret și M.O.P.R.C (ajutorul roșu) a fost descoperită în urma ~~arest~~ arestării studenților Wiik și Zemmel cât și a numitei Betty Simon..

Intrebare: Prin ce metode au fost descoperite organizația comunistă de Tineret și M.O.P.R. în anul 1934?.-

Raspuns: Stiu că organizația comunistă de Tineret și M.P.R.U a fost descoperită prin informațiunile primite de șeful biroului de informații d-l Portatny Carol dela un informator al său..

Intrebare: Arată informatorii cu ajutorul cărora au fost descoperite aceste organizații?

Raspuns: După câte știu eu, d-l Portatny a primit informații dela avocatul comuniștilor numit Adelzberg (nu știu unde se află în prezent), care avea și două surori comuniste.-

c. 5365

Iscălitura.

[signature]

Urmare: Acest avocat avea relații cu sora comunistei Wininger Frieda și la înființat pe d:r Postatny despre activitatea comunistă în urma căruia fapt a fost arestată.. Wininger Frieda la cercetări a dat pe Justa Kimilfeld și aceasta pe Betty Birman, după care Betty Birman în cercetări a dat întreaga organizație M.O.P.K. în frunte cu studentul Mîik și studentul Zemmel.. Acest avocat Adelzberg venea aproape zilnic în Biroul sefului Biroului de înformații d:r Coral Postatny sub pretext că intervine pentru comuniști arestați și îi aducea entotdauna înformații scrise și legate în plic despre activitatea comunistă, fiind plătit pentru această activitate informativă.

Întrebare: Ce persoane au fost arestate cu ocazia descoperirii organizațiilor comuniste arătate mai sus.?

Răspuns: Îmi amintesc că au fost arestate următoarele persoane: Gips, de meserie blănar, în prezent se află în București, Nudelman fotograf, a stat în București, Wininger Frieda, Krasnapolski, Zelak, Semmel, Mîik, Adelzberg soțul avocatului arătat mai sus, Lotelnik Jaukel, Berlee și soția lui, era de meserie croitor, Bundorf, Szebila, Kimilfeld Justa, Rinzler, Lotcaneni, Dikstein, Brendner Steul, Schechter, fiul unui cizmar Schuster, și Burman. și mulți alți al căror nume nu-mi amintesc momentan..

Întrebare: Cine anume a participat la arestarea acestor persoane?

Răspuns: Știu că a participat la arestarea comuniștilor arătați mai sus următorii ofițeri:

Semnătura

Inculpatul Zemmel

Urmare: D-l Portatuy Carol șeful biroului de informați; fugit în Germania, comisarii; Nedelcu Vasile, deportat, Popescu Ioan, Grigorovici Șerban și Lanaitescu Mircea, nu știu unde se află în prezent, agenții; Rattenburg Moritz, arestat, Runzer Peter, Homenik Nicolae și Onciul Iosif, toți fugiți în Germania, agenții permanenți Drindaciu Gheorge și subsemnatul.-

Intrebare: Unde au fost duse persoanele arestate?

Răspuns: Toți comuniștii arestați au fost duși la Chestura Poliției, biroul Informați din Piața Unirii și depuși la închisoarea Chesturii de Poliție din Cernăuți.-

Intrebare: Cine din persoanele arătate mai sus au fost arestate prima dată?

Răspuns: Știu că au fost arestate prima dată numita Wininger Frida, Kimilfeld, Bety Birman, Semmel și studentul Kiik.-

Intrebare: De cine au fost cercetați aceste persoane?

Răspuns: Știu că au fost cercetați de D-l. Portatuy Carol șeful biroului de Informați; de comisarul Nedelcu Vasile și Popescu Ioan.-

Intrebare: Ce declarații au dat aceste persoane?

Răspuns: Știu că a declarat întreaga activitate a lor, adică, că a împrăștiat manifeste, a organizat organizațiile de Tineret și M.O.P.R. a dus activitate de propagandă comunistă și a dat pe mâna siguranței organizațiile de Tineret și M.O.P.R. din Cernăuți, Gura Humorului, Câmpul Lung Bucovina cât și organizațiile din Basarabia, (Ismail și Soroca).-

Semnătura,
Mărgineanu Aurel

508

Urmare: Intrebare: Dar d-ta pe cine ai cercetat din aceste persoane?

Raspuns: Eu nu am cercetat pe nici o persoană. ci asistam in cercetari pe cei arătați mai sus care s'a ocupat efectiv de cercetari..

Intrebare: dar Betty Birman de cine a fost cercetată?

Raspuns: Stiu că Betty Birman a fost cercetata de d-nii Zoltotuy Carol și Rotenburg Moritz. personali..

Intrebare: ce a declarat Betty Birman la cercetari?

Raspuns: Betty Birman in cercetari știu că a declarat întreaga activitate a ei dusă in organizatiea M.O.P.R.. Astfel Betty Birman fiind secretara organizatei M.O.P.R. din Bernaunți a declarat că a dus activitate de raspandirea manifestelor comuniste pe care le primea dela Santa Kimilfeld, că a dus activitate de grupurea mai multor tineri și tinere din cercurile in org. M.O.P.R. și ca a reusit să strângă și o serie de bani pe care a parte din ei i-a predat tovarășului Krasnopolski. Deosebirea după câte imi amintesc cu Betty Birman a divulgat in cercetari dand pe mâna organelor toate legaturile ei din organizatiea M.O.P.R.. In urma celor declarate de Betty Birman știu că a fost arestați studenții: Mitk, Semmel, Brandner, Krauss Polski și alții al caror nume nu-mi amintesc momentan dar știu că a

Semnătura.

Urmare: fost arestați după Betty Birman foarte
mulți comuniști - Aceștia fiind arestați și cercetați
a declarat întreaga activitate a lor divulgând
și legăturile lor și astfel că cu ajutorul
numitei Betty Birman, Biroul de înfiruați
din cercuanți a descoperit și arestat întreaga
organizație M.O.P.R. și de Ținut din cercuanți.
Spun cu ajutorul numitei Betty Birman
pentru faptul că ea în cercetări a divulgat
legăturile ei din organizație, aceștia fiind
arestați a divulgat și ei în cercetări activitatea
și legăturile lor și astfel s'a ajuns
ca și ea să fie descoperită și arestată întreaga
organizație comunistă M.O.P.R. și de Ținut
din cercuanți în anul 1934 luna mai. - După
aceasta știu că s'a descoperit și arestat,
fiind de Biroul de înfiruați cercuanți, organizația
M.O.P.R. din Gura Humorului și Câmpulung Bucovina,
cât și din Basarabia Hotin și Soroca. -
Acești organizați au fost descoperiți fiind
din cercetări dar nu știu precis cine anume
a declarat deoarece toți membrii și conducătorii
acestor organizați a declarat în cercetări
întreaga activitate a lor cu foarte multă
sinceritate fiind majoritatea din ei fii de
mari negustori, studenți mici burghezi și
toți au declarat întreaga activitate a lor cum
este de exemplu Wininger, fiu de moșier, Semmel
fiu de mare negustor cu vechi dare mari moșieri
și alții. -

Întrebare: De unde cunoști acest lucru?
Răspuns: Știu cele de mai sus din faptul

Semnătura,

Urmare: că eu fiind agent permanent la biroul de informați unde au fost cercetați cei de mai sus am asistat de multe ori la cercetarea lor și am studiat și declarațiile acestora.- Deasemenea mai știu și din faptul că în timpul cercetării D-l Postatny șeful biroului de informați a ieșit din biroul lui și a venit în biroul agentului Rotenberg Moritz, și altor agenți; și ia spus agentului Rotenberg că el (Postatny) este foarte mulțumit cu Bety Birman deoarece a divulgat toată activitatea ei și a dat pe mâna siguranței și legăturile ei cari nu erau cunoscute de Biroul de Informați în urma cărui fapt aceștia au fost arestați.-

Intrebare: Ce arestări s'au mai făcut în urma declarațiilor date de Bety Birman?

Răspuns: Știu că au fost arestați în vara anului 1934 peste o sută de comuniști, după ce Bety Birman a fost arestată de către Biroul de Informați din Cernăuți dar nu-mi amintesc concret care din acești comuniști au fost arestați în urma celor declarate de Bety Birman, în afară de cei de mai sus, Kraniepolski, Brenduu, Lemel și Miik.-

Intrebare: Ce avantagi i s'a creiat numitei Bety Birman în urma declarației date?

Răspuns: Știu că Bety Birman în urma divulgării activităței sale și a legăturilor pe care le-a avut, dând pe mâna siguranței organizația M.O.P.R. din Cernăuți, Suma ...

Semnătura,
Vărășniță Mihail

Urmare: și Câmpulung Bucovina cât și din Basarabia Ismail și Soroca, sa bucurat de o serie de avantagi din partea șefului biroului de Informații d-l Carol Lortatny. Astfel d-l Lortatny mi-a dat unie dispoziție și am fost la unchiul ei acesta negustorul Itzic Gotlaiher și i-am adus o plapumă, perne și lingerie. Ia aprobat ca mătușa ei, soția negustorului Itzic Gotlaiher să-i aducă la închisoare pachete cu mâncare și țin minte că odată a stat de vorbă împreună chiar în biroul meu. De asemenea din ordinul d-l Lortatny Carol numita Bety Birman primea zilnic mâncare, două feluri, dela restaurantul Chesturei de Poliție pe tot timpul cât a stat în închisoarea Chesturii. Această mâncare dela restaurantul Chesturei de Poliție i-o ducea în arest, numitei Bety Birman un gardian al închisorii denumit Huza, dispărut.-

Intrebare: Unde a fost ținută Bety Birman în timpul cercetărilor?

Răspuns: Pe tot timpul cercetărilor Bety Birman a fost ținută la arestul Chesturii de Poliție Cernăuți, etaj I.-

Intrebare: Cu cine a mai stat împreună?

Răspuns: Tot timpul Bety Birman a stat singură în arest.

Intrebare: Cât timp a durat cercetările?

Răspuns: Știu că Bety Birman a fost cercetată de către Biroul de Informații cca o lună de zile.-

Semnătura,
[illegible]

Urmare: Întrebare: Ce s-a făcut cu persoanele arestate cu ocazia acestei descoperiri?

Răspuns: Toți comuniștii arestați cu ocazia acestei descoperiri după ce au fost cercetați de ei au întocmit acte și au fost înaintați Tribunalului de război din Iași pentru a fi judecați..

Întrebare: Când a avut loc acest lucru?

Răspuns: Nu-mi aduc aminte precis când s-a judecat procesul comuniștilor arestați în anul 1934 deoarece după ce s-a terminat cercetările și s-a încheiat dosarul de trimitere în justiție a întregului grup, acest dosar a fost predat Maiorului Goldstein, nu știu unde se află în prezent, care era comisar regal al Tribunalului de Război din Iași și ținea legătura directă cu Inspectoratul de Siguranță din București.. După terminarea cercetărilor răspundea maiorul Goldstein de cei arestați și el trimitea Siguranței copiile după sentința procesului.- Eu personal nu am luat cunoștință de judecarea și sentința care a fost dată acestor comuniști judecați.. Despre judecarea și condamnarea acestor comuniști știe concret d-l Karol Rottstein șeful Biroului de Înființări și agentul Rotenberg care i-a cercetat și care avea o condică secretă și trecea în ea felul cum s-a rezolvat problema unui arestat.. Această condică era ținută sub cheie și nu era văzută de nimeni în afară de cei doi arătați mai sus..-

Întrebare: Dar Betty Birman a fost trimisă în justiție?

Semnătura,

Adrian Botez

Urmare: Răspuns: La a fost trimis imediat după terminarea cercetărilor cum prin referatul lunei Mai 1934 la Tribunalul comitatului de Rozlai din Josi împreună cu toți ceilalți comuniști arestați pentru a fi judecați.-

Întrebare: Ce fel de ajutor a dat siguranța cu persoanele care prin declarațiile lor date în timpul cercetărilor ajută la descoperirea întregii organizații în care era înfiripată?

Răspuns: Știu că în general persoanele care prin declarațiile lor date la cercetări, ajută siguranța pentru descoperirea întregii organizații din care face parte, d-l căpitan Sottony șeful circumscripției de siguranță le face câte un referat aparte în care specifică că acești elemente au ajutat siguranța la descoperirea organizațiilor comuniste.- Acest referat îl anexa la dosarul respectivului cu care se trimitea la tribunalul de război din Josi pentru a fi de o pedeapsă mai mică.- La o parte din acești elemente care avea o atitudine bună la cercetări și ajută siguranța în descoperirea comuniștilor și cu avea un rol principal în proces îi scutea ca informatori și îi trimitea numai de formă la tribunalul de război pentru a nu fi demascați ca trădători de către ceilalți comuniști.- Dela tribunalul de război acești trădători erau puși în libertate până la proces.- La proces îi chemau și îi achitau sub pretext că nu au săvârșit fapte penale decât de a fi condamnați.- Acest

Semnătura,

Ministerul Justiției

Urmare: lucru era aranjat de către D-l
Postatny şeful biroului de informaţii împreună
cu Maiorul Goladan care era comisar
regal la consiliul de război din Iaşi şi
ţinea legatură cu Siguranţa din Cernăuţi..
Fost concret ştiu numai despre studentul
Miik care a fost recrutat ca informator
în timpul cercetărilor, trimis numai de formă
la consiliul de război din Iaşi şi în
scurt timp a fost eliberat.. După eliberare
Miik ţinea legatură directă cu D-l Postatny..
Nu ştiu ce informaţii îi didea.. Mai
târziu ştiu că D-l Carol Postatny i-a
dat un paşaport şi l-a trimis în străinătate,
asta prin anul 1936, însă nu ştiu pentru
ce anume concret l-a trimis în străinătate..
Paşaportul a fost dat sub formă că
merge în străinătate (nu ştiu unde) pentru
a-şi continua studiile..

Întrebare: Dar atunci Bety Birman de ce
a fost trimisă în justiţie cu toate că în timpul
cercetărilor a divulgat siguranţei toate legăturile
pe care le avea în cadrul organizaţiei respective.

Răspuns: Ştiu că în timpul cercetărilor
Bety Birman a devenit o persoană de
încredere a lui D-l Carol Postatny fiindcă
a divulgat activitatea ei şi a organizaţiei
Ajutorul Roşu al cărui secretară era, şi pe
baza celor declarate de Bety Birman
Siguranţa a făcut mai multe descinderi
şi arestări.. Pentru acest lucru la închiderea
dosarului ei D-l Postatny şeful biroului de informaţii

Semnătura
[illegible]

Urmare: i-a făcut un referat favorabil
pentru micșorarea pedepsei și punerea
ei în libertate dela Consiliul de războiu
Iași până la judecarea procesului.-
Îmi amintesc că după ce a fost trimisă
la consiliul de războiu din Iași a fost pusă
în libertate.. Acest lucru că Bety Birman
a fost pusă în libertate îl știu din faptul
că în toamna anului 1935 am întâlnit-o
pe susnumita la Biroul de Informații
împreună cu mai mulți comuniști liberi
fiind aduși ca întotdeauna când era
câte o sărbătoare mare pentru a preveni
vreo acțiune organizată de comuniști..
Și de data aceasta știu că ei erau aduși
fiind vorba de o sărbătoare importantă.-
După cea două nopți și o zi toți comuniștii
împreună cu Bety Birman au fost puși
în libertate așa după cum am mai
declarat într'un proces verbal anterior.-
Deasemenea deși știu că se practica ca
o serie de comuniști care avea atitudine
bună și declara totul la Siguranță să
fie trimiși la consiliul de războiu numai de
formă deoarece aceștia fiind recrutați informatori,
pe baza unui referat făcut de d-l Portatny.
erau puși în libertate dela consiliul de războiu,
nu știu dacă Bety Birman a fost
recrutată ca informatoare, însă știu că
ea a fost pusă în libertate tot pe baza
unui referat întocmit de d-l Carol Portatny
pentru faptul că ea a sprijinit Siguranța prin cele

Semnătura,
[illegible]

Urmare: declarată că ea în descoperirea organizației comuniste „Ajutorul Roșu" din Cernăuți din toamna anului 1935 eu nu am mai văzut-o nici odată și nici nu am auzit ceva despre ea. Nu am auzit pe nici un polițist vorbind despre ea ca ar fi informatoare Biroului de Informații sau Siguranței. În ce privește motivul concret de punerea numitei Bety Birman în libertate dela Consiliul de Război Iași îl cunoaște maiorul Bobdan, fost comisar regal al consiliului de război Iași și care ținea legătură directă cu Siguranța din Cernăuți și fără știrea și aprobarea lui nu se putea pune în libertate nimeni arestat, mai ales dacă individul era comunist și a desfășurat activitate comunistă.

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde întocmai cu cele declarate de mine, il susțin și semnez.

Anchetator
Lt. de securitate
[illegible]

[illegible signature]

Semnătura,

513

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestatul MIESNITA AUREL, fost polițist, născut la 21 Dec. 1897, în comuna Siret - Suceava, din părinții Emanoil și Maria, cu ultimul domiciliu în Bulgăruș - Arad nr.40.-

22 Iunie 1953, București.
Interogatoriul a început la ora 20,45
" s'a terminat " 23,15

Intrebare:

In procesul verbal de interogatoriu din 18 Iunie 1953, ai declarat că în toamna anului 1953 ai întâlnit-o pe BETY BIRMAN la biroul de informații al Siguranței Cernăuți.- Pentru ce fapte a fost adusă?

Răspuns:

In toamna anului 1935, într'o seară, nu-mi amintesc precis luna (Octombrie sau Noembrie), în preajma unei sărbători naționale, 11 Noembrie (alipirea Bucovinei la România) sau în Octombrie înainte de congresul cuziștilor, Biroul de Informații depe lângă Inspectoratul de Siguranță din Cernăuți, a adus la acest birou pe toți comuniștii care erau liberi și cunoscuți.- Cu această ocazie a fost adusă și BETY BIRMAN. Eu i-am văzut pe toți comuniștii printre care era și BETY BIRMAN la Biroul de Informații, având la ei câte o pătură.- In acea seară am întrebat-o pe BETY BIRMAN ce mai face, însă ea nu mi-a răspuns nimic.-

Intrebare:

In procesul verbal de interogatoriu din 18 Iunie 1953, ai declarat că BETY BIRMAN în luna Mai 1934, a fost trimisă de siguranță la Consiliul de Război din Iași, pentru a fi judecată, fiind învinuită de propagandă comunistă.- Cum explici faptul că BETY BIRMAN în luna Octombrie sau Noembrie 1935, era liberă?

./.

Răspuns:

BETY BIRMAN în timpul cercetărilor a declarat toată activitatea ei şi a dat pe mâna Siguranţei legăturile ei din organizaţia M.O.P.R.(Ajutorul Roşu) şi astfel a ajutat Siguranţa la descoperirea întregei organizaţii în care activa ea.-

Pentru faptul că BETY BIRMAN a ajutat Siguranţa la descoperirea întregii organizaţii comuniste "Ajutorul Roşu",Seful Biroului de Informaţii dr.POSTATNY CAROL i-a făcut un referat favorabil.- In acest referat arăta că BETY BIRMAN în timpul cercetărilor a divulgat întreaga organizaţie comunistă M.O.P.R.,dând pe mâna Siguranţei pe mai multe persoane ca studentul MÜK,SEMEL, KRASNOPOLSKI,POTCAMEN şi alţii.- Acest referat a fost făcut în favoarea numitei BETY BIRMAN şi l-a ataşat la dosarul ei de trimitere în justiţie pentru ca,Consiliul de Război Iaşi să ţină cont la darea pedepsei şi să fie pusă în libertate până la judecarea procesului.- Stiu că dr.CAROL POSTATNY Seful Biroului de Informaţii făcea aceste referate numai la elementele care au ajutat Siguranţa în descoperirea organizaţiilor comuniste şi de acord cu maiorul BURADA,fost comisar regal pe lângă Consiliul de Război Iaşi şi ţinea legătură cu Siguranţa din Cernăuţi,trimetea pe aceste elemente numai de formă la Consiliul de Război din Iaşi,ca să nu fie descoperite de ceilalţi comunişti ca trădători şi de acolo erau puşi în libertate.- Pe acest considerent ştiu că a fost pusă în libertate şi BETY BIRMAN dela Consiliul de Război Iaşi până la judecarea procesului.-

se găseşte la nivi.

Intrebare:

De cine a fost adusă BETY BIRMAN la Biroul de Informaţii în toamna anului 1935?

Răspuns:

Nu-mi amintesc precis de cine din agenţi a fost adusă BETY BIRMAN în toamna anului 1935 la Biroul de Informaţii,deoarece în acea seară au participat toţi poliţiştii dela Biroul de Informaţii şi am fost împărţiţi pe echipe. Eu când am venit am găsit-o pe BETY BIRMAN împreună cu mai mulţi comunişti la Biroul de Informaţii camera 29.- (camera unde eu aveam biroul).-

./.

Intrebare:

Cât timp au stat la Siguranţă elementele aduse cu acea ocazie?

Răspuns:

Stiu că elementele aduse cu acea ocazie preventiv au stat la Biroul de Informaţii două nopţi şi o zi şi după ce au trecut evenimentele arătate mai sus au fost puse în libertate.-

Intrebare:

Dar BETY BIRMAN cât timp a stat la Biroul de Informaţii?

Răspuns:

Stiu că şi BETY BIRMAN cu acea ocazie a stat tot atât cât au stat şi ceilalţi aduşi preventiv, după care a fost pusă în libertate.-

Intrebare:

De cine a fost cercetată BETY BIRMAN în timpul cât a stat la Siguranţă?

Răspuns:

Stiu că nu a fost cercetat nici un comunist adus la Bir. de Informaţii cu acea ocazie decât fiecare din ei în parte a fost chemat în biroul dr-ului CAROL POSTATNY şi le-a complectat foile de poprire (ordin de deţinere).-

Intrebare:

Ce acte s'au încheiat pentru punerea în libertate a numitei BETY BIRMAN şi de către cine?

Răspuns:

S'a făcut un raport colectiv pentru toţi înaintaţii care au fost în mod **preventiv deţinuţi** şi după trecerea evenimentelor pentru care au fost aduşi au fost puşi în libertate împreună cu BETY BIRMAN.- Alte acte nu s'au făcut de punerea lor în libertate.-

Intrebare:

BETY BIRMAN a mai venit pela Siguranţă după ce a fost pusă în libertate?

Răspuns:

Eu cât timp am funcţionat la Biroul de Informaţii ca agent permanent şi asta până în anul 1938, nu am mai văzut-o niciodată pe BETY BIRMAN pela Siguranţă din toamna anului 1935 aşa cum am arătat mai sus.- Deasemenea tot timpul cât am stat la Siguranţă nu am auzit şi nici nu am văzut-o pe BETY BIRMAN să ţină legătură cu vreun agent dela Siguranţă sau Biroul de Informaţii din Cernăuţi.-

Din toamna anului 1935 nu am mai văzut-o şi nici nu am mai auzit de BETY BIRMAN.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, susţin şi semnez.-

ss.Mleşniţă Aurel

ANCHETATOR:
LT.DE SECURITATE

Gh.Diţă.-

C.N.S.A.S.

517

Proces-Verbal de interogatoriu

Arestatul Ulesnita Aurel, fost politist, nascut la 21 Dec 1897, in com. Siret-Suceava, din parintii Emanoil si Maria, cu ultimul domiciliu in Bulgarus-Arad Nr. 20
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)

Azi 22 Iunie 1953

Orașul Bucuresti

Interogatoriul a început la ora 20 și min. 45

„ s'a terminat „ „ 23 „ „ 15

Intrebare: In procesul verbal de interogatoriu din 18. Iunie 1953 ai declarat că în toamna anului 1935 ai întâlnit pe Bety Birman la Biroul de informații al Siguranței bucuresti. Pentru ce fapte a fost adusă?

Raspuns: In toamna anului 1935, într-o seară, nu-mi amintesc precis luna (Octombrie sau Noembrie) în preajma unei sărbători naționale, 10 Nov. „Unirea Bucovinei la România" sau în Oct. înainte de cong. la Cernăuți, Biroul de informații de pe lângă Inspectoratul de Siguranță din București a adus la acest Birou pe toți comuniștii care erau liberi și cunoscuți. La această ocazie a fost adusă și Bety Birman. Eu i-am văzut pe toți comuniștii printre care era și Bety Birman la Biroul de informații având la ei câte o pâtură.-

Iscălitura,

Ulesnita Aurel

Urmare: In acea seară am întrebat-o pe Bety Birman ce mai face, însă ea nu mi-a răspuns nimic.-

Intrebare: In procesul verbal de interogatoriu din 18 Iunie 1953 ai declarat că Bety Birman în luna Mai 1934 a fost trimisă de siguranță, la Consiliul de Război din Iași pentru a fi judecată fiind învinuită de propagandă comunistă.- Cum explici faptul că Bety Birman în luna Oct. sau Nov. 1935 era liberă?

Răspuns: Bety Birman în timpul cercetărilor a declarat toată activitatea ei și a dat pe mâna siguranței legăturile ei din organizația M.O.P.R. (Ajutorul Roșu) și astfel a ajutat siguranța la descoperirea întregii organizații în care activa ea.-

Pentru faptul că Bety Birman a ajutat siguranța la descoperirea întregii organizații comuniste „Ajutorul Roșu", șeful biroului de informații d-l Carol Postolny i-a făcut un referat favorabil.- In acest referat arăta că Bety Birman în timpul cercetărilor a divulgat întreaga organizație comunistă M.O.P.R. dând pe mâna siguranței pe mai multe persoane ca Studentul Mik, Semmel, Krasnopolski, Potcoavnea și alții.- Acest referat a fost făcut în favoarea numitei Bety Birman, și atașat la dosarul ei de trimitere în justiție pentru ca, Consiliul de Război Iași să țină cont la darea pedepsei și să fie pusă în

c. 5305

Iscălitura.

Urmare: libertate până la judecarea procesului. Știu că d-l. Carol Portatiu șeful Biroului de Înformații făcea aceste referate numai la elementele care a ajutat siguranța în descoperirea organizațiilor comuniste și de acord cu maiorul Burada, fost comisar regal pe lângă tribunalul de razboi Jassi și în urmă legătură cu siguranța din București; trimitea pe aceste elemente numai de formă la tribunalul de razboi din Jassi să nu fie descoperită de cătră comuniști ca trădători și de acolo erau puși în libertate. De acest considerent știu că a fost pusă în libertate și Betty Birman dela tribunalul de razboi Jassi până la judecarea procesului.

Întrebare: De cine a fost adusă Betty Birman la Biroul de Înformații în toamna anului 1935?

Răspuns: Nu-mi amintesc precis de cine anume a fost adusă Betty Birman în toamna anului 1935 la Biroul de Înformații deoarece în acea vară a participat toți polițiștii dela Biroul de Înformații și am fost împărțiți pe echipe. Eu când am venit am găsit pe Betty Birman împreună cu mai mulți comuniști la Biroul de Înformații camera 29. (camera unde eu aveam biroul).

Întrebare: Cât timp a stat la siguranță elementele aduse cu acea ocazie?

Răspuns: Știu că elementele aduse cu acea ocazie preventiv a stat la Birou

Semnătura

Alexandru Burcă

Urmare: de Informații două nopți și o zi și după ce a trecut evenimentele arătate mai sus a fost puși în libertate.-

Întrebare: Dar Bety Birman cât timp a stat la Biroul de Informații?

Răspuns: Știu că și Bety Birman cu acea ocazie a stat tot atât cât a stat și ceilalți comuniști aduși preventiv, după care a fost pusă în libertate..

Întrebare: De cine a fost cercetată Bety Birman în timpul cât a stat la Siguranță?

Răspuns: Știu că nu a fost cercetat nici un comunist adus la Biroul de Informații cu acea ocazie decât fiecare din ei în parte a fost chemați în biroul d-l. Carol Postolache și le-a completat foile de popire (ordin de deținere).-

Întrebare: Ce acte s-au încheiat pentru punerea în libertate a numitei Bety Birman și de către cine?

Răspuns: S-a făcut un raport colectiv pentru toți înaintați care a fost în mod preventiv deținuți și după trecerea evenimentelor pentru care a fost aduși a fost puși în libertate împreună cu Bety Birman.- Alte acte nu s-au făcut de punerea lor în libertate.-

Întrebare: Bety Birman a mai venit pela Siguranța după ce a fost pusă în libertate?

Răspuns: Eu cât timp am ~~f~~ funcționat

Semnătura,
Mărgăriță Ionel

Urmare: la Biroul de Informații ca agent
permanent și asta până în anul 1938
nu am mai văzut-o nici odată pe
Bety Birman pela Siguranța din
toamna anului 1935 așa cum am
arătat mai sus.- Deasemenea tot timpul
cât am stat la Siguranța nu am
auzit și nici nu am văzut-o pe
Bety Birman să țină legătura cu
vreun agent dela Siguranța sau
Biroul de Informații din Cernăuți.-
Din toamna anului 1935 nu am
mai văzut-o și nici nu am mai auzit
de Bety Birman.-
După ce am citit prezentul proces
verbal de interogatoriu cuvânt cu
cuvânt și am constatat că corespunde
întocmai cu cele declarate de mine
îl susțin și semnez.-

Mesnița Aurel

Anchetator
Lt. de securitate
[illegible]

Semnătura.

5lo

ex...

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU.

Arestatul MIESNITA AUREL, fost poliţist,născut la 21 Dec. 1897 în com. Siret-Suceava, fiul lui EMANOIL şi MARIA cu ultimul domiciliu în Bulgăruş Arad nr.4o.

Azi 14 Iulie 1953 - Bucureşti -

Interogatoriul a început la ora 9,15 min.
" s'a terminat la ora 15.

Intrebare:

In ce împrejurări ai cunoscut-o pe BETY BIRMAN, unde şi cu ce ocazie?

Răspuns:

Pe BETY BIRMAN am cunoscut-o în anul 1934 în următoarele împrejurări. In luna Mai 1934 am fost trimis de către şeful biroului de informaţii Dr. CAROL POSTATNY vis-avis de parcul Schiler, la locuinţa comunistului STRUL POTCAMENI, pentru a supraveghea cine vine la acest comunist în casă, deoarece el era arestat cu o zi înainte. In timp ce supravegheam casa lui POTCAMENI a venit cam pe seară, acasă la acesta numita BETY BIRMAN însoţită de sora ei anume LIUBA şi când m'a văzut pe mine a întrebat dacă nu am o cameră de închiriat. Eu am reţinut-o pe loc până a venit schimbul şi am plecat împreună cu BETY BIRMAN şi sora ei la ea acasă penrtu ai face percheziţie în str. Cuza Vodă. La percheziţie negăsind nimic am lăsat-o liberă la domiciliul şi am plecat acasă. După 2 zile am găsit-o pe BETY BIRMAN într'o dimineaţă în birou la agentul ROTENBERG MORITZ la camera 28 fiind de faţă şi comisarul Dr. CAROL POSTATNY şeful biroului de informaţii.

. / .

521

Intrebare:

De cine a fost arestată BETY BIRMAN şi în urma cărui fapt?

Răspuns:

Nu ştiu precis de cine a fost arestată BETY BIRMAN însă ştiu că ea a fost arestată în urma declaraţiilor făcute la cercetări de comunista GUSTA KIMILFELD care după ce a fost arestată, KIMILFELD a dat pe mâna siguranţei foarte mulţi comunişti din organizaţiea din care ea a activat. Pentru faptul că a ajutat biroul de informaţii unde a fost cercetată KIMILFELD a fost menajată făcându-i Dr. CAROL POSTATNY un referat pe care i l-a ataşat la dosar şi care i-a servit în faţa instanţelor de judecată

Intrebare:

De cine a fost cercetată BETY BIRMAN şi ce anume a declarat la cercetări?

Răspuns:

Stiu că BETY BIRMAN a fost cercetată de Dr. CAROL POSTATNY împreună cu agentul ROTENBERG MORITZ. In timpul cercetărilor BETY BIRMAN a recunoscut activitatea ei şi a dat pe mâna siguranţei şi legăturile ce le-a avut în organizaţia ajutorul roşu unde a activat. Astfel îmi amintesc că BETY BIRMAN a declarat că ocupa funcţiea de secretara org. M.O.P.R. locală, că a dus activitate de a atrage membri noi în organizaţie, că a primit manifeste dela comunista KIMILFELD GUSTA, şi a dat pe mâna siguranţei legăturile ei din organizaţiea din care a activat respectiv pe studentul KRASNOPOLSKI şi pe comunistul STRUL BRENDNER care mai târziu au fost arestaţi de siguranţă şi trimişi în justiţie. Imi amintesc că într'o zi Dr. CAROL POSTATNY şeful biroului de informaţi a venit în biroul comisarului ROTENBERG MORITZ, de faţă fiind mai mulţi poliţişti şi i-a spus acestuia că este mulţumit de BETY BIRMAN că şi-a declarat activitatea ei şi a spus şi legăturile pe care le-a avut ajutând siguranţa în arestarea comuniştilor liberi şi necunoscuţi de siguranţă până atunci.

./.

522

Intrebare:

In urma declaraţiilor date ce avantagi i s'a creiat numitei BETY BIRMAN?

Răspuns:

Stiu că în urma declaraţiilor date BETY BIRMAN s'a bucurat de o serie de avantagii din partea şefului biroului de informaţii Dr. CAROL POSTATNY. Astfel comisarul Dr. CAROL POSTATNY i-a aprobat numitei BETY BIRMAN să i-a legătura în timpul cât era în arestul siguranţei, cu matuşa ei soţia negustorului AVRAM GOTLEIBER aducandu-i şi lingerie de acasă. Stiu acest lucru deoarece eu am primit dispoziţie să o aduc pe BETY BIRMAN din arest în biroul meu şi să stea de vorbă cu mătuşa ei, fapt ce l-am făcut. Deasemenea am primit dispoziţie dela Dr. CAROL POSTATNY şeful biroului de informaţii, să-i dau mâncare numitei BETY BIRMAN dela restaurantul chesturei de Poliţie, fapt ce i-am executat numind pe şeful arestului anume HUZA să-i aducă zilnic doua feluri de mâncare dela restaurantul chsturei de Poliţie numitei BETY BIRMAN.

Această mâncare era plătită de mătuşa ei soţiea negustorului AVRAM GOTLEIBER, dând bani odată mie 100 lei şi apoi agentului ROTENBERG MORITZ şi am plătit masa numitei BETY BIRMAN. Stiu că BETY BIRMAN a primit şi cărţi de citit dela Dr. CAROL POSTATNY în timpul cât a stat la siguranţă.

Intrebare:

Cât timp a stat BETY BIRMAN la siguranţă, unde a fost ţinută în timpul cercetărilor şi împreună cu cine a stat?

Răspuns:

Stiu că BETY BIRMAN a stat la Siguranţă cca. o lună de zile (luna Mai) 1934. In timpul cercetărilor a stat în arestul chesturei poliţiei la etj.I, stând singură în camera arestului tot timpul.

Intrebare:

După terminarea cercetărilor ce s'a făcut cu BETY BIRMAN?

Răspuns:

După terminarea cercetărilor BETY BIRMAN a fost

523

trimisă la consiliul de război Iaşi pentru a fi judecată şi condamnată pentru activitate comunistă pe care a declarat-o la cercetări împreună cu mai mulţi comunişti arestaţi odată cu ea.

Intrebare:

Ai arătat mai sus că ai cunoscut-o pe sora numitei BETY BIRMAN anume LIUBA BIRMAN. Precizează concret unde şi cu ce ocazie ai cunoscuto şi ce cunoştinţe avea siguranţa despre LUIBA?

Răspuns:

Pe LIUBA BIRMAN am cunoscut-o când am eşit cu BETY BIRMAN din locuinţa lui STRUL POTCAMENI mergând cu acestea împreună pentru a le face o descindere domiciliară aşa cum am declarat mai sus. Sosind acasă la BETY şi LIUBA în str. Cuza Vodă - Cernăuţi, le-am făcut percheziţie domiciliară şi ne găsind nimic le-am lăsat la domiciliu fără a le aresta. După un timp când BETY BIRMAN se afla arestată la chestura poliţiei, biroul de informaţii - Cernăuţi, unde făceam şi eu serviciu, numita LIUBA a venit într'o după amiază la mine acasă, nu ştiu de unde aflase adresa şi m'a rugat să-i spun ce se află cu sora ei BETY BIRMAN care era arestată de siguranţă. I-am spus că dacă vrea să ştie ce este cu sora ei să vină la biroul de informaţii unde lucrez eu şi acasă i-am interzis să mai vină. A doua zi LIUBA BIRMAN a venit la mine la chetură Poliţiei, biroul de informaţii şi m'a întrebat din nou ce este cu sora ei la care i-am spus că este sănătoasă. Mai mult nu am discutat cu LIUBA despre sora ei BETY BIRMAN. Tot atunci m'a rugat că ar vrea să se anunţe la Poliţie, biroul populaţiei din cauză că nu are acte de mutare. Atunci am trimis-o şi şi-a adus un formular tip Md.11 pentru anunţarea provizorie, s'a dus şi a venit la mine cu acest imprimat i l-am complectat şi am trimis jos la Biroul populaţiei unde s'a anunţat provizoriu şi după 14 zile a primit acte. După ce am trimis jos la biroul populaţiei nu s'a mai înapoiat la mine şi de atunci nu am mai discutat niciodată cu ea la biroul meu.

./.

Intrebare:

In afară de cele arătate mai sus ce alte servicii i-ai mai făcut numitei LIUBA BIRMAN?

Răspuns:

In afară de serviciile arătate mai sus m'am mai întâlnit de două ori cu LIUBA BIRMAN într'un parc vis-a-vis de Chestura Poliţiei-Cernăuţi unde făceam serviciu. Cu ocazia acetor întâlniri LIUBA m'a întrebat se se aude cu sora ei BETY BIRMAN. I-am răspuns că este sănătoasă şi să nu ducă grijă de ea după care am plecat. Acest lucru l-am discutat cu LIUBA în treacăt. De atunci nu m'am mai întâlnit niciodată cu LIUBA BIRMAN şi nici nu am mai auzit de ea.

Intrebare:

Când ai stabilit aceste întâlniri arătate mai sus cu LIUBA şi cu ce scop?

Răspuns:

Eu nu am stabilit nici o întâlnire cu LIUBA BIRMAN şi m'am întâlnit ocazional în timp ce mergeam la masă, trecând prin parc pe unde aveam drumul spre casă am întâlnit-o pe LIUBA împreună cu mai multe familii al deţinuţilor care aducea mâncare zilnic la familiile lor arestate şi se afla în închisoarea chesturei de poliţie din Cernăuţi. Cu această ocazie, cunoscându-mă LIUBA a venit la mine şi m'a întrebat despre sora ei BETY BIRMAN ce mai face, la care i-am răspuns din mers că este bine. Alte relaţiuni nu am mai avut cu LIUBA BIRMAN în afară de cele arătate mai sus şi de atunci nu am mai văzut-o niciodată.

Intrebare:

In urma cărui fapt i-ai făcut aceste servici numitei LIUBA BIRMAN?

Răspuns:

Aceste servici i le-am făcut numitei LIUBA BIRMAN fără nicio obligaţie m'a rugat şi văzând-o mică de cca-14 ani i-am făcut serviciile arătate mai sus?

Intrebare:

Ai arătat mai suscă în luna Mai 1934 BETY BIRMAN a fost trimisă de către siguranţa din Cernăuţi la Consiliul de război din Iaşi pentru a fi judecată şi condamnată.

./.

525

După cât timp dela această dată ai mai văzut-o pe BETY BIRMAN?

Răspuns:

Am mai văzut-o pe BETY BIRMAN în toamna anului 1935 luna cred Octombrie la biroul de informaţii din Cernăuţi unde făceam şi eu serviciu.

Intrebare:

Arată în ce împrejurări şi pentru ce fapte a fost adusă BETY BIRMAN la acest birou?

Răspuns:

Stiu că BETY BIRMAN a fost adusă preventiv la biroul de informaţii din Cernăuţi în luna Oct.1935 împreună cu mai mulţi comunişti liberi şi cunoscuţi de siguranţă, în preajma unui eveniment cred congresul cuziştilor Eu când am venit seara la birou unde lucram am găsit-o pe BETY BIRMAN la chestura poliţiei biroul de informaţi din Cernăuţi împreună cu mai mulţi comunişti cca.2o, stând chiar în biroul meu şi alţii în biroul şefului biroului de informaţii comisarul Dr. CAROL POSTATNY, am întrebat-o ce faci BETY aici la care ea nu mi-a răspuns nimic şi eu am plecat de acolo. De atunci eu nu am mai văzut-o nici odată şi nici nu am mai auzit ceva despre BETY BIRMAN

Intrebare:

Cine a cercetat pe BETY BIRMAN cu această ocazie şi ce declaraţii a făcut ea la siguranţă?

Răspuns:

Stiu că BETY BIRMAN a fost cercetată de către şeful biroului de informaţi Dr. CAROL POSTATNY. Cercetarea a constat în facerea unei note cu datele şi antecedentele fiecăruia din comunişti aduşi la biroul de informaţi împreună cu BETY BIRMAN. Alta cercetare nu s'au făcut asupra comuniştilor aduşi cu această ocazie în Oct.1935.

Intrebare:

Ce a urmat după terminarea cercetărilor făcute la Siguranţă numitei BETY BIRMAN?

Răspuns:

După ce i s'a luat acea notă cu date şi antecedente politice ştiu că BETY BIRMAN a fost trimisă în arestul chesturei de Poliţie Cernăuţi, împreună cu ceilalţi comunişti arestaţi împreună. După cca două nopţi şi două

zile aceşti comunişti deţinuţi împreună cu BETY BIRMAN au fost puşi în libertate.

Ei au fost ţinuţi la biroul de informaţii numai în timpul evenimentului întamplat după care a fost puşi în libertate. Acest lucru ştiu că se întâmpla în totdeauna când era vre-o sărbătoare roşie sau vre'un eveniment important, când în mod preventiv aducea comunişti la biroul de informaţi din Cernăuţi.

Intrebare:

Corespunde adevărului cele declarate de d-ta?

Răspuns:

Da. totul ceace am declarat până în prezent corespunde adevărului atât cele arătate mai sus cât şi cele declarate în procesele verbale de interogatoriu anterioare.-

Intrebare:

Vi se prezintă un docuemnt care este scris cu cerneală neagră, vă este cunoscut acest document?

Răspuns:

Acest docuemnt pe care mi se prezintă şi l-am citit fiind scris cu cerneală neagră, este o fişa privind pe numita BETY BIRMAN, întocmită de către şeful biroului de evidenţa al închisorii chesturei de poliţie-Cernauţi. Aceste fişe se întocmeau la ori şi ce deţinut care trecea prin arestul chesturei Poliţiei. Fişa care mi se prezintă este scrisă de agentul NICHIFOROVICI AUREL care era şeful biroului evidenţe al chesturei Poliţiei Cernăuţi. Acest NICHIFOROVICI ştiu că a plecat spre Bucureşti în Martie 1944 împreună cu întreaga familie şi cu cumnatul său GHEORGHE CRISTESCU, fost comandantul consiliului de război Cernăuţi în perioada 1930-1940 şi din 1941-1944, în prezent condamnat la muncă silnică pe viaţă. In aceşte fişe întocmite de biroul de evidenţă al chesturei Poliţiei Cernăuţi se specifică datele biografice, semnalmentele data arestării şi puneri în libertate s'au trimiterii în justiţie, cât şi la dispoziţia biroului respectiv la care aparţinea respectivul deţinut.

Intrebare:

Ai arătat mai sus că BETY BIRMAN în luna Oct.1935

a fost arestată preventiv de către biroul de informaţii din Cernăuţi. Vorbeşte detailat de acest birou de informaţ

Răspuns:

In anul 1930-1931 a fost înfiinţat un birou de informaţii pe lângă chestura poliţiei Cernăuţi sub conducerea comisarului Dr. CAROL POSTATNY. Acest birou aparţinea de chestura de poliţie din Cernăuţi şi tot odată toate cazurile ce se petreceau se raporta inspectorului de siguranţă din Cernăuţi. Acest birou se ocupa cu toate problemele subversive şi partidele din opoziţie urmărind în cea mai mare parte mişcarea comunistă. Biroul respectiv de informaţii facea arestări şi cercetări şi după terminarea cercetărilor se paporta inspectoratului de siguranţă despre rezultatul cercetărilor. Dosarul celor arestaţi şi cercetaţi se preda comisarului regal pe care îl înainta consiliului de război respectiv.

Acest birou de informaţi după câte îmi amintesc eu a avut Dr. CAROL POSTATNY şi doi informatori anume av. ADELZBERG iar al doilea "comunistul" POSTELNIC IANCAL deci se ocupa şi cu culegerea de informaţii. De acest birou de informaţi a fost arestată şi cercetată BETY BIRMAN, atât în luna mai 1934 cât şi în luna Oct.1935.

Intrebare:

In docuemntul pe care ţi s'a prezentat este menţionat că BETY BIRMAN dela 3 la 7 Oct.1935 a fost pusă la dispoziţia biroului de informaţi, vă aduceţi aminte cu ce scop a fost pusă BETY BIRMAN la dispoziţia acestui birou?

Răspuns:

Da, îmi amintesc că BETY BIRMAN cât şi alţi comunişti au fost aduşi preventiv la dispoziţia biroului de informaţii arătat mai sus, în preajma unui eveniment cred înaintea începerii congresului cuziştilor care s'a ţinut în Oct. 1935. A fost ţinuţi la dispoziţiea acestui birou de informaţi până ce a trecut acest eveniment după care au fost puşi în libertate toţi comuniştii arestaţi preventiv împreună cu BETY BIRMAN. Acest lucru îl ştiu precis deoarece am vorbit personal cu această ocazie în

./.

528

Oct. 1935 cu BETY BIRMAN când am văzut-o în biroul meu şi am întrebat-o ce mai face dar ea nu mi-a răspuns nimic.-

Intrebare:

Ce mai ai de adăugat în legătură cu cele de mai sus?

Răspuns:

Menţionez că din luna Oct. 1935 nu am mai văzut-o şi nici nu am mai auzit ceva despre numita BETY BIRMAN.

După ce am cetit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constat că corespunde în totul cu cele declarate de mine îl susţin şi semnez.

LT DE SECURITATE

Gh. Diţă ss/MLESNITA AUREL

PI/ 3 ex.

C.N.S.A.S.

529

Proces-Verbal de interogatoriu

Arestatul MLEȘNIȚA AUREL, fost polițist, născut la 21 dec. 1897 în com. Siret - Suceava, fiul lui EMANOIL și MARIA, (Date de stare civilă, ultimul domiciliu) cu ultimul domiciliu în Bulgărus - Arad Nr. 40..

Azi 14 Iulie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 9 și min. 15

„ s'a terminat „ „ 15 „ „ -

Intrebare: În ce împrejurări ai cunoscut pe Bety Birman, unde și cu ce ocazie ?

Răspuns: Pe Bety Birman am cunoscut în anul 1934 în următoarele împrejurări: În luna mai 1934 am fost trimis de către șeful Biroului de informații: col. Costatescu, vis-a-vis de parcul Școalei, la locuința comunistului Ștefan Pătrășanu, pentru a supraveghea cine vine la acest comunist în casă, deoarece el era arestat cu o zi înainte. În timp ce supravegheam casa lui Pătrășanu a venit, cam pe seară, acasă la acesta numita Bety Birman însoțită de fata ei având Linda-și când ma văzut pe mine a întuhat dacă nu am o cameră de închiriat. - Eu am reținut pe fata având schiorul și am plecat împreună cu Bety Birman și fata ei la la casă pentru a face percheziție în str. Cuza Vodă. La percheziție ne găsind nimic am lăsat liberă la domiciliu și

Iscălitura,

Mlesniță Aurel

Urmare: am plecat acasă.- După 2 zile am găsit pe Bety Birman situația diminuată în biroul la agentul Rotenberg Moritz. La camera 28 fiind de față și comisarul d:r. Carol Lostatny șeful biroului de informați.-

Întrebare: de cine a fost arestată Bety Birman și în urma cărui fapt?

Răspuns: Nu știu precis de cine a fost arestată Bety Birman însă știu că ea a fost arestată în urma declarațiilor făcute la cercetări de comunista Justa Kimilfeld care după ce a fost arestată, Kimilfeld a dat pe mâna siguranței foarte mulți comuniști din organizația din care și ea a activat. Pentru faptul că a ajutat biroul de informați unde a fost cercetată, Kimilfeld a fost **menajată** făcându-i d:r Carol Lostatny cu referat pe care i l-a atașat la dosar și care i-a servit în fața instanțelor de judecată.-

Întrebare: de cine a fost cercetată Bety Birman și ce anume a declarat la cercetări?

Răspuns: Știu că Bety Birman a fost cercetată de d:r Carol Lostatny împreună cu agentul Rotenberg Moritz.- În timpul cercetărilor Bety Birman a recunoscut activitatea ei și a dat pe mâna siguranței și legăturile ce le-a avut în organizație ajutorul căruia unde a activat.- Afară înmai amintesc că Bety Birman a declarat că ocupa funcția de secretara org. M.O.R. locală, că a dus activitate de a atrage membri noi în organizație, că a primit manifeste dela comunista Kimilfeld Justa,

Iscălitura.

Moritz Rosenberg

c. 8265

530

Urmare: și-a dat pe mâna siguranței legăturile ei din organizația din care a activat respectiv pe studentul Krasnopolski și pe comunistul Saul Brendner care mai târziu au fost arestați de Siguranță și trimiși în justiție.. Îmi amintesc că într-o zi d-l Carol Postolny șeful biroului de informații a venit în biroul comisarului Rotenberg Moritz, de față fiind mai mulți polițiști și ia spus acestuia că este mulțumit de Bety Birman că sia declarat activitatea ei și a spus și legăturile pe care lea avut ajutând Siguranța în arestarea comuniștilor liberi și ne cunoscuți de siguranță până atunci..

Întrebare: În urma declarațiilor date ce avantagii i sa creiat numitei Bety Birman?

Răspuns: Știu că în urma declarațiilor date Bety Birman sa bucurat de o serie de avantagii din partea șefului biroului de informații d-l Carol Postolny.. Astfel comisarul d-l Carol Postolni, ia ajutat numitei Bety Birman săi ia legătura, în timpul cât era în arestul siguranței, cu mătușa ei soția negustorului Avram Gotleiber aducându-i și lingerie de acasă.. Știu acest lucru deoarece eu am primit dispoziție să o aduc pe Bety Birman din arest în biroul meu și să stea de vorbă cu mătușa ei fapt ce l'am făcut.- deasemenea am primit dispoziția dela d-l Carol Postolny șeful biroului de informații, săi dau mâncare numitei Bety Birman dela restaurantul chesturei de poliție, fapt ce l'am executat numind pe șeful

Semnătura: [signature]

Urmare: arestului anume Huza să îi aducă zilnic două feluri de mâncare dela restaurantul chesturei de poliție numitei Bety Birman.. Această mâncare era plătită de mătușa ei soția negustorului Avram Șoihet.dând îmi adeta mie 100 lei și apoi agentului Rotenberg Horst și am plătit mama numitei Bety Birman.. Știu că Bety Birman a primit și carte de cititi dela d-na Lazăr Șoihet în timpul cât a stat la siguranță.

Întrebare: Cât timp a stat Bety Birman la siguranță și unde a fost ținută în timpul cercetărilor și împreună cu cine a stat ?

Răspuns: Știu că Bety Birman a stat la siguranță cca o lună de zile (luna Mai) 1934.. În timpul cercetării a stat în arestul chesturei poliției la etaj I. Stând singură în camera arestului tot timpul..

Întrebare: După terminarea cercetărilor ce s-a făcut cu Bety Birman?

Răspuns: După terminarea cercetărilor Bety Birman a fost trimisă la tribunal de vreo trei zile pentru a fi judecată și condamnată pentru activitatea comunistă pe care a declarată la cercetări împreună cu mai mulți comuniști arestați odată cu ea..

Întrebare: Ai arătat mai sus că ai cunoscută pe soția numitei Bety Birman anume Linka Birman.. Precizează concret unde și cu ce ocazie ai cunoscută și cercetat dacă avea siguranță după Linka ?

Semnătura,

Urmare: Raspuns: Se Linka Birman am cunoscuta cand am esit cu Bety Birman din locuinta lui Stroe Soteanemi mergand cu acestea impreuna pentru a le face a descinderi domiciliare asa cum am declarat mai sus.. Sosind acasa la Bety si Linka in str: Cuza Voda-bernanti le-am facut perchezitie domiciliara si nu gasind nimic le-am lasat la domiciliu fara a le aresta.. Dupa un timp cand Bety Birman se afla arestata la Chestura Politiei, Biroul de Informati-bernanti, unde faceam si eu serviciu, numita Linka a venit intr-a dupa amiaza la mine acasa, nu stiu de unde aflase adresa, si ma rugat sa i spun ce se afla cu sora ei Bety Birman care era arestata de siguranta.. Iam spus ca daca vrea sa stie ce este cu sora ei sa vina la Biroul de informati unde lucrez eu si acasa iam interzis sa mai vina.. A doua zi Linka Birman a venit la mine la Chestura Politiei, Biroul de informati si mia intrebat din nou ce este cu sora ei la care iam spus ca este sanatoasa.. Mai mult nu am discutat cu Linka despre sora ei Bety Birman.- Tot atunci ma rugat ca ar vrea sa se anunte la Politie, Biroul-Populatiei din cauza ca nu are acte de mutare.. Atunci am trimis si sia adus un formular Tip Md. 11 pentru anunntare provizorie.. Sa dus si a venit la mine cu ~~[illegible]~~ acest imprimat i lam completat si am trimis jos la Biroul Populatiei unde sa anunțat provizoriu si

Semnătura.
Antonescu Ionel

Urmare: după 14 zile a primit acte.. după ce am trimis jos la Biroul Populației nu sa mai înapoiat la mine și de atunci nu am mai discutat nici odată cu ea la biroul meu..

Întrebare: În afară de cele arătate mai sus, ce alte servicii ați mai făcut numitei Lidia Birman?

Răspuns: În afară de serviciile arătate mai sus nu am mai întreținut de dese ori cu Lidia Birman întrucât vis-a-vis de Chestura Poliției-București unde făceam serviciu.. cu ocazia acestor întâlniri Lidia mia întrebat cine sunt eu sora ei Betty Birman.. Iam răspuns că este sănătoasă și nu mi-a dus grijă de ea după care am plecat.. Acest lucru l-am discutat cu Lidia întrucât.. de atunci nu mi-am mai întâlnit nici odată cu Lidia Birman și nici nu am mai auzit de ea..

Întrebare: Când ai stabilit aceste întâlniri arătate mai sus cu Lidia și cu ce scop?

Răspuns: Eu nu am stabilit nici o întâlnire cu Lidia Birman și nu mi-am întâlnit accidental în timp ce mergeam la masă, trecând prin parc pe unde aveam drumul spre casă am întâlnit-o pe Lidia împreună cu mai multe familii ai deținuților care aduceau mâncare zilnic la familiile lor arestate și ce afla în închisoarea Chesturii de poliție din București.. La aceste ocazii, cunoscându-mă, Lidia a venit la mine și

Semnătura,

Urmare: Ai mai întrebat despre soția ei Bety Birman ce mai face, la care i-am răspuns din mers că este bine.. Alte relațiuni nu am mai avut cu Sinka Birman în afară de cele arătate mai sus și de atunci nu am mai văzută nici odată..

Întrebare: În ce mod ați făcut dvs. acest serviciu numitei Sinka Birman?

Răspuns: Acest serviciu i l-am făcut numitei Sinka Birman fără nici o obligație ma rugat și văzându-mă că de cca 4 ani i-am făcut serviciile arătate mai sus?

Întrebare: Ați arătat mai sus că în luna mai 1934 Bety Birman a fost trimisă de către Siguranță din București la consiliul de război din Iași pentru a fi judecată și condamnată după cât timp dela această dată ați mai văzută pe Bety Birman?

Răspuns: Am mai văzută pe Bety Birman în toamna anului 1935 luna cred octombrie la Biroul de informații din București unde făceam și eu serviciu..

Întrebare: Arată în ce împrejurări și pentru ce faptă a fost adusă Bety Birman la acest birou?

Răspuns: Știu că Bety Birman a fost adusă prevenită la Biroul de informații din București în luna oct. 1935 împreună cu mai mulți comuniști liberi și cunoscuți de siguranță, în preajma unui eveniment cred congresul cu ziștilor.. În când am venit seara la birou unde lucram am găsită pe Bety Birman

Semnătura.

Urmare: la chestura Poliției, biroul de informații din București împreună cu mai mulți comuniști cca 20, stând eliciar în biroul meu și altă în biroul șefului biroului de informații comisarul d:r Carol Portatiny, am întrebat pe soția Bety aici la care ea mi-a răspuns mimic și eu am plecat de acolo.. De atunci eu nu am mai văzută nici odată și nici nu am mai auzit ceva despre Bety Birman.-

Întrebare: Bine a cercetată pe Bety Birman cu această ocazie și ce declarați a făcut ea la ședințată?

Răspuns: Știu că Bety Birman a fost cercetată de către șeful biroului de informații d:r Carol Portatiny.. Cercetarea a constat în facerea unei note cu datele și antecedentele fiecarui din comuniști adusi la Biroul de informații împreună cu Bety Birman.. Alte cercetări nu s-au făcut asupra comuniștilor adusi cu această ocazie în oct 1935.-

Întrebare: De a murit după terminarea cercetărilor facute la ședința numitei Bety Birman?

Răspuns: După ce i s-a luat acea notă cu date și antecedente politice știu că Bety Birman a fost trimisă în arestul Cheturei de Poliție - București împreună cu ceilalți comuniști arestați împreună.. După cca două nopți i-dau zic că acești comuniști deținuți împreună cu Bety Birman au fost puși în libertate..

Semnătura,
Inspector Central

Urmare: Ei au fost ținuți la birouł de informați numai în timpul evenimentului întâmplat după care a fost pusă în libertate. Acest lucru știu că se întâmplă în tot deauna când era vreo sărbătoare roșie sau vreun eveniment important când în mod preventiv aduceau conducătorii la Biroul de Informați din București.

Întrebare: Corespunde adevărului cele declarate de d-ta ?

Răspuns: Da. Tot ce am declarat până în prezent corespunde adevărului atât cele arătate mai sus cât și cele declarate în procesele verbale de interogatoriu anterioare.-

Întrebare: Vi se prezintă un document care este scris cu cerneală neagră.. Vă este cunoscut acest document ?

Răspuns: Acest document pe care mi se prezintă și l-am citit fiind scris cu cerneală neagră este o fișă privind pe numita Betty Birman, întocmită de către șeful biroului de evidență al cincilea Cheiului de Poliție-București.- Aceste fișe se întocmeau la ori și ce deținut care trecea prin arestul Cheiului Poliției.- Fișa care mi se prezintă este scrisă de agentul Nichiforovici Aurel care era șeful biroului evidență al Cheiului Poliției București.- Acest Nichiforovici știu că a plecat spre București în luna 1944 împreună cu întreaga familie și cu cumnatul său Gheorghe Cristescu, fost cdt. consiliului de

Semnătura,

Mesnițu Aurel

Urmare: raziei cernauți în perioada 1930-1940 și din 1941-1944, în prezent condamnat la muncă silnică pe viață.. În aceste fișe întocmite de Biroul de evidență al chesturii Poliției Cernăuți se specifica datele biografice, semnalamentele, data arestări și punerii în libertate sau trimiterii în justiție, cât și la dispoziția Biroului Inspectiv la care aparținea respectivul deținut.-

Întrebare: Ați arătat mai sus că Betty Birman în luna Oct 1935 a fost arestată pentru că din Biroul de informați din Cernăuți.. Vorbește detailat de acest Birou de informați?

Răspuns: În anul 1930-1931 a fost înființat un birou de informați pe lângă chestura Poliției Cernăuți sub conducerea comisarului d-n Karol Portatyn.. Acest birou aparținea de chestura de Poliție din Cernăuți și tot odată toate cazurile ce se petreceau se raporta inspectoratului de siguranță din Cernăuți.. Acest birou se ocupa cu toate problemele subversive și partidele din opoziție urmărind în cea mai mare parte mișcarea comunistă.. Biroul respectiv de informați facea arestări și cercetări și după terminarea cercetărilor se raporta Inspectoratului de Siguranță despre rezultatul cercetărilor.. Șeful celor arestați și cercetați pe linia comisarului regal pe care îl înființa comitetul de razie respectiv.. Acest birou de informați după cât îmi

Semnătura,

Urmare: amintesc eu a avut d-l Karol Pottatny și doi informatori ai mei av. Adelzberg și a doilea "comunistul" Costelnic Zaharia deci se ocupa și cu culegerea de informații. De acest birou de informații a fost arestată și cercetată Bety Birman atât în luna mai 1934 cât și în luna oct 1935.-

Întrebare: În documentul pe care ți s-a prezentat este menționat că Bety Birman dela 3. la 7 oct 1935 a fost pusă la dispoziția biroului de informații. D-vă aduceți aminte cu ce scop a fost pusă Bety Birman la dispoziția acestui birou?

Răspuns: Da îmi amintesc că Bety Birman cât și alți comuniști au fost aduși preventiv la dispoziția biroului de informații arătat mai sus, în preajma unui eveniment cred înaintea începerii congresului bucătarilor care a fost în oct. 1935. - A fost ținuți la dispoziția acestui birou de informații până ce a trecut acest eveniment după care au fost puși în libertate toți comuniștii arestați preventiv împreună cu Bety Birman. Acest lucru îl știu precis deoarece am vorbit personal cu această ocazie în oct 1935 cu Bety Birman când am văzută în biroul meu și am întrebată ce mai face dar ea nu mi-a răspuns nimic...

Întrebare: Ce mai ai de adăugat în legătură cu cele de mai sus?

Răspuns: Menționez că din luna oct 1935 nu am mai văzută și nici nu am

Semnătura:

Urmare: mai auzit ceva despre numita Betty Birman. - După ce am citit prezentul procesverbal verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine îl susțin și semnez. -

Semnătura,

ex....

535

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU.

Arestatul MLESNITA AUREL, fost poliţist, născut la 21 Dec. 1897, în com. Siret-Suceava, fiul lui EMANOIL şi MARIA cu ultimul domiciliu în com. Bulgăruş Arad nr.4o.

Azi 18 Iulir 1953 - Bucureşti -

Interogatoriul a început la ora 9,3o min.
" s'a terminat la ora 14,15 min.

Intrebare:
De când cunoşti pe BETY BIRMAN şi ce relaţi ai avut cu ea?

Răspuns:
Pe BETY BIRMAN am cunoscut-o în luna Mai 1934 în timp ce mă aflam şi supravegheam locuinţa comunistului STRUL POTCAMENI care fusese arestat. In acest timp BETY BIRMAN a venit la POTCAMENI acasă şi văzându-mă pe mine înăuntru a întrebat dacă nu am o cameră de închiriat. Eu i-am răspuns că nu am şi am oprit-o pe loc. După ce a venit schimbul am plecat împreună cu BETY BIRMAN la locuinţa ei să-i fac percheziţie. Eşind afară din locuinţa lui POTCAMENI am găsit aşteptând pe numita LUIBA BIRMAN care a aşteptat pe sora ei BETY BIRMAN şi cu această ocazie am cunoscut-o şi pe aceasta. Ajungând acasă la BETY BIRMAN şi LIUBA BIRMAN le-am făcut percheziţie şi negăsind nimic le-am lăsat libere şi am plecat fără să le arestez. După 2 zile când am venit la chestura poliţiei, biroul de informaţii unde făceam serviciu am găsit-o pe BETY BIRMAN arestată de acest birou. După cca. 3-4 zile dela arestarea ei a

. / .

venit medicul Poliţiei anume POPESCU AUREL şi-a spus comisarului Dr. CAROL POSTATNY şeful biroului de informaţii că este o deţinută anume BETY BIRMAN bolnavă şi are picioarele umflate şi trebue să i se pună compresie de spirt în fiecare zi. Dr. CAROL POSTATNY mi-a dat ordin mie să mă ocup de BETY BIRMAN deoarece eu aveam cursul sanitar făcut în armata Austro-Ungară. Conform ordinului primit mă duceam în fiecare zi în arest la BETY BIRMAN şi îi puneam compresie de spirt la picioare.

[redacted]

557

[redacted]

C.N.I.S.A.S.

558

PI/ 3 ex.

C.N.S.A.S.

559

Proces-Verbal de interogatoriu

Arestatul Mlesniță Aurel, fost polițist, născut la 21 Dec. 1897, în com. Siret - Suceava, fiul lui Emanoil și Maria, (Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
cu ultimul domiciliu în com. Bulgarus - Arad Nr. 40

Azi 18 Iulie 195 3

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 9 și min. 30

„ s'a terminat „ „ 14 „ „ 17

Intrebare: De când cunoști pe Bety Birman și ce relații ai avut cu ea?

Raspuns: De Bety Birman am cunoscut în luna mai 1934 în timp ce mă aflam și supravegheam locuința comunistului Stroe Potcameni care fusese arestat. - În acest timp Bety Birman a venit la Potcameni acasă și văzându-mă pe mine înăuntru a întrebat dacă nu am o cameră de închiriat. Eu i-am răspuns că nu am și am ieșit pe loc. - Deșă ce a venit schimbul am plecat împreună cu Bety Birman la locuința ei și i-am făcut percheziție. Fiind afară din locuința lui Potcameni am găsit așteptând pe numita fiica Birman care a așteptat pe soră-sa Bety Birman, și cu această ocazie am cunoscut și pe aceasta. - Ajungând acasă la Bety Birman

Iscălitura,
Mlesniță Aurel

Urmare: si Bieba Birman ba-am facut perchezitie si negasind nimic ba-am lasat libere ci am plecat fara sa le aretez.- Dupa 2 zile cand am venit la chestura politiei, biroul de informatii unde faceam serviciu am gasit pe Bety Birman arestata de acest birou.- Dupa cca 3-4 zile dela arestarea ei a venit medicul politiei anume Lazescu Aurel si a spus comisarului D-r Carol Lottatny seful biroului de informatii ca este a dezinfecta camera Bety Birman bolnava si are pieioarele umflate si trebue sa i se puna compresi de spirt in fiecare zi.- D-r Carol Lottatny mi-a dat ordin mie sa ma ocup de Bety Birman deoarece eu aveam curmul sanitar facut in armata austro ungara.- Conform ordinului primit ma duceam in fiecare zi in casa la Bety Birman si ii puneam compresi de spirt la pieioare..

[redacted]

Iscălitura.

Mihaiu Aurel

c. 6305

[redacted]

C.N.I.S.I.S.

C.N.I.S.A.S.

542

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestatul BURADA ALEXANDRU, fost colonel magistrat, născut la 28 Iulie 1894, în Iaşi, fiul lui Teodor şi Elena, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Logofăt Luca Stroici nr. 29.-

6 Iulie 1953, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 8,45
" s'a terminat " 14,5o.

Intrebare:
Ce funcţii ai ocupat în anul 1934 şi cât timp ai funcţionat în această calitate?-

Răspuns:
In anul 1934, am ocupat funcţia de comisar regal (procuror) la Comandamentul Div.8 din Cernăuţi, fiind detaşat dela Consiliul de Război Corpul IV Armată Iaşi şi am funcţionat în această calitate până în Februarie 1935, când am fost rechemat înapoi la Iaşi.-

Intrebare:
Care erau competinţele ce le aveai ca comisar regal?

Răspuns:
Competinţele mele ca comisar regal la Cernăuţi, era ca: studiam dosarele cu cercetările făcute de către organele poliţieneşti, le dădeam forma juridică şi încadrarea în drept, le prezentam generalului comandant din Iaşi pe atunci TOMA DUMITRESCU (decedat) pentru aprobare, după care le duceam la Consiliul de Război Iaşi pentru instrucţie.- Instrucţia o făcea maior VELCIU EMIL, arestat de un an de zile.-

Intrebare:
Ai arătat mai sus competinţele pe care le-ai avut. Precizează unde şi în ce împrejurări ai aplicat aceste competinţe?

Răspuns:
In anul 1934 am executat aceste competinţe la toate loturile comuniste arestate de către Siguranţa din Cernăuţi, cum este de exemplu lotul celor 1o6 comunişti arestaţi în anul 1934 în diferite etape pe măsură ce erau descoperite de siguranţa din Cernăuţi.-

Intrebare:

Arată detailat ce cunoşti despre grupul comuniştilor arestaţi în anul 1934 de Siguranţa din Cernăuţi?

Răspuns:

In primăvara anului 1934 ştiu că Siguranţa din Cernăuţi a arestat mai mulţi comunişti printre care îmi amintesc de studentul MÜK,CHIRTOACA,KANER,MORARU,LEON GIPS,GUSTA KIMILFELD, WININGER FRIDA şi alţii al căror nume nu-mi amintesc momentan.- In urma declaraţiilor lor proprii prin care în parte îşi recunoşteau vina,a dat totodată indicaţiuni şi despre alţi comunişti, ceeace constituia un ajutor Siguranţei în descoperirea altor comunişti nearestaţi.-

Astfel că Siguranţa din Cernăuţi a arestat în anul 1934 peste 100 comunişti la care le-a întocmit dosare cu rezultatul cercetărilor şi le-au trimis la mine în str.Mircescu,comandamentul Div.8-a unde aveam biroul.- Eu în calitate de comisar regal, imediat ce am primit dosarele le-am studiat după care le-am întocmit referatul şi încadrarea juridică pentru deschiderea acţiunii penale.-

După aceasta le-am trimis la Iaşi cabinetul de instrucţie cu acţiunea penală deschisă de generalul comandant.-

Intrebare:

Ce se întâmpla cu persoanele care prin declaraţiile lor în timpul cercetărilor ajuta Siguranţa la descoperirea întregii organizaţii din care făcea parte?

Răspuns:

Elementele arestate care în cercetări declarau activitatea lor şi dădea şi persoanele cu care a activat împreună ajutând Siguranţa în descoperirea întregii organizaţii,dacă Siguranţa le întocmea dosar şi îl trimetea la mine,eu nu ţineam cont de acest lucru şi îi încadram juridic în drept.- Insă menţionam în referat că inculpatul a dat amănunte asupra altor elemente cu care a activat ajutând la dislocarea organizaţiei comuniste din care activa cel ce a dat depoziţia.- Juriul de judecată trebuia să ţină socoteală de această menţiune pe care o făceam în referat prin propriile lor declaraţii,ale inculpatului şi acestor elemente în general li se acordau circumstanţe atenuante sau chiar achitarea.- Stiu că în general elementelor care ajutau Siguranţa li se făcea câte un referat de către Siguranţă şi menţiona că a ajutat Siguranţa în descoperirea altor

comunişti şi aceştia întotdeauna erau achitaţi la proces.-La adevăraţii informatori ai Siguranţei nu li se întocmeau dosare de trimitere în justiţie chiar dacă apărea numele lor în declaraţiile altor comunişti arestaţi.- Despre aceştia mă anunţa că sunt informatorii lor (Siguranţei) şi mai are nevoie de ei în descoperirea organizaţiilor comuniste cerându-mi să nu deschid acţiune penală asupra acestor informatori şi în referatul pe care îl întocmeau de deschiderea acţiunii penale ţineam socoteala de cele solicitate de Siguranţă şi le treceam sub tăcere acele elemente care erau informatorii Siguranţei.-

Intrebare:

Ai arătat mai sus că Siguranţa intervenea la d-ta să protejezi unele elemente comuniste care în timpul cercetărilor a ajutat Siguranţa la descoperirea organizaţiilor comuniste.- Cine dela Siguranţă făcea aceste intervenţii?

Răspuns:

Aceste intervenţii de a proteja elementele care au ajutat Siguranţa la descoperirea organizaţiilor comuniste,erau făcute de comisarul dr.CAROL POSTATNY şi comisarul TIRON IOSIF.- Aceşti doi comisari după ce terminau cercetările veneau la mine cu dosarele celor în cauză şi îmi dădeau indicaţiuni asupra elementelor care au ajutat Siguranţa la descoperirea şi prinderea comuniştilor.- Indicaţiunile le dădea atât verbal cât şi în scris printr'un proces verbal pe care îl anexa la dosarul respectivului,cu menţiunea că a ajutat Siguranţa.- După ce aceşti comisari îmi dădeau aceste indicaţiuni câteodată mi se păreau ne satisfăcătoare,prea vizibile,pentru a mă convinge mai bine mă duceam de le clarificam personal la subinspectorul de Siguranţă PIHAL IOAN şi câteodată chiar la inspectorul ZAHIU.- PIHAL IOAN sau ZAHIU confirmau în totul cele indicate mie de comisarii POSTATNY şi TIRON şi îmi atrăgeau atenţia în mod serios asupra celor spuse de aceşti comisari că este exact şi orice abatere dela indicaţiunile lor ar stânjeni acţiunile Siguranţei.-PIHAL şi ZAHIU îmi spuneau că aceşti oameni le sunt lor de o mare valoare şi se bucură şi de avantagii băneşti din partea Siguranţei.-

Intrebare:

Arată concret la care din elementele comuniste arestate în 1934 li s'au aplicat aceste măsuri?

Răspuns:

Imi amintesc de o studentă KIMILFEID GUSTA, care în timpul cercetărilor a ajutat Siguranţa la descoperirea mai multor nuclee comuniste din Cernăuţi, studenta HAHAMOVICI despre care ştiu că nici acte de trimitere în justiţie nu i-a făcut şi a trecut-o sub tăcere deşi la început a fost publicată în ziarul "Universul" în fotografie, FANI GIPS era o femeie matură care l-a denunţat şi pe soţul ei LEON GIPS.- Deasemenea îmi mai amintesc de WININGER FRIDA care s'a pus totalmente în slujba Siguranţei şi a denunţat atât activitatea ei cât şi a celorlalţi comunişti cu care a activat şi nu erau arestaţi.- Asupra acestor elemente au intervenit la mine ca să ţin cont la întocmirea referatului,- Comisarul dr.CAROL POSTATNY spunându-mi că aceştia au ajutat foarte mult Siguranţa în descoperirea elementelor comuniste din Cernăuţi.- Aceste trei elemente : GUSTA KIMILFELD, WININGER FRIDA şi FANY GIPS, au avut şi referate la dosarele lor personale de trimitere în justiţie unde specifica că a ajutat Siguranţa în descoperirea şi arestarea comuniştilor în urma cărui fapt acestea au fost achitate la proces sub pretextul că nu sunt vinovate.- Aceste elemente nu ştiu unde se află în prezent.- Stiu că au fost mai multe elemente din cei arestaţi în 1934, favorizate de Siguranţa din Cernăuţi pentru activitatea lor trădătoare, dar nu-mi amintesc momentan numele lor, însă ştiu precis că au fost şi se poate cunoaşte aceste elemente deoarece toţi aceştia au referate la dosarele lor că au ajutat Siguranţa.-

Intrebare:

Ce s'a făcut cu persoanele arestate cu ocazia acestei descoperiri?

Răspuns:

Persoanele arestate în 1934 de către Siguranţa din Cernăuţi au fost trimise cu aprobarea mea la Consiliul de Război Iaşi pentru instrucţia juridică urmând a fi judecate.-

Intrebare:

Când a avut loc procesul?

Răspuns:

Procesul comuniştilor arestaţi în anul 1934 a fost judecat în luna Mai, Iunie şi Iulie 1936, la Consiliul de Război Iaşi şi este cunoscut acest proces sub numele de "procesul celor 106 comunişti".- Aceşti comunişti nu au fost judecaţi toţi în grup ci s'au împărţit în mai multe loturi din cauză că o parte din

aceşti comunişti arestaţi în anul 1934 au fost puşi în libertate dela Consiliul de Război Iaşi,încă din timpul instrucţiei juridice şi aceştia nu s'au prezentat la timp când a avut loc procesul.- Ultimul lot format din 9 comunişti în frunte cu studentul MÜK a fost judecat pela sfârşitul lunei Iulie 1936,unde am luat şi eu parte ca comisar regal susţinând acuzarea.-La celelalte loturi judecate mai înainte eu nu am luat parte.- Stiu că a luat parte comisarul regal TWERS OTTO,în prezent condamnat.-

Intrebare:

Ai arătat mai sus că o parte din comuniştii arestaţi în anul 1934 au fost puşi în libertate dela Consiliul de Război Iaşi încă din timpul instrucţiei juridice.- Arată concret ce comunişti au fost puşi în libertate şi în urma cărui fapt?

Răspuns:

Nu ştiu concret ce comunişti au fost puşi în libertate de la Consiliul de Război Iaşi,deoarece după ce Siguranţa mi-a predat mie dosarele acestor comunişti eu le-am întocmit referatul de încadrare penală şi l-am prezentat cabinetului de instrucţie din Iaşi.- Dupâ aceasta eu nu m'am mai ocupat de aceşti comunişti şi s'a ocupat comisarul regal maior TWERS OTTO care era titularul cabinetului pentru problema comunistă la Consiliul de Război Iaşi.

Dealtfel eu în Februarie 1935,am fost rechemat de la Cernăuţi de Consiliul de Război Iaşi şi nu am mai avut legături directe cu aceşti comunişti arestaţi de siguranţă din Cernăuţi,unde eu în 1934 am fost comisar regal.- Deasemenea nu ştiu concret în urma cărui fapt au fost puşi în libertate dela Consiliul de Război Iaşi o parte din comuniştii arestaţi în anul 1934.-Stiu însă că la Consiliul de Război Iaşi se practica acest lucru de a se pune în libertate elementele care prezentau garanţie morală că se vor prezenta la ziua când vor fi judecaţi.- Acest lucru îl ştiu din practica activităţii mele ca comisar regal la Consiliul de Război Iaşi.- Practic ştiu că avocatul făcea o cerere prin care solicita punerea în libertate a inculpatului său arătând că acesta prezintă toate garanţiile morale că se va prezenta la judecată şi că nu îi este teamă de dispariţie.- Această cerere mergea la Cabinet şi judecătorul de instrucţie făcea un referat dacă merită sau nu merită punerea lui în libertate.- După aceasta referatul mergea la generalul comandant şi aproba sau respingea cererea respectivului de a fi pus în libertate.- Judecătorul de instrucţie când întocmea referatul ţinea cont de toată situaţiunea inculpatului care oferea sau nu oferea garanţia morală arătată de avocat în

cerere.- Tinea cont de recomandaţiunile făcute de organele de siguranţă în referatul anexat la dosarul respectivului,la obligaţiunile pe care şi le lua inculpatul,adică se angaja în declaraţie că nu va mai activa,cât şi de gravitatea faptelor comise de inculpatul care solicita cererea de punere în libertate până la judecarea procesului.-

Intrebare:

Cei implicaţi în procesul celor 106 comunişti au fost judecaţi în stare de libertate sau sub stare de arest?

Răspuns:

Imi amintesc că marea parte din comuniştii arestaţi în 1934 au fost judecaţi în anul 1936 sub stare de arest,iar o parte din comunişti au fost puşi în libertate,aşa cum am arătat mai sus,încă din timpul instrucţiei juridice şi ştiu că au fost judecaţi tot în stare de libertate aceştia.-

Intrebare:

Ai arătat mai sus că ai participat ca acuzator la judecarea ultimului lot de comunişti format din 9 elemente,dejuns din lotul celor 106 comunişti.- Precizează ce persoane făceau parte din acest lot de 9 comunişti?

Răspuns:

Imi amintesc că făceau parte din acest lot de 9 comunişti studentul MÜK , CHIRTOACA,KIMILFELD,LEOPOLD şi alţii,al căror nume nu-mi amintesc precis momentan.- Stiu că o parte din aceşti comunişti au fost condamnaţi,iar o parte au fost achitaţi şi puşi în libertate.-

Intrebare:

Dacă odată cu aceşti 9 comunişti a fost judecată şi o anumită BETY BIRMAN?

Răspuns:

După nume îmi este cunoscut că a fost judecată odată cu acest lot de 9 comunişti şi o tânără de statură mai mult scurtă şi se numea BETY BIRMAN.- Afirm că după nume îmi este complect cunoscută.-

Intrebare:

Dacă îţi este cunoscut acest nume atunci arată tot ce ştii despre BETY BIRMAN?

Răspuns:

Numele de BETY BIRMAN îmi este cunoscut din lucrările dela dosar şi anume din referatul pe care l-am întocmit în urma terminării cercetărilor făcute de Siguranţa din Cernăuţi.-

548

Nu-mi amintesc concret ce declaraţii a dat BETY BIRMAN la Siguranţă dar ştiu că a fost arestată şi trimisă în judecată pentru activitate comunistă împreună cu ceilalţi comunişti arestaţi în 1934.- Imi mai este cunoscut numele de BETY BIRMAN din ziua procesului din faptul că după câte îmi amintesc eu, BETY BIRMAN a primit un bilet dela o altă comunistă, către terminarea desbaterilor şi cu această ocazie a format obiectul unor discuţii semnalate de către sentinelă preşedintelui completului de judecată col. MUNTEANU.- Fiind întrebată de către preşedinte de unde are biletul, BETY BIRMAN nu-mi amintesc ce a răspuns dar îmi amintesc că rămânând procesul în continuare, BETY BIRMAN a profitat şi a dispărut iar dimineaţa la apelul nominal al inculpaţilor văzând lipsa ei s'a dispus continuarea judecăţii dându-se sentinţa de condamnare în privinţa ei.- Menţionez că BETY BIRMAN a fost judecată în stare de libertate, însă nu cunosc pentru care motiv a fost liberă.- Acest fapt cu biletul a fost desbătut larg în ziarele burgheze. Stiu acest lucru din faptul că au venit la mine ziarişti şi le-am dat indicaţii despre modul cum s'a întâmplat cu prinderea unui bilet în timpul desbaterilor la BETY BIRMAN.-Altceva nu mai ştiu nimic despre numita BETY BIRMAN.-

Intrebare:

Ce contribuţie au avut organele de siguranţă cu ocazia celor întâmplate şi arătate mai sus?

Răspuns:

Nu cunosc ca Siguranţa să fi avut vre-o contribuţie în această problemă cu biletul procurat de BETY BIRMAN.-Stiu că la desbaterile procesului a asistat dela Siguranţă comisarul TIRON IOSIF însă eu în calitate de comisar regal, acuzator în acest proces, nu am discutat nimic cu TIRON IOSIF în privinţa acestui caz, procurarea de BIRMAN BETY a biletului şi nici nu am auzit pe cineva din completul de judecată că Siguranţa ar fi avut amestec în acest caz.- Siguranţa a discutat cu mine asupra mai multor elemente care au ajutat în timpul cercetărilor la prinderea şi descoperirea organizaţiilor comuniste din Cernăuţi şi făcea parte din procesul celor 106 comunişti.-Despre aceştia am discutat cu Siguranţă încă de când mi-a trimis dosarele pentru a le întocmi referatul de încadrare juridică şi a-i trimite în judecată, aşa cum am arătat mai sus, dar despre BETY BIRMAN nu-mi amintesc să fi discutat ceva cu Siguranţa vreodată.

Intrebare:

Ce măsuri a luat completul de judecată în urma dispariţiei numitei BETY BIRMAN?

Răspuns:

Completul de judecată a luat hotărârea că desbaterile se poate continua mai departe chiar fără prezenţa ei dându-se astfel sentinţa de condamnare în privinţa ei.- Deasemeni a fost dată în urmărire imediat,telegrafică,tuturor organelor competente începând dela Comisariatul Gării Iaşi până la Inspectoratul de Siguranţă Cernăuţi.- Rezultatul a fost total negativ răspunzând că nu se găseşte,este dispărută fără urmă însă cercetările continuă.-

Intrebare:

Ce condamnare a primit BETY BIRMAN?

Răspuns:

După cât îmi amintesc a fost condamnată cu maximum de pedeapsă la 5 ani închisoare pentru faptul că a dispărut în aceste condiţii,dar pentru activitatea ei comunistă cred că ar fi fost achitată deoarece era un element de minimă importanţă cu puţină activitate faţă de ceilalţi comunişti arestaţi în anul 1934.-

Intrebare:

Care a fost situaţia numitei BETY BIRMAN după condamnare?

Răspuns:

Situaţia ei era de condamnată în lipsă cu urmăriri continui cu aceeaş seriozitate şi interes pentru a fi prinsă,însă după câte îmi amintesc eu,BETY BIRMAN nu a mai fost prinsă până la urmă.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine,îl susţin şi semnez.-

ss.Burada Alexandru

ANCHETATOR:
LT.DE SECURITATE

Gh.Diţă

CM/5 ex.

Proces-Verbal de interogatoriu

Arestatul Burada Alexandru fost Col. magistrat, născut la 28 Iulie 1894 în Iași, fiul lui Teodor și Elena cu ultimul domiciliu în București Str. Logofăt Luca Stroici Nr. 69.
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)

Azi 6 Iulie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 8 și min. 45

„ s'a terminat „ „ 14 „ „ 50

Intrebare: Ce funcție ocupat în anul 1934 și cât timp ai funcționat în această calitate?

Raspuns: În anul 1934 am ocupat funcția de Comisar Regal (procuror) la comandamentul diviz. 8 din Cernauți fiind detașat dela consiliul de Război corp 4 armata Iași și am funcționat în această calitate până în Februarie 1935 când am fost rechemat înapoi la Iași.

Intrebare: Care erau competințele ce le aveai ca comisar regal?

Raspuns: Competințele mele ca comisar regal la Cernauți era ca: Studiem dosarele cu cercetările făcute de către organele polițienești, le dădeam forma juridică și încadrarea în drept, le prezentam Șefului comandamentului din Iași pe atunci Ioana Demitrescu, (decedat), pentru aprobare după care le duceam la consiliul de război Iași pentru instrucție. Instrucția o făcea

Iscălitura Al. Burada

Urmare: Meior Velcin Emil, arestat de mine de zile.

Intrebare: Ai aratat mai sus competintele pe care le-ai avut. Specifica unde si in ce imprejurari ai aplicat aceste competinte?

Raspuns: In anul 1934 am exercitat aceste competinte la toate loturile comuniste arestate de catre siguranta din Cernauti, cum este de exemplu lotul celor 106 comunisti arestati in anul 1934 in diferite etape pe masura ce erau descoperite de siguranta din Cernauti.-

Intrebare: Poti detailat ce stiri despre grupul comunistilor arestati in anul 1934 de siguranta din Cernauti?

Raspuns: In primavara anului 1934 fiind la siguranta din Cernauti a aflat mai multi comunisti printre care imi amintesc de Studentul Mirk, Ghertosca, Kauer, Moram, Leon Sips, Sinta Kimilfeld, Weinger Frida si alti al caror nume nu-mi amintesc momentan.- In urma declaratiilor lor proprii prin care in parte isi recunosteau vina, a dat tot odata indicatiuni si despre alti comunisti ceea ce contribuia cu ajutor siguranței in descoperirea altor comunisti nearestati.- Astfel ca siguranta din Cernauti a arestat in anul 1934 peste 100 comunisti la care le-am intocmit dosare cu rezultatul cercetarilor si le-am trimis la mine in str. Mircescu, comandamentul Diviz. 8.a unde aveam biroul. Eu in calitate de comisar regal imediat ce am primit dosarele le-am studiat dupa care le-am intocmit referatul si incadrarea juridica pentru dezbaterea actiunii penale.-

Incălitura. [illegible]

c. 6303

Urmare: după aceasta le-am trimis la Iași cabinetului de instrucție cu acțiunea penală deschisă de g-ralul comandant.-

Întrebare: Ce se întâmpla cu persoanele care prin declarațiile lor în timpul cercetărilor ajuta siguranța la descoperirea întregii organizații din care făcea parte?

Răspuns: Elementele arestate care în cercetări declara activitatea lor și ideea și persoanele cu care a activat împreună ajutând siguranța în descoperirea întregii organizații, dacă siguranța le întocmea dosar și îl trimitea la mine, eu nu țineam cont de acest lucru și îi încadram juridic în drept. Însă menționam în referat că inculpatul a dat amănunte asupra altor elemente cu care a activat ajutând la dislocarea organizației comuniste din care activa cel ce a dat depoziția.- [illegible] de judecată trebuiau să țină socoteală de această mențiune pe care o făceam în referat prin propriile lor declarații ale inculpatului și acestor elemente în general li se acordau circumstanțe atenuante sau chiar achitarea.- Știu că în general elementele care ajutau siguranța li se făceau câte un referat de către siguranță și menționa că a ajutat siguranța în descoperirea altor comuniști și aceștia în tot deauna erau achitați la proces.- La adevărații informatori ai siguranței nu li se întocmeau dosare de trimitere în justiție chiar dacă apărea numele lor în declarațiile altor comuniști arestați;- după aceasta

Semnătura: [signature]

Urmare: mă anunta că sunt informatori ai lor (siguranței) și mai are nevoie de ei în descoperirea organizațiilor comuniste cerându-mi că în desfid acțiune penală asupra acelor informatori și în referatul pe care îl întocmeam de deschiderea acțiunii penale făceam referire de cele solicitate de siguranță și le treceam sub tăcere acele elemente care erau informatori siguranței.

Întrebare: Ți arătat mai sus că siguranța intervenea la d-ta să protejezi anume elemente comuniste care în timpul cercetărilor a ajutat siguranța la descoperirea organizațiilor comuniste. - Cine dela siguranță făcea aceste intervenții?

Răspuns: Aceste intervenții de a proteja elementele care a ajutat siguranța la descoperirea organizațiilor comuniste erau făcute de comisarul d-n. Karol Lostatny și comisarul Șiroș Iosif. - Acești doi comisari după ce terminau cercetările veneau la mine cu dosarele celor în cauză și îmi dedeau indicațiuni asupra elementelor care au ajutat siguranța la descoperirea și prinderea comuniștilor. - Indicațiunile le dadea atât verbal cât și în scris printr-un proces verbal pe care îl aducea la dosarul respectiv, cu mențiunea că a ajutat siguranța. - După ce acești comisari îmi dedeau aceste indicațiuni, câte odată mi se păreau nesatisfăcătoare prea vizibile, pentru a mă convinge mai bine mă duceam de le clarificam personal la subinspectorul de siguranță Pihal Ioan

Semnătura [illegible]

Urmare: și câte odată chiar la inspectorul Zahiu.. Lihal Ioan și au Zahiu confirmau în totul cele indicate mie de comisarii Lostatuy și Firon și îmi atrăgeau atenția în mod serios asupra celor spuse de acești comisari că este exact și orice abatere dela indicațiunile lor ar stânjeni acțiunile siguranței. Lihal și Zahiu îmi spuneau că acești oameni le sunt lor de a mare valoare și se bucură și de avantagi băinești din partea siguranței.

Întrebare: Arată concret la care din elementele comuniste arestate în 1934 li s'au aplicat aceste măsuri?

Răspuns: Îmi amintesc de o studentă Kimmelfeld Zusta care în timpul anchetei a ajutat siguranța la descoperirea mai multor nuclee comuniste din cercuri. Studenta Hathanovici despre care știu că mi-a făcut acte de trimitere în justiție mi-a făcut și a tăcută sub tăcere deși la început a fost publicată în ziarul „Universul" în fotografie. Tot îmi spus. de a femeie notară, care la denunțat și pe soțul ei Leon Spus. deosebi îmi mai amintesc de Wininger Fida care l'a pus total mente în slujba siguranței și a denunțat atât activitatea ei cât și a celorlalți comuniști cu care a activat și nu mai arestați. - Asupra acestor elemente au intervenit la mine ca să țin cont la întocmirea referatului Comisarul s-r Carol Lostatuy spunându-mi că

Semnă[illegible]

Urmare: acestia s'au ajutat foarte mult siguranta în descoperirea elementelor comuniste din Cernăuti.- Aceste trei elemente: Susta Kienilfeld, Wininger Frida si Fany Sipr au avut si referate la dosarele lor personale de trimitere în justiție unde specifica că a ajutat siguranta în descoperirea si arestarea comunistilor în urmă carui fapt acestea au fost achitate la proces sub pretext că nu sunt vinovate.- Aceste elemente nu stiu unde se află în prezent.- Stiu că au fost mai multe elemente din cei arestati în 1934, favorizate de siguranta din Cernauti pentru activitatea lor tradatoare, dar nu-mi amintesc momentan numele lor, însă stiu precis că au fost si se poate cunoaste aceste elemente deoarece totii acestia au referate la dosarele lor că au ajutat siguranta.-

Intrebare: Ce sa facut cu persoanele arestate cu ocazia acestei descoperiri?

Raspuns: Persoanele arestate în 1934 de catre siguranta din Cernauti a fost trimise cu aprobarea mea la consiliul de razboi Iasi pentru instructia juridica urmând a fi judecate.-

Intrebare: Cand a avut loc Procesul?

Raspuns: Procesul comunistilor arestati în anul 1934 au fost judecati în luna Mai, Iunie și Iulie 1936 la consiliul de război Iasi. si este cunoscut acest Proces sub numele de „Procesul celor 106. comunisti„.- Acesti comunisti nu au fost judecati toti în grup, ei s'au împartit în mai multe loturi din

Semnătura: [signature]

Urmare: cauză că o parte din acești comuniști arestați în anul 1934 au fost puși în libertate dela consiliul de război Iași încă din timpul instrucției juridice și aceștia nu s'au prezentat la timp când a avut loc procesul.- Ultimul lot format din 9 comuniști în frunte cu studentul Miik a fost judecat pela sfârșitul lunei Iulie 1936 unde am luat și eu parte ca comisar regal susținând acuzarea.- La celelalte loturi judecate mai înainte eu nu am luat parte.- Știu că a luat parte comisarul regal Iwers Otto, în prezent condamnat.-

Intrebare: Ai arătat mai sus că o parte din comuniști arestați în anul 1934 au fost puși în libertate dela consiliul de război Iași încă din timpul instrucției juridice.- Arată concret ce comuniști au fost puși în libertate și în urma cărui fapt?

Răspuns: Nu știu concret ce comuniști au fost puși în libertate dela consiliul de război Iași deoarece după ce siguranța mi-a predat mie dosarele acestor comuniști eu le-am întocmit referatele de încadrare penală și l-am prezentat cabinetului de instrucție din Iași.- După aceasta eu nu m'am mai ocupat de acești comuniști și s'a ocupat comisarul regal maior Iwers Otto care era titularul cabinetului pentru problema comunistă la consiliul de război Iași.- Deasemeni eu în Feb. 1935 am fost rechemat dela Comandamentul de consiliul de război Iași și nu am mai avut legături directe cu acești comuniști arestați de siguranța

Semnătura: [signature]

Urmare: din hotărîrea dată în 1934 au
fost comisar regal.- Deoarece nu știu
concret în urma cărui fapt au fost puși
în libertate dela comisiile de razboi foști
o parte din comuniști arestați în anul 1934.-
Știu însă că la comisiile de razboi fac
practica acest lucru de a se pune în
libertate elementele care prezintau garanție
morală că se va prezenta la ziua cand
vor fi judecați.- Acest lucru îl știu din
practica activității mele ca comisar regal la
comisiile de razboi fost.- Practic știu că
avocatul facea o cerere prin care solicita
punerea în libertate a inculpatului său
arătand că acesta prezintă toate
garantiele morale, că se va prezenta la
judecata și că nu îi este teamă de
dispariție.- Această cerere mergea la cabinet
și judecătorul de instrucție făcea un referat
dacă merită sau nu merită punerea lui
în libertate.- După această referatul merge
la Președinte care hotărăște dacă admite sau respinge
cererea respectivului de a fi pus în libertate.-
Judecătorul de instrucție cand întocmea
referatul ținea cont de toate situațiunea
inculpatului care avea sau nu avea
garanția morală arătată de avocat în cerere.-
Ținea cont de recomandațiunile făcute de
organele de siguranță în referatul anexat
la dosarul respectivului, la obligațiunile pe care
și le lua inculpatul, adică se angaja în declarație
că nu va mai activa, căt și de garantia faptelor comise.-

Semnătura [illegible] Zărnescu

Urmare: de inculpatul care solicită cererea de punere în libertate până la judecarea procesului.-

Întrebare: Dvs. sînteți în procesul celor 106 comuniști au fost judecați în stare de libertate și au sub stare de arest?

Răspuns: Îmi amintesc că marea parte din comuniștii arestați în 1934 au fost judecați în anul 1936 sub stare de arest, iar o parte din comuniști au fost puși în libertate, așa cum am arătat mai sus, încă din timpul instrucției judiciare și știu că au fost judecați tot în stare de libertate această.-

Întrebare: Ați arătat mai sus că ați participat ca acuzator la judecarea ultimului lot de comuniști format din 9 elemente, dezgus din totul celor 106 comuniști. Încetează cu persoane făcea parte din acest lot de 9 comuniști?

Răspuns: Îmi amintesc că făcea parte din acest lot de 9 comuniști studentul Mîrk, Christaeă, Kimilfeld, Leopold și alții al căror nume nu-mi amintesc precis momentan.. Știu că o parte din acești comuniști au fost condamnați, iar o parte au fost achitați și puși în libertate.-

Întrebare: Dacă cătă cu acești 9 comuniști a fost judecată și o anumită Bety Birman?

Răspuns: După cum îmi este cunoscut că a fost judecată cătă cu acest lot de 9 comuniști și o tînără, de statură mai mult scundă și se numea Bety Birman.- Afirm că după cum îmi este perfect cunoscută.-

Întrebare: Dacă în este cunoscut acest nume atunci arătați tot ce știți despre Bety Birman?

Semnătura

Răspuns:

Urmare: Numele de Betty Birman îmi este cunoscut din lucrările dela dosar și anume din referatul pe care l-am întocmit în urma cercetărilor făcute de siguranța din Bernanți.- Nu-mi amintesc concret ce declarații a dat Betty Birman la siguranță dar știu că ea a fost arestată și trimisă în judecată pentru activitate comunistă împreună cu ceilalți comuniști arestați în 1934.- Îmi mai este cunoscut numele de Betty Birman din ziua procesului din faptul că după câte îmi amintesc ea Betty Birman a primit un bilet dela o altă comunistă, câtu terminarea deliberării și cu această ocazie a format obiectul unor discuții semnalate de către președintele completului de judecată Col. Munteanu.- Fiind întrebată de către președinte de unde are biletul Betty Birman nu-mi amintesc ce a răspuns dar ~~după~~ acționez că în timpul procesului în continuare Betty Birman a profitat și a dispărut iar dimineața la apelul nominal al inculpaților văzând lipsa ei s-a dispus continuarea judecății dându-se sentința de condamnare în privința ei.- Menționez că Betty Birman a fost judecată în stare de libertate însă nu cunosc pentru care motiv a fost liberă.- Acest fapt cu biletul a fost dezbătut larg de ziarele burgheze.- Știu acest lucru din faptul că a venit la mine ziariști și le-am dat indicații despre modul cum s-a întâmplat cu prinderea unui bilet în timpul deliberării la Betty Birman.- Altceva nu mai știu nimic despre numita Betty Birman.-

Semnătura Al. Bîrlădeanu

Urmare: Întrebare: Ce contribuție a avut organul de siguranță cu ocazia celor întâmplate și arătate mai sus?

Răspuns: Nu cunosc ca siguranța să fi avut vre contribuție în această problemă cu biletul provocat de Betty Birman.- Știu că la dezbaterile procesului a asistat dela siguranță comisarul Sirou Zonif, însă eu în calitate de comisar regal, acuzator în acest proces, nu am discutat nimic cu Sirou Zonf în privința acestui caz. provocat de Betty Birman cu biletul și nici nu am auzit pe cineva din completul de judecată că siguranța ar fi avut vreun amestec în acest caz.- Siguranța a discutat cu mine asupra mai multor elemente care a ajutat în timpul cercetărilor la prinderea și descoperirea organizației comuniste din București și făcea parte din procesul celor 106 comuniști despre acesta am discutat cu siguranța încă de când mi-a trimis dosarul pentru a le întocmi rechizitul de încadrare juridică și a trimite în judecată, ceea ce cum am arătat mai sus, dar despre Betty Birman nu-mi amintesc să fi discutat ceva cu siguranța-vreodată.-

Întrebare: De unde a dat completul de judecată în urma dispoziției numitei Betty Birman?

Răspuns: Completul de judecată a luat hotărârea ca dezbaterile să poată continua mai departe chiar fără prezența și declarare ori-fel sentința de condamnare în privința ei.- Deoarece a fost dată în urmărire imediat, la legație, tuturor organelor competente incepand dela

Semnat: [illegible] Burada

Urmare: comisariatul gari Iaşi şi până la Inspectoratul de siguranţă Cernăuţi.- Rezultatul a fost total negativ răspunzând că nu se găseşte, este dispărută fără urmă însă cercetările continuă.-

Intrebare: Ce condamnare a primit Bety Birman?

Raspuns: După cât îmi amintesc a fost condamnată cu maximum de pedeapsă la 5 ani închisoare pentru faptul că a dispărut în aceste condiţii, dar pentru activitatea ei comunistă cred că ar fi fost achitată deoarece era un element de mâna a doua importanta cu puţină activitate faţă de ceilalţi comunişti arestaţi în anul 1934.-

Intrebare: Care a fost situaţia numitei Bety Birman după condamnare?

Raspuns: Situaţia ei era de condamnată în fugă cu urmăriri continue cu aceiaşi seriozitate şi interes pentru a putea fi prinsă, însă după câte îmi amintesc eu, Bety Birman nu a mai fost prinsă până la urmă.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţin şi semnez.-

Anchetator
Lt. de securitate
Motoc

[stamp]

M.T.Burada.

Semnătura,

556

Ex. . . .

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestatul BURADA ALEXANDRU, fost colonel magistrat, născut la 28 Iulie 1894, în Iaşi, fiul lui Teodor şi Elena, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Logofăt Luca nr. 29.-

8 Iulie 1953, Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 2o,3o
" s'a terminat " 22,3o

Intrebare:

In procesul verbal de interogatoriu din 6 Iulie 1953, ai declarat că în anul 1936 ai participat ca acuzator (procuror) la judecarea unui lot format din 9 comunişti arestaţi de Siguranţa din Cernăuţi.- Arată din cine era format completul de judecată?

Răspuns:

Completul care a judecat la Consiliul de Război Iaşi în anul 1936 lotul compus din 9 comunişti a fost format din col. EDMUND MUNTEANU, preşedinte (decedat), subsemnatul în calitate de acuzator (procuror) şi de încă alţi doi maiori şi doi căpitani al căror nume nu-mi amintesc.- Stiu însă că pe tabelul de judecători figura numele maiorului PAVLOV ION, domiciliat în Iaşi, cpt. COSTINEANU ARTUR, din informaţii am auzit că este decedat şi cpt. STANCEANU VIRGIL, domiciliat în Iaşi.- Toţi judecătorii Consiliului de Război Iaşi erau aduşi dela front şi niciunul în afară de mine nu erau în magistratură.- Corpul magistraturii militare nefiind constituit în anul 1936 şi din această cauză judecătorii se schimbau foarte des şi din aceast motiv nu-mi amintesc precis cine a făcut parte din juriul de judecată în 1936 când a fost judecat lotul celor 9 comunişti unde am luat parte şi eu ca acuzator.-

Intrebare:

Cât timp au durat desbaterile procesului?

Răspuns:

După câte îmi amintesc eu desbaterile procesului a durat două zile când s'a dat şi sentinţa.- A durat două

.//.

zile din cauză căracterului său mai important având un număr mare de inculpaţi al căror interogatoriu necesita timp mai mult.- Aşa că procesul a trebut să fie extins peste orele obişnuite şi din această cauză procesul a trebuit lăsat în continuare pentru ziua următoare când s'a dat şi sentinţa.-

Intrebare:

Ce caz mai aparte s'a întâmplat la proces în timpul desbaterilor?

Răspuns:

Imi amintesc că spre sfârşitul desbaterilor col.MUNTEANU,preşedintele completului de judecată,a fost sesizat de către sentinelă că BETY BIRMAN a fost surprinsă cu un bilet pe care sentinela i l-a înmânat preşedintelui.- Fiind întrebată BETY BIRMAN ce este cu acest bilet,nu-mi amintesc ce anume concret a răspuns,dar fiind spre sfârşitul desbaterilor şi nepărând a avea importanţă a rămas ca a doua zi să se lămurească acest caz cu biletul.- Stiu că col.MUNTEANU după terminarea desbaterilor a bănuit că este o legătură între acuzaţii arestaţi şi cei liberi.- A doua zi când trebuia să se lămurească acest caz cu biletul găsit la BETY BIRMAN,nu a mai fost posibil,deoarece BETY BIRMAN a profitat de faptul că a fost judecată în stare de libertate a dispărut şi nu s'a mai prezentat la proces.-

Imi amintesc că,colonelul MUNTEANU preşedintele completului de judecată a fost foarte surprins când a văzut că BETY BIRMAN a dispărut şi nu s'a mai prezentat la proces, luând imediat măsuri telegrafice şi pe cale de corespondenţă pentru urmărirea,prinderea şi aducerea numitei BETY BIRMAN în faţa instanţei,însă rezultatul a fost negativ,deoarece BETY BIRMAN după câte îmi amintesc eu nu a mai fost prinsă.- Acest fapt cu biletul găsit la BETY BIRMAN a fost desbătut şi de presa burgheză.- Stiu acest lucru deoarece eu personal am dat amănunte ziariştilor despre cazul cu biletul găsit la BETY BIRMAN în timpul desbaterilor procesului.-

Intrebare:

Ce contribuţie a avut Siguranţa în această problemă arătată mai sus?

Răspuns:

După câte îmi amintesc pot spune că Siguranţa nu a avut nici o contribuţie asupra acestui caz cu biletul găsit

la BETY BIRMAN în timpul desbaterii procesului.- Spun acest lucru deoarece dosarele comuniştilor cu rezultatul cercetărilor arestaţi de către Siguranţa din Cernăuţi în anul 1934 şi judecaţi în 1936 de către Consiliul de Război Iaşi sub cunoscutul proces al celor 1o6 comunişti, au trecut prin mâna mea şi le-am făcut încadrarea juridică.- Printre aceşti comunişti a fost şi numita BETY BIRMAN, care deasemenea şi dosarul ei a trecut prin mâna mea şi i-am făcut încadrarea juridică.-O parte din aceşti comunişti în timpul cercetărilor, au ajutat Siguranţa prin declaraţiile lor, la descoperirea organizaţiilor comuniste din care activase, aşa cum am arătat într'un proces verbal de interogatoriu anterior.- Despre aceste elemente trădătoare eu am discutat cu Siguranţa şi s'a ţinut cont de aceştia în proces făcându-li-se câte un referat pe care l-a ataşat la dosarele respectivilor şi în care era specificat că a ajutat Siguranţa în dislocarea organizaţiilor comuniste.- Printre aceste elemente trădătoare ştiu că BETY BIRMAN nu figura.- Din dosar îmi amintesc că BETY BIRMAN era o persoană de minimă importanţă faţă de ceilalţi comunişti care aveau o activitate mai mare.- Deasemenea ştiu că Siguranţa nu a dat nici un semn în privinţa biletului găsit la BETY BIRMAN şi cu noi nu a discutat nimic deşi la desbaterile procesului a participat comisarul TIRON IOSIF dela Siguranţa din Cernăuţi.-

Intrebare:

Ai arătat mai sus că la desbaterile procesului celor 9 comunişti a participat ca asistent şi comisarul TIRON IOSIF dela Siguranţa din Cernăuţi.- Care a fost atitudinea lui TIRON IOSIF faţă de cazul cu biletul găsit la BETY BIRMAN?

Răspuns:

TIRON IOSIF comisar la Siguranţa din Cernăuţi ştiu că a venit dimineaţa când s'au început desbaterile procesului, a stat într'un colţ de sală şi din când în când discuta cu avocaţii căutând să apară cu totul desinteresat faţă de desbaterile procesului.- Stiu că TIRON IOSIF nu era de faţă când s'a întâmplat cazul cu biletul găsit la BETY BIRMAN deoarece plecase mai înainte de a se întâmpla acest fapt.- Nu-mi amintesc dacă TIRON IOSIF a mai venit a doua zi la desbaterile procesului.- Cred că nu a venit că dacă venea trebuia să

.//.

discute cu noi acest caz întâmplat cu BETY BIRMAN.- Fiind ultimul lot din grupul celor 106 comunişti judecaţi de Consiliul de Război Iaşi nu m'am mai întâlnit că discut despre acest caz cu TIRON IOSIF niciodată.-

Intrebare:

Care a fost atitudinea completului de judecată în timpul desbaterilor faţă de BETY BIRMAN?

Răspuns:

In timpul desbaterilor procesului nu am observat ca completul de judecată să aibă faţă de BETY BIRMAN vre-o atitudine deosebită.- Stiu că era văzută cum erau văzuţi şi ceilalţi comunişti arestaţi fără ca să aibă o atitudine asupritoare sau indulgentă faţă de ei.- După ce BETY BIRMAN a dispărut, completul de judecată a luat imediat măsuri ca să fie arestată şi adusă în faţa instanţei de judecată.- BETY BIRMAN a fost judecată în lipsă şi condamnată la maximum de pedeapsă cred la 5 ani închisoare.- Dacă nu fugea cred că ar fi fost achitată până la urmă din cauză că nu era un element cu activitate mare cum era studentul MÜK, care a fost condamnat la 10 ani pentru activitatea lui comunistă şi alţii.-

Intrebare:

Ce ştii despre BETY BIRMAN după condamnare?

Răspuns:

Stiu că BETY BIRMAN a dispărut din proces profitând de faptul că a fost judecată în stare de libertate, a fost dată de Consiliul de Război în urmărire dar nu a fost prinsă.- Eu nu mai ştiu nimic despre BETY BIRMAN, din prima zi când s'a judecat procesul celor 9 comunişti unde am luat parte şi eu în calitate de comisar regal, acuzator, şi era acuzată şi BETY BIRMAN.- Deasemenea de atunci nici nu am mai auzit despre susnumita.-

După ce am citit prezentul proces verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt şi am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţin şi semnez.-

ss.Burada Alexandru.

ANCHETATOR:
LT.DE SECURITATE

Gh.Diţă

CM/5 ex.

560

Proces-Verbal de interogatoriu

Arestatul Burada Alexandru, fost col. magistrat, născut la 28 Iulie 1894 în Iași, fiul lui Teodor și Elena cu ultimul domiciliu în București Str: Logofăt Luca Nr. 29
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)

Azi 8 Iulie 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 20 și min. 30

„ s'a terminat „ „ 22 „ „ 30

Intrebare: În procesul verbal de interogatoriu din 6 Iulie 1953 ai declarat că în anul 1936 ai participat ca acuzator (procuror) la judecarea unui lot format din 9 comuniști arestați de siguranța din Iernuți.- Arată din cine era format completul de judecată?

Raspuns: Completul care a judecat la consiliul de razboi Iași în anul 1936 lotul compus din 9 comuniști a fost format din col. Edmond Munteanu, președinte (decedat) Subsemnatul, în calitate de acuzator (procuror) și de încă alți doi maiori și doi capitani al căror nume nu-mi amintesc.- Știu însă că pe tabelul de judecători figura numele maiorului Pavlov Ioan, domiciliat în Iași, capit. Costinescu Artur, din informații am aflat că este decedat, și capit. Stăncescu Virgil, domiciliat în Iași. Toți judecătorii consiliului de razboi Iași erau

Iscălitura Al. Burada

Urmare: adus de la Front și nici unul în afară de mine nu eram în magistratură. Corpul magistraturii militare nu fiind constituită în anul 1936 și din această cauză judecători ce schimbau foarte des și din această cauză nu-mi amintesc precis cine a făcut parte din Tribunal de Judecată în 1936 când a fost judecat lotul celor 9 comuniști unde am luat parte și eu ca acuzator.-

Întrebare: Cât timp a durat dezbaterile procesului?

Răspuns: După cât mi amintesc eu dezbaterile procesului a durat doua zile când s-au dat și sentința.. A durat doua zile din cauză caracterului său mai important având un număr mare de inculpați a căror interogatorii necesitat timp mai mult.. Știu că procesul a trebuit să fie extins peste orele obișnuite și din această cauză procesul a trebuit lăsat în continuare pentru ziua următoare când s-au dat și sentința.-

Întrebare: Se caz mai aparte să întâmplat la proces în timpul dezbaterilor?

Răspuns: Îmi amintesc că spre sfârșitul dezbaterilor col. Muntianu, președintele completului de judecată, a fost sesizat de către sentinelă că Bety Berman a fost surprinsă cu un bilet pe care sentinela i l-a înmânat președintelui.. Fiind întrebată Bety Berman ce este cu acest bilet, nu-mi amintesc ce anume conținut a răspuns, dar fiind spre sfârșitul dezbaterilor și ne părând a avea importanță

c. 8365

Iscălitura Al. T. Stoenescu

561

Urmare: a ramas ca a doua zi să se lămurească acest caz cu biletul.. Știu ca col. Munteanu după terminarea dezbaterilor a băgat că este o legătură între acuzați arestați și cei bilei.. A doua zi cand trebuia să se lamurească acest caz cu biletul găsit la Bety Birman nu a mai fost posibil deoarece Bety Birman a profitat de faptul că a fost judecată în stare de libertate a disparut și nu sa mai prezentat la proces.. Îmi amintesc ca col. Munteanu, presedintele completului de judecata a fost foarte surprins cand a vazut că Bety Birman a dispărut și nu sa mai prezentat la proces, luând imediat măsuri telegrafice și pe cale de corespondență pentru arestarea, prinderea și aducerea acesteia Bety Birman în fața instanței, însă rezultatul a fost negativ deoarece Bety Birman după cât îmi amintesc eu nu a mai fost prinsă.. Acest fapt cu biletul găsit la Bety Birman a fost dezbătut și de presa burgheză.. Știu acest lucru deoarece eu personal am dat amănunte ziariștilor despre cazul cu biletul găsit la Bety Birman în timpul dezbaterilor procesului..

Întrebare: Ce contribuție a avut siguranța în această problemă arătată mai sus?

Răspuns: După cât îmi amintesc, pot spune că siguranța nu a avut nici o contribuție asupra acestui caz cu biletul găsit la Bety Birman în timpul dezbaterii procesului.. Știu acest lucru deoarece dosarele comunistilor cu rezultatul cercetărilor, arestați de către siguranța din bernanți în anul 1934 și judecați

Semnătura [illegible]

Urmare: în 1936 de către comitetul de raion fost sub cunoscutul proces al celor 10 comuniști, au trecut prin mâna mea și le-am făcut încadrarea juridică.. Printre acești comuniști au fost și numita Bety Berman care deasemenea și dosarul ei a trecut prin mâna mea și i-am făcut încadrarea juridică. - Apoi din acești comuniști în timpul cercetărilor au ajutat siguranța, prin declarațiile lor, la descoperirea organizațiilor comuniste din care activau, așa cum au arătat unii din procesverbal de interogatoriu anterior.. - Despre acești elemente trădătoare eu am discutat cu siguranța și s-a ținut cont de acesta în proces făcându-li-se cate un referat pe care l-a atașat la dosarele respectivilor și în care era specificat că a ajutat siguranța în descoperirea organizațiilor comuniste. - Printre acești elemente trădătoare știu că Bety Berman nu figura.. din dosar însă mi-amintesc că Bety Berman era o persoană de mică importanță față de ceilalți comuniști care aveau o activitate mai mare.. Deasemenea știu că siguranța nu a dat nici un ordin în privința lichidării lui Bety Berman și eu nici nu am discutat nimic deși la dezbaterile procesului a participat comisarul Șiran Iosif de la siguranța din Cernăuți:-

Întrebare: Ați arătat mai sus că la dezbaterile procesului celor 9. comuniști a participat ca asistent și comisarul Șiran Iosif de la siguranța din Cernăuți.- Care a fost atitudinea lui Șiran Iosif față de cei

Semnătura, M. T. Berendea

Urmare: cu biletul gasit la Bety Birman?

Raspuns: Siran Iosif comisar la siguranta din Cernauti. Stiu ca a venit dimineata cand s-a inceput dezbaterile procesului, a stat intrun colt de sala si din cand in cand discuta cu avocatii cautand sa apara cu totul dezinteresant fata de dezbaterile procesului.- Stiu ca Siran Iosif nu era de fata cand s-a intamplat cazul cu biletul gasit gasit la Bety Birman deoarece plecase mai inainte de a se intampla acest fapt.- Nu-mi amintesc daca Siran Iosif a mai venit a doua zi la dezbaterile procesului. Cred ca nu a venit ca daca venea trebuia sa discute cu noi acest caz intamplat cu Bety Birman.. Fiind ultimul lot din grupul celor 106 comunisti judecati de consiliul de razboi, Iasi nu l-am mai intalnit sa discut despre acest caz cu Siran Iosif nici odata.-

Intrebare: Care a fost atitudinea completului de judecata in timpul dezbaterilor fata de Bety Birman?

Raspuns: In timpul dezbaterilor procesului nu am observat ca, completul de judecata sa aiba fata de Bety Birman vreo atitudine deosebita.. Stiu ca era vazuta cum erau vazuti si ceilalti comunisti arestati fara ca sa aiba o atitudine asupritoare s-au indulgenta fata de ei.- Dupa ce Bety Birman a disparut completul de judecata a luat imediat masuri ca sa fie arestata si adusa in fata instantei de judecata.- Bety Birman a fost judecata in lipsa si condamnata la

Semnat [signature]

Urmare: maximum de pedeapsă cred la 5 ani închisoare.-
Dacă nu fugea cred că ar fi fost achitată
până la urmă din cauză că nu era un
element cu activitate mare cum era studentul
Kiük. care a fost condamnat la 10 ani pentru
activitatea lui comunistă și alții.-

Întrebare: Ce știi despre Bety Birman
după condamnare?

Răspuns: Știu că Bety Birman a dispărut
din proces profitând de faptul că a fost
judecată în stare de libertate, a fost dată
de Consiliul de Războiu Iași în urmărire
dar nu a fost prinsă.- Eu nu mai știu
nimic despre Bety Birman din prima
zi când s'a judecat procesul celor 9 comuniști
unde am ~~fost~~ parte și eu în calitate de comisar
regal, acuzator, și era acuzată și
Bety Birman.- Deasemenea de atunci nici
nu am mai auzit despre susnumita.-

După ce am citit prezentul proces verbal
de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am
constatat că corespunde întocmai cu cele
declarate de mine, îl susțin și semnez.-

Al. T. Burada

Anchetator
Lt. de securitate
M. [illegible]

Semnătura,

C.N.S.A.S.

1-3-5

563

Proces-Verbal de interogator

[redacted] (Martor) Sara Ackerman, la 26. Sept. 1913, in Lipcani - Hotin U.R.S.S. fiica lui Berca si Lederman, cu domiciliul in Bucuresti str. Barbu Vodă Nr. 16.
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)

27. Septembrie 1954

Localitatea Bucuresti.

Interogatoriul a început la ora 8 şi min.

„ s'a terminat la ora 11 şi min.

Intrebare: Cind ati cunoscut pe numita Bety Birman ?

Răspuns: Cunosc pe Bety Birman din 1930 din com. Balatina U.R.S.S. fiind vecini de casă.

Intrebare: In ce relatii ati fost cu ea ?

Răspuns: Am fost in relatii de prietenie cu Bety. Birman.

Intrebare: Pina cind a continuat aceste relatii ?

Răspuns: Am intretinut relatii cu Bety Birman din anul 1930 si pina in 1936 cind a disparut cu ocazia judecarii unui proces al contrabandistilor din Cernauti in care era si ea implicata.

Intrebare: In ce conditii a disparut

Semnătura,

Ackerman Sara

cd. 6045

Urmare: ci din acele procese?

Răspuns: In anul 1936 s'a judecat procesul celor 106 comuniști la Iași.

In acest proces am fost judecată și eu și achitată.-

In timpul procesului am văzut-o pe Bety Birman însă nu a fost judecată odată cu noi ci a rămas cu alt lot care a fost judecat după două săptămâni de zile.

Nu cunosc cum s'a comportat la proces Bety Birman însă știu dela niște tovarăși din Cernăuți că ea a avut o scrisoare și în timpul procesului ar fi fost descoperită.- Pentru a nu avea urmări acest fapt ea a dispărut și nu s'a mai dus la proces profitând și de faptul că ea era judecată în stare de libertate așa dealtfel cum au fost judecați mulți tovarăși în acel proces.-

Intrebare: Când ai revăzut-o și în ce împrejurări?

Răspuns: Am revăzut-o pe Bety Birman în anul 1947 însă sub alt nume deoarece între timp se căsătorise cu Vasile Luca.

Intrebare: Ce cunoști despre activitatea dușmănoasă desfășurată

Semnătura,

Ackerman Sara

CNSAS

564

Urmare: de Elisabeta Luca ?

Lăsgyus: Nu cunosc ca Elisabeta Luca să fi desfășurat vreo activitate dușmănoasă ?- Mie mi-a adeverit cu mia mărturisit ceva dușmănos.-

Întrebare: De ce ai venit în U.R.S.S. ?

Lăsgyus: Eu am venit, împreună cu întreaga familie (tatăl, cățelul și mai cămesa), în anul 1946 în U.R.S.S.-

Întrebare: Decât ai venit ?

Lăsgyus: Am venit deoarece tatăl meu voia să-mi dea bursă la facultatea de farmacie din București unde să fi făcut studii înainte de război.-

Întrebare: Cu cine ai luat legătură după venirea dv. în U.R.S.S. ?

Lăsgyus: Când am venit în U.R.S.S. m-am stabilit în București str. d-r. Sergiu Nr. 6. unde am stat foarte puțini după care m-am mutat în str. Spătari Patriei...

Între timp eu lucram croitorie fiind de meserie croitoreasă.-

În 1947 am auzit că Betty se află în București și lucrează la U.T.D.R. - în urma căruia fost fiind prietena am mers la ea la birou.-

Iam expus situația mea

Semnătura.

Deherman Sara

Urmare: ca sunt plecata din U.S. si
iam spus ca as vrea sa lucrez
creatoria intrun atelier. Mia
spus ca daca a asta vreau lae
de munca mai va ajuta.
Mai tirziu mergind la ea
mia spus ca are de lucru sai
ces ei acasa si mam dus.

Intrebare: Ce relatii sa dezvoltat
intre d-ta si Elisabeta Luca dupa
venirea d-tale in R.P.R.?

Raspuns: Sa stabilit relatii agreiate
intre mine si Elisabeta Luca astfel
ca tot timpul iam cusut si si
copiilor ei acasa, si in 1950 ma
plasat ca cusatoreasa la postul
comisier. Ivrain. Jan. din Ministerul
de Finante. Deasemenea tot Elisabeta
Luca la plasat si pe sotul meu
Ackerman Josif la Ministerul de
Finante in functia de controlor
revizor la or. controlului financiar.-

Intrebare: Cine ti-a procurat
acte de ramanere in R.P.R.?

Raspuns: Actele mi le-am procurat
singura inainte de a ma intilni
cu Bety Luca. Conform unui
decret dat in 1946 cind am
venit in R.P.R.-

Intrebare: Zici ca te-ai intretinut
d-ta dupa ce ai venit in R.P.R?

Raspuns: dupa ce am venit in

Semnătura,
Ackerman Sara

Urmare: R.P.R. mam întreţinut din munca pe care am prestat-o ca croitoreasă.–

Şi Elisabeta Luca mia dat bani însă pentru ce iam lucrat şi nu degeaba.–

Intrebare: Ce elemente fugite din U.R.S.S. a mai sprijinit Elisabeta Luca ?

Răspuns: Eu nu cunosc să mai fi sprijinit pe altcineva.

Ştiu însă că Elisabeta Luca a sprijinit pe o anume Selniker din Iaşi intervenind la Ministerul de Interne, nu ştiu la cine, ca sai aprobe să plece în Palestina.

Ştiu acest caz deoarece ma trimis pe mine cu această Latrina Selniker la Ministerul de Interne, însă nu-mi amintesc la cine am fost şi aceasta a plecat în Palestina în urma intervenţiei făcute de Elisabeta Luca.

Ştiu că mai avea în Bucureşti şi niste rude care pareserră mari negustori la Bernaut şi cu care Elisabeta Luca avea relaţii strânse. Nu ştiu cum se numea însă mai târziu am auzit ca a plecat din R.P.R. în Franţa sau Palestina nu-mi amintesc unde mia spus Bety

Semnătura.

Ackerman Sara

Urmare: ca a plecat aceste rude ale ei. Aceasta a plecat tot cu ajutorul numitei Bety Luca. deoarece se vizitau reciproc și eram în relații bune cu aceste rude foști mari negustori. –

Mai știu că Elisabeta Luca mai avea relații strânse și cu un fost cârciumar din Basarabia U.R.S.S. anume Belaus Grisa care domiciliază la Mănăstirea Pasărea prin apropierea Bucureștiului.

Familia lui Belaus o vizita pe Luca Elisabeta acasă. –

Întrebare: Când te-ai întâlnit ultima dată cu Luca Elisabeta și ce discuții ai avut cu ea?

Răspuns: Ultima dată am întâlnit-o în 1952 după ce Luca Vasile fusese demascat în presă.

Cu această ocazie Luca Elisabeta mi-a spus textual: "Voi muri împăcată că Partidul a descoperit mârșăviile lui Luca Vasile". –

De atunci nu am mai întâlnit-o nici odată pe Elisabeta Luca. –

După ce am citit prezentul proces-verbal de interogatoriu cuvânt cu cuvânt și am constatat că corespunde în totul cu cele declarate de mine îl susțin și semnez. –

Anchetator: Lt. [illegible signature]

R.P.R. Ministerul Afacerilor Interne

Semnătura: Mortova

Ackerman Sara

566

Trebuie dat la
tov. Gt Ivanei
20.08.53

PROCES VERBAL DE INTEROGATORIU

Arestatul EDLITZ ZOLTAN, funcţionar, fiul lui IGNATIE şi FANY, născut în Satu-Mare în 1912 Februarie 2, cu ultimul domiciliu în Bucureşti Str. Ivan Turgheviev Nr.30.-

7 August 1953 Bucureşti.-
Interogatoriul a început la ora 15.15
" s'a terminat la " 24.00

Intrebare:
Când ai cunoscut d-ta pe ELISABETA LUCA ?
Răspuns:
Pe ELISABETA LUCA am cunoscut-o în vara anului 1948 sau 1949.-

Intrebare:
Ce ştii d-ta despre ea ?
Răspuns:
Stiu că ELISABETA LUCA este originară din oraşul Stefăneşti, Republica Moldovenească(URSS) ca ţărancă a intrat în mişcarea muncitorească şi a activat la Iaşi. Prin anul 1935 1936 a plecat în Franţa şi în Spania unde a stat până la sfârşitul războiului din anul 1937, nu ştiu când a trecut în URSS dar ştiu că a lucrat în aparatul politic al Armatei Sovietice ca Spicheră la misiunea de radio, limba română pentru front.-

In cadrul acestei munci sa cunoscut cu VASILE LUCA iar în anul 1943 s'au căsătorit la Moscova, şi au venit în ţară la sfârşitul anului 1944, toate acestea le ştiu din convorbirile personale ce le-am avut cu ea şi cu prietena ei SARA ACKERMAN. Mai ştiu că are două surori şi doi fraţi în U.R.S.S. şi o soră în Israel.-

Pentru sora ei din Israel, ELISABETA LUCA în fiecare an a trimis pachete cu alimente prin Lt.Maj.SISMAN AFANASIE şi prin mine.- Din convorbirile avute con consiliera AURA MESOROS am aflat că ELISABETA LUCA în U.R.S.S. a mai fost căsătorită

567

iar după ce a cunoscut pe VASILE LUCA a părăsit primul bărbat şi sa căsătorit cu el.-

Intrebare:

Ce anturaj avea ELISABETA LUCA ?

Răspuns:

Din anul 1948 când eu am cunoscut pe ELISABETA LUCA, am cunoscut şi o, prietenă a ei mai apropiată SARA ACKER MAN cu care încă din copilărie era prietenă. Aceasta era de mese rie croitorească simpatizantă veche a mişcării muncitoreşti, însă nu era membru de partid, deoarece în timpul războiului a fost în U.R.S.S. şi a venit de acolo în anul 1946 fără aprobarea partidului.- SARA ACKERMAN era aproape în fiecare zi la familia lui LUCA.-

Prin anul 1949-1950 era în relaţii foarte bune vizitându-se reciproc STELA MAGHIOROS, încă din 1951 au rupt acestearelaţii de prietenie.-Tot prin anul 1949-1950 ştiu că şi TAMARA POPESCU activistă a C.C. al P.M.R. a vizitat-o mai des.Stiu că în tot timpul ELISABETA LUCA a visitat pe ANA PAUKER atât acasă cât şi la Ministerul Afacerilor Externe.Prin anul 1951 scriitorul maghiar ASTALAS STEFAN din Cluj a vizitat pe ELISABETA LUCA acasă şi a fost împreună şi în excursie.A mai ţinut legătură apropiată şi cu cele două cumnate ale ei EMILIA şi SAULA TOTH.In anul 1951 ştiu că se vizitau reciproc cu LENUTA TUDORACHE şefa secţiei Industriei Uşoare a C.C.P.M.R. şi cu familia BORILA însă nu ştiu gradul de rudenie între acestea.-

Am aflat dela SARA ACKERMAN că la prima vizită a ei la ELISABETA LUCA a găsit acolo ea prietana intimă al familiei lui LUCA pe un tânăr cu numele BELOZ originar din oraşul Stefăneşti U,R.S.S.- Acest tânăr care vizita mai înnfiecare zi pe familia LUCA era fiul unui chiabur şi crezut din oraşul respectiv, 8 numai la intervenţia ei acest tânăr a fost oprit de a mai veni la LUCA.-

Asupra anturajul arătat mai sus, ELISABETA LUCA avea câteva prietene mai vechi cu care nu ştiu dacă a ţinut legătură de prietenie dar pentru care m'a rugat să le ajut.-

Pentru prietena ei BELIA WALFSOHN din Stefăneşti ma rugat să o plasez în câmpul muncii ceeace am şi făcut plasând-o la Loteria de Stat din Bacău. SARA ACKERMAN mi-a spus că familia WOLFSOHN era cea mai bogată din Stefăneşti şi că se miră că deo se ocupă ELISABETA LUCA de dânsa. Menţionez că

.//.

568

BELIA WAIFSOHN era într'un ospiciu de nebuni din Iaşi de unde a fugit.-

Deasemeni ELISABETA LUCA m'a rugat să-l plasez în câmpul muncii pe un anume ITICOVICI MUNTEANU care spunea că a fost contabil,ceeace am şi făcut plasându-l în funcţia de contabil la Loteria de Stat din Bucureşti,despre aceasta am aflat ulterior că era comerciant la Ştefaneşti.-

In anul 1949-1950 ELISABETA LUCA m'a rugat să ajut pe o prietenă a ei cu numele de GORNSTEIN de profesie dentist să primească paşaport de plecare în Statul Israel,însă acesta a primit paşaport fără ajutorul meu.-

Despre această persoană nu cunosc nimic,- Deasemeni mai ştiu că în anul 1948 avea relaţii mai apropiate cu ALICE BERNACHE, soţia fostului director general al C.F.R.-

Intrebare:

Ce însărcinări ai primit d-ta dela ELISABETA LUCA şi cum le-ai dus la îndeplinire ?

Răspuns:

In afară de cele amintite mai sus ELISABETA LUCA m'a rugat să plasez în câmpul muncii pe prietena ei SARA ACKERMAN ceeace am şi făcut plasându-o la Ministerul de Finanţe ca şefă, de cabinet la Consilierul CRAIU ION.-M'a rugat să caut o locuinţă pentru verişoara ei EVA BIRMAN ceeace am şi făcut,m' rugat ca pentru societatea de filme cu desenul animat să procurnişte articole necesare ca tuş de diferite culori,peniţe speciale pentru desen, creioane speciale etc.lucru pe care l-am şi făcut.-Prin anul 1949 m'a rugat ca pentru revista "Flacăra" să găsesc local compromiţător ceace am şi făcut.-

Intrebare:

Pentru ce persoană ai intervenit d-ta de le-au fost eliberate paşapoarte ?

Răspuns:

Am intervenit pentru a primi paşaport,pentru NEUMAN BLANCA şi soţul ei EIDLITZ IACOB, am mai intervenit pentru o rudă a mea GHERNDAS MAGDA din Satu Mare, toate acestea persoane au plecat în Statul Israel.-

Intrebare:

Ce te-a determinat pe d-ta să intervenii pentru aceste persoane să primească paşapoarte ?

Răspuns:

Pentru verişoara mea NEUMAN BLANCA am intervenit pentru faptul că înainte de 1941 în multe ocazii când am fost

589

căutat de siguranţa am fost găzduit la ei în comuna Sieşul Mare Regiunea Baia Mare.-

In urma extrăminări everilor în lagările ermane dintr'o familie de opt persoane, ea singură a venit acasă rămând cu 42 h. pământ.-Prin anul 1948 dânsa ma rugat că vrea să plece în Israel unde au un frate.Eu ştiam că în curând se va lua măsuri contra chiaburilor şi că voi avea greutăţi cu dânsa obligat să o ajut.Când a venit la mine cu această cerere ca să scap de dânsa i-am dat acest ajutor de a pleca în Statul Israel.- Pentru ruda mea GHEREDAS MAGDA am intervenit să primească paşaport deoarece bărbatul ri era în Israel.-

Intrebare:

Ce mai ai de arătat la cele declarate mai sus ?

Răspuns:

Nu mai am de arătat nimic referitor la cele de mai sus.-

După ce am citit prezentul proces verbal cuvânt cu cuvânt şi am constatat că el corespunde în totul cu cele declarate de mine susţin şi semnez.-

LT.DE SECURITATE, ss.Eidlitz Zoltan

Petrescu Ion

NC.3.ex.

Proces-Verbal de interogator

Arestatul Eidlitz Zoltan, funcționar, fiul lui Ignatie și Fani, născut în Satu Mare în 1912 Feb. 2. cu ultimul
(Date de stare civilă, ultimul domiciliu)
domiciliu în București. Str. Ivan Turghenicv Nr. 30. —

7 August 1953

Orașul București

Interogatoriul a început la ora 15 și 15 min.

,, s'a terminat la ora 24 și — min.

Intrebare: Când ai cunoscut d-ta pe Elisabeta Luca?

Răspuns: Pe Elisabeta Luca am cunoscut-o în vara anul. 1948 sau 1949. —

Intrebare: Ce știi d-ta despre ea?

Răspuns: Știu că Elisabeta Luca este (originară) din orașul Ștefănești Republica Moldovenească (U.R.S.S.) ca tânără a intrat în mișcarea muncitorească și a activat la Iași. Prin anul 1935-1936 a plecat în Franța și în Spania unde a stat până la sfârșitul războiului din anul 1937, nu știu când a trecut în U.R.S.S. dar știu că, a lucrat în aparatul politic a Armatei Sovietice ca spicheră la emisiunea de radio limba română pentru front. În cadrul acestei munci s'a cunoscut cu Vasile Luca iar în anul 1943 s'au căsătorit la Moscova și au venit în Țară la sfârșitul anului 1944, toate acestea le știu din convorbiril personale ce le-am avut cu ea și cu prietena ei Sara Ackerman. Mai știu că are două surori și doi frați în

Semnătura,
Eidlitz Zoltan

CNSAS

Urmare: U.R.S.S. și o soră în Israel.-

Pentru sora ei din Israel, Elisabeta Lucea în fiecare an a trimis pachete cu alimente prin lt. maj. Șișman Atanasie și puține mijloace.-

Din convorbirile avute cu cuviitoarea Aura Mesaroș am aflat că Elisabeta Lucea în U.R.S.S. a mai fost căsătorită, iar după ei a cunoscut pe Vasile Lucea a pierdut primul bărbat și s'a căsătorit cel.-

Întrebare: Le cunoaște acea Elisabeta Lucea?

Răspuns: Din anul 1948 când eu am cunoscut pe Elisabeta Lucea, am cunoscut și pe prietena ei care mi-a apreciată: Sora Ackerman cu care uneori din capitală era prietenă.

Această era de meserie croitoreasă aparținătoare vechii a mișcării muncitorești, însă nu era membră de partid deoarece în timpul războiului a fost în U.R.S.S. și a venit de acolo în anul 1946 până aprobarea partidului: Sora Ackerman era aproape în fiecare zi la familia lui Lucea.

Prin anul 1949-1950 era în relații foarte bune vizitându-ne reciproc Stela Magheruș, însă din 1951 am rupt aceste relații de prietenie.

Tot prin anul 1949-1950 știu că și Tamara Popescu activistă a C.C.P.M.R. a vizitat mai des. Știu că în tot timpul Elisabeta Lucea a vizitat pe Ana Pauker atât acasă cât și la Ministerul Afacerilor Externe. Prin anul 1951 scriitorul maghiar Aștalos Ștefan din Cluj a vizitat pe Elisabeta Lucea acasă și am fost împreună și în excursie. A mai ținut legătura apropiată și cu ele doamne amintite ale ei Emilica și Paula Toth. În anul 1951 știu că se vizita reciproc cu Luminița Tudoracke șefa secției Județului Ilfov a C.C.P.M.R.

Semnătura,

3 511

Urmare: și cu familia Boută în sensul nu știu gradul de prietenie între aceștia.—

Am aflat dela Sara Ackerman că la prima vizită a ei la Elizabeta Luca a găsit acolo ca prieten intim al familiei lui Luca pe un tânăr cu numele Belov (originar) din orașul Ștefănești U.R.S.S. Acest tânăr care vizita mai înainte și pe familia Luca era fiul unui chiabur și a fugit din orașul respectiv și numai la intervenția ei acest tânăr a fost oprit de a mai veni la Luca.—

Afară de anturajul arătat mai sus, Elizabeta Luca avea câteva prietene mai vechi cu care nu știu dacă a ținut legătura de prietenie dar pentru care m-a rugat să le ajut.

Pentru prietena ei Bella Wolfsohn din Ștefănești m-a rugat să o plasez în câmpul muncii ceeace am și făcut plasând-o la Loteria de Stat din Bacău. Sara Ackerman mi-a spus că familia Wolfsohn era cea mai bogată din Ștefănești și că se mira că deși se ocupă Elizabeta Luca de dânsa. Menționez că Bella Wolfsohn mai înainte [illegible] Oficiul de rebuturi din Iași de unde a fugit.

Asemenea Elizabeta Luca m-a mai rugat să-l plasez în câmpul muncii pe un anume Itcovici Munteanu care spunea că a fost contabil, ceeace am și făcut plasându-l în funcția de contabil la Loteria de Stat din București, după aceasta am aflat ulterior că era comerciant la Ștefănești.—

În anul 1949-1950 Elizabeta Luca m-a rugat să ajut pe o prietenă a ei cu numele de Gornstein de profesie dentistă să primească pașaport de plecare în Statul Israel, însă aceasta a primit pașaport fără ajutorul meu.—

Despre aceste persoane nu cunosc nimic.—

Semnătura: [signature]

Urmare: De asemeni mai știu că în anul 1948 avea relații mai apropiate cu Alice Bernache, soția fostului director general al C.F.R. —

Întrebare: Ce însărcinări ai primit d-ta dela Elisabeta Luca și cum le-ai dus la îndeplinire?

Răspuns: În afară de cele arătate mai sus Elisabeta Luca m'a rugat să plasez în câmpul muncii pe prietena ei Sara Ackerman ceeace am și făcut plasând-o la Ministerul de Finanțe ca șefă de cabinet la consilierul Crain Jean. M'a mai rugat să caut o locuință pentru verișoara ei Eva Birman ceeace am și făcut.

M'a rugat cpt. societatea de filme cu desene animate să procur niște articole necesare ca tuș de diferite culori, penițe speciale pt. desen, hârtie specială, ect. lucru pe care l-am și făcut.

Prin anul 1949 m'a rugat ca pentru revista „Flacăra" să găsesc local corespunzător ceeace am și făcut. —

Întrebare: Pentru ce persoane ai intervenit d-ta de le-au fost eliberate pașapoarte?

Răspuns: Am intervenit pentru a primi pașapoarte pentru Neuman Blanca și soțul ei Eichlitz Iacob. Am mai intervenit pentru o rudă a mea Steindes Magda din Satu Mare. Toate aceste persoane au plecat în Statul Israel. —

Întrebare: Ce te-a determinat pe dumneata să intervii pentru aceste persoane să primească pașapoarte?

Răspuns: Pentru verișoara mea Neuman Blanca am intervenit pt. faptul că înainte de 1941 în multe ocazii când am fost căutat de siguranță am fost găzduit la ei în comuna Seleșul Mare

Semnătura,
[illegible] Zoltan

Urmare: Regiunea Baia Mare.

În urma exterminării evreilor în lagărele germane dintr-o familie de opt persoane singură a venit acasă rămânând cu 42 h. pământ. Prin anul 1948 dânsa m-a rugat că vrea să plece în Israel unde are un frate. Eu știeam că în curând se va lua măsuri contra chiaburilor și că voi avea greutăți cu dânsa fiind obligat să o ajut.

Când a venit la mine cu această cerere, ca să scap de dânsa i-am dat acest ajutor de a pleca în Statul Israel.

Pentru numita Ghendaș Magda am intervenit să primească pașaport deoarece bărbatul ei era în Israel

Întrebare: Ce mai ai de arătat la cele declarate mai sus?

Răspuns: Nu mai am de arătat nimic referitor la cele de mai sus. –

După ce am citit prezentul Proces-verbal cuvânt cu cuvânt și am constatat că el corespunde în totul cu cele declarate de mine susțin și semnez.

Anchetator Lt. [illegible]

Anchetat Eisik Zoltan

Semnătura.

MATERIAL PROBATORIU.
==========

574

Iași 6/II.949

Stimată Dna Betty!

Am primit scrisoarea Dvostra din 29/I. a.c. prin Dna I. Ackerman, prin care mă instiințați că Dvostra aveți bună voința și vrăbi oferit de a face pentru mine tot ce este posibil, pentru ca să pot ajunge cât mai curând la copii mei. Am fost foarte impresionată de bună voința Dle și sunt foarte fericita și nu gasesc destule cuvinte de mulțumire. Totuși imi permit cera mai mult, in caz numai dacă va fi posibil, și nu vă face greutăți. Rugămintea mea este următoarea: Fiind suferindă și nesimțindu-mă prea bine, și fiind ajutat tot timpul de un nepot al meu, care deasemenea posedă un certificat pentru Eretz, și tot timpul am avut speranța că voi pleacă cu el, ca să-mi fie mai ușor pe drumul acesta, care pentru mine este atât de greu. Aș fi fericite dacă ați putea face in acelaș timp și pasaportul pentru nepotul meu, care și el are toate actele pregatite. Aceasta este numai o rugaminte, și cer multe scuze pentru indrăzneala mea. Totuși sper in ajutorul din partea Dvostra. Sper că nu vă veți supara, dacă am venit cu rugamintea aceasta. Am permit aceasta numai fiindcă cunoșteți situația mea. Actele mele să află toate la București de mult, și n-am primit până in prezent nici o instiințare

din partea Ministerului de Interne.
Draga Dna Betty vă mulțumesc foarte mult pentru ajutorul care am primit, și vă asigur că nu voi uita asta niciodată. Totodată vă informez că Certificatul pentru intrare în Israel expiră la sfârșitul lunii Februarie.
Multe sănătăți și complimente.
Cu mult drag. R. Felmicher

575

C O P I E

PROCES VERBAL

Astăzi 24 Mai anul 1934.-

Noi, Dr. CAROL POSTATNY, comisar, Seful Biroului Poliţiei de Siguranţă depe lângă Chestura Poliţiei Municipiului Cernăuţi; ca urmare procesului verbal dresat de noi la data de 6 Mai a.c., din care rezultă că după ce numita GUSTA KIMELFELD a luat cunoştinţă de textul art.IV din "Legea pentru reprimarea unor noui infracţiuni contra liniştei publice", ne-a dat relaţiuni complecte cu privire la organizaţia în care a activat precum şi despre membrii ce lucrau în organizaţie, astfel am arestat pe VININGER FRIDL, BETY BIRMAN, BELA STERNBERG, toate arătate ca membre în comitetul regional al "Ajutorului Roşu" precum deasemenea am mai arestat tot în urma depoziţiei făcută de GUSTA KIMELFELD şi pe WEISBERG SIMON, NUDELMANN SLIMA DICKSTEIN BERIS, GOTT MOISI LEOPOLD şi LEON GIPS, membrii în organizaţia tehnică a "Ajutorului Roşu", care mai aveau misiunea de a servi tot ca tehnică şi pentru celelalte organizaţiuni ce au fost descoperite şi anume: Comitetul judeţean al U.T.C., Comitetul Regional al U.T.C. şi al P.C. precum şi a "organizaţiei studenţilor revoluţionari", s'a ridicat întreaga tipografie clandestină compusă din multiplicatoare şi celelalte accesorii necesare la multiplicarea materialului de propagandă subversivă de care membrii acestor organizaţii se serveau pentru a introduce mai intens în rândurile maselor muncitoreşti propaganda subversivă ce urmăresc; astfel am constatat că afirmaţiile făcute de GUSTA KIMELFELD au fost juste şi prin cari am ajuns la complecta dislocare a mişcării comuniste din regiunea Bucovinei şi legăturile cu cei din alte oraşe.-

Drept care am încheiat acest proces verbal, spre cele legale.-

SEFUL BIR. POL. SIG.
comisar
ss. Carol Postatny

Asistenţi:
ss. indescifrabil.-

C O P I E

576

D E C L A R A T I E

Subsemnata BETTY BIRMAN, de ani 23, lucrătoare la fabrica "Teinaco", fica lui Idel şi Zisa, născută în comuna Balotina jud. Bălţi, în Cernăuţi, cu domiciliul în str. Cuza Vodă nr. 7, declar că în mişcarea comunistă am intrat prin luna Noembrie 1933, introdusă fiind de STRUL BRENDER pe care l-am întâlnit pe sala "Morgenratt" care mi-a propus ca să intru în organizaţia "Ajutorul Roşu" şi să caut ca să atrag pe cine voiu cunoaşte eu însă aceasta nu s'a realizat din cauza lipsei de cunoştinţe în această localitate.-

Intre timp am cunoscut pe d-ra GUSTA KIMELFELD şi când BRENDER a plecat din acest oraş mi-a spus că legătura mea pentru viitor va fi dânsa şi astfel am intrat în legătură cu dânsa dela care am primit instrucţiuni ca să caut a atrage şi alte persoane în special fete, spunându-mi că eu voi fi secretara Comitetului Local al M.O.P.R., am atras două fete, una croitoreasă din provincie nu ştiu cum o chiamă nici de unde este, a doua este din Cernăuţi, nici pe acesta nu ştiu cum o chiamă. Cu ele nu am lucrat întrucât s'au retras, una s'a dus cu "chaluzinii" la muncă pregătitoare pentru a merge în Palestina, cealaltă nu ştiu deasemenea unde se află acum.-

După ce am pierdut legătura cu aceste fete, am spus d-rei GUSTA KIMELFELD că nu mai am cu cine lucra, dânsa mi-a spus că dacă nu am legături să mă retrag, în urmă am căutat ca să lucrez în continuare şi am căutat să-mi aduc persoane, astfel am introdus pe un lucrător dela o fabrică şi pe care mi- l-a recomandat o fată din acele ce au plecat - cu el am făcut şcoală şi el mi-a adus pe un altul care după părerea mea era tot meseriaş - cu ambii am făcut proectul de lucru pentru "Ajutorul Roşu" adică colecte de bani.- Nu am primit bani dela aceştia şi nici eu singură nu am avut posibilitatea de a colecta întrucât comitetul al cărui secretară eram nu a fost bine organizat întrucât între timp prin plecarea celor două fete a fost complect desorganizat, apoi până am prins alte legături, adică cu acei doi

.//.

muncitori,iarăşi a trecut timp aşa că deabia în ultimul timp era iarăşi format însă am fost arestată.-

Aceasta declar,susţin şi semnez.-

ss.Betty Birman.

In continuare mai declar că cunosc pe studentul KRASNOPOLSKY încă din Rezina,care m'a întâlnit pe stradă,mi-a dat adresa lui PODCAMENI şi m'a rugat să mă duc la acesta pentru un rezultat. Am fost şi am primit un bilet de tren pentru Iaşi precum şi suma de aproximativ 22o lei şi pe care în str.Balş le-am predat lui KRASNOPOLSKY şi probabil că a plecat la Iaşi.-

Deasemenea am primit dela d-ra GUSTA KIMELFELD un pachet cu manifeste comuniste scrise în limba germană şi pe care mi-a spus ca să le păstrez - nu am răspândit nici un manifest din acele căci nici nu mi-a spus aceasta. Manifestele au rămas mai departe în casă la mine unde au şi fost găsite.-

Aceasta declar,susţin şi semnez.-

ss.Betty Birman

578

C O P I E

Dos.190/934

Nr.19639 din 11 Iunie 1934.-
CONSILIUL DE RAZBOI C.IV. A.
- Cabinetul 3 Instrucţie .-

Către

INCHISOAREA MILITARA C.IV.A.-

Am onoare a vă ruga să binevoiţi a trimite la acest Consiliul de Război Cab.3 Ins. în ziua de 1o Iulie 1934, ora 8 dimineaţa, pe următorii reţinuţi:

1.- HERER WOLF
2.- Idem. IVANIER MINCA la 26 Iunie 1934.
3.- RUCHEL RICZKER la 26.VI.1934.
4.- Dr.BERNFELD IOSEF, la 4.VII.1934 ora 8 dimineaţa.-
5.- BIRMAN BETTY la 19.VII.1934 ora 8.
6.- WEISBERG SIMON la 19.VII.934 ora 8.-

579

C O P I E

MINISTERUL APARARII NATIONALE
CONSILIUL PERMANENT DE RAZBOI AL CORP.4 ARMATA.

PROCES VERBAL
DE INTEROGATORIUL UNUI INCULPAT

Anul 1934,luna Iunie,ziua 6,ora 9.-
Inaintea noastră Maior EM.VELCIU,Raportor al Corpului 4 Arm. asistat şi de Grefierul Cabinetului nostru de instrucţie Plot. IOSIPESCU I.în virtutea chemării noastre a fost adusă inculpata BIRMAN BETTY,din Cernăuţi,în scopul de a depune ca inculpat de faptul de agitaţii comuniste.-

In consecinţă inculpatul declară: Mă numesc: BIRMAN BETTY,din Cernăuţi str.Cuza Vodă nr.7 A,de ani 23,născută în comuna Balotina jud.Bălţi,domiciliată în Cernăuţi,de profesie lucrătoare.-

In judecată n'a mai fost dată.-

Intrebare:

Eşti inculpată pentru faptul de agitaţii comuniste p.p. art.1 şi 11 din legea pentru reprimarea unor noi infracţiuni contra liniştei publice,prin aceea că în cursul anilor 1933-34 te-ai afiliat organizaţiei comuniste din Bucovina,recrutând noi membrii şi întreţinând legătura între aceştia şi organizaţia Centrală Comunistă din Cernăuţi,aducând fonduri necesare pentru funcţionarea acestei organizaţii subversive,organizând întruniri şi luând parte la ele,răspândind manifeste, reviste şi broşuri cu caracter de propagandă comunistă revoluţionară,îndemnând la desordine şi răzvrătiri pe muncitori, agitaţiuni din care ar fi putut rezulta un pericol pentru Siguranţa Statului.- Ce ai de spus?

Răspuns:

Nu recunosc faptul ce mi se impută,acuzaţiunile ce mi s'au adus de către inculpata GUSTA KIMELFELD nu corespund adevărului.- Nu am făcut parte niciodată din organizaţia comunistă din Cernăuţi sau din altă parte.-

In ceeace priveşte manifestele pe care Poliţia pretinde că le-am fi găsit la domiciliul meu,declar că nu am nici o cunoştinţă.- Pachetul cu manifeste comuniste a fost adus de

.//.

agentul de poliţie după 3-4 zile dela arestarea mea şi s'a spus că au fost găsite în casa mea.-

Intrebare:

Recunoşti că în organizaţia comunistă M.O.P.R.ai fost introdusă de către individul STRUL BRENDER?

Răspuns:

Nu este adevărat acest lucru şi nu-l cunosc pe individul STRUL BRENDER.-

Intrebare:

Cunoşti pe inculpata GUSTA KIMELFELD şi ce legături ai avut cu ea în organizaţia comunistă?

Răspuns:

Am cunoscut pe inculpata GUSTA KIMELFELD într'una din zile în grădina publică, Nu am avut nici o legătură cu ea în organizaţia comunistă.-

Intrebare:

Cunoşti pe individul KRASNOPOLSKI? Arată cum i-ai procurat biletul de tren ca să plece din Cernăuţi când era urmărit de Poliţie?

Răspuns:

Pe inculpatul KRASNOPOLSCKI M.îl cunosc dela cantina studenţilor evrei, unde luam şi eu masa prin luna Noembrie 1933.-

RAPORTOR

Maior

ss.Em.Velciu

ss.Birman Betty

GREFIER

plot.ss.Iosipescu I.

C O P I E

Dos.190/934 581

Nr.12629 din 11 Iunie 1934
CONSILIUL DE RAZBOI C.IV.A.
- Cabinetul 3 Instrucţie -

C ă t r e

INCHISOAREA MILITARA C.IV.A.

Cu onoare vă rugăm să binevoiţi a trimite la Cabinetul 3 Instrucţie Cons.de Război C.IV.A.,pe deţinuta BIRMAN BETTY,la data de 11 Iulie 1934,ora 8 dimineaţa.-

R A P O R T O R
Maior
ss.Em.Velciu

C.N.S.A.S.

C O P I E

582

MINISTERUL DE RASBOI
CONSILIUL DE RARBOI PERMANENT AL CORPULUI IV.ARMATA

PROCES VERBAL
de
INTEROGATORIUL UNUI INCULPAT

ss.Em.Velciu

Anul 1934,luna Iulie,ziua 11,ora 9,3o,înaintea noastră Maior VELCIU EMIL,Raportorul Cabinetului 3 Instrucţie al Consiliului de Război al C.IV.A.asistat de grefierul Cabinetului nostru,de instrucţie plot.IOSIPESCU IORGU,în virtutea chemărei noastre,s'a prezentat inculpata BIRMAN BETTY din Cernăuţi str.Cuza Vodă nr.7.-

In consecinţă inculpata declară: Mă numesc BIRMAN BETTY, din Cernăuţi str.Cuza Vodă nr.7,de ani 23,născută în comuna Balotina jud.Bălţi,domiciliată în Cernăuţi,de profesie lucrătoare.-

Intrebare:

Ce discuţii ai avut d-ta împreună cu inculpatul student PODKAMENI STRUL,relativ la plecarea din Cernăuţi a inculpatului KRASNOPOLSKI MORDHOI?

Răspuns:

Nu este adevărat că eu m'aşi fi dus la inculpatul PODKAMENI STRUL să-l anunţ că în timpul prânzului să vie să vorbească la mine acasă cu KRASNOPOLSCKI MORDHOI.- Recunosc că m'am întâlnit pe stradă cu inculpatul KRASNOPOLSKI şi el mi-a spus să mă duc la PODKAMENI STRUL să-mi dea un rezultat, fără să specifice ce anume.- Ducându-mă acasă la PODKAMENI STRUL,el mi-a dat un bilet de tren pentru Iaşi şi restul de bani până la suma de 5oo lei,pe care i-am dat lui KRASNOPOLSKI.

Intrebare:

Unde l-ai găsit d-ta pe KRASNOPOLSKI când i-ai dat biletul şi banii?

Răspuns:

Inainte de a mă duce la PODKAMENI STRUL,fixasem cu el o întâlnire în strada Balş colţ cu Panait Cerna.-

.//.

Citindui-se din cuvânt în cuvânt inculpata declară că răspunsurile sale s'au înscris întocmai conţin adevărul, stărue şi semnează.-

ss.Birman Betty

RAPORTOR
Maior
ss.Em.Velciu

Grefier
plot.ss.Iosipescu Iorgu

C.N.S.A.S.

584

C O P I E

PROCES VERBAL DE CONFRUNTARE.-

Astăzi 19 Iulie 1934,-

Noi,Maior VELCIU EMIL,Raportorul Cabinetului 3 Instr. al Cons.de Război C.IV.A.,asistat fiind de grefierul nostru plot.IOSIPESCU IORGU;

Având în vedere nepotrivirile ce rezultă din declarațiile inculpaților GUSTA KIMELFELD și BIRMAN BETTY,am dispus confruntarea lor,iar rezultatul este următorul:

1.- Inculpata GUSTA KIMELFELD,susține că prin inculpata GROSSBERG MANIA,i s'a făcut legătură cu inculpata BIRMAN BETTY în scopul de a forma noul comitet local din Cernăuți.-

Prin intermediul inculpatei KLARA BAAR,a făcut cunoștință cu un băiat pe care nu-l cunoaște și împreună s'au dus la inculpata BIRMAN BETTY unde au hotărât ca să se găsească și alți oameni.-

Arată că inculpatei BIRMAN BETTY i-a predat o servietă cu manifeste de propagandă comunistă,servietă pe care o primise dela inculpatul WEISBERG SIMON.-

2.- Inculpata BIRMAN BETTY,susține că o cunoaște pe inculpata GUSTA KIMELFELD din împrejurarea că într'una din zile,pe când era la grădina publică din Cernăuți și citea o carte,aceasta i s'a adresat,întrebând-o ce carte are.-

Citindu-li-se din cuvânt în cuvânt,inculpatele declară că răspunsurile lor s'au înscris întocmai,conțin adevărul, stărue și semnează.-

Drept care am încheiat prezentul proces verbal.-

ss.Kimelfeld Gusra
ss.Birman Betty

RAPORTOR
Maior ss.Em.Velciu

GREFIER
plot.ss.Iosipescu Iorgu

585

C O P I E

ss.Em.Velciu

REGATUL ROMANIEI
COMANDAMENTUL C.IV.A.

Nr.919 din 29 Mai 1934

ORDIN DE URMARIRE

CORPUL IV.A.
Către
C O M I S A R U L R E G A L

Noi,Comandantul Corpului 4 Armată,având în vedere art. 93 din Codul de Justiţie Militară;

Având în vedere denunţarea Com.Regal din care rezultă că indivizii:

1.- KIMELFELD GUSTA
2.- WINIGER FRIDA
3.- BIRMAN BETTY
4.- STERNBERG BELA
5.- WEISBERG SIMON
6.- NUDELMAN SLIMA
7.- DISKSTEIN BERISCH
8.- GOTT M.LEOPOLD
9.- GHIPS LEON
10.- Soldatul ROLL WALTER din Reg.18 Inf.ar fi comis infracţiunea prev.şi pen.de art.11 din legea pentru reprimarea unor noi infracţiuni contra liniştei publice,prevăvuz de art.....din codul justiţiei.-

Ordonăm să se întocmească actele de instrucţiune contra susnumiţilor,-de către raporturul depe lângă Consiliul de Război al Corpului 4 Armată.-

Insărcinăm pe comisarul regal de a executa prezentul ordin de urmărire,înaintând totodată şi actele relative la această urmărire.-

Dat la Comand.Corpului 4 Armată,astăzi 29.V.1934 la Iaşi.-

COMANDANTUL CORPULUI 4 ARMATA
General
ss.Indescifrabil.-

586

C O P I E

Dosar 100/934.

ORDONANTA DE ARESTARE

Noi, Maior Velciu Emil Raportorul Cab.3 Instr.al Consiliului de Război C.IV.A;

Având în vedere ordinul de urmărire nr.919/934 emis contra inculpaţilor: BIRMAN BETTY, WESBERG SIMON, NUDELMAN SLIMA, DICKSTEIN BERISCH şi GIPS LEON, toţi din Cernăuţi, inculpaţi pentru faptele de agitaţii comuniste prev.şi pen.de art. 11 din legea pentru suprimarea unor noui infracţiuni contra liniştei publice.-

Având în vedere că interesul instrucţiei reclamă menţinerea sub stare de arest a inculpaţilor, fapta comisă de ei fiind de extremă gravitate;

Că instrucţia încă nu este terminată şi este teamă că inculpaţii să nu comunice cu martorii ce urmează a fi interogaţi.

Având în vedere că mandatul de arestare emis contra lor, expiră azi,

Având în vedere şi dispoziţiunile art.99 din C.J.M.;

D I S P U N E M :

A se emite mandat de arestare contra inculpaţilor BIRMAN BETTY, WEISBERG SIMON, NUDELMAN SLIMA, DICKSTEIN BERISCH şi GIPS LEON toţi din Cernăuţi,-cu începere din ziua de 1o Iunie 1934 ora 12 la Inchisoarea Militară C.IV.A.

Prezenta împreună cu mandatele de arestare, se vor înainta D-lui Comisar Regal pentru concluziuni.-

Dată în Cabinetul nostru de instrucţie, astăzi 1o Iunie 1934.-

R A P O R T O R

Maior

ss.Velciu Emil

GREFIER

Plot.

ss.indescifrabil.

C O P I E

587

SE APROBA
COMANDANTUL CORP.4 ARMATA
GENERAL DE DIVIZIE
ss.Indescifrabil

R O M A N I A

Dos.190/1934.-

MANDAT DE ARESTARE Nr.

In numele Legii şi al M.S.Regelui
CAROL al II - lea

Noi Maior VELCIU EMIL,raportor pe lângă Consiliul de Război al C.4 Armată,mandăm şi ordonăm prin aceasta Inchis. Militară C.IV.A.Iaşi,de a deţine la acea închisoare cu începere din ziua de 1o Iulie 1934,ora 12,pe 3o zile pe individa BIRMAN BETTY,-inculpat pentru faptul de "agitaţii comuniste" p.p.de art.1 şi 11 din legea pentru reprimarea unor noi infracţiuni contra liniştei publice.-

Invităm pe toţi depozitarii puterii publice militare şi civile,cărora li se vor arăta acest mandat,a da mână de ajutor pentru executarea mandatului de faţă,spre care sfârşit l-am subsemnat şi sigilat cu sigiliul nostru.-

Dat în cabinetul nostru de instrucţie,Iaşi 9 Iulie 1934.

RAPORTOR
Maior
ss.Em.Velciu

Am luat cunoştinţă de
prezentul mandat
Inculpat: ss.Bety Birman

GREFIER
Plot.maj.adm.
ss.indeacifrabil

588

COPIE

SE APROBA
COMANDANTUL CORPULUI IV.ARMATA
GENERAL DE DIVIZIE

ss.indescifrabil.-

R O M A N I A

Dos.nr.190/934

MANDAT DE ARESTARE NR.15671
In numele legii şi al M.S.Regelui
Carol al II-lea.-

Noi,Căpitan BALUSESCU GHEORGHE,Raportor pe lângă Consiliul de Război al Corpului IV Armată,mandăm şi ordonăm prin aceasta Inchis.Milit.C.IV.A.Iaşi,de a deţine la acea închisoare cu începere din ziua de 9 August 1934 orele 12, pe 30 zile pe individa BIRMAN BETTA,din. . . . inculpată pentru faptul de agitaţii comuniste p.p.de art.1 şi 11 din legea pentru reprimarea unor noi infracţiuni contra liniştei publice.-

Invităm pe toţi depozitarii puterii publice militare şi civile,cărora li se vor arăta acest mandat,a da mână de ajutor pentru executarea mandantului de faţă,spre care sfârşit l-am subsemnat şi sigilat cu sigiliul nostru.-

Dat în Cabinetul nostru de instrucţie,Iaşi 9 Aug.1934.-

RAPORTOR
Căpitan
Gh.Balusescu

Am luat cunoştinţă de prezentul mandat.
Inculpat.

GREFIER
plot.maj.adm.Iosipescu Iorgu

589

C O P I E

6.7.1934

In asigurarea d-lui Comandant al Inchis.C.IV.A.,pentru a dispune conform regulamentului.-

Lt.Colonel

ss.Indescifrabil.-

Nr.3350
din 6 Iulie 1934.-

DOMNULE PRIM COMISAR REGAL.

Subscrisul S.BIRMAN,frate cu deţinuta BIRMAN BETTI,aflată acum în curs de instrucţie,arestată la Consiliul de Război C.IV.A.,prin prezenta cu respect că rog să binevoiţi a aproba internarea susnumitei în spital,întrucât din cauza relelor tratamente ce a suferit la Poliţie cu ocazia primelor cercetări, osul piciorului a sărit din loc şi prezintă semne de leziuni.- Zilnic susnumita este transportată la Spitalul Militar pentru tratament,dar mersul în aceste condiţiuni,cu piciorul tot umflat,pe lângă că îi produce vii dureri şi agravează starea,piciorul fiind din ce în ce mai tare umflat.- Anexat vă depun placa radiografică ce s'a făcut la Spitalul Militar şi din care s'a putut constata starea sănătăţii precare a susnumitei.-

Cu profund respect vă rog să binevoiţi a dispune internarea susnumitei în spital,ceeace va fi un act de umanitate,căci nefericita mea soră este ameninţată a rămâne şchioapă pe toată viaţa.-

Cu profund respect

ss.S.Birman

D-SALE
DOMNULUI PRIM COMISAR REGAL AL CONS.RAZBOI C.IV.ARM.

C O P I E ss.Em.Velciu 520

REGATUL ROMANIEI
COMANDAMENTUL CORPULUI IV.ARMATA

Dos.nr.514 conexat cu dosarul 190/934

Nr.1000 din 12.VI.1934.-

ORDIN DE URMARIRE
CORPUL IV. ARMATA
C ă t r e

C O M I S A R U L R E G A L

Noi,Comandantul Corpului IV Armată.-

Având în vedere art.93 din codul de justiţie militară;

Având în vedere denunţarea Raportorului din care rezultă că indivizii GROSSBERG MANIA,HOCH MALVINA şi STRUL BRENDER au săvârşit faptele de agitaţii comuniste p.p.de art 1 şi 11 din legea pentru reprimarea unor noi infracţiuni contra liniştei publice.-

Indivizii: IFKER MAX şi MOISE SCHERTZER au săvârşit faptele de agitaţii comuniste p.p.de art.1 şi 11 şi 17 din legea pentru reprimarea unor noi infracţiunicontra liniştei publice.-

Individul SCOLNIK MORDCHOI a săvârşit faptele de agitaţii comuniste p.p.de art.1din legea pentru reprimarea unor noi infracţiuni contra liniştei publice şi combinat cu art.28 din aceeaş lege.-

Ordonăm să se întocmească actele de instrucţiune contra susnumiţilor de către raportorul depe lângă Consiliul Permanent al C.IV.A.

Insărcinăm pe comisarul regal de a executa prezentul ordin de urmărire,înaintând totodată şi actele relative la această urmărire.-

Dat la Comandamentul C.IV.A.astăzi 12.VI.1934 la Iaşi.-

COMANDANTUL CORPULUI IV.ARMATA
General de Div.
ss.indescifrabil

C O P I E

591

Nr.269
1935 Ianuarie 18.-

18.1.1935
Cab.respectiv ia act
Lt.Col.ss.indescifrabil.-

DOMNULE PRESEDINTE.-

Subsemnata BETTY BIRMAN,actualmente domiciliată în Tg.Secureni jud.Hotin (la SIMON BIRMAN în casă),cu onoare vă rog să binevoiţi a dispune ca orişice citaţie,înştiinţare sau copie după sentinţă să mi se trimită pe adresa de mai sus,întrucât subsemnata cu ocazia interogatoriului ce mi s'a luat prin luna August 1934,la acel Consiliu am arătat adresa mea provizorie din Cernăuţi,dar actualmente stabilindu-mă în mod definitiv în Secureni,vă rog a mi se trimite pe adresa de mai sus.-

Primiţi vă rog D-le Preşedinte încredinţarea deosebitului meu respect.-

ss.Betty Birman

P.S.Subsemnata am fost cercetată de către dl.maior VELCIU, comisar regal pe lângă acel Consiliul.-

D-SALE
DOMNULUI PRESEDINTE AL CONSILIULUI DE RAZBOI AL CORP.IV.
ARMATA - I A S I .

592

C O P I E

Nr.16909 din 6 Sept.1934.-

CONSILIUL DE RAZBOI AL C.IV.ARMATA
către

INCHISOAREA MILITARA A CORP.IV.ARMATA

Copou

Cu onoare vă comunicăm că am dispus eliberarea deţinuţilor BIRMAN BETTI şi DIKSTEIN BERIS, cărora le expiră mandatele de arestare astăzi 6 Sept.1934.-

De executare vă rog a da ordinele Dvs.-

Raportor
Maior.

593

COPIE

D E C L A R A T I E

Subsemnatul PODCAMENI STRUL,de ani 26,fiul lui Haim şi Ruhlea,născut în or.Hotin,domiciliat în Cernăuţi str. Radu cel Mare nr.11,student la Facultatea de Drept pe lângă Universitatea din Cernăuţi,declar că:

Imi dădeam seama că din primele începuturi ale fiinţării Asociaţiei Generale Academice (A.G.A.) din Cernăuţi str.Vlahuţă nr.9,aceasta trebuia să devie - în urma eliminări elementelorde stânga din căminul din str.Cuza Vodă 5,odată cu începutul anului şcolar 1933-1934 (Noembrie) un centru unde să se neutralizeze elementele de dreapta pentru a putea fi aduse apoi în mişcarea comunistă. Si iată cum faptele au adeverit această convingere a mea.-

Pela începutul lunei Martie,pe când mă găseam în cantina A.G.A.,a venit la mine prezidentul Asociaţiei AVERBUH MOISE în comitetul Asociaţiei,cu destinaţia încă de a pune la punct contabilitatea.- La acceptarea mea mi-a declarat că în acest sens o să mai vorbească cu mine LANG MARCEL.-In adevăr a venit în curând acesta din urmă,adică LANG şi m'a invitat să viu la AVERBUH în str.11 Noembrie nr.3o.-Venind seara acolo am găsit pe: SALAMANDES ISZO,LANG MARCEL,TINMAN ITHOC,SIMCAR BERL şi pe AVERBUH.- SALAMANDER a deschis şedinţa,declarând că noi cei 6 prezenţi formăm "fracţiunea comunistă" pe Universitate.- Tot SALAMANDER a făcut împărţirea resorturilor în modul următor: SIMCAR va trebui să organizeze cu oamenii săi o celulă pentru Facultatea de Stiinţe având încă însărcinarea de a organiza tot un grup la Căminul din str.Cuza Vodă 5,unde îşi avea locuinţa,pentru a submina şi a compromite conducerea din acea Instituţie.-

LANG şi TINMAN trebuiau să organizeze o celulă la Facultatea de Drept.- LANG trebuia să înlocuiască pe SALAMANDER în lipsa sa.-

./.

594

AVERBUH şi cu mine,am fost destinaţi pentru A.G.A.având misiunea de a conduce cantina astfel ca să vie cât mai multă lume,(adică cum a indicat SALAMANDER) să acordăm cât mai multe mese reduse chiar gratuite,de a servi o masă bună cu preţ mic chiar cu riscul de a avea deficit.-

In această şedinţă SALAMANDER a subliniat rostul A.G.A-ei explicând că nu se poate face la facultăţi propagandă fiind riscant şi de aceea secretarii celulelor pe facultăţi îşi vor recruta membrii comunişti din sânul acelora care vin la A.G.A.- Apoi a îndepărtat din şedinţă pe mine şi pe AVERBUH,explicând că acuma când se trece la organizarea grupurilor pe facultăţi şi când se va verifica activul acestor grupuri eu şi cu AVERBUH nu trebue să fim prezenţi fiindcă noi doi facem "muncă legală" iar ceilalţi patru adică SALAMANDER, LANG şi SIMCAR şi TINMAN au muncă ilegală şi subversivă.-

Cu vre-o două zile înainte de plecarea mea în vacanţă de Paşti,care a survenit pe ziua de 29 Martie,m'a întâlnit SALAMANDER în str.Wasilco,unde eram în trecere în drum spre o lecţie,acostându-mă şi spunându-mi să-i dau cerneala hectigrafică din Secretariatul A.G.A.I-am răspuns că sin A.G.A.nu dau nimic.- Atunci el s'a interesat la ce librărie se poate cumpăra această cerneală,cerându-mi şi un împrumut în suma de lei 2oo,spunând că are de lichidat o afacere foarte importantă.-

Din vacanţă m'am întors în ziua de 8 Aprilie 1934.- După această zi,a mai venit la mine LANG,propunându-mi să iau la mine sau să găsesc pe cineva care să ia la sine un aparat de scris (nu-mi aduc aminte precis dacă era vorba de o maşină sau de un şapirograf),-pe care o avea ascunsă într'o băcănie la un băiat şi acuma trebue să o ia de acolo.- Am refuzat să fac acest lucru.- In altă zi a venit şi ne-a propus lui AVERBUH şi mie să momim pe oamenii dela cantină de a face o excursie la Teţina,că o să vie şi el pentru a-i mai "dresa niţel" (vorba lui).-

Tot după Paşti a venit la mine fata BERTA BIRMAN şi mi-a propus să vin la dânsa în str.Panait Cernat 12,în timpul prânzului,fiindcă acolo se află KRASNOPOLSKI,pe care-l cunoş-

.//.

team de pe când stăteam la căminul din Cuza Vodă 5.Venind acolo,KRASNOPOLSKI mi-a spus că intenţionează să plece la Iaşi şi fiindcă n'are bani să iau pentru el dela AVERBUH.-In adevăr,m'am dus la AVERBUH şi acesta mi-a dat 500 lei din banii cassei A.G.A.In oraş am cumpărat un bilet pentru Iaşi cu data de 27 Aprilie 1934.- In acea seară a venit la mine tot fata BIRMAN şi a ridicat biletul şi restul de bani pentru KRASNOPOLSKI.- KRASNOPOLSKI mi-a spus că are intenţia să se ducă în Iaşi la căminul studenţilor evrei din str.Sărăriei pentru a intra acolo în legătură cu oameni din orăşelul său (Rezina).-

In seara zilei de 27 Aprilie găsindu-mă la GARSTEIN în str.Sucevei 7,pentru a-mi lua un curs de al meu,a venit IFKER,care stătea cu GOLDSTEIN cu fata MALCA HACK şi cu iuţeală de nevăzut şi-a luat repede bagajul şi a plecat cu o trăsură în care afară de birjar se mai afla o a treia persoană.- Cu câteva zile în urmă am aflat că aceşti doi,adică IFKER şi HACK au plecat la Bucureşti întrucât am auzit aceasta din gura lui VIGDER SIMON,care s'a pronunţat că a primit o carte poştală în acest sens.-

Din declaraţia de mai sus,reese că am avut de gând să mă retrag din mediul acesta studenţesc,care era sub vădita tutelă şi conducere a mişcării comuniste,chiar dacă n'aş fi fost arestat,fapt ce se adevereşte prin aceea că în ultimul timp am început să viu tot mai rar la cantina A.G.A.-

Mă căiesc amarnic de faptul de a fi contribuit în oarecare măsură la promovarea ideilor comuniste şi promit pe conştiinţa mea de a nu mai face niciodată parte din organizaţiuni ilegale sau alte asemenea,cari au de scop de a activa în contra temeliilor fundamentale ale actualei ordini în Stat.-

Aceasta îmi este ideologia,drept care semnez.

ss.Podcameni Strul

ZIARUL"UNIVERSUL"Nr.146 din 29 Mai 1936.

Procesul celor 105 comunişti din Bucovina
la Iaşi .-
ziua XIV-a, şedinţei de dimineaţă.

Iaşi 27 Mai.

Azi dimineaţă s'a judecat în continuare procesul celor105 comunişti din Bucovina. Primul martor audiat d-nul av.ROMULUS RENT,fost decan al Baroului de Cernăuţi, a depus pentru acuzatul MOISE AVERBUCH, arătând că a fost invitat de asociaţia generală academică prin AVERBUCH să ţină o conferinţă.-

A consimţit după ce în prealabil s'a convins de activitatea desfăşurată de această societate şi care era în afară de orice preocupare de ordin politic.-

Martorul EMIL SCHNERDER, pentru inclupatul MOISE SCHERZER, student, declară că el cunoaşte pe acuzat şi că nu-l crede capabil să activeze pentru tulburarea liniştei publice şi schimbarea actualei aşezări sociale de stat.-

D-nii avocaţi CAROL LANG şi CONRAD KREISS pentru inculpatul MARCEL LAMB dau referinţe bune.

Martorii ESTERA IASILEVICI şi GHERS TUMEI pentru inculpatul STRUL-POTCAMENI, student, afirma că acuzatul a avut o activitate pur studenţească fără preocupare de ordin politic şi mai ales comunist, martorul dr.ABRAM ABRAMOVICI pentru studentul IULIUS SOFRON, declară că n'a cunoscut activitatea politică a acestuia ci l-a cunoscut ca simplu prieten.-

Au mai fost audiaţi următorii martori şi informatori.

FREDA BAR pentru CLARA BAR, studentul ION SIMIONESCU pentru acuzatul LEON BLECHNER, comerciant din Vatra Dornei, IOSIFKILINKER, pentru BERICH DICKSTEIN,măcelar,studentul GHERS STENBERG pentru inculpatul av.MOISE AVERBUCH,MARCUS LUTENGER şi ADOLF FRSCHBACH, comerciant pentru inculpatul

HERMAN GLANTZ, voiajor, MAYER LENTZER pentru ZISMAN HALPERN etc.

In faţa consiliului s'a prezentat azi studenta GUSTA KUMELFELD, una din acuzatele din proces, care fiind bolnavă nu s'a prezentat dela început în instanţă, consiliul a luat act şi a hotărât disjungerea ei de procesul în curs de judecată. Până acum s'a făcut dejungerea pentru trei acuzaţi.

La ora 11,3o şedinţa s'a sfârşit. Mâine dimineaţă se termină cu audierea restului martorilor, după care d-nul comisar regal căpitan OTTO TERVERS îşi va desvolta rechizitorul.

ZIARUL "UNIVERSUL" nr.156 din 8 Iunie 1936.

Sentința în procesul celor 105 comuniști.- din Bucovina la Iași.-

Iași 6 Iunie.

Azi dimineață au continuat la Consiliul de Război, desbaterile procesului celor 105 comuniști din Bucovina.

Ședința s'a deschis la ora 8,1/2.

S'a dat cuvântul acuzaților.

Majoritatea au declarat că n'au nimic de adăugat.

Acuzatul ITC KANNER a declarat că e comunist dar că nu are nici'o legătură cu ceilalți inculpați.A explicat apoi motivele care l-au determinat să intre în mișcarea comunistă.-

D.președinte col.EDMOND MUNTEANU, a citit întrebările formulate de consiliu în privința capetelor de acuzare și culpabilității fiecăruia.-

In total au fost peste patru sute de întrebări.D.av. ALBERT SCHEILER din partea apărări a formulat o întrebare pentru d-nul IOSIF BERNFELD în ce privește calificarea invinuiților.-

La ora 11,consiliul a intrat în deliberare.

Sentința.

La ora 4 jumătate Consiliul prezidat de d-col. MUNTEANU asistat de d-nii maiori ION D. MIRCEA și BURDEA ANTON și căpitanul VIRGIL STANCEANU și D-tru Raiciu au eșit din deliberare, aducând următoarea sentință.Sunt condamnați în lipsă: IFKER MAX, STRUL BRANDE,GHIZEA GRUNGAN,SOCDNIC MARHOR,WALTER WIECENFLD,MARTA SCHARF,MOSIS KORK,BENA IUNGRAN MELANIA BOTRUC,VASILI VOLASCIUC,LEIB GHRSCOVICI,KELMER MUMIR MARIA GROISBERG,MALVINA HOCH,DAVID ROZENTZWEIG,la câte 10 ani închisoare corecțională 100.000 lei amendă,10 ani interdicție și 10.000 lei despăgubire.

Tot în lipsă au fost condamnați HERMAN GARTHUER, ITHOC TZIUMOND și LEON GIP la câte 5 ani închisoare,1000 lei amendă, 10 ani interdicție, 10.000 lei despăgubire.

589

Se condamnă: ITIC KANNER, STRUL HABER IVANIER, PAUL BOBUCI zis BORNAR, IULIUS SOFRAN, la câte 1o ani închisoare, 1oo mii lei amendă, 1o ani interdicţie şi 1o.ooo lei despăgubire.

DORA LETTICH, IOSEF SCHNEIDER, KALMAN LANDAU şi LIZA WITZMAN la câte 3 ani interdicţie, 1o.ooo lei amendă, 2ooo lei cheltueli.

IOSIF BERNFELD la o lună închisoare, 1oo.ooo lei amendă, 1o ani interdicţie şi 1o ani lei despăgubire, SABINA BERUSTEIN, ESIA HAHAMOVICI, FRIEDERICH FEINSTADT, ABRAM KIRMAYER, MAXIMILIAN FIZMIGER, BERL SENCAR, ABRAM SCHEREIZIS DEUTSCH KAROL LANDMAN şi ANDREI SDIRLNIC la câte 1 an închisoare, 2o.ooo lei amendă, 6 ani interdicţie, 5ooo lei despăgubire, HERMAN GLANTZ şi CLARA BAR la câte 3 luni închisoare, 3 ani interdicţie şi 1ooo lei amendă, SCMERL LINDEN, ADOLF ROSEMBLAT şi NAFTULI LEVNI la câte 3 luni închisoare, 1o.ooo lei amnedă 6 ani interdicţie, 5ooo lei despăgubire.

Se condamnă: MIHAI ZABVSCHI, LOTY HOFMAN şi ADOLF LANG, la câte 6 luni închisoare, 2o.ooo lei amendă, 6 ani interdicţie şi 5ooo lei despăgubire. MORDER KRASNOPOLCHI, la 3 ani jumate închisoare, 1oo mii lei amendă, 1o ani interdicţie şi 1o mii lei cheltueli. NATALIA RESMIG, GUSTA KORBER, LUTI CHEIM DARF şi GH. CORATCOV la câte 3 ani închisoare 3o mii lei amendă, 1o interdicţie şi 5ooo lei cheltueli. AVRAN JURMAN, JANKEL SEMEL şi ANA KOPELMANN, la câte doi ani închisoare, 2o mii lei amendă, 6 ani interdicţie şi 5ooo lei despăgubire.-

Se condamnă, WOLF HOREL şi ISRA SALAMANDER la câte 8 ani închisoare corecţională, 8o mii lei amendă, 1o ani interdicţie şi 8ooo lei cheltueli, RUHCHEL RICZEKER şi MOISE LEVENTHAL, la câte 5 ani închisoare, 8 ani interdicţie, 5o mii lei amendă şi 8ooo lei cheltueli, MARCHEL LANG, SIMON WEISBERG WALTER ROLL şi LOTTY SCHERTZER la câte un an închisoare, 2o.ooo lei amendă, 3 ani interdicţie şi 5ooo lei despăgubire.-

Se condamnă DIANA ADELSBERG pentru utraj la 2ooo lei amendă şi 1ooo lei despăgubire, AVRAM BARAF şi BENO STENGHER la câte 3 ani interdicţie, 1o mii lei amendă şi 2ooo lei cheltueli de judecată. Douăzeci şi şase de acuzaţi au fost achitaţi. După darea sentinţei d. consilier regal căpitan OTTO

600

TWERS asistat de d. grefier STELIAN TAUTU, s'au dus la închisoarea militară dela Capou aducând la cunoştinţă acuzaţilor sentinţa Consiliului de război.-

---

C.N.S.A.S.

ZIARUL "UNIVERSUL" nr.208 din 30 Iulie 1936

Sentința în procesul comuniștilor la Consiliul de Război din Iași

Iași 28 Iulie.

Azi dimineață a continuat la Consiliul de Război prezidat de d.col.EDMOND MUNTEANU, procesul celor nouă intelectuali și muncitori din Cernăuți acuzați de agitații comuniste.

Avocații apărarii au susținut pledoariile.Au vorbit d-nii ALBERT SCHEBER,NICULAE RODOS și OSWALD TEODOREANU care după ce au analizat faptele imputate clienților lor au cerut achitarea.

Apoi d-nul președinte col. EDMOND MUNTEANU a dat ultimul cuvânt acuzaților.

Singurii HENRICH MUCH,PAVEL KIRTOACA și KIMENFELD GUSTA au avut de adăugat câteva cuvinte,nu pentru a se scuza sau acoperii vina, ci spre a-și manifesta încă odată crezul politic.

După aceasta d. președinte a citit întrebările la care avea de răspuns Consiliului.

Apoi majistrații militari au intrat în camera spre deliberare.

Sentința.

După o jumătate de oră consiliul a dat sentința următoare, condamnă pe: MUCH HENRICH student, la 10 ani închisoare corecțională,10 ani interdicție, 100 mii lei amendă și 10 mii lei despăgubire.

CHIRTOOCA PAVEL,inginer agronom, la 8 ani închisoare corecțională,10 ani interdicție,80 mii lei amendă și 5000 lei despăgubire.

BIRMAN BETY, la 5 ani închisoare corecțională,10 ani interdicție,100 mii lei amendă și 100 mi lei despăgubire.

./.

DAUGMAN BERTA, la un an închisoare corecţională 3 ani interdicţie,1o mii lei amendă şi 2 mii lei despăgubire.

KOPELMAN ISAC, student la 6 luni închisoare corecţională, 5 ani interdicţie,2o mii lei amendă şi 2 mii lei despăgubire.

Inculpaţii: ARNU AUGUSTA,KUMENFELD GUST,MEDILEANSCHI ELIAS şi GOT MOISE LEOPOLD au fost achitaţi, celor condamnaţi li se socoteşte prezenţa făcută.

Ziarul "Curentul" Nr.3049 din 29 Iulie 1936.-

SENZATIONALA INTAMPLARE LA CONSILIUL DE RAZBOI DIN I A S I.

In timpul şedinţei se transmite unui inculpat un plic dela Centrala Comunistă din România.-

Iaşi 27.-La Consiliul de Război din localitate a început judecarea procesului unui număr de 9 tineri cernăuţeni, învinuiţi de activitate subversivă.- Consiliul a fost alcătuit din d-nii preşedinte colonel EDMUND MUNTEANU iar asesor dl.judecător maior MIRCEA, maior PAVLOV, căpitan STANCEANU şi cpt.COSTINESCU.- Fotoliul Ministerului Public a fost ocupat de dl.maior BURADA, comisar regal.-

Ca inculpaţi au apărut următorii: GUSTAV ARON, PAVEL KIRTOACA inginer şi sublocotenent în rezervă DRUKMAN BERTA, COPELMAN ION şi BIRMAN BETY, lucrător MÜK HEINRICH, MEDELENSKI ALIAS, KIMELFELD GUSTA şi GOTT MOISER LEOPOLD studenţi.-

Cei nouă acuzaţi au compărut în faţa Consiliului de Război din Iaşi din cauză că procesul lor a fost disjuns de cel al celor 105 tineri ce au fost judecaţi acum două luni în localitate tot pentru acţiune subversivă.- Disjungerea s'a produs în urma faptului că asupra unora din aceşti acuzaţi planau învinuiri de alt ordin şi din cauza procedurei incomplecte.-

Dl.grefier ŞTERIAN TAUTU a dat citire ordonanţei definitive de trimitere în judecată, prin care se precizează învinuirile aduse fiecărui inculpat în parte, arătându-se că toţi s'au făcut vinovaţi de activitate comunistă.- S'a procedat la interogarea acuzaţilor dintre care numai inculpatul HAIMOVICI MÜK a recunoscut în parte învinuirile ce i s'au adus prin ordonanţa definitivă, ceilalţi inculpaţi tăgăduind a fi activat în cadrele mişcării comuniste.-

Au fost audiaţi apoi martorii propuşi de apărare printre care şi ziaristul bucureştean ROMULUS DAN.-In timp ce se ascultau martorii, un gardian aflat în sala de şedinţă a Consiliului, a observat că una din martorele apăririi, tânăra BETY BIRMAN, a încercat să înmâneze un plic unuia din acuzaţi.-

./.

Gardianul a sesizat pe dl.colonel MUNTEANU asupra acestui fapt.- S'a ordonat confiscarea scrisorii,care a fost deschisă, găsindu-se printre hârtiile albe pe care le conţinea şi o serie de notiţe scrise mărunt pe o foiţă de hârtie subţire.- Consiliul a dresat procesul verbal cuvenit şi a procedat la continuarea audierii martorilor.-

Inculpaţii sunt apăraţi de d-nii avocaţi RODOS,SCHREIBER, OMER POPOVICI şi BUDAC.-

Desbaterile au rămas în continuare pe Luni.-

C.N.S.A.S.

E X T R A S

din ziarul "Universul" nr.207.
Miercuri 29 Iulie 1936.-

"CUTEZANTA COMUNISTILOR NU CUNOASTE MARGINI"

O acuzată surprinsă în instanţă cu material de propagandă comunistă.-

Iasi,26 Iulie.

La Consiliul de Război se judecă procesul de comunism, intentat unui grup de 9 tineri,intelectuali şi muncitori,din Cernăuţi,în frunte cu cunoscutul agitator MÜK HEINRICH.-Cu prilejul luării interogatoriului inculpaţilor s'a produs un fapt care ilsutrează până unde a ajuns îndrăsneala agenţilor în slujba sovietelor.-

In cursul interogării,acuzatei BIRMAN BETY,de profesie lucrătoare,presedintele Consiliului dl.col.ED.MUNTEANU,observând în mâna acesteia o hârtie,a ordonat aprodului să i-o ia şi s'o depună pe biroul Consiliului.- Nu mică a fost surpriza celor prezenţi când din hârtia - care nu era decât citaţia - s'au răspândit pe podea câteva zeci de foiţe scrise iar altele purtau o serie de nume convenţionale.-

Parchetul instruieşte ?! de urgenţă!

De unde la început acuzata manifesta parecum o atitudine de sfidator cinism în faţa cursei pe care singură dealtfel şi-a întins-o a trebuit să plece capul.- Dl.Preşedinte a dispus imediata arestare a inculpatei,corpul delict înregistrat într'un proces-verbal de şedinţă,în asistenţa d-lui comisar regal Maior ALEXANDRU BURADA şi avocaţii apărării.-

Cele petrecute dovedesc cu prisosinţă cutezanţa de care dau dovadă majoritatea agitatorilor comunişti cari nu se sfiesc să aibă o atitudine de continuă provocare,chiar când se găsesc în faţa judecătorilor.-

Cazul comunistei BIRMAN BETY vine să complecteze pe cel al ANEI PAUKER dela Craiova şi al SUREI SUHAI dela Chisinău.-

---

Extras din ziarul "Curentul" Nr.3o5o din 3o Iulie 1936.-

PROCESUL CELOR NOUA COMUNISTI LA IASI.-

Iaşi 28.- Azi ora 2 p.m.s'a dat sentinţa în procesul celor 9 comunişti judecaţi de către Consiliul de Război din localitate.-

Sedinţa a fost deschisă de dimineaţă la orele lo sub preşedinţia d-lui colonel MUNTEANU,- După ultimele pledoarii ale apărării Consiliul a intrat în camera de chibzuinţă.-

După o deliberare de o oră,dl.colonel MUNTEANU a citit sentinţa prin care au fost condamnaţi următorii:

HEINRICH SCHMIDT, student,lo ani închisoare,lo ani interdicţie,loo.ooo lei amendă şi lo.ooo lei despăgubiri.-

Ing.PAVEL CHIRTOACA,8 ani închisoare,lo ani interdicţie,85 mii lei amendă şi 5ooo lei despăgubiri.-

BETTY BIRMAN 5 ani închisoare,lo ani interdicţie,loo.ooo lei amendă şi lo.ooo lei despăgubiri.-

DRUKMAN BETY,studentă,1 an închisoare,3 ani interdicţie,2ooo lei despăgubiri.-

KOPELMAN ISAC,6 luni închisoare, 5 ani interdicţie,2o.ooo lei amendă,2ooo lei despăgubiri.-

Ceilalţi patru acuzaţi au fost achitaţi.-

Condamnaţii au făcut recurs.-

O condamnată a dispărut.

Profitând de faptul că a fost judecată în stare de libertate, BETY BIRMAN acuzata care a transmis un bilet dela centrala comunistă unui inculpat în şedinţa trecută,a dispărut fără a i se putea da de urmă până în prezent.-Cazul este viu comentat.-

---

607

CERTIFICAT MEDICAL
==========

C.N.S.A.S.

608

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
SERVICIUL INCHISORI

Nr. 285
Din 15 Mai 1964

608

1

CERTIFICAT MEDICAL

Subsemnatul Dr. Ioan Ionescu

Medic M. A. I. certific că:

Arestatul Luca Elisabeta *este com=*

plect sănătos

~~*suferă de*~~

și este în deplină facultăți mintale

~~*și nu este*~~

MEDIC M. A. I.,

A.O.

SE APROBA,

11.11.954.

STRICT SECRET

Ex.nr. 1 .

20 octombrie 1954.-

C/6566

R E F E R A T

- Privind cazul numitei LUCA ELISABETA

MOTIVUL ARESTARII:

La data de 16 august 1952, a fost arestată LUCA ELISABETA născută BETTY BIRMAN, ca una ce a avut legături cu elemente sioniste pe care le-a sprijinit şi ajutat să plece din ţară; deasemeni a sprijinit anumiţi fugari sionişti din U.R.S.S.-

REZULTATUL CERCETARILOR:

LUCA ELISABETA, căsătorită cu LUCA VASILE, este născută la 1 ianuarie 1909, în comuna Bălţi - U.R.S.S., fiica lui Ilie şi Zina, de profesie ziaristă, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Romniceanu nr.22.-

In decursul cercetărilor, ELISABETA LUCA a recunoscut că încă de tînără avea simpatie faţă de sionism, făcînd parte din diferite cercuri culturale sioniste.-

In anul 1933, cu ajutorul sionistului WEISSMAN AVRAM (primul ei soţ), a intrat în organizaţia MOPR, iar în anul 1934 a fost arestată de siguranţa din Cernăuţi, unde ea activa. La cercetările efectuate la siguranţă, a recunoscut activitatea sa în MOPR (în urma bătăii şi a confruntării cu KIMILFELD GUSTA trădătoare), dînd pe mîna siguranţei şi două persoane cu care avusese legături, anume: STRUL BRENER şi KRASNOPOLSKI.

Aceste persoane, în urma trădării ei, au fost arestate, judecate şi condamnate.-

[redacted] După terminarea cercetărilor dela siguranţă a fost trimisă la închisoarea militară din Iaşi, unde colectivul de deţinuţi politici au în-

.//.

610

trebat-o cum s-a purtat la siguranţă,însă ea ducînd în eroare colectivul,a spus că nu a declarat nimic.Astfel,comportarea ei la siguranţă,a fost calificată bună şi în urma acestei minciuni,în anul 1935 a fost primită membră în P.C.R.-

Dela închisoare a fost pusă în libertate împreună cu mai mulţi comunişti,urmînd să fie judecaţi în stare de libertate.-

In anul 1936,la una din şedinţele procesului "celor 106" în care a fost inclusă şi ea,a primit bilet dela GUSTA KIMILFELD (plecată în Franţa), cu indicaţii pentru cei din afară.Fiind surprinsă cu biletul,nu a fost arestată imediat ci urma ca la şedinţa următoare să se soluţioneze şi acest caz.LUCA ELISABETA declară că în aceeaş zi,a luat legătură cu KALMAN zis BALANCIC,legătura ei pe linie de partid,căruia i-a expus situaţia iar drept soluţie,acesta i-a spus să dispară şi să nu se mai prezinte la proces.- Datorită situaţiei creiate,soţul ei WEISSMAN AVRAM a luat legătură cu fratele ei anume SULIM, care era secretarul prefectului de Hotin şi prin care a obţinut imediat un paşaport pentru Cehoslovacia.-

Astfel,WEISSMAN AVRAM şi soţia sa BETTY BIRMAN au plecat imediat în Cehoslovacia. Aci a luat legătură cu o organizaţie comunistă de tineret, iar mai tîrziu cu o organizaţie sionistă, de unde a primit ajutor bănesc,pentru a pleca în Franţa, invocînd motivul că soţul ei se află acolo.-

Ajungînd în Franţa, - spune ea - , a luat legătură cu legaţia republicană spaniolă, plecînd în Spania.A stat în Spania pînă în anul 1939,unde a lucrat la statul major al brigăzilor internaţionale şi apoi la secţia cadre a biroului II depe lîngă C.C.al Partidului Comunist Spaniol,iar după căderea Barceloniei, a trecut frontiera în Franţa, cu un grup de femei,unde a stat pînă în anul 1941,cînd a fost repatriată în U.R.S.S.-

Ajungînd în U.R.S.S.ia legătură cu ANA PAUKER şi devine secretara acesteia.In anul 1943,a făcut cunoştinţă cu LUCA VASILE la Moscova,cu care s-a şi căsătorit,iar în 1944 după eliberarea Romîniei a venit în ţară împreună cu acesta.-

.//.

611

LUCA ELISABETA a mai recunoscut că după venirea sa în ţară, a sprijinit pînă în ultimul timp o serie de elemente fugare din URSS cărora le-a dat bani şi le-a procurat şi servicii.-

Deasemeni a mai ajutat cu bani, familia sionistului deportat în URSS EIZIC GOTLEIBER, rudă cu ea.-

In anul 1947 a fost împreună cu VASILE LUCA şi alţii în Izrael, unde a luat legătură cu mai mulţi sionişti, cărora le-a dat un interwiew despre activitatea politică a femeilor din Romînia.- După ce s-a reîntors în ţară, a intervenit la TEOHARI GEORGESCU pentru plecarea din ţară a sioniştilor TELNICHER din Iaşi şi alţii, lucru ce a fost realizat.- Deasemeni a mai intervenit pentru plecarea în Franţa a sionistului şi mare negustor GOTLEIBER AVRAM, rudă cu ea, fapt care deasemeni l-a realizat.-

In cadrul cercetărilor, fiind interogată despre activitatea politică desfăşurată de către VASILE LUCA după 23 august 1944, susnumita a arătat că acesta s-a manifestat contrariu liniei Partidului în problemele: agrară, financiară, industrială şi a reformei băneşti din ianuarie 1952, arătînd fapte concrete.-

DECLARATIILE MARTORILOR

- Din declaraţia lui WEISSMAN AVRAM, arestat în URSS, dată la 8 iunie 1949, rezultă că ELISABETA LUCA a avut legături strînse cu marele negustor AVRAM GOTLEIBER, sionist şi cu soţia acestuia, pe care i-a ajutat să plece din Romînia în Franţa, ajutînd totodată ca aceştia să-şi poată scoate din ţară toată averea. In continuare, WEISSMAN AVRAM arată că BETTY BIRMAN prin VASILE LUCA a reuşit ca guvernul romîn să ceară guvernului URSS trimiterea fraţilor ei ce trăiau în Cernăuţi, în Romînia, unde şi el era inclus pe acest tabel.-

Vorbind despre călătoria pe care a făcut-o cu ELISABETA LUCA în Palestina, WEISSMAN AVRAM arată:

> „Intorcîndu-se în Bucureşti, BETTY BIRMAN în cercul ei apropiat, a dus o propagandă sionistă că toţi evreii trebue să plece în patria lor Izrael.-

WEISSMAN mai declară că împreună cu sionistul şi mare negustor GOTLEIBER AVRAM, rudă cu ELISABETA LUCA, a

.//.

612

trecut după anul 1945,de a organiza fuga fraţilor lui GOTLEIBER AVRAM anume GOTLEIBER VOLCO şi familiei GOTLEIBER AIZIC,care se aflau deportaţi în URSS,fiind elemente duşmănoase regimului sovietic.-

ELISABETA LUCA declară că nu are cunoştinţă de acest caz şi nu a discutat cu WEISSMAN nimic în acest sens.-

- Din declaraţiile lui MLESNITA AUREL,fost agent de siguranţă, rezultă că BETTY BIRMAN,în anul 1934,a fost arestată de biroul de informaţii din siguranţa Cernăuţi şi la cercetări a declarat activitatea ei şi a dat pe mîna siguranţei,legăturile ce le-a avut pe linia mişcării.Deasemeni mai arată că BETTY BIRMAN a avut o comportare "bună" la siguranţă,avînd legături cu el.-

- Martorul BURADA ALEXANDRU,fost comisar regal,care a asistat la procesul "celor 106",confirmă că BETYY BIRMAN în timpul procesului,a fost prinsă cu un bilet şi că apoi a dispărut şi că a fost condamnată în lipsă la 5 ani închisoare.-

- Martora SURA AKERMAN,declară că o cunoaşte pe ELISABETA LUCA din anul 1930 şi a fost în relaţii de prietenie cu ea pînă în anul 1936.-

In anul 1946,a plecat din U.R.S.S.iar în 1947 a întîlnit-o pe BETTY BIRMAN,stabilind relaţii de prietenie cu aceasta.-

Arată că ELISABETA LUCA a intervenit la Ministerul de Interne pentru plecarea numitei TEINICHER în Palestina.-

Deasemeni mai arată că a sprijinit şi pe soţul ei ACHERMAN IOSIF,de a ocupa postul de controlor revizor la Ministerul de Finanţe,iar pe aceasta a plasat-o ca secretara fostului consilier CRAIU IOAN.-

Nu recunoaşte că ELISABETA LUCA i-ar fi procurat acte de rămînere în ţară. Actele le-a procurat singură, înainte de a se întîlni cu ELISABETA LUCA.-

- C O N C L U Z I I -

Din cercetarea cazului de mai sus,rezultă că în afară de cele recunoscute de ELISABETA LUCA şi probate prin depoziţii de martori,ancheta nu a putut stabili în sarcina susnumitei alte fapte care ar angaja-o din punct de vedere al responsabilităţii penale.-

.//.

613

Ancheta a stabilit că ELISABETA LUCA în anul 1934 a trădat la siguranţa Cernăuţi legăturile sale de partid, în urma cărui fapt siguranţa a procedat la arestarea acestora. Menţionăm că această trădare s-a produs în urma unor schingiuiri şi în urma confruntării ei la siguranţă cu KIMILFELD GUSTA, care trădase siguranţei activitatea sa.-

Cît priveşte sprijinirea elementelor sioniste de a pleca din ţară, ancheta într-adevăr a stabilit în sarcina ei acest fapt.-

Ţinînd însă cont că aceste persoane au plecat cu forme legale, pe baza unui criteriu al MAI, susnumita dat fiind poziţia ei care o avea ca soţie a lui VASILE LUCA, a urgentat prin intervenţii plecarea acestora.-

Asupra celor declarate de WEISSMAN cum că ar fi organizat fuga unor elemente duşmane regimului sovietic, din URSS în RPR, ancheta nu a putut intra în posesia altui material în afară de declaraţia lui WEISSMAN care se află arestat în URSS.-

ELISABETA LUCA asupra acestui caz, declară că nu are cunoştinţă.-

Dat fiind că în cercetări nu s-a putut stabili în sarcina numitei ELISABETA LUCA alte fapte cu caracter duşmănos şi ţinînd cont de faptul că ea este arestată de doi ani şi neexistînd alte motive care ar justifica menţinerea ei în stare de arest,

- P R O P U N E M -

Punerea în libertate a numitei LUCA ELISABETA şi plasarea ei la domiciliu.-

DE ACORD:
AJ.SEF DE BIROU
LT.MAJOR
Gh.Diţă

ANCHETATOR PRIM
LOCOTENENT
Gh.Puşcoci

DE ACORD:
SEFUL DIRECTIEI
COLONEL
Fr.Butyka

CM/2 ex.

Ds 255

Republica Populară Română

SECRET

614

...STERUL AFACERILOR INTERNE

19 XI-a 195[illegible]

CONFIRMAREA Nr. 277

Arestatul: numele LUCA

pronumele ELISABETA

tata Ilie, *mama* Ana

născut la 1 I 1909

în Baia-Mare *a fost pus în li-*

bertate la data 19 XI

[illegible] orele 14 *pe baza ordinului*

Nr. 277 *din* 19 XI 195[illegible].

Şeful închisorii de anchetă M. A. I.

Lt. m. [illegible]

Data 19 XI 1954

- STRICT SECRET -

615

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
- SERVICIUL "C" -
Sectia I-a.
Bir.III.

SE APROBA
SEFUL SECTIEI
Cpt. Repede Nicolae

R E F E R A T

LUCA ELISABETA, a fost retinută de organele noastre la 16 aug.1952 în baza mandatului de arestare nr.256 emis de procuratura Militară Teritorială Bucureşti, că a avut legătură cu diferite elemente sioniste pe care i-a sprijinit să plece din ţară.

Din verificările întreprinse asupra sa a reeşit că prin pozitia ei, fiind sotia lui LUCA a ajutat plecarea unor elemente sioniste din ţară, ce au plecat cu forme legale. In anul 1934 la siguranţă a trădat legăturile sale care le avea pe linie de partid, în urma unor schingiuiri, după care siguranta a procedat la arestarea acestora.

Intrucît nu s-a stabilit fapte penale pentru a fi trimisă în justitie, Dir.VIII-a.a propus punerea sa în libertate propunere ce a fost aprobată de tov.Loctiitor Ministru PINTILIE GHEORGHE.

La 19.XI.1954 conform ordinului M.A.I.Nr.277- Serviciul "C" a pus în libertate pe susnumita.

Privind obiectele care au fost retinute la perchezitia corporală s-au predat celei în cauză cu proces-verbal ce se găseşte la dos.de control nr.255, iar opis de avere personală nu s-a făcut deoarece a fost arestată înainte de aparitia directivei.

Deoarece măsurile ordonate au fost duse la îndeplinire întocmai conform directivei, propunem clasarea dos.de anchetă la arhivă spre păstrare.

Prezentul dos.de anchetă contine 615 file.-

SEF.BIROU
Lt.Nedelcu Dtru.

LUCRATOR OPERATIV
Lt. [illegible] Gheorghe.

Audit 4000 616

D. G. S. S. .....
Direcția VIII
Serviciul 1
Nr. Dos. Anchetă 2635
Nr. Dos. A. S. .....

FIȘA PERSONALĂ

Numele și pronumele LUCA ELISABETA.
Data și locul nașterii 1. I. 1912. BALUȚINA (BĂLȚI)
Naționalitatea, cetățenia EVREE ROMÂNĂ
Origina socială MIC. BURGHEZĂ.
Situația socială (dacă are sau nu avere) nu are nimic

Ultimul domiciliu Sh. NAUM ROMNICEANU. 22. BUCUREȘTI
Studii 4. clase liceu (vechiu medie)
Profesiunea, funcția ce ocupă ziarista (membru în C. Cinematografiei.
Dacă este sau nu membru de Partid fost P. C. R. din 1937. și apoi în P. M. R.
Antecedente politice .....
Data reținerii 16 August 1952 -
Motivele reținerii .....
Data înaintării în Justiție .....
Instanța care judecă. Nr. și data sentinței .....

Pedeapsa aplicată .....